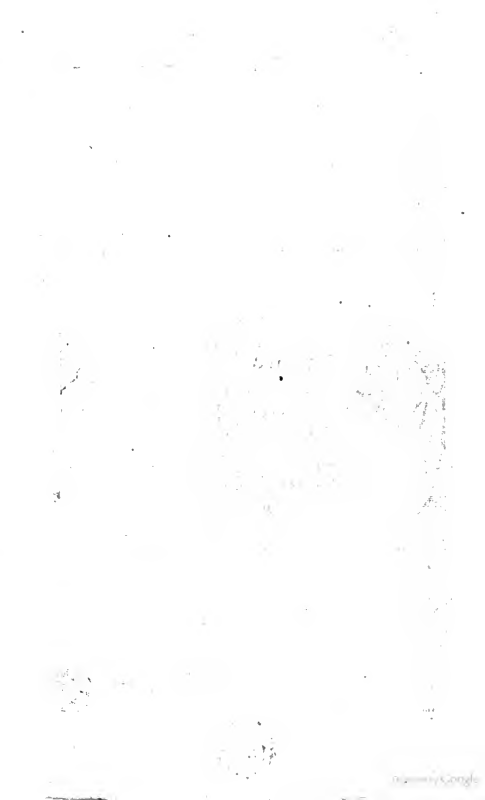

AMSTELÆDAMI.
 Apud IOANNEM IACOBI FIL. SCHIPPER. MDCLVII.

ILLUSTRISSIMO ET EXCEL-
LENTISSIMO HEROI.
DOMINO

BOGUSLAO.
COMITI IN LESZNO:

Supremo Regni Poloniae Thesaurario, Ma-
joris Poloniae Generali, Samborienfi & Miedzyrzecenfi
Praefecto, &c. &c. Domino & Patrono suo
gratiosissimo :

*Hanc Historia Naturalis de Quadrupedibus partem offert,
utque se, & sua studia, sibi commendata esse velit,
observanter petiit*

Illustris. Excellent.

additissimus

JOANNES JONSTONUS
Med. D.

A 2

P R A E-

PRÆFATIO AD LIBRUM DE QVADRVPE DIBVS.

Lacet & de Quadrupedibus in genere aliquid

præfari, Benevole Lector, facis facturumque me confido, si aliquid de Nomine, Partibus, Loco, Nutritione, Augmento, Generatione, Vita, Animalibus actionibus, Usu, & Differentiis, præmiserim. Horum verò nomine Animalia illa nobis veniunt, quæ mediæ inter æreâ & aquea naturæ, pilis ut plurimum, testis quâdoque, obducuntur, & quaternis pedibus incedunt. Græcè τετραπόδα, ἡ τετραπόδιον, & ἡ τετραπόδιον, dixerim. In reliquis omnibus multiplex & incomprehensa occurrit varietas, quæ tibi, si bene per-

penderis, stuporem injicere poterit. Partes mihi primò extremas video. *Extremas* habent quæ animal pariunt, quæ ova, testam. Equis sunt in juba largi, in armis leoni; dasyposi & in buccis iætus, & in pedibus. Villosissimum animalium lepus. Omnibus fœcundare crafcescunt. In solo equo canitum conpulsant. Seris fues & hircices nequeuntur, ioves lana, capræ aruncum de mento demittunt. Corium Hippopotami tam crassum, ut indolentur hastæ: elephantis etiam & rhinocerotibus ferè impenetrabile. Nullibi major naturæ lascivia, quam in Cornibus. *Sparfis* hæc in ramos, ut Cervorum. *Alia simplicia* tribuit, ut in eodem genere subulnibus ex argumento distis. *Alia cum fixis in palmis, digitis quæ emittit ex ite*, unde platycrotas vocant. *Dedit ramosa capreis, sed parva: nec fecit decidua. Convoluta in anfractum arviculæ generi*, ut castus daret: *infecta tauris. Ruricapris in dorsum adunca, damus in adversum. Ercilla, rugerumque ambitu contorta & in levæ fastigium exacuta, strepsicroti, quem addacem Africa appellat. Mobilia eadem ut aures, Phrygia armentis: Troglodytarum in terram directæ: quæ de causâ obliquæ cervicis pascuntur. Alia singula, & hæc medio capite, aut naribus. Itaque alii ad incursum robusti, alii ad itum. Alia adunca, alii redunca; alia ad jaculum pluribus modis, supina, & conversâ, connexa: omnia in mucronem migrantia. Auricula omnibus duntaxat animal generantibus, & quidem mobiles. Minores aliis vel majores. Cervis tantum scissæ ac velut divisæ: foricibus pilosæ. In equis & omnium jumentorum genere, indicia animi præferunt: fessilemarcidæ: micantes pavidæ: subrectæ furentibus: resolutæ ægris. Os magno hiatus, cani, leoni, & venatu viventibus reclusum, medio cre, suum generi. Promiscui soli elephanto. Maxilla longæ jumentis, rotundæ simis. Colum leoni tantum, & lupo & hyenæ ex singulis ossibus rigens. De Mam-*

ma hoc observatum à Plinio. Quibus solida ungula, nec suprà geminos scissus, hæc omnia binas habent mammas, nec alieus quàm in feminibus. Eodem loco bisulca & cornigera: boves quaternas, oves capræque binas. Quæ numerofo secunda pariu, & quibus digitus in pedibus, hæc plures habent toto ventre, duplici ordine, ut fues: generosa duodenas, vulgares binis minus: similiter canes. Alia ventris medio quaternas, ut Panthera: alia binas, ut leane. Elephantis tantum sub armis duas: nec in pectore, sed extra in alio occultat. Nullius feminibus digitus

habentissimæ. Digiti quibus ex rapina victus, quini in prioribus pedibus, reliquis quaterni. Leones, lupi, canes, & pauca alia, in posterioribus quoque quinos ungues habent, uno

juxta cruris articulum dependente: reliqua, quæ sunt minora, digitos quinos. Ungues omnibus quibus & digiti. Sed simis imbricati: rapacibus unci: cæteris recti, ut canibus, præter eum qui à crure plætrumque dependet. Ungula solidas habent quæ non sunt cornigera: cornigera ferè bisulca sunt. Sues in Illyrico quibusdam locis solidas habere dicuntur. Veterino tantum generi renascuntur. Cauda demique, omnibus præter simias, & ova gignentibus pro desiderio corporum. Nuda hirtis, ut apris: parva villosis, ut uris: prælongis setosis ut equis. Amputata læceris renascuntur. Bonum longissimus canis, atque in simâ parte hirtus. Idem asinus longior quam equis, sed setosus veterinis. Leoni infima parte ut bubus & fove: pantheræ non item: vulgibus & lupis villosos, ut ovibus, quibus præceteris. Haud minor interiorum diversitas. Dentes exerti verri, apro: ferrati, canis, leoni: continui, equo, bovi: acuti primores: plani interiores. Altero ordine carent cornigera. Nullis exerti, quibus ferrati. Nulli exerti vel ferrati, cui cornua: sed omnibus concavi, cæteris solidi, simis ut homini.

Ruminantibus, leoni & cani mutantur. Suibus deciduum unquam. Lingua Crocodilis tota adhaeret: leonibus ac felibus imbricatæ est asperitatis, ac limæ similis: Elephantis præcipue lata. Costa subulnibus, cornigeris tredecim. Cor omnibus in medio pectore est. In equorum boum & cervorum ossa reperiuntur. Maximum proportionem, munus, lepori, alino, cervo, hyenis, & omnibus propter metum maleficis. Pulmo, testudini sine sanguine:

Nomen.

Plin. H. N.
L. 11. c. 37.
Panct. ex-
terna.

Plin. H. N.
L. 11. c. 37.

Plin. H. N.
L. 11. c. 41.

Plin. H. N.
L. 11. c. 41.

Plin. H. N.
L. 11. c. 41.
& 46.

Plin. H. N.
L. 11. c. 41.

Panct. in-
terna.

guine: Chamæleoni portione maximus, & nihil aliud intus. *Venter* solidipedum asper & durus: terrestrium aliis denticulatz asperitatis, aliis cancellatim mordacis. De ruminantium ventribus libro secundo diximus. *Leu* rotundus bifidus & corniger: prolixus multifidis: prælongus solidipedibus: minimus pecori in regione Asiæ quæ Scepsis dicitur. *Re-*nes omnia habent quæ animal generant: ova parientium, testudo sola. *Vesica* nulli ova gignentium præter testudinem: nulli, nisi sanguineum pulmonem habenti: nulli, pedibus carentium. De *Adipe* & *Sapo* observatum, *Cornigera* non parte dentata, & qua in pedibus talos *Pin. H. N.* habent, seu pinguescere: *bifulca* scissare in digitos pedibus, & non cornigera, adipe. *Concre-*tus hic & cum refrigiti fragilis: semperque in fine carnis. *Contrapinguæ* inter carnem cutemque *Lu. c. 37.* succo liquidum. Quædam non pinguescunt steriliora cuncta pinguis. Medulla in juvenia rubet & senecta albescit. Nonnisi caviæ hac ossibus nec caribus jumentorum aut canum. *Pugnis* in quibus adepi: *sevosæ* cornigeri: *Ursi* nulla: *leoni* in feminum & brachiorum ossibus exigua. *Leu.* Et tantum de partibus. *Locum* plerisque terram natura designavit: paucis, ut *Crocodo*, *hippopotamo*, *castori*, *testudini* maris, & aquam. Ex his & illis quædam latibula habent: quædam in arboribus degunt. In frigido climata nonnulla, in calido alia invenias. Negata *Pin. H. N.* in eodem situ quædam aliquibus. In *Calceia* (Lycia alii legunt) *dorcades* non transseunt montes *Lu. c. 38.* *Syræ* vicinis: *conagri* montem qui *Cappadociam* à *Gilicia* dividit. In *Hellesponto* in alios fines non committunt cervi: & circa *Argivum* elatum montem non excedunt. In *Perdofelene* insula viam *mustela* non transseunt: in *Bactia* *Lebadia* illata, solum ipsum fugiunt, qua juxta in *Orchomene* tota arva subtrahunt talpa. In *Ithaca* lepores illati moriuntur, extremis quidem in lætioribus: in *Ebus* cuniculi non sunt. *Cyreni* muta fuerit rana: illati è continente vocalibus duras earum genitus. In *Olympo* *Macedonia* monte non sumi lupi, nec in *Creta* insula. *Atrobilius*, cervos in eadem insula, præterquam in *Cydoniadarum* regione, non esse. In *Africa* nec apros, nec cervos, nec capream. Frustrâ & humilior uniformitatem queris. Herbis & frugibus boves, cervi, equi, fues vescuntur: humiliorem deprædantur oves, alciorem & ramos, & germina capre. Carnes lupis, leonibus & canibus in deliciis: pisces fibro & feli: muscæ chamæleoni. Ruminant cibum quædam, quædam non item. Simiam & *Cercopithecos* inter pampyphagæ fortè rectè posueris. *Ursus* hyeme in latebris, eo humore quem ex prioribus pedibus tum inrumescentibus exfugit, vivere creditur. De *Generatione* habo, concipere quædam citra co- *Generat.* itum, ut post Nilii terris recessum in *Ægypto* tures. Congredientium præterque autumno gestare vel vere coire: cum ferocitate tauros & ursos: sine ea canes. Vivos fœtus maximus numerus profert: ova testudinis, *Crocodali*, lætæ &c. Molam ex ventro in *Lusitania* o-quas concipere ex *Refendo* dico: boves gravidos dextro duntaxat vulvæ fœtu ferre, etiam cum geminis ferunt, aliando. *Gestationis* tempus mirè variat. Lupus mensem vel ad summum XL dies gestatur: canis novem septimanis: fues quatuor mensibus: capra quinque: ovis circiter fœx: bos decem: equus undecem. Ideam de numero parium intellige. Mula nunquam parens creditur: lupus semel duntaxat in vita editi: lepus editi superætat. De *Augmento* hoc disisse sufficiat, *porcæ* & *bifulcæ*, digitatis majora, *rhinocerotem*, *came-* *Augmen-* *Pin.* *leum*, *hippopotamum* &c. si exceperis: differreque in eadem specie propter loca magnitudinem. In regione *Canadæ* arictes asinis non cedunt. Testudines ad *Tapeobanam* tantæ ut CIII. pondo pependine lætæ in *Æthiopia* Cubitor. octo. *Vita* brevis quibusdam, diuturna aliis. Lepores & feles septimum duntaxat annum attingunt: aries & capre raro decimum. Sus ad vigesimum pervenit: Canis ad eundem aliquando: Bos decimum sextum vix excedit. Equi mares ad trigesium aliquando attingunt. Ad sepeusæ fœtum quintum pervenire, apud *Plinium* *Regimus*. Mulum octoginta annis visisse, ex *Atheniensium* monumentis apparet: Cervos centum, in *Historia* invenies. Ad *Animalis altioris sensus externi* & interni appetitus, & leporemque, pertinent. *Dorcades* & *lynxes* *vulpes* excellunt: hyenæ & feles de nocte vident: talpæ parum aut nihil. Acute audiunt lepores: Cameli, cervi, & equæ *Lybice* cantu tibiz oblectantur. *Odoratu* canes valere nemo ignorat: fues adeo sunt debili, ut ne fatore carni moveantur. Simia nos gustu vincit, ut vulgari verficulo traditur. *Internos* si attendamus, insignis sunt amentiz quædam, ut bubalus, qui capite abdito totum se latere credit: Sagacissima quædam. Simiæ nihil non imitantur. Vulpes glaciem transmissit, admota arve, ejusdem crassitiem explorant. Canes quamvis longa itinera meminere: nec ulli, præter hominem memoria major. Cervi audito canum latratu, secunda fugiunt aura, quò pariter recedat vestigiolorum odor. Reliqua in capitibus de equis, capreis, lupis, & aliis vide. Maxime verò mirandum quod tam multæ quadrupes sciant, quæ morbis suis medeantur. *Panthera* stercus humanum querit. Testudo cunilæ quam bubulam vocant, passu avires contra serpentes refovet: mustela, rux, in murium venarum, cum iis dimicatione quærit. Bos in Cypro contra tormina, hominum excrementis sibi medetur. In *Appetitu* *Amor* & *Libido*, præcipuè occurrit Simiarum erga fœtus tantus, ut magna ex parte complectendo necent. Sues foemina libidine turgentis adeo efferrantur, ut hominem læterent. Tanti furoris & tauri, ut vacca una *Syracensis*, ab *agrestibus* tauris, qui pecore aberrasset, inita sit, ac semine aspersa. E contra *Camelus* coitum in propatulo refugit. Equum detractum oculorum

oculorum operinscinto, & cognito eum matre coitu, prærupta petiisse, atque exanimatum, Plinius author est. Circa *Locomotionem* veloces quosdam, tardos alios novimus. Nullum animal cursu leporem æquare, credidit Xenophon: Horatius verò cum celeritatem curam dicere velleret, *oculorum* *terru* dixit. Alce tantum itineris uno die conficit, quantum equis triduo. Nil de Arabicis alinis dicam: nam vulgares tardissimi sunt, ut & Tygris, docente nos Bontio. *Foris* ferè oblitri fuissimus: cujus tamen insignis in isto animalium genere est varietas. Equus namque hincit: Taurus mugit: Asellus munit: Aries blaterat: Ovis balat: Sus grunnit: Verres quiritat: Cervus onager glocitat: Caper circus mutit: Aper frender. Leo rugit: Tygris raucat: Panthera caurit: Pardus felit. Lupus ululat: Barts borrit: Canis latrat. Vulpecula gannit: Catulus glaucitat: Lepus vagit. Mus mintrat: Mustela dentrit: Sorex diflicat: Rana coaxat. Sed ad *Usum* deveniamus. Bono enim nostro à Deo cōdita, nemo negaverit. Hinc nobis, *Alimenta*, *Medicamenta*, *Vestitus*, & talia. *Alimenta*. Lac namque nobis suppeditant pilis prædita, ex quo butyrum & caseus conficiunt. Carnes jumenta, & quæ in desertis vivunt cervi, apri, dante, alce & alia. Nec tantum ad necessitatem provisum est, deliciarum etiam oblivisci noluit Natura. Leporis carnem, *primam multam* Martialis vocat. Caro verò etiam domesticæ suis quinquaginta modis ita condiri potest, ut eandem ferinæ carnis species videantur. *Medicamenta*. Docuere enim quædam: nec unum est, quod suppeditet. Cunilam & rutam contra venena valere à muscica & testudine accepimus. Venas secandiarum Hippopotamus docuit. Ductu cervorum dictammum sagittas extrahere scimus. De remediis contra morbos, Historia consulatur. *Vestitus*. Magna pecori gratia in usu vellerum: corporum tutela ipsi debetur. Caspiorum divissimi vestimenta ex pilis camelorum conficiebant. Ex lanis etiam illa fiunt, quæ Cæsar *subvoluta*, Helmoldus Presbyter *fetra & flura*. Græci *μαλιν* & *μαλιν* vocant. Ex his, aut ex centonibus, aut ex coriis, tunicas aut tegmenta milites faciebant, quibus tela vitarent. Mortua pelles suppeditant. Primæ tunica quæ Deus fecerat, ex illis. Pelle leonis induebatur Hercules. Ex agninis Rhenones Germanorum crant. Perones ex corio conficiebantur: nobiliorum calcei ex aluta. Frisii denique, jussu Drusi, coria bovum in usus militares pendebant. De *aliis usibus* hoc duntaxat dicam. Canes ad custodiam facere. Feles alimenta à moribus defendere. Equum, asinum, mulam, Camelum, ad vestituram adhiberi. Ex nervis fiunt fides. Camelorum venetro optimè arcus incenduntur. Funes, quibus brachia catapultarum continentur, torquentur è nervo. Dentibus apriorum lavigatur charta: Plebejos ministros apud Romanos quidam bovis cornibus insonantes, ad catus cocebant. *Per cornu fluencia in fauces hominum vina decurrere*, dixit Ambrosius. Urorum certè barbari septentrionales potabant: Delii Apollinis ex cornibus ara, inter septem orbis miracula recensetur. *Taurino fella præcipua potentia, etiam in arte, pelibusque auro colere* ducendus. Quid de *Favis* dicam, de cujus discrimine ita Plinius: *Humanas dapes ad hoc imperitæ advocant. Alii præferunt hominum potus, in certiorum officinis, pilo madescente. Proximè spurcitiis suum laudant: Columella solus damnat. Varro præceptis adjicit, equino, quod sit levissimum; segetes stendas: prata verò graviora, & quod ex bordes fiat, multasque* *Differencia* *gignat herbas. Quidam etiam bubulo jumentorum præferunt, ovillamque caprino: omnibus vero asinum, quoniam lentissime mandant. De Differentiis in infinitum agi posset. Quomodo verò in suos ordines, totum Quadrupedum exercitum digesserimus. Historia docebit. Occurrent primò Solidipeda; mox bisulca, tam ruminantia, quæ vel cornuta vel non, quàm non ruminantia: diguata tandem, tam vivipara, quæ vel terrestria vel aquatica: quàm ovipara, quæ vel teguntur testâ, vel non. Sed nolo in hanc rem plura. Tu, Benevole Lector, laborem boni consule, & proximis nundinis, Historiam Serpentum & insectorum, quam Sublimium, Subterraneorum, & Hominis Historia, si Deus voluerit, excipiet, expecta.*

In Historiam Naturalem de Animalibus Quadrupedibus
JOHANNIS JONSTONI, priore numero historicæ
descriptionis paginam exprimente; altero verò
tabulam Iconismi designante.

	A.	P.	T.		P.	T.		L.	P.	T.
	Gazus	79.	23	Caryguja	34.		Jaboti	146.		
	Agave Agave Bruf.			Callor	201. 151.	68	Ibex	51.	52. 24	
	Canic.	61		Catus Hispania			Ichnemum	105.	87	
	Alce	65. 10. 11. 13		Catus Zibethicus Scalg.	109.		Ichnyph	101.	83	
	Ameiva	116.		Caudiverbera	119.	79	Clufi		73	
	Americana Bruf.			Cavia cnyba cunic. spec.	61		Igrana	315.		
		136.	77	Chameleon	104.	78	L.			
Animal fretidum		110.		cinereus verus	79		Lacertorum genera	313.	76	
Animal Zibethi		109.		Varius	79		Lacertus biceps		78	
Aper		74. 47. 48		Cercopithecus	97.	58. 61	Brasilienf.	115.	78	
Aries		38.	83	barbat. Bruf.	79		Chalcidicus		76	
Gineensis		38.	46	Clufi	71		Cyprius fcinoides		78	
Armatillo Clufi			74	Barbat. Cluf.	71		Iadus Cardy fipilis	15.	78	
Afinus		13.	6	major feu Mantica	68		Tarantula quibusdam		77	
Corvus.		83.	81	Cervus	18.	31	Vulgaris	133.	78	
B				burgundicus	31		Viridis cauda biforc.	134.	76	
				palmacus	61.	37	Viridis exocatus cauda bifida		76	
Bifon.		16. 16. 77		Cerva		34	Viridis	314.	76	
Lubatus		47		Cervus camelus		29	Lepus		11	
Magnus		37		Civetta	151.		Leo	77.	10. 12	
Scoticus		38.	17	Costi	91.		manor.		13	
Bifcula aquatica		76.		Crocodilus quadrupes	118.	78	Leopardus	11.	53	
Teneria		55. 10. 10. 28		Crocodylus	143.	79	Lepus	109.	61	
Bonafes		32. 28. 13		Cunuculus	111.	61	cornutus		65	
Bos domesticus		10. 13. 10. 14. 15		Indus Gefneri	31.		Leucocrotus		13	
Sythicus		31.	21	Cuthamitzi	31.		Lonx, Lonza		68	
Streptoceros		34.	84	Cynocephalus	100.	19	Lupus	39.	56	
Boves feri		34.		Bertrandi		19	marianus Gefneri & Bellonii		57	
Bubalis		34.		Dama	13.	67	Scythicus		19	
Bubalis veterum		37. 18. 10		vulgaris	13.		Lutaria		146	
Africanus		37. 18. 10		Dama	140.		Lutra	804.	68	
Indicus		37. 18. 10		Drypus pinum	71		Lynx	81. 54. 71		
Bubali Juveni		38. 10. 10		Dignata femera			M.			
Buffelus		38. 10. 10		E			Macacitridi	81.		
Bulo		10. 10. 77		Echinus caelestis	119.	61	Mambriana Syriaca	60.		
caudatus		10. 10. 77		Brasilian.	110.		Mantica	81. 54. 68		
fine dentibus		10. 10. 77		Elaiotar	810.		Mapech		74	
Burones		10. 10. 77		Elephantus	17. 7. 13		Marpetum animal	119		
C.				Equis	1.	43	Martes	107.	79	
Cabim		149. 117.		Ethiopicus	3.	3	Meles feu Taxus caninus		63	
Cagni Bruf.		98. 11. 24		Frificus	3.	9	Mitral Peruan.	81.		
Cajaja		100. 7. 10. 28		Hirfutus	10.	3	Monoceros	21. 80. 11.		
Capelopardus feu Giraffa		89.	38	Hungaricus	10.	3	Mulus	15.	6	
Capelopardalis		69. 17. 47		Indicus	10.	3	Mula	15.		
Camelus		67.		F.			Mares domestic	115.		
Backtrianus		109.	43	Felis	128.	71	Aquatic	116.		
Dromedarius		109. 14. 44. 45		domestica	71		Mus Alpinus	117.	67	
Indicus		109. 14. 44. 45		lybica	71		Aquaticus	117.		
Vericolor		109.		Zibethi lud. Rom.	119.	72	Arneus	116.	66	
Canis		109. 47. 70		Zibethi	119.	72	Avellanarum	116.	66	
Leporarius		113.	89	Filrus	119.	72	Corygollin feu Indicus	116. 67		
Indicus		113.	89	Gazella	119.	72	Muscatulus	116.	67	
Venzorius		113.	89	Genetra	109.	72	Pharonia	101.	67	
Vortaguedictus		116.	80	Genethocatus	119.	72	Muffme	109.	77. 78	
Caoch		119.	77	Gila	119.	72	Mubela lybetris	109.	77. 78	
Cappa		119.	77	Aldrovandi	119.	72	vulgaris	109.	77. 78	
Caper Hispanicus		119.	77	Grufta	119.	72	Zibellina	109.	77. 78	
lybetris		119.	77	Gulo Bieffus	119.	72	N.			
Capra Bezoartica		119.	77	H.			Nuerza	107		
Capra auribus demiffis		119.	77	Hannuli & hienapud Plinium	119.	72	Onager	81. 111.		
Capra canis		119.	77	Hippelaphus femina	119.	72	Oryx	37.	37	
domestica		119.	77	mas	119.	72	Ovis	38.		
Indica		119.	77	Hippopotamus	119.	72	Arabica		83	
Lybica		119.	77	Hircus	119.	72	Cretensis		43	
Mambriana		119.	77	Bezoarticus	119.	72	Molcovitica	45.		
Mofchi		119.	77	Hardus	119.	72	Pengrina		18	
Capra fylvetres		119. 79.		Hyena	119. 65. 17		Peruana		18	
Capra Bruf.		119.		veterum Belloni	109.					
Capra Piliati		119. 31. 11		Hylrix	119.	83				
Streptoceros		119.	84							
Capricornus marinus		119.	84							
Carapopeba		119.								
Cariguietbeja		104.	60							

SYLLABUS.

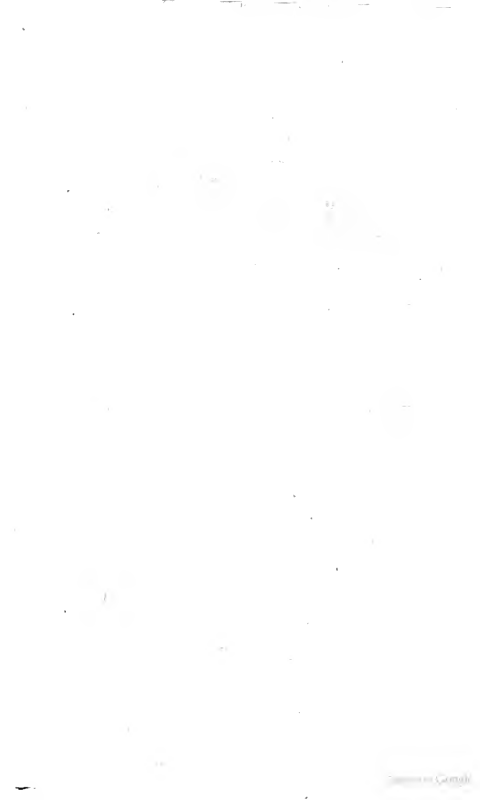
P.	P.	T.	S.	P.	T.	P.	T.	
Panthera minor Oppiani	109.		Salamandra	117.	77	Tejuguacu	136.	77
Pardus	81.	53	aquatica		77	Tejumbana	136.	77
Pardalis	112.		terrestris vera nigra macula			Temapara	136.	77
Papio Papien	100.	61	luteis diffinita		77	Tesludo	143.	80
Peva	110.		Scincus	118.	78	aquatica	146.	80
Porcus Guineensis		46	Scorius	119.	46	marina	147.	80
Porcellus Indicus sic dictus	115.	65	Senembi seu Ignava	119.	77	terrestris	144.	
Puma Peruan.	81.		Simia	96.	59	Tigis	84.	13
Putorius	107.	64	Stellio	118.	77	Getheri		14
Pygargus	14.	34	Stelliones ex Marth.		77	Tiscacoloel	149.	
Pyradus	61.		Strepticerus			Tiscuarzin	111.	73
Pyrandus	61.		Su	110.		Tiamiceli	81.	
			Subak Scytharum	17.		Tragelaphus	63.	34
			Sus	70.	47-48	Tupunambis	136.	77
Quadrup. solidiped.	1.		Cornuta			Vacca	26.	13
bifida	35.		domestica	73.		Indica		16
digitat. vivip.	79.		Guineensis	71.	46	Verra & Ber		47
digitat. vivip.	110.		Sylvestris	71.	47	Vervex	21, 23	
domestic.	127.		Tapicete Bras.	71.		Aethiopicus	18	
non ruminantia	70.		T.			Allius	23	
Quamurli	31.		Tejicu Casigera	3.		albus peregrinus	23	
			Tajibi	24.				
			Talpa	118.	64	Virelus	37.	15
Rana	116.	75	Tamandua-gvaca	91.	61	marinus	48	
Ranae aquaticae	120.		Tamandua	91.	61	Upalim fera	100.	
terrestres	131.		Tipirostus	146.		Urtus	16.	15
Rana temporaria	131.		Tiraguira	136.		Urus	16.	19
Rangifer	44.	37	Tiraguira Aycumbia	136.		jubatus	19.	19
Ranunculus viridis	111.		Tirandus	61.	37	Lybicus	19-20	
Stemphile	61.		Tatus seu Echinus Bras.	120-61, 63.		Vulpes	21.	16
Rhinoceros	46.	14	Taurus	26.	15-30	Indica	21.	
Ruminantia cornigera in genere	21.		Castaneus	14.		Vulpi congeneres	194.	
in specie	24.		Peronius	30		Z.	41.	46
Ruminantia non cornigera	67.		Taxus	107.	43	Zebra Indica	15.	5
Rupicapra	14.	27, 14	fulva	102-41, 64		Zeph	159.	

I N D E X

Tabularum: quo quovis loco sit inferenda,

Tabula	I.																												
	II.																												
	III.																												
	IV.																												
	V.																												
	VI.																												
	VII.																												
	VIII.																												
	IX.																												
	X.																												
	XI.																												
	XII.																												
	XIII.																												
	XIV.																												
	XV.																												
	XVI.																												
	XVII.																												
	XVIII.																												
	XIX.																												
	XX.																												
	XXI.																												
	XXII.																												
	XXIII.																												
	XXIV.																												
	XXV.																												
	XXVI.																												
	XXVII.																												
	XXVIII.																												

F I N I S.

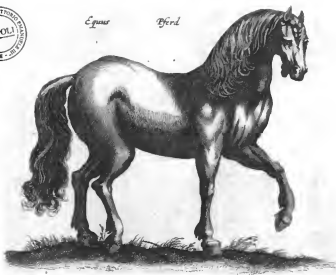

Equus Pferd

Roß Hengst Gaul

Equus Pferd

THE

Equus Friesianus Friesch Pferd

*Equus Pannonicus sive Hungaricus
Hungarischer Pferd*

100

Equus

Ford

Equus Aethiops Aethiopis Ford

Equus Hynd

Catherine

Wallack

HISTORIÆ NATURALIS

D E

QUADRUPEDIBUS

LIBER I.

De Quadrupedibus Solidipedibus.

CAPUT I.

De Equo.

Aldrov. de
Solidiped.
c. 1.

Rutis animantibus, quæ sanguinem habent, aliis binos, aliis quatuor pedes, largita est natura. Quæ tot habent, Latinis Quadrupes, Græcis τετραπύδα, Aristoteli τετραπύδα, Aristoteli τετραπύδα

dicuntur, & sub tribus summis generibus continentur. *Unum est αἰγίς, μαινίνχον, seu μαινίνχον, aut μαινίνχον seu μαινίνχον*, Euripidi μαινίνχον, quasi unâ tantum præditum ungulâ, dicitur. Plinius Solidipedem, Gaza Solipedem vocavit. *Alterum est*, quorum pedes binis fissuris utrinque, hoc est, à parte priorè & posteriore deducuntur. Unde *bisulcus* Latini, διχέλα Græci vocaverunt, eaque chelas seu forcipes pro ungulis habere, Aristoteles dixit. *Tertium πολυδάκτυλος & πολυδάκτυλος*, multifidum, & multipliciter digitarum, quod pedes manuum nostrarum instar, multifidos habeat. Omnibus pedes ad ingressum dati sunt: sed digitarum prioribus præterea ad manuum officia utitur, quod solidipedes posterioribus facere, Aristoteles annotavit. Ex *Solidipedibus*, sunt, *Equus, Asinus, Onager, Mulus, Monoceros, & Elephas*, de quibus ordine hoc primo libro agemus. Ab *Equo* autem incipimus, quod ejus singularis sit, inter *jumenta*, quæ à juvenat nostras operas Latinis ita dicuntur, præstantia. Demosthenes cum inter urbis munitiones recenset. Romani in ejus emptione denis æris millia è publico persolvebant, adimebantque bello inutilibus. Consulis aut cujusvis Imperatoris equus, phaleris exornatus, ornamentum, ut apud Halycarnassum legimus. In multis regionibus cautum, ne quis equos extra provinciam emittat. Circassi equos plebeis permittere nolunt. M. Antonius in civitatibus sedere in equis prohibuit. Atheas Scytharum Rex ipse equum suum strigili purgabat, ut Plutarchus meminit. Andromache Hæctoris conjunx, manibus suis ævenam & fixum

Aristot. H.
A. l. 2. c. 1.

Equis mariti præbuit, quod cum hisce delectari sciret. Theophrastus Lacapeni Imperatoris F. Patriarcha Constantinopolitanus ultra duo millia equorum habuit, & in eis alendis adeo fuit intentus, ut pistachia, pineas, palmulas, uvas passas, caricas, eaque omnia lectissima, vino fragrantissimo temperata, admixtis etiam, croco, cinnamomo, aliisque preciosissimis aromatibus, iis apponeret, in hoc luxu, Verum Imperatorem superans, qui, ut ait Capitolinus, equos suo nomine volucri, uvas passas, & nucleos, in vicem hordei in præsepe ponebat. Moxii Tartarix populi, constituto & solemni quottannis die equum post aliquot ceremonias corio exuebant, carneque in mensa absumta, palea implebant, & mox erectæ aræ impositum, ut propitium numen adorabant, pellesque preciosiores offerebant, ut Josephus Barbarus in suo itinerario reliquit. Vixit Petrarchæ tempore in Italia quidam, qui agrotanti equo quem amabat, aureum pulvinar, ac fericum cubile substravit. Cumque ipse interim podagrà vinctus atque immobilis medicorum legibus regeretur, nihilominus tamen, aut fervorem vechus manibus, aut equo altero vix injectus, & suos medicos secum ducens, equum agrum suum bisterque quotidie visitabat, illi suspirans atque anxius assidebat, illum leniter manu tractans, blando murmure solabatur. Tradit Ludovicus Romanus, Narfingæ Regis potentissimi equum tanti pretii esse credi, propter incredibilem margaritarum quibus oneratus est copiam, quanti est quæpiam ex nostris urbibus. In tanto apud plerasque gentes æstimo equus habetur, ut pluribus Aldrovandus ostendit. Cæterum, ut ad *Nomen* ipsum accedamus, varia tam apud Græcos, quam apud Latinos sortitus est. Græcis dicitur ἵππος, πῶλος, quod de pullo propriè sumendum est; ἄλλος Caribus, unde Allabando cuidam nomen; ἡέλιος Hefychio & Varino, quod tamen equo gradario duntaxat comperere videtur; ἑλέμιος Liguribus, ἱππός & Ethymologo, ἡέλιος & ἡέλιος, ἡέλιος ἡέλιος ἡέλιος, quod ex præsepi abundè comedat; quo tamen

Lib. 4. No.
p. 111.

Nomen.

Dionys.
Halycarn.
l. 2. Antiqu.
Rom.

A voca-

vocabulo ἱερνίης ἵππου, seu operarius equus tantum venit; ut apud Latinos vilatris significacionem habet; ἵππος ἡννός, & γαίης, quorum illud equum, quicquid habet patrem, matrem aliam: hoc matrem equam, patrem mulum, significat: ab Aristotele tamen, pro pumilo equo, ut & Suida, cui ἵππος, αἰ πολὺς τῷ ἵππῳ, sumitur; καὶ τις non simpliciter equus est, sed qui ab uno seforsor agitur, Varino ἀλδελφῶς & ἀδελφῆς. Aristophanis interpretis equum generosum intelligit: alii fellarem, fellarium, & nudum interpretantur; quidam, sed malè, desultorium. χρομίονος epitheton potius est quàm synonymum. Siquidem sic dicitur, quòd ἀμωλῆ, teste Eustathio, dicitur, (ὅτι καὶ χρομίονος τὰς περὶ τὸ μέτωπον τετραγὰς τῷ ἵππῳ παύειται: id est, catena seu funiculus auratus, quo comæ in equorum frontibus sparsæ colligantur. A Latinis vocatur *Equus*, seu ab aequalitate, quòd pares antiquitus iungebantur, seu quòd quando quadrigæ iungebantur, aequalabantur, paresque forma & cursu iungebantur, ut Isidorus placet; *Entochus*, apud Firmicum, ut Scaliger notat; *Cantarius*, seu quasi caenterius, quòd castratus sit & femine quòd careat Varronij visum; seu quòd ipsi cauterium inustum sit. Ab aliis tamen pro violiore sumitur. *Ferodus* est equus viatorius, qui neque rhedam neque cilium trahit, vice rhedæ tamen est, ut Turnebus voluit. Isidorus tamen & Festus rhedarium esse vult, Procopius cursus publici. *Mammus*, parvus equus dicitur Acroni & Porphyrio apud Horatium, quòd mansuetudine manuum ductus familiaris sequatur, solutos tollentes cognominat Seneca. Dicuntur & Burdones, Burichi, buridi, buridi, & burici apud Vegetium, fortè ἀπὸ τῷ φέρειν ab oneribus, ut Gesnerus reliquit. Strabo Gygenios appellat. *Musimones* fortè dicuntur; quòd iisdem ex locis habeantur. Et tantum de Nominibus. Equum *Describere*, utpote animal omnibus notissimum, non est opus. Itaque de *partibus* tantum agemus, & vocabula quæ apud authores occurrunt, explicabimus. *Pinxula* ἑπλὰς Græcis, quasi ὤπλῳ, quod nec bifida, nec multifida sunt. *Chelidon*, seu hirundo, est unguicularum concavitas à nido hirundinis dicta. *Batrachos* live Rana, est ea pars quæ clavis solearem saepe malè adactis læditur; seu tencritas ossium referens formam unguilæ, quam nutrit etiam, ejusque radices in se continet. Barbari Tuellum vocant, Germani enim *Ärm* / nucleum. Si unguilæ pleniores fuerint carnosæque; citra civitatem, Xenophon teste Cælio, χαμῆδος vocat. Commisuram unguilæ cum pede, seu unguilæ exortum, Græci ἐσφάδῳ, Hippocrates τῷ ἐντὶ τῷ ἀρτηρίῳ dicit. *κύνες* Hesychio & Varino sunt unguicularum pars; alii vicinam iis esse volunt, ideoque κύνες vocari. Ges-

nerus putat à Rustico appellari *Falcem*. Dicit enim (inquit) locum esse delicatum & nervosum, parumque carnosum, quod forsitan erit, *κατακύνει*. *Talos* nulli solidipedum esse scribit Aristoteles, Asino Indico excepto. *Suffrago*, id est in posterioribus pedibus quadrupedum, quod in prioribus genu, vel, est nodus aut articulus sub crure quo pedis versura constat, tibixque ita annexitur pes, ut verti possit. Barbari *garrestum* nominant. *Basis* sunt ossa quadam sub tibiis Vegetio, Calcaneos fortè intelligit. *πύρην* est ostibæ, quod radius vocatur. *Cirri* & subcirri, equorum sum ornamenta. Crura equi Vegetius vocat *gambas* quasi campas: Hippocrati Græci *βραχίονες* & *χίλη* vocare videntur. Vegetius etiam Latine *brachia* in equis dixit. *Coxendices* maximas & validissimas habet, iisque ut plurimum valet. Inde feri putat Ambrosius Nolanus, quòd fessorem ephippiumve iuxta humeros amet, contra ac asini & muli. *Ἐδρα* Xenophonti est dorsii ea pars qua infidetur. *κύνες* vocant veterinarii partem quandam inter artros, seu ἐκ πύρην intercalpio: Absyrtus *κύνες* appellat. Hinc *Exogenes* equi, quòd genitivam quandam notam ἐκ τοῖς ἀνθρώποις τῷ τῷ κύνος habeant. Gesnero verò; *Coccyx*, est pars in medio dorso, juxta spinam eminens. *Armus* idem quòd humerus. *Dorsum* Garrestum barbari vocant. *Mammæ*, tam mares in hoc genere, quam feminae habent; & feminae quidem omnes binas inter femora, mares, illi tantum, qui matri similes prodire, ut Aristoteles testatur. *Caudam* habet bovis contrariam, tenorem videlicet brevem, quem Plinius causam appellat, pilos prolixos. Illam Vegetius *muscerium*, à muscari flabelli similitudine; hos Plinius *fetas*, & longiones quibus muscas abigunt, Græci σῶδες vocant. Duriore, sunt in iis quibus quam equibus, quod harum caudæ urinæ madefactæ, fetas invalidas habeant. Quæ de Sertorio fetas vellere jubente dicuntur apud Plutarchum vide. Qui ex collo dependent crines, *luba* Latinis, Xenophonti *χαίτη*, Aroteli *λαβία*, seu cristæ, dicuntur: qui à vertice iuxta oculos & tempora propendunt, capronas Latini, Protocomium, Vegetius, *σφῆμα* Xenophontes dixit. *Palpebra* inferior pilis caret: ideo reprehensus pictor, (Apelles is Ephesus an Nicon, Micon, vel Polygnostus fuerit, ambiguum) quòd eos addidisset. Soli præter hominem canescere, præter Aristotelem, Plinius prodidit, quòd os in quo cerebrum, tenuius quàm cætera pro magnitudine habet, sed fallò. Nam & canes canescunt, sub ephippiis etiam in cicatrice semper albi proveniunt, seu quòd cum ea pars sit debilis, nutrimentum non ut antea digeritur, sed quodammodo corruptitur, ut Aristoteli placuit, seu aliam ob causam

Musarch.
de solent.
animal.
in Senecæ.

Partes
Equi.

Unicolores tamen evadunt, si hordecum totum & in pulvere redactum, quod vim discutienti. detergendique obtinet, insperferis. De Coloribus in Differentiis agemus. Dentes utraque oris parte habere continuos, tradit Plinius & Aristoteles inter *diversas* recenset. Habet autem præter agnatos qui lupini & sylvestres alii & proxima maxillæ parte, pullis præsertim adnascuntur, (in *sepe* quadraginna. Ante ceteros, dentes parvi, magnitudine fabæ, in cibo capiendi impediunt, unde jumentum strigosus evadit. Aristoteles maribus quàm feminis plures esse notavit. Eos pro ætatis ratione equus mutat, ut & alia veterina. Anteriores qui prius mutantur, Græcè *προσώγιοι* & *πρώτοι* vocant, quasi sectores, aut incisores, Latini medios. Vegetius lactentes, Plinius fortè pullinos. Sunt autem numero duodecim, sex nempe in superiore, totidem in inferiore maxilla. Xenophon *πρωτοὶ* ut & alii Græci nominantur, quasi ætatis indices. Equus enim triginta mensium, primum dentes medios dicitur amittere, duos superiores, totidem inferiores. Incipientes quartum agere annum, itidem eiciunt & totidem, proximorum quos amiserunt, & incipiunt nasci quos vocant Columellares. Quinto anno, incipiunt iterum eodem modo amittere binos, quos caninos habent, tum renascentes eis sexto anno impleri. Septimo omnes habere solent renatos & completos, ut Varro, exposuit. A complemento, inquit Absyrus, cum reliquum trimatum agunt, dens rumpitur & rotundatur, & in triangularem figuram exit, quo tempore præcipue defluxio in ora equorum decumbit. Fium nonnunquam à septimo anno prominuli, quos *αὐτομάτως* Absyrus, Varro brochos vocavit. Columella quoque & Palladius, septimo anno omnes expleri æqualiter, asserunt, & ex eo cavatos gerere, postea verò quoto annorum sit comprehendi non posse: decimo tamen anno, tempora cavari, & supercilia canescere, & dentes prominere. Duodecimo anno nigredinem in medio dentium apparere. Vegetius adjecit: at Aristoteles & Varro, nitescere in senecta scribunt. Plinius rubescere legit. Ab hac dentium varietate sunt & aliquot equorum cognomina: *αὐτομάτως* Hesychio & Varino dicitur, qui nullum ex dentibus reliquum ætatis habet indicium, qui *αὐτομάτως* & *αὐτομάτως* dicitur. *ἄβελος* & *ἀβελός* qui eos dentes non amisit. *δελτιοδόν* qui secundum eos dentes projicit. *πρωτοδόν*, qui primum. Petrus Crescentius præter indices illos, habere scialiones & molares, ait: fierique posse, ut nonnulli plures habeant: sed tunc dentes esse duplices. Dentibus autem ad senectutem firmis utitur, quamvis durissimi cibus vescatur, quod à calidis abstineat, si Cardano credendum. *γνάθος* & in homine

maxillam denotat, dicitur tamen de equis potissimum. Eandem vel saltem proximam partem *γνάθος* Hippia tri appellare videntur. Maximæ illis maxillæ, & a maximis moventur musculis, quia proni erant sumpturi cibum. In *Corde* os aliquando reperiri, præter Aristotelem, Plinius prodidit. *Vel* quidam habere dicunt habere, superius citati & cum iis Absyrus negant. Hic tamen de fellis vesica in hepate intelligendus est, quam non habere ait: sed quendam inherere solutionem nervulum, in quem se genus hoc humoris infundit. Ruinus verò, qui Anatomæ equi edidit, istiusmodi bilis receptaculum, à dextris hepatis esse ait, in ipsa cavitate, plurimisque in ipsius visceris substantiam, ramulis inferi, atque adeò facillimè ab omni bilioso onere jecur exonerare, deponere verò etiam in duodenum intestinum: additque etiam, naturam in hoc animalante, solliculo, ut in homine, & aliis animalantibus, recludi bilem noluisset, quod cum animum habeat semper in patinis, voracitatisque modum nullum, ventrem quoque exonerare multo quàm alia cogatur frequentius, ideoque bilis stimulus semper in promptu adesse debeat. In *figura* hoc observandum tradit Aristoteles, quod pulli paulò submissiores suis parentibus sint, atque adultæ caput attingere non possint, quod novelli facile faciunt. Proditur iis innascenti amoris veneficium, *hippomane* appellatur, in fronte, caricæ magnitudine, colore nigro, quod statim edito partu devorat sæta, aut partum ad ubera non admittit. Id apud Aristotelem, Plinium, Theophrasti scholiasten, & alios invenies. Est & alterum quod ex genitali equæ manat, cuius & Aristoteles, cum de immoderata equarum libidine agit, meminit. Plinius, qui hoc equarum virus à coitu vocat, tantas habere vires, ait, in veneficiis, ut assulum aris misturæ, in effigiem equæ Olympiæ, ad motos mares equos ad rabiem coitus egerit, quod etiam apud Pausaniam & Alianum invenies. Alianus confundit cum hippomane pulum seu pullum, quod Aristoteli est *πύλον* Plinio, teste Hermolao Barbaro, polea, estque illud quod equa prius emittit quàm pullum. Plinius eo nomine alicubi pulli alimini finium, quem primum edidit, intelligit. *Locum* si species, ubique ferè locorum hoc animal invenitur. Paludibus & riguis gaudet, gaudet & ipsa palancie: nec montes, modò rigui sint, aspernatur. Quin Columella, equorum gregibus, inquit, sparsiosa & palustris, nec non montana pascua eligenda sunt: rigua, nec unquam siccanea, vacuave magis quàm stirpibus impedita, frequenter molibus potius quàm proceris herbis abundantia. Locum pascendis idoneum *impropietum* vocant. Pompicus & bellator stabulo continetur. Id equile alii, Varro

Plin. H. N. l. 8. c. 42.
Aristot. H. A. l. 3. c. 15.
Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Theophrasti, de animal. invidet.

Plin. H. N. l. 8. c. 45. & l. 24. c. 11.

Arist. Hist. An. l. 6. c. 15.

Alian. H. A. l. 3. c. 17. & l. 4. c. 18.

Columella R. R. lib. 6. c. 27.

Equarium, Grapaldus propriè præsepe dixit. Græcis *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, ut Pollux annotavit. Hefychius & Varius apud Lacones *ἵππων* dici tradunt. Lignum ad quod capistris alligantur, vacera nominatur. Plura de loco in Differentiis vide. Quantum ad *Cibum*, frugibus victitare, ideo inter sapientissima animalia censeferi inquit Plinius. Inter has præcipua sunt, Hordeum, quod minus quam avena vel triticum inflat; & tum equus *ἀνδροειδής* dicitur, quod hordeum Nicandro acoste vocetur; Avena, cuius usus apud nos fuetus. Triticum, quod tamen Serapio reprehendit; Panis denique, qui in Anglia & alibi ex fabis & Pis in hunc usum conficitur. Victitant tamen frequentius gramine & aliis, propriumque hoc equorum alimentum. Melilotus ideo in Italia Trifolium Cabalinum dicitur. Medicam herbam, quæ in Media crescit, præcipue equos nutrire, apud Strabonem habemus. Prima fals, teste Aristotele, vitio datur, & cum fetida aqua rigatur, incommoda est. Quater autem rectè, interdum sexies demetur per annum, ut Columella prodit. Ad maciem equorum nulla res tantum quantum illa profest. De *Cyso* hæc Plinius. Datur animalibus post biduum semper. hyeme verò quod inaruit, madidum. Sariant equos densæ libere, pauciores, minora animalia. Multis in locis vicia manipulatim collecta apponitur. Damasci ervilia & ervum, ut Bellonius prodidit. Necessitas ut & alia apponerentur, coegit. Equi Cæsaris à Scipionis exercitu in Africa obfessi, referente Hirtio, algæ è litore collæta, & aqua dulci elota nutriebantur. Pompeiani ad Dyrrhachium obfessi, foliis ex arboribus fructis, & arundinum radicibus. In regno Senegæ, ob aridam tellurem, phaeolorum laceramentis & milio utuntur. Thracæ, qui ad Strymona amnem habitabant, tribulifoliis. Parthi Hippacæ herbâ. Tartari arborum ramis & corticibus, herbarumque radicibus, ungulis è terra excussis. In provincia Aden piscibus, quorum ibi ingens copia, ut apud Paulum Venetum legimus. Iidem ficcati in Golconda provincia Persiæ apponuntur: quod & de Gedrosiâ, Celtis, Macedonibus, Lydis, Pæoniis qui Prasiadem paludem habitant, Ælianus & Herodotus prodidere. Arabes camelino lacte bis de die nutriunt. Vere tantum teneris herbis pasci sinunt. Potum amant aquam, seu turbidam, ut Aristoteles voluit, seu limpidam ac frigidam, perenne mac profluentem, ut Vegetius: seu leniter fluentem & parum turbidam, ut Crescentiensis, seu palustres, ut Baccius. Sunt qui vinum præbuere, cum animosos vellet. Sed & sanis, verum macilentis, Columella propinat. Cerevisiam quoque & olim præbitam, ex Varino colligi

potest, cui *βίβω* est avena, & secundum alios frumentacea equorum potio. *Εἶτα* si attendamus. In hujusce animalis genere ætas longior maribus: legitimus sanè equum ad usque septuaginta annos vixisse. Jam illud non venit in ambiguum, quod in annum tertium & tricesimum generet, utpote qui etiam post vicesimum mittatur ad sobolem reparandam. Notatum etiam advertimus, Opuntem nomine equum ad gregariam venerem durasse annis quadraginta. Annotatis proditum à veteribus indicium, si contracta armorum pellis lentè explicetur: in juvenibus ad suum statim locum redit. Sunt qui ex juncturis caudæ judicant, ubi ex dentibus non amplius dignoscitur. Quinquennio equas finem crescendi capere; mares anno addito, à Plinio habemus. Addit Aristoteles, post, annis sequentibus totidem crescere in corpulentiam, & ad viginti usque annos pergere proficiendo: verum celerius feminas quàm mares perfici. Salacissimum omnium animalium equum esse, Aristoteles prodidit. Hinc *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, *ἵππων*, ille inter homines dicitur, qui plus æquo veneri adductus est; & *ἵππων* ille, qui more equini generis, furias ad eandem agitur. Famosior tamen equarum quàm equorum salacitas. Ideo Poëtæ Cupidinem inter equarum armenta natum fingunt: mulieresque libidine præcipientes caballæ, meretrices verò *πώλει* dicuntur. Has societate conjunctas, olfactu mares dignoscunt, etsi paucis admodum diebus una fuerint: quod si feminæ diversæ permisceantur, mares alienas moris expellunt, fuasque singuli seorsim habentes, pascuntur. Gravidæ coitum pati apud Aristotelem legimus: Abfyrus negat. An sint homine salaciores, Gryllus apud Plutarchum in dubium vocat, quod capros, porcas, equas, iniverint viri, & feminæ infano bestiarum amore exarserint: ad coitum verò nullum à bestia sollicitatum. Fuit tamen Athenis locus qui diceretur ad equum & puellam, quod quidam Codridarum Hippomanes nomine, qui & postremus imperavit, filiam in loco quodam cum equo furibundo inclusit, quod clandestino concubitu virginitatem læssisset, & equus puellam viri intulit. De *Estate* coitui apta diversæ produntur. Coire incipere bimum, tam marem quàm feminam, prodidit Aristoteles. Sed hoc in paucis fieri, & pullos imbecilliores esse: ut plurimum trimatu seu tricesimo mense incipere, & proficere subinde ad proles præstantiam in vicesimum usque annum: dignè procreare posse, cum dentibus mittendis cessare: sed idoneum maximè tempus cum annum & sex menses complevere: juniorum, aliquando pabuli bonitate & copia continere. Plinius verò equas post tertium annum aut post unum ab emixu utiliter admitti putari

Plin. H. N. l. 4. c. 42.

Georg. Aril. H. A. l. 6. c. 11.

Plin. H. N. l. 13. c. 24.

Hirtius de bello Afric. c. 40.

Aristot. l. 4. de gener. animal. p.

Scalig. Ec. 106. v. 2. Plin. H. N. l. 14. c. 17.

Aristot. H. A. l. 7. c. 11. & l. 6. c. 11.

Plin. H. N. l. 10. c. 67.

tari ait, cogique invitas: domitas autem sexaginta diebus equire, ante quam gregales dici. In Hispaniola, si Petro Martyri credamus, decimo postquam natæ sunt menses concipiunt, & geminos sæpe unico partu excludunt. Columellæ equa bima rectè concipere potest; equus mas non trimo minor. Illa post decennium inutilis, quod ex annosa iners proles prodeat. Sic ad victimum durat. Anatolius vult, ut admiffarius (sic laniis vocatur, quia prolem diligenter servatur, Græcis *ἐχθρὸς*, *ἐχθρῆς*, *αἰσχυρῆς*, *αἰσχυρῆς* Hippatricis, ut opus ipsum *ἐχθρὸς*, & Proriga ille qui admittit) sit quinquennis, decimum quartum verò ingressus annum, ut conquescat. Prurire agnosces, cum sese colligere, caudam frequentius jactare, humorem è genitalibus genitura similem emittere, pluries etiam mungere, videris. Mas aliquando uno, aliquando duobus tribusve, aliquando pluribus diebus impler. Et qua intermisso tempore, & melius quarto aut quinto anno interposito procreat. Omnino si nihil plus detur, unum tamen interponere annum, & quasi novale fecere necesse est. *Fætoræ* initium ab æquinoctio verno ad solstitium, locis calidis mense Aprilis, frigidioribus Majo. Sic, quia mense duodecimo partum edit, circa herbescentem & temperatissimam anni constitutionem pariet. Elei finibus suis eductas iniri faciebant, quod sexcentis experimentis cognitum haberent, miræ felicitatis prolem sic provenire. Mares maturum tempus appetunt, femine post meridiem blandiuntur. Dantur & salacitatis irritamenta. Absyrus, usam cervi caudam cum vino terere, & genitalia illinire jubet. Alii cicer exhibent; nonnulli urticam osi induunt; pulverem testiculorum equi in potu exhibent; deterfa femineæ spongia loca naribus admoveat. Scilla cum aqua ad mellis crassitudinem contrita, naturam equarum cum mense ferunt, tangunt: urtica vulvam perfricant: quidam denique fimo gallinaceo cum Terebinthina trito partes oblinunt. Lybiæ & Myiæ equæ, tibiæ cantu excitantur, & gravidæ fiunt, ut apud Ælium legimus. Genus tibiæ Hippophorum Pollux vocat: materia, laurus detracta cortice. Non emnestamen concipiunt, nec omnes postquam concipere, edunt. Cujus rei indicium ajunt, quod foetus circum renes alia quædam, specie propemodum renum, ita continet, ut rescalis, quatuor renes habere videatur. Si, quot equæ uni equo sufficiant quæras, Columella, nec minus quam quindecim, nec rursus plures quam viginti, unum implere debere inquit. Aristoteles tricenarum foeminas & paulo plures singulis maribus tribuit. Palladius æstimatis unius cujusque admiffarii viribus, pauca vel numerosa conjugia submitti consiluit: juveni equo & viribus & forma con-

stanti, duodecem vel quindecim adscribit. *Concepisse* comperies, secundum Aristotelem, cum menses cessarunt; secundum Absyrum, si marem respuat; secundum Plinium, quod colorem illic rubriore pilo, aut quocunque pleniore mutant. *Marem eduturam* ajunt, si tertio ante plenilunium die admittatur; si tertio post, foemina. Illum seminatam colligunt, si dextra admiffarius defluerit; hanc, si sinistra. Justa equa in Pharsalia dicebatur, quæ semper similem equo cui conjuncta erat, produxit. Vento in Lusitania concipere, Columellæ, Varro, Plinio, Solino, Alberto, Avicennæ visum; in Cappadocia idem fieri Augustinus prodidit; at Justinus in fabulis id recenset, Aristoteles fieri posse negat. Circa prægnantem quænam facienda sint, Oeconomi docebunt. Abortuunt si fumigantis lucernæ odorem persenserint, vel cum prægnantibus asini cooverint. Annum, secundum plerosque, uterum ferunt, secundum Absyrum, undecem menses & decem dies. Uteri durities in causa, si Aristotelem sequimur. Facillimè omnium quadrupedum partus edunt, & quidem erectæ. Eumelus author est, cum tardius pullitium enititur, continuo parituram, si comprehensus leniter nares constrinxeris. Pariunt magna ex parte singulos, aliquando gemellos. Vacat admodum à purgamentis in partu, minimumque emittit sanguinis profluvium, pro corporis magnitudine. Cum peperit, statim secundinas devorat, illudque fronti annarum hippomanes. Visum produisse & hermaphroditos. Nero tales equas ex agro Treverico, carpento suo subjuges ostentabat, ceu planè viſenda res esset, principem terrarum insidere portentis. De *androgyne* Princivalli Vicecomitis ita Cardanus. Unum habebat tantum testem proprio loco, cum mammis tumidis, ut equæ habent. Inde vulvam proprio loco, & ex vulva penis emitebatur, non major palmo cum eum exereret. *Fœtem* equi cum exprimere Græci volunt *ὑπερμαλίζω*, & *ὑπερμαλίζω*, *ὑπερμαλίζω*, vel potius *ὑπερμαλίζω*, ut Ammonius monet, dicunt; Latini fremere & hinni. Vox ipsa, *ὑπερμαλίζω*, *ὑπερμαλίζω*, vocatur. De ejus mutatione ita Aristoteles. Equarum etiam voces, differre palam est. Foemine enim simul ac natæ sunt, vocem exiguam miquant ac tenuem: Mares exiguam quidem & ipsi, sed pleniorē tamen & graviorem quam foeminae & indies majorem reddunt. Bimus cum est, atque inire incipit, vocem magnam gravemque mas mittit: foemina majorem quam ante & clariorem, usque ad vigesimum ætatis annum, magna ex parte: sed ab hoc tempore imbecilliorē tam mares quam foeminae reddunt. Qui nunquam in aliorum equorum turba hinni, hunc mutum esse scribit Mizaldus. Cum incedunt, soni-

Columella
R. R. l. 6
c. 25.

Columella
l. 1. c. 25
R. R. l. 2.
Plin. H. N.
l. 8. c. 21.
Solin Poly
hist. c. 36.
August. de
Civ. Dei
l. 11. c. 5.

Min. R. N.
l. 11. c. 47.

Cardan. de
rev. vir. l. 7.
c. 33.

Plin.

Alian. R.
AL. l. 2. c. 44.

Columella
R. R. l. 6
c. 27.

Mizal.

sonitum edunt, pedibus terram pulsantes. Inde Latinis sonipedes, Homero *ὤσιπδες*, quasi altisoni dicuntur. Quoniam poplites non adeo flectere possunt, ascendendo magis fatigantur, & lapsi, majore cum impetu ruunt: descendendo, quod quatuor habent crura, magis contra pondus obnituntur. Agilitatem & epitheta quæ apud auctores occurrunt, & exempla testantur. Homero *ἀνιπιδες, ἀνισπιδες, ἀνιπιδες, ἀνιπιδες, ἀνιπιδες* &c. vocantur. Oppianus, tantæ Iberos scripsit esse celeritatis, ut solæ cum eis Aquilæ, aut Cerei accipitres comparari possint. Perfæi Pegasi alatus fingitur. Sarmatas longinqua facturos itinera, etiamsi nihil offerrent pabuli, per centena & quinquaginta miliaria infessuræ, non nemo prodidit. In Arabia, si Vartomanno credimus, citatissimo cursu diem ac noctem integram nunquam cessant. In Alanico bello captum à Probo Principe memorant, qui unius diei spacio centum obiret miliaria, vel in decimum haud interpellato labore. Cæterum *an equi equibus, aut vice versa velociores sint*, disquirunt. Hotherus equabus Phæriadiæ palmam tribuit. Menelai Æthæ pernicissima erat. Horatius quoque equum quàm equam quadrigis aptiorem dicere maluit. Equas inter currendum urinam emittere Plinius dixit. Crauxidæ equa octavâ Olympiade omnes vicit desultores. Heccratius Theßali (Echecranidem Plinius vocat) prægnantem equam Olympia viciße invenimus. At Oppianus mares ad venationis usum præfere tradit, feminas minus celeres ad longos per nemora decursus. *Quid equus admittis* Ciceroni sit, in Aldrovando vide. Inimuitur, imò perditur celeritas, si ocio domi marcescat. Quamobrem Antigonus Rex cum suo equitatu obfessus, cum exercere equos propter loci angustiam non posset, eorum capita loco subtrinxit altius, quàm ut prioribus pedibus terram possent attingere: deinde cogebat ipsam equitatum posterioribus exultare ac calces emittere; qui motus non minus sudorem excitabat, quàm si terræ spaciū decurrissent. Ex putrescentium medullis evolare vespas, notissimum. *Naturam* si species, *φύσιν* ad id quoque sunt, seu *ἀνιπιδες* bibunt sorbendo, & os profundius aque immergunt, quod audaciz inscribitur: animum & os semper in patinis habent, & facilius sitim quàm famem tolerant: equæ crebrius mingunt, & per menses purgantur: plus excrementi siccum quàm humidum, quod fæcis magis velantur, egerunt: Spumant si cursu defatigentur, cuius causam Galenus exactè prodidit: somniant de iis quibus affluere: domumque plerumque stantes, cantent magis, qui quod castrati sunt, somnulosiores videntur. Cum irascuntur, canum modo dentes denudant mordentque:

blanditiis maximè delinuntur: pullos vehementer amant: Hinc factum ut Darius equi consensu, quæ domi pullum habebat, ex prælio ad liliū rebus suis inclinatiss evaderet: & Tartari, prædæ gratia regionem quandam, in qua multo per annum tempore sol non apparet ingressuri, pullos in limitibus relinquunt. Sic enim equæ nocturno itinere diligentius observato, recta ad suos pullos in reditu contendunt. Rara denique, sed nota equarum rabies est, ut cum in aqua suam viderint imaginem, amore inani capiantur, & per hunc oblitæ pabuli, tabe cupidinis intereant. Mentis enim discititur, si deducas ad aquam de tonsa iuba: tum demum speculatur deformitatem, pristinae imaginis aboletur memoria. Lycospadas equos maximè dare operam, ut aurigis suis formosi videantur, Ælianus prodidit. Ad *sensum* internos, ingenium, docilitas, memoria, amor & fides erga dominum, pudicitia, & magnanimitas pertinent. *Ingenio* debentur, quod inimicos partis suæ norunt, adeo ut inter prælia hostes morsu petant: quod rectoribus perditis quos diligebant, mortem fame accessant: quod auribus quæ audire indicent: & quod equitationis peritum agnoscant. Bucephalus Alexandri, accepto regio stratu, neminem unquam alium præter domum vehere dignatus est: & vulneribus altis in prælio acceptis, non prius concidit, quàm dominum extra periculum deposuisset. Equum Caii Julii Cæsaris nullum præter Cæsarem dorso recepisse Solinus & Suetonius auctor est. Cuiusdam medici Pannonici præ foribus solutus, etiam per integrum diem, donec ab ægris rediisset, expectabat: adventanti gratulabundus occurrebat. Chæreas tripudiansque *edoteri* Sybaritarum exemplo notissimum, qui eo devenerant dementie, ut in symposiis equos ad tibiam saltare docerent. De illo verò quem Scaliger vidit, ita idem. Equum pulillum deformem circumducebat agyrta quidam, cuius iussu atque etiam loco interdum ille omnia faceret; ambulare, succulsum propere, currere, saltare, vel quadrupes, vel bipes. Vinum bibere vidimus, in clunibus sedentem: anteriores pedes ad pateram ferri; pelvim siue malluvium cruribus sustinere, quasi à tonsore lavaretur; qualem pictum videmus asellum cucullatum: humo se sternere; porrectum atque projectum jacere: ciliorum compressionem annuere: caput ad hennutum attollere: in terga vertere: supinus ostendere, quo corporis situ mulier incuntem admittat virum: Stabulum agnoscere, & sponte domum reverti, notum. Ideo Galba cum de equi possidione disputaretur, velarum duci ad flumen præcepit, & ubi bibisset, amoveri velum oculis, ut stabulum perire possit. Deuxippi equus,

Cardan. de
Var. Rer.
l. 13. c. 3.

Paulus Ve-
ronensis.
p. 47.

Ælian. H.
A. l. 16.
c. 14.

Scaliger
Rer. l. 1.

Horat. l. 1.
Car. od. 16.

Plin. H. N.
l. 15. c. 21.

Aldrov.
p. 49.

Section. in
Cæsar.

Scaliger
Rer. l. 1.
p. 1.

Naturæ.

Galen. in
Aphor. l. 1. 49.

Sed in
122.

ira erat edoctus, ut & sine habenis ocyssimè ferretur, & illo pedetentim procedente, placidissimè staret. Nigritianum quoque equos non aliter dominos ac canes sequi, Strabo auctor est. In ventre cubare edoctos à Jarcis, apud Herodotum legimus. Nervam in Parthia equus adorabat. Lutetia alter Reginam Ludovici XII. conjugem, genibus flexis salutabat. Circulos ligneos transilisse, morecanum, saltuatimque vivacissima pernecitate sese gyrando revolvisse, Venetiis anno 1636. vidimus. *Atemoria* valere inprimis tubæ sonus indicat, quo audit, aures arrigit, nares inflat, hincit, frenam cum strepitu rodit: pedibusteram quatit, locomanere difficulter potest. Paralus etiam quidam apud Tzetzem, cum equo veheretur curuli, prandio frustratus est, quod equus, cum in columnam metæ forma incidisset, circum esse putans, usque ad vesperam circum eam se flexisset, cum impetu semper currens. Taceo quod Tholosanus de equo cuiusdam Episcopi scribit, quem frater ejus ita adjuverat, ut quoties verba, Deus in adjutorium meum intende, audiret, salubris crebris se extolleret. De *Amore*, *gratitudine* & *fide erga Dominum*, quorundam exempla testantur. Antiochi equus, occiso in prælio domino, se & suum sessorum Ceneretrium Gallum præcipitem dedit. Scytharum reguli, hostem cum victor ad spoliandum venisset, ictibus & morfu confecit. Dionysii, ab eodem in ceno relictus, ut apud Plinium ex Philisto legimus, ut sese exemisset, vestigia Domini secutus est, etsi apum examen tergo hareret. Homerus Parrocli equos flevisse dicit, Virgilius Pallantis, Cæsaris Suetonius, suum Asturconem Cardanus. Plinius quoque, eo effectū plerosque equorum in dominos esse ut affectos lugeant, lachrymasque interdum desiderio fundant, tradidit. Interfecto Nicomede Rege, equus ejus vitam inedia finit. Idem de Socris juvenis Atheniensis equo, postquam ab eo venditus fuisset, dicitur. De *Fiducia* apud Ælianum, Varronem & alios invenies. Plinius ira brevissimè. Alium, inquit, equum, detracto oculorum operimento, & cognato cum matre coitu, petissè prærupta æque exanimatum. Equam eadem ex causa in Reatino agro; lacertatumque pariter aurigam invenimus. Namque & cognationum intellectus in iis est: itaque in grege prioris anni sorore, libentius etiam quam matre, equa comitur. De pullis incesto domini concubitu nati zelotypia, vide, Aldrovandum. De *Magnanimitate* idem prolixè agit, sufficiat dixisse, quod Plinius habet, nempe, Equorum jubar tonderi præcipere, ut asinorum in coitu pariantur humilitatem: comantes enim gloriâ superbiere: Inveni quoque qui

sine auriga certamen vicissent. In Circo, inquit Plinius, ad currus juncti, non dubiè intellectum adhortationis & gloriæ fatentur. Claudii Cæsaris secularibus Circensibus, excusso in carceribus auriga, albatos equos palmam occupasse, opposita effundentes omnia, quæ contra æmulos debuissent, perito auriga insistente, facientes: cum pueret hominum artes ab equis vinci, & peracto demum legitimo cursu ad metam istisse. moxque subjungit. Majus augurium apud præcos, plebeis Circensibus excusso auriga, ita ut staret, in Capitolium cucurrisse equos sedemque ter lustrasse: maximum verò, eodem pervenisse ab Vejis, cum palma & coronis, effuso Rarumena, qui ibi vicerat: unde postea nomen portæ est. Phidoti Corinthii etiam equa, cui Auræ nomen, apud Pausaniam, ab ipsis statim carceribus sessoris suo collapsio, & cursum pristinum atque ac si rectorem haberet retinuit, & circa metam se convertit: auditio verò sono tubæ ad cursum concitata est vehementius: cumque ad ludorum præfectos antevertisset, jam quasi victorix se comitem intelligens, conficit. *Symphiam* & *Antipathiam* si attendas, singularis equo cum gallinis & otide amicitia: cum camelo, elephantis, lupo, urso, leone, fœ, ovibus, asino, serpente, trachuro pisce, phoca, pomis & fœcibus, heredo quodam, gensiana, colore atræ, & cadaveribus, inimicitias exercent. *Camelos* cum Cyrus equitatu Cræsi opposuisset, in fugam equos conjecere. Xerxes Arabes camelis usos, ultimos in exercitu locavit, ne equi confunderentur. In bello Tarenzio elephantorum tum magnitudine tum deformitate, & novo colore simul ac frigore consternati equi, cum incognitas sibi beluas amplius quam erant, suspicarentur, fugam stragemque latè dederunt. Cæsar ingentem fluvium in Britannia trajecturus, consensu elephantæ, equos Britannorum terruit. Ne tympana quidem ferre posse, si ex pellibus vel elephantis, vel camelis, vel lupi facta fuerint, à Porta auctor est. Rumpi eos traditum est, teste Plinio, qui vestigia *luporum* sub equite sequuntur, si calcaneum equi quadrigam trahentis conculcent, sisti, tanquam cum quadriga congelati essent, apud Ælianum legimus. Nunquam transuros equos, ubi lupi intestina sunt defossa, Pierius Valerianus prodidit. Dentes verò maximos, insatigabilem cursum præstare equis dici, si eis alligentur, Plinius auctor est. De Lycospadis & Lycophoris equis in Differentem agemus. *Ursos* in folitudine tympano ex equi pelle confecto, terri Portæ quoque debemus. Caltrati *ironem* nulla ratione accedunt; dextrarii seu non caltrati adoriuntur. *Oves* si stabulo in quo mulæ, equi, aut asini steterunt, facile inficibiem incidunt. Rudentes *asini*, in Darii

Plin. H. N. l. 8. c. 47.

Pausan. in Corinthiaca.

Symphiam & Antipathiam ibid.

Herodotus. lib. 1. l. 19.

Plin. H. N. l. 10. c. 10.

Plin. H. N. l. 8. c. 19.

Colomella R. R. l. 5. c. 30.

contra

Pl. l. 8.

Pl.

Alon. H.
A. l. 13.
c. 27.
Plutarch.
Sym. l. 6.
q. 6.

Plin.

Breyer. l.
23. c. 47.

Plin. H. N.
l. 18. c. 10.

Horat. l. 1.
Carmen.

contra Scythos expeditione, equos perturbant. De *serpensibus* Silius Italicus prodidit. Cauda *trachuri* ventri equæ appensa, abortum procurat, si *Æliano* credimus. *Phoca* aspectum ferre nequeunt. Animo linquntur, si aut mala aut fucus dorso comportarint; examinati, panis objectu revocant. Hordeo illo abstinent, quod in quodam, circa Scytharum & Medorum dictam Thraciæ regionem, loco, provenit. In rabiem, aguntur, si laesæ nares illiveris. Gentianam abortus equabus causam esse, Gelsnerus ex quodam sene audivit. Securi-dacæ si calca verint, soleas exuunt. Si equi ex Sybari fluvio biberint, sternutamentis exagitantur: si ex Collinire Thraciæ, quod in agrum Abderitarum defluit, in rabiem aguntur. Idem de puteo haud procul à Portus Bæotiz urbe dicitur. Equum Catonis in Maurum aterrimum, aterrimis armis indutum, calcariis adactus, sese inferre recusasse, Silius Italicus reliquit. A cadaveribus abhorre apud Homerum habemus Maximum quidem equorum in Cibus, medicina, bello, venatione, itineribus, triumphis, & aliis usus est; nos tamen, quo loco duntaxat in *Cibus* & *Medicina* habendi sint, videbimus. *Carnibus* usus non tantum obfessus, quod in Veronensi sub Maximiliano I. Novariensi, sub Ludovico Aureliano; Rupellensi, sub Ludovico XIII. Gallorum Rege Christianissimo, ut alia taceam, factum, sed & gentes, apud autores habemus. Notum est, Nomadum, Scytharum, Sarmatarum, & Tartarorum modernorum nomen. His volupe, vulnerare incidereque equos, carnibusque etiam semicrudis vesci: caballos pridè tum spontè tum morbo absumptos, & exciso loco apostemato comedere; eorumdemque reges, si quando commeatum suis distribuere, quadraginta hominibus equum unum dare solebant. Sed & apud Persas, in conviviis die cuiusque natalis, assi toti apponebantur: à Germanis verò tam agrestes quàm domestici caballi, tam diu comedebantur, donec à Gregorio III. abrogaretur. Ab Alpiniis populis pullos edi, Brujerinus se audivisse refert. Fuit & *Sanguis* in deliciis. Plinius sanè Sauromatas è milio, maxime pulte, & cruda etiam farina sanguine è cruris venis admixto vivere, prodit. Miechovius verò & Paulus Venerus, equitantes si fumes invaserit, sitisque molesta fuerit, venas aperire, haustoque eorum sanguine, famem sitimque pellere, reliquerunt. Gavisos eodem Cancanos, qui secundum quosdam Virgilio Bisaltæ, secundum Acronem & Porphyrium Hispaniæ gentes, apud Horatium habemus. De *Lacte* nullum dubium. Scythæ namque liberis statim atque nati sunt, lac equinum porrigunt. Inde Hippomulgorum, & Galactophagorum nomen. Idem Soli exponunt, ut crassior

pars subideat, mox fervefaciunt. Evadere produnt, ut vinum album esse putetur. Mochi verò olim Tartarorum servi, pocum lactis equini illis tributum petentibus per ducentem suum in itinere offerre consueverant. De Hippace quid sit, inter scriptores non constat. Hippocrates, Dioscorides, & Plinius, caseum esse scribunt, quem ille virus redolere, & bubulo proportionem respondere, adjicit. Alii equinum coagulum esse credunt. Theopompus scythicum ex lacte equino, edulium esse scribit. Ut ut sit, hæc & glycyrrhizæ, undecim & duodecim dies vitam tolerari apud Theophrastum legimus: plurimam temporis partem caseo equino usos Hippocratis testimonium est. Nec est quod quisquam illud miretur; cum Zoroastrem interdum solo lacte sex menses transegisse, quod de quodam alio Athenæus narrat, reserant. *Medicinam* quod spectat, habet in ealocum, *lac, serum, sanguis, axungia, coagulum, dentes, lingua, os de corde, jecur, testes, fel, pili, ungula, sudor, spuma, saliva, urina, & sterces*. *Lac* maxime perpurgat, ut purgare Dioscorides tradat. *Serum* ad ulcera renum perpurganda, conducit, si *Ætio* credimus; illud nempe, quod per decoctionem ex lacte separatur. *Khasis* mulierem quæ non concipit, si lac equinum ignorans biberit, & mox cum viro congressa fuerit, concepturam scribit. Invenio & apud Plinium, vulvas collutas juvari eodem lacte. *Sanguis* septicus est: Equarumque ex admixtura expertæ sunt, an verò marium *ex ætæ* quod Hermolao Barbaro placet, vel equorum utriusque sexus, quod Plinio, experientia dirimere potest. Eundem Plinius regio morbo prodesse scribit: & hippatri eodem ad diversos morbos utuntur. Phragmaticum de matrice detractum, cum oleo vinoque tepescit, & toti jumento contra pilos inunctum, curat. *Fel*, maleficæ naturæ est, si Plinio credimus, qui tantum inter venena damnari tradit, ut ideo flumini sacro equum tangere non liceret. *Axungia* suffumigata, partum mortuum, si Sexto credimus, foras ejicit, & secunda sequitur. Medulla unguentis ad spasum miscetur. *Caagulum* inter dyfenteriarum & cœliacorum remedia censei, Dioscorides, Galenus, Avicenna, & Haly autores sunt. *Dentium* farina verendorum vitis inspersa medetur. Qui primi equo cadunt, infantibus adalligati, dentitionem facilem præstant, idque efficacius, si terram non attigere, ut Plinius prodidit. Sextus eos, si dentem qui doluerit, tetigerint, remedio esse scribit. Nam & infans, addit, si equi rostrum basaverit, dentium dolorem non sentit, & nec equus mordebit infantem. *Lingua*, ex vino inveterata, ad lientem præsentaneo remedio sedandum datur, si Cæcilio Bioni apud Plinium

Cronovus
Hilæ. Por-
ion. l. 19.

Hippocr.
l. 4. de
morbo.
Plin. H. N.
l. 18. c. 9.

Theophr.
H. P. l. 9.
c. 23.

Plin. H. N.
l. 18. c. 9.

Dioscor.
H. N. l. 2.
c. 71.

Veger. l. 1.
c. 17.

Plinius fides. *Os de corde*, dentibus caninis maximè simile est. Hoc Scarificari dolorem, aut exento dente demortui equi maxillis ad humerum ejus qui doleat, demonstrari, Plinius auctor est. *Iteur* thecà cedrinà repositum, dein vino Chio & aqua dilutum, ne jecur amplius excedatur, efficit. *Lien* ex aqua dulci potus, mortuum parvum ejicit, apud Plinium. *Testiculari* aridi hausti Venerem stimulant. *Lichenes* in genibus, & super ungulas inflexu harum partium indurati *colla*, triti & in aceto exhibiti, comicialibus profunt, ut Dioscorides, Galenus, & Plinius, scribunt. *Pilus* ad ostium domus alligatus, ne culices, aut Cniphes pro ostium involent prohibet. Id Rhafis & Albertus prodidere. In inguinum ulceribus equi setæ tres, totidem nodis alligatæ intra ulcus, remedium sunt. Eorundem ex capite & femine cinis, sanguinis profluvium sistit. *Pilo* circumligato verrucæ tolluntur, quod propter adstrictionem alimento privatæ arefcant. *Vagularum* cinis cum oleo & aqua illitus, panos & apostematæ, in quacunq; parte discutit: sed & strumas, si urina calefacta admisceatur. Ex vino & aqua potus adversus calculos prodest. Sulfuris partum deturbat. Ramenta per nares equo infusa, urinam ejusdem promovere, Microcles scribit. *Sudor* cum urina in balneo biblitis, tinea & serpentes è ventre hominis exigit, si promissis quorundam credendum. Miltus cum vino & à graviora potus, abortum facit. Si cuticella vel gladiu calefacti cum imberint, inficiuntur adeo, Alberto prodente, ut locus ab eis vulneratus, sanguine, ante mortem animaficis, manare non desinat. *Spuma* equi recens detracta, & cum oleo rosaceo infusa, auricularum quamvis vehementes dolores resolvit. Eadem, Marcellus, si ab equitando vexata fuerint inguina, aut intertrigines doluerint, fricari tanquam præsentaneo remedio, jubet. Ex *Saliva* commendat Gesnerus, in fervido faucium malo, quod ætate nonnunquam, pestilenti lue, in milites inprimis grassatur, remedium. *Saliva*, inquit equi, avenam aut hordeum passî, es egrossi diligenter colligitur: deinde ex cancri urinis confusis, humorem exprimes, eodemque rursum lavabis. Quos si vivos habere non potes, pollinem de cancri aridis in elixano ostii inferge: postquam equi saliva abluerit. Phthilicus jam desperatis, salivam vel spumam cum aqua calida per triduum dabis. Ager sine cunctatione sanabitur, sed equus morietur. Id à Plinio, Marcello, & Sexto proditum habemus. De *Urina* & *Stercore* hoc dixisse sufficiat: illam aquæ ferrariæ ex officinis contra comitalem morbum misceri: hoc, ad colicam in vino albo decoctum, contra scorpionum ictus; & fluentem ventrem in aqua, Dioscoridi, Plinio & Sexto adhiberi. Recens naribus admotum, sanguinem reprimi,

inprimis si cum creta & aceto acerrimo agitur. Cum putaminibus ovorum in cinerem redactum mistum, ne ex vulnere immodicè fluat, prohibet. *Anhelum* præservare à peste quorundam commentum est. *Differentia seu Genera* equorum varia sunt: præcipua, à *Loci*, *partibus*, & quibusdam accidentibus sumuntur. A *Loci* equi sunt. *Acarnanei*, qui maximi fuisse dicuntur. Unde in proverbium de re maxima cessere. *Æthiopes*, quos, ferros credo, & pennatos, cornibus ornatos ferunt: malè à calore habentur. *Agrigentius*, qui olim ad agones Græciæ mittebantur, & victores recedebant. *Alaniæ*, qui veloces & robustissimi. Probi tanta celeritate fuisse perhibetur, ut diurnis spaciis centum obiret miliaria, vel in decimum diem haud interpellato labore ut diximus. *Angli*, quorum bona pars non succussat, ut Polydorus Virgilius prodit. *Apamienses* in Syria, ubi supra triginta millia alebantur equæ, & emissarii trecenti. *Apuli*, quos Varro laudat, & Volaterranus bello aptissimos facit. *Arabes*, celeritatis, equæ inprimis, tantæ, ut per diem noctemque circiter, centena miliaria itineris conficiant, si Vartomanno credendum. *Arcadiæ*, à quibus ideò Arcadia *immaculata*. Equis & asinis admixtariis ad mulos procreandos clara erat. *Armenii*, qui à Parthis genus ducunt, nisi quòd capite sint graviore, ideò *Baquni* *Salus* Absyrti. *Assure*, seu *Assurenes*, quibus forma minori prædictis, mollis est alterno crurum explicatu glomeratio, fuere olim in precio: sed bellis apti non sunt. *Attici*, qui Sophocli præstantissimi. *Barbari*, qui ex regno Tuncetano, & Numidia habentur, sunt perniciosissimi. *Bengalenses*, qui tant diutras ungulas habent, ut ferreis soleis non indigeant, utcunq; per saxa & montes currant. In *Bisnagar* quadringentis aut quingentis nummis aureis venduntur, octingentis quandoque, quòd aliunde advebantur. *Britones*, qui cruribus & auribus sunt mutili. *Burgundones*, qui injuriæ tolerantes. *Calabri*, qui itincri petigendo aptissimi. *Cappadoces* omnium fere optimi. Solebant incolæ Persis mille quingentos annuatim persolvere. *Cerajani*, qui à mercatoribus in Indiam ducuntur, & quibus incolæ auferre de ossè caudæ nodos duos vel tres solent, ne sefforem feriant. *Celiberi* *Coni* *Capæ* subalidi; in exteriori Hispaniam traducti, colorem mutant. *Cilices*, quorum trecenti sexaginta albi Dario pendebantur. *Corsici*, qui breves admodum, sed generosi. Procopius tradit, paulò supra oves magnitudine esse. Alii, nisi clausis obequiantur oculis, addunt. *Cretenses*, elatioris animi, & qui accessum agrè ferunt. *Cyrenæsi*, illibus substrictis & parvis, pedibus bonis, longiore inter equitandum animæ ductu, magnitudine possent. *Pæsi* perniciosissimi, quibus iuba ab amissis terram usque, cauda proxima, caput parvum.

Dani speciosi, & viribus clari. *Oelandi* ex Gothici maris insula, totius orbis minimi, sed perdociles. *Elei*, qui à pernicitate laudabantur. Incolæ quæ sinibus suis educatas iniuri faciebant, quod esset experimento cognitum, miræ felicitatis prolem inde provenire. *Epiroti*, qui mordaces & perversi. Apud Elidem palmas merebantur. Nunc *Albanos* vocant. *Frigisi*, quos non minus velocitate quàm continuatione cursus, invictos commendat Vegetius. *Germani*, qui plerumque succussatores. *Transsylvani*, qui docilitate ab aliis vincuntur: cursu verò jugi & longo nulli cedunt. *Græcæ*, quos Absyrtus scribit, pedibus bonis fultos esse, vasto corpore, capite venusto, ardua antica parte statura, concinnoque corpore, sed clunium compago incommoda, nec respondente: perniciēs & animosos. *Hevæsi*, arguto capite, & densa juba. *Hispani*, qui teste Absyrti, magno sunt corporis habitu, concinno & erecto, elegantia capite, compage corporis luculenter divitiis; sed adstrictis clunibus, trinitibus obediens pares & robusti: corpore nec gracili, nec ad maciem opportuno; cæterum ad cursum habiles, qui in equitatione calcariis non incitantur. Quin & ab ortu ad integrum usque ætatem morati & obsequentes: deinde improbi & mordaces fiunt. Tantum eorum fidem, Rodericus Santius ait, ut cum se percussos in bello sentiant, seßores suos incolumes extra prælium reponant. *Tanetosi* vulgò vocant. *Hollandi* austruales imprimis, læcetosi sunt. In Frisia generosi, torosi, & panopliæ ferendæ idonei. *Hunnici* est secundum Vegetium, grande & aduncum caput, extrantes oculi, angustæ nares, lætæ maxillæ, robusta & rigida cervix, juba ultra genua pendentes, majores costæ, incurva spina, cauda sylvestris, tibie validissimæ, parvæ bases, plenæ & diffusæ ungulæ, ilia cavata, torumque corpus angulosum, nulla in clunibus arvinâ, nulli in musculis tori, in longitudine magis quàm altitudine statura, propensior venter exhaustus, ossa grandia, macies grata, & quibus pulchritudinem præstet ipsa deformitas. Animus moderatus & prudens, vulnere patiens. *Hunnicos* alii vocant: fortè sunt Ungarici, seu Pannonii, quibus Camerarius dentes cadere negari ait. *Iberi* Oppiano sunt celeres, sed cursus celeritatem paucæ mensi stadia amittunt, corpore venusto, sed ungulâ minus solidâ. Fortè sunt diversi ab Hispanis, & ex Iberia inter Armeniam & Colchidem sita oriundi. Oppianus tamen eosdem facit. De *Indiis* dicit Ælianus, difficulter currentes coerceri, nisi ab iis, qui à prima ætate in equestri scientia instruti sunt. Hi currum in orbem versare planè norunt. *Insabres*, sunt ardua præ cæteris cervice, & micantibus oculis. *Isfri*, proceri, individua spinâ cæque. *Lybies*, corpore

oblongo, costis & lateribus crassioribus, & ampliore ad rectum impetum pectore. Solis æstus & sitim meridianam facillè tolerant. *Massæyli* sunt parvi & celerissimi, & solâ virga reguntur, quod & de Mauris dicitur. *Atenapii* seu Geldri, Germanicorum equorum soli bellatores, & ideo in precio. Eosdem & *Sicambros* dici volunt. *Ateser* soleis carent, ut Herbersteinus prodidit. *Aturibi*, vix ora tenacia ferro concedunt. *Neaplitani*, sunt animosi, speciosi, & robusti. *Nigriti* ob æstum nimium ferè nulli. Idem facit, ut eorum inguina inumescant, ne mejere possint. Pro famo utuntur faselorum laceramentis, sole exsiccat: loco avenæ, milio. Pro equo phaleris & reliquo ornatu instrato, dant nancia novem, ad summum quatuordecem. *Nyser*, quos maximi Oppianus facit omnium pulcherrimos, gressu molli, & freno faciles. capite parvo, juba longa & multa, comis utrinque demissis, subtilis. Medicos fuisse Stephanus & Ammianus Marcellinus testantur, qui & Neseos vocant. Viginti millia quotannis ad Regem Persarum mirti fuisse solita, sub tempore quo festum Mithræ celebrabatur, Strabo author est. *Norvægia* medicorum magnitudinis alie, sed admirandæ fortitudinis & pernicitatis, in saxosis viis, eosdem. *Numidici*, neque hordecum, neque triticum gustant, solo gramine & feno contenti. *Paribi*, teste Absyrti, magno & amplo sunt corpore. Oppiano *Bæthyni* id est comam gestantes densis cincinnis nexam. De *Persis* ita Vegetius. Persis & statura & positio à cæteris equorum generibus non plurimum distent, sed solius ambulaturæ quadam gratia discuntur à cæteris. Gradus est minutus & creber, & qui sedentem delectet & erigat, nec arte doceatur, sed naturæ velut jure præstetur. Inter tollitarios enim & eos quos tototarios vulgus appellat, ambulaturæ eorum media est, & cum neutri sint similes, habere creduntur ab utrisque commune. In brevi amplius gratiæ, in prolixo itinere savior patientia, animus superbus & nisi labore subjugaris, assidue adversus equitem contrumax, tumens, prudens: & quod mirum est, in tanto fervore, cautissimè decoris est observator: incurvata in arcum cervix, ut recumbere videatur in pectore. Inter *Pharalices* equam fuisse assertit Aristoteles, nomine justam, quæ pullos pareret omnes admissis equis similes. Unde fortè ei nomen factum. *Poloni*, ut scribit Cramerus, partim ob pernicitatem & laboris incommodorumque tolerantiam, partim propter molliorem incessum, à remotioribus expectantur. Apud *Psyllos* arietibus non majores esse Ælianus nugatur. Qui sunt *Saphareni* quorum simul cum Armenis Vegetius meminit, postquam Persicos laudasset, apud neminem reperitur. Ego à Saphara Arabiæ felici opido

Sancius.
Holl. Hup.
p. l. c. 1.

Oppian.
Cyneget.
l. 1.

Ælian. H.
A. l. 13. c. 9.

Aristot. H.
A. l. 7. c. 2.

Ælian. H.
H. l. 16.
c. 37.
Veget. m.
Veterinaria.
lib. 1.

pido in mediterraneis, cujus apud Phinium mentio, quodque Ptolomæo *μαρμαρῶς*, dictus puto. *Sardi* laudatissimi sunt, caudā procerā acque lata, juba brevi, ungulis asininis: lacertoio corpore, astrictis auribus, si bene Seradanus expressit. *Sarmatæ*, genus equorum est, teste Absyrto, non inelegans, & in suo genere concinnum, ad cursum idoneum, simplex, grandi corporis habitu, valido capite, cervice decora. Calstrantur, ne aut sceminarum visu exagitati raptentur, aut subsidii ferocientes, prodant hinnitu densiore vectores. Plinius hocce populos cum longinqua acturi sunt itinera, inedia pridie preparare equos ait; exiguum tantum potum impartientes, atque ita per centena millia, & quinquaginta continuo cursu euntibus insidere. *Secuta*, tantæ habent pernicietatis, Evagrius teste, ut propter velocitatem eorum vinci nequeant. *Suecia* & *Gothia* magnos & ad cataphractorum prælia aptissimos, teste Olao Magno, producit, qui, regio edicto extra regnum educi prohibentur. *Tartarorum* plerique sunt albi. Veneris magnum Chium numerum X.M. alere prodidit. Tantæ velocitatis sunt Michovio, ut uno die XX. miliaria Germanica magna equeant. Sunt depressi cervice, & pedibus aquam & pabulum subnivibus querunt. Perniciores sub Tartaris quàm aliis esse, Mosci affirmant. *Theffali* nota bovilli capitis inuri solebat. *Thracæ* Absyrto turpes esse scribit, deformi specie, rigido corpore, prægrandibus armis, spinâ curvâ, varos, ideoque ingressu vacillante, cursuque. Delphicum tamen oraculum & Virgilius laudat. *Taringos* quoque Vegetius commendat, & proximos Hunnifici facit. *Tyrrheni maris* insularum præsertim Sardinæ & Corsicæ equos, breves admodum, sed animo generoso, & ingressu irrequitro, Volateranus facit. Et tantum de generibus à locis desumptis. A Partium constitutione haud paucæ quoque occurrunt differentie: præcipue *Elaphopodes* sunt à corvino pede sunt qui suffraginam articulo ossa continent, & ideo pessimo gressu nituntur, vectoremque contundendo fatigant. *Cynobata*, qui iisdem in locis breviter condunt ossa & humilia, ob idque ungulas ad internam calcium partem adferunt, ac pedes tractim agunt, in eisque claudicant. *ἰπποκλής* & *ἰπποκλῆς* dicit Absyrto illos qui in alteram partem vergunt seu inclinant. *ὀψαυχῶν* Homero *ὀψαυχῶν*, est ille qui cervicem attollit. *ἰππορῶς*, qui dispares maxillas, unam nempe duriorē, alteram molliorem habet. Ex accidentibus color nobis aliquot præbet differentias, alia prætermittimus. Hujus ratione sunt, *maculati*, *trabcati*, *transrab-*

ati, *unicolores*, *albi*, *nigri*, *spadices*, *baljarde*, *carules*, *parvi*, *heterophthalmi*, *acrogenes*, & *alpboryuchi*. *Maculati* *ἰππορῶς* Oppiano inprimis maximis nigris macula & zonis, seu per crura extensis, seu per dorsum, seu in collo distincti, nobilissimi habentur, eoque præstantiores fore creduntur, quo natura in his ordinem quandam servasse videbitur, seu numeri seu paritatis ac loci, seu rectitudinis: post hos sunt qui maculas rubras aut rubiginosas habent. Ad hos spectant *sentulati*, qui oblongis tenuis ornantur: *Guttati* *πῶς* qui rotundis fasciantur, ut pantheræ: & *Variegati*, *ποικιλιγῶντες*, *πῶς* nonnullis, aliis *Homocoloris* *ἰπποκλῆς*, qui pice inflar albi & nigro variant. *Trabcati*, dextros ambos aut sinistros pedes albos habent, & pessimi esse censentur. *Transrabcati*, alternatim pedes habent candidos, & omnium deterriimi sunt. Causa utriusque quod illorum pedes in utero materno juncti fuerint, ob id simul contraxisse maculam. *Unicolores* Palladius admittit legi jubet. *Albi* Claudiano sunt veloces, Platonius laudatissimi. Castios habent oculos, quod cum hi triplici ratione distinguantur, nigro, caprino, & castio, corporis totius colorem, oculi quoque color consequatur. *Nigricantes* laudibus effertur, maximè si in fronte, vel alteriscum, vel lineam albicantem, vel denique altero pede, candoris aliquid habeant. *Αἰδύας* Homeri quidam interpretantur, id est nigros & quasi igne exustos quales *αἰδύας* & *ποικιλιγῶντες* in aprorum venatione commendat Oppianus. *Spadices*, sunt sanguinei fulgoris, à colore palmei furculi. Alii palmatos vocant, Varro badios, Cassius Medicus balios, nonnulli Castanei coloris, & baljardas. *Carules* Becanus celeres facit. *αἰγυῖας* equos *τὸ χεῖμα τῆς ἡλίου*, Helychius & Varinus vocant. *Heterophthalmi* oculos habent, aut non æquè magnos, aut alterum altero humiliorē. Lacuna malè monoculos vocat. Parthi eos fortè probabant, quod pavidi & fugæ aptissimi essent. *Αἰσθηῖς* à genitiva quadam macula quam in armis & cocco referunt, Absyrto dici putat, Sarmatæ eos ut prolos adificunt: illos verò, qui aquilinam notam ponē ferunt circa coxas & caudam, (isdem hi cum superioribus nam *αἰσθηῖς* aquila est) rejiciunt. *Αἰσθηῖς* denique, tardius senescere dicuntur.

Paul. Vect.
sect. 1. l. c.
65.
Michov.
l. i. c. 6.

CAPUT II

De Asino.

EQUUM excipit Asinus, despectum quidem, sed non minus utile jumentum. Incredibili sane lucro dominis fuisse memoratur, compertumque tradunt, fuisse asinam quæ omnium prædiorum fertilitatem superavit: siquidem in Celtiberia visum est, singulas asinas quadringentis millibus nummorum fuisse enixas, ut apud Plinium legimus. Non est ergo mirum à Q. Axio Senatore quadringentis nummis asinum emptum: & Heliogabalum eisdem tanquam magnifica dona P. R. distribuisse. *Nomen* apud Latinos sortitus est, non ab a & sinos, ut esset quasi sine sensu animal, ut Bartholomæus Anglicus nugatur: sed à sedendo, ut Iudorus scribit, quasi assedum dicas: vel potius ab Ebraico Aion, quod ipsum asinum significat. Græcis est ἄσινος, ἄσινος τὸ ἄσινον, quod nostra opera juvet, nisi melius à livido colore ita dicatur, à quo & asello pisci, nomen inditum arbitrantur. Dicitur Cyrenensis βελός ab improbitate: Aristophani βέλῳ, quasi bovis instar stupidus. Nicandro βρωμῆς rudior, & à nimia vocis absurditate μωμῶσσι: Eustathio & Suida καὶ θύσι, à clitellis, & καὶ θύσι; Hefychio καὶ θύσι, quomodo & Dore eundem appellant. Alijs καὶ θύσι, λέπρος, quod ei ilia albicent, μωμῶσσι, μωμῶσι Cyrillo, μωμῶσι, quod tamen vocabulum Phocenses, nonnulli τῷ ὀπίθῳ τῷ μωμῶσσι tribuunt, qui & κελύς vocatur: ἰερέβας, ægrestis nempe, ὄκαρος à ruditu; dicitur. *Descriptionem* si spectes, aures ipsi pro proportionem totius longissimæ & latæ; labia crassa: caput magnum: in collo & pedibus, nigrae quædam lineæ, quas Hefychius μέλας vel μέλινος vocat: In tergo exordio, crucis effigiem gerit, quo etiam loco quàm juxta renes, onera difficiliter portat, quod ossa sint minus robusta. Pilus corporis duricululus & lanificio ineptus. Ilia alba. *Attembrum* genitalæ præ cæteris quadrupedibus grande. Nicander ὑπὸν, quæ propriè est παλῶσι κισφῶσι, vocavit. *Dentes* priores mense trigesimo tum mas tum femina amittit: secundos sexto: quod si non prius pepercere quàm decidant postremi, sterilitas certa. *Cutis* ei durissima & solidissima ut vix fustim sentiat. *Cor* portione maximum ut omnibus timidus, aut propter merum maleficus, ut ait Plinius. *Sanguis*, crassissimus, pinguis, & nigerrimus. Quantum ad locum, Nomades asinis carere propter regionis frigus scribit: itaque in Septentrione paucos invenias. In Italia, Gallia, Germania, Græcia, haud pauci, ut in Differentiis dicemus, habentur. *Cibus* ipsi vilissimus. Nam & eo rure quod pascuo

caret contineri potest, exiguo & qualicumque pabulo contentus. Quippe vel foliis spinisque, vel perticis salignis alitur: vel objecto fæce sarmenorum. Paleis verò quibus ferè omnes regiones abundant, gliscit. Ideò Tzetzes maximum urbis excidium indicaturus, verterei se, acutè dixit, ne asinus eam depascat. Delectatur & ferula, quæ aliis animalibus venenum est, & sicibus, quas cum devorasset, & verò puer ut vinum asello daretur postulasset, in tantum cachinnum Polemon, vel Chrysippus resolutus est, ut eodem perierit. At in Christiani Moguntini Episcopi, teste Krantzio, asinos, tantæ impensæ factæ, quantæ in potentissimi Principis familiam alendam impendi possent. Ajuunt etiam potu aquæ pinguescere, & ex cibo eo magis proferre, quo plus biberint.

Maximè libidine pruriunt, id & Ambraciotarum æneus asinus, quem Delphis dedicaverat, postquam victoriam de Molodis, pugna nocturna, reportasset, ostendit Segnes tamen esse & infæcundos, ob tantam veretri enormitatem, pro comperto habetur. Ideò Ægyptis exolos Ælianus prodidit. De generatione ita Plinius: Partus à trigesimo mense ocyssimus, sed à trimatu legitimus, tandem quot equæ & eisdem mensibus & simili modo. Parit duodecimo mense, singularum magna ex parte procreat prolem: eā namque naturā est, ut unum pariat, sed nonnunquam gemellos etiam edit, rarissimè tamen. A partu die septimo mari jungitur, eodemque die juncta, maximè recipit initum, sed postmodum etiam patitur. Solet hæc, nisi priusquam gnomenon amittat pepercit, nunquam postea initum recipere: sin antea pepercit, parere tota sua ætate potest. Gignit torāvitā, quæ ei est ad trigessimum annum. Prægnantes opere levant. Venter enim labore nationem reddit deteriorem. Marem non disjungunt ab opere, quod remissione laboris sit deterior. Admittuntur antè solstitium, ut eodem tempore alternis annis pariant: duodecimo enim mense conceptum semen reddunt. *Hus quoque Plinius.* Dolent eis à factu mammarum, ideò sexto mense arcent partus, cum equæ anno propeto præbeant. Lac gravidæ habent mense decimo, vel ut Plinius, prægnantes continuo lætescunt. Pullis ubi pingue pabulum, biduo à partu maternum lac gustasse lethale est. Genus mali vocatur *Colostratio*. *Genet.* Hana socer Esau primus equis asinos copulavit: sicque isti se gerunt, ut si asinas, quas equi inivere, supervenerint, semen, propter ejusdem sine dubio frigiditatem, pervertant. Quod facile implent, membri, ut Cardano visum, productio in causā, quā ad intra uteri equæ penetratur. Observatione dignum, quod tradit Plinius, ad mularum maximè partus, aurium referre in his & palpebrarum pilos dici. Quamvis enim unicolor

Columella
R. R. I.
7. c. 1.

Krantz
Sax. I. 6.

Generat.

Ælian. H.
A. I. c. 12.
Plin. H. N.
I. 6. c. 10.

Genet.
c. 16.

Plin. H. N.
I. 8. c. 43.

Descriptio.

Loco.

Cibus.

Asinus Esel

Asinus Esel

Asinus Maul Esel

toto corpore, totidem tamen colores quot ibi fuere, reddere. *Inmicitia* cum *Ægitho*, & *Spinio* avibus, ex plantis cum *cicuta*, gerunt. *Spinetis* se scabendi causa atterens, nidos *agithi* dissipat: quod adeo pavet, ut voce omnino rudentis audiat, ova ejiciat, pulli ipsi metu cadant. Igitur advolans ulcera ejus rostro excavat. *Spinus* ideo eos odit, quod flores *spinæ* devorent, is in *spinis* degat. *Cicutam* si in *Hetruria* depalcantur, profundissimo somno & torpore corripiuntur, ut planè mortui videantur. *Scaliger* testatur, multos ex ejus usu ofcitanes, deinde in anfractuofos gyros cum aëstos concidisse. Quæ de corvo, lupo, forice, & equo dicuntur, manifestam rationem habent.

Amicitia. *Asinitium* verò cum *scorpio*, & vitis palmitē colit. De illo ita *Merula*. Si percussus à *scorpio*, superasino rectus desiderat ad caudam, pro ipso dolorem sentitutum asinum: ejusque rei lignum esse, quod pedendo moritur. Vell is, quem *Scorpio* pupugit, in aurem dicat asino, *Scorpius* me pupugit, non amplius doliurum dolore in asinum transeunt. *Abraso* verò ab asino vitis palmitē, vindemiam inde ferociorem provenisse, observatum est: idque cum multa fecit diligentia mortales, latiorē sibi proventum quotannis compararunt. *Strygis* aquam non nisi ungula asini pari: & *Empe-doclem* utribus ex coriis asinorum flatus *Etesiarum* validos compescuisse, nescio an inter sympathiæ exempla recenseri debeat.

Plu. *Vitam* ad trigessimum producant annum, nisi nimis laboribus exhauriantur. *Fœmina* vivaciore mare est. *Fox* ipsorum rudius & onatio, ut *Scaliger* voluit. Sed & *Asynoides*, & *porcicæ* de asinis prolata invenies. Soli inter animalia pilosa, non à pediculo tantum, sed etiam à redivivo immunes esse dicuntur. Laborant & catarrho & bulimo: & hoc maxime, si catas & mala gestaverint. Illum *Maluda* vocant, quod vitium in capite oritur, facitque ut per nares pituita multa rursaque effluat, quæ si ad pulmonem descenderit, mori feruntur. *Ælianus* auctor est *Maurusios* asinos primum ut se in viam dederunt, incredibiliter incitata celeritate iter conficere, ut evolare non excurrere videantur. Deinde eos citò fessos de via, & pedes & spiritum de ficere, ac pedum tarditate ad currendum confictos insilire, & acerrimas lacrymas profundere. *Claudicationis* remedium vide apud *Aldrovandum*. Quod ab aqua sibi, ut *Plinius*, prodidit cavent: ita omnino, ut pedes tingere metuant: quod mirum dictu sciant, & si immutentur aquæ, ut bibant cogendi exonerandive sint: quod dictu labiis quæ latè ductis & dentibus deformiter denudatis irridere videantur: quod mingant ubi alii prius minxerint, aut super finum: quod mensibus multo ex proportionē minus pur-

gentur: quod cum bibunt parè admodum os mergant, propter aurium sine dubio umbram: quod denique tam exquisiti sint auditus, ut præter solos mures cæteris animantibus eo præfate dicantur, ad *Naturam* eorum pertinet. Singulari *supiditate* privilegio damnatos esse, omnes norunt, ita ut hujus vitii homines nomen asinorum meruerint, de quo prolixè *Aldrovandus*. Doceri tamen posse, aliquot exempla comprobant. Scribit quippe *Cardanus* ex *Leone Africano*, asinos ad tibiam saltare, & voce in aurem infusurrata spontè supinos concidere: clausis oculis inflari quasi venenum bibissent, nec minis interim, nec precibus, nec verberibus adduci posse ut surgant. Cæterum blanditiis adulationibusque ac spe potissimum vehendi formosas mulieres proposita, subito alacres exurgere: ubi verò audierint vehendos esse anus, demissis auribus se claudos simulare. Interrogati etiam an formosæ juvenculæ illis placeant, capite annuere: demum etiam formosissimum in certu adstantium, deligere. Similia ferè de circulatoris *Johannis* à *Grua asina*, oculatus testis *Gefnerus* prodit. *Asina*, inquit, ter primum prosoni diversitate tripudium immutabat: tripudiabat autem anterioribus pedibus erectis summa cum alacritate: mox velut gaudio in maximum converso merorem, in terram se prosternebat, ac velut apoplectica immobilis jacebat, & si pedibus calcaretur, ut se moveret, adduci non poterat: dein jussa ut spectatores omnes saluaret, oculos caputque erga omnes humano velut more convertere, flexisque anterioribus pedibus salutabat: & quod maxime mirum erat, cum adstantium omnium stupore, ad nuntium heri, per ligneum circumlum trajecto corpore saltabat, ad canis imitationem: postremo more canis sapacis, projectum in terram vel sudarium vel chirothecam colligebat, & domino referebat. Tantus in isdem fortis sui amor est, ut per ignes etiam ad eos accedant, tantus erga genus suum, ut si viderint mori, animo deficiant: observatumque est, asinum impendio cavere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat. Ponderis magnitudini imparem se esse, ostendit, aures demittendo. Fuisse carnis asinæ in *Cubus* usum *Galenus* testatur: sed & *historia Caroli V.* ab *Hispanis* aliquando comestam. Novimus etiam in obsidione *Veronæ* Anno *M. D. XVI.* cum vix lentem & sabam in quotidiano usu haberent, in deliciis fuisse. In festo quoque *Natalitiorum* integre apud *Perfas* assabatur, inter regias epulas censitus. *Meccenas* verò, referente *Plinio*, primus pullos asinarum epulari instituit, eo tempore onagris prelatos: post cum interivisse autoritatem saporis. Pessimi esse saporis: & concoctu difficillimas, stomachumque lædere, à qui vescuntur, testatur.

*Plin. H. N.
L. 10. c. 10.*

*Galen. L. 6.
de tuerendi
labre.*

*Plin. H. N.
L. 23. c. 5.
L. 28. c. 12.*

*Plin. H. N.
L. 16. c. 45.*

*Plin. H. N.
L. 11. c. 44.*

*Plin. H. N.
L. 28. c. 26.*

*Hartmann.
in Præli
chymæ.*

*Plin. H. N.
L. 28. c. 16.*

poterunt, Medici *Lac*, *Sanguinem*, *Carnem*, *tecum*, *Renem*, *Licentem*, *penem*, *testes*, *ungulas*, *lisbenem*, *urinum*, & *stercem*, in usum traxe-
re. *Lac* Galeno tenuissimum, si ad jumen-
torum quæ apud nos mulgieri solent lac
comparetur: crassum, si cum camelino &
equino conferas. Nisi ita distinguas, con-
tradidere sibi dicendus est: cum & Plinius
tenuissimum lac camelis esse scribat, mox
equabus, crassissimum asinæ, ut coaguli vice
utantur. Optimum verò erit, si asina sana sit,
bene nutrita, juvenis, nec longè à partu.
Tabidis, à quibusdam Medicis ita exhibe-
tur, ut ipsimet id exugant, ne quid à nativo
tepure remittat. Galenus melle mixtum, ju-
veni cuidam, qui ferè contabuerat, à balneo
statim exhibuit. Idem stomachum exulce-
ratum per se potum reficit: & ad tussim, ex-
tenuationem & sputum sanguinis commen-
datur. Si doleant ubera, lactis ejusdem potu
mulcentur, ut Plinius tradit, si verò addito
melle fumatur, purgationes mulierum ad-
juvat. Capiti tamen infirmo, & vertigine
laboranti non convenit. Privatim contra gy-
psium, & verusum, & sulphur, & argentum
vivum prodest. Gargarizatur quoque fau-
cibus exulceratis inuisillimè. Sunt inter ex-
empla, qui lac asinum bibendo, podagrâ,
chiragrâ liberati sunt. Alii verò seri asini
potu, eosdem cruciatus evasere. Confer-
realiquid & candori in mulierum cure exis-
timatur. Poppa certè Domitii Neronis
conjug, quingentas secum per omnia trahens
fixtas, balnearum etiam solio totum corpus
illo lacte macerabat, extendi quoque cutem
credens. *Sanguinem* fluxum sanguinis ex ce-
rebro sedari, sunt qui dicant. Plinio verò,
est genus februm quod amphemerinum
vocant, hoc liberari tradunt, si quis è vena
auris asini, tres guttas sanguinis in duabus
heminis aquæ hauserit. Eundem post aures
captum, Hartmannus in mania vehementer
commendat. Lintheola munda, nulli usui
ante exposita, in eo maceratur & exsic-
cantur. Ex his portio in haustu aquæ fon-
tanæ naceratur, & aqua cibitur. Idem de
Carne Alianus testatur. Tradit enim Ba-
thylin Cretensem rabie periclitantem, ab
hoc gravissimo malo asininx carnis impera-
to usui, restituisse. Phthisicis easdem me-
deri Plinius prodidit, hocque genere maxi-
mè in Achaia curari id malum: quod &
apud Avicennam legitur. Sed & contra co-
mitialium morbum bibendam dari, idem au-
thor est. *tecuræ* etiam comitialibus usu prodest,
sed jejuniis edendum præcipitur. Alii admix-
tà modicè panace, ori instilandum docent,
Lien ad licnis vitium tam efficaciter datur,
ut triduo sentiat utilitas. Idem contritus,
& ex aqua impositus, rhamilis lac provocat,
si Sexto credimus. Inveteratas vulvas suffi-
tu corrigit, ut Plinio placet. *Renem* tri-
et in vinomero dati, vesicæ medentur, & ufi-

næ incontinentiam prohibent. *Cinere ge-
nitalis* spissari capillum putant, inquit Plin-
nius, & à canicie vindicari, si rasis illinatur,
plumboque tritis cum oleo. *testis* dexter in
vino potus, vel brachio adalligatus, ad col-
tum stimulat. Uterque contra fascina valet.
Pellis injecta impavidos infantes facit. *Pin. H. N.
L. 10. c. 19.*
Anulus ex Ungula, in qua nihil sit nigri, ab
epileptico gestatus, prohibet ne concidat.
Cinis per dies multos potus eosdem adju-
vat, & oleo subactis strumas discutit. Tar-
rentinus illis ad multos pisces capiendos
profesca utitur. *Lichen* combustus, tritus, &
ex oleo vetere impositus, tam validus est in
produendis capillis, ut si mulieri inde ma-
xillam unxeris, barba ei nascatur. Ex aceto
illitus lethargicos excitat. *Fimum* cum suo
luto illita, & clavos aboler, & callis mede-
tur, ut Marcellus prodidit. Savanorola in
narium fetore utilem esse scripsit. Diosco-
rides nephriticis mederi in potu. Ideo ab
ea minime sibi temperare antiqui. De
Stercore ita Plinius. Fimum asini pulli,
quod primum edidit à partu, poleam vo-
cant. Syri dant in aceto multo contra licnis
vitium. Idem caliciis & dysentericis con-
fert: in sapa decoctum, colo magnopere
prodest: datum saxe magnitudine è vino,
medetur morbo regio intra diem tertium.
Eadem & ex equino pullo similiterque vis
est. Idem ad sanguinem fluentem adhibetur.
Tarentinus in Coriandri succo madefactum,
& cum simalagine in massas redactum, ad
trachuros melanurosque capiendos sum-
mopere commendat. De usu in oneribus
ferendis, in mola, & bello ad aratrum &c.
taceo. Hoc addi potest, tibias ex ossibus
asininis fieri, & angustiores ceteris esse: ex
corio cretato palimpsestos, ex pilis pannos
apud Arabes, parari. *Differentias & Gen-
ra* aliquot sortiti sunt. Dantur *Asyria* My-
sia regione ita dicti, quibus petrarò recta
sunt ilia. *Parva*, qualem Turcarum Rex Fer-
dinando Regi Neapolitano misisse, Pon-
tanius auctor est. Miraculoso erat pilo, vir-
gato corpore, diversicoloribus ac paribus
lineis. *Parvi*, quales Illyria, Thracia, &
Epirus proferunt. *Magni*, quales Antron
Thesaliæ urbs producebat. *Vesicæ*, qua-
les apud Euphratem Xenophon inventos
fuisse ait, qui equos cursu facile superarent.
In Aegypto verò eam esse asinorum tolli-
tatorum tum patientiam tum velocita-
tem, Scaliger scribit, ut X. L. M. passum
diei unius opera expediant absque ulla
noxa.

*Pin. H. N.
L. 10. c. 19.*

*Pin. H. N.
L. 26. c. 16.
& 28. c. 19.*

*Pin. H. N.
L. 28. c. 16.*

Diferencia.

*Scalig. Ex-
erc. 117.*

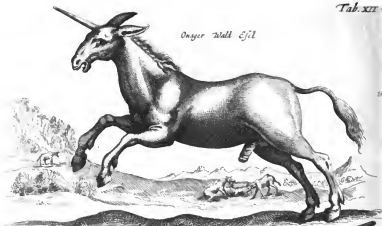
CAPUT III.

De Onagro,

Onager, asini sylvestris nomen est. Græci
onager dixerunt, quasi *on* asini seu *agen*.
De-

Oryx Wald Esel

Lepus Mariscus
Meer Wölff

Capra Sylvestris wild Geiß art

que vocem refert. In Hinnio omnia contra se habent. *Antelope* ipsi asini instar longæ, easdemque procomii loco ad oculos detendendos, ut ait Xenophon, accipit, crux in humeris, *pedes* exiguæ, & *corpus* macilentum, reliqua sunt equi, nisi quod cervix erecta non sit. *Dentes* triginta sex uterque habet, *res rās mægæphææ*, leuagnatos & annexos, ut Ruellius vertit. Mutari eos ex Aristotele notum est. In quorundam corde os inventum effetradidit Hierocles. *Felle* caret, ut solidipeda omnia. *Lotum* si species, lædi calidis & obseuris ajunt, & quodammodo amentes reddi: gaudere verò stabulari sub dio, testique, vel tantum illis sufficere, si caput solummodo operiatur: cætera ab aëre non offendi. Nulli sunt in Arabia Felice, Anglia, Scotia, Polonia, finitimisque regionibus. In Eleo agro ex imprecatione quadam gigni non potuisse, Herodorus prodidit. Carebant illis & Orientales Indi, ut refert Franciscus Lopez. In Scythia nec incipientem quidem hyemem ferre. Insula quædam, Diodoro Siculo, nutrit quidem aliquos, sed eos magna & sonora voce. Abundat eis Themisra, teste Strabone. Capræ duces duo milia Perlis quotannis solvebant. Persiam, Mesopotamiam, & Babyloniam iisdem refertam, vel exinde patet, quod Alexander M. Susi capitis, ad tria millia abduci curaverit, qui & dossuales & jugales essent. *Vesuntur* frugibus & herbæ, potu maxime pinguefunt: ad maciem depellendam nihil Medicæ nobilius: ex frequentiore Hordei usu hinniunt. Vigent à dentium ortu, & ad multos annos vitam producunt. Quendam octogesimo annum egisse cum templum Athenis ædificaretur, quidam auctores produnt. An steriles sint, disputatur inter auctores. Aristoteles ita de Mulo. Mulus mas septennis duntaxat generat, ut ajunt: femina proliis omnino est, quia perducere ad finem, quod conceperit, nequeat: sed mas generare interdum potest, quoniam & calidioris naturæ quam femina, mas est, & nihil corporis percoitum confert ad generationem: quod autem facit, *ginnus* est, quod mulus oblectus & pumilus est, ut in porcis *metachatum*. Idem de Mula apud Juvenalem invenies. Prodidit tamen non dissimulandi Auctores M. Varro, & ante eum Dionysius & Mago, mularum fetus regionibus Africa: adeo non prodigiosos haberi, ut tam familiares sint incolis partus earum, quam sint nobis equarum. Causam sterilitatis in hbris de Natura explicabimus. *Odorandi* sensu præcellere, atque ejus beneficio derelictos alicubi vel odore solo in semitam redire, proditum à quibusdam. Hinc fit ut facilius vim tabidam aëris concipiant, & peste inficiantur, quod & canibus accidit. De *Storbia* vide Aldrovandum. *Symphasia* ipsi cum

nantibus avibus, sive hæ anseres sive anates, singularis, eorundemque conspectu sanari dicuntur. Contra Rhododaphnes flores & folia homini saluberrima, venena ipsi sunt. Ipsi verò mulis nefcio quid inest muribus exitiale. Si enim muli ungula sinistra domus suffiatur, fugantur. Semper cicures sunt. Feminas vivaciores esse comperit quoniam mares, easdemque ferius senescere. Eadem urinæ profluvio purgantur: mares olfactu urinæ prius senescunt. Volutationi indulgent, ut à lassitudine recreentur. A patre patientiam laboris, à matre celeritatem accipere. Ab illo & audaciam mutuamur. Scio, inquit Varro, mularum gregem dum pascere, eoque venisset lupus, ultro mulos circumfluxisse, & ungulis cadendo occidisse. Expavescunt tamen rerum insolitarum visu, & quidem ita ut in discrimen adferant. Calcitrant contumacissime. Visus qui uno domino excepto, ceteros non admitteret. Perinacæ sunt infamæ. Vidi, cum Romam Neapoli tenderem, quæ nulla ratione ut prærit cogi poterat Abaliis delstruta, procubuit, nec quidem sine nostrum omnium risu, & insidentis sacerdotis indignatione. De astuta exemplum apud Plutarchum in mulo Thaletis habes: de beneficii memoria apud Plinium. Mulum, inquit, octuaginta annis vixisse, Atheniensium monumentis apparet: Eo gavisi cum templum in arce facerent, quod derelictus senecta, cadentia jumenta comitatu nisque exhortaretur, decretum fecere, quo caveretur, ne frumentarii negotiatores ab incerniculis eum arcerent. Non calcitrare cum vinum biberint, quidam scripserunt. De veritate rei alibi agemus. Magnæ sunt contra venena efficacæ. Infusus recentior occisi ventri, qui veneno infectus est, evadit, si tam diu manserit, donec calor animantis omnino evanuerit. Eo tutius evasurum, si pluribus usus fuerit, fuisseque Principes qui triginta & quadraginta æmpendio, mortem censerint, Maranta auctor est. Pulverem in quo se mula volutaverit, corpori inspersam ardorem amoris mitigare à quibusdam apud Plinium proditum. Cor, testes, renes, caro, fordes aurium, sterilitatem inferre dicuntur. Cogunt concipere invitæ, inquit Plinius, setæ ex cauda mulæ, si junctis evellantur inter se colligatæ in coitu. Stercus combustum, tustum, ac cribratum, vino dilutum, in fluxu uterino Hippocrates bibere jubet. Genera quod attinet, duplex genus Aristoteli fuit notum. *Sterile* nempe, de quo jam egimus, & *fecundum*, de quo ipse ita. Sunt in Syria quos mulos appellant, genus diversum ab eo quod coitu equæ & asini procreatur, sed simile facie: quomodo asini sylvestres, similitudine quadam nomen urbanorum acceperunt. Et quidem, ut asini ipsi feri, sic muli præstant celeritate.

Varro R. R. l. 2. c. 8.

Plutarch. l. Utr. animal. Plin. H. N. l. 8. c. 44. Antioch. H. A. l. 6. c. 14.

Plin.

Plin. H. N. l. 8. c. 45.

Genera. Antioch. H. A. l. 6. c. 37.

Lyon.

Strabo Geogr. l. 11. & 12.

Cibus

Generatio.

Aristot. l. 2. de Generat. c. ult.

Varro l. 6.

Odoratio.

Symphasia & Asymphasia.

Prc.

Zebra Indica
• Indisches Maulthier

Equus Indicus
Indisches Pferd

Equus Asinus
Pank Pferd

Elephas

Elephant

1000

Elephas

Elephant-

177

Elephas

Elephant

Procreant ejusmodi mulæ suo in genere, cujus rei argumento illæ sunt, quæ tempore Phrygiæ patris Pharnabazis in terram Phrygiam venerunt, quæ adhuc extant: tres tamen ex novem, quot numero olim fuisse ajunt, servarunt hoc tempore. Theophrastus vulgò parere in Cappadocia tradit, sed esse id animal ibi sui generis. Mulo per omnia similis est Zebra, nisi quod secunda sit. Fimbriarum autem linearumque pilis miro aspectu videri. Etenim à dorso spina ad ventrem usque, pictas habet lineas triplici colore, nigras nempe, candidas, ac fulvas, justâ proportionem dispositis fimbriis, ac tres ferè digitos latis. Sylvestris est gregalis, & pernici cursu inclyta: possitque, cicurata, in equi locum succedere. Mulam succundam Aristotelis quidam esse opinantur. Ita de ea Pigafeta. Nascitur quoque in hoc tractu, (Congo) ut & in aliis Barbariæ & Africæ locis, animal aliud Zebra dictum: quod cum mulæ quoad formam & staturam sit simile, mula tamen, (parit enim) non est, & colore non tantum à mula, sed etiam ab omnibus aliis animalibus differt. Tribus enim diversis coloribus, nigro, albo & spadiceo, qui per lineas tres digitos latis, corpus à dorso versus ventrem hemicycli in modum ambiunt, per totum corpus distinctum est, caudæ colore rubicundo & lucente. Pes & ungula ut mulæ, incessu alioqui levi & alacri similes equo, quem rursus velocitate multum superat, ita ut Lusitanorum proverbio ansam præbuerit, qui, cum celerem aliquem dicere volunt, Zebra velociorem dicunt. Parit quotannis, unde & maxima habet copia, sed incolæ, qui eâ uti nesciunt, est inutilis: eorum enim loco ipsi tam pace quam bello esse possent, naturâ eas eorum loco, quibus hoc regnum destruitur, subministrante. Incolæ verò ignari, cum equos non habeant, & boves iugo subdere nesciant, zebras insuper domare & frangere non valcant, variisque aliis animalibus uti non possint, hominum ad hæc omnia operâ uti coguntur. Atque ita ut omnia hominum superimponunt bumeris, ita quoque ipsi ab hominibus vel in lecticis, aut sedibus portatilibus à Sole cooperitis circumferuntur, ad manus semper servos aut alios ad id conductos habentes. Et si magnum aliquod iter brevi tempore est absolvendum multis tales quasi *arthropodis* circumducunt, ut prioribus defessis, alii atque deinceps alii possint substitui, qui etiam ita alternatim subinde mutati, tantæ sunt celeritatis ut equos currentes antevertant. Tantum Pigafeta.

CAPUT V.

De Elephanto.

Datur & Elephanti inter *μαρὶνηα* locus. Est enim ungula ejus in digitos vi-

deatur efformari, quia tamen indivisi hi, nescio quomodo à solidipedibus excludi possit. Nomen fortitus est, non tam à magnitudine, quòd formam montis præferat, ut Isidoro apud Vincentium Bellunensem placet: quam vel ab Ebræo Alph disere, quòd docilitate reliqua animalia superet: vel ab Eleph bos, quia magnum est animal, & *βῆ* augendi vocabulum: vel quasi *ἀλφῆς*, ab *ἀλφῆς* palus, & *βῆ*, quòd ob gravitatem ibi faciat *αἰετῆς*: vel ab *ἀλφῆς* ludo: vel ab *ἀλφῆς* involvo, quod involutum habeat proboscidem: vel denique ab *ἀλφῆς*, albus, quod ebur de colore triumphet. Hefycbio & Varrino *μαρὶνηα* dicitur. *Μα* simpliciter *μαρὶνηα*, quod Plinio bellux, vocant. Romani, qui elephantes primùm Pyrrhi Regis bello videre, Lucas boves, appellarunt: seu à Lucania, ubi primò visi: seu à luce, quòd longè propter inauratos regio clypeos, quibus eorum turres erant ornate, à longe refulcerent. Indis *Barthum*, à voce dici, Isidorus auctor est: alii tamen linguâ babinâ ita appellari volunt: unde & Ebur vocatum Servius putat. Magnitudo Elephanis diversa est, ut in Differentiis exponemus. Gilius mensus est Constantinopoli quendam, cui erant ab oculo ad extremum tergum pedes undecim, ab oculo ad extremam promulscidem octo. In proceritate alii ad duodecimum, alii ad decimum tertium, alii ad decimum quintum dodrantem, accedunt. Aloysius Cadamustus vidisse se scribit, plus habentem carnis, quàm tauri nostrates quinque. Nigri sunt omnes præter Æthiopicos: Narsingæ tamen Regem album habuisse, Indicarum navigationum scriptores prodidere. *Cutem* habent cancellatam, seu ut Calliodorus loquitur, ulcerosis vallibus exararantem tantamque duntium solidatur, ut putes esse ossiam. Ideo Mauricadem pro clypeo utuntur, & Peguani loco armorum gestant. Durior tamen in dorso quàm in ventre, ut Solinus verè dicat. Durissimum dorso tergus, ventres molles. Pilosane sit an glabra, nec Plinio quidem constat. Alibi enim, setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium abigendo tacto muscarum, esse dicit: alibi verò elephantium corpora impenetrabiles feræ habere (nisi fortè cetras sit legendum) scribit. Cardanus quoque non solum nudam ait, sed & cur talis esse debuit rationem reddit. At Cadamustus sese pilos qui nigricabant, & quasi duorum palmorum mensuram excedebant, evulsiisse testatur. Gilius quoque auctor est, ad duorum palmorum magnitudinem accessisse. Vartomannus denique, caudam habere similem bubulis, trium fortè dodrantum longitudine, paucis in extremitate pilis prodit & invenitur in descriptione Guineæ istiusmodi caudis muscas ab idolis mulieres arcere.

C Ipse

Albion. H. H. Quidrup. l. 1. c. 8. Purch. Navig. l. 7. c. 13. l. 7.

Pigafeta in descrip. reg. Congo. l. 6.

Nomen

Marin. in l. 1. c. 10.

Descriptio.

Plin. H. H. l. 8. c. 9.

Plin. H. N. l. 11. c. 39.

Albion. H. H. Quidrup. l. 1. c. 8.

Ipsæ denique Plinius, quasvis oblitus, scribit. Indi nunc gaudere longitudine cœtum, (snragdorum) solisq; genarum esse prædicant, qui carere auro maline, ob id: perforatos elephantorum setis religant. *Ciput* quoque ut forme habent: secundum tempora spiramentum quoddam, per quod mas pingue quoddam tempore congressus emittit, idque & femine tum patens, li Straboni credimus. *Aures* pro corporis ratione, secundum Oppianum, exigue sunt, quæque versum gemini palmi magnitudine, subque illis locus, cui scalpro ictu mallei adacti inseriuntur. Livius Hasdrubalis inventum esse credidit. Apud Sambros Æthiopie populos, auribus carere ex Solino & Plinio habemus. *Oculi* quoque magni, sed pro tanti corporis magnitudine exigui apparent; illique graviter se moventes. *Os* in pectore, ut Cadamustus prodidit, atque hoc, non proboscide surgunt, teste Æliano & Aristotele; qui & *linguam* eis esse scribit perquam exiguum, atque intus positam, quam sit in cæteris, ita ut vix eam videre possis. *Dentes* ipsi intus ad mandendum quatuor: præterque eos qui prominent, masculis reflexi, feminis recti atque proni. Quam primum nascuntur, habent: sed grandes illos, non tam perspicues. His cibos conficiunt, atque in farinæ speciem molunt. Siti sunt in superiore mandibula, & quidem stupenda aliquando magnitudine. Vidit Vartomanus in Sumatra duos, qui appensi, libras trecentas & triginta sex pendebant. Vidit & Cadamustus occisum, cuius dentium amplitudo palmos ternos excedebat, eminebant ad duos palmos. De eorundem magnitudine ita Plinius. Magnitudo dentium videtur quidem intempestis præcipua. Sed tamen in extremis Africa, qua confinis Æthiopie est, postium vicem in domiciliis præbere, sepesque in iis & pecorum stabulis pro palis, elephantorum dentibus fieri Polybius tradit, auctore Gulussa regulo. Gillius sæpe ad longitudinem decem pedum augescere, memorat. Venetus verò mercator, unum aureis triginta sex emisse dicitur, longitudine dodrantum ipsius quatuordecem, crassitudine dodrantum quatuor, tanto pondere, ut humo tollere non potuerit. Sed & Sabellicum auctorem habemus, fuisse Firmo, duos elephantinos dentes, tam enormi magnitudine, ut Aurelianus Firmi vidit, eos pro miraculo Romam deportandos curaret, longitudinem horum duorum pedum fuisse dicunt. Dentes hos alii cornua dicunt: an rectè, Aldrovandus & Cardanus explicant. nos alibi dicemus: hoc duntaxat hic addere placet, mandibulam inferiorem, edendo solum moveri, superiore semper quiescere. Quo loco alii animantibus natus est, elephantem habeant partem quandam pen-

dentem, angustam ac longam, adeo ut ad terram pertingat, in fine perforatam; cortilem, flexilem, lubricam, volubilem, serpentis in morem. Latius dicitur *Protheca*, *tuba*, *manus*, quod apud Plinium & Ciceronem invenies, manus nasuta, quod apud Cassiodorum, promuscia, quod apud Vitrivium. Græci vocant *μεγανυδα*, *μυδα*, *μυδα*, & *μυδα*. Is ipsius usus quæ manus. Eâ namque cibos tam siccos quam humidos colligunt, capiunt & ados admovent. Eadem spirant, bibunt, odorantur. Lucretius ideo *Angrymanus* vocavit. *Adallos* posterioribus imis cruribus, teste Aristotele, possident: sed de *Crurum* flexu aliter alii tradunt. Alii enim crura sine nodis articulisque habere, ossa solida & inarticulata, ideo crura tibiisque flectere non posse, & si cadant, nec surgere, scribunt: alii, ut Plinius, in posterioribus articulos breves obituisse, & poplizes intus hominis modo flectere, prodidere, quod & experientia docuit. *Pedes* ejusdem cum equinis sunt rotunditatis, sed ampliores, ut planta, quoque versum ad binos dodrantes accedat. Vartomanus rotunditatem orbi mensario assimilat. Ex callo nigerrimo & amplissimo constant. Digni in pedibus informes, numero quidem quinque, sed indivisi, ac leviter discreti, ungulæque non unguitibus similes. *Manus* habent sub armis duas, nec in pectore, sed citra in alis occultas. *Genitale* equo simile, sed parvum; nec pro corporis magnitudine Plinius averfa dicit, averfosque coisse, femine inter femora. *Testes* non foris conspicui, sed intus circa renes conditi, quo circa initum celerius agunt. *Ocellis* nugatur, semen adeo indurati siccescens, ut electro simile efficiatur. *Ventre* ipsi quatuor Plinius tradit: Aristoteles verò ita finisum intestinum, ut quatuor ventres habere videatur; inque hoc etiam cibum reperiri. Galenus idem latissimum & equo illimum facit, extra faillis proxima. *Secor* quadruplo majus est bubulo, & reliqua parti ratione excepto liene: hic enim ex proportione minor. *Pulmonem* Plinius bubulo quadruplo majorem facit. *Fel* in jecore adesse negat Aristoteles: incisa tamen parte, qua adherere solet, humorem felleum plus minus effluere. Galenus etiam *χολιδεον* vesiculam habere a firmat. Idem ex dissecti *corde* magnum ex exemit; illud verò duos tantum ventriculos, non tres ut apud Aristotelem, habere observavit. De eodem ita Ælianus. Duplici tum corde tum sensu animi elephantus esse dicitur, & altero quidem ira incendi, altero mitigari & leniri, Maurorum sermonibus pervagatur. Duorum descriptionem apud Aldrovandum vide. Inveniuntur, in Africa, Asia, & vicinis hisce insulis. Et in Africa quidem in saltu post Sytes, solitudinibus Salæ Mauritanie oppido

Cicero. l. 4.
de Nat.
Dier.
Cassiodor.
l. 10. V.
Vitrivium.

Aristot. H.
A. l. 2. c. 6.

Plin. H. N.
l. 8. c. 11.
ad 12.

Aristot. H.
A. l. 2. c. 6.

Aristot. H.
A. l. 2. c. 6.

Plin. H. N.
l. 11. c. 6.
Aristot. l. 6.

Plin. H. N.
l. 8. c. 10.

Plin. H. N.
l. 11. c. 17.
Aristot. H.
A. l. 2. c. 17.

Aristot. H.
A. l. 2. c. 11.

Plin. H.
A. l. 2. c. 17.

Lacus.

Vicinus,

vicinis, Lybia, Getulia, proximis Atlan-
ti monti salibus &c. Sybari inter Ara-
biæ montes & Nilum, ipsorum venatibus
vivunt. Sunt & in Æthiopia Ophiopha-
gorum eorundem venatus à Ptolomæo Phi-
ladelpho Ægyptiorum Rege instituti.
Quantum ad Asiam, Rex Parthalis, proden-
te Plinio, D.C.C. auit, Audata mille. Pa-
labrotorum IX. M. Chryæxi, Parafangæ,
Afangæ, C.C.C. armabant. In Taproba-
na, Onecicrito Alexandri M. præfecto
proden- te, majores & bellicosiores quàm in
India habebantur. In Zeilana hodie ma-
ximos & summi ingenii esse, Johannes Me-
tellus prodidit. biamensis Rex XII. M.
habere dicitur, è quibus quatuor millia
semper ad subitos casus armata sunt. Sub
imperio magni Mogul L. M. habentur. In
Mofambique quoque insula, armenta eo-
rum offendit Vartomannus, & in Benomo-
tapa Johannes de Baros. At insulam quoque
Zanzibar multos mercatores eboris emendi
causa venisse M. Paulus Venerus prodidit.
Roscidis autem & palustribus locis maximè
delectantur, amnesque amant. in calidiori-
bus imprimis regionibus. Frigoris sunt im-
patientissimi. *Filius* Elephantorum quod
ipsebat, vescuntur herbis palustribus, arbo-
rum foliis, truncis, fructibus Musæ, & ficus
Indicæ radicibus. Devorant aliquando &
terram & lapides. Eam tamen edisse, iis
tabificum est, inquit Plinius, nisi prius man-
dant. Cicures hordeo vescuntur, ejusdem-
que novem interduum Macedonicos modios
absumunt. Antuerpiæ ostentatus, quatuor
modios pomorum in diem absumit. Lusita-
ni melonibus velociter delectari scri-
bunt. Potus ipsis aqua, sed nonnisi turbida,
vinum ex oryza & aliis frumentis factitium,
nec non nostras. Aneuerpiensis ille, unâ vice
plures quàm sedecem libras bibebat, idque
foties iterabat, ut mensuram potus ab Ari-
stotele proditam, faciliè aquaturus videre-
tur. Sitis tamen sunt patientissimi, & sine
potione octo dies peragunt. De *Coitus* tem-
pore & modo diversa ab authoribus pro-
dunt. Plinius marem coire quinquennem,
decennem fœminam, ex Aristotele prodit.
Aristoteles modo viginti annu utriusque
assignat, modo fœminæ duodecim, cum
celeritè, decim quinquam, cum lentis-
simè congregiuntur. Aversè coire apud So-
linum ex Plinio invenies, cui & Horatius de
Canida succinns? fœminam in coitu federe,
marem supervenire Albertus M. seu ut Ari-
stoteles, clunibus submissis insistere pedibus
ac inniri, marem supervenientem compri-
mere. In aqua autem præcipuè inniri desi-
derant: indeque tam fœminæ quàm mari
commoditas accedere creditur. quoniam is
& coitus per aquam facilius tollitur, &
post congressum facilius descendit. Nun-
quam autem nisi in abdito coeunt, & mas

coitum triennio interposito repetit, can-
dem præterea nunquam paritur. Biennio
coire quinis, nec amplius in anno diebus
Solinus ex Plinio scribit: nec prius ad greg-
arium numerum reverti, quàm vivis
aquis abluantur. Tempore vero coitus,
maximè efferantur, & stabula Indorum
sternunt. Quamdiu uterum gerunt, indubio
quoque. Alii annum & sex menses,
alii triennium, quidam decennium sta-
tuunt. Aristoteles biennium assignat, Stra-
bo menses ut minimum sexdecem, ut
plurimum octodecem, cui Diodorus Si-
culus & Elianus accedunt. Sunt qui octa-
vo à coitu anno parere pronunciant. Pa-
riunt ententes posterioribus cruribus &
subsidentes cum dolore. Partus annotan-
te Eliano, in caput procedit in lucem.
Unicum edere, apud Aristotelem & Dio-
dorum Siculum legimus: quaternos uno
partu, apud Cadamistum & Scaligerum.
Magnitudo factus instar porci integræ ata-
tis secundum Elianum, viruli trimestris
secundum Plinium. Statim ac natus est,
cernit & ambulat, & ore fugit, non pro-
muscide. Laetant usque ad annum octa-
vum. *Inimicitia* gerunt cum *Rhinocerate*,
Leonibus, *Tigribus*, *arctibus*, *porcis*, *ser-
pentibus* & *Draconibus*, quibusdam coloribus
& igne. De *Rhinocerate* ita Plinius. In lu-
dis Pompeii Magni visus est Rhinoceros.
Alter hic genus hollis elephantis, cornu
ad saxa limato, præparat se pugna, in di-
micatione alvum maximè petens, quam
scit esse molliorem. Longitudo ei par, crura
longè breviora. Apud Hesperios Æthio-
pas leones elephantum pullos aggrediuntur,
quos cum vulneraverint, matribus su-
pervenientibus fugiunt. Tigridem in ca-
put Elephantis insilire, faciliè eundem
suffocare, Arrianus author est. Si feritate
effertur, ad arictis conspectum statim man-
suescit. Grannitum porci exhorre apud
Elianium. Strabonem, & Senecam inve-
nies. De Draconem & Elephantum pug-
na ita Plinius. India fert elephantem, bel-
lantesque cum eis perpetua discordia dra-
cones tantæ magnitudinis, ut & ipsos cir-
cumflexu faciliè ambient, nexuque nodi
præstringant. Commoritur ea dimicatio:
victusque corruens complexum elidit pon-
dere. Mira animalium pro se cuique præ-
cipua solertia est, ut iis (draconibus) una
scandendi in tantum altitudinem difficultas.
Draco itaque ad pabula speculatus, excelsa
se arbore inicit. Scit ille imparem sibi lu-
statum contra nexus: itaque arborum aut
rupium attritum querit. Cavent hoc Dra-
cones, ob idque gressus alligant cauda. Re-
solvunt illi nodos manu. At hi in ipsa nare
caput condunt, pariterque spiritus præcludunt,
& mollissimas lancinant partes. Iidem
obvii deprehensi erigunt se in adversos,
oculos.

Aristot. H.
A. 1. 6. c. 37.
Scribo L. c.

Elian. H.
A. 1. 4. c. 31.

Scalig. Ex-
cit. 104.

Aelian.
H. 1. 6. c. 30.

Plin. H. N.
A. 1. 6. c. 30.
Elian. H.
A. 1. 6. c. 44.

Elian. H.
A. 1. 6. c. 30.

Plin. H. N.
L. 6. c. 11. &
12.

oculosque maximè petunt. Ita fit, ut plerumque cæci ac fame ac mororis tabe confecti reperiantur. Inter colorgs puniceum imprimis & candidum refugium, cuius causa alibi explicabitur. Terrei igne, Elephantorum Hannibalis exemplo docuit Livius, qui per ignem in Capuana obsidione exacti sunt. In tantum autem consternantur, ut nulla ratione aut gradum rovocent, adduci possint. De *Ætate* haud eadem traduntur. Alii enim ducentos, alii trecentos, quidam centum & viginti annos vivere ajunt. Onesicritus apud Strabonem ad trecentimum annum vivere, raros ad quingentesimum prodie: circiter ducentimum robustissimos esse. Philostratus quendam ex illis qui contra Alexandrum M. pugnaverant, quinquaginta supra trecentos post Alexandrum annos superfuisset tradit, ut de Elephantio Jubæ, Ptolomæi Philadelphæ, & Seleuci Nicænoris taceam. A sexagesimo juventam incipere, apud Plinium ex Aristotele habemus: ex quantitate dentium ætatem futuram cognosci, apud Cadamulsum. Frigoris impatientes sunt: maximum hoc malum, inflationemque & profluvium alvi, nec alia morborum genera sentiunt. Huic potionem aquæ calidæ, & cibo fani melle imbuti succurritur. *Ælianus* tamen oculorum affectionum quarundam mentionem facit. Vulnera captorum primò aquâ tepidâ eluuntur: mox, si luculenter sunt alta, butyro imunguntur, postea, suillæ carnis recentis & sanguine madentis admotu, inflammatio lenitur. Quotannis etiam in furorem agi reperio, tuncque nulli obvio parcere. Indicium infantis, oleosa materia, quæ ex illorum auribus effluit. Medela ab oburgatione. Rationibus rectores demonstrant, vilis & degeneris efficiantur, ob amorem ita in furias agi. Catarrho laborare, eumque in lapidem aliquando abivisse, cuius & iconem exhibemus, proditum. Gradatim ambulant, propter corporis gravitatem. Neminem tamen ajuisse tantæ esse pernicitatis, quem suo incessu non comprehendat. Poplites intus flectit, hominis modo, ut Plinius loquitur: Et quia articulos crurum non tam sublimes habet, ut alia animantes, sed humiliores terram versus, ideo insidendi infuctis, nauseam commovet. Quod tamen de proventioribus intelligi debet. Siquidem, Vartomanno & Gyllo attestantibus, ex adolescentium molli gradu, sessoriantopere delectatur, ac si multa gradaria verberetur. *Naturam & ingenium* singulare multa testantur, ut non mirum duxisse Plinium, omnium quadrupedum subtilitatem animi præcipuam perhiberi illis. Ab aquis sibi metueret superius diximus. Ideo difficulter ab Hannibale, Polybio & Livio testibus, perducti sunt: & apud Plinium, Puteolis averis vestigiis, earundem metu, è navi abivisse,

legimus. Attamen L. Cælius Metellus junctis doliis per mare Siculum eos transmisit, cum naves deessent: & aliquando interdiu flumina transmittunt. Fœmina mare multò est robustior, easque in hoc genere planè viriles, Vartomannus testatur. Aristoteles tamen timidiores asseverat. Fagos, oleastros, & palmas dentibus subvertere Oppianus author est: ædificia evertere Aristoteles. Ab uno arboris truncum prostratum tantæ vastitatis, ut vix à viginti quatuor movere potuerit, Vartomannus prodidit, & addit, à tribus maximam Liburnicam in sicum pertractat. *Pugnanti* inter se vehementer, ut tradit Aristoteles, & alter alterum dente ferit. Victus vocem fugit victoris, terram ac verbenas portigens. Herbam victori à victo porrigi, vel proverbio constat, quod tamen vix cum Voisio concessero. *Injuriam* ulciscitur apud Acolastum habes. Nuclei putamine à milite in fronte quidam peritus, servatum, in eundem in platea deambulanti, aliquot post diebus coniecit. Singulari & *relictis amore* prosequuntur, injuriarum quoque ipsis illatarum memores, ut opinè Seneca scripserit, Elephantorum feritatem usque in fervile obsequium demereri cibum. Sanè à quibusdam aurigas suos, qui in certamine ceciderant, ex prælio, exemptos, alios ab aliis servatos, Strabo author est. Cassiodorus verò scribit, cum magistri compendia sua putet alimentata, motu corporis à diversis postulare, quod ei porrigat. Quod si, inquit, aliquis præbere contemserit postulata, vesica collectaculo patefacto, tantum dicitur aluvionem egessere, ut in ejus penatibus quidam fluvius videatur intrasse, contentum vindicans de fextore. Quidam Cochini, militem magistro suo de via cedere reuementem, aliquoties flumine merfit, si Christophoro Acolastæ credimus. Plutarchus denique refert, Porro Indorum Rege vulneribus confecto, elephantum sensim ac leniter multa spicula promiscide retraxisse, & ipsum jam malè affectum, non prius tamen procubuisse, quàm sentiret Regem ex sanguine delabaturum demum, ne corrueret, paulatim se demisisse, ut Rex commodius se ad solum inclinare posset. *Timere* naturaliter hominem, Plinius scripsit. Elephas, inquit, vestigio hominis animadverso priusquam homine, intrremiscere insidiarum metu, sudistere ac olfactu circumspicere, iras proflare, nec calcare, sed erutum proximo tradere, illum sequenti, nuncio simili usque ad extremum, & tunc agmen circumagi & reverti, aciemque dirigi. Adeo omnino odori durare visus illud majore ex parte, ne nudorum quidem pedum. *Amicos* homini Cicero innuit, dum dicit, opinionem ejusmodi esse, quandam illi bellum cum genere humano societatem. Innuit & Philostratus, dum scribit,

Oppian.
lib. 1. v. 513.Vartomann.
l. 4. c. 10.Strabo Geog.
lib. 1. p. 1.
Cassiodor.
l. 10. v. 100.Plutarch.
de solert.
animal.Plin. H. N.
l. 8. c. 10.Cicero l. 3.
de Nat.
Deor.
Philosof.
de vita An.
pollum
tibi l. 2.

Æliu.

Philost.
l. 2. c. 6.

Moris.

Natura &
ingenium.Polyb.
Hist. l. 6.
Livius lib.
l. 22.

ubi semel ad hominem adfuecit, ab eo omnia pati, ex eoque morum similitudinem in se transferre, neque aliter quam parvos canes, ex hominis manu gaudere cibum sumere; atque ad se accedentem promuscide complecti, eumque caput intra fauces immittere facile tam diu pati, quoad homini liberum fuerit. Quæ de cuiusdam elephantis erga infantem amore produntur, apud Athenarum & Ælianum vide. Traditur quoque unus amasse quandam in Ægypto corollas vendentem; ac ne quis vulgariter electum putet, mirum tum gratam Aristophani celeberrimo in arte Grammatica. *Dostlatis*, esse singulares multa sunt argumento.

Plin. H. N.

L. 8. c. 3.

Plin. H. N.

L. 8. c. 3.

Seneca

Epist. 26.

Sueton. in

Nerone &

Gilib.

Plutarch. l.

de solertia

Asinul.

Plinius enim per auras arma jacere non auferentibus ventis, inter se gladiatorios congressus edere, aut lasciviente pyrrhiche colludere, scribit. Ubi, ut idem ait, mirum maxime, adversis quidem finibus subire, sed regredi magis utique pronis. Sic ferem habere, præter Plinium, Seneca & Suetonius, ne de Xiphilino dicam, innuunt. Romæ quidam gyros facere explicatu difficiles doctus, increpatus, noctu sua sponte se ad lunam exercere deprehensus est. Ille quem Emanuel Lusitanæ Rex Leoni X. Pontifici dono miserat, eundem de fenestra prospicientem ter genibus flexis, & demisso corporis habitu, venerabundus salutavit. Osorio prodente. Augerius similiter Busbequius in epistolis Turcicis scribit, visum sibi elephantum juvenem, qui ad tantum tripudiantium more alternos moveret pedes. Eundem & pilâ lustrasse quam palmæ vice feriret proboscide. Linguas, intelligere Zeilanenses, apud Metellum habemus; quandam literarum ductus Græcarum didicisse, solitumque perscribere ejus lingue verbis. Ipse ego hæc scripsi, & spolia Celtica dicavi, apud Plinium. Humano more convivatosâ quando apud Ælianum invenies: neque ex iis visus est quispiam vorax, neque majoris partis capax. Cum esset bibendum, unicuique crater exhibebatur, & hi quidem promuscidibus potionem haurientes, moderate bibebant: deinde circumstantes leviter & festivè adspergebant. Mimi magistrive officium exhibere, & aliis salientibus choreasque ducentibus præcinere, Arrianus se vidisse jactat. Inter cætera solertie documenta, est & hoc, quod cum profundas & superatâ difficiles fossas transiret, major stans medius tanquam pons omnes transmittit: alii ingerentes fossæ ferramenta, eundem servant. Sed & pabuli consueti quantitatem agnoscere, Plutarchus prodidit, permittamque eidem farinam artificiosissimè fecernere posse Ælianum. At quod Acosta de quodam lebete utrum pertusus esset, aquæ hausta probante, scribit, stupendum est. Solem & Lunam novam venerari, homini erranti viam monstrare,

Plin. H. N.

L. 8. c. 3.

Ælian. H.

L. 8. c. 3.

Ælian. L. 8.

H. A. c. 10.

Acosta

Hist. Americ.

c. 7.

Ælian. H.

L. 8. c. 17.

humana adulteria & homicidia observare, ac detegere; sed & parium intelligere sermonem, loqui, vel scribere, inter fabulosa repono. De *Ufu* elephantum, in bello, spectaculis, triumphis, & aliis, alibi dicitur. In *cibis* fuisse quibusdam cæsum. Unde & Elephantophagorum nomen, quicirca Drabam, in montibus Afachiis, & contra Merocin habitabant. Adiabares seu Magabares autores vocant. Quin & Plinius, Troglodytas solo elephantorum venatu ali tradit. Caro ponderosa, frigida & abominabilis Rhafi. Ælianus præter promuscidem, labrum, & cornuum medullam, nihil esculentum in iis esse ait. Æthiopes, teste Gyllo, posteriores partes appetunt. Renes tamen maxime in deliciis, & regum epulis, si Varomannus vera prodidit. *Medicamentum* quid spectat, Ælianus adipem contra omnia genera ferarum remedio esse, reliquit, eoque inunctum, etiam nudum inter ferocissimas illarum versari posse fabulatur. Proboscidis tactu, capitis dolor levatur; efficacius, si & sternutur. Dextra ejusdem pars, cum Lemnia rubri, a adallagata, impetus libidinum stimulat. Jecur, comitialibus morbis prodest. Fimo, si illinatur, pediculi fugantur. *Ehorn*, cujus nomine Plinius illam præcipuè partem dignatur, quæ circa os est, quodque alibi elephantis, & dentis indici appellationem sortitus est, singularis est & natura & usus. Gaudet humido & siccitate offenditur, cariemque sentit. Emolliari posse Democritus ostendit; emolliturque potionis genere, quod zythum vocatur, ut apud Plutarchum extrat. Emollitur, conformatur, & in varia tocnatur. Parabantur quippe ex eo menfæ, lecti, capuli cultorum, enses, vaginæ, pharetræ, sceptræ, sellæ curules, portæ, & alia, de quibus Aldrovandum consule. Politur ut ligna, ac potissimum quatinâ, ut testatur Plinius: nitor verò, hebetat mensibus muliebribus. Vis ipsi adstringens, quæ tamen gustum non percipitur. Conceptum juvare, & ventriculo humido prodelle, Practici prodiderunt. Ramentis cum melle illitis, nubeculæ in facie tolluntur. Scobe, paronychia sanantur. Contra lumbricos cum cornu cervi miscetur. Si uratur, ut decet, Spodium vocatur, pro quotamen aliorum animalium offa obtruduntur. Frequentior hujus quam eboris usus. Præparationem vide apud Aldrovandum loco citato. *Differentiæ*, & *Genera*, à locis imprimis sumuntur, seu Philostratum, Ælianum, & Plinium spectes, seu recentiores. Sunt enim alii palustres, alii montani, alii campestres, alii sylvestres, alii Lybici, alii Indici. Solinus Prasiorum, & Taxilarum meminit. *Palustribus* dentes sunt lividi, rari, tractuque difficiles, & in plerisque partibus foramina; in aliis vero quasi grandinis granum mores quidam insurgunt, & arti minime obtem-

ffin

Plin. H. N.

L. 8. c. 3.

Ælian. H.

L. 1. c. 10.

c. 11.

Ehor.

Plutarch.

L. An ad m-

elicit. &c.

Aldrovand.

Hist. Quad-

rup. L. 1.

c. 10.

Differentiæ.

temperant. Dementes levesque esse. Philostratus addit. *Montani* perverſi ſunt, & inſidioſi, & niſi alicujus rei indigeant, erga homines minimè fidi. Dentes habent minores, ſufficienter albos, & in quibus nihil eſt difficile reperire. *Campeſtres* benigni habentur, manuſci, & imitationis amatores. Dentes habent omnium maximos, albiſſimos, & ſeſtu faciles, ut nullo labore in quacunque manus voluerit partem deducantur. *Sylveſtres*, in regno Senegæ, ad fluvium inprimis Gambram invenies. Ibi enim gregatim, ut apud nos apri, incedunt. *Lybici*, ſeu Mauri Indici ſunt minores, & nec vocem, nec odorem horum ferre poſſunt, ut apud Polybium habes; imò nec conſpici quidem eos audent, ut apud Solinum legitur. *Indici*, ſunt quidem maximi; non ejusdem tamen omnes magnitudinis. Ideò Solinus duorum genera tradit: nobiliores indicari magnitudine, minores nothos dici. *Præſii* appellantur qui maximi ſunt, quales fortè jam Madagaſcar, teſte Scaligero, producit. *Taxilæ* vocantur, qui ſecundum ab his magnitudine exiſtimantur. Illos & in Sumatra invenies, animi robore, & virtutis indole iis, qui in continenti ſunt præſtantes. Ideò magnis navibus in continentem transportati, Calingarum Regi vendebantur, ut *Ælianus* prodidit.

Polybii
Hiſt. l. 5.

Scalig. Ex-
ercit. 304.

Ælian. H.
A. l. 16.
c. 15.

CAPUT VI De Monocero, & Afinis Cornutis.

Monocerotis vocabulum, quod Latinis unius cornu animal ſonat, pluribus animalibus competit: ſtriè tamen ſoli illi, quod *ῥοῖν τε μὴν κίεγι*, à ſolo cornu dictum eſt, & ideò Unicornis, & Unicornu. Brachmanorum Dialecto *καρχήρων*, vocatur. An in rerum natura ſit vel fuerit, alibi, poſt Baccium, & *Partholinum*, magni patris magnum filium, diſquiretur: nunc breviter ſide authorum, qui de eo ſcripſere, de eodem agemus. *Deſcriptionem* itaque quòd attinet, *Strabo*, ex *Oneſicrito* equos unicornes toto fere corpore referre ſcribit. *Philæ* caudà aprum, *Leonem* riètu præferre ait. *Plinius*, reliquo corpore equo ſimilem, capiti cervo, pedibus elephantæ, caudà apro, facit: & uno cornu nigro, medià fronte cubitorum duum eminente, inſtrui. *Plinium* *Solinus* ſequitur. *Iſidorus* cum *Rhinocero* confundit, & cornu ita acutum & validum eſſe, ut quicquid impetierit, aut ventiler, aut perforet, addit. *M. Paulus Venerus*, *Magno Cham Tartariæ* à ſervitiis, in regno *Lambri* conſpici ait, Elephantæ minores, depreſſum caput gerentes aprino ſimile, ſpinòſà linguà, quæ obvia petunt, nigricantibusque oculis, *Rhinoceros* formam ad ungum æmulantur. *Ludovicus de Vartema Bononiensis* de *Monocerotibus* à ſe viſis,

Strabo Ge-
ogr. l. 11.

Philæ in
Jambo.

Plin. H. N.
l. 8. c. 21.

M. Paulus
Venerus
l. 3. c. 15.

Vartem.
l. 1. c. 18.

ita ſcribit. Ex altera templi Meccani parte clauſtra ſunt, quibus bini *Monoceros* vivi includuntur, quæ pro reſingulari, ut ſunt, monſtrantur. Eorum hæc forma erat. Major equinum pullum xxx. menſium imitatur, unumque in fronte cornu præfert, trium circiter ulnarum. Alter *Monoceros*, unius anni ſimilis, cornu quatuor palmarum habet. Color fere, ut equi ſaginati obſcurior, capite cervino, collo brevi, rariſque circa illud pilis, & brevi juba ab altero tantum latere dependente. Crus ſubtile habet, gracile hinnuli inſtar: Pes anteriori parte parum ſiſſus, ungula verò caprina, pedesque dextrum latus pilofum. Enim verò ſeriatem præ ſe fert, & naturam ſolitudinis amantem. Quæ *Garzias* ab *Horro* habet, non appono. Reperiri dicuntur in *Arabia* ſolitudinibus, ibique à mercatoribus viſos. *Thomas Bartholinus* accepit. *Garzias* ſuos inter promontorium *Bonæ Spei*, & illud quod vulgò de *Currentes* nuncupatur, inveniri ſcribit. *Paulus Venerus* ſuos in regno *Bofina* & *Lambri* locat. *Ætheas Sylvius*, in extremis *Aſiæ* partibus, in quadam provincia nomine *Macino*, inter montes *Indiæ* & *Carajum*, ubi vulgò creditur habitare *Sericos*. *Aloyſius Cadamuſtus* in novo orbe. Cornu in pluribus exhibetur locis. Decantatiſſima ſunt, *S. Dionyſianum* in *Gallia*, *Venetum*, *Hiſpanicum*, *Ultrajectenſe*, *Helvetorum*, *Danicum*, *Mercatorum Venetorum*, & *Gedænenſis Empirici*. *S. Dionyſianum*, inter prima melioris notæ teponit *Baccius*, quia rudiori forma, non polium, ad nigrorem vergens inſtar cervini, quam proximè ad veterum unicornum accedere videtur. In aſſignanda longitudine variant authores. *Reinoldus* hominis proceritatem æquare tradit, ea fide quæ & nobis paruit: *Baccius* & *Marinus* ad ſex cubitos extendunt: *Gölnitzius* ad ſex & ſemis pedes metitur: *Bellonius* ſemiſſem compens ad ſeptimum auget. Nec de pondere conſentiunt. *Cardano* libras decem & ſeptem pendere viſum, cum tertia parte. *Gölnitzius* ad vigefimum quintum pondus aſcendit. Ego ſublatum, ad decem & octo libras, cum *Bellonio* extenderem. *Venetis* unicornem inter vera cenſet *Baccius*, inter diverſa ab antiquorum unicornibus *Andreas Marinus*, quod antiquorum unicornibus longiora ſint, nec ſtrias habeant *Monoceros* *Æliani*, adeoque ſubtilia, ut pocula inde nulla conſiciantur. Colore ſunt cornu cervini politi, & pallidi non nigri. Feruntur occupato *Byzantio* in *Venetorum Republicam* tranſcripta, cum xii. pectoralibus ſatellitum Imperatorianorum. *Hupanicum*, cujus fruſtulum *Philippus IV. Franciſco Barberino Cardinali* eminentiſſimo, & in peregrinos Heroas humaniſſimo, donavit, nihil ſingulare habet. *Ultrajectenſe*, lon-

Bartholin.
de Unicorni
c. p. 14.
Garzias ſi.
Arom. l. 1.
c. 14.

Baccius. l. 1.
c. ult.

Reinold. p.
Pharm.
c. 21.

Monoceros Unicornus
Linnaeus

Capricornus Maring
Meer Stinkbock

Monoceros Unicornus
Linnaeus

Ongor Albo Tschel Esel .

Monoceros seu Unicornus Indatus
Einhorn mit mahnen

Monoceros seu Unicornus albus
Einhorn mit mahnen ein. alb. art.

longitudine Parisiensis par est, sufficienti am-
pludine, Gyri frequentiores ad extremum
apicem circumducti, recto tractu obliquantur.
Cruxta color cinericio similis: medul-
la candidior. In magno precio habetur, &
pro vero venditur, ut insuritam nuri viam,
reperundamdamata Colonia Aprippina;
contra licet propter. *Helvetiorum*, ad oram flu-
vii Arulae propie Brugiam, anno M. D. XX.
inventum est. Interiori facie est album,
flavescens exteriori, sine striis, duorum cu-
bitorum longum, sed, ut moschus, odore
præstant, præstant igitur vicinum. *Dandem*,
in castello Friderici Burgi asservatur, longi-
tudine septem pedes Romanos excedens, si
partem altero excipiamus incisam, ejus
mensuram pedis unius cum mensuris dua-
bus Bartholinus deprehendit. Ambitus sep-
tem minimum digito completitur, a qua-
li gyrorum flexu in acumen desinens. Color
ex candido mixtus & cinericio, quem per
intervalla, nigrioris stria, luteaque obse-
riores distinguunt. *Penedum meridiorum*
unicornu ex Germania allatum est, coloris
splendore & varietate veri cornu speciem
promittens, eoque magis, quod abrafæ par-
ticule, non dentium insar in ramentra, quæ
fricari possunt, concidunt, sed inde quis-
quiliarium squamæ eadem planè visciditate
& lentore resistent, quo lecta quævis ani-
malium cornua. De *Gedaniensi* nihil occurrit,
Empiricus Constantinopoli redux, magno
illud non ita pridem venditabat. De reliquis
quæ huc spectant, ita *Aelianus*. Dicunt om-
nium maximè animalium absonam vocem
& cententiam emittere, & ad alias quidem
bestias ad se accedentes mansuescere, cum
gregalibus verò suis pugnare. Neque modò
mares naturali inter se quadam contentione
dissidere, sed contra etiam feminas certare,
pugnæque usque ad mortem victi ingra-
vescere. Nam & reliqui corporis robore ma-
ximo præditus est, & cornu inprimis inex-
pugnabili armatur. Desertissimas regiones
persequitur, simul & solitarius errat. *Cautus*
tempore ad feminam mansuetè mansuecit,
& poriter pascuntur. Cum hoc tempus tran-
sierit, & ventrem ferre femina coeperit,
rursus effertur, & solus vagatur. Prasiorum
Regi illius pullos etiamnum teneros ajunt
deportari, eosdemque festis & panegyricis
diebus ad pugnam committi, ad robur
ostendendum. Nam integræ aratis & per-
fectæ, nullum unquam meminit captum
fuisse. Tantum *Aelianus*. Alij addunt, adeò
animal hoc puellas virgines venerari, ut
si suis venienti aperiant, in illum, strocia
deposita, caput ponat, sicque soporatum
velut inermem capiat. De *Fisu* inter omnes
notum, ad venena maximè commendari.
Eo verò præsentè sudare, & in humore
ebullire, sicque verum dignosci, nonnullor-
um est sententia. Aloysius Mundella ad-

versus mortuum canis rabidi, aliorumque a-
nimalium maleficorum, nec non vermes eor-
umque symptomata commendat. Antiqui
Indorum Reges, ad quorum notitiam pri-
mum hoc cornu pervenit, pocula ex eo sibi
fabricabant, ut dum ex his bibebant contra
venena, ebrietatem, spasmodum, epilepsiam,
& alios malignos morbos muniuntur. Nar-
rat *Jordanus* Judæam quendam Venetiis in-
mensa cornu circulum delineasse, postmo-
dum scorpionum & amanum injeccis, qui
nunquam transilire potuerunt ambitum
cornu circumscriptum, deinde palmi altitu-
dine quovis raptantes bestias, umbræ aut
vi emanante, intra quædam horæ spa-
cium ambas necasse. Non est ergo mirum
tanti esse pretii, ut Germani mercatores teste
Baccio, pro uno X. C. M. cornuatorum posce-
rent, & Pontifex Romanus, erecta in
Varicano pharmacopœa, frustum XII M.
aurocorum à mercatoribus Epidauris rede-
merit, quo non scilicet Augustinus Ricchus
Pontificus tunc temporis Archiepiscopus, feli-
cissimo modo scrupuli, modo decem grano-
rum pondere, ex vino, vel aliquo cordiali
aqua præbatur. Et hæc de Unicornu nunc
suffragant pluribus alibi agemus. Quantum
ad *Asinos* *Cervinos*, tribus in locis eos celebra-
ri in venia, in India nempe, Scythia, & Afri-
ca. De *Asino* Herodotum autorem habemus.
De *Scythia* apud *Aelianum* habetur, &
addit. Cornua aquam fluminis Stygis conti-
nere, quæ transmittit vasa omnia etiam ex
ferro, misque ab Alexandro Delphos ut
Pythiæ dedicarentur. De *Indis* ita idem
Aelianus. Sylvestres asinos equis magnitu-
dine non inferiores apud Indos nasci accepi,
eosque reliquo corpore albos, capite verò
purpureo, oculisque cyaneis esse: cornuque
in fronte gerere sesqui cubiti longitudine:
cujus superius punicum, inferius autem al-
bum, medium vero planè nigrum sit: atque
non omnes quidem Indos, sed potentiores,
quum tanquam armillis quibusdam brachia,
sic cornua auro ornant, ex his ipsis bibere
solere. Ex hoc cornu bibentem ab insana-
bilibus morbis tutum fieri, neque eum ip-
sum convulsionibus corripi, neque sacro
morbò tentari, neque venenis ullis ferunt.
Quin etiam si quid prius pestibus biberit,
tum id evomere, tumque ad sanitatem re-
dire. Quum autem ceteri asini, quibus
cunque in terris sint, tam domestici, quam
sylvestres, cum cetera solipeda animalia,
talos non habeant, neque scilicet in jecore, ut fer-
tur: asinos Indicos rorigeros. Cæcias inquit,
talos primum iisque nigris præditos esse eos-
demque si quis confregit, interiora quo-
que nigra deprehensum esse: neque felle
eos carere: neque modò corporis velocitate
longè multumque ceteros asinos superare,
sed & velocitate eadem multo equis & ele-
phantis præstare. Quum autem in viam se de-
derunt,

Bartholin.
de insect.
c. 37.

Jordan. Lib.
pelle.

Aelian. H.
A. l. 16.
c. 30.

Herodot.
A. l. 10.
c. 40.
A. l. 4 c. 31.

Albert. H.
A. l. 22.

derunt, tardius primò ingrediuntur, dein-
de paulatim tantum confirmantur ad con-
tendendum iter, eos quidem ut assequi ne-
mo possit. Postea autem quàm formæ pe-
pererunt, patres circa pullos à partu recen-
tes, summâ custodiâ verfantur, eorumque
commorationes locis Indix desertissimis
sunt. Quum à venatoribus Indis invaduntur,
pulos suos adhuc ætate infirmos, à tergo
suo pascetes habent, atque pro eis pu-
gnant: contra equites audent venire, eosque
cornibus ferire. Tanto sanè hi robore exi-
stunt, nihil eis ut obfistere queat, quin sta-
tim concedat, vel, si non cesserit, franga-
tur, aut aliter atteratur, & evadat inutile,
& perdatur. Equorum etiam incursum latera
disperpunt ac lacerant, ut viscera effun-

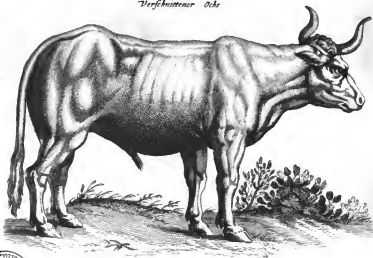
dantur: ex quo fit, ut ad eos equites appro-
pinquare valdè metuant; appropinquo
enim capitalem ipsis pariter & equis mul-
tâ miserabiliter infert. Pergrâviter cal-
cibus pugnant. Eorum morsus eatenus acer-
biores existunt, ut quicquid comprehende-
runt, funditus diripiant. Ex his qui sunt
confirmata ætate, vivos non ceperis, jacu-
lis & sagittis perimuntur. Carnes eorum,
quòd amarissimæ sint, haudquaquam escu-
lentæ. Eadem ferè Philostratus scribit. Leon
quem adjicimus, feræ quidem est corpore
auribusque asininis, binis armatæ cornibus,
quorum alterum è narum, alterum ex ocu-
lorum regione exit: sed quia nec solipes, est,
nec unicornis, Alinus Indicus cornutus esse
nequit.

Philost.
in
Hyst. Nat.
lib. 1. p.

Taurus Castratus Bos
Verführteener Oche

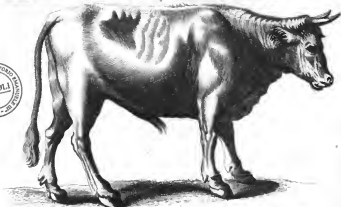

Kuh und Kalf

Bos Domesticus

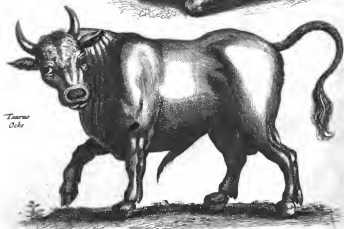

*Das Stier
Junges Ochs*

Ursch

Kalb

*Taurus
Ochs*

HISTORIÆ NATURALIS

DE

QUADRUPEDIBUS

LIBER II.

De Quadrupedibus bisulcis.

TITULUS PRIMUS De Bisulcis terrestribus.

CAPUT I

De Ruminantibus Cornigeris in genere.

Aldrovand.
de bisulcu
l. 1. c. 1.

Hætenus Solipedum historiam persecuti sumus: sequuntur *Bisulca*: Græcis διπλά & διπλό quæ ungulam dividere in facris legimus, quod multisida, quamvis pedes in digitos fassos habeant, facere non dicuntur. Duo talium invenio genera, *Terrestres* nempe & *Aquaticum*. Ex terrestribus alia *ruminant*, alia *non*. Ex illis quæ ruminant, quædam sunt *Cornigeræ*, quædam *non cornuta*. Illa in genere & in specie considerabimus. *Ruminantia* autem illa vocamus, quæ pabulum semel deglutitum, mox ad os regurgitans, revolvunt. Unde Ruminatio nis actum, Apulejus rumigare, Quintilianus & Plinius, remandere, Græci περιστρέφειν quod est revolvere, dixerunt. Latiorum quidam à loco ad quem sursum ad os repellitur, id est, à rumine, quod, ut ait Festus, locus est in ventre quo cibus demittitur, & unde residitur deduxerunt. At Servius à ruma, quæ rumis, & frumen alius, quam ait eminentiorem colli partem esse, ad quam demissus cibus, à talibus

Bellus de
verbo, bis
sulca.
Varro l. 1.
l. 2.

animantibus revocatur: Mercurialis verò ab erumnis, quòd Amobius scribat, erumnas esse prima in gurgulionibus capita. *Necessariam* autem hæc animantibus ruminationem esse, tum exinde colligas, quòd durior pabulo vescantur, tum ex eo, quòd superioris mandibulæ dentibus careant, & inferiores minime habeant ferratos. Inde factum, ut dentium defectum *ventriæ multitudine* natura pensaret. Sunt enim talibus quatuor, *scilicet* nempe, *κατωφθαλμοί*, *ἐπὶ στήθεσσι*, seu venter, reticulum, omasum, abomasum. Gula ab ore incipiens ad pulmonem septemque transversum deorsum tendit: hinc se ad *ventrem* applicat *majorem*, qui parte anteriore asper interceptusque est, ac

Aristot. H.
A. 1. c. ult.

propè gulæ commissuram, sinum sibi adnexum habet, quem ex argumento *reticulum* appellant. Est enim venter similis extrinsecus, intrus reticulis mulierum implexis, magnitudine multo quam venter major. Hunc excipit *omasum* parte anteriore asperum, cancellatum, crustatum, magnitudine reticuli. *Abomasum* venter ab eo alius jungitur, magnitudine amplior omaso, formâ oblongior, cancellis intus & crustis multis, magnis, & levibus innormatus, mox intestinum consequitur. In prima alvi cavitare rudis adhuc esca cernitur, quin & festuæ & vix lacerati furculi. In secundo amplius conficitur cibus, & magis adhuc in tertio elaboratur, ut in novissimo tandem concoctio absolvatur, ubi in cremorem lacteum abit. Nec tamen sola illa quæ superiore dentium ordine carent, ruminant. Ruminat namque inter pisces Scarus, quòd obtusos dentes habeat; inter animalia, mus vulgaris, & Ponticus, lepus & cuniculus, ut in Levitico habetur. Modum & viam ruminationis si inquiras, cibum remanum ex uno ventre in alium mitti, quousque à postremo in intestina labatur, respondet Aristoteles. Galenus ait, primò ex ventriculo revomi in os, deinde ab ore in reticulum, inde in omasum, tandem in abomasum mitti. Post lactationem ruminare incipiunt, & septenis mensibus, cicures intellige, ruminant. Gregales levius minusque tempus, quia foris pascuntur. Hyeme tamen magis, quam cæteris anni temporibus, videnturque non minus ruminando quam edendo delectari. Quietem tum pascere, vel exinde liquer, quòd in mandris plaurumque id muneris obeant, ja-centia. *Lat* eorum solùm coire, ipsaque coagulum in omaso habere, & lacte abundare, ab Aristotele proditum. Causas omnium alibi exponemus. *Cornua* ruminantibus Camelum si excipias data sunt, defensionis & offensionis gratiâ. Nutritum quod ad superiores dentes quibus carent, abire debebat, in cornua abit, suntque multiplicis differentiz. Nec alibi major lascivia naturæ luit animalium armis. Spar-sit hæc, inquit Plinius, in ramos, ut cer-vorum: alius simplicia tribuit, ut in eodem

Aristot. H.
A. 1. c. ult.

Gal. l. de
anatomia
c. 3.

Plin. H. N.
l. 10. c. 73.

Aristot. H.
A. 1. c. 33.
Item de
partib. l. 3.
c. 15.

Plin. H. N.
l. 11. c. 17.

aliorum finxit in palmas, digitosque emisit ex eis, unde plarycoras appellant. Dedit ramosa capreis, sed parva, nec fecit decidua: convoluta in anfractum arietum generis, ceu caestus daret, infesta tauris. In hoc quidem genere & foeminis tribuit: in multis tantum maribus. Ruspicapris in dorsum adunca, Damis in adversum. Erecta autem rugarumque ambitu contorta, & in leve fastigium exacuta, ut lyras diceret, Strepsice-roti, quem audacem Africa appellat. Mobilia eadem, ut aures, Phrygae armentis. Trogodytarum in terram directa, quæ de caula, obliquæ cervice pascuntur. Aliis singula, & hæc medio capite aut naribus: Jam quod aliis ad incursum robusta, aliis ad idem: Aliis adunca, aliis ad jactum plurimis modis, supina, conversa, convexa. Omnia in mucronem migrantia. Hæc Plinius, qui differentias à colore omisit. At is quoque variat. Nonnullis est simplex, albus, nigricans, cinereus, flavescens: ut in singulis speciebus ostenditur. Habent & proprias quasdam corporis partes cornigera, ut talum & sebum: habent & communes sed situ differentes, ut uterus, lien, mamma. Lien plerisque rotundus: Intestina ampliora: Mammae earumque binæ inter fetora. Uterus, acerbula habet dum parum gerunt. Talo quoque permulta instructa sunt, eundemque cruribus posterioribus continent. Sed de his in speciebus plura.

CAPUT II

De Ruminantibus Cornigeris
in specie.

ARTICULUS I

De Bove domestico.

Aldrovand.
Hist. Quad.
dup. l. 1.
c. 1.

Veget. in
prologo.
2. Veteri-
naria.

ET tantum in animalibus quadrupedibus bisculcis ruminantibus & cornigeris in genere. Species si attendas, sunt inter ea, Bos, tam domesticus quam sylvestris, Ovis, Capra & Hircus, tam domesticus quam sylvestris, Cervus, Tardus, Alce, Rhinoceros. A Bove autem merito incipimus, animal, quæ sibi omnia ferè quæ ad victum nos & reliqua reposcimus, vendicat. Cuncta certè legumina frumentaque, ut verbis Vegetii utar, bobus merito aratrisque debentur. Vinearum ipsarum usus periret, nisi eorum adminiculis carpenta sudarent. Quid de diversorum munerum comparatione referamus, dum inter mobilia, & quicquid gravius est, absque vehiculis penè reddatur immobile? Reliqua omnia animalia, ipsæque cohortales aves, ex eorum equis hordeum, unde cibum canibus, unde porcis pabulum dominorum solertia subministraret, ni pa-

rentur boum labore frumenta? Et ne longum faciam bobus debent alimenta, quicquid alii potest. Apud alios genus mularum, apud alios camellorum, apud paucos elephantorum, est exiguus usus est, nulla potest ratio esse sine bobus. Non est itaque mirum tali olim boves in precio, ut Germani junctos uxori ducendæ dotis nomine mitterent, quo venire se laborum periculorumque sociam his incipientis matrimonii auspiciis admoneretur: Athenienses nullum longo tempore, cuius opera aratro vel curru utebantur, immolarent: Pythagoras, ne quis istiusmodi operosa animalia interimeret, institueret: Phryges, qui bovem aratro interfecisset morte multarent: Imperator Valens lege caveret, ne quis per Orientem vitulina vesceretur: & Constantinus, ob civilia debita boves aratorios pigri capere vetaret. Quin & virtutis premium boves dati, & Decius Mus tribus militum, cum Romanum exercitum ab hostibus Sabinis circumventum, circuitione montis conservasset, auream coronam, & centum boves accepit, Lelius post expugnatam urbem, triginta. Tacito tributum nomine à Bohemis Carolo Magno quotannis centum & triginta boves millos: quito subreptos belli causam, prodente Homero, & Pausania fuisse: & Batavos, qui ex caelo & buryro, quæ in extrema loca exportantur, in singulos annos ducentes festerunt, id est, decies centena Caroleorum millia, præter ea quæ in quotidianum alimentum cedunt, cogere, ut Adrianus Junius prodidit. Diverfa pro ætate & sexu Nomina sortitur.

Præcipua sunt, Bos, Taurus, Vacca, Juvenca, Junix, & Vitulus. Bovis nomen propriè castrato impositum est: taurum tamen quoque & vaccam significat; ut & apud Græcos Bovis nomen est genericum, & teste Tzetze aliquando vitulum significat. Taurus est bos antequam castratus, dux & maritus vaccarum. Oppianus tamen hoc nomine tanquam digniore, totum bubulum pecus complectitur. Dictus est Etymologo quasi τῆς βοῦς, à caudæ extensione, καὶ ὁ τῆς βοῦς βοῦς, vel quasi γαῖος, id est, superbus: vel à Syriaco Tor & Taur, ut Scaligero placet. Vacca femina tauri est, & apud Græcos à bove mare per articulum distinguitur. Florentinus Βούβαλον aut Βούβαλον reddit, quod nomen omni animali in juvena Phocion tribuit, juvenæ alii. Juvenca & vituli nomen non distinguunt satis auctores, nec Varro sibi constare; quin & Poetæ juvencos & juvenecas vocant boves & vaccas, nec non vitulos, quibus nondum erupere cornua: cum tamen Isidorus juvenecus dicatur, quod incipiat hominum usus in excolenda terrâ juvare, quod ex Varrone habet; juvenca nomen bovem nobis indicabit, qui jam non amplius vitulus. Junix eadem videtur quæ juvenca.

Tacit. de
moeth.
German.
Phodg.
Arrog. l. 6.
l. 19. c. 17.

Ellian. H.
A. l. 11.
c. 34.

Dubrav. in
Julian. Ro-
berna.

Prælin. in
Mellista-
ca.

Nomen.

Ideo

Ideo Cornutus ad Persium, junices tenerae
ætatis boves, quæ nondum ad summam æta-
tem pervenerunt, esse dixit. *Vitulæ* & *vitalia*,
primitæ ætatis nomen est. Iſidorus à viridi
ætate, alii à virulando, id eſt, laſciviendo,
alii à vira derivant. Apud Græcos varia ob-
tinuit nomina. Dicitur namque πῦναι καὶ
μῆλα, μῆσκαρος, πῆρες, πῆρες, ἡρώτας, μαζο-
λαι, λῶες, κῆλος & πενήνη, κυρήνη, ὄρει, πῖλινος,
κῠδάλη, quorum tamen quinque poſteriora
tauro & bovi potius competunt. πῦναι
dicuntur vituli apud Athenarum, ζῷον τῶν
ἐλάτων, ἐπὶ τοῖς οὐπῖταια ἔχουσιν, id eſt, à
cornibus parulis ſeu exilibus, ut Cælius
Rhodigiugus interpretatur, parulis potius,
plenis, & in latitudinem extenſis, ut alii.
μαῖνα, quod utriusque ſexus commune eſt,
dicitur, vel quod μᾶ vocem edat : aut
ἀφ' οὗ τὸ ἐρωμεθ' εἰς μῆλα· αὐτὰρ οὗ μὴ πῖ
κῆλος, καὶ δὲ τοῦ χροτίου καὶ ἔχουν ποτὶς ταῖς μαγίαις;
id eſt, aut quòd matrem olſciant, aut quòd
μᾶ voce querant, aut propter affectione-
nem, quam habent verſus matrem. Μάλαροι
Græci noſtri temporis nominant. Πῆρες He-
ſychio eſt νεώτερος βόης, à quo μάλαροι. Πῆρες
apud Henricum Stephanum eſt virulus &
vitula, ἀφ' οὗ τῶν τροπαίων ab itinere, ita ut fit
μῆλον βοῖς, ut Suidæ verbis utar, ἡ ἀρχὴ αὐτῆς
τοῦ τοῦ πῆς νομίου. Λεῖωτες Hefychio & Va-
rignano νεώτερος βοῖς. Μαζολαι, iſdem. Ηῤῥο Γρα-
eci vocant, πῶς ἐπινοήσαντες καὶ μέγα πῶς βοῖς,
bovem anniculum. Reliqua bovi vel tauro
magis competere dixi. Πῆρη namque Varino
& Hefychio eſt taurus. Κῠδάλη bos aut
agnus qui altercum cornu perversum hæbet.
Κυρήνη, bos cui cornua ſunt lunata, ut
πόρην, taurus ἑξήκοστος iſdem. Βῶς apud
Tzetzen taurosorum Scythiarum genus eſt.
Πῖλινος vocatur bos coloris nigri, κῠδάλη
quoque Ἀέλιβυλος boves vocat. In *Deſcriptione*
ſingularia duxearat adſcribam. Notiſſimum
namque animal eſt; de cornuum vero
Differentiis poſt agemus. *Pilum* itaque
hoc animal gent, qui quotannis, teſte Ari-
ſtoтеле decidit, tenuiore & denſiore
quàm ſuum; in dorſo tamen & cervice den-
ſior eſt, & peculiari nomine κῠδάλη ap-
pellatur, quòd ex ipſο αἰσθητικῶς αἵματος, id eſt,
ferveſcente, q̃ κῠδάλη ſeu gluten fiat, ſeu ut Vari-
nus, quòd ex eo κῠδάλια eſt, claviculi,
quibus remittuntur & intruduntur in cicha-
ra fides, parentur. Quæ in collo conſpicui-
tur reduplicatio, μῆλας appellatur, ut idem
ait. *Laborum* prominentiam habet craſſam:
craſſam item & obcuſam ſuperam maxil-
lam, idẽ breves herbas decerpere non po-
teſt. *Frontem* imagine V figurari Cælius
notavit: Democritus & Ælianus excoſos la-
tiores tauris habere obſervaverunt. Inter u-
trumque cornu maxima oſſium eſt durities,
injurijs valde reſiſtens & fractu contumax.
Lingulam avuſſam per totam dem palpatre,
Cardanus ſcripiſt. *Pelles* illæ quæ ex gutture

dependent, palear seu palearia dicuntur. Vazino forte *λαγυλιν*, nam $\tilde{\nu}$ *βίαιον* $\tilde{\nu}$ *πν* *regi-
χλην* *χάλασμα*, explicat. *Dentes* sunt con-
tinui, & bis mutantur. Mutant autem bini,
ut ait Plinius. Superiori dentium ordine ca-
rent: id est, primis quatuor, ideo, ut di-
ximus, ruminant. *Pennis* tetrigit tanta, ut si
initurus à loco aberret, vaccam vulneret.
Vaccæ *Mammæ* habent inter femora, binas,
ut habet Aristoteles; quatuor, ut Plinius,
singulis papillis, quas habet quatuor, teste
etiam Aristotele, mammam, ut apparet, tri-
buens. *Pedem* hiare inquit Horatius. *Cau-
da* tenor longus est, pili breves. Plinius cau-
dem vocat. *Caro* sicca est & atrabilaria. *Nervi*
duri & robusti, tauris tamen duriores. *San-
guis*, fibris refertus, ideo omnium celerissime
coit & durefcit. *Articulum femorū*, laxum
magis bos habet quàm alia animalia: ob id
magis quàm alia pedem trahit, maxime
cum macilentus est & senex. *Lapillum* fe-
runtur in capite gestare, eumque si necem
expectent, expuere. Augustinus in jecore
quoque & renibus habere scribit. In corde
Os gerere, Plinius auctor est, ex Aristotele
sine dubio. *Lienis* figura oblonga est, ipse
nigrior quàm in fœe præterit ubi confen-
runt. *Renēs*, humanis, teste Plinio, similes,
velut è multis renibus compositi. *Talis* à ca-
melli talis differunt, quòd paulò majores
sunt. In secundo juvenearum ventre, nigri-
cantem pilæ rotunditate tophum reperire,
nullo pondere. Plinius auctor est. Aldrovan-
dus duas in museo habuit, unam colore
ruffo, alteram atro, quòd ille ex ruffi coloris
boves, hæc ex nigro esset eruta; cum sit earum
totus ex pilis, quos in ipsa ruminatone lam-
bendo, ut fit nonnunquam, exteriores cor-
poris partes deglutendo colligunt. admista-
que pituita paulatim in ovalem figuram fe-
re cogunt. De *Loto* non est quòd multis a-
gramus. *Cibum* si species, omnivori quidem
sunt boves: maxime tamen gramine Cy-
tisio, ervo, medicà herbà, loto, carice, salice,
quercu, oleà, arundine, alio nigra, vire,
hordeo, olyra, arinca, milio, panico, cicera,
lupino, glandibus, nucleis dactylorum, olea-
rum, & visco, delectantur. De gramine
omnibus notum est, cui hyerne frænum suc-
cedit. In Narbonensi provincia in fonte
Orge, quoddam nascitur in tantum bobus
expeditum, ut id merfis totis capitibus qua-
rant. Idem in Liguri amne, quæ per vela-
nios fluit faciunt, & in Sebustianorum pisci-
nis. In eorundem quoque lacunis, stagnis,
& pigris aquis, gramen nascitur longilimis
folius, subrubris, innatantibus aquæ, quo-
rum etiam tam avidi sunt boves, ut dum ea
persequuntur, ad ventrem usque se immen-
gant, & toto capite sub aquam dejecto ea
depascantur: quo pabulo eximie faginantur;
vaccæ autem plus lactis, quàm quæ in vicini-
a præbent. Ex cytisio copiosum & dulcelac

Plin. H. N.
l. 11. c. 37.

Plin. H. N.
l. 8. c. 45.

Aristot. H.
A. l. 3. c. 45.

Plin. H. N.
l. 18. c. 52.

Dale-
champ
211 c.

Plin. H. N.

provenit: sed dum floret incommodus est, quod tantisper urat & extinguat. Ervum commendatur, sed non mense Martio satum, quod cerebrosos reddat. Plinius non solum mense Majo satum, noxium bobus dici asserit: sed & autumnio gravedinosum. Madefactum, pluribus diebus mitescere. Ideo Democritus tale, ne boves fiant debiles, singulis mensibus in potu exhibet. Singulis boum jugis, quini modii sufficiunt. Ex medica omne emaciaturum jumentum pinguefit, aegrotantique pecori remedium est, ut Theophrastus prodidit. Ideo sylvestris in plarisque Hispaniarum locis, praesertim Valentino, diligenter, teste Dalechampio, feritur. Parcius tamen dandum, quod Aristoteles, lactis copiam extinguere, quod universum pabulum in sanguinem, adipem & carnes, faciat. *Lactis* alimentum plurimum optimumque praebet, quia subdulcis est, & semel facta herba restitibi, per aliquot annos fecunditate germinat. *Ulnus* Attiniae inprimis frondes apud Romanos olim in pretio. Si ea assidue pecus alueris, & postea generis alterius frondem dare institueris, fastidium bobus asserit. *Salvia* fit apud Virgilium mentio, nec Lucretius ejus oblitus est. *Ficus* laeta folia bubus probe dari posse, si sit eorum copia, scribit Columella. Idem quernam ceu meliorem & oleaginem praefert, sed ejus generis quae spinas non habet. *Alni* nigra folia lactis copiam generant. *Hordeum*, & reliqua ex frumentis de paleis intellige. *Attilum* tamen in Italia boum pabulum feri, Porta scribit. *Cicera* ervi loco fresa datur in Hispania Baetica, quae cum suspensa mola divisa est, paulum aqua maceratur, dum lentescat. *Lupini* modii singuli bovem unum satiare valde hincque praestare, apud Plinium legitur: Maceratus in aqua fluviali & marina triduo, dulcescit, & ita siccat ut usum reconditur. *Glandes* Caro post seminem colligi praecipit, & in aquam conjici, ut inde semibutis parata sementi, verno modius bobus singulis detur. De isdem Plinius. Bobus glandem circa brumam aspergi convenit, in singula juga modios 24. Largior valetudinem infestat: & quocunque tempore detur, si minus triginta diebus continuus data sit, narrant vermina scabie periclitari. *Nitellus dactylorum* in aqua maceratos apud Babylonios bobus ovibusque in pabulum exhiberi. Scribo author est: visco ali, indeque pinguescere, Theophrastus. Aluntur & pisce, apud Paonias, qui Prasiadem paludem accolunt. Nec cicuta abstinent, seu viridi, seu arida: nec à ramunculis laeduntur. De *Pota* non est quid multa dicam. Aqua eaque clara delectantur. Vegetius tamen nec sordida quidem ladi testatur. De ratione cibandi consule Aldrovandum, & agriculturæ scriptores. De *atate* ita breviter Plinius. Vita feminis

XV. annis longissima, maribus XX, robur in quinquatu. Cognoscitur, inquit, Crescentis, quando mutant dentes. Mutant enim anteriores anno evoluti, & decem vel octo mensibus: deinde post sex menses paulatim amittunt proximos, donec intra triennium omnes mutaverint. Quo quidem tempore optime habiti sunt, & in vigore ad decem usque vel quindecim annos perseverant. In statu dentes habent pulchros, longos, & æquales: qui per senectutem eis immittuntur, nigrescunt, & corroduntur. Gessnerus ait, Helvetios ex circulis quibusdam qui circa vaccarum cornua nascuntur supernè ferè, de arate judicare: illos autem in quinquatu ferme ternos esse, postea plures. Esse etiam, qui quoties facta fuerit, toties singulos adnasci circulos putent. Circa Generationem, libido, coitus, & partus occurrunt. *Illam* si species, coitus tantum tempore cum feminis pascuntur: bis de die antiosiores, saepius juniores & quidem eandem ineunt: & tanto motu genitale nervum admovent, ut semen sine motu emittant. Executum vaccam implevisse Aristoteles tradit: Columellæ verò iudicio, unus mas quindecim vaccis abunde sufficit. Varro tamen multo plures tribuit, inquit, habere se tauros totidem, quos Atticus, ad matris septuaginta, duos, unum anniculum, alterum bimum. A gravidis abstinet, & sponte, à conceptu, divortio quasi facto secubant, ac ut in Epiro maxime videre est, trium plerumque mensium spacio non apparet, sed seorsim à vaccarum consortio convictuque pascitur. Haud minus famosa vaccarum salacitas. Testatur Aristoteles, libidine adeo accendi, ut bubulci eas tenere & capere nequeant, indiciumque fure libidinis indicare, genitalis speciem prominentiorem. Crebrius mingere, more equarum: Ta uros etiam supervenire, & sequi sedulo, & assistere. Turgere ad coitum plus minores quam majores. Mugire dum prurit edere, Alianus prodidit. à triginta annis stadiis distitam. Libidinem augent, salta bovis caro juglandis magnitudine ori indita: Orobanche comesta, & alia, quæ Columellæ praecipit. Coitus laboriosior est quam equis, tuncque potissimum tempus, cum femina à mensibus purgatur, quæ sua sponte marent patitur. Conceptisse cognoscitur, si Aristoteli credimus, cum menses cessantur, spatio temporis trimestri, bimestri, quadrimestri, semestri. Ferunt ventrem menses decem: decimo parium, teste Varro: quicquid antea genitum est, vitale esse Plinius negat: suntque authores, qui ipso complente mensum decimum mense parere ajunt. Viruli in utero situs iconè exprimitur: ut & secundina uteri interna quæ factus contineri solet, cum suis cotyledonibus, externaque ostenduntur. Quamvis autem singulos pariant, raroque

Columella R.R. l. 7. c. 6.

Virgil. Georg. l. 1. Lucr. l. 2.

Columella R. R. l. 6. c. 3.

Colum. R. R. l. 1. c. 11.

Theophr. 1. 2. de caus. plant. c. 13.

Paus.

Arist. R. A. l. 6. c. 11. Gessner. l. 9. c. 64.

Arist. R. A. l. 1. c. 1.

Varro R. R. l. 2. c. 5.

Arist. R. A. l. 6. c. 11.

Alian. R. A. l. 6. c. 11.

Columella R. R. l. 6. c. 14.

(Membra-
ta laceri
anapty der.
n. 8. Mem-
brata for-
mam coar-
dant.
binos: m. 7.)

binos : ætate tamen Ptolomæi junioris, vaca quedam, teste Diogeniano, eodem par-
tu sex edidit virulos: miræque est harum ani-
mantium in Hispaniola fecunditas. Platu-
rumque binos pariunt, undecimo mense
taurum admittunt. Etiam si verò geminos
ferant, negant tamen boves gravidas, præ-
terquam dextro vulvæ sinu ferre. Marem
an feminam conceperit, ex defultu post
congressum hæriolantur. Si namque dextra
parte defluit, marem feminasse dicunt, si læ-
va, foeminam. *Amicitiam* colunt cum api-
bus, inimicitias cum crabronibus, tabanis,
muscis, ricinis, uris, sue, corvo, plantarum
aliquot, & coloribus quibusdam gerunt.

- De apibus innuit Plinius dum scribit, cir-
cumliniri alveos apum fimo bubulo utilissi-
mum. Cognatum hoc iis innascentes be-
tiolas necat, araneos, papilionis, teredines,
apesque ipsas excitat : & alibi : In totum re-
parari ventribus bubulis, recentibus cum
fimo obrutis : Virgilius juvencorum corpore
exanimato, sicut equorum vespas, papilio-
nes, teredines : apesque ipsas excitat. Crab-
ronum aculeo icti, ceu immanissimo quo-
dam dolore affecti, ad cursum incitantur.
Muscæ adeo eos vexant, ut in Leucade pa-
negyri muscis bovem immolare, consuetudo
fuerit, quæ illius dissensu cruento con-
fessum evanescere credebantur. A ricino di-
vexati minus pinguescunt, & ad labores
sunt lentiores. Uris taurus ex ore cornibus-
que eorum pedibus omnibus suspensi, pon-
dere fatigant. Neq. alteri animalium in ma-
lesicio stulticia solentior. Suis finis bobus
noxius est. Corvi advolantes oculos eorum
lacerant. Sevo, summe an aliud ignoro, si
lingua tauri perungatur, morituros citius
quam comedunt, nisi sale & aceto abstergatur,
quidam venditant. Quantum ad plantas,
linares tauri oleo rosæco illinantur,
vertiginose vadit. Laser naribus in-
datur eundem instaurant. Nigro hellebo-
ronecantur. Chamaeleontis succo juvenes
necari angina modo, Plinius scribit. Capri-
ficus carnes teneras reddit. Folia fraxini ju-
mentis mortifera, cæteris ruminantium in-
nocua, si Plinium sequimur, quod de taxo
verum est. Circa Scytharum & Medorum di-
ctam Thraciæ regionem, locum esse ajunt,
viginti ferè stadiorum spacio, qui hordeum
producit, quo homines quidem vescuntur,
equi verò & boves, cæteraque animalia ab-
stinent. Tragus quandam herbam inter vi-
tia frugum descendit, cujus folia ab initio
plantæ milium referunt, longis, asperis ar-
istis, armatam, quæ hipparum instar vestibus
hæreat, in arvis milio & hordeo consicis
frequenter bubus valde noxia, ab iisque
evitari. Aconiti cærulei species à bubus,
teste Gesnero, non attingitur. De bona her-
ba, Caltha Alpina, Personata, vide Gesne-
rum & Tragum. Personata, Germanicè

Massen, cum rore madida à bobus depasci-
tur, adeo eos inflat, ut aliquando rumpantur,
nisi cursu agitati, incallescant, & peral-
vum rejiciant. Excoloribus, rubro & qui Seneca de
ad illum accedunt, irritantur. Admirandum
verò est, boves deinde non araturos, qui
aliquem ad supplicium devexerit : vel si a-
rent, terram non esse latum fructum. Geo-
ponici verò tradunt, quod oporteat obser-
vare seminantem, ne semina boum cornibus
incidant hæc enim *apocrita* intractabilia,
nominari, & sterilia esse. Plinius ait, in in-
cendiis si fimi aliquid egerat & stabulis,
faciliter extrahi, nec recurrere boves oves-
que ferri, quod quis etiam non miretur. De
Motu & Pace pauca sufficiunt. Ille lentus
est, ne dicam, piger. Unde bove leporem
venari dicimus. *Pax* pro ætate & sexu va-
riat. Virulus graviores esse quàm adulcis, bu-
bus foeminis quàm maribus Aristoteles &
Plinius asserunt : è contrario mutari, si ca-
strentur. Proprie autem horum animalium
est boare, & ut Varro bovare, ut Pacuvius
boire. Vulgaris autem boum vox *muuspa*,
muusis, & *muusis* dicitur & *muusis* dicitur.
In *Cibus* nobis boves multa præbent, carnes
nempe, cerebrum, linguam, cor, jecur, lie-
nem, renes, omasum, intestina, pedes &
medullam, præterque ista, lac, ex quo caseus
& butyrum paratur. *Carnis* præcipuus usus
est : & quamvis Ægyptii vaccinâ abstine-
rent, taurinâ vescerentur : Romani tamen,
ne amplius maurina caro venderetur prohi-
buerunt, quod ex ejus esu, pestilentia in
gravidis mulieres regnante Tarquinio Su-
perbo incidisset. Apposita est apud Home-
rum Heroibus, quod & Athenæus notavit.
Lyfandro in Joniam proficiscenti bos & pla-
centa dono missa sunt. In regno Senega non
aliâ carne incolæ vescuntur. Prometheus,
teste Plinio, primus bovem occidit. Veteres
in convivii lautis integros allos apposuisse
Aristophanes testatur. Turcæ quoque in
Asia minore seu Natolia, cum puer aliquis,
cujus parentes in re mediocriter lauta sunt,
circumciditur, integrum bovem, immisso
in ejus alvum integro vervece, qui gallinam,
cui ovum insertum sit, etiam in alvo conti-
neat, crassa fude insigere solent, & luculen-
to igne assare, qui à pueri sanguine junctis
absumatur. Qualitatem bubulæ si species
Celsus ex domesticis plurimi alimenti & sto-
macho aptissimi dicit, interque ea quæ mi-
nimè corrumpuntur. Hippocrates validam
esse testatur, sistereque, sed difficulter con-
coqui. Galeno minimè quidem est humida
pituitosa ac lenta, nocet tamen admodum
ob duriciem & in alterando difficultatem : &
quamvis alimentum corpori suggerat, non
mediocre, neque dissipatu facile : sangui-
nem tamen generat crassiores. Quod si quis
temperamento naturali melancholico magis
fuerit, affectu aliquo melancholico pre-
hende-

Somparia
& *Asipar-
tha*.

Cælius
Rhodie
Antiq. leli
l. 23. c. 30.

*Plinius Ex-
ter.*

*Athen. Dig-
nost. l. 2.*

*Plin. H. N.
l. 7. c. 36.*

*Bellon. obs.
l. 1. c. 62.*

*Hippocr.
de rat. viab.
l. 2.*

hendetur, si largius eâ vescatur. Lien etiam à tali succo quibusdam intumuit, quam mox cachexia subfecuta est. Pejoris verò boves sunt succi vere primo & medio dum teneriores herbas pascuntur, & graciles: melioris, cum herbe densè sunt, & ad semen producendum festinant. Sale condita, & fumo indurata. Belgæ, Scoti, Angli & alii Septentrionales vescuntur. Medio potissimum Octobri & Novembri sale maceratur: ubi suspensa est, ac rensis, à quibusdam, juniperi ramis mox extinctis, sufficit. Nonnulli carnis colorem commendari putant, & rubescere magis, si aridis urticæ fascibus suffiatur. Parcius verò & ista attingenda est: quippe parum aut nihil alit, vitæque diutissime in stomacho, ac difficillimè perficitur, confecta, pessimum succum præbet. Censetur mediæ ætatis, & quæ laboribus fracta non est: utilior: vetulorum tamen sanguis promptior, vidique Erujerinus, quos Avera miserant, tam insigni obesitate graves, ut nonnulli paulatim impositos, qui emeant, aliò transferre possent. Morbosos mandare, lege, præcipuus in uribus cautum est: deprehensi, multa gravi mulctantur. Scilicet, vitiata caro vitiatos humores spiritusque generat, ipsa etiam per se sat gravis. Vitulina, tanquam temperata, optimi succi, grata gustui, facilis concoctionis & bonum generans sanguinem, ab omnibus laudatur, & multi hæc laudabiliorem sentiunt. Sed Crescentienis, quindecim à partu diebus elapsis, occidendos esse monet: alii vix ante trigésimum ætatis diem matribus eripiunt: in multis Gallia traditur, teste Brugerio, mensis unum, aliquando eo minus natos, nonnunquam sesquimensem, laniis traduntur. Romæ sæpe integro anno lactare permittuntur, & ab herbis & alio pabulo depellunt, Cupeditque exinde laustissimæ, & Francisco I. Galliarum Regi in usu. Donatus Antonius Ferrus illorum carnes maximè laudat, qui à partu tribus aut quatuor mensibus remoti sunt, atque annum unum non diu transiire. Quantum ad juvenes, commodiores quidem sunt adultioribus, sed inferiores vitulinis. Lugdunensibus anaculæ, semestres, bimæ aut trimæ juvenes placent. Brugerius quæ venerem expertæ non sunt, laudabiliores existimat. De paribus jam videbimus. *Vituli capri* elixari, & calidum edi, notum. *Cerebrum* capri exemplum seorsum modicè in aqua coctum, mox tunicis liberatum, in vino coquitur, & aromatibus aspergitur. De *Maxilla*, Cratinus teste Athenæo, ubi de foro cupediarum agit, mentionem facit in Plutis. Ob bovinam maxillam pugnans. *Lingua* in Germania & Belgio in precio habetur. Sacris non erat olim adhibita, quod sacerdotibus specie religionis eam sibi reservarent. Quidam condimentis farctam in

veru assant. *Flera*, elixari solent, & mox additâ pinguedine, aut butyro, frigi in sartagine, aromatibusque asperfa inferri, *Pentres* inter cibos olim ab antiquis celebratos. *Omasum* inter gulæ cupidias olim, saltem apud Romanos, ex his Plinii verbis innotescit: Hoc animal tantæ apud priores curæ, ut sit inter exempla damnatus à populo Romano, qui concubino procaci rure omasum se ediffenegante, occiderat bovem, actusque in exilium tanquam colono suo inermis. *Lactes* magnarum mensas cohonestant, & ab antiquis celebrantur. *Tauræ* enim, ut Dalechampius exponit lactum, ut Natalis Comes intestinorum, meminit Epicharmus. Sed *Asperius* iisdem in usu. Nec *Pedes* rejiciuntur. Diogenes Cynicus quod crudum devorasset, mortuus est. *Vesit in Atridema* quod spectat, *Caro* bubula tumorem sanat, & calida imposita panos & apostematata discutit, si Plinio fides est. Vaccinam veretro impositam ulcera ejus & epiphoras mirè sanare, Marcellus Empiricus prodidit. *Sus carnis* bubulæ ventris fluxus biliosos, teste Simone Sethi, compescit: vaccina: ulcera oris & rimas sanat, vituli, inter celiacorum & dysentericorum auxilia recensetur. Caro vitulina, recens cum aceto cocta, madidaque alis imposita, favorem hirci terriberrimum tollit: si cum aristolochia inasata à mulieribus edatur, circa conceptum, ut mares pariant, facit. Sorbitionem ex pedibus Brudi Lusitani, apud Aldrovandum vide. *Tecur* bovis ustrum potumque ventris & sanguinis profluvium prohibet, ut Haly prodidit. Ex vituli masculi & tantundem foliorum salviæ minutatim pariter concisis, collectus stillaritus liquor, contra durum in transversum in imo venire supra pudenda tumorem prodest. *Splenis* bovis extractum in mensum suppressione opitulatur. Superstitiosa sunt & magica quæ Plinius prodidit. *Omasi* quoque jure poto, venena expurgari putant: privarum verò acconita & cicutas. A recentibus adhuc calidis vituli *exiti* minutatim concisis, liquor cum equalibus partibus salviæ & melissophylli extrahitur, quo membra frigida, tabida, & resoluta, perficiuntur. *Gemule* in aceto maceratur & illitum, splendidam, teste Sexto, reddit faciem. Tauri rubri aridum tritum & aurei pondere propinarum, fastidium coitus addert: recentiores venerem in viris excitare, affirmant. *Medulla*, vituli imprimis, inter emollientia censetur. Vaccinam cum farina tenui subactam, & instar excocti panis in cibo datam, mirè dysenteriam sanare Marcellus Empiricus scribit, maxime si & caseus bubulus recens manducetur. Taurina siccorum est, & in vino trita potatque terminos emendat. Liquora & cum quarta parte myrrhæ rubentis & olei laurini tanto

Plin. H. N.
l. 8. c. 45.

Vesit in Atridema
l. 8. c. 45.

Bruger. l. 13.
c. 8.

Harcman.
in Chymica.
l. 1.

Plin. H. N.
l. 8. c. 13.

Gesner. in
Bovæ.

tanto mīsta, nervorum contracturas solvit, si ea pedes manusque diluculo & vesperi inungantur. Plinius bubulam ex dextro crure priore tritam cum fuligine, pilis ac palpebrarum vitiis angulorumque occurrere ait. Quantum ad *sevom*, de taurini preparatione ita Plinius. Quæ ratio adipis, eadem in his quæ ruminant sevi est, aliis modis non minoris potentia. Perficitur omne, exemis venis, aquâ marinâ vel falsâ lotum, mox in pilâ tustum, aspersum marinâ. Crebrò postea coquitur, donec odor omnis aboleatur. Mox assiduo sale ad candorem reducitur. A renibus autem, omne laudatissimum est. Si verò vetus revocetur ad curam, liqui: fieri prius jubent, mox frigidâ aquâ lavari sapius, dein liquefacere affuso vino quàm odoratissimo. Eodemque modo ac sapius coquitur, donec virus evanescat. Quomodo odoramentis imbuti debeat. Dioscorides docuit. Suillo est multò calidius & siccius, leonino temperatius, ad scirrhos & phlegmonas accommodum. Cum resina & creta Cimolia omniū duritiem discutit: *Æsculapius* cum cera imponi jubet, & fortè melius cum ad Galeni tetrapharmacum accedat. Vincit maculas in facie, cum semine cunilæ, ac cinere cornu cervini, si canicula exoriente comburatur: Cum arborum resinis & melle panos & similia sanat: cum adipe ursina & cera permixtum, pari pondere, parotidas miro remedio comprimit: vitiligines cum strychno & ruta, nec non verrucas, strumas, & similia emendat. *Vitulinum* adeps ex fœmine sublatus, cum aque corylis tribus, decoctus, & forbicionis more sumptus, coeliacoprodest. Cum sale tritus phtiriasi, & capitis ulceribus utilissimus est. Cum nitro modico permixtus, & ceroti instar testiculis impositus, tumores omnes & dolores persanare dicitur. Eundem contra venena quæ exulceratione enecant, valere Plinius alicubi scripsit. De eodem ita Marcellus. *Sevom vituli cum adipe asperino impositum, rimas fissurasque oris optime jungit*. Rigores cervicum bubulo sevo optimè perficiantur, nam continuò mollescunt, & dolor omnis abscedit. Efficax est vitii sedis. Clavos sanat cum thuris polvine: lepras, furunculos, lichenes, & piforas sal emendat cum passâ uva extenta ejus ligno, & sevo bubulo atque origano ac fermento, vel pane. In furunculis illinitur sevom bubulum, cum sale, similiter & caprinum. Sole adultâ sevo bubulo cum rosaceo apertissimè curantur &c. De Felle hæc habentur. Ulcera capitis, teste Marcello, subito sanari, si cum stercore asini succo, & feclæ contuse paulillo, fel taurinum misceatur: vel cum nitro, vino, & oleo quantum satis mistum, adhibeantur. Cum terra Cimolia, & nitro, lepras fursuresque exterere, Dioscorides testis est. Phagedænis & fistulis immitti eam

succo porri aut lacte mulierum, Plinius. Idem cum lana umbilico illitum, lumbricos egerit: cum melle anginis inungitur: sedis vitia ad cicatricem perducit: ocellus hæmorrhoides aperit: in lana collectum, & alvo suppositum ventrem solvit: cum butyro, medullâ cervinâ, & oleo laurino perficta genua sanat: Contra genitalium & feroti dolores, cum melle utiliter inungitur: prærygia digitorum aquâ calidâ dissolurum levat. Mulierum purgationes lana succidâ appositum juvat. *Bubulum*, melli admixtum, teste Rhafi, ferrum infixum vel spinam extrahit. Idem ad crassitudinem mellis subactum, & illitum, permixto alumine & myrrha, ea quæ veretris serpunt, mira celeritate persanare dicitur. De eodem ita Plinius. Panos & apostemata in quacunque parte fel bubulum discutit, ut sanguis etiam & caro bovis calida imposita. Cum oleo cicino, & rosaceo aquis portionibus, aurium dolori & vitii medetur: tinitum eorundem, cum gossypio impositum, dispellit. Sunt qui regium morbum pelli credant fasciâ lintea, in bubulo felle calido cinctâ, & corpori sub costâ in incinctâ: quod triduo faciendum ajunt, ita ut quotidie renovetur medicamentum. Hippocrates, si mulier non concepit, mensibus apparentibus, tertiâ aut quartâ die alumen tritum unguento dilutum, lanâ exceptum apponere, & per tres dies appositum haberi: Tertiâ verò die, fel bovis radi, & ramentum oleo dilutum, linteo exceptum apponi & tres dies appositum haberi, post cum viro concumbere, jubet. Mirum denique est quod Prosper Alpinus scribit, nonnullas mulieres in Ægypto, ut pinguescant, in balneis accipere novem diebus, fellis vaccini chirit, in aqua vaccina dissoluti. De *Felle vitulino* scito, lendes cum aceto calefacto tollere: cicatrices oculorum extenuare, cum melle inprimis myrrha & croco tritum; auriculæ insertum cum felle vitulino & aceto, & exuviis serpentis, maximæ utilitatis esse: Cimices fugantur, si amurcæ coctæ mixtum cum oleo, eis insperseris. *Lepus* in felle bovis, figurâ annuli, Philosophis Alcheron, tritus & naribus attractus, aciem oculorum promovet, & prohibet, ne quis humor descendens in oculis colligatur: comicialibus prodest, si magnitudine lentis inde capiatur cum succo betæ, & hauriatur naribus. Est & *Corio* & *Glutinosus* in Medicina usus. Combustio illo sanantur teste Plinio, permiones, ex veteri inprimis calciamento: cum melle phagedænas in ulcerum genere abrodit: veteris verò soleæ crematæ cinis attritus calciamento sanatur. *Glutinum* ex coris boum excoquitur, taurorumque præcipuum. Præstantissimum fit ex auribus taurorum, & genitalibus. Nec quicquam efficacius prodest ambustis. Sed aduleratur nihil aquè, qui-

Alpin. de
Medicina
Ægypt. l. 3.
c. 3.

quibusvis pellibus inveteratis, calceamentisque etiam decoctis. Rhodiaceum olim fidelissimum, eoque pictores & medici utebantur. Hodie præstantius, colore fere spadiceo, quam maxime durum, & vitri instar fragile, Germanicum cognominatur, & duplo carius vulgari, quod subnigrum est, venditur. Dioscorides xylocollan, quod in lignis ferruminandis ejus sit usus, alii taurocollan vocant. Inventionem ejus Dædalo teste Plinio debemus, quo tenaci nexu hærent simul, quæ conjungi aptius non poterant. Scabiem abolet in aceto liquefactum addita calce, si profunda non fuerit. Aceto remissum, adjecto sulphure, leni igne decoctum, ita ut ad mellis crassitudinem perducatur, fureculoque ficulneo dum coquitur agitatum, ac bis per diem impositum, impetiginis agrias, id est feras, sanat. Liquefactum, & tertio die solutum, recentes plagas ferro illatas, ad cicatricem perducit. Cum aceto & melle mixtum, lentes tollit. Medetur & dentibus aqua decoctum illitumque, & mox paulo detractum ut confestim colluantur vino, in quo decocti sunt cortices mali punici dulcis. Bibitur etiam cum tribus obolis, cum calida aqua, in veteri sanguinis excretionem. Cæliaci quoque ventris inflationi cum eadem feliciter imponitur. *Cornu* mucro exultus, duorum cochlearium pondere, addito melle, in pillulis devoratus, Phtisicis prodest, si Plinio credimus. Combustum & in pulverem tenuissimum redactum, duorum cochlearium pondere, cum aque calidæ cyathis tribus, & paululo aceti, splenetico jejunio per triduum, bibendum rectè datur. Habet & *Fingula* suum usum. Elixæ & cum sinapi comestæ, veneno resistunt. Ustæ & à mulieribus quibus lac defecit, in jusculo, vino, vel alio liquore potæ, idem restitunt. Carbonibus impositæ mures suffitu enecant, vel alio abigunt. Scobs tali cum melle pota, lumbricos educit, cum aceto multo splenem minuit: vino excepta, & dentibus mobilibus apposita, eos confirmat. Frivolum, non tamen omittendum, inquit Plinius, propter desideria mulierum, Talam candidi juveni, quadraginta diebus noctibusque, donec relolvatur in liquorem decoctum, & linteolo illitum, candorem cutisque erugationem præstare. *Cæca* uruntur bibunturque, ut Rhasis scribit, ut sanguinem fluentem & menses cohibeant. *Attembrana* est partu madida faciei ulcera sanat. *Lapis* qui in capite invenitur, ex eadem aqua quam bos bibit, potus, dolorem capitis efficaciter tollit. *Læ*, utpote crassum & pingue, minus per alvum fecedit: Plinius tamen eo maxime alvum solvi scribit: ideoque per verpurgandi causa bibi, quod tum omnibus herbis & multum pascitur, Dioscorides addit. Venena, illa imprimis quæ rosiones & unctiones adferunt, expurgat: priyatim vero

contra dorycnium, colchicum, cicutam, & leporem marinum facit. Calcefactum & gargarizatum tonsillarum dolores & tumores citò sedat. Tepidum incoctum subinde sumptum exulceratum quoque stomachum sanat. Cyathi unius mensura, cum pari sevi cervini remissi dosi, & pice præcocta, quam viscosam vocant, rubricaque Scythica, quæ pilsphaltus dicitur, periclitanti phtisico mirè subvenit. Vaccæ nigre, ut Hippocrates prodixit, cum sesimo trito ad quadraginta dies, ex partu sanguinem vomenti bibendum, donec probe habeat. Idem decoctum, secundum Marcellum & Dioscoridem, exulceratos alvi fluores & tenebrum mitigat & tollit, recens multum, aut ad ignem decoctum, assidueque agiturum, donec ad tertias sit reductum. In dysenteria addi mellis exiguum præcipiunt, ut Plinius notavit: & si tormina sunt, cornus cervi cinerem, aut fel taurinum cumino mixtum, & cucurbitæ, carnes umbilico imponere. Nec hoc tantum Aëtij, Galeni, & Plinii præceptum. Nostri enim temporis Medici idem faciunt, & in eo stomoma sive ferri aciem optimam novies candefactam extinguunt, idque calidum agro vel per clysterem exhibent. Propinabatur olim ab Hippocrate & alii liquor immixtum. Is namque, cum vulnerato intestino respiratio prodit inferni in conspectu juxta vulnus, & evacuantur pectora, lac & vinum pariaque mensurâ admixta, dari jubet. Sed & Gesnerus testatur, aliquos adversus quartanas remedium prædicare, si ex ulno & lacte confusus, liquor in balneo Mariæ extractus per aliquot dies bibatur. *Butyrum* etsi gentium duntaxat barbararum laudatissimum cibum, quique divites à plebe discerneret Plinius dicat, magnarum tamen & hoc apud Galenum, Dioscoridem, & alios virtutum. Vitalis de Furno Cardinalis & medicus eximius, sic de eo scripsit. *Butyrum naturaliter calidum est*, & humidum, cum dominio caliditatis, viscosum, & unctuosum. Idem sæpè comestum, stomachum humectat, ventrem solvit, pectus lenit, ulcera pectoris & intestinorum sanat: maxime valet, quando recens humanæ complexionis proximum. Valet etiam ad leniendum pectus & pulmonem, curandumque maxime si ibi fuerit apostema; quia propria ejus vis maturare, humores & superfluitates omnes pectoris dissipare & mundificare, maxime si cum melle & saccharo comedatur. Butyrum repugnat venenis, membra humectat, asperitatem oculorum ejus litora molliciat & emendat, apostema dissolvit & maturat; vulnera pectoris, pulmonis, intestinorum morsus mitigat, nervos contractos emolliat & laxat. Contra venena interna singularare est remedium, si is qui venenum potavit, in lacte calido solutum bibat abunde: nam suâ pinguedine meatus obstruit, ne

venæ

venenum subito ad cor surrepat. Recens autem est laudabile, verustum minus &c. Taneum Cardinalis. *Casew* dysentericis & coeliacis prodest. Hippocrates eodem in tertiaribus specie uritur. Donatus ab Alto mari caesi Sculi glandem melle illitam, puero ascaridibus laboranti contulisse scribit. *Serum* calidum aut frigidum fit, alibi disputabimus: certum est frigiditatem humorum extenuare, abstergere, & alvum subducere. Ideo veteres ad alvi subductionem frequentissime usi sunt, in iis imprimis, quos sine acrimonia purgare volebant, quales sunt, atrabile laborantes, comitiales, lepræ, elephantiasæ, & toto corpore popularum eruptiones. Ante omnia orthopnoicis prodesse, cum nascitur, apud Plinium habemus. *Prima* bovis castrati, succino uslo & in ea extincto castigata, impotentiam tollit. Hippocrates eadem uterum muliebrem purgat, ut conceptus sequatur. Tauri urina lepras ac furfures tollit: capitis manantia ulcera sanat: & aurium dolores cum nyctria instillata, lenit. Denique, si major sit gravitas aurium, ut Plinius inquit, urina capri vel tauri, vel fullonia (id est humana) vetus calefacta prodest, vapore per lagenæ collum subeunte: admiscunt & acetum tertium, & aliquid urina viruli, qui nondum herbam degustaverit. De *sanguine bubulo* scribitur, cum aceto & modice sumptum, contra sanguinis rejectionem facere: canum rabiem recentem sanare, & abscessus, si cum sevo ad ignem emplastrum fiat, concoquere. *Tantrum*, teste Dioscoride, duritias, cum polenta illius mollit: apostemata, in quacunque parte, aridus dicitur: serpentes necat: & illius maculas omnes de facie tollit: Pestiferum potu esse, quod celerrimè coëat ac durescat, Midas Phrygiæ Rex, Psammennus Ægyptiorum, Themistocles & alii, qui hausto periëre, exemplo esse possunt. Excipitur à Plinio Ægypta, urbs sine dubio Achajæ, ab Homero Hyperesia dicta. Ibi enim sacerdos Terræ, varicinatura, sanguinem tauri bibit, priusquam descendat in specus. Symptomata, quæ ab illius haustu afficiunt, sunt, spirandi difficultas & strangulatio, faucium tonsillarumque præcursus, linguæ rubor, dentium infectio, & alia. Occurrere ei solent, amarantho, brassica, Caprifico, Calamintho, lasere, nitro, pipere, petroleo, soncho nigro, rubo, & thymo. De *fimo* non est quod multa adjiciam. *Tantrum*, tumores & duritias solvit. *Bubulus* & ad chiradas & ad tumores omnes scirrhopos, ex aceto in cataplasmatis formam composuit, imponebatur. Cum melanthio carbonibus impositus, si naribus hauriatur, hemicanthia medetur. Ad colici dolorem recens, expressum, & cum vino dilutum, vehementer laudatur. Ex eodem tuso & cribrato, sterilius purgatorium paratur. *Vitu-*

lini vires non multum à bubulo discedunt. Marcellus statim subvenari scribit, si recens articulis laborantibus illinatur. Præbent verò & ad alia, quædam partes *usum*, ne de agricultura, frumentorum excussione, vecturâ, gestatione, bello, vel spectaculis quiquam dicam. Ex cornibus, præter pocula, Gutti, Cucurbitulæ, Lucernæ, litui, buccinæ, & arcus fiebant: ex conio, scuta, lorice, galeæ, parmæ, tentoria, navigia, scalæ, balthea, nummi, burse, utres, folles, scuticæ, calcei & cætera formantur. Egesta Pyrazæ in Græcia, Rupellæ in Galli: obfisiones testantur. Ex extremitatibus glutin fit. Ex *nervis*, flagella sunt fractu consumacillima, & quàm maximè flexibilia. *Dentibus* politur charta. Cleanthes philosophus, *ossibus* bubulis & testis scilicet perscribebat, quæ à Zenone audiverat, cum pecunia non suppetere ad chartas emendas. Ex iisdem pulvis contra catarrhum & podagram paratur. *Sanguis* malthis faciendis, quod quam cæterorum animalium crassior sit, & cito coëat, duretque, perquam accommodus est. Viruli verò cum carnibus valdè concisis in vase fictili per decem dies detentus, inescationis piscium apertissima materia. Ex *sevo* laudatissimæ candelæ, juvenæ imprimis & circa trimatum. *Felle* bubulo semina macerari Apulejus jubet, antequam spargantur, adversus mures agrestes. Nec accedent ad arborem formicæ, si radicis, vaccinum illinatur. Eodem & amurcâ Lycium adulteratur: & aureus ducitur color. Setis bubulis veteres ad scopas vestiarias, utebantur: & pictores suos exinde habebant penicillos. Troglodytæ senio confecti, Dioscoro teste, gutture bovis cauda adstricto finiebant vitam. *Fimo* Chinenfes pisces alunt, ut pingues evadant. In hoc vaccarum fimo castræ adversus pulices inunguntur, ut Linschotanus prodidit. *Ungula* bestiarum à viribus arcentur. *Differentia* boum plurimæ dantur, à magnitudine, cornum varietate, variatum partium à naturali constitutione deflexu, loco, & aliis. Aden insula, quæ fortè Madoce & Ocellis veteribus, vaccæ camelum magnitudine æquant, nivis instar candidæ, sine cornibus, auribus proceris, ac pendulis, si Francisco Alvarezio credimus. *Ægyptios* boves Græcis majores Aristoteles pronuntiavit. *Æthiopici* in Prete Gani regnis tantorum cornuum ut ex iis vasa quæ quinque fexve metretas singula capiunt, formantur. Africanæ sunt tam parvæ vaccæ, ut vitulorum nostratum magnitudinem vix æquent: sed multi roboris & laboris patientissimæ. Idem de Alpibus seu potius Altinis (Altium urbs olim in litore Venetiæ florentissima juxta Aquilejam) Plinius reliquit. Anglici boves cornibus & miro carniū sapore superbiunt. *Americani*

Galien. l. 3.
de aliment.
facult. c. 15.

Dioscor.
M. M. l. 3.
c. 26.

Plin. H. N.
l. 11. c. 28.

Plin. H. N.
l. 30. c. 13.
& l. 19.
c. 13.

Differentia

Alvarez. de
Æthiop.
c. 219.

in partibus septentrionalibus, carent palea-
ribus & gibbosis conspicuntur. In Dariena,
teste Lopezio, ungulis sunt minime bifidis,
multis non absimiles, magnis auribus, pro-
muscide elephantis, colore cinereo, carne
delicata. Ex Hispania in Hispaniolam de-
vectæ vaccæ, in tantam fecunditatem ex-
crevere, ut una vacca proletaria, in viginti
sex annis, octingentos fœtus ediderit, dum
ex filiis filii rursus procreantur. Aoniorum
bovin varis coloribus distinctorum perpet-
uè indivisaque sunt ungulæ, & unum ex
ore egrediens cornu, quod Ælianus prodi-
dit. In Arabia vidit Vartomannus Sultano
donatas vaccas, quibus crant cornua cervi-
nis similia, colore nigro; quibusdam & uni-
cornu in fronte. Apud Arachatas, boves
sunt sylvestres, teste Aristotele, colore atro,
rectu leviter ad unco, cornua refumtiora ge-
rentes. Armeniis duplex cornu, sic erratis
flexionibus si Æliano fides, tanquam hede-
ra retorqueretur, & si mucrone petitur, ob
cornu duritiam, ferrum retrunditur. In
Bengala provincia, M. Paulo Veneto au-
thore, crassitudine elephantos æquant. In
Hollandia vere, pleræque quæ maculose,
plurimum lactis habent. Aliquibus partibus
diebus æstivis, quatuor & quadraginta lactis
heminas singule in mulctaria refundunt. In
Nisocomio Amstelodamensi, quod Lepro-
forum domus dicitur, viginti duæ tenentur
vaccæ, ex quibus aureos circiter quingentos
in lacte & caseis, præter quod in usum quo-
tidianum cedat, quotannis confici, à fide
dignis se audisse Pontanus prodit. Non est
ergo mirum, ex caseo & butyro ibidem, quæ
in externa loca exportantur, in singulas an-
nos ducentis fœstetium, id est, decies cen-
tena Caroleorum millia cogi, quod apud
Hadrianum Junium legimus. In Scoria bo-
ves sunt sylvestres colore candidissimo, ju-
ba densa ac demissa, truculeriti & feri, adeo-
que ab humano genere abhorrentes, ut ab
us quæ homines vel manibus contrectantur,
vel halitu perflaverint, permultos dies ab-
stineant, dolo capti, moriantur. Carnes car-
tilaginosas habent. In agro Camanduanò,
(verba sunt Scalgeri,) boves ajunt esse ma-
ximos, brevibus tamen cornibus & hebeti-
bus. Nulla macula candor vitatur. Came-
li gibbosis eis & robur par. Onera susceperunt,
camelorum more ad agafonis iustum genua
flectunt. Haud scio, an eodem intelligat
Plinius dum scribit: Carici boves, in parte
Asiæ fœdi visu, tubere super armos à cer-
vicibus eminentes, luxurios cornibus, excel-
lentes in opere narrantur: ceteri nigri colo-
ris candidive, ad hiborem damnantur. Cy-
pri boves stercore humano pascuntur. In
urbe Diu, citante Majolo, boves sunt ex-
igui, prægrandibus & rectis cornibus, sed
præter oneris ferendi industriam, & sub fre-
no currere & equitare dociles, equorum

gradariorum more. Epiroticæ vaccæ, scri-
bente Aristotele, amphoras singulas singulæ
implent lacte. Erigitur qui mulget, aut pau-
lulum se inclinat: quoniam sedendo ubera
contingere nequit. De bobus ibidem, quos
incolæ Pyrrhicos vocant, ita Plinius: In
nostro orbe Epiroticis laus magna, à Pyrrhi,
(ut ferunt) jam inde regis cura. Id consecu-
tus est, non ante quadrimestrum ad partus
vocando. Prægrandes itaque fuere: & ho-
dieque reliquæ stirps durat. At nunc
anniculæ ad fecunditatem poscuntur: to-
lerantius tamen bunt. In Eubara boves ferè
omnes albos Odoardus Barbosa affirmat,
quam & argyrobatoen Eubaram Poët dixere.
In Galata Asiæ monte boves Italici octi-
mestribus vix pares, cum senuerint, Leo-
nius testatur. In regione *Geramentum* aut vi-
cinia quadam, præpostèr pascuntur, si He-
rodoto fides. Nam si rejecta (vel potius re-
cta) ad pascuum ora dirigant, officium pro-
na in humum cornua & obnixa. *Helvetia*
teneritudine carnis, cum alibi, tunc maxi-
mè juxta Zofingam oppidum agri Bernensis
commendantur. In India sunt unicornes &
tricornes, solidis ungulis, nec bifidis. Iis-
dem Plinius altitudinem camelorum tradi-
ait, cornua in latitudinem quaternorum pe-
dum. Allatum ab inde Ptolomæo II. cornu,
quod tres amphoras capiebat. Ibidem pares
equis currunt. De iis fortè Plinius dum ira
scribit: Atrocissimos habet (scilicet India)
tauros sylvestres, majores agrestibus, velo-
citate ante omnes, colore fulvos, oculis cœ-
ruleis, pilo in contrarium verso, necti ad au-
res defluente, juxta cornua mobilia, tergo
duritia silicis omne respuens vulnus.
Feras omnes venantur: ipsi non aliter quàm
foveis capti feritate semper intereunt. An
sint illi, quorum caudas renes admodum &
tenuis pili, tantique pretii, ut singulæ qua-
tuor vel quinque ducatis astimentur, San-
gini & Bassæ Damasci adhibent, ignoro.
Legimus etiam dari in India bovem, & in-
digere voce Ignaragnam nuncupari, dici-
que habitare juxta castrum S. Spiritus, aliis-
que quibusdam locis ubi frigus remissius est.
Animal esse immense molis, vesicæ her-
bis duntaxat, quæ rubri sint coloris. Corporis
mole nostrates boves superare, pellem
habere similem elephantæ, bina juxta pectus
brachia, sub quibus mammae lateant, qui-
bus scetus suos emittit. Capite argue ore bo-
ves nostrates ferre. Carne esse suavissi-
ma, Indisque præcipuè expetitæ. Ex pin-
guedine liquamen parari butyro simile, quo
in condiendis cibis utuntur. Ossâ ejus duritia
eborivix cedere. *Indri* præcipue circa Clitu-
mnum annem sunt quoque celeberrimi. Plinius
scribit, cam oram gignere omnium Ita-
liæ maximos, in quibus plurimi sint albi. *Se-
bunt* quoque spectati sunt: & legimus apud
Livyum, bovem olim in Sabinis cuidam pa-
tri-

Aristot. H.
A. l. 2. c. 33.

Pontanus
Amstelod.
l. 2. c. 33.

Scalig. Ex-
ercit. l. 2. c. 33.

Plin. H. N.
l. 2. c. 45.

Aristot. H. A.
l. 2. c. 22.

Plin. H. N.
l. 2. c. 45.

Alian. H.
N. l. 1. c. 36.

Herodot.
l. 2. c. 14.

Alian. H.
A. l. 2. c. 33.

Plin. H. N.
l. 2. c. 21.

Bellon. obs.
l. 2. c. 32.

trifanillias miranda magnitudine ac specie esse natum, cui monumentum miraculo fuerint Romæ in vestibulo templi Dianæ, fixa per multas ætates cornua. *Lentiscorum* boum cornua atque aures ex una stirpe cognata, atque simul contexta esse testatur Aristoteles, ut citat Ælianus. In *Cassio* provincia quadam sunt albi & nigri, equina cauda, sed pilosior, ad pedes usque protensa: pilos habent subtilissimos in modum plumæ volatilis, magno pretio, quos equites in cacumine lancearum suspendentes, egregie nobilitatis insigne ducunt. Cornua ab occipite in spinam tanta longitudine extenduntur, ut elevato capite cornibus attingant caudam. Sunt autem grandia cornua, ut incolæ amphorarum locois utantur. Apud *Atysios* nulla boves habent cornua, teste Æliano. Apud *Nigras*, nullæ vaccæ ruffæ, omnibus color niger vel albus, vel ex utroque mixtus. In Nomadibus quidam *Macoticæ* paludes hyemant, & dies æstivos in camporum aquoribus vivunt, ex bobus pars sine cornibus nascitur, pars seculum abscinditur. Tauri *Pæonii*, ut scribit Pausanias, hirsuti sunt corpore: cum omni ex parte tum præcipue pectoribus & mentis. Theopompus verò referente Mizaldo apud *Pæonias* tradit boves tam magna gestare cornua, ut tribus vel quatuor vini sextariis vix adimplerentur; ex iisque reges ac proceres pocula conficere labris ebore aut argento obductis. *Hungaria* tam eorundem abundans, ut Sigismundus Baro Herbersteinus reliquerit, per solam viam Viennensem uno anno plussquam octoginta millia boum in Germaniam æstæ esse. Regio Comandæ ab ejusdem urbe appellata in Persia, boves habet maximos & in universum candidos, cornua breviter & minimè acuta in capite gestantes, camelino gibbo dorso eorum imminente, teste Paulo Veneto. Unde tam robusti, inquit, redduntur, ut ad magna onera gestanda facile assuefiant. Habentur tales & in *Quijira*. Tauri ibi (inquit Nieremburgius) quoddam genus sylvestre, fulva specie, humili corpore, incurvo dorso, frequentibus júbis, & lacinis promissis, eduli carne, salubri, nec injucunda. Cauda vefcuntur incolæ, epotato cruore: pellibus proteguntur. *Phœnicum* vaccæ ejus sunt magnitudinis, ut *Phœnicum* libri apud Ælianus habent, ut vel procerissimi pastores cum pulgent stent, minus proceri scabellum ascendere cogantur. In *Phrygia*, proinde Aristotele, boves cornua ut aures movent, quod & de *Erythræis* Ælianus prodidit. In *Norvegia* Islandia, Gothia, Feronia, sunt quidam sylvestres, nec homini nec aliis quadrupedibus parentes, quibus cornua vulgaribus minora, sub mento barba prolixa dependet. Venatores inter arbores se abscondunt: ipsi verò ab iis vulnerati vel in-

juriam ulciscuntur, vel seipsos interimunt. Facit & Vaccæ marinae Olaus Magnus mentionem, atque de ea sic scribit. Vacca marina monstrum est magnum, robustum, iracundum, & injuriosum, edens partum sibi similem, sed non supra geminum, unum tamen sæpius, quem plurimum diligit, secum sollicite ducit, quocunque tandem se per mare transmittit, aut in terra gressus dirigit: decem mensibus imprægnatur. Demum hoc animal aliquando CXXX. annis, per caudæ ipsius amputationem vixisse probatum est. In aquilonaribus quibusdam novi orbis provinciis, exortos elephantum modo dentes habent, si Carterio apud Rhamusium credendum, in *Carilla* Scotiae provincia supra Gallovidiam boves sunt, quorum caro tenera suavisque esui est, cæterum pingue nunquam concrevit, olei liquidi modo ferè semper fluens. Vatro denique tradit, boves juxta Toronam, paucis ante partum diebus, lacte carere: reliquo tempore habere perpetuo. Ventrem ferè decem menses. De bobus Tartaricis in Ergimul, qui sunt elephantum proceritate pilo perenni, levi, ac proflus albo aut profus nigro, qui in humeris more leonum prælongus est, non minus pedes tres, mira mollicie, perinde ac sericum, superius dictum. Ut & de gibbosis, quales Tartaricos Scalliger, Syriacos, qui palcaria non habent, Plinius esse ait. Et tantum de Differentiis promissuè. Huc pertinet animal, quod in Congo *Empalenga* vocitant, figuræ & magnitudinem bovem referens, nisi quod & caput & cervicem gerat erectam cervorum more, cornua quoque habeat in capite recta & longa, nodosa in summitate, interiorum parum inflexa: quod quamvis etiam sit sylvestre, nemini tamen est molestum, neque adeo etiam est ferum, quia facili negotio aratro si adesset incolarum aliquid ingenium, accommodari posset. Quantum ad Monstra, visus est Mediolani & Saturæ virulus biceps visus in Thuringia vice Sextipes, illeque gemino capite & uno pedice: visus & septipes, massam carnis è latere dependentem gestans. Visus oculis, naribus & auribus humanis: biceps duplici facie: quodammodo bicorporeus: duobus tantum posterioribus pedibus & agnina facie. Visus Basilæ Rauracorum an. 1551. bos quinque pedibus, qualem nos olim Londini in Anglia vidimus, alibi alius cervice cornu gerens: & curibus brevibus instar nant. Monstrum bicorporeum erectum quinque auribus, ut & caput viruli hic etiam expressum habebis.

Ælium. H.
A. l. c. 31.

Paulus Ve-
net. l. i. c.
22.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 51.

Ælium. H.
A. l. c. 33.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 19.

ARTICULUS II.

De Bobus feris.

PUNCTUM I.

De Vro.

BOves feri, Græcis ἀγροίαι qui ab agrestibus ἀγροίαις in eo differunt, quod hi quanquam mansueti sint & ex mansuetis orti, liberi tamen solutiq; in montium, sylvarum & agrorum pascuis relinquuntur; illi verò non tam natura loci quam naturâ propriâ & genio ferè sint, sunt *Urum*, *Bison*, *Bonasus*, *Bubalus Africanus*, *Buffelus*, & *Bos Streptoceros*. Urum nomen Gallicum Macrobius facit, Gcfnerus & Aldrovandus Germanicum porius. Urum vel sylvestrem, vel magnum, vastum, & maximam virium Germanis antiquis significabat. Servius tamen Græcum esse vult, & ab ἔρω id est, montibus deduct. Polonis saltem in Masovia & Samogitia *Tur* vocatur, quem Gcfnerus vëterum Tarandum esse judicat. Lithuanis *Zumbromem* dici, Scaliger se invenisse tradit. An Rhezes Iphicratis sit, alibi disquiretur. D. Hieronymus *Bubalum* appellat, quod & Martialis, & imperitum Romanorum vulgus, tēste Plinio, faciebat. Gromerus *misfontem* appellat. In *Descriptione* discrepant aliquantulum authores, nisi forte diversa eorum sint genera. Cæsar & Plinius nullam villorum mentionem faciunt: Erasmus Seella, tempora villosa, & mentum barbarum, ipsis adtribuit, quod & apud Albertum Magnum invenies, qui urum cum bonaso confundit. De cætero magnitudine sunt paulo infra elephantos, ut Cæsar prodidit, specie & colore & figura tauri. Albertus longitudine aliquando quindecim cubitorum facit. Magnitudinis illius hoc etiam est argumentum, quod in capite inter cornua tres homines considerare possunt. Hispidum habet & villosum corium, & sub mento palcaria. *Cornus* densa, nigra, brevia; *Oculi* versus exteriorem canthum rubicundi. *Caput* crassum. Facies lata. *Color* ferè niger, sed maximè in temporibus, mento, collo. In facie, lateribus, cruribus, cauda, ad puniceum vergit. Reperitur in sylvâ Hercynia, Podolia, Samogitia, Mazovia, & Hungaria. Adhæscere ad homines, & mansuescere, ne parvuli quidem excepti, possunt. Excellentium est virum & velocitatis. Cornibus equum cum fessore correptum, in sublime identidem jactat: & arbores medioeri crassitudine evertit. Caro ejus condita in deliciis est magnatibus. Cornibus Barbari Septentrionales potant, unasque binas capitis unius cornua implent. Aliis præfixa his pelâ cuspidant. Apud nos addit Plinius, in laminas secta translucent: atque etiam lumen la-

tius inclusum fundunt, multasque ad delicias conferunt, nunc tincta, nunc sublimata, nunc quæ cerofrasta picturæ genere dicuntur. Fortè & taurus ille sylvestris, qui Macedoniam vastabat, ad pedem Orbeli montis Macedoniæ à Philippo Rege confossus, cujus pellem & cornua *ἱερῶνα* vel *ναζαζακὸν καὶ δὲ ὄρεα* id est, quatuordecim palmorum, in vestibulo templi Herculis consecravimus, urus erat. De capiendi ratione, vide Aldrovandum.

Aldrov. de
Mulsul.
l. c. 1.

PUNCTUM II.

De Bisonte.

Bisontis vocabulum ab Germanico Visentidictum est. Oppiani codices *Bison* habent, à Bis-tonia fortè Thraciæ sylvâ, sed malè. Dion *Biorans* vocat. Plinius & ex eo Solinus, boves feris similes esse dicit, fetos, colla jubis horridos. Oppianus, jubam circa armos terribilem in crassa cervice quætere ait, nec non circa maxillas aut mentum. Cornuum mucronibus esse hamatis & adiacentibus, non inter se reflexis, sed sursum versus surgentibus, ut Gyllius vertit. Seu ut Gcfnerus, non esse patula vel extensa, ut in cæteris bubus, nec è regione in diversum ad latera abire vel extendi, (epicardion enim transversum est) sed rectâ surgere, ita tamen ut *ὀρθῶς* sint, id est, dorsum versus inclinent, & circa finem hami instar tum recurva tum acuta sint, unde *σπίρρα* ab acumine vocantur. Surrio jubati sunt & villosi circa collum, & in armos barba à mento propendentes, pilis moschum redolentibus, capite brevi, oculis grandioribus, & torvis, quasi ardentibus, fronte lata, cornibus plarumque adeò diductis & porrectis, ut in iis tres benè corpulenti homines insidere queant. Inter go extat gibbus elatior priore, & posteriore corporis parte homiliore. Cornu Gcfnerus apud aurifabrum argento includendum vidit, nigredine splendens, duos dodrantes longum, aduncum instar unguium in rapacium avium genere. *Lingua* Oppianus asperam habere ait, ut cum lingit, sanguinem eliciat. De usu in Medicina hoc duntaxat habet Plinius. *Uros & bisontes* Græci in experimentis non habuerunt, quanquam bove fero reseratis India sylvæ: porcum, tamen eadem efficaciora omnia (quam ex domesticis scilicet bubus) ex his credi par est, videlicet quoad medendi vim. Hujus generis fuerit Tauri Floridæ novi orbis insulæ, quos *Eutrones* barbari sua lingua nuncupant, prodente Ambrosio Pareo. Cornua gerunt pedalia, gibbum in dorso, Camelino similem. Pilo sunt prolixo & fulvo, cauda leonina. Nunquam curantur. Ex pellibus sunt tegmina, quibus barbari adversus hyemis vehementiam utuntur. Cornibus verò quibus alexi-

Aldrov.
Hist. Bi-
sol. l. c. 1.
Plin. l. 2.

Oppian. l.
2. de ven-
tione.

Hieron. l. 3.
Corn. in A-
mion. c. 3.
P. in H. N.
l. 8. c. 15.
Solin. Po-
lyhist. c. 39.

Albert. H.
A. l. 11.

Plin. H. N.
l. c.

Bos Wilder Ochs Wifent

Bubalus Indicus

Vacca Indica

Bifons Magnus

Bifon Indicus

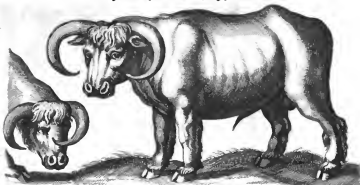
*Locustardus
Bifon*

Bovagus Munster wild Ochsen gefchlechte

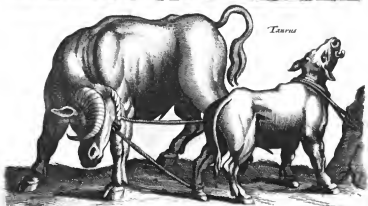
Tab. XVIII

Bubalus Africanus

Taurus

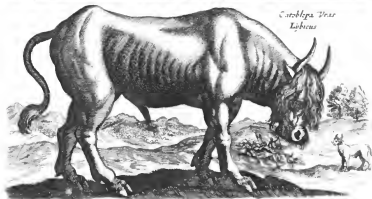
Bucconas albus

Urus tubatus Gesschter Auer Ochs

*Capreolus Urus
Lycicus*

-48

(1922) (1923)

Fuchus Buffel

Tab. XX

Aur Bubaly Taurus Sylvester

Urus Arver Orbe

Bos Scythicus

Tab. XII

Bos Indicus Image Buffal

alexiteriam vim inesse sibi persuadent, ad-
versus venena se muniunt. Huc pertinet &
Bisā Sestium. Candidissimum esse ajunt, in
formam leonis jubam ferre, cetera manue-
ris simillimum, verum adeo ferum & indom-
itum, humanique consortii hostem, ut
quas herbas aut fructus humana contrecta-
tas manu senserit, plurimos deinceps fu-
giat: captum autem arte quadam, mox præ-
mectitia mori. Cum verò se peti senserit, in
obvium quemcunque magno impetu ir-
ruere.

PUNCTUM III.

De Bonaso.

Albion. de
Bibion. l.
1. c. 4.

Albion. H.
A. l. c. 71.
et Scalig.

BONASUS, Aristoteles *βίονας*, & *βίαν*,
Pæonibus *βίονας*, sive ut alii scribunt
βίονας, incerta origine dicitur. Augustinus
Niphus ab Alberto Magno qui Bonasum &
Urum confundit deceptus, vaccam Indicam
à recentioribus vocari scribit. Ita verò cum
Aristoteles describit. Bonasus nascitur in
Pæonia monte Mestapio, qui separat Pæo-
niam à Media regione. Vocant eum Pæo-
nes Monapum. Tauri est magnitudine: sed
bove crassior. Neque enim longus est. Ejus
corium differtum capit quantum est septem
convivis. Ceterum species bovis est, nisi
quòd habet jubam ad summus usque armos,
sicut equus, verum pilus ejus mollior quàm
equinus, & demissior: color pili flavus. Lon-
gus etiam crinis ad oculos usque pertinet.
Color ejus inter cinereum & rufum: non
qualis equarum quas Paroas vocant: sed
squallidior atque subrus lanaceus. Atri aut
gervi vehementer, nulli sunt. Vocem simili-
lem bovi habet. Cornua autem curva &
adverso inter se flexu curva, atque inutilia
ad pugnam: magnitudine palmi aut non
multo longiora: crassitudine singulis, quanta
capi possit, non multò minus semisextario.
Nigredo autem pulchra & nitida cornu est.
Antæ verò ad oculos usque pertinent, ita
ut in latus potius, quàm antrosum propen-
dere videantur. Superioribus caret denti-
bus, sicut bos & alia comigeræ omnia. Ciura
autem hirta, & est bifidus. Caudam habet
minorem quàm pro sua magnitudine: majo-
rem tamen bubulā. Spargit pulverem &
terram fodit, tauri more. Corium est adver-
sus ictum validum. Carne est suavi: idcirco
cum venatur. Percussus fugit: delassatus
subsistit. Tuetur sese calcibus, & stercore,
quod ab sese quaternis passibus (pessime
Plinius trium jugerum longitudine posuit)
ejaculatur. Cujus asus perfacilis est. Sæpe
verò etiam comburit, adeo ut deglabretur
canis. Perturbato verò atque perterrefacto
potest hoc efficere sterces pacato non com-
burit. Feræ facies ac natura talis est. Im-
minente autem tempore pariendi, niivisti

in montibus pariunt: ac priusquam fobolem
edant, circum locum alvum exonerant: tan-
quam ponentes munimentum. Emitit hæc
fera largam quandam copiam excrementi
hujus. Huc usque Aristoteles, ex quo sine
dubio, quæ de hoc animali, apud Plinium,
Solinum & Ælianum habentur, desumpta
sunt. An cornua, vertebra, omoplata, & co-
sta, prout eas Caimus ad Gesnerum descri-
bit, hujus animalis fuerint, incertum est.
Cornuum longitudo pedum duorum erat,
palmorum trium & digiti semidisi in ambitu
ubi capiti jungebantur, pedis unius & palmi
semidisi. Spacium frontis inter cornua pal-
morum Romanorum trium cum semisse.
Vertebra erat tante magnitudinis, ut nisi
longitudine trium pedum Romanorum, &
duorum palmorum cum semisse circumdari
potuerit. Costa longitudinis sex pedum
erat. Deomoplata taceo. Iconem Capitis
& ossium, apposui.

PUNCTUM IV.

De Bubalo veterum.

BUBALI nomen confusum quidem non so-
lum hodie sed & Plinii ævo fuisse vide-
tur: nec peculiare aliquod apud Græcos no-
men habet; & multi diversos sylvestres bo-
ves, præsertim in illis regionibus, ad quas
aliunde adducuntur, bubalos appellant equi-
dam bubali, inter capreas relato, commune
nomen esse volunt: nos tamen ab isto distin-
guimus: eumque sylvestrem bovem intelli-
gimus, quem Aristoteles timidum esse, &
sanguinem fibris carentem habere scribit, &
qui cum Bove Africano idem est. De eo ita
Scaliger, Eubalin, cujus sanguis & instru-
mentum pugnae cornua ab Aristotele descri-
pta sunt, Plinius ait esse vitulo similiorem
(cervove). Quid igitur ea sit? An Gazella?
non sanè. Quare quod ex Africanis historiis
percipere potui, tibi libenter impertitum
curabimus. Africanorum bovum parvitas
tanta est, ut nostratium vitulorum vix æ-
quent magnitudinem. Multi tamen roboris,
ac doloris parientissimi sunt. Dant autem &
Lant, & Elant invenio appellatam. Facie
bubula est, sed ut minor, ita multo agilior &
expeditior. Ejusmodi fertur esse celeritate,
ut cursu feras omnes antevertat. Corium
adeo firmum, ut cuius telorum ferreo ge-
neris sit impenetrabile. Sclopi tamen globu-
lo pervium. Pilus cis albet. Æstate capiuntur,
quod aranearum fervore ungula: mo-
veantur ac vacillant. Tantum Scaliger. Bel-
lonius alium Bovem Africanum ita descri-
bit: Jam ætate, inquit, grandis erat, corpore
minor cervo, sed habitore & majore quàm
caprea, tam quadrato & benè formato cor-
pore, ut oculis gratus esset ejus aspectus.
Nam ejus pilus flavus, adeo splenders &

Aldrov.
Hist. de
Quadrup.
l. 2. c. 1.

Arist. H. A.
l. 3. c. 6.
Scalig. Ex-
erc. 1. 1.

Plin. H. N.
l. 8. c. 15.

Bellen. ob-
serv. 2.
c. 50.

levis erat, ut expolitus videretur. Alvum magis rugis rufam ad flavum colorem tendentem habet quam dorsum, quod ad fuscum accedit. Bubuli pedes, brevique & firma illi sunt crura: Collum crassum & breve, exiguis præditum palearibus: Caput bubulo simile: cujus vertici insident cornua nigra; & admodum incurva, ut Gazellæ, lunæque crescentis in modum inflexa, quibus haud multum se tueri potest, cum in sese sint recurva. Bubulis auribus præditus est, armos sublevatos & plenos habet: caudam ut Camelopardalis usque ad poplites promissam, nigris pilis fultam, duplo quàm equini crassioribus. Bovis mugitus habet, sed non adeo sonorus. Diverfus est ab hoc ille, cujus iconem Horatius Fontana ad Aldrovandum misit. Capite enimerat colloque longè procerioribus atque exilioribus: cornibus item retro inflexis, & ut in rupicapra incurvis. Aures pro capitis proportionem habebat majusculas, juxta colli initium: faciem cervinam, aut capreolum potius quàm bovem referentem. Quare à quibusdam inter Africanos capreolos referebatur. Torum animal excepto rostro & cornibus quæ nigricabant, flavescerebat. Pilo erat longiusculo.

PUNCTUM V.

De Buffelo, & Strepsicerote.

Alde-Hist.
Quadrup.
L. 2. c. 6.

Buffelum seu Bubalum vulgarem diversum à Bubalo Aristotelis esse, vel ex collatione historiarum utriusque patebit. Videtur autem cum inter boves sylvestres nullo expresso nomine reposuisse, dum scribit apud Arachotos (Indiæ civitatem) boves sylvestres esse, qui differunt ab urbanis, quantum inter suos urbanos & sylvestres interest: colore atro, corpore robusto, rictu leviter ad unco, cornua gerunt resupinatoria. Fueritque fortè etiam iste noster buffelus, bos ille sylvestris niger, ex quo si sanguine ricini lumbi perungantur, mulieri cædium veneris fieri dicit Osthanes apud Plinium. *Descriptio* nostri sic habet. Animal est bovi simile, sed majus altiusque corpore valde crasso, cute durissima, membris macilentis. *Pilos* habet nigros, paucos, & parvos, in cauda ferè nullos. *Frons* est aspera, crispæ, & intricata pilis. *Caput* ut plurimum pronum ad terram, parvum pro proportionem totius corporis. *Cornua* longa inorta & nigra. Albertus aliquando interius juxta collum dependere versus internam pectoris partem ait, aliquando erecta esse: *Collum* est crassum longumque. Inferior *dorsi* pars caudam versus declivis. *Cauda* ipsa brevis, parva, & nullis ferè pilis. *Crura* crassa, robusta, & reliqui corporis respectu brevia. Frequentissimè in Asia, Græcia, Ægypto, insula Borneo, Siam, Italix urbibus reperitur. Circa Fundi quàm plurimos vidimus. In aquis morari gaudet. Mugitus eis terribilis. Lac buffella habet, & tempore coitus, & in

principio partus, ut Niphus annotavit. Inquit manifestum est præ se ferunt: irritati, irritantur rubro colore) indomiti evadunt. Persequendo recta fertur, neque declinat. Crescentis tradit, ubi irascitur aquam ingredi, & se mergere ad eos usque ut sanguis æstuans restinguatur. In hoc genere vacca alterius generis vaccæ vitulum non admittit, sed odore agnatum rejicit: sin autem vitulus vaccino stercore illinatur, decepta odore, læstat & pro suo educat. Laboris est patiens. Ferreus aut æneus circulus per nares ei trajicitur, cui alligato fune, vel habena, ducitur ac regitur. Tradunt si nimium sit onus decumbere, nec vel verberibus posse ad surgendum cogi, nisi levato prius onere. Carnes ipsorum Romæ venales prostant, & Indici sapore suo blandiuntur: verum tanto lentore præditæ sunt, ut in parietem ad hæc tenacillimè adhæreant. Casci, quos Pistoriensis ager copiosè subministrat, Marzolinorum nomine, figuræ ferè ovali, bubulis longè præferuntur, utpotè palato gratiores. Ex ungulis vel cornibus annuli fiunt, qui sicut digitus vel manû vel pedum subinde gestentur, mirificè adversus spasmos laudantur. Sunt qui eisdem quaternæ fila ex totidem metallis, auro, argento, ære, & ferro fabricata innectunt, sic efficaciora futura credentes. Ex corio fiunt vestes ac præcipuè thoraces. In Narsinga equorum ornamenta eo teguntur. Siameses ex cornibus arcus conficiunt. *Bos Strepsicerotus* à turbata cornuum constitutione ita dicitur. Facie capreolo potius quàm bovi similis est. Cauda tamen bubulam habet, quamvis breviusculam. Torum animal colore cervo ferè simile.

Alde-Hist.
Quadrup.
L. 2. c. 7.

ARTICULUS III.

De Ovis.

A Bovis historia ad Ovis descriptionem transimus, Ægypti olim sacræ, & apud Athenienses tanti æstimi, ut & actio contra eum institui juberetur, qui vivum excorasset arietem, ut Plutarchus testatur, & antiquâ lege statutum esset, nequis ex grege centum capita habente, pecudem intonsam aut quæ non peperisset, jugularet; quod apud Athenæum habemus; qui etiam addit, suo tempore in Palladis sacrificiis, neque agnam mactatam, nec caseum gustatum fuisse. Adde, apud Romanos, olim nonnisi ovium boumque impendio multam dictam, prodente id Agellio: ibidem homicidii noxium, Agellio. I. penam arietis damno fuisse, ut in legibus Regum, scribente Servio, extrat; oves denique olim apud Persas, & Medos inter tributa numeratas fuisse. Cappadoces enim Persis L. M. Medi duplum pondebant. Et melongius abcamus, scribit Ambrosius. Nolanus, à Stabii quorandam magnum & album agnum, cum cornibus auratis, Nolam ad Præfulem tributi honorisque nomine mitti. Nil interim de eo dicam, quod agnina caro

Plin. de st.
c. 10.

Agell. de
pen. l. 9.

Agell. l. 1.

caro

Aries *Wader*

Vervex *Kamel*

Agnus *Lam.*

Ovis *Peregrinus*

Verreaux albid

Verreaux albus Peregrinus

Ovis Arctica

caro iis qui gryphos enodabant, nec non poetis, præmium erat. Unde *Apud* dicitur, qui agni præmia caneabant. Inter Nomina Ovis apud Latinos est, Ovis, Aries, Agnus, Adafia, Minæ, Apicæ, Lanata, Bidentis, Pecus. Ovis nomen est femellæ. Festus tamen ab antiquis masculino genere, cum de muliæ scilicet agebatur, usurpatum scribit. Ab isto vocabulo est *Oviaria* ovium multitudo, à qua & *Oviarium* pecus dicitur. *Aries* vocabulum est maris: *Agnum* illius quæ nondum annua excescit. *Adafia* vocatur, teste Festo, vetula recentis partus: *Matriæ*, quæ agnos nutriunt Palladio, quas Florentinus *μάκρας* dixit, pascas, quæ passim pascuntur. *Mina* quæ ventre sunt glabro. *Apica* quæ non amplo fuit corpore, nec multam lanam circa totum corpus habent. *Lanata*, epirhetum ovis est, sed sæpè pro ove ponitur. *Bidentes* sunt oves duos dentes longiores cæteris habentes, quales in hostia esse debebant. Dicuntur & *Ambidentes*, & *Dudentes*: quamvis & apud Festum ambidens & bidentis, quæ superioribus & inferioribus est dentibus, vocatur. *Pecorum* nomen iis quidem animalibus accommodari solet, quæ sunt aut ad vescendum apta; aut usui hominum accommodata: Plinius tamen pecudem sapissimè pro ove ponit. Apud Græcos haud pauciora & Ovis & Aries habent nomina. Dicitur namque illa, *αἰμῖα*, *αἰμῶν*, *βόες* Laconibus, *βενίαις* apud Hippocratem interpretatur Varinus *πρωβάτις*. Ethymologus *βίαι* exponit *πρωβάτις*. *ζῆτις* Hesycho & Suidæ ovis est; *ἀδιδῆς* bidentis, *διόρμα* oves quæ gemellos peperere, *ἰγυαλῆς* ovis lac habens, *ἰγρῖν* est ovis mollis lanæ, *ἰερῖν* ovis immolanda, *μαλῆται* oves agnos sub uberibus habentes, seu *ἡ ἰγρῖν* *πρωβάτις*, *μαλῆται* medix ætatis inter agnos, & jam maiores natu oves. *Καὶ κῆρ* *πρωβάτις*, *ἰγρῖν*, *ἰερῖν* nomina sunt ovis simplicia. Aries vocatur *αἰμῖα*, *αἰμῶν*, *βόες*, *διόρμα*, *ἰγρῖν*, quod nomen exsecro sed verveci propriè competit, *αἰμῖα* gregis dux, *μαλῆται*, *ἰγρῖν*, quod tamen nonnisi de sylvestri accipitur, *ἰγρῖν* *πρωβάτις* *βενίαις*, quod per vertices montium eat. Ad vervecum differentiam, qui arietes non castrati, Nefrendes dicuntur illi, qui castrati non sunt. *Αἰρε*, *αἰμῶν*, *ἰγρῖν*, *μαλῆται*, *κῆρ*, *ἰγρῖν*, *πρωβάτις*, *ἰερῖν*, *μαλῆται*, *ἰγρῖν*, *πρωβάτις* agnorum sunt apud Græcos nomina. *Deseriptio*, non est quod immoremur. Notissimum namque animal est. Memorabilissima tamen apponemus, quorum & authores mentionem fecere. *Caput* itaque ipsi infirmisimum natura tribuit. *Cervicem* *αἰμῖα* hoc est, ut Theodorus vertit, scaldissimum, seu minus pingue. *Cornua* tenuiora feminis plerumque, multis nulla, agnis aliquando ab ipso partu connata, arietum generi in anfractum, seu castus, convoluta, aliquando plura quàm bina.

Cardanus verveces quatuor cornibus insignes se vidisse scribit. Hic tricornis & sexicornis iconem exhibemus. Evirati cornuatum mutare, eaque è contrario gerunt. *Oculus* habent in latera despicientes, maxime inter se distantes, fuscus aut subnigros, & patulos. *Labra*, in suogenere, tenuia, contra ac in bobus. *Dentes*, continuos, quorum ovipauciores quàm arietum. Petrus Crescencius scribit mutari post annum unum & dimidium, nempe duos anteriores, & postea per sex menses duos proximos, deinde cæteros, ita ut tribus annis vel ad summum quatuor ejiciantur omnes. Junioribus esse dentes inæquales, in statu æquales, ætate provelitis discaleceatos, hoc est, à carne denudari, minui, & corrumpi. *Ventre* ipsi, ut in ruminantibus plures. Apertes agni exhibemus, ubi, A. ventriculum, B. Keticulum, C. Omalum, D. Abomafum denotare scito. *Testes* ad crura deciduos. *Mamma* feminae binæ, totidemque papillæ. *Felapud* Chalcidem Euboicam parte quadam nullum, in Nexo adeo copiosum, ut exuperantia prodigii loco habeatur. *Ælianus* hic duplex esse ait, in Ponto etiam nullum. Addit, in regionibus perfrigidis, cum nive & hyeme vehementi anni tempus infestum est, fellis expertes esse, intraque ovilia compulsum, novo pabulo non uti: ineunte vere, cum ad pastiones proficiscitur, felle impleri, quod ipsum Scythicus ovibus usu maxime evenire solet. In Scepi regione *Lienum* habent minimum; ubique rotundum. *Penes* æquabiles, & densius circa ipsos sevim, si pingui undique obducantur, intereunt, idque pubertate pabuli, ut in Sicilia, agro Leontino. Unde sero dici agere oves ad pascua, pastores loci illius solent, quo minus capiant pabuli. Bellunenensis testatur in arietibus castratis, in Syria, adipem inter cutem & carnem abundare, ut in porcis. *Pedibus* anterioribus ac posterioribus, concretio quadam inhaeret, parte quâ terram calcant, (verba sunt Lemnii) vermiculi subrotundâ formâ, lamuginosa intus, ac crinitâ congerie, qualis est in rosarum spongiosis, ac calcibus, quibus semen includitur, molli tenuique lanugine implicuitur. Eximi autem tale quiddam sapius ex decoctis ejus pecudis pedibus teredini, qui vermiculoso ac carioso ligno inesse solet, aut nucibus avellanis planè ad simile. Opiliones autem pastoreque ovium eâ sunt opinione imbuti, nullum hoc animale in cursu fore velocius, nisi tale quiddam articulis quibus fulciuntur, subesset. Caulis caude villosus est. *Pellem* à Borea penetrari Hesiodus negat, quod tamen pilis seu lanæ potius tribuendum est. *Locum* si Lemni spectes nullibi ferè non inveniuntur: in quibusdam tamen majore copiâ, minore in quibusdam. Quomodo verò ratione locorum differant, in Differentiis dicemus. *Quantum*

Acitor, de generat. a. animal. l. 3. c. 1. Arist. H. A. l. 2. c. 3.

(Ventes agni oper. u. T. b. n. 3.)

Acitor, de partib. l. 4. c. 3. Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Arist. H. A. l. 17. c. 26.

Lemnii de Natura animal. l. 3. c. 4.

Cicero. tum ad *Cibum*, sunt animalia *ovifera*, seu herbivora, quamvis & frondibus pascantur. Ex herbis sunt jucundissimæ, quæ aratro proscissis arvis nascuntur, deinde quæ pratis uligine carentibus. Fastidium præbent sale occurritur, quod velut ad pabuli condimentum per æstatem canalibus ligneis impositum, cum è pastu redierint, lambunt. Hyeme frondibus ulmeis, fraxineis, & betulinis, & sceno autumnali, quod *Cordum* vocatur, commodissimè vescuntur. Cytho quoque & sativa vicia, & si necessitas urget, ex leguminibus paleis. Vinacea & fursures alicubi modicè obijciuntur. Quæ in locis maritimis aut saluginosis compascunt, largior è lacte, & caseo gratiore abundant, multoque forciore evadunt, & teneriores ac suaviores carnes proferunt, quales oves præpingues in Ostiensi agro, eique finitimo Portuensi, decimo ab urbe lapide, qui Tiberi fluvio interfusæ, multis hinc inde paludibus, arque etiam salinis sunt circumfusi, sese reperisse & gustasse tradit Gomefius.

Unde & Aristoteles author est, oves quæ salusticulam aquam bibunt, maturius coire, & à partu sale fruentes, ubera magis distenta lacte demittere. Albertus etiam scribit, in quibusdam terris marinis, in quibus sicca & salia habentur pascua, oves per 20. annos vivere, atque etiam parere. In Ætoliæ vescuntur per inculta loca cytho. In India & maxime Prasliorum regione herbis liquida pluvia roantibus. In Ponto amarissimo absinthio pinguescunt, quod Alexander Myndius Æliano autore prodidit. De Laserpitio ita Plinius. Laserpitio vesci solita pecora, primoque purgari, mox pinguescere, carne mirabilem in modum jucunda, & alibi. Si quando incidit pecus in spem nascentis, hoc deprehenditur signo, ove, cum comederit dormiente proximus, capram sternutante.

Apud Iudæos nuclei palmarum illis apponuntur, qui etiam fabris ferrariis apud Babylonios pro carbonibus erant. Desectantur etiam, coluthea, aphace, herba lanaria, gemmis vitium, adiantho, galli cristâ, thymo, cricâ, apud Brabantos in primis, hædera, apiastro, ut Theocritus prodidit, Eryngio denique. Apud Ichthyophagos, & circa Calamos vicum Indiæ, si Philostrato fides, in provincia Aden, si Paulo Veneto, piscibus aluntur. In Lydia & Macedonia ex iisdem pinguescunt. Quantum ad *Potum*. Albertus turbulenta & multa aquâ pinguescere ait. Plutarchus aquam imbris ubi statim à vento immittitur, laudat. Vitalis de Furno, æstate septentrionalem frigidam, hyeme meridionalem tepidam deprædicat. Varro aquæ mutationem huic pecori nocere, saltem eo tempore, quo sita dimissura, scribit. Oves aniculæ coeunt & uterum ferunt, teste Aristotele, præstantior tamen proles quam senescentes mares & feminae procreantur.

At Columella vult femina bimam submitti, & usque ad quinquennium futuræ necessariam esse, septimo deficere. Florentinus in tertio anno matricem probat. Aristot. autem ad octavum usque parere ait, imò, si benè curentur, vel in undecimum, quod & apud Palladium invenies. Notandum verò etiam, arietem naturæ esse agnas fastidire, senectam ovium onefectari, ut ait Plinius, additque, & ipsum senectâ meliorem esse, illisque utiliore. Coitus verò omnibus ab Arcturi occasu, quod est à tertio Idus Majas, ad Aquilæ occasum, id est, ad decimum tertium Calend. Augusti, ut Plinius prodidit, idque ideo, quod ex postea concipiunt, sunt vagrandes & imbecillæ. Columellæ tamen primum admittitur tempus verum Parilibus, si sit ovis matura, si verò foeta, circa Julium mensem. Ferunt quinque mensibus, & pariunt, maximâ ex parte singulos, sed aliquando etiam binos, ternos, & quaternos. Alicubi pariunt geminos, tum pabuli beneficio, tum si pater aut mater vim eam geminandi per naturam obreineant. Sunt & loca, ubi bis terve pariunt, ut in Differentiis dicemus. Terno sapius aut quatermo coitu implentur, & aliquando toti gregi unus aries sufficit. Pariunt nonnunquam & monstra. Albertus, Cinirum vocari scribit, qui ex ove & hirco nascitur. Apud Helætos, teste Gesnero, nascuntur capræ posteriore parte, anteriore oves vel arietes, sed vivere non possunt, & paulo post moriuntur. Albertus *Musmonem* ex capra & ariete nasci refert. Apud Columellam verò refertur, ex ovibus & arietum ferorum coitu stectum conceptum paternum colorem retulisse, cumque similiter durasse per sobolem & nepotes: lanam verò, in primo conceptu stectum hirtam: sed in nepotibus & deinceps molliorem fuisse. Eius autem coloris fortiterit, cujus venæ lingux in pregnante sunt. Mares aut feminae vi tum aquarum tum admixturæ generantur. Aristot. verò docet, astrictos status captandos esse, si feminae generari debent: septentrionales, si mares. Idem efficit, præcunte Plinio, si arietem laudem vel dextrum testem ligaveris. Quod de aqua ex Aristotele dictum, probat Paulinas, dum ait, ex Charadro fluvio bibentia pecora ut plurimum mares parere. Ut verò coitum arietum, sale, vel genitralium sale & nitro perfrictione excitant: sic & conceptio à quibusdam, pinguedine nempe nimia, impeditur. Ex congressu de anni felicitate præfagium sumitur. Nam si majores natu tempestivè libidine incitantur, annum esse felicem gregi pastores confirmant: si minores, infelicem. Post ordinarium coeundi tempus concepti, Cordi antiquis vocantur. Inter Oves & Capras occulta quædam amicitia viget, ideo simul libenter pascuntur. Ex arietinis cornibus tuis & defossis, aspara-

Plin. H. N. l. 8. c. 48.

Arist. H. A. l. 5. c. 14.

Columella R. l. 7. c. 3.

Gomef. l. 1. de Sale.

Plin. H. N. l. 19. c. 3.

Strabo Geog. l. 17.

Plutarch. 92. 2.

Varro R. l. 1. c. 2. de Re Rust. c. 1. Arist. H. A. l. 5. c. 14.

Spanhelius de Asiparibus.

ragos

ragos nasci, quidam scribere, negat Dioscorides. Si eadem sepeliantur ad radicem fici arboris, fructus ejus citius maturare. scribit Albertus Magnus. Quæ de vespertilionibus produntur, inter magicæ vanitatis specimina reponit Plinius. Inimicitias creduntur fovere, cum lupo, urso, tigris, elephantis, lupo imprimis, corvo, aquila, serpentibus, apibus, cruce. Stirpes verò iisdem noxiæ sunt, Aconitum, Nerion, Evonymus, Sabina, Sanguinaria, Polygonum, Numularia. Calamogrostis, Anagallis, Ervum, Glans, Duva & Thapsia. Quæ de lupi intestinis, tympano, & aliis dicuntur, alibi examinabimus. Sanguinariam si comederint, toto ventre distrahuntur, & spumam quandam tenuem tetri odoris exspuunt. Calamogrostis comesta sitim, maciem, & tabem invenit, & sanguinem in ventriculum elicit. Duvam (herba est apud Gallos, sic iisdem vernaculè dicta) si gustaverint, inpaſcuntur in jecore parva quædam animalia nigra, quæ similiter Duvæ vocantur. Ervum noxium est, quod mense Martio feritur. Si glandem copiosius comederint, abortum faciunt. In Attica Thapsia radicem non tangunt, peregrinæ depaſcunt, & aut alvus solvitur, aut intereunt. Tonitru conſternatis, si aliqua non concurrerit, abortit. In Thracia verò, ut Bellonius prodidit, binas Turcæ putant esse stellas, Julio & Augusto noctu apparentes, sibi planè verticales, quarum splendorem si oves caput attolentes conspiciant, intereant. Ideo tum sub testis habentur. Vitam ad denos annos, sed magnâ ex parte pauciores vivunt. Facit tamen & loci diversitas ad longævitatē. Albertus namque in quibusdam locis siccis & maripis ad viginti annos vivere scribit. Aristoteles, duces pecoris ad quindenos. Oves Æthiopice ad duodecem & tredecim annos vitam agunt. *Pas* ipsis propria balare, Græcis βλαρυάδες. Homerus tamen *μυκῶν βαλάρους* dixit agnos, & apud Claudianum, agnos grandis leges. Peculiarem in coitu habere, Aristoteles author est. Quantum ad Naturam, Ingenium & Mores ovium, adeo sunt stolidæ & amentes, & homo *οὐκ ἐλάττω* & *ἀμεινός*, pro stolido & saro nominetur, & in proverbium abiverit, nullam ovium utilitatem esse, si pastor absit. Mansuetæ sunt eadem, & cum cætera animalia in partu vel à partu fœvere soleant, hæc, teste Aristotele, non faciunt. Quamvis autem quancunque occasione perhorrescere Quintus Calaber innuere videatur: agnos tamen audaces Horatius dixit. Præter pastorem & canem itineris ducem arietem habent, quem tamen pastor primò instituit, videtisquæ è stabulo egressas militari quasi ordine incedere, præsertim si à pastore, cuius vel sibiolum intelligunt, depositæ fuerint. Arietes pugnantissimos esse, simul ac ipsi cornua

increſcere incipiunt, notum. Non modò sui generis similes, sed & alias, hominibus adeo ipsum, inſeſſunt. Savitia repellitur, si, mensuræ pedalis, aculeis confixam tabulam, adversam fronti cornibus religaveris, vel cornua secundum aurículas quæ curvantur inflexu terebrâ perforaveris; vel etiam castraveris. Eosdem per sex menses hybernales sinistro incubare lateri, ab æquinoctio verno supra dextrum latus, quomodo scilicet sol ab eodem tempore dextrum hemisphærium, reliquo ambit sinistram, quod Macrobius & Alianus prodidere, experientia falsum est. De cætero, amat hoc pecus frigidos fontes: radicibus herbas carpit, & arbores destruit: hac per octo menses habet: antecedente hyeme copiosius avidiusque pabulum ventri ingerit, quasi de viatico pro futura indigentia sollicitum, frigoris est impatiens, quamvis vestitissimum: illæ tamen minus perhorrescunt, quibus cauda amplior. Eum seque solere, qui vellere aures ipsarum obturaverit, Mixaldus prodidit. Agrestes cum consenuerunt, à propriis fœribus aluntur. Agnos odore postteriorum noscere, apud Albertum legimus. Cubant difficiliter quam capræ. Fœminæ urinam crassiorē reddunt quam mares. Menses ipsis & capris tempore coeundi indicari, idemque post coitum etiam fieri ad tempus, mox desistere; donec parturiant: tum denudò indicari: itaque pastores proximum esse partum intelligere: à partu autem purgationem seque abundè, primum leviter cruentam, postea valdè, Aristoteles author est. Agnina veteribus despiciatui fuisset, quidam, & inter eos Turnebus, credunt: Plautus tamen coram fuisse Romæ, tradit: & Horatius in deliciis reponit, ut extra agnina jam memoratus Comicus: Athenis quondam interdichum fuisse ne quis intonsum agnum in cibo summeret, Athenæus author est. Modicè verò est calida, cum superflua humiditate, quæ quò agnus junior, copiosior. Ideo est robustus utilis, infirmis tamen ventriculo, quod viscoso humore adhaereat noxia: quamquam Crescentienſis anniculos commendat. Columella autumnalem verno præferat. Capita inter delicatiores cuiusdam convivii cibos numerantur. Agnus Syringatus, Terpianus, Pasticus, diversi apparatus sunt nomina. Arietis caro minus est humida, & si benè concoquatur, sanguinem laudabilem generat, maxime caſtratorum. Donatus Antonius Ferrus, vervecinam omni ætati, regioni & tempori si sit juvenis, bimula, mediocriter pinguis, & in optimo aère sicco, optimisque herbis educata, convenire ait, talesque esse afferit vervoces, qui in sublimi Trivicano monte nutriuntur: fecus

Bellon. ob-
ſervat. c. 1.

Ar.

Pas.

ARIST. H. A.
l. 4. c. 4.
Naturæ
Agninæ.

Plautus in
Cist.

autem esse, qui humidis aluntur in locis, & propterea in Campania nullo ferè precio haberi. Bellonius longè fapidiore esse iudicat, si integri, quod pastoribus in Thracia supra Nessum fluvium fuerum, assentur. T estes apud Athenæum inter delicatiores cibos censentur. Medullam inter venena, cui phasiani caro obliſtat, reposuit Arnol- dus: at Homerus, Altya nocte ea vesci fuisse solitum, auctor est. *Ovillus* saporis est ingrati, nimis humidus, & mali succi. Quia æstate mi- nus quam verno tempore convenit, ideò in quibusdam locis, magistratus post Divi Ja- cobi festum, id est, vicellum quintum Julii, mactari prohibet. Pedes non exempto ver- miculo, ut sup. monuimus, nauseam stoma- cho inferunt. *Armus* elixus & refrigeratus sæpè editur. Ex *pulmone* minutal fit. Exje- ceri apud Helvetios Tigurinos, Gesnero re- ferente, tomi quadrati, qui omento circum- voluti, & herbis odoratis aliquando, veru- bus ligneis transfixi, in craticula assantur. Sunt qui integrum diligenter cum medulla panis contundunt, & per linteum vel cili- cum transmittunt, deinde aromatibus ad saporem coloremque commendandum, mo- dicè inspersis, servesciunt, & turbos in ju- re carum elixos, ac modicè butyro frixos imponunt. *Lac* est tanto melius quanto re- centius, idem de Caseo sentiendum. Impro- batur etiam nimis salus. *Atedietnam* quod spectat, agni morsui venenato, calentes, post cucurbitulas impofiti, venenum extra- here *Ætius* prodidit: jus in quartanis uri- lissimum esse *Brunus*: *Cerebrum* manie con- ferre, ex quodam manuscripto Gesnerus. Decoctum *pedum* doloribus vesicat Plinius. *Testiculos* arietis tritos & cum aqua poros, comitialibus. *Pulmones* arietum excrescen- tes in ulceribus carnes ad æqualitatem redu- cunt: assus præsumptus ebrietatem arcet: Livores & supillationes minutatim concisus & impositus itarum sanat, & nigras cicatrices ad candorem perducit. Est ejusdem & in purgatione uterorum usus. *Jecur*, oculis cruore suffusus, exumiè prodest, si pariens in- fletur, idem meracius præbendum in cibo, suadet Hippocrates. *Len* tostus & in vino tritus potusque ileo resistit, si Plinio credi- mus, qualibet hoc superstitiosum recenſet. Pecudis lien recens, magicis præceptis super dolentem lienem extenditur, dicente eo- qui medcatur, lieni se remedium facere. Postea jubent eum in parte dormitorii ejus testove inclodi, & obignari annulo, terque novies carmen dici. *Uvillam* ovillam usitam bibendam juber præbere Galenus bis, qui se in somno permingunt, idemque remedium Mizaldus repetit. *Fel* pecudis cum melle aures purgare prodidit Plinius. Eodem tol- luntur porrigines, cum terra Cimolia illito capite, ut inarescat. Cum suo sèvo lenit podagras. *Lac* laudatur contra omnia vene-

na, præterquam buprestia & aconitum. Contra quartanas quidam, referente Plinio, tres cyathos ante accessiorem, cum simi hi- rundinum drachma unà, sumi jubent. Sex- tario si quis adjiciat Onici purgati denarios quatuor, & decoctum ita bibat, molliet ven- trem. Alvi exulcerati fluxus & teneſmi, eodem ignitis calculis decoctofisti, Dio- scorides tradit. *Serum* ventrem mover, & bilem expurgat. De *butyro* hæc apud Plin- nium reperiuntur. Reduvias & quæ in di- gitis nascuntur pterygia, tollunt canini ca- pitis cinis, aut vulva decocta in oleo, super- illito butyro ovillo, cum melle. *Cafus* vet- tus dysentericos recreat, & in cibo fumpus, vel rufus & cum vino potus, celiacò mede- tur. *Cornu* arietis suffum & cum oleo contri- tum, atque inde therasum, à quibusdam ad crispandum capillum adhibetur. *Ungula* cinis cum melle muris aranei morsum sanat. *Coagulum* contra palſinaciam & omnium marinorum ictus vel morbus, drachmæ pon- dere ex vino sumi, scripsit Plinius. Infanti- bus etiam, qui lacte concreto vexantur, præ- sidio est, ex aqua porum: aut si virium coa- gulato lacte acciderit, dicitur coagulo exaceto dato. Siftit iridem sanguinem ex naribus subditum vel infusum, si alia non proficit. De *sero* notandum est, aliquando simpliciter, aliquando ex renibus, vel omen- to privatim nominari. Quidam innomina- tus, eo ad ignem liquato linteum intingi, & parti aduſtæ imponi jubet, atque ita curari asserit. Pernionibus cum alumine, teste Plin- io, imponitur. Vetus cum cinere è mulie- rum capillis, furunculis medetur. Ex omen- to, præcipuè à renibus, admixto cinere pu- micis, & sale cæteris verendorum vitis me- detur. *Atedulla* agni ad ignem liquefacta, cum oleo nucum & saccharo albo & epota, calculum vesicæ dissolvere dicitur, si Alberto credamus. *Ursæ* ovis rubræ aut nigræ, idem, hydropi perulitem esse scribit, sed præcipuè, si cum melle fuerit mixta. Quan- tum ad *sternus* & *simum*. Medicus quidam in Mysia, teste Galeno, ovium utebatur ster- core ad acrochordomas, & myrmecias, & thymos, & furunculos duos, quos clavos nominant, aceto videlicet diligens; quin & ulcerum ambuſta ad cicatricem illo duce- bat, nempe, stercus hoc cerato rosaceo com- miscens. Fimur ex aceto illitus apud Dio- scoridem, epinyctidas, clavos, peniles ver- rucas, thymos, & ambuſta igni, rosaceo ce- rato exceptus. Galenus ex oleo tritum, in- ſtat cataplasmaſis imponi jubet, ad vulſura recentia gladio aut ligno illata. Magna vis & in cinere fini, inquit Plinius, ad carcino- mata, addito niro, aut cinere ex ossibus fe- minum agnorum, præcipuè in his ulceri- bus quæ cicatricem non trahunt. Fimo quo- que ipſo ovium, sub testa calefacto & sub- lecto, tumor vulnere sedatur. Ad dolorem

Plin. II. N.
L. 29. c. 2.

coli-

colicum hoc est Marcelli. Stercus ovis montanæ mensē Septembri, deficiente luna pridie inclusæ, manē excipies, & sole durabis, atque in pulverem rediges, & habebis in vase vitreo sive stanneo, cum usuf exeget. Cochleare plenum, colico ex aqua calida, si febricitaverit, sin minus, cum vino per triduum dabis. *Vellera* pura aut per se imposita, cæcis doloribus, aut accepto sulfure mederi, testatur Plinius, tantumque pollere, ut medicamentis quoque superponantur. Pugnacis arietis è medio cornuum lanas suffitas, Nicolaus Mirepsus imponi jubet, loco dolenti in hemisrania, doloremque sedari promittit. Cinis crematarum ex Dioscoridis sententia, crustas obducit, excrecentias in carne cohibet, & ulcera ad cicatricem perducit. Mundæ autem & carptæ, in fistili crudo, cæterorum more uruntur. Quidam detonsam eam, alii evulsam decisis summis partibus siccant, carpuntque, & in fistili crudo communt, ac melle perfundunt utrumque. Alii hastulis rædo subjectis & subinde interstratis, oleo aspersam accendunt, cineremque in labellis aquâ additâ, confricant manibus, & confidere patiuntur, idque sæpius murantes aquam donec linguam adstringat leviter, nec mordeat, tum cinerem repouunt. Vis ejus septica est, efficacissimeque genas purgat. Lana succida, quæ colligitur ex ovibus tonsis inter æquinoctium vernum & solstitium, quo tempore sudare ceperunt, laudatissima quæ de collo demitur. Subveniunt tales lanæ teste Dioscoride, inter initia vulneribus percussis, desquamatis, lividis, ossibus fractis, aceto, oleo, aut vino imbutæ: siquidem facile succos combibunt, quibus immerguntur, & ob pecudum sordem (sic Oesypum vocant) emolliunt. Canis rabiosi moribus inculcata post diem septimum solvitur, teste Plinio, reduviasque sanat ex aqua frigida, ex oleo calido humidis apposita medetur, ut ait Marcellus. Refert Herodotus, Pænos pastores in filiis quadrimis, venas verticis lana succida inurere, nonnullos venas temporum, ne unquam scilicet pituita è capita defluens, officiat. Quod si pueris inurendis spasmus contingat, urina hirci aspersa eos liberari. Si talum aut ungulam bovis vomer læserit, picem duram & axungiam cum sulfure & lana succida involutam, candente ferro super vulnus inuri jubet Columella. Plinius sanguinem è naribus lanâ succidâ, ait sisti, cum oleo rosaceo, & alio modo aures sæpius obturatis indita: sed & alibi sistit, si articulos extremitatum praligaveris. *Oesypo* seu sordibus lanis inhiærentibus, Galenus coneequendi vim tribuit, cum aliqua digereute facillate. Dioscorides cum *Æticio*, excalefacere, ulcera exphlere, & emollire ait. Apud Plinium, vulvæ inflammationibus &

sedis rhagadiis, & condylomatibus, cum butyro & meliloto, medetur. Secundum eundem vulneribus medetur cum hordei cinere & arugine aquis partibus, ad carciobum quoque ac serpentia valet. Erodit & ulcerum margines carnesque excrecentes, ad æqualitatem redigit. Igni sacro medetur cum pompholyge & rosaceo. Somnos allicit cum myrrhæ momento, in vini cyathis duobus dilutum. Maculas in facie cum melle Corsico, quod asperrimum habetur, extenuat. Quomodo & colligatur & paretur, vide apud Aldrovandum. Sylvius denique, nescio quo auctore, cutim pedum & rostrorum bovis & ovis lento igne diu coqui tradit, donec veluti coagulum remittat, idque exemplum, succatumque, in aëre persicili ad hernias commendari. Et tantum quidem de usu in Medicina. Dantur & in externis quidam. Lana enim vestitus est materia: sed & pelles humani corporis sunt operimentum. Bedevini ex Arabum genere Vitriaco teste, plarumquous vestiuntur. Zeno etiam Citicus apud Laërtium, Cratem Thebanum ovis pellem pallio suo inuisse scribit. Vulfanus quoque Vigarniensis in Anglia Episcopus vestitu ex pellibus quinis usus est, quod non lynces Dei, sed agnus in templis cantaretur. In tragediis etiam earum usus, unde qui gestabant *Asphylus* dicebantur. Cavendum tamen est, ne ovium quæ peste periere pelles adhibeantur. Pauci enim ex talibus, non phthiriasin modò, sed & facrum ignem gignunt. Mirum verò quod scribit Ælianus; ex ovis à lupo demortis lana vestis, prurium in corpore ejus excitat quia vestitur. Ex eadem lana cingula fiebant, quibus novæ nuptæ apud Romanos præcingebantur. Pescia, in Saliari carmine capucia ex pellibus agninis fuere. Mollissans vocat Festus pelles ovillas quibus galeæ tegebantur. Earundem pellium usus loco chartæ fuit. Ventre Diophanes ad necanda animalcula noxia utitur. Ex testiculis arietinis crumenas olim factas, Cicero ad Herennium innuere videtur. Sufficus etiam folliculus est testium arietinorum Festo, quo pro marsupio utebantur. Intestina minoræ fides & arcuum nervos adhibentur. Mensē Majo caseum coagulabimus syncero lacte, coagulatis agni vel hardi. Urina nitri *factiti* materia est. Ossa manibus cultellorum inserviunt. Stercus agris utile. Candelam ex syncero arietis sevo, scrinis genui lintheolo insertam, vestiriâ suppellectilem à tineis inoffensam custodire, Mizaldus tradit. *Differentiæ* à pilo seu lana, & loco sumemus, *Differentiæ*. easque promiscuè trademus. Aristoteles Scythicas pilo molli esse ait, Sauromaticas duro. Horatius Tarentinas pellitas cognominat, quod mollioris sint velloris. Colonicæ dicebantur, hirsutæ, quod quæ agris colebantur. Cujus iconem hic damus. Eadem &

Phthiriasis.

Laen. l. 6.

Ælian. l. 11. A. l. 1. c. 8.

Montana dicuntur, unde *equus ipalus* ex squalida & non pectinata lana. Sunt & *feræ oves*, non quidem multo nostris domesticis, ut Gillius ex Oppiano tradit, majores, sed certè ad currendum velociores, & ad pugnandum fortiores, tum retortis cornibus, tum infestis, & robustis frontibus armatae. Saepè in sylvis apros impetuosos ad terram abijciunt, interdum impetu facto inter se pugnant. Julius Capitolinus testatur, suo tempore extitisse Gordiani sylvam memorabilem, in qua plecta tum continerentur, tum alia diversa animalia, tum oves feræ centum. In Adimain Lybiae solitudinibus, animal est formæ arietinæ, a scelli magnitudine, aurium oblongarum & pendula rum, lanam curtam gerens, & scelloris pariens, tamen non ad eum usum, sed ad lac habeatur. Contra quam nostratibus foeminis cornua, maribus nulla. In desertis Lybiae frequenter repiuntur, alioquin rari, licet plerumque in agris Numidiae videantur, quod prodigii loco habent. In Ægypto lana ovium, pilo propior quam laæ, teste Plinio, ex qua vestis detrita usu tingitur, rursusque ævo durat. Ibidem oves majores quàm in Græcia: Circa Damascum, vervecis rotundis & tam amplis caudis spectantur, ut vix eas sustineant. Leo Africanus se, quæ pondere libras quinquaginta, aliquando centum viginti æquarent, vidisse scribit. In Æthiopia non habent lanam, sed camelorum pilis hirsutæ sunt, quod Diodorus Siculus, Ælianus & Strabo prodidere. Johannes Bohemus verò parvas esse addit, & incolas caudæ hujus pecudis pendula sua obtegere. In Nubia arietes cornuti nascuntur, nec modò mares, sed & foeminae cornua gerunt, cui miraculo aquandum est, quod ibidem oves, teste Plinio, quarto nonnisi die bibant. Tueri etiam prout in Ægypto repiuntur, adeo crassas caudas habentes, ut se loco dimovere non possent: verum qui eorum curam gerunt, caudam exiguis vehiculis alligantes, gradum promovere faciunt. In Anglia præter rorem coelestem nullum bibunt potum, & de industria à fontibus arcentur, quod experientia docuerit, bibere ipsis exitiale. In Arabia quædam tricubitalæ trahunt caudas prodeat Herodoto, quædam cubitum latus ut apud Ælianum legimus. Tales vel his similes in Arabia Petraea & Felice invenirent. Cauda aliquando viginti sex, aliquando quadraginta quatuor libras pendit. Ibidem arietes sunt ulque in terram griniti. Hic, qui sub nomine Indici datur, sed revera Arabs, cornibus omnino caret, lanam habet promissam, cauda terram contingit. Arietis species est aries Moromorus, ut cum Nierenbergicus vocat, Rasus est, & stupiditatis quodam gestu solet consistere, & serene attendere obvios, aliquando territus aufugit cum sarcinâ. Arietis verò Gui-

neensis seu Angolenis ita à Marcgravio describitur. Magnitudine arietis nostratis. Caput habet crassum arietinum, occipitum tamen magis prominente quam in nostratibus: aures pendulas: caudam usque ad suffragines pendulam: scrotum magnum, & penem in medio ventre: cornua parva deorsum usque ad oculos incurvata & quasi torta: ad collum inferius, jubam habent pendulam longis pilis cogitantem, in reliquo corpore breves pilos hircinos: nullam lanam. Caput & aures sunt nigrae; caudæ quoque dimidia pars ab exortu, reliqua pars alba: ad occipitum pili sunt albi; crura anteriora usque ad genua alba, inferior medietas nigra, posteriora crura tota nigra & circa anum corpus & dorsum album; in lateribus autem nigras habet maculas. Crura & pedes habet, altos hircinos, duabus ungulis nigris. Variant tamen hæc oves colore uti nostrates; & quædam species caudam habet tibiam humanam crassam ad suffraginem usque pendulam & pinguem; caret illa species juba illa ad inferius collum. Lanam quoque non habet, sed pilos caprinos. Grandiores sunt nostratibus & ingluvie pendula instar bovis. In Asia rubram quædam habent lanam. Regio Camandua, si M. Paulo Veneto credimus, non minores asinis alit, illasque pulcherrimas & pingues, quarum cauda octoginta libras aliquando pendat. Casuensis lana est ruffa, seu fulva. In Chio sunt parvæ stature inopiæ pabuli, sed casum ex iis laudatissimum fieri, Ælianus auctor est. In Clazomeniorum agris, teste Hermolao, pecora procreari ajunt; aliis locis leucophæa, aliis pulla, aliis coracino colore. Coraxinorum lanitium omnium pulcherrimum, teste Strabone: Ideo admittari arietes talento emuntur. Apud Cretensis in Ida monte, sunt, oves pastoribus Scriphoceri dictæ, cornibus erectis, ut unicorno, in ambitu palliculatis, & cochleæ in modum contortis. Arietem nostratrum magnitudine non superant. In Erythræa insula, quæ fortè Gades, ovium hac, serum propter pingue, Strabo. l. 3. dicitur non habet; quin & intra triginta dies suffocantur, nisi aliquid sanguinis detractum fuerit. In quadam Scotiae regione, si Heætori Boëtio fides, flavæ habentur oves, dentium aurei planè coloris, carnes habentes croceas, & lanas. In Gortynide, Oppian. de venat. l. 2. Ælianus, referente Æliano, tradit oves esse ruffas & quadricornes. In Gothlandia, si nos Olaus M. non fallit, arietes sunt, quibus quaternæ vel octonæ cornua cresunt, à C. 1. quibus tantum ferociae mutantur, ut sibi & aliis animalibus nisi ferrâ demantur, incommode. Lanam habent mollem & longam. Hirra ex Hebridibus una, Boët in de Gæpt. Sco-ticæ. fert oves vel maximos hircos altitudine superantes, cornua bubulis crassitudine æquâ, sed longitudine aliquantum etiam

Scalig. En.
17. n. 8
Johann. Leo
Africa l. 7.

Diodor. Sic.
encl. Bibio.
theat. l. 4.
Ælian. H.
A. l. 17.
c. 10.
Strabo l. 7.

Bellon. obs.
l. 2. c. 60.
Herodot.
l. 2.
Ælian. H.
A. l. 10. c. 4.

Nierenb.
H. E. l. 9.
c. 5.

Mærc.
H. fl. Brasili.
l. 4. c. 10.

Oppian. de
venat. l. 2.

Olaus l. 17.
c. 1.

Boët in de
Gæpt. Sco-ticæ.

etiam superantia, præter caudas in terram usque prominentes. In Hispania, tempore Marini, tanta erat ovium copia, ut multos se ibi nosse scribat pastores, quorum unusquisque ovium XXX. M. possedisset. In eadem agnos melius quam alibi nutrire Julius Alexandrinus auctor est. Apud Illyrios ferunt pecora bis anno parere, & quidem plerumque geminos, multa verò etiam ternos, & quaternos, quandoque quinos. Lactis quoque sesquicongium ab eis emulgeri. Indorum oves, apud Ælium, ad maximum aliorum magnitudinem accedunt, quatuor factus cum plerumque pariunt, tres cum minimum. Caudæ longitudo ad pedes usque pertingit, quæ etiam matricibus, tum ut facilius incaneat, tum ut ex adipe earum oleum exprimatur, abscinduntur. Arietum quoque dissecantur, & adipe ex eint, iterum consuntur, & quidem tam ex adipe, ut ne vestigium quidem cicatricis appareat. Quorum icones arietum hic damus, unuserat sine cornibus & cauda, loco ejus nescio quid habens extruberans, & sub mento veluti palæaria, totus candicabat, præter caput & extremas ungulas, quæ erant nigra. Alter erat insigniter mutonatus, reflexus & convolutis cornibus, quæ, ut & totum caput, coloris erat corneæ: rostrum autem, pedes, & testes caudæque pars inferior candicabant, cætera rufius. Ultrix seu potius Liburnix ovium lana, pilo propior quam lanæ, ut ait Plinius. In Italia genus quoddam ovium esse, Gescerus ex amici relatione scribit, quod naturâ, quaterna aut sena cornua aliquando gerat, sed imbecilles easdem, & lanâ inuili. Laodiceæ in Asia breves oves, villo summam nobilitatem habent, teste Plinio. Inter Lusitanæ fertilitatem, quam Athenæus ex Polybio describit, agnis trium vel quatuor obolorum precium esse consuevisse ait, suam, quæ ad centum librarum pondus accedat, quinque drachmis in cœnam emi, ovem duabus. In Lybia citò apparent cornua in capitibus arietum. In Macedonia qui candida sibi nasci pecora volunt, ad Aliacmontem ducere: qui nigra aut fusca ad Axium, Theophrastus tradit. In Madagascariæ reperitur oves caudis maximæ ponderis. In Magnesiâ & Mesopotamia bis pariunt. Milesiæ tertium bonitatis locum obtinent. Apud Moscos, in desertis campis circa Borysthenem Tanain & Rha, ovies est sylvestris, quam ipsi Scipios vocant, narrante Barone Herbersteinio magnitudine capreolæ, brevioribus tamen pedibus, cornibus in altum porrectis, & quibusdam circulis notatis (ex quibus Mosci manubria cultellorum transparentia faciunt) velocissimi cursus, & altissimorum saltuum. Nabathæi, referente Strabone oves habent albas. In Naxo duplici sunt selle. Apud Panchæam plurimum ab aliis molli-

tie differunt. In Peruo oves ad asellorum magnitudinem crescunt, longis cruribus, crasso corpore, capite longo, collo & effigie quasi cameli, carne optimâ, agnorum maximè. Castratos aratum duci, & dorso ferre ligna: pon clamare, colore esse albo, nigro, & cinereo. Quinquaginta onerum pondos sustinent, & tergo sublatum, ad aliquot passuum millia vehunt: vestiti tamen si urgentur, sedentes, ore converso ringentes, fetido odore conspurcant, si onusta sint; tum humi se acculant, nec inde ullâ verberum vehementia, nisi penitus clitelis exonerentur, propelli possunt. Lanæ tenuitate, longitudine & copiâ nostras superant. Frumento vescuntur, sed adeo pauci sunt & cibi & potus, ut triduo imò quadriduo abstineant. Mathiolus nobis ejus exactam descriptionem dedit, dum ait: Refert hoc animal partim camelum, partim cervum, adeo ut rectè quidem Græco idiomate *ἡμιφωκὸν* appellari posse crediderim. Longitudo totius corporis à cervicæ ad caudam sex pedum est: altitudo verò à dorso ad pedis plantam, quatuor tantum, & colli longitudo à scapulis ad cervicem, duum. *Capite, collo, ore*, superioris præsertim labii scissurâ, ac genitali Camelum ferè refert. *At caput* oblongius est: aures habet cervinas, oculos bubulos. Anterioribus *dentibus* in superiori mandibulâ caret, sed molares utrimque habet, ut bisulca ferè omnia, & ut illa etiam ruminat. *Dorso* est sensim prominente, quod per injuriam à pictore neglectum est. *Scapulis* propè collum depressis, *lateribus* tumidis, *ventre* lato, *clunibus* altioribus: & cauda brevi spithamæ ferè longitudine: quibus omnibus cervum ferè refert, quemadmodum etiam *cruribus*, præsertim posterioribus. *Pedes* illi bisulci sunt, diducta anteriori parte divisura. *Ungues* habet acuminatos, qui circa pedis amburum in cutem crassam abeunt. Nam pedis planta non ungue, sed cute ut in multifidis & in ipso Camelo contingitur. *Retramingit* ut camelus, & testes substrictos habet. *Pectore* est amplo, sub quo ubi thorax ventri connectitur, extuberat globus, ut in Camelo, vomica similis: è quo nescio quid excrementi sensim manare videtur. *Color* colli, cervicis, pectoris & anteriorum crurum est illi albus, reliqui vero corporis subruber, vel ex nigro rufescens. Rostrum tamen est nigro & anterioribus cruribus à genu albicantibus. Cicurac mansuetum est animal, sed frigoris impatiens, ut alia quæ ad nos è calidis regionibus afferuntur. Neminem offendit: sed miro admodum ingenio a billa se vindicat injuria. Nam ubi aliquis illud vexet, vel circa clunes opprimit, non calcibus aut moribus se defendit, sed vomitu vel cibi vel humoris in vexantem retrosum cum impetu ejaculato, ad protensam colli longitudinem. Salacissimum

ARTICULUS IV.

De Capra & Hirco domesticis.

mun hoc esse animal, id mihi conjecturam facit, quod cum sui generis femellis sit destitutum, magnâ cum prurigin capris se commisceat, non tamen crectis, ut alias capræ hirco ascendente solent, sed humi ventre accubantibus, ita cogente animali anterioribus cruribus. Itaque superascendens coit, non autem, ut fallo de retroromngentibus animalibus affirmat Aristoteles, averſis clunibus. Adeo venire vernali autumnali-que tempore stimulat hoc animal, ut illud viderim humile quoddam præsepium avenâ refertum confendisse, genitaleque illi magno cum murmure tamdiu confricasse, quousque semen redderet, plurimis una hora replicatis vicibus. Non tamen concepere capræ huiusce animalis semine referat, tum, quod, ut puto, vi coactæ illi profittere continuo balantes, tum quod cum hoc animali earum non conveniat species. Indicam ovem appellabat hoc animal, qui illud ad nos advenit, atqui à nostris ovis quantum differt, ut ipse judicare poteris. Hactenus Mathiokus. Ab his plurimum differunt, oves illæ Chilenſes, quarum iconem istam Belgæ attulerunt. Datæ omnia quadrant, inquit de *Laetius*, quoad corporis compositionem: præterquam quod postici pedes ungulas bisulcas habeant, priores autem in quatuor divisos ungues, & quod prolaxis admodum villis lanæ vestiatur, quam in primis commendat. Cæterum natura bene convenit cum præcedentibus, ita ut haud dubium sit unius generis animal esse, tantum ratione cœli sub quo degit variare: nisi forte inter utrumque sit distinctio illa, quam observavimus in descriptione Ind. Occidentalis, ut omnino existimo. Sputum ejaculatum in venter, & scribit P. Alonso d' Ovaglie in Historica Relatione Regni Chill, vulgo credi in parte corporis humani quam sputum illud contigerit, scabiem generari. Pollentia juxta Alpes, oves habet cani velleris, apud Martialem extrat. Apud Rhætos, arietæ sex vel septem annorum ad priora cornua alia veluti adnata, parva, bina, vel terna producant, illaque non ante quinquem vel sextum annum adnascuntur, primis robore & crassitie proficientibus. Sauromaticæ duro sunt pilo. Syriæ cubitales ovium caudæ, plurimumque in ea parte lanitii. Circa Tarnasari urbem Indiar, oves conspici, cornua damis haud ab similia habentes, nostris longè majores, Aristoteles author est. Visi & Monstroſi agni, quorum etiam hic Icones damus. Unus erat capite fuillo; alter duobus capitibus & quinque pedibus. Tertius pedibus equinis & capite fumiæ. Quarrus triceps. Quintus, dorſo duplici conjuncto, pedibus octo.

Martial. l.
14. Epigr.
117.

IN historia hac, de Capræ primo, mox Hirco, tandem Hædi nomine, in principio agendum est. Capras à carpendis virgultis dictos esse scribit, Varro, Cicero, & Nonnius. Festus tanquam crepas vult dici, quod cruribus crepent. Martinus à κατὰ voro, quod sit animal κατὰ φύσιν, deducit. Pro ætate & sexu variant nomina. Græcis dicitur αἰξ ab αἰσίν ruere, & cum impetu ferri. Dicitur verò αἰξ tam ἡρῆς recens natæ capræ, quàm χιμαῖος, quæ sunt anniculæ, vel mediæ ætatis, & adultæ quæ τράγος, licet hoc nomen maribus duntaxat competere videatur. Synonyma occurrunt plurima. Modernis Græcis vocatur γίδα, Tyrrhenis κάπρα, Cretensibus καρνί. Hefychius μελάς, & αἰσινος vertit capras; μερόδες sunt capræ fœmellæ quæ cornua ut plurimum habent. καλαῖες capræ in fronte signum habentes instar calli. μυαῖδες, quæ mulgentur: οἰνίς agrestis; χιμαῖος hyeme natus. Grammatici tamen χιμαῖος, pro omni caprario genere, omni ætate & utroque sexu inter prætantur. Sed & μυῖος & μεκάδες capræ sunt. Hircus, qui Sabinis fircus, vel ab hirsuto, quod ab Ebræo ἵν adurere, quod animal sit libidinosum, dicitur. Græcis est τραγός, vel à τραγόν & τραγόν edere, quod vorax sit: vel τραγὸν ἵν δῖμα ἔχει, à pellis asperitate: vel τραγὸν ἵν ἔχει, currendo. Capri nomen obtinuit, qui castratus est: Ægyptiis Mendes. Hædi est id quod ex capra & hirco nascitur. Ab Ebræo potius ἵν quàm quasi fœdus dicitur. Martialis fœtum quætulæ rudem capellæ appellat. Hefychius & Ethymologo dicitur ἡρῆς, Varino ad tres vel quatuor menses, postea χιμαῖος dici, donec pariat & mulgeatur. Rhodius audit καρνίος, aliis etiam καρνίφαλός, aut πρόδρυς, ἀνκαλαμάντες in quadam lege dicuntur, quod frugum calamos depascerent. Bisulcas esse capras, & cornigeras, haud uno loco Aristoteli proditum. Colorem mutant, & interdum variè generantur. Filii differunt sexu. Crassius est hircus, mollis & tenuior capris. Et quia hoc genus apprimè hirsutum est, ideo Festus, densorum pilorum homines hircipilos vocavit. Cornua omnibus esse negat Plinius; verum in his quibus sunt, indicia annorum per incrementa esse affirmat. Sunt autem ea longa & acuta. In Delo insula, prodente Varino, visum est hirci bicubitale cum dodrante, ponderis librarum viginti sex. Oculos, quos in angularum angustias contrudit, habet aliquando dissimiles; in tenebris splendere lucemque jaculari Plinius prodidit. Nasæ sunt finæ. Dentes capræ superiores non sunt præter primos geminos, ut idem ait, & pauciores alii quàm hircis, quod prodidit Aristoteles.

Alfonsand.
de bisulcis
c. 9.

Deſignat.

Plin. H. N.
L. 8. c. 11.

De-

Dependet mento omnium villus, qui aruncus, spirillus. Græcis ἄρυνκος, secundum quosdam ἀρύνκος dicitur. Noneolas vocari tradit Festus papillas quæ ex faucibus caprarum dependunt. Varro mamillas nuncupat, lacinias Plinius, verruculas alii. Binas in feminibus mammas habent: pedes macilentos. Per aures & nares spirare, præter Alemaonem vel potius Archelaum. Ægypti sapientes quoque credere. Philes lignum addit, quod naso obstructo nihil offendantur. Oppianus id de sylvestribus credidisse videtur, dum eis matum quandam à medo inter cornua loco ad pulmones pervenire, cui cerâ infusâ suffocentur, scribit. Bartholomæus quoque Eustathius, huc sententiam accedere videtur, dum se aliquid simile in homine invenisse prodit. Aristoteles tamen in contrarium nititur. *Ictus* extractum diu moveri aijunt. *Veneres* sunt plures. *Lien* rotundus. *Aspera arteria* talis qualis in homine. Quantum ad *Locum*, in aquilonaribus terris abundant. In Creta magna ipsarum copia, quod lupis careat. Ithacem Telemachus apud Homerum αἰγίσθον vocat. In Rhetia Helvetica præstantes caseoli caprimi sunt, præcipuè iis in locis, quicirca thermas Fabarianas montani sunt. Reperiuntur quoque in Achaja, Africa, Nubia, Sardinia, Cephalonia, Milero, Damasco, India, novo orbe, Hispania, Corsica & cæteris locis, de quibus in Differentiis agemus. Terram pastcularis aptam, Græci αἰγίσθον, αἰγίσθον & αἰγίσθον vocant. *Cibum* & potum frattendas, *μικαία φάσις* sunt. Inprimis verò frutetis, arbutu, alaterno, cytiso agresti, iligneis & quernis frondibus, maximè gaudent. Ex glande, si circa satietatem data est, abortum facere, Columella auctor est. In deliciis quoque habent oleam, ideò Minervæ inimicæ, vitis tenellos palmites, ideò Libero patri immolabantur, ficus & farnam, teste Eliano, fraxinum, tamariscum, barbam hircinam, & rosam caninam. Fabæ largius datæ, copiam lactis efficiunt: ut & pentaphyllon, si priusquam bibant, quinque dierum spacio ipsi vorandum detur. Ejusdem rei gratia, & distammum ventribus alligatur. Vorant alicubi scamnoneam, veratrum, clematidem, & teste Lucretio, cicutam. De Ladano libet Plinii verbis uti. Arabia, inquit, Ladano gloriatur, forte casus hoc, beinjuria fieri odoris, plures tradidere. Capras maleficum alias frondibus animal, odoratorum verò fructum appetentius, tanquam intelligant pretia, carpere germinum crutes: prædulci liquore turgentes, desillantemque ab his (casus militum) succum, improbo barbarum villo abstergere. Hunc glomerari pulvere, incoqui sole. Et ideò in ladano caprarum pilos esse. Recentiores tradunt sylvas Arabum passu caprarum refringi, atque ita succum

villis inhaerescere. Verum autem ladano Cypri insulæ esse, similiterque & ibi fieri tradunt, & cespum hircorum barbis genibusque inhaerens, sed edera flore derosso, pastibus matutinis cum est rosulenta Cyprus. Deinde nebula sole discussa, pulverem madentibus villis adhaerescere, atque ita ladano depecti, &c. Vulgarissimum porro pabulum gramen est, aculeatis inprimis foliis, capriola Ruellio, quod præ cæteris grata sit. Salsedine delectari, nec torcoribus ignotum. Dracula Transalpinae Hungariae præfectus, sexpenumero captivis Turcis pedes excoriatos contuso sale perficuit mox capras adhibuit, quæ linctu cruciatum augerent. Inperu, aquæ stagnantes & mortuæ, quæque diu in valis steteret, improbantur. Albertus, cum movetur, post meridiem, plus aquæ potaturus dicit. Prodigiosum, quod in Zacyntho Antigonius notat, nempe, quo tempore spirant Etesiae, capras hiantes stare versus boream, eoque contentos, aquam non requirere, neque bibere. Caprae sunt admodum veneræ, teste Plinio. Ideo mense septimo & adhuc lactantes incipiunt coire: idemque tradit, animam ipsi quam ovibus ardentior, calidioresque concubitus. Anniculæ etiam coeunt, & terno aut quaterno concubitu implentur: quod si à coitu imber accesserit, abortum infert. Quinque mensibus uterum ferunt. Pariunt maxima ex parte singulos, sed aliquando & binos, & ternos, & quatuor. Si clementia æstis & pabuli accesserit bis pariunt. Fertilitas ad octo annos durat. Aristoteles tamen tota vita coire asserit, & gemellos parere, si pater aut mater vim eam geminandi à natura obtineat. In trimatu sunt inutiles. Pinguedine sterilesunt, Commodissimum tempus coeundi hybernium solstitium. Unde Plinius Concipiunt Novembri mense, ut Martio pariunt turgescitibus virgultis. Quidam agi denas capras singulos adhibent hircos, alii ad quindecim: nonnulli ad viginti. Quomodo educari debeant, ad Oeconomiam pertinet. Vehementiorem coitum si excitare volueris, genitalia, delibutis multo sale & nitro manibus perfica: vel eadem pipere, aut urtica fructu perunge. Seminalem humorem capris ante coitum & partum destillare, Aristoteles auctor est. Idem, ubera illarum quæ coitum non patiuntur, à pastoribus montis Oetæ urtica vehementer perficari, ut dolorum insistant, prodidit. Inde primò cruentus humor elicitur, mox purulentus, postremò lac non minus quam ex his quæ venerem passæ sunt. Idem de mulieribus tam viduas quam virginibus Albertus scribit. *Amicitiam* colunt, cum ovibus, tigri, fargo, pulegio, & eryngio. De ovibus non est quod quicquam dicatur. Tigri, si hædus porrigatur, abstinet cibo per biduum:

Aristot. H.
A. l. 1. c. 18.

Lien.

Ibid. l. 1.
c. 6.

Cibum &
potum.

Plin. H. N.
l. 11. c. 17.

Generat.
Plin. H. N.
l. 4. c. 5.

Varro R. R.
l. 2. c. 3.

Arist. H. A.
l. 1. c. 14.
& l. 6. c. 19.

Aristot. H.
A. l. 6. c. 18.
Aristot. H.
A. l. 3. c. 20.

Symplicia
& Asop.
ibid.

duum: tertio die efuriens aliud poscit, nisi porrigatur, caveam convellit, hædo verò, tanquam contubernali suo parcat, quod Plutarchus prodidit. Sargus piscis umbra quoque ipsarum delectatur, & stantes in littore, attingere gessit, ad saliendum per naturam inhabilis. Pulegium à capris gustatum, si Plinio fides, balatum concitat, indeque Græci quidam literas mutantes blechon vocavere. Si verò eryngii caullem capella morfu defectum ore sustulerit, totus statim subsistit grex, relictoque pascendi studio, novo veluti spectaculo attonitus, non prius mirari rem desinit, quam pastor caullem illum abstulerit. *Inimicitia* ipsis cum lupo, pardali, elephanto, caprimulgo ave, saliva humana, melle, evonymo, vite, & conyza. Lupus capras devorat. Pardalis easdem invadit. Elephas exhorret. Caprimulgus avis ubera fugit. Unde uber emoritur, caprisque cæcitas, quas ita mulcere, oboritur. Humanam salivam vitare, Ælianus reliquit. Hausto melle debilitantur, si Alberto fides. Evonymi solum & fructus capras interimie gustatus, nisi purgantur: purgantur autem anocho, quod quis sit, vide Aldrovandum. Aquam si biberint in qua folia rhododendri maduere, pereunt. Iisdem & Sabina venenum. Oleam si lambendo linguâ contigerit, primo germinata sterilefcit. Pulmo assus ebrietatem prohibet. Conyza edentes moriuntur siti cneæta. *Egoletum* herba in Lycia, eisdem exitum. Inde nomen sortita. *Fox* ipsis est apud Græcos *μυκάριον*, id est mutire, ut Hopsianus vertit. Unde Homero *μυκάριον* vocantur. Apud Latinos, & balare, quod commune cum ovibus & fremere. Inde *φελαιόμορον* de hircio. Varinus ira hircinæ vocis imitationem esse asserit. Mobiles sunt & celeres. Unde Varro in Sorasti Fiscelio capras feras, è faxo, pedes plusquam sexagenas salire scribit. Frigores potius quam æstus sunt impatientes: fæta inprimis, quæ gelicidio hyemis conceptum fecere. Amant potius dumerâ quàm prata, & campestem situm: asperisque etiam montosis ac sylvestribus optimè pascuntur. Ita autem inhiærent rupibus, ut infra eas inveniuntur videantur pendere. Unde caprarum & hircorum grex, *αἰμάλιον*, quasi *αἰμώδης*, sublimium conversatio dicitur: ipsis verò *πετρεοβόσκον*. Proximè etiam ripas vago passu lascivunt, comam fluviis tendentes. De *Carnium* caprarum qualitate non convenit inter auctores. Hippocrati sunt crudis, statulentis & ructuum generatrices. Minus tamen æstivo tempore, quo melius pabulum habent noxiæ. Autumno deterius Galenus fecit hyeme, meliorem sanguinis consequi habitum, & naturalem intemperiem à temperatura temporis contractam corrigere. At Athenæus, si conficiatur, essi olida sit, plu-

rimum alere, plurimumque corpori robur addere, reliquit: Clitomachusque Carthaginensem novæ Academicæ sectatorem solum ferri dicere, quendam athletam Thebanum, omnes suæ ætatis viros superasse, quod caprinis carnibus vesceretur, tenacibus illis, & concocto difficillimis, quantum esu olidus è corpore sudor, manaret. Militarem cibum esse. Homerus in Achille legatos Agamemnonis excipiente, ostendit. *Lactis*, inter cætera lactis genera moderatè se habet: essi minus quàm humanum temperatum. Est tamen & in eo, si ætatem, passionem, anni tempus, & spaciū quo à partu edito distat, discrimen. Sine melle periculose sumi, auctor Galenus, quod in ventriculo coaguletur. Minus idem alvum tentat, nisi scammonio & aliis vescantur. In quibusdam Orientis locis, tertio mense ablati infensos, eodem ali solent. Lactis naturam *Casem* sequitur. At *hircorum* carum ad coquendum, tum ad bonum succum generandum, deterrima est: libidinifque inprimis tempore vitatur & feret. Apud Antiphonem tamen *φελαιόμορον* in convivio apponitur. Testes quoque & jecora damnantur. De *Hædina* non est una auctorum sententia. Sanctis in V. T. olim in deliciis: Ascræus Poeta *ὄρνις ἡγεῖται* vocat. Platina post Galenum, domesticorum animalium laudabilissimum esse, quod parum recrementi haberet, facile concoqueretur, bene aleret, sanguinem calido & frigido temperatum generaret, scripsit. At Brujerius eas vituperat, quod capræ febre nunquam carerant: nec possit sanum temperamentum à matre morbida fieri fortis. Julius Alexandrinus verò calidas quidem esse asserit: sed naturalem quæ in adultis est siccitatem, teneritudinem ætatis emendare, & ad temperamentum quoddam ducere: simul lactentes, minimè quidem ætatis ratione, verum alimentis beneficio, de nativa caliditate aliquid remittere, & humectiores tenerioresque fieri. Olim etiam apud Ethnicos, in convivio circumferebantur, lasere & aliis condire. Sanguis in cibum formatus, sanguiculus, teste Plinio, dicitur. Formabatur & in cibum: Unde *μάλινος* apud Lacones: & Pollux *αἰμάλιον*, obsonium genus exponit. Jeciora & pulmones quomodo coqui debeant, vide apud Apicium. Magni & in Medicina usus. Ideo Plinius, nullia remedium ex capra demonstrari dixit. Democritus etiam effectus ejus auget, qui singularis natus sit. Carnes caprinæ comitialibus in rogo hominis tostæ exhibentur, ut volunt apud Plinium Magi. Hircorum in aqua decoctis panos & apostemata discutiunt. Jure caprino cantharides expugnantur. Drusus Tribunus plebis caprinum sanguinem bibisse dicitur, cum pallore & invidia veneni sibi dari infimularet. Q. Cæpio

Galeni de bonis & malis succis lib. 6. c. 6.

Lucorum. Hircorum. p. 6. c. 10.

Bruej. de re cibaria. l. 14. c. 17.

Jul. Alex. Galien. l. 1. c. 7.

Plin. in Medicina. Plin. H. N. l. 18. c. 10.

Plin. H. N. l. 18. c. 10.

DECA

Plin. H. N. l. 10. c. 14.

Plin. H. N. l. 9. c. 3. Theophr. de anaphal. quæ lovident.

Plin. H. N. l. 10. c. 40. Ælian. H. A. l. 7. c. 16.

Aldrovand. de Bistaco p. 170.

Naturalis. p. 170.

Varro R. R. l. 3. c. 3.

Columella R. R. l. 7. c. 6.

Plin. H. N. l. 18. c. 10.

Galeni. de alim. Genit. l. 3. c. 1.

Athen. Diap. l. 1.

nen inimicum vellet. Eodem maculas contractas ablui Marcellus scribit. Tormina intestinorum & alvi fluores sistere in sartagine frictum, apud Galenum, & Dioscoridem habemus. *Hircinus* abscessus calidos cito maturat: in cerato quodam podagrico apud Aetium adiuscitur: lusciosos sanat: herbas diureticas nutriti, aridus & tritus inque vino cum petroselino sumptus, calculosis vehementer prodest. Quomodo & quando colligi debeat, apud Aldrovandum vide. Medicamentum hoc manus Dei vocatur. Paria ibidem ex Marcello, Fuchio, & aliis invenies. Adamantem eo solvi & emolliiri magni auctores, inter quos Scaliger & Joubertus prodidere. Si in sanguine eodem & succo fecationis vitrum esserbuert, aut maceratum fuerit, reddetur tam molle, quam est cera vel argilla, ut quidvis ex eo fingi possit: pristinae naturae restitues, si aquae immerieris. Hoc est Geberi, Alberti, & ingeniosi quidam Bituricensis vitarii secretum, quod ille moriturus Antonio Mizalido, ut ipse memorat, ultro donavit. Idem cum aceto mistus sanguinis vomitui & excrescentiis prodest. *Serum* commodè illis, qui mordicatione patiuntur, aut in recto intestino, aut in colo, injicitur, quod obcrassitum citius concresecat, ut Galenus docuit. Secundum Avicennam magis resolvit quàm cetera, cum melanchio, sulfure, & iride, lentiginibus & maculas tollit. Cum adipe asperino, Plinio teste, ac medulla cervina, resinaque & calce, labiorum fissuris efficax est. Cervix boum si intumuit, comperimus, inquit Columella, aureum esse medicamentum, ex pice liquida, & bubula medulla, & hircino sevo, & veteroleo, æquis ponderibus compositum atque incoctum. Cum calce strumas discutit, teste Plinio & Marcello; cum cera, ulcerata serpentina sistit; additâ pice & sulfure percurat; manantia item verendorum cum melle rubique succo. Per se datus adeps, teste Dioscoride, cantharidum venentum obrundit. Magi ut citat Plinius, commendant comitalibus cum felle taurino pari pondere decoctum, & in folliculos fellis reconditum, ita ne terram attingat bibendum sub limine ex aqua. Marcellus prisanam cum eodem coctam torminosis in declinatione convenire vult; & apud Dioscoridem habemus, caprinum adipem decoctum cum polenta, rhoë, & calce, dysentericis dari, & cum succo prisanæ infundi. Plinius denique in sorbitione aliquâ intestinorum vitis magnopere prodcesse asserit, ita uti protinus frigida aqua hauriatur. Idem remedium hydropicis. Sexrus Empiricus commendat. Canari, ut refert Cadamustus, sevo hircino conjuncto quorundam herbarum succo carnem in-

ungunt, ut cutis facta inde densior algorem ferat facilius. Nudi enim incedunt. Adhibetur & podagricis cum simo caprae & croco, sinapive, cum caulibus hederæ tritis, vel flore cucumeris sylvestris. Idem, pomatum ingreditur, ad fissuras labiorum commodissimum. *Medulla* post cervinam & vitulinam laudatur. *Serum* assum exlicis convenit, magisque quàm hirci, cum vino austero decoctum potumque, vel ex oleo myrrheo umbilico impositum. Idem ad nyctalopias facit, & illos qui comitiali morbo sunt obnoxii deprehendit, convulsionemque iisdem infert. Quin & ad canis rabidi morsum laudatur, quo imposito, ne tentari quidem aquæ metu affirmant. Hippocrates, si pariens inflata fuerit, hepatis ovillum aut caprinum calido cinere obrutum, edendum præcipit meracius ad dies quatuor, & vinum bibi vetus. Ex felle multa quoque apud Plinium inprimis sunt remedia. Venæcis ex mustela rusticâ factis, contrarium est: cum cinere aluminis, scabiem abolet: ad porriginem cum cretâ cinoliâ & aceto facit, ita uti capilli paululum inarescant. Idem lentiginis tollit admixto calce & vivo sulfure, spongiæque cinere, ut mellis sit crassitudo: Strumas etiam discutit, si sæpius incipientes ea tangantur. Superciliis impositum pilos abolet, nihil de angina & aurium vitis dicam. Invenitur denique apud Dydimum, non fore in læsto cinices, si fel hirci aut tauri, aceto acri diluatur, indeque lectus aut parietes illinantur. De *Liene* hoc habemus. Calidum, id est, ut è pecude exenteris est, & super lienem hominis impositum, mirè intra paucos dies dolorem auferre, si postea ad fumum suspendatur, ut illic arefcat. *Caput* cum pilis suis decoctum, & contritum incisâ intestina solidat. *Cerebrum* Magi per anulum trajectory aureum, priusquam lac detur infantibus instillant contra comitiales, ceterosque infantium morbos. *Æsculapius* cum melle carbunculos sanare vult. Sextui verò aquam, quæ è capra palato effunditur, & quicquid comedit, si misceatur cum melle & sale: ex eo caput & corpus si serò fricetur, pediculos extinguere promittit, atque idem remedium esse ad ventris dolorem. *Corii* cinis ex oleo illitus perniones mirè abolet: ramenta cum pumice trita, acetoque permixta, exanthematis profunt. Dissitur nimia in fermina ex naribus hæmorrhagia, si mammillæ ejus corrigio caprino vinciantur. *Pili* usti fluxus omnes sanant: combusti adjecta pice & aceto, naribusque inserti, sanguinem subito reprimunt. Accensi serpentes fugant. *Corus* combustum & mixta farina impositum, furfures scabiemque in capite emendat. In flamma ustulati, crustæ cum aceto scilicito tritæ, com-

Hippocr.
de natura
maliobr.

Mizalid.
Memorab.
ceræ. R. 2.
phorif. 11.

Columella
R. R. 1.6.
c. 14.

Dioscorid.
M.M.I. 3.
c. 94.

Cadam-
bus
Mag. c. 8.

modè igni sacro adhibentur. Capiti infirmi suppositum, vigilias in somnum convertit. Alarum factorem, rasum vel excultum, & cum felle hirci, myrrhaque mistum, tollit, si eo perfricentur. Comitialium morbum deprehendit. Nidore suo lethargicos excitat, & ustum ad albedinem dentes detergit. *Ungular* ad serpentes prohibendos Palladius urijubet: fcinis earundem ex aceto illinatur, alopecias sanat. Est & *Lac Caprinum* in multis contra morbos remediis. Scio,

Plin. H. N.
l. 24. c. 7.

inquit Plinius, Damocratem in valetudine Confidit M. Servili confularis filix, omnem curationem aulicam recusantis, diu efficaciter usum lacte caprarum, quæ lentisco pascebat. Vis ei inprimis alexiteria. Haultus cum uva taminia, contra ictus serpentum juvat. Quod primum mulgetur, eviores facere in quartanis accessiones, sive esum sive potum, Sextus Empiricus author est. Magorum verò quidam fimi hirundinum drachmam unam è lactis caprini vel ovilli vel passii, cyathis tribus adversus quartanas ante accessiones dare solent. Eodem perunctæ gingivæ faciles dentitiones faciunt. Potum cum sale & melle alvum solvit. Schistum, datur comitialibus, paralyticis, melancholicis, leprosis, elephantiacis, &c. Fervens adjecto potentæ quantum satis, ut pulcritulx instar fiat, dysenterico bibendum datur. Sanantur eodem & *Lenes*, post bidui inediã, tertiã die hederã passis capris, per triduum potu sine alio cibo. *Casæi* recens moribus animalium imponitur: siccus ex aceto & melle purgat ulcera: mollis cum melle subactus & impositus, pannoque aut lintep defuper tectus, supurationes livoresque celeriter abstergit. Recens coagulatus super oculos positus, dolores cori lenit, si mulier cibos adversans utero doleat, & febris ipsam ac rigor corripiat, Hippocrates pepi albi quintam, dimidiz choenicens partem, & feminis urticæ tantundem, & casæi caprini rasi dimidiam choenicem, simul cum vino vetere miscet, & forbenda propinat. Et alibi, si quid in utero computruerit, vel si sanguis aut pus exeant, caseum caprinum assatum vel rasum, vel simpliciter cum æquali parte potentæ miscet, & in vino jejuno propinat. Quantum ad *Coagulum*, Hædi contra paltinacum & marinorum morsus, drachmæ pondere ex vino sumebatur. In profluvio sanguinis bibebatur, & contra concretum lac assumbatur. Idem tertia parte ex aceto potum, sanguinis excreciones reficit: magnitudine fabæ, in vino myrtheo remissum, & jejuno celiaco datum, efficaciter prodest. Hippocrates quoque hædi coagulum ad adversi alvi profluvium laudat. *Urinam* quod concernit, ea cum aceto scyllitico hausta, contra ictus serpentum valet: apostemata, in quacun-

Hippocrat.
de morbis
mulieb.

que parte discutit: opisthotonon, auribus insula levat. Pæni pastorales in filiis quadrimis, ut refert Herodotus, venas verticis lanâ succidâ inurunt, nonnulli venas temporum, ne, scilicet, unquam pueritæ defluens ex capite officiat. Quod si pueris inurendis spasmus contingat, urinâ hirci aspersâ eos liberant. Dioscorides, eandem ad aquam quæ cutim subit, cum nardi spica, quotidie, binis cyathis, cum aqua bibi scribit, urinamque per alvum extrahi. Sextus, mulieri menstrua provocare, si bibatur, credit. Omnium creberrimus usus *Fimi*, Græci *ævesibis* propriè nominant, digestis & acris facultatis adeo, ut induratis scirrhorum in modum tumoribus, congruat, non tantum lenis, sed & aliarum partium. Ustusque tenuioris quidem substantiæ, verum haud manifestè redditur acrior. Datus aliquando ex aceto ad viperarum morsus, ex vino ad auruginem, cum thure ad profluvium muliebæ. Inquietos infantes, fimo isto alligato panno, cohiberi tradit Plinius, maxime puellas. Luxatus cum melle illinitur. Ex aceto decoctus, strumas discutit. Ex eodem subservefactus, & illitus, ulcera, quæ serpunt, sanat. Cum melle paratus & appositus cancrasos, & carbunculo ventris laborantes, sanat, & eosdem discutit. Ambusta sine cicatrice sanat. Trius & cum aceto scyllitico mistus, fronti quæ applicitus, hemiplegiam tollit. Cum eodem subactus ad crassitudinem mellis articulo- rum contractiones relaxat, & tremulis prodest. Cum farina hordei & aceto impositus, maxime in duris & rusticorum corporibus, remedium est ischiadicis. Pillulæ inter remedia mensium & secundinarum pellendarum apud Hippocratem. Hiscæ adiacere libet, quod ipsæmet hircus pestilentia tempore domi alatur, quasi ædium vastitas, viroso vapore, quem hircus exspirat repleta, aditu auram venenatam repellat. Præter hæc, & *Uterum*, sunt ex caprillis villis cilicia: ex pellibus indumenta, calcei, stragula, utres, lagenæ, rates, folles, vela, charta denique & scunicæ: cornua hircina Pyrrhus crista loco capiti imposuit. Locrenses, quos Ozolos vocant, *ævazins* *æpi* *auridias* id est, ovium & hircorum pelles gestabant, & plerumque inter caprarum greges versabantur. Sardos quoque & Getulos caprarum pellibus amiciri consuevisse, author est Varro. In Cypro etiam Zambellotum è pilis caprarum conficitur, & Josephus Barbarus testatur, in Armenia minore propè Betolin & Isfan fluvios, vel ideò magnam caprarum copiam ali, & quotannis tonderi. Asserit & Belonius, selectiores Turcarum pannos, undulatos, ex pilis caprarum Ancyra Cappadociæ metropoli confici: sed & tapetes, ex iisdem constare. De chartis quod dixi, illæ, Pergami Trôadis primum inventæ fueræ,

Herodot.

l. 4.

Galen.
simpl. l. 10.
c. 33.

Plin. H. N.

Varro R. R.
l. 2. c. 7.

Belon ob-
serv. l. 3.
c. 12.

fuere, & exinde nomen sortitæ sunt. De *Differentiis* *Differentiis* pauca occurrunt. *Ægyptiæ* factus quinos pariunt, quod fecundissimas Nili aquas bibant. In Phrygia hirci sunt quadricornes, referente Scaligero, pilo admodum prolixo, æquante candorem nivis, quem vellunt ad texturam, non autem tondent. *Ægyptii* apud Plutarchum, affirmant, capras suas, quoties cum sole, eodem planè loco Syrius oritur, in ortum omnes conversas, eo respicere, atque hoc syderis huius revolutionum argumentum certissimum esse. In *Aquilonaribus* terris, si Olao Magno credimus, hirci sunt magno corpore, crassissimis cruribus, plenè & brevi cervice, auribus flexis, & depressis, capite parvo, spisso, longo, ac nitido collo, cornibus altis & latis. Ferè omnes colore sunt albo. Hyeme pascuntur pinorum corticibus, musco, & populeis virgis. Pelles maximis navigis, quæstus & lucri causa, in Germaniam exportantur. *Cassie* capra, ut *Ælianus* exponit, & albidissima sunt & cornibus mutilæ, & ad maximorum equorum magnitudinem accedunt. Eorum villi adeo molles, ut cum Milesis lanis comparantur, ex iisque *Calpiorum* sacerdotes, & dirisissimi, vestes confectas gerant. In *cephalenta* capra non bibunt quotidie, sed adversum sibi ventum ore hiantes excipiunt. Ideò *Theophrastus* sex mensibus non bibere dixit. In Ciliicia, referente *Plinio*, circaque Syrtis, villosi consili reperiuntur. *Damasfero*, supra palmum longas habent aurículas, ubera multiplicia, suntque admodum fecunda: Circumducuntur quadraginta vel quinquaginta ab eis quibus lac est venale, & ubi lac emere volueris, in superius devehuntur cænaculum, etiamsi triplex foret connigatio, ubi coram in vasa stannea, lac emulgent. *Narbonenses* aurículas latiores suis habere, *Gefnerus* audit, ut quæ ad dodrantem longitudinis accedant. *Hyrcæ*, si *Alexandro Myndio* credimus, ungulas quidem habent, sed non bifidas. Aliquando ternos, quaternos aut quinos factus edunt, & lactis sesquicongium. Idem *Indici* propè urbem *Tarnassuri*, & *Africanis* ad promontorium capitis viridis contingit. *Hircum* ad *Amboinam* lacte suo parvasalentem hædos, se vidisse, *Franciscus Xaverius Jesuira*, corruptæ illius de Christo & Petro historię, quam *Persicè* conscripsit auctor, testatur. Ubere enim quod propè genitalia unicum habebat, tantum lactis reddebat quotidie, quantum scutella capere potest. *Atambrina* capra in regione *Damiata*, fert equitante, sellam, frenum, & cætera quibus equi instrui solent: aurículas usque ad terram demissas habet, cornua deorsum revoluta sub ore. *Pharos insula* *Ægei maris*, gignit capras cervis colore similes, magnitudine majores.

Est autem eis cornu longum ad duodecimum palmos, rectum, & quod unum solum habet porrectum stipitem, si *Surio* credimus. In *Sardinia* scribit *Nymphodorus*, pelles caprarum tam mirificæ vi esse, ut hyberno tempore calefaciant, æstivo refrigerent. Eadem forent sunt, quæ *Mufnones*. In eadem hirci quidam celeritate omnes bestias superant. Ex *Monstris*, tricornis capræ imaginem hic exhibemus.

ARTICULUS V.

De Capris sylvestribus in genere.

DE Capris sylvestribus in genere & in specie agendum est. Illarum plurima apud Græcos occurrunt nomina. *Αἰζή*, nempe, *αἰζήριος*, *αἰζή*, *δερκάς*, *δερκαλῖς*, *δερκαδός*, *αἰζή*, *πῖνξ*, *βυβαλῖς*, *ἰζαλῖς*, *τεβρίς*, *κεμάς*, *κάλῖς*, *παραλάφῖς*. *Αἰζή*, capra fera *Latinis* est. Solinus tamen sagittas dictamno herbâ extrahendi morem, qui ab *Aristotele*, *Theophrasto*, *Cicerone*, *Virgilio*, *αἰζή* simpliciter ita dictis tribuitur, ad illas adstringere videtur, quæ *Cretam* & *Idam montem* potissimum incolunt. Et, si *Virgilio* esset, fera capra quæ *Aristoteli* *αἰζή*, manifestissima inter terrarumque contradictio esset. Cum hic feras capras in Africa esse negat, ille haberi ostendat. Ideò per capras feras *Virgilii*, capreas exponit *Servius*, & *Aldrovando* videtur, ubi pro specie sumenda est, illam intelligi debere, quæ domesticæ est similior. Sanè *Varro*, capras quas alimus, à capris feris ortis dicit, ipsoque capræ feræ nomine, privatim uti videtur. *Varino* *αἰζή*, *αἰζή*, & *Hesychio* dicitur: quam tamen vocem *Oppianus* peculiari speciei, illi scilicet, quæ *Tridentinis* & circumvicinis populis *Camoza* vocatur, tribuit. *αἰζήριος*, capricornus est *Latinis*, quam vocem barbari, teste *Scaligero*, capræ sylvestri imposuere, & soli *Suidæ*, genus est animalis. *αἰζή* & *δερκάς* solonomine differunt, etsi quidam apud *Hermolaum* animal diversum esse opinentur. Alibi pro eo *ζιγῆ* legitur, interpretes *Strabonis* *Damam*, *Nicandri*, *Capream* vertit. *Damas* etiam traducunt apud *Oppianum* *Gillius* & *Bodinus*, qui *ἰρμῖς* *Hesychio*. *Dioscorides* tamen à *Dorcadæ* manifestè distinguit. *Cornarius* rupicapram intelligit, quæ cornua in dorsum adunca habet. *Dorcadis* nomine *Plinius* ita utitur, tanquam eimillum apud *Latinos* vocabulum respondeat, sentitque capream, capreolum & dorcadem, tria animalia, unum dumtaxat animal denotare. *Aldrovando* ea vox nomine generis usurpari posse videtur. Aliis, ut *Ethymologo* & *Varino*, cer-

Aldrovand. Hist. beulæ
C. 10.

Ælian. H.
A. L. 17.
C. 34.

Aristot. in
Metaphis.

Ælian. H.
A. 3. c. 34.

Xaverius
Epist. 23.

Oppian. Cyneget.
L. 1. v. 143.

cervinus pullus esse creditur, sed malè. Gordus à dorco sexu differre existimat. Scaliger per dorcadem capreolum, per dorcum capream intelligit. Ut ut sit, *ῥαῖς* ἢ *ῥαῖος* *ῥαῖος* venit, quòd acutius videat. Afferunt namque hi, (Origenis apud Aldrovandum verba sunt) quibus medicinæ peritia est, inesse huic animali intra viscera humore quendam, qui caliginem oculorum depellat, & obtusiores quoque visus exacuat. Ideò Ethnologo *ῥαῖος* *ῥαῖος* *ῥαῖος* dicitur. Invenitur & *ῥαῖος* in Canticis Canticorum, quæ tamen vox, auctore Myrtilo apud Athenæum, parum usitata est. Videtur omnem capram sylvestrem significare. *ῥαῖος* apud Oppianum brevem habent caudam. Gillius cervos transtulit, sed perperam. Ab istis namque apud eundem distinguitur. *ῥαῖος* Varino sunt *ῥαῖος*, *ῥαῖος*, & *ῥαῖος* *ῥαῖος*. At Aristoteles, dum dicit, sed nec cervum, nec *ῥαῖος* habere, & sanguinem ubi effluxerit concrefcere omnium, præterquam *ῥαῖος* & *ῥαῖος*, ab invicem distinguit. Gaza Damam vertit. Nomen à celeritate, *ῥαῖος* ἢ *ῥαῖος* *ῥαῖος*, Grammatici sumunt. *ῥαῖος* à quibusdam & lepus & dorcas exponitur, cervus item & *ῥαῖος* quæ omnia animalia sunt timidissima. Sed & *ῥαῖος* idem est quod *ῥαῖος* timidus, seu pavidus, quo sensu Homerus *ῥαῖος* *ῥαῖος* dixit. *ῥαῖος* apud Hesychium exponitur, vel hinnulus, vel cervus, vel dorcas. Ex caprearum genere esse, negat Scaliger. Sunt, inquit, in cervis, ut in bobus junix & juvencus. Alio specie à cervo differunt. *Turbinis*, inquit, *ῥαῖος* celeritudo fertur, *ῥαῖος* *ῥαῖος* *ῥαῖος*. Cauda est albißima, tum ex albenis ejus oculi cyaneo colore tincti videntur, aures per albis pilis reßerte, neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in fluvio confluentem insideris, Ungulis pedum remigant, fluctus perumpit, & verò in lacubus natare gaudet, unde sibi passum comparat. Virides junco & Cyperum depascitur. *ῥαῖος* hinnulem interpretantur. Cordus, Marcellus, & alii. Aldrovandus peculiarem quandam capræ speciem hoc nomine indigitari, apud Dioscoridem. Scribit. Nam Varinus & Ethnologus *ῥαῖος* quoque dici produnt. Marius Grapaldus damam reddidit: Solinus etiam Damam esse ostendit, dum scribit. *Nebrodi damarum capra* nomen dedit, quem *dama* & *hinnuli* gregatim pervagantur, inde *Nebrodes* dicti. *ῥαῖος* ex Scythicæ & Sarmaticæ gentis capris sylvestribus censetur. Magnitudine est inter cervum & arietem, albicante corpore, eximie super hos levitatis ad cursum: naribus potans trahit ad caput. Hinc postmodum complures dies servans adeo, ut per carentes aquis agros facile pabulum carpat. *Capra* vox apud Latinos, sæpe pro omni capra sumi videtur. *Rupicapra*, etiam in sylvestribus species est Pli-

nio, ratio tamen nominis postulat, ut generis etiam vicem subeat, quandoquidem per summas versari rupes, non illi tantum cui cornua in dorsum adunca, convenit. Delectantur in universum excelsis montibus, & tam in sublimi habitant, ut vix humanis obtutibus pateant. Quod si aliquando ferarum vel hominum adverfitatem perfensere, de altissimis saxorum cacuminibus sese præcipitantes, in suis se cornibus illasas suscipiunt. Plurima inter mares discordia propter foeminas, tempore libidinis. Domestici, omnium censu, saporis alimentique bonitate, constitutionis tenuitate, concoctionis facilitate, excrementorumque paucitate præferuntur. Sicciores tamen paulò carnes habent. Ideò inventum Arabum oleo eas incoquere, ut inde humescant. Diocles tamen, Archidamus & Galenus, quod in oleo coquitur sicum evadere, & glutinis vinculo amisso, solutile fieri censent, *ῥαῖος* nempe & *ῥαῖος*. Usus in Medicina quod spectat, Capræ in cibo sumptæ dysentericis profunt. *Secur* seu inassarum, seu tritum cæliacis opitulatur: Vapor in aqua calidà fàlfa cocti, oculis exceptus, nyctalopas juvat. Combustum & aspersum sanguinem sistit, maximè si contritum naribus indatur. Sanguis cum palma marina teste Plinio pilos detrahit: secundum Marcellum, abscessus maturat. *Fel* theriaca est moribus venenosis. Idem contra suffusiones incipientes, oculorum caligines, genarum & palpebrarum scabrias, facit. Cum rosaceo aut succo porri tritum, & tepidum naribus instillatum, tinnium tollit. Cum melle Attico faucium dolores levat, & veretri exulcerationem sanat. *Fimus* aridus, tritus & cribratus, ex vino odorifero cyathi mensurà sumptus, auruginem tollit, si Galeno credimus.

ARTICULUS VI

De Capris sylvestribus in specie.

PUNCTUM I

De Rupicapra & Dama.

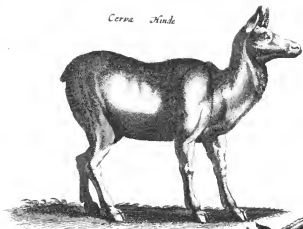
Caprarum sylvestrium species sunt, *Rupicapra*, *Dama*, *Ibex*, *Bubalus*, *Pygærgus*, *Capra strepticerus*, *Dama vulgaris*, *Capra Afæhi*, *Capra Bezoardica*, *Subak* *Systharum*, *Oryx*, & *Capra auribus demissis*. *Rupicapra* Dioscoridi Dorcos, Oppiano *ῥαῖος* seu *ῥαῖος*. Varroni Capra, nisi fallor, dicitur. Magnitudo ei quæ capræ villaricæ, paulò tantum altior, & corporis forma feris altis similior. Bellonius minorem damà facit. Colore est inter fuscum & rufum, qui æstate magis ad rufum, hyeme magis ad fuscum vergit. At Scaliger æstate pilo fulvo, hyeme ci-

Aldrovand.
Hist. Anim.
c. 11.Scalig. Exerc.
c. 207.

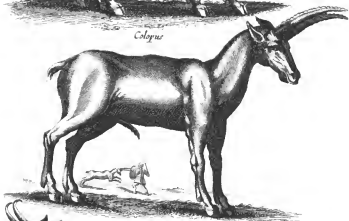
Re-

Willian. H.
A.L. 14.
c. 14.Strabo, Geog.
lib. 7.

Cervus Hindu

Colopus

Rupicapra Oena

Ilex Steinbock

Capra Lybica

Thrus

Capra Gelb

Capra Cass

Capra Hispanica

Capra Manbring

Capra Manbrina

1871

Mircus Bock

Rupicapra

Caper Aethiopicus Bupalus Cernuus Albi

Dama Veterum

Mircus Cotilarchus

Culor

Iba: Sghaffer Sardus

Tab. XXVIII

Mufonus

Traie Vel Iba

Bellonob.
l. 1. c. 54.

nereo effedixit. Gesnerus partim albam partim nigram, distinctis coloribus vidit, sed & albae totæ interdum, quamvis rarissime, conspiciuntur. *Oculus* habet rubros, *aures* arietinis longiores, colore gilvo, atramque lineam utrinque recta à cornuum radice supra oculo ad extremum os ductam, & in labra superiora descendente. *Frontem* veluti stella insignit. *Cauda* superior pars pilosa, nigra, & rotunda, ut dorcadis longa. *Cornua* ei nigricant, novem aut decem digitos longa, multis nodosis circulis exasperata, minoribus paulatim, in unco nullis, quin levis & acutus est hamis instar. Parallela ferè, id est, æquis undique intervallis surgunt, solida, ab initio tantum pollicis circiter mensuræ cava, & teretia magis quam domesticis. Ajunt, inquit loco citato Scaliger, mucronibus cornuum, id quod capras quoque facere videmus, tergum scabere. Ex ea scalpuratione, quæ perniciēs eveniret, operæ pretium est cognoscere. Creditum est tanta illas illo in pruritu perfundi voluptate, ut extremum cornus fastidium, in corium eo usque adigatur, unde retrahi nequeat. Quocirca ex altissimis ruere locis, atque afflicti, aut à venatoribus fortè deprehensas, proculve observatas capi, aut fame interire. Rupes montium colunt, non summas tamen, ut ibex, neque tam altè & longè saliant: descendunt aliquando ad inferiora Alpium juga. Conveniunt sæpe circa petras quasdam arenosas, & inde arenam, ut capræ sal, lingunt, quo linguæ inertem pituitam defriscant, & appetitum excitent. Cum in venatione urgentur, altius semper ascendunt, donec nullus ad eas canibus pateat accessus: deinde cum venatores per saxa manibus pedibusque sequi vident, de saxo in saxum transiunt, ac montium cacumina petunt, donec nulla scandendi reliqua sit facultas. Illic se cornibus retinent, & quasi suspendunt. Sic vel bombardis feriuntur, vel in præceps pelluntur, vel fame pereunt. Mox à Divi Jacobi diæ frigidiores montium clivus petunt, ut paulatim frigori assuescant: Capræ, aliquando cicurantur. Ex pellibus fiunt chiroteca: equitantiæ. Ubi errantibus quærent novæ sedes, aut pascua perspectà proximâ rupe, projecto pede, sæpe periclitantur ejus fidem, nempe, mobilis ne sit, an lubrica. Illud festivum, addit Scaliger, In aula patrum Bonifacii, vidimus cicures affilire ad aulæ pendentia, in quibus similes essent intextæ feræ. Quantum ad *visum*, caro est siccor, & melancholici humoris parens, odoris sylvatici. Venatores ex recenti sanguine faturientem, tanquam insignie vertiginis remedium sorbent. Apud Plinium legimus, sevi cyatho, & lactis pari mensurâ deploratum plithivum convalescere. Iconem duplicem hic exhibemus: Rupicapræ nempe, & Caprimontani. *Dama* du-

plex est, Una veterum, de qua hic, altera vulgaris five recentiorum, Græcis *αλεπούς* dicta, quam Gaza fortè intelligit, cum *ωβίνα* apud Aristotelem damam vertit. Plinius caprarum sylvestrium generibus, quæ transmarini situs mittunt, annumerat. Forte Dioscoridi & Nicandro, de coagulo agnibus *ωβίς* appellatur: Grapaldis etiam *ωβίς* damam reddidit. Animal est capræ magnitudine & colore dorcadis. Ovidius fulvo tergore damas vertit. Famosa est in primis earum timiditas. Ideo rarò mansuescere Plinius tradit. Cornibus tanquam unco prominentes rupes apprehendunt, neque aliter inaccessas montium verrucas superant.

PUNCTUM II.

De Ibice.

Dioscorides in capite de coagulo, hujus capræ non meminit, & vix fortè aliquis egest ex veteribus, qui meminerit, Homero excepto, qui *ἰβητις αἰγὴ* vocat. Esse verò eam quam Germani *Steinhock* vocant, omnes docti uno ore testantur. Plinius totam historiam brevissimè complexus est, dum inquit. Ex caprarum sylvestrium genere sunt etiam ibices in Alpibus, pernicitatis mirandæ, quamquam onerato capite vastis cornibus, gladiorumque vaginis, in hæc se librant, ut tormento aliquo rotati in petras, potissimumque è monte aliquo in alium transilire quærentes, atque recessu pernicius quò libuerint, exultant. Egregium est animal & corpulentum, speciem ferè cervinâ, minus tamen: cruribus quidem gracilibus, & capite parvo cervum exprimit. Color *pellis* fuscus est. Senectute canescunt, & secundum dorsum longitudinem nigram lineam excurrentem habent. *Oculi* splendidi & pulchri. *Ungula* bisulcæ & acutæ. Fœmina in hoc genere mare minor est minusque fusca, major caprâ villatica, rupicapræ non adeo dissimilis. Mares prolixa nigricante barbâ gestant, quod nulli, ut Bellonius tradit, alteri animalis cervinis pilis prædito accidit, præterquam fortè hippelapho. Magni ponderis cornua ei reclinantur ad dorsum, aspera & nodosa, eoque magis quo grandior ætas processerit. Augentur enim quotannis, donec jam vetulus tandem, nodi circiter viginti increverint. Bina cornua ultimi incrementi ad pondus sexdecem aut octodecem librarum accedunt. Bellonius quaternos cubitos longa vidit. Tot autem transversos nodos seu radios habent, quos annis animal natum est. De pernicitate aliquid ex Plinio diximus. Nulla certe montium rupes tam alta, edita aut præceps est, quam non saltibus aliquot superet, si modò aspera sit, & spacia tanta prominent, quantâ salientis ungulas excipere possit. Bellonius

Aldrovand.
Hist. hiscæ
c. 13.Plin. H. N.
l. 8. c. 52.Bellon. obs.
l. 1. c. 13.

nus ex scopulo uno in alium sex etiam passuum intervallo distantem, desilire solere scripsit. Dum cadit ex alto, totum corpus inter cornua à collisione protegit, & ictus lapidum magnorum, cornibus excipit. De Venatione Aldrovandum consule. Duorum generum Bellonius dari prodit, in Creta: id se ex earum cornibus inde à Cypro delatis didicisse, addens. Deprensæ libero capaciæ cursus loco, in venatorem irruunt, eosque de rupe dejiciunt. Cum impetendi locus non est, dependunt animum & facile cedunt. Ejusdem generis est illa fera Lybica, quam Elianus ita describit. Capræ feræ ad summum Lybicum montium vertices commorantur: ad boum magnitudinem accedunt: ipsarum armi & erura luxuriosius pilis fluunt: tibiis parvis, frontibus rotundis, oculis raris & concavis, non valde projectis sunt: Cornibus post primum exortum utriusque ab alteris longè diversis, & aberrantibus & incurvis. Non enim simpliciter ac aliarum caprarum recta existunt, sed catenus retorquentur, ut ad armos pertingant. Ex capris longè maximè ad salendum habilitate sunt. Nam ex cacumine, in aliud longè distans cacumen transiliunt: & tametsi sæpe earum quæpiam, dum ex uno vertice in alterum saltare contendit, ob nimiam intervallorum distantiam, per prærupta saxa præceps agitur, nihil tamen lædunt. Sic est adversus saxorum duritiem, membrorum resistente firmitate, ut nec cornua frangat, nec caput diminuat. In summis montibus plurimas solertia quadam captandi caprarum generis, nimirum, vel jaculis, vel retibus, vel laqueis, à doctissima arti venaticæ instructi comprehendunt. Jam in patentium camporum æquoribus, quilibet vel tardus pedibus eas quod ibidem non valeant capere possit. Earum pellis & cornua aliquot commoditates habent. Nam in frigidis tempestatibus ad frigor vim, atque hyemen excipiendam, pastoribus & fabris materiariis pelles mirificè profunt. Cornua ad hauriendum de præterfluentium rivorum confluentibus, aut è fontibus potionem, ad depellendam sitim, non minori usui habentur, quàm vel calices ipsi. Tanta enim capacitate sunt, ut in bibendo respirare sit necesse. Ab homine expoliendi bene perito cornu politum, tres mensuras capere potest. Habet in Medicina usum. Coagulum casdem cum leporino vires habet, ut tradit Serapio. Sanguis, ad calculum in vino apiato apud Gesnerum commendatur. Ischiadicis & arthriticis unicem remedium, sic Marcellus Empiricus componit. Fimum ibi cum lunâ decimâ septimâ colliges, quanquam & alia vetere lunâ collectum, lures urget, simili efficaciâ proficit, dummodo medicamentum decimâ septimâ lunâ componatur. Ex eo ergo simo

quantum unius manus pugno pleno poteris comprehendere, dummodò impar sit numerus pillularum, in mortarium mittes, atque adjicies piperis grana viginti quinque diligentissimè trita: tunc addes mellis optimi heminam, & vini veterissimi optimi sextarios duos, & contritis prius pillulis universa miscebis, & repones in vasculo vitreo. Sed ut major sit medicaminis efficacia, luna decima septima id facere debebis, & cum daturus fueris remedium, à die Jovis incipe, & per dies septem continuos dato, ita ut qui remediandus est, stans, in scabello contra Orientem bibat. Hæc Marcellus, quæ merè sunt nugata.

PUNCTUM III.

De Bubalo sive Bubalide, & Pygargo.

DE Bubalide hæc Aldrovandus habet. Aldrovand. Hist. Babil. c. 14. Arbitrabar, inquit, aliàs, bubalum specie differre à Bubalide, deceptus nimis irum &c. Vide Aldrov. pag. 303. usque ad finem, quam bobus esse ibi etiam judicabam. Quantum ad Naturam, domesticam sedem misericè amplectitur. In alienum deductus locum, & ad pascua demissus, veterem repetit. In metu, occulto capite, latere se putat, ut struthiocamelus. Eellus feroces pugnaeque fugit. Sanguis aliquantulo magis spissatur quàm leporis & cervi: quippe, qui proximè ovillo, aut paulò minus consistat. Placet & de Pygargo Aldrovandi verbis agere. Pygargon, (verba ejus sunt) Plinius, in præcatis verbis &c. p. 304. 2. usque ad finem frequenter sylvestris & deserti. Aldrovand. Hist. Babil. c. 14.

PUNCTUM IV.

De Caprea Plinii, Capra Strepticerote, & Dama vulgari.

CAPREA Plinii, Capreolus noster est, quem Germani Ahy vocant. Cervis est colore non dissimilis, sed mole corporis longè inferior, qui vix capram æquat. Mas cornua in capite gerit senis plerumque ramis distincta. Fuit qui decem & septem haberet cornua, cujus icon Aldrovando à Duco Bavarie missus erat. Plinius de iis ita: Dedit ramosa capreis, sed parva, & fecit decidua. Visu est acuto, voce exili, dentes non mutat. Virgilius maculis distinctum ostendit. Servius sparso albo expōnit, qui habent adhuc maculas à primæ ætate venientes. Accessu enim temporis, inquit, mutant colorem, & eorum macula gratiæ minoris esse incipiunt. Multæ in regionibus Helvetiorum Alpibus capiuntur. Humiliora tamen loca amant quàm lœx vel rupicapra. Fœmina si maritus capiatur, alium

Capra Streptoceros

Eale

Alceon

Capreolus Rehe

*Capreolus
Marinus*

Capra

Gazella

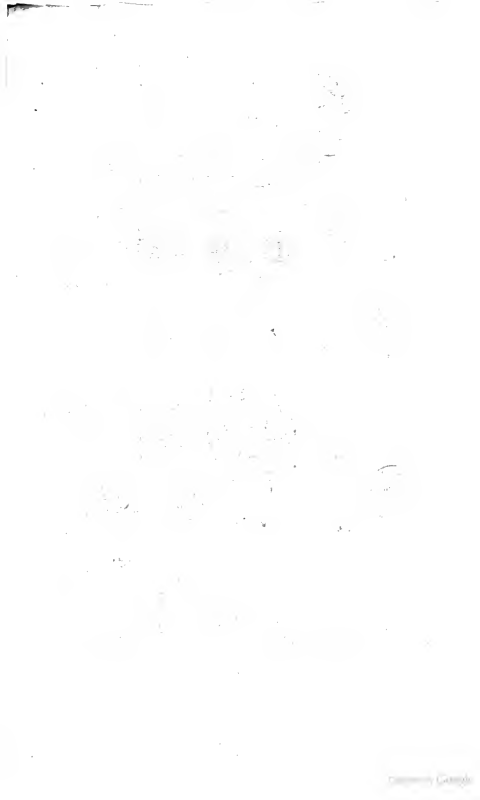

Cervo Camely

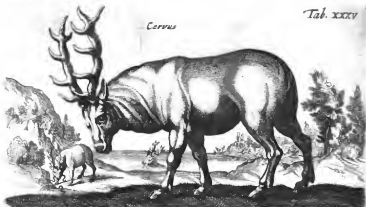

Capreolus Moschi
Bisem thier

Cervus

Hippelaphus mas

Kist Kirsch

Cervus
Burgundicus

Alce Elend

*Cervus
Mircchili*

*Ovis Cervi
Species alps. Alce*

alium quærit, eumque secum ad pristinae habitationis locum adducit. Fœmina verò caprâ, maritus alio discedit, & aliam sequitur conjugem. Cornibus vel uti nesciunt, vel non audent. Cum perdicibus amicitiam colunt, & in iisdem locis pascuntur. Flantem ventum petere currendo Bellifarius ait, ut refrigerari spiritus cursu laborantes possint. Parem illis & apris alimentum bonitatem Julius Alexandrinus posuit, nisi quod illius caro sit concoqui facilior, & citius fugiens. Hæc pertinent Capræ Brasilienses, quæ duplices *Capra curte* nempe, & *Capra curra*. Illæ sunt nostris capreis ferè similes.

Caput septem digitos circiter longum, *oculus* magnis, & nigris; *narius* longis & parentibus; *ore* nigro, *cute* splendens; *auribus* quatuor digitos longis, duos & semislatis, *venis* conspicuis; *colla* rotundo & magis glabro pilis, quam in reliquo corpore: citiusque longitudo colli circiter quinque digitorum & semis. Corporis longitudo à colli exortu ad initium caudæ duorum pedum. *Cauda* brevis ut capreis esse solet. *Crura* quatuor, priora pedem, posteriora sesquipedem longa: *pes* quilibet duas habet ungulas nigras; & supra has duas minores supra se invicem politas. Pilis vestitus glabris, qui in toto corpore, cruribus & pedibus rufescunt, in collo & capite fusci, sub gutture & inferiori collo albi. *Cauda* quoque inferius est alba. *Aures* interius albescent, exterius sunt fusci & ferè carent pilis. *Osi* inferius longius paulo quam superius? Ruminat cibum. *Manus* fecit facile. Quando unius aut duorum mensium ætatem habet totum corpus maculis albis eleganter est variegatum quæ successu temporis evanescunt. *Cuvacu-apa-ra* Brasiliensibus, caprea est cum cornibus, paulo major superiore, at ejusdem coloris. Cornua tribrachia seu digitos habent, nimirum infernum brachium quod longum, & apicem bifidum. Thyrsus seu scapus pollicem humanum est crassus, & octo vel novem digitos Rhyndandicos longus. De *Capra strepsicerote* ita Aldrovandus. Plinius inter sylvestres capreas, quas transmarini situs mittunt, Strepsicerotes &c. pag. 305. usque ad finem. Cretensis imaginem ex Bellonio. *Dama vulgaris*, describente Bellonio, corpore quidem cervum refert, & capreolo major est, sed colore differt. *Dama* minus caput habet cervo. Cornua etiam illi omni anno decidua ut cervo, quæ antrosum protensa habet præter aliorum consuetudinem. Gilvam habet dorsi spinam, atramque lineam, secundum dorsi longitudinem excurrentem. Cauda longa est ad proclites usque dependens, uti vitulo. Sæpe accidit ut ejus latera candidis maculis aspersa sint, quæ vetustate pereunt. Accidit etiam sæpe numero, ut fœminæ omnino albae sint, sic ut capræ existimari possint, nisi pilum ad-

modum brevem haberent. Ostenduntur ejus cornua ingentis magnitudinis variis in locis, qualia sunt, ea quæ in gradibus & ascensu Ambosianæ arcis conspiciuntur. Caro cum capreolis ferè in qualitatibus convexit, sanguinem tamen ad atram bilem tendentem aliquo modo efficit. Aliquando vervecis in morem pinguis est. Fimus cum oleo myrtino præparatus, capillos augere dicitur.

PUNCTUM V.

De Capra moschi.

DE Capra Moschi ex veteribus soli Arabes scripserunt. Recentiores Græci, ut Aëtius & Paulus Ægineta, si quid habent, ex iisdem sumere. Sive autem hanc feram, dorcadem capreamve, aut gazellam Indicam, peregrinam aut orientalem appelles, aut dorcadem moschi, vel simpliciter, animam moschi, parum, inquit Gesnerus interst. Aldrovandus Capram moschi vocat. Isidorus & Albertus, forte à moscho, qui vulgo muscus, musquelibet. Volaterrano est mus muscus, quem ex Arabia & Æthiopia venire tradit. A Divo Hieronymo ad Demetriadem, peregrini muris pellicula inter odoramenta quibus delicatioris distillant, numeratur. Alii moschum significari arbitrantur: Hermolaus animal ex quo Zibethum: Gesnerus folliculum animalis moschi, in quo hoc odoramentum colligitur. In descriptione variant auctores, etiam non desunt, qui ex authopsia delincent. Conveniunt tamen quod ex caprarum five gazellarum genere esse statuunt &c. Vide p. 307. a. usque, alioqui recta sunt. Ferunt odoratis pasci, ac potissimum nardos, unde etiam moscho, id est, sanguini circa umbilicum collecto, odor concilietur. Propter insignium velocitatem rarò vivæ capiuntur. Morfu in persequentes sœvire, Alexander Benedictus prodidit, qui etiam mansuere ex tempore dentibus longioribus, addit: In provincia Thebeteas canibus venantur. In China, etiam Persia, Africa, & Ægypto reperiri, quidam prodidere. Cæterum odoramentum illud quod hæc gazella fert, barbaris *muscu* Latinis *moschus* dicitur. Appellationis inde fortè sumpta ratio, quod plantarum musci, quarundam præcipue arborum, ut cedri & populi albae, ad varia odoramenta & conspissanda unguenta, apud antiquos usus esset. Alcitatus muscum Arabem vocavit. Græcis dicitur *μύσχος*, vel quod illi, *μύσχος, μύσχος, idia & μύσχος, μύσχος*, novos tenerioresque in plantis stolonos vocent, quorum similitudine in animalibus, quæ moschum ferunt, novi, odoramento illo pleni nascuntur folliculi: vel quod animalia illa, mediâ inter capream & vitulam naturâ & magnitudine, fulvoque vitularum colore

Marq.
Yd. Bras.
l. 4. c. 10.

Aldrov.
Hist. An.
l. 1. c. 19.

Aldrov. H.
l. 4. c. 17.

lore videntur, quas Græci etiam *μύγες* & *μυζέμα* appellant: vel quod moschi folliculus, a vasculis caprarum semen in summo caule servantibus, quæ Græcis *μύγα*, figurâ non longè abfit: vel denique, ut Ethymologo placet, quoddè medio, umbilico scilicet animalis, fundatur, quod Græcis est, *ἐκ μύρου χεύειν*. Taceo posse derivari, vel à verbo *μύω*, quòd ab omnibus requiratur: vel ab *ἐμύω*, præposita *μ* littera: vel à privatione factoris *μ*, *ἐκ μύρου* & *δυσωδίας*, *ἐμύω* enim & benè & malè olere significat. De *ornithopus* non omnes eodem modo referunt. Simcon Sethi, (utor Aldrovandi verbis) moschum omnem fundi asserit, &c. Vide pag. 307. b. usque, sic Puchsius. In *Elefione* haud etiam consona scribunt auctores. Plateario omnino niger non probatur, laudatur, qui ad spicæ nardi colorem accedit. Brasavolo odoratissimus est subniger, ex Cathaja allatus. Sunt qui Tumbascinum propter pabuli copiam anteponunt, qui in folliculo maturefcit, præstantior eo, qui in aëre suspenditur. Testis enim Brasavolus, immaturum, etsi animali adhaerentem, grave olere. Absinthæ, moschus melior Antebius vel Asclitios, deinde Jurgius, postea Indus marinus. Elluchasim in Tacuinis folliculos continentes moschum Cubit esse scribit, subeli ex vesicula & moscho: Gergeri esse folliculos his contrarios, qui moschus minus est subtilis, & minus aromaticus: Moschus Charum medio inter hos loco: Salmindis verò deterior. De probatione ita Aldrovandus. An moschus legitimus &c. Vide p. 308. b. usque, adulterati notam esse. Adulteratur multis modis, præcipuè niger, & ad subrufum colorem tendens, admixto pauco sanguine hircino modicè asfo, ita ut tres vel quatuor partes, ex istis contritis, ad unam moschi admisceantur. Sed panis assus friabilem reddit; sanguis hircinus cum frangitur, lucidus est & clarus interior. Saraceni sæpe cum folliculis vendunt, quos adulterato interfere. Alexander Benedictus jecore hædino arefacto, & avis cujusdam simo vitari scribit. Radice Angelicæ à quibusdam, prodeunte Gesnero augeatur, qui etiam factitium describit. Odorem, si aliquid aromaticum addideris, amittet. At si in vase vitreo denso & cerâ obliato asseres, retinebit. Recuperabit amissum, si in olla aperta in cloaca suspenderis. Quantum ad *Usum*, in assignatione temperamenti, auctores variant. A verò calcifacere & ficcare in sine secundi scribit, Sethi in tertio. Tenuissimarum esse partium apud omnes in confesso. Mercurialis naribus appositum sanguinem prolucere tradit, & ne idem assumtus faciat, metuit, quod vasa aperire videatur. De cætero, in restitutione virium, tremore, syncope, flatibus, caput purgus, pilis odoriferis, suffumigis, sinegmate, tragematis oris, & unguen-

tis moscatis, vehementer adhibetur. Quibusdam tamen mulieribus uteri suffocationem adfert: quod Venetis & Septentrionalioribus si Olao Magno credimus, contingere solet.

Olus Moschus. 16.
c. 13. 14.

PUNCTUM VI.

De Capra sive Hirco Bezoartico, vel potius Pazahartico, & aliis.

Diversi diversa circa descriptionem Capræ Bezoartice proferunt. Belluncensis negare illam videtur, dum lapidem Bezoar nuncupatum, in suis erui veris, ex Thiphasi Arabe prodit. Arabes in cervis cum nasci credidere. Monardes testis moniorum, qui ex illa regione, ubi Bezoarticum animal reperitur, rediere, constare ait, cervi esse magnitudine, ejusdemque quodammodo forma &c. Vide Aldrovand. pag. 311. b. usque. in Arabia ex capris quibusdam hunc lapidem extraxisse. At Bontius capræ istæ non valdè absumiles sunt capris Europæis, nisi quod habeant erecta ac longiora cornua, ac quodam ex iis vesicolore sint pelle, ut tygrides, pulchro aspectu, quales duas, inquit, hic in arce Baravia quotidie videmus. Prout magnam aut parvum lapidem gerunt, cò molestius vel citius incedunt, quòd astutissimis Armeniis & Persis benè notum est. Idem addit, herba quædam croco ac hermodactylis persimili vescei, ex ejusque esu lapides in ventriculis concrefcere. Inde factum, Teixeira prodeunte, ut cum insula quædam, inter continentem Chormandel & Ceylon insulam, à Lusitanis lile de vacca vocata, horribili inundatione submersa esset, ut capræ servatæ necessariò aliò transferri debuerint, herbâ illa destitutæ, nullos proterulerint lapides, insula verò falsugine liberata, reductæ, eosdem produxerint iterum. Tam verò capris his molesti sunt, quàm hominibus calculi vesicæ & renum. Unde colligere licet, vana illa esse, quæ seu Monardes, qui in intestinis, seu Fragosus, qui in renibus, seu Moses Ægyptius, qui in vesicula fellea nasci produunt, scripsere, de quibus Aldrovandus si placet, consule. Nam istius lapidis quidam Pasan esse volunt; alii Balsar: at Bontius Pazaher, id est, contra venena, quasi Antidotum, vocari tradit. Nascitur præcipuè in Persia, in loco quodam Strabon dicto, trium dierum itinere supra Larâm, ubi Reges Persarum vigiles locare solent, ut omnes lapides qui certum pondus excedunt, sibi vindicent. De *formarum diversitate*, ita Aldrovandus. Observandum idem magnam esse horum nativorum lapidum diversitatem, &c. Vide Aldrovand. pag. 312. b. usque. alii tamen pretiosiores atque

Aldrovand.
Hist. Nat.
c. 30.

Aldrovand.
Hist. Nat.
c. 31.

Bontius
Med. In-
doc. p. 46.

rfas.

atque efficaciores habentur Confici ex maffa quadam adulterinos, Monardes ex relatione Guidonis de Lavarentis prodit: genuinos, qui ex laminis feu corticibus fe invicem amplectentibus constant, illisque adeo splendentibus, ut politræ videantur, intus pulverem habere. Garcias palem vocat. At Bont us genuinum effe credit, qui, fi pauca calce fricetur, colorem puniceum offendit, fi in pelvim aquâ repletam conjectus, & ibidem per duas aut tres horas relictus, idem prout antehac pondus retinet, adulterinum, qui calce fricatus rimam ducit, aut aquâ exemptus, pondus vel remittit, vel auget. De *Viribus*, plurima à Serapione, Monarde, & Garzia ab Horto ſcribuntur, nempe, nudæ parti corporis applicatæ, facere, neâ veneno offendaris: pulverem moribus animantium inſperſum, eosdem ſanare; iſtis ſeris injectum, torpidas reddere: viperas, injectum cum aliquo liquore, enectare. Omnem denique in venenis ſopendis & febribus malignis expugnandis ſanæ curam, niſi & hunc adhibueris: recitatque Monardes aliquot eorum exempla, qui ipſius beneficio ex faucibus Orci erepti ſunt. Iuvat & melancholicos, quartanarios, ſyncopricos, epilepticos, vertiginofos, calculoſos, lumbricis laborantes, & alios. Sed magis mulieribus quàm viris prodeſſe obſervatum. Sunt in India, qui ſe ejus uſu rejuveneſcere poſſe, ſomniant. De quibus Monardem in peculiari tractatu conſule. At Bonitiuſ, non tantas in eo vires, ſe mille experimentis inveniffe ſcribit. Corollari loco ex eodem addo, lapides Pa-zahar in ventriculis ſimior natos, qui teretes ſunt, & longitudinem digiti aliquando excedunt, inter præſtantiffimos haberi. Ad Hircum Pazararicum reſerri poteſt *Vicina*, & *Taruga*, de quibus ita Nicrem borgius. Sunt apud Peruanos quidam pernicioſiſſima animalia quæ *Vicinas* vocant. Quidam putavere, ab Ariſtotele & Plinio capras dici, ſed ignotas præſcis Vicinas cenſeo cum Acoſtâ. Cornutum illi animal ſic vocarunt, vicuna cornu exermis, cætera licet ſimilis ſilveſtri capræ, cuius & fortaiſſe genus eſt. Nec obest inopia cornuum; namque & canes cornuti alibi ſeruntur, cum communes ex cornes ſint. Gaudet montanis & rupibus, frigus & deſerta amat, gelu & nive videtur recreari, ſocietate & grege delectatur. Ad obvios quoque fugax. In fuga præmittit ſobolem, cuius parca eſt. Capitur celebri venatione. Coeunt uſque ad tria millia barbarorum, circumdant montem, ſic paulatim cogunt in unam ſedem ſeras, aliquando pluſquam trecentas: dimittunt ad prolem ſcintillas. Aliter capiuntur cum ad conveniens intervallum accedunt, conjectis ad pedem ſunibus plumbo innoxo extremirati quibus impeditur curſus. Tondent illas ad ſtragula.

Lana earum ſubtilis & delicata inſtat ſericorum. Pertinacis coloris eſt, quippe nativi, nulla tincturâ opus habet. In aſtu recreat, juvat renum inflammationes: quamobrem culcitraſ ex eâ inferciunt. Dicitur mitigare etiam podagra. Caro haud jucunda, niſioluminus Indis edulis. De ſalubritate Joſephus Acoſta narrat, acerrimum dolorem oculorum pænè ſubito placaiſſe ſibi impoſito fruſtulo carnis recenter occiſæ Vicinæ. Generant in viſcere bezoar, ſecundum poſt Orientalem. Proximum Vicinæ genus *Ta-Nieremb. H. E. L. 1. 7. c. 64.* ruga, pernicioſ, grandior, torridior colore, molliſ. & decidentibus auribus: non gaudet ſocietate & grege, rupes ſola peragrat. Repertus in his Bezaat major virtute & mole.

PUNCTUM VII.

De Suhak Scytharum, & Capra auribus demiffis.

DE *Suhak Scytharum* ita Aldrovandus. Aldrovand. In Scythia latiffimis &c. Vide pag. 313. ſi ſed. c. 13. uſque ad finem. *Capra auribus demiffis*, Ariſtotele debemus. Menſurâ hæ palmari, & dodrantali, & nonnullæ ita demiffæ, ut ſpectent ad terram. Fortè ex hiſta, cuius icon hic ponitur, & quam *Capram Indicam*, & *Mambrinam Syriacam* vocant. Lanâ pilis facieque & cornibus ovem potius quàm capram referre videtur. Color albus eſt. *Alboe. H. A. L. c. 18.*

PUNCTUM VIII.

De Oryge.

TRIA animantium genera Orygis nomine apud Græcos celebrantur. Unum aquaticum, duo terreſtria. Illius apud Strabonem mentio, ubi de Turdetania agit, quod, teſte Hermolao, quidam, Orcas marinas eſſe opinantur. Horum, duo eſſe genera, ex Plinio & Oppiano colligere licet. De Oppiani Oryge in ſequentibus agemus. Hic Græcis *ὄρυξ* & *ὀρύξ*, ſeu *ὀρύξ*, fodere dicitur; quod ad ortum, ut poſthac dicemus, accedente lunâ, prioribus pedibus terram effodere dicatur. Plinius, ſi *Formica* ſpectes unicornem & biſulcum facit, & quidem ex Ariſtotele. Ex caprarum ſylveſtrum eodem genere. Contrario pilo veſti, & ad caput verſo, quod & tauro Æthiopico, competit. Eundem perpetuò ſitientia Africæ generare, & natura loci potu carentem, & mirabili modo ad remedia ſitientium, apud eundem legimus. Namque Geruli latrones, eo durant auxilio, repertis in corpore ipſorum ſaluberrimi liquoris hauſtu veſcis. Albertus magnitudine hirci eſſe, barbarum ſub mento, in cremo veſari, & facile laqueo decipi ſcribit. Herodotus magnitudine bovi comparat. Nec nos quicquam certi de ipſius forma habemus. Cornua in omnium ſerè muſcis offenduntur atra, in extremo mucronata.

nata, pro ætate animantium, longitudine, crassitie, & numero nodorum variantia. Icones duorum hic damus. An ejus sint, an Afini Indici, ne Aldrovandus quidem definire audeat. At quia Æthiopes qui Sili vocantur, iis tanquam armis contra Æstruthiophagos uruntur; & hæc durissima sint, mucronata, longa & cava, videntur ejusdem esse. Ægyptii multa de eo cōmmentī sunt. Syrii nempe ortum sentire, atque etiam clamore edito significare: contueri stellam, ac veluti numen adesse sentiat, procumbere adorandum: seu singulari quadam sympathiā, seu, quod apud Albertum legitur, imbrem & frigus præterisse, frigoris nimium impatiens, percipiat. Quomodo se erga Lunam & Solem gerat, Aldrovandi verbis exponam. Idem, inquit, Ægyptii impurum, urinquit Orus &c. Aldrov. p. 315. b. D. usque. Ingratus & impius in eam Oryx videri debeat. Addunt, ad ortum solis conversum alvum dejicere; & perpetuum sitim perferre. Meminit Orygis Columella & Martialis: sed vix ejusdem credo. Hic cum seivum vocat: Ille inter ea quæ ad cultum in leporariis reponuntur, enumerat. *Oppianus Orygem* ita Aldrovandus, interprete Gyllio, describit. Oryx, inquit, in sylvis versatur feris infestissimus: colore est lacteo &c. Aldrov. p. 316. a. D. usque. Hæctenus Oppianus. Diversum à superiori esse, vel exinde non male colligas, quod ille inter capras, quæ timide reteratur: hic verò, ferox sit. De cornu quidem nihil adjecit; at adjecisset, si unum habuisse scrivisset. *Ælianus* quadricornes in India reperiri scribit. Ambrosius Paracuz, ejusdam feræ, in quadam maris rubri insula Cademotha Arabibus dicta, incolis Pyrrasoupi dictæ, ex Cosinographia Theveti meminit. Magnitudine est mulo par, capite non abssimili, urinis veluti pilis vestita, sed haud adeo obscuris, verum ad flavum inclinantibus, bifulsis, ut cervus, pedibus. Duo procera sed minimè arborea capite gestat cornua, unicornium cornibus affinia. Indigenæ, bestie aut piscis venenari morsuræsi, aquâ, in qua aliquot dies ejusmodi cornua infusa fuere, hausta, statim convalescunt.

Aldrov. Hist. Nat. p. 315.

Ælianus. H. A. l. 14. c. 47. Paracuz. Tomo 1. l. 5. c. 5.

ARTICULUS VII.

De Cervo.

Aldrov. Hist. Nat. p. 317. Nemo.

Cervi nomen, à cornibus quæ gerit, (ea Græcis κέρα) apud Latinos sumum est. Apud Græcos plurima obtinuit hoc animal nomina. Dicitur namque ἰλαφός, vel quasi ἰλαφός, id est, levis, vel quasi ἰλαφός, ὁ δὲ τὸ ἰλαφὸν καὶ ἀσπίδα ὁ δὲ τὸ μολύβδον σὺν ἑσπί, ὁ δὲ τὸ ἰλαφὸν σὺν ὀφθαλμοῖς, ὁ δὲ τὸ ἰλαφὸν σὺν ὀφθαλμοῖς, nimirum quod circa lacus & aquas libenter versetur, aut quod cornu ejus suffutim serpentes fuget, aut quod ipse cervus cornu ad saxum attrito nidorem excitet, quo serpen-

tes è cavernis pellit. Dicitur & λαφός, ἀσπίς, κέρα, βίρα, βίρα, βίρα, βίρα, Laconibus imprimis, καὶ καὶ, Nicandro, νεφελίος, πηχέας, σαρξ, πηχέας. Varinus πᾶς ἰλαφός τις πρὸς πηχέας, cervas primum parientes, *Proci* vocat, Φορμαί, πῖνας. Hinnulus cervi, dicitur, ἰδὲ, λαδὲ, ναυρὲ, νεφρὲ, κερμαί, quasi κερμαί, quod in spelunca adhuc jacent, κερμαί, & κερμαί. Animal est bifulcum, forcipem pro ungue habens, pilo molli, & si Junio credendum, intus cavo, ideo commodè natat. Colorem ipsi Pollux tribuit, πηχέας, quist πηχέας. λαδὲ, κερμαί, scumina præcipue, & hinnulus. Euripides βαλίας vocat, seu spadicei coloris, Euripides, ἀσπίδα, à colore πηχέας, seu phaniceo dicitur. Datur tamen & albi: qualis erat Sertoriū cervæ, quam esse fatidicam Hispani gentibus persuasit. Cornua ipsi inter reliqua animalia maxima Cervæ nulli, repetæ tamen conigeræ, quos Maximilianus Cæsar observavit, & Scalliger vidit. Anniculis nondum cornua nascuntur, nisi quoad iudicium, sit initium quoddam protuberans, quod breve hirtumque est. Bimis primum cornua oriuntur simplicia, & recta ad subulorum similitudinem, quamobrem πηχέας, subulones, eos per id temporis vocant. Trimis bifida exeunt, quadrimis trifida, atque deinceps ad hunc modum procedit numerus, usque ad annum sextum. Constat tamen in multis plures ramos illud distribui. Habuit Guilielmus Bavarix Dux bina, quorum utrumque, unum & viginti ramos fundebat. Albertus testatur eadem in Germania ad undecimum dividi. Vidit Æmilianus in penu Ferrariæ Ducis, cervum interfectum, magnitudine equo paulo inferiorem, cujus cornua adeo crant ramis repleta, ut ne illis Germanicis cederent. Sed & Antverpiæ in pharmacopolio visa, quorum singula ramos circiter quindecim ostentabant. Gesnerus prodidit. Differunt verò hæc cervorum cornua ab aliis, quod cum omnibus sint cava & in mucrone demum concreta, cervis tantum solida sint, & cum cæterorum ossibus adhareant, cervorum tantum cutibus enascuntur. Nec ullum animal præter cerum eadem mutat. Fiunt adeo solida & dura, ut soliditate ad lapidum naturam accedant. In veteratum perquam leve redolitur, præsertim si sub dio fuerit, ita ut nunc hument, nunc siccescat. Gesnerus observavit in consummati cornibus mucrones, sive ramulos supremos, qui bini alioqui aut terni subinde spectantur, septenos, & in eodem loco stipitis latitudinem fex digitorum, inferius autem fuisse alios binos ramos & adminicula. Observavit item inter cranium cervi & cornua, ossicula sive tubera gemina ossæa protuberantia, lævia, duos circiter digitos longa, & breviora quo cervus natum major est.

Descriptio.

Plin. H. N. l. 8. c. 31.

Ælian. de Romanis.

Aldrov. H. A. l. 14. c. 47. & l. 5. c. 5. Plin. H. N. l. 8. c. 31.

est. Horum singulis singula, ait, adnasci cornua, per symphyfin quandam & quasi coarticulationem. Addit denique, subulo- nis cervi cornua se vidisse, dodiantis circiter longitudine: *fursarii* verò vulgo dicti, quiritimus est, duorum & amplius dodrantum. Quæ hic expressimus, lævia erant, albicantia, & minimè rugosa. Singulis annis flaxo veris tempore ea amittere, Aristoteles prodidit, qui etiam tradit, caprum fuisse, cuius cornibus viridis hedera innata fuisset, quod & apud Plinium habetur. Castratis defluere Oppianus auctor est. Et hæc de Cornibus. Quantum ad alias partes, *Facies* ipsis est carnosæ, *nasus* simus, *colum* oblongum, *nates* apud Oppianum quaternæ, totidemque meatus. Musculi temporales & exiles & debiles, *aures* scissæ ac velut divisæ, sed præcipitanter, quales peculiariter iis Aristoteles adscripsit, qui circa Arginufam in Elapso monte versantur. *Dentes* habent quatuor utrinque, tum infra, ut annotat Albertus, quibus molit cibum, & insuper duos alios magnos, qui mari quam forminæ majores sunt: vergunt autem omnes deorsum, ut respondendi videantur. Vermes continent omnes suos in capite vivos, qui nasci solent, prodente Aristotele sub lingua, in concavo, circiter vertebra quæ cervici caput innectitur, vermicibus qui in carnibus enasci solent, haud minores, continuos, numero viginti. At fuerit qui plures videre, & quidem discretos: fluere & alii, qui nullos. Dicunt iridem intra oculos vespas enasci & provolare. *Sanguis*, aquæ similis est, & nullas continet fibras, si Aristoteli & Plutarcho credimus: Baldus Angelus Abbas, coagulum se observasse scribit, idemque aliorum observatione consistere. *Oculus* habet magnos. *Cor* item proportionem magnam, quantum omnibus timidis esse solet. *De lapide* in oculi cantho varii varia. Agricola lapidem Belzahart: Bellunenſis Bezaar. Scaliger lapidem esse negat. Ante centesimum, inquit, annum in cervo nulla est. Post eam ætatem accrescit ad oculi canthum, ipsis ossibus atque in os protuberans concreſcit, eâ duritie quâ cornu superet. Quâ parte prominet, rotunda est, insigni nitore, coloris fulvi, non sine vestigiis atriorum venularum. Tanta levitate ut penè tactum effugiat. Ita enim sese subtrahit, ut seipsam propemodum movere videatur, &c. Scribonius, oculi sordes vocat. *Ossa* in corde omnibus propè cervis reperiuntur: annosioribus tamen majora, minorâ junioribus, crucis interdum formâ, decussatim mutuò intersecta, inquit Iordanus. Vidi, inquit idem, ex octo propè columbini ovi magnitudine, laminis constatos, & quod iucundum fuit aspectu, postquam comminutus fuit, reperi- tum est os in medullis, simile cæteris ossibus corde prognatis, circa, quod putami-

na hæc sese aggregando amplificaverant, & in hanc molem atque duritiem calore cordis extorrente lapillum produxerant. Gesnerus à medio Augusti duntaxat ad idâ usque Septembris inveniri scribit. Renodatus in junioribus, non os, sed cartilagineum esse. Nervum seu cartilaginacum nervam Brasavolus vocat. Andernacus, sinistro detecto sinu, maximeque arteriæ totâ basi apertâ, si radices illius & membranarum sequaris, inveniri tradit. Nam arteriæ aortæ, venæque arteriosæ & membranarum earundem radix, ex ossa illa cartilagine cordis procedit. *Cauda* ipsi exigua est, vituli marini modo. *Crua* perquam gracilia. *Ventres* plures. *Genitale* nervosum more Cameli. *Intestinum* tam tenue imbecilleque, ut etiam leviter percusseris, possit rumpi cute adhuc integrâ. *Fell* vacare ajunt, sed intestinum adeo amarum, ut ne à canibus quidam attrin- gatur, nisi cervus præpinguis sit. Achæini in cauda id gerere creduntur: esseque quod ibi contineri ajunt, colore quidem simile felli, sed non ita ut fel humidum, sed leni parte anteriore simile. *Cervus* cervo minor est: animal aliàs aspectu egregium, mutilum cornibus, visu acuto, miræ velocitatis. *Quæ- terna* habet ubera, ut vacca. Galenus de factis tunicis agens, ac de venis & arteriis, quæ ex utero in ipsum inferuntur, asserit, quòd in omnibus animalibus, quæ suæpæ natura ad saliendum sunt proclivia, ut cervis & capris, vasorum productiones matricibus sunt connexæ, non per tenuem modò membranas, sed cum eis etiam per carnes viscosas, velut pinguedinem quândam, speciem esse mira- bilis providentiæ. *Dorsum* dum pingue esse Oppianus dicit, de utroque sine dubio sexu intelligit. In Africa non reperiri Aristoteles & Plinius prodidit, contradicente Virgilio & recentioribus. In Apulia sæpè exercitus speciem præbent, & Ferdinandum Regem Neapolitanum eo decerpunt, nec non Jacobum Caldoarum solertissimum suæ ætatis Imperatorem, prodidere scriptores. In Cathaiz provincia Bargu & copiosi sunt, & sæpè tam cicures, ut eis insideant. In Baravia, referente Hadriano Junio, toto illo collum arenariorum tractu, cum interjectis conval- libus, qui Egimoodam usque ab Hagiensi nemore in longum porrigitur, magna eorundem copia. In Britannia palmariorum Capitolinus meminit: albos & nigros dari quidam affirmant. In regione Chicorariorum in orbe novo, teste Petro Hispaniensi, adeo cicures sunt, ut perinde ac apud nos capre, alantur. Cretensem agrum cervo egere Solinus scribit, Cydoniatarum regionem si exceperis. At Varinus Achæinarum cervarum memipit, quæ & *achænarum* dicuntur, ab Achæa insule illius civitate. Bellonius quoque non paucos ibi reperiri reliquit, quod insula noxiis animalibus careat. In Cyprem

Aristot. H. A. l. 3. c. 1.

Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Aristot. H. A. l. 6. c. 19.

Lazar. Plin. H. N. l. 8. c. 33.

Ponson. l. 2. de bello Neapolitano. Junius Brutus l. 2. c. 46.

Arist. H. A. l. 4. c. 5.

Oppian. Cyneg.

Arist. H. A. l. 6. c. 10.

Aristot. H. A. l. 3. c. 19. Plin. H. N. l. 11. c. 17.

Aristot. H. A. l. 3. c. 6.

Plin. l. 6.

Scaliger. Exerc. 111.

Iordan. de palæmonio. p. 113. c. 3.

è Syria ideo transire, quod pastionum quæ illic amplissimæ dicuntur, desiderio teneantur, apud Ælium habemus. In monte Asie Elapho apud Arginussum scissus sunt auribus, quod & Helleponti cervis, modò citatus author adscribit. M. Aurelius Imperator, cicures ibi nasci. addidit. Apud Scotos grandes sunt, & tam frequentes, ut solemni plerumque venatione, nunc quingenti, nunc octingenti, nunc mille prosternantur. Sunt ex his nonnunquam qui adipem decem pollices latam habent. Dantur & numerosi, in Hebridum insularum monte, cui à Cervo nomen est. Xapira novi orbis regio, referente Petro Martyre, cervorum armenta habet, ut nos boum. Domi pariunt, domi nutriunt, soluti per nemora pastum querendo, luce durante vagantur, ad vesperam pullos domi relictos revisunt, & intra cortes claudi se, ac natas suis depastis mulgeri sinunt. In Gallia quoque circa Fontem bellaqueum sunt numerosi. In Florida sunt partim domestici, quales fortè in Xapato, partim sylvestres, quorum quidam bovem adequant, quidam minores sunt. In multis Germaniæ locis cicures in fossis circa moenia aluntur. In Helvetia minus hodie abundant, quòd sylvæ propter frequentiam incolarum, indies minuantur. In Hercynia, colore nigricantes reperiri, à quibusdam accepit Gesnerus. In Dikilapporum denique regione, sunt eorundam greges, & Norvegis Rhen dicuntur, nostratibus cervis aliquantò majores. Lappivice jumentorum utuntur. Vehiculo, inquit Sigismundus Herbersteinus, in scapha piscatoris formam facto, cervos jungunt, in quo homo, ne cervorum cirato cursu excidat, pedibus alligatur, lorum, quo cervorum cursum moderatur sinistra, dexterà vero manù baculum tenet, quo vehiculi, si fortè in aliquam partem plus æquo vergeret, casum sustineat. Atque eo vehendi genere viginti milliaria se unà die confecisse, cervumque tandem dimisisse, eumque ad Dominum suum stabulaque consueta reduisse, dicebat. Tanta amoris libidine flagrant, ut totà die ad venerem fendant. Ad mensē ita agitari, mox deservientes alterum paulò minus mensem absumere, Budeus prodidit. Certant tum pro forminis, & victori, ut domino, obedit victus, sequiturque ut herum, si Alberto fides. Impletis foeminis, separari per seipsos mares, & propter libidinis graveolentiam, quemque solitariū scrobes fodere, more hircorum fœtere, facies quoque nigrescere aspergine, & ita degere, quo usque imber accedat, tum pascua repetere, Aristoteles author est. Coire incipit mense Augusto & Septembris ab Arcturo, impleturque paucis diebus & multa. Cervi plarumque subfidens coit, quòd marem ob contentullum

impetum sustinere nequeat: aliquando tamen meo ovium sustinet, & socias declinat, cum turgente jam venere, coitum appetit. Oppianus magnà celeritate currentes foeminas iniri reliquit: mares verò duobus pedibus quantum possunt, cursimque sequentes coitum abolvere. Transiunt in coitu ad alias iidem, redeuntque ad priores. Plinius, cicures non concipere, nisi ab infantia fuerint educatæ ait. Ferunt uterum octo menses pariunt magnà ex parte unum. Incrementum hinnulorum velox. Cervi cum parit, pituitoso humore purgatur, aliis nunquam. Dum lactat, sese dimittere Polux prodidit, Gesnerus refellit. De longevitate cervorum quædam apud autores occurrunt. Hesiodus in versibus qui tamen in operibus non extant, cornici novem nostras ætates tribuit, quadruplum ejus cervis. Sic ferè 3600. annos viveret. Plinius, post centum annos aliquos captos cum torquibus aureis quos Alander Magnus addiderat, adopertis jam cune, in magnà obesitate. Tempore Caroli Gallorum Regis, qui tempore schismatis inter Clementem & Urbanum V. l. vixit, caput est ad Sylvanectum cervus, in cuius torque latinis literis scriptum erat, Hoc me Cæsar donavit. De Cajo Julio Cæsare etiam id capi vix possit: potest tamen ad Carolo vingtorum aliquem referri. Theophrastus etiam octogenario major obverit, conquectus nihilominus est de naturà, quòd cervis longiorum ipsam homini vitam dederit. Taceo sacram Dominae cervam apud Pausaniam, quæ tempore Agapenonis hinnulus erat: nec non Diomedis cervum, qui tempore Agathoclis, post aliquot nempe secula, captus est. Cæsaris Augusti cervi, cum inscriptione torquis, *Noli me tangere, quia Cæsaris sum*, innumeris promodum lustris ab ipsius imperio, deprehensa fuisse dicitur. Quidam ætatem ex ramorum multitudine colligunt, quod Aristoteli non placet. Author Philomela: eos gloriare scripsit, Virgilius graviter rudere. Mutant vocem pro sexu. Brevis foeminis, maribus productior. *Amicitia* ipsi cum ætagene: at cum aquilâ, vulture, serpente, canibus, tigride, belluis, ariet, vulpium gannitu, cactò, aspalatho, rubris pennis, hostilitatem gerunt. Attagenes sapissimè dorso ipsorum insident, & pilos vellunt. Aquila insidens cornibus multum pulverem volatu collectum excutit in cervi oculos, pennis ora verberans, donec præcipit in rupes. Cum serpente ipsi pugna. Investigant cavernas, nariumque spiritu extrahunt renitentes. Ideo singulare abigendis serpentibus; odor ad ultio commoervino. In Libycis sinibus ab iisdem jacentes impeti, apud Oppianum legimus. Cactum si cervus calcet & saucietur, ossa ejus nullum sonum edere possunt. Aspalatho tactus emoritur. In-

Ælian. H.
A. l. 5.
c. 66.
Anst. H. A.
l. 6. c. 39.

Martyr.
Decad. O.
eccl. 7. c. 3.

Greuter.

Aristot.
H. A. l. 6.
c. 39.

Ph. H. N.
l. 10. c. 63.

Anst. l. c.

Aten.

Ph.

Symplicius
& Antiphr.
l. 10.

Ph. H. N.
l. 10. c. 3.

Ph. H. N.
l. 10. c. 3.

genium

A. B. C. D. E.

genium sequentia ostendunt. Gaudent *in* *montibus*, seu locis incultis, sylvis, & nemorosis, ubi solum bonum & pingue est. Sylvas quoque, vinea & loca aprica amant. Mas relictis pascuis ad sylvam se celeriter recipit, sed eandem non ingreditur: femina densiora ejus loca sequitur. Meliora quandoque pascua nati, semper tamen ad pristina ubi educati sunt, redire solent. Eminens, uno minore cervo comitatus incedit, quem *armigerum* venatores vocant. Pascuntur tota penè die: & sub meridiem ubi sol maximè fervet, in umbra delitescunt. Adeo sunt timidi, ut in proverbium abiverint: & Cantharion Arcas ab oraculo cervus sit dictus. Salu valere, vel locus non procul Francofurto, à cervino saltu nomen mutuatur ostendit. Duo ibi lapides erecti, prodeunte Gelsnero, cernuntur, interstitio pedum hominis mediocris quasi sexaginta. Tanto enim spacio saluisse illic cervum, idque etiam supra plaustrum oneratum, cum venatores instarent. Requiescunt in fuga, dum qui insequitur, appropinquet, & tum iterum fugiunt. Ubi animum despondere, relictis sylvarum opacis, in campetria se conjiciunt, & interdum ad vicos & villas propius accedunt. Secundo vento plarumque feruntur. De *soleria* in eludendis canibus, ita Budæus: Solere cervos ajunt, simul ut fenserint rem sibi esse cum ascesis infestis, simul & sagacibus, primum alios aliosque fugæ lapsos, & gyros conglomerare, deinde si porro urgentur, stabula cervorum popularum, cervorumque diversoria petere, ibique inter turbam promiscuam, quasi intra nebulas erroris canini sese condere, interdum gregarios aliquot inde abigere, atque ad aliquantum spaci permixtum vestigia facere, ad negotium canibus exhibendum. Cum autem aliquantisper hac ratione contechaati sunt, ab illorum comitatu subito se subducentes, per tramitem devium longiusculè abscedunt, deinde intersistunt, ut interim canes vestigia cervulorum aut cervarum excipientes, diverſi ab eis auferantur. Cumque hæc stropharum commenta canum experientissimorum odorandi vis vicerit, ad alia denuo se vertunt subsidia, cujusmodi sunt, per sua quadantenus vestigia recurrere: deinde spiras fugæ intorquere multipliciter & variè, & quam fieri potest perplexissimè, tum raptim longius procurrere. &c. Vifus quidam in armentum bubulum irrupere, in bovemque primoribus cruribus insiliens armisque complexus ad longiusculum spaciū velut equo vectus, postremis pedibus terram stringere, ut odorem sui, quoad fieri posset incertum, canibus relinqueret. Vifus, referente eodem Budæo, qui in arborem in denso & opaco sitam insiliverit, in eademque sublimis, ramis fruticis ipso saltu diva-

ricatis steterit, sic interceptus, ut inde desilire non posset. Contra noxia gramina cinaram edunt: contra phalagiorum morſum, cancos. Sollicitè etiam cavent, ne quando in vulnera recentia folis radius incumbens, carnem priusquam cicatrice obducatur, putrefaciat. Dictamnum herbam extrahendis sagittis monstrare percussio eò telo, pastuque ejus herbæ egesto: quod Dioscorides & Tullius capris adscribunt. Maria tranant, gregatim nantes, porrecto ordine, & capita imponentes, præcedentium clunibus, vicibusque ad terga redeuntes. Hoc maximè notatur à Cilicia Cyprum trajicientibus, nec vident terras, sed in odore earum natant. Infirmiss posunt in ultimo, nec citius solvunt, quam secundos ventos fenserint. Pinguescunt æstate, & ideò latent, quod se fuz compulſit pondere facilius capi posse fentiant. Sed & cum cornua deposuere occultantur interdiu, idque in opacis locis, ut muscarum tædio vacent, pascunturque per id tempus noctu, donec recipiant cornua; quæ ubi concreverint, soli exponunt, ut excoquantur & siccescant. Ubi verò attritu arborum, cum ea scalpunt, nihil indolere fentiunt, in parentia prorumpunt. Desodere, postquam deposuere eadem, fama est. Verum alii, alterutrum duntaxat defodere, scribunt. Dextrum cornu negant inveniri, inquit Plinius, ceu medicamento aliquo præditum, idque mirabilius fatendum est, cum & in vivanis mutant omnibus annis: defodique ab iis putant. Aristoteles id à sinistro prodidit, quamvis in Epiro dextrum obrui scribat. Abjecta in vivanis negligi, ne humo obrui, observatum est: quin & in sylvis in aperto jacentia sæpe reperuntur. Serpenticibus abundè saturati, ne veneni virus noceat, ad flumen contendunt, & ore summè tenus corpora demergunt, nec citius bibunt, quam vi frigoris cogente haustum venenum per oculos defudando elachrymaverint. Vincentius Belluacensis esu serpentum caligini oculorum mederi scribit. Capri, non solum cicurantur, sed etiam vocati ad hominem accedunt. Frena & juga ferre, apud Calpurnium legimus. Certò septem cervorum bigas in pompa Ptolomæi fuisse, author est Athenæus: Heliogabalus verò junctis quaternis, in publicum processit. Taceo Mithridati Regi Ponti pro corporis custode fuisse, & Sertorio Romano Hispanor. Duci cervam albam in comitatu, quam ille Dianæ numen fingeat. Assuefaciat à Ptolomæo quendam ut sermonem Græcum intelligeret, Ælianus refert. In pariendo femina minus cavet, humanis vestigiis trizas, quam quæ secretæ & feris opportunit. Seſeli ante partum purgantur, ut faciliore utantur utero: postquam peperere, involucrium primum exedunt, mox herbam quandam degustant, sic ad prolem redeunt. Non

Æl. H. A. l. 1. c. 2.

Plin. H. N. l. 8. c. 34.

Ælian. H. A. l. 5. c. 56.

Arist. H. A. l. 9. c. 5.

Aristot. l. 2. c. 10.

Ælian. H. A. l. 7. c. 46.

Æl. H. A. l. 11. c. 25.

qualibet autem partus suos educare, Solinus author est: teneros studiosè occultare, & absconditos inter profunda fruticum, vel herbarum, pedum verbere castigare ad latendum; cum maturuerit ad fugam robur, exercitio docere cursus, & alius facere salire per abrupta. Mulcentur fistulà pastorali & cantu, interdum ita, ut internum pascu negligant. Quantum ad sensum, si erectas aurículas teneant, acerrimè sentiunt, sin demissas, facile opprimuntur. Visu valere vel id argumento est, quòd *μεγαλυντός* Oppianus vocat. De *Usum Cibi* in diversa apbant auctores. Isidorus tradit, carnes habere teneras, & faciles concoctu propter motus frequentiam: si verò castrantur, antequam cornua crescant, magis temperatas fieri. Galenus duras facit, difficiles concoctu & melancholicas; alibi, asinorum carni similes. Simcon Sethi, balem atram gignere profitetur, cavendasque æstate, quòd tum propter serpentum esum venenatae sunt: si frequentius fumantur, corpus tremulum facere: per hyemem tutius sumi. Julio Alexandrino præstat caro hinnuli, quanquam & vetustioribus laus, neque tamen vetulis, ætatis longitudo in causa, ut vel in trimatu commendari possint. Consistendi ætas, ut longissima, sic deterior eadem, crescente semper siccitate & carnis duritia. Tempore libidinis eam vitiari, & hircorum instar foetere, apud Aristotelem legimus. Avicenna quartanas ejus esu induci putat. At Plinius, quasdam se sceminas principes scire testatur, omnibus marutinis carnem eam degustare solitas, & longo ævo caruisse febribus, quòd ita demum existimant ratum, si vulnere uno interierint. Alii, diuturnitatem cervinx ejus sibi pollicebantur, quòd vivacissimum animal esset. *Hepar* prævum esse Vincentius Bellunenensis scribit. *Cornua* recentia enata, in delicatiora etiam unum venire. Bruyerinus, elixari & postea in fistula frigi scribit. In *Medicina, pili, pellicula, medulla, serum, cerebrum, pulmo, genitale, cor, ossa, coagulum, urina, lachryma, cornu inprimis*, locum habent. *Pilu* vulvæ suffiuntur, suffitus contra abortum facit. *Pellu* ramenta defecta pumice, & ex aceto trita, igni sacro illinuntur. Si eadem cum pedibus dextris portæ infigatur, ingressum animalis venenoli prohibet. Eadem ad involuntarium urinx exitum, in stratis remedium. *Medulla*, leniendo dolori, est præstantissima: serpentes inuncta fugat; perfulsa aqua aliove liquore fervido, peculiare est remedium: in aqua, potui data, intestinorum tormina sedat: dyntericos dolores per clysterem injecta, sopit: uterorum duritiem in pellis intrusa emollit. De ejusdem in mentibus aperiendis usu, ita post Agricolum Mizaldus. Si medullæ cervinx drachmas duas vel tres pro corporis & ætatis mo-

dulo, includantur in linteolo mundo & raro, postea pudendo muliebri inferantur, filo extra pendente ut retrahi possint, modò tunc se offerat opportunitum ac statum purgationis tempus, & præparatum fuerit corpus, præscriptaque vitæ ratio. *Serum*, podagricos dolores lenit: ad lentigines faciæ adhibetur: combustum & cum olea tolla commixtum, pernioles sanat: uteris exulceratis, recens ac viridis subditur. *Cerebrum*, in coarum & laterum dolore, restituentisque fracturis laudat Rhafis. *Pulmo*, clavos, rimas, & calli vitia tollit, si Plinio credimus: impotius & sæpè renovatus, ex calciamento læsos pedes, affirmante Marcello, persanat. Sunt qui phrhisico profuisse scripserunt, siccatum in fumo, tritumque in vino. Cinis in olla fictili exusti, multis ad suspurium & dyspnæam profuit. *Genitale* siccatum & tritum cum vino contra viperarum morsus exhibetur: tauro cum vino illitum, ad coitum eundem excitat; aridum, contra difficultatem mingendi aut colicam valet, si aqua in qua ablutum fuerit bibatur. Magi, ut author est Plinius, partum contineri promittunt, si mulieri candida à pectore hyænæ caro, & pili septem, & genitale cervi, illigentur dorcadis pelli, & collo suspendantur. *Ossa* ad ventris profuvium Ga lenus inungi jubet. Sextus verò, patellam cervinam, si tecum habeas, negat furgere inguina, & quæ ante surrexerunt, eadem tacta redire. Cer cum pelle & cornu combustum, vulnera, iisdem cum oleo inunctum, sanat. Os de corde, inter antidota habetur. Lapis qui in corde aut vulva reperitur, contra abortum facit. *Coagulum* hinnuli in utero occisi, præcipuum est contra serpentinum morsus remedium. Utiliter quoque bibendum, morso à cane rabido datur. *Quin* contra cicuta & fungorum esum facit. *Urina*, splenis dolorem sanat, ventriculoque & intestinis inflatis prodest. *Lachryma*, inter fudorifera confertur, tantosque ciet, ut penitentem corpus solvi credas, in vini momento exhibitum. Quà parte prominet, rotunda est, insigni nitore coloris fulvi, non sine vestigiis atriorum venarum, tantà levitate, ut penè tactum effugiat: ita enim sese subtrahit, ut propemodum seipsam movere videatur. *Cornu* maximus usus est. Ex typhis sanguine adhuc madentibus, aqua rhizotica, contra malignas febres destillatur. Unitur aperto igne & philosophicè, & non tantum ad sudores & adversus venena commendatur; sed & contra varios morbos. Floridæ insulæ incolæ infantium labiis perforatis ea imponunt, sic à veneno illæso fove sibi persuadent. Andermacus collyrium ex eodem, cum thure, plumbio ulso, opio &c. & aqua pluviali, conficit. Idem, aceto incoctum vel tritum, porri-

Ælian. H.
A. l. 13.
c. 46.

Plin. in C.
lib.

Galen. de
Alim. fac.
cul. l. 3. c.
6. & 8.

Jul. Alex.
l. 1. c. 12.

Arb. H. A.
l. 6. c. 19.

Plin. in M.
dicina.

Galen. in
Expositio.

Galen.
simpl. 11.
l. 5.

Mizald.
cerv. 6. a.
phor. 96.

Hippocra-
tes de
morb. ma-
lier.

Galen. Ex.
Method.
ad præsen.
l. 1. a.
c. 47.

Heom.
Method.
ad præsen.
l. 1. a. p. 245.

porrigini & Imperiginibus inungitur: cum lenticula & fevo cervino, lentiginis de facie tollit: accensum, nidore suo morbum comitalem prodit: adversus scrophulas tritum cum spongiis, in quibus lapides repertiuntur, æquali mensura ex vino aut aqua quotidie bibitur: ad polypum cum sandaracha naribus inflatur: ad dentium albedinem in cinerem in olla nova redactum, cum mastiche, & sale ammoniaco miscetur: crudum inque aceto servescit, maxillarum, à dentitione dolorem admittit: adustum & cum vino tritum, deinde circumlitum, vacillantes dentes confirmat. Hemorroïdis cum tragacantho medetur: dysenteriam seu usum, seu in galredam redactum, sanat: ad vomitum, cum sulphuris vivi pusillo, in ovo forbili exhibetur. Sextus combustum ex oxymelle splenem siccare affirmat. Ad colicam ex iisdem teneris remedium Marcellus habet, cuius descriptionem apud Aldrovandum vide. Contra lumbricos Galenus cum ebore propinat. Sunt qui cretam, semen sanctum, vitellum asinum, admiscant, & cum melle placentam parant. Ad profluvium denique muliebri, & præfocations uterinas adhibetur. In *Differentiis* nihil ferè occurrit, præterea quæ apud Nierembegium leguntur. Cervinum, inquit iste, non simplex, Novæ Hispaniæ genus. *Macame* vocant. Quidam rubei, quidam albi toti. Hos cervorum Reges dicunt Indi. & *ysaac macame* appellant. Alii nostratibus aut iisdem, aut valde similes forma, magnitudine, ingenio: *Acuthuame* nuncupant. His minores *Quashtlamacame* in magnam generositatem degenerant à cervinâ timiditate: efferoiciunt vulnerati, adoriuntur venatores, sæpe occidunt. Ejusdem molis & moris sunt *Thalhuamacame*, sed impares animo. Minimi sunt *tamamacame*, fortasse potius caprarum genus. In Duarhe, Xapidâ, & aliis novi orbis plagis, cervorum erant armenta, quemadmodum nobis boum, (prout superius diximus) domi pariunt, nutriunt. Soluti, per nemora pastum quatendo luce durantes vagantur, ad vesperam pullos domi retentos revivunt, intra cortes claudi se ac naris depastis mulgieri patiuntur, nullum aliud lac, aut ex alio lacte caseus. In aliquibus Occidentis regionibus vexati caseique à venatoribus, quarunt herbam Atochielt, (sic vocant Barbari. & species pulegi est) hac recreantur & saturatione virium, novam pernecitatem acquirunt: majoris illis usus est, quam distammi virtus. In Virginia cervi longiore caudâ sunt prædicti quam nostrates, & cornuum extrema in dorsum recurva habent. Cervorum Americanorum quoddam genus Lærius vocat *Sconasfæ*, qui differunt à nostris, quod multo sint humiliores, minora gerant cornua, & æquè pilos demittant atque nostrates capræ. In

plagis novi Mexici caudam habent valde pilosam, alii prolissam, non aliter ac mulæ, cujus æquant aut superant molem. Maximi roboris sunt. Dux quidam Hispanus duos inunxit mansuetos rheda suæ vehenda. De *Cervopalmato*, ita *Aldrovandus*. Diximus ex Julio Capitolino, Gordiani sylvam memorabilem pictam in domo rostrata Cn. Pompeii, inter alias picturas, cervos continuisse C. C. palmatos: hosque Gesnerio primum visos, eosdem cum dorcadibus platycerotis. Cæterum cum postmodum Joannes Cajus medicus Britannus hæc illi cornua ex Britannia misisset, mutatâ sententiâ, doctissimo illi medico, qui cervum palmatum revera esse judicabat, quod & mihi vedetur, assensit. Nam cum cornua hæc aut æquent, aut etiam superent, & longitudine & crassitudine cervinum, consonum est, corpus animalis, cervi potius quam platycerotis simile esse. In Persia circa Schamachiam, Karabach, & Moragè, specie Damæ, subfulvos. cornua retrorsum incurva, abique nodis habentes, quos Turcæ Tzeiran, Perse, Ahu in veniri, Olearius author est.

Aldrov.
Hist. It.
fol. c. 18.

Olæz. It.
per.
Orient.
p. 311.

ARTICULUS VIII.

De *Tragelapho*, & *Tarando*.

Tragelaphus inde nomen sortitus esse videtur, quod hircus & cervus sit similis. Volaterranus & Gesnerus Hippelaphum Aristoteli dici volunt, seu à similitudine ita dicatur: jubam enim habet, seu à magnitudine ut hipposelinum, major enim & crassior cervo est. Germani *Stanthsirisch* vocant, seu, quod sit nigrioris coloris quam cervus, ut Agricola placet: seu quod loca in quibus carbonēs sunt frequentet, & herbis ibidem nascentibus pascatur, ut Fabricio visum. Major est & robustior cervo. Villos nigros in gutture, longos in armis gerit. Ideo à cervo, barbâ tantum & armor. villo distare scripsit Plinius. Suprema pars dorsu cinerea est, ventris subnigra: villi circa genitalia nigerrimi. Cæteris à cervo non differt. Non alibi quam juxta Phasin amnem nasci prodidit Plinius, sed falsò. Nam & apud Arachosios inveniuntur Tragelaphi: & in Torantinis Konigsteinianisque Misiæ saltibus Bohemiæ vicinis capiuntur. In Anglia quoque cervi nigricantes reperiuntur, ab his fortè non diversi. *Tarandus* Barbaris Pyrandrus & Pyradus, Hefychio fortè *Edæq*. Septentrionalibus *Rebenscher*, dicitur. Magnitudo ei quæ bovi, caput majus cervino nec absimile, villos albus magnitudine Ursorum. Tergori tanta duricia, ut thoraces ex eo faciant. Pectus habet torosum, ungulas bifidas, concavas, & mobiles. In cursu enim eas explicat. Ipse ad celeritatem expeditissimus, ita ut & summas nives calcet

Aldr. H.
Bibl. c. 19.

Plin. H. N.
l. 8. c. 31.

Aldrov.
H. Bibl.
c. 30.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 19.

calcat non impressis alitè vestigiis, & pernicitate insidiantia in vallibus animalia effugiat. Cornua gestat præaltà, quæ statim à fronte ramis duobus latis mucronantur quasi in digitos. In medio ramulus veluti internodium interjectus, inde rursus in ramos latos, digitorum expansorum specie mucronatos excurt. Cornua sunt alba, venis longis distincta. Differunt ab alces cornibus altitudine, à cervi latitudine, ab utrisque colore, & ramorum multitudine. Currendo ea in tergum demittit: nam stanti, frontem penè ramis inferiores tegunt. His inferioribus, concreta frigoris flumina ad potum capiendum rumpere fertur. Sylvarum fructibus & arborum musco vescitur. Laribula fruit in montibus Septentrionalibus, & in Mosibergum, aliosque Norvegiæ montes intensioribus frigoris procedit. Capitur ab hominibus ad usus domesticos. Nam ad conficienda itinera domatur à cursoribus, ad opera rustica ab Agricolis. Caro ejus è ferinis illorum locorum optima & delicatissima. Natura animal esse gregale; & mille tarandorum armenta, in vastis septentrionis sylvis aliquando confici ferunt. Fœmellæ ramis carent. Reperiuntur in Norvegia Suecia, Laponia, & Polonia. Augustam Vindelicorum vini cum sellis, phaleris, & phrenis, erant aliquando adducti. De coloris in ipso mutatione, ita Solinus. Hunc tarandum, affirmant, habitum metu vertere, & cum delatescat, fieri similem cuicumque rei proximaverit, sive illa saxo alba sit, seu fructu virens, sive quam aliam præferat qualitatem. Faciunt hoc idem in mari polypi, in terra Chamæleontes. Sed & Polypus, & Chamæleon glabra sunt, & pronius est cutis levitate speculi modo proximantia amulari. In hoc novum est, ac singulare, hirsutiam pili, colorum vices facere. Cæterum quis ille Plinii & Solini Tarandus sit, nec Gesserus quidem rectè nosse visus est. Nam modò cum Turone, modò cum Rangifero, de quo in sequentibus eundem facit. Icon quam hic damus, verissima esse creditur.

Solin. Po-
lyb. l. 6. c. 33.

ARTICULUS IX.

De Rangifero.

IN Descriptione Rangifero, quem Reen vocant, non conveniunt auctores. Albertus speciem cervi repræsentare dicit, sed majorem esse corpore, colore insignem, & ad fuggam celeberrimum. Tres, secundum eundem, cornuum ordines in capite gerit, ita ut in singulis bina sint cornua, & caput ejus virgulis compositum videatur. Ex his duo cæteris majora, in loco cornuum cervi, quæ ad perfectam magnitudinem augentur, ad eò ut quinque cubitorum mensuram ali-

quando attingant, & ramis viginti quinque conspiciantur. Duo etiam in medio-capitis, ut damarum habentur, mutilis & brevibus ramis mucronata. Denique alia in fronte antrosum versa, ossibus similiora, quibus in pugna potissimum utitur. Olaus Magnus tricornem esse scribit, de genere cervorum, sed longè prociorem, velociorem, longiorum. Rangiferum dupliciratione dici, tum quòd in capite alta cornua, velut quercinarum arborum ramos ferat: tum quòd instrumenta cornibus pectorique, quibus hyemalia plaustra trahit, imposita, ranga & loga patrio sermone vocentur. Cornuum verò duo cæteris majora, eò loco habere quòd cervus: aliud in medio capitis, ramusculis circumstantibus cæteris brevioribus situm, quò contra infestas bestias pugnat. Jubatum gerere collum, & ungulas rotundas. Johannes Agricola tridentem duntaxat in fastigio cornuum habere, & in fastigiis Poloniarum reperi, prodidit. Julius Cæsar bovem cervi figuram facit, cujus à media fronte interaures, unum cornu existat excelsius, magisque directum his, quæ nobis nota sunt cornibus. Ab ejus summo, addit, sicut palmæ ramique late diffunduntur. Descriptio Dahiani à Goës, alci potius quàm Rangifero competit. Apollonius Menabenum Medicum si sequimur, sunt ex genere cervorum, altitudine & crassitudine asello pares, tibiarum gracilitate superant. Caput habent instar vituli, collum jubatum velut equus: Cornua frondosa, lævia, gracilia, oblonga, ad tergum porrecta. Cætera, habita ratione & servata magnitudinis proportionem, cervos communes imitantur. Taceo Julium Cæsarem Scaligerum, qui Rangifero ab Olao Magno tributa alci adscribit. Ut verò sit, distinctum ab Alce, velinde colligere licet, quòd Olaus Magnus eum septentrionalium pericissimus, diversis locis de iisdem agat. Inveniuntur in Lapponia, Suecia, Norvegia, & vicinis Arctico locis. Cibus ei muscus montanus, candidus, præsertim hyeme nivibus in superficie soli coopertus: quas licet densas nature instinctu perforat, cibum quaesiturus. Æstate verò foliis ac frondibus arborum, stando cundoque melius quàm se inclinando floribus ac herbis, propter cornua nimis antrosum incurvata vescitur, idque laterali & obliqua capitis inclinatione. Educti in transmarinæ terras non diu supersunt, ut in Holstia & Prussia compertum. Huc à Gustavo Rege Ann. 1533. missi, & sylvestri libertate donati, an sobolem reliquerint, nunquam compertum potuit. Quia verò & sylvestres sunt & domestici; horum lac, pelles, nervi, ossa, caro, ungule, pili, usibus humanis inserviunt. Lac nutrimentum est domesticum; serum, & pectus. Pellis tegendis & corporibus & lectis, & equorum sellis inservit. Cuius

Cæsar. l. 6.
de bello
Gallico.

Aldrovand.
Hist. Bæticæ.
c. 34.

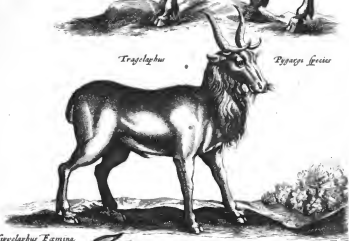
valida

Pygargus
Weiss Zars

Tragelaphus

Pygargus *leucis*

Hippelaphus *Femina*

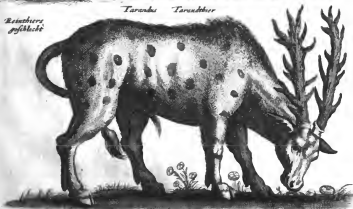

Rangifer Reuther

Cervus Palmatus

Tarusus Tarandus

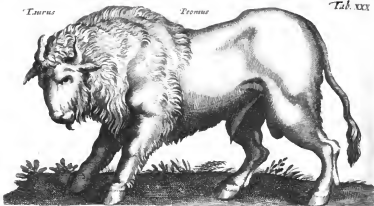
Reinshierz
gefärbt

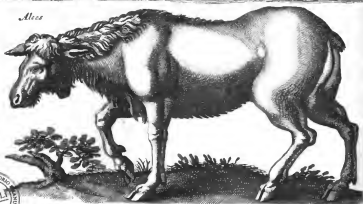
Taurus

Peponus

Tab. xxx

Alces

Alce. Elend geschlechte

Dama Cervi

Dambirfch

Caprea Rehe-Kalb

Alce Mas

valida & tenax, ad culeos & diverforum opificum folles adhibetur. Nervii loco lini confuendi vestibus deputantur. *Ossa* & cornua ad arcus parandos sumuntur. Carnes vento & fumo siccatæ ad plures annos durant. Ungulæ spasmaticis profunt. *Pilo* pro farciendis sellis & pulvinaribus utuntur.

ARTICULUS X.

De Alce.

Ald. Hist.
Babil. c. 33.

Paulin. in
Ethiops.
& Serapion.

Cæsar. l. 6.
de bello
Gallico.

Plin. H. N.
l. 8. c. 17.

Solin. Po-
lyhist. 33.
& 34.
Serapio
Geogr. l. 4.

Lemnius
in Myra-
cul. Nat.

Cardin. l.
10. de fab-
ulose.

Sed & de fera *Alce* mirè authores discrepant. Pausanias speciem inter cervum & camelum facit, nasci apud Celtas, explorari, investigarique ab hominibus non posse, hominum odore à longe percepto, in foveas & profundissimos specus sese abdere. Secundum Cæsarem, sunt in Hercynia sylva, earumque consimilis capris figura & varietas pellium, sed magnitudine paulò antecedunt, mutilæque sunt cornibus, & crura sine nodis articulisque habent, neque quietis causâ procumbunt: neque si quo afflictâ casu conciderunt, erigere sese aut sublevare possunt, & c. Plinius jumento similem facit, ni proceritas aurium & cervicis distinguat. Haud illi dissimilem, notam in Scandinavia insula, nec unquam visam in hoc orbe, multis tamen narratam Machlin, sed nullo suffraginam flexu: ideoque non cubantem, sed accivem arbori in somno, eaque incisâ ad insidias capi, aliâs velocitatis memoratæ. Labrum ei superius prægrande, ob id retrogredi in pascendo, ne in priora tendens involveretur. Idem apud Solinum legimus. Dodoneus huc Strabonis verba trahit, qui dicit, Alpes, peculiaris formæ belluam, ut memorie prodidit Polybius, gignere, habitu quædam ad cervi staturam, collo duntaxat excepto & villis, in quibus capro perquam similis est; gerereque sub mento carnis globum ad palmæ magnitudinem, capillosum, crassitudinem pro equini pulli cauda habentem. Cardanus alcem à Julio Cæsare descriptam putat: aliis creditur, magnum animal appellat. Scaliger licet duas alces esse dicat, hoc tamen animal bifontem nuncupat. Olaus hanc feram alcem ubique vocat, & onagram. Erasmus Stella medium quasi genus inter equos & cervos alcem ponit, eademque cornua quotannis amittere. Levinus Lemnius capratum esse generis credit. Mischovius crura absque articulis prælonga habere, ut bifontes, ait. Germanis dicitur *Elsch* / seu *miseria*, tum quòd singulis diebus morbo comitiali laboret, nec citius ab eo levetur, quàm dextri posterioris pedis ungulam auriculæ sinistræ immiserit, tum quòd levissimo etiam vulnere accepto, exspiret. Cæterum magnum animal ita describit Cardanus. *Sub boreali polo animal nascitur cervo simile, cruribus anterioribus*

*longioribus, carnem habens promuscidam, brevem tamen. Habes cornua peculiari quadam forma prædita, & nulli fermè animali similia. Nam crassa ab imo, abascendunt, latiora palmo sunt. Menabenus verò hanc partium exteriorum descriptionem dedit. Habes hoc animalerastrissem, altitudinem & proceritatem mediocrius & pinguis equi. Humeri depressiores & humiliores sunt partibus posterioribus. Capite aliquantulum pronum incedit. A summo capite usque ad humeros, & maximè in cervice est huic magna pilorum prolixitas & sylva, ita ut collum & barbam hirci repræsentet. In aliis corporis partibus pilorum longitudine non differt ab equo, sed densitate superatur, crassitie verò superat. Color plerumque vergit ad cinericiam albedinem; pro vicissitudine tamen anni temporum, pili varias habent in colore mutationes. Caput est oblongum & gracile, si consecratur cum toto corpore. Labra magna, prominentia & crassa, & maximè superius, quod *promuscidam* Cardanus vocavit. Os longum. Dentes non admodum magni, nec longi. Aurei longæ latæque. Fœminæ sexus cornibus caret, at masculinum genus multifida, & ramosa cornua producit, sed non tam longæ & frondosæ ut cervi vulgaris. Latiuscula sunt crassitie feræ duorum digitorum transversorum. Si unius cornu figuram spectas, triangularem ferè formam deprehendes, & magnæ avis alam extensam dices: si pondus, duodecim ferè librarum majorum erit. Cornua, addit idem, murat hoc animal statutis quibusdam temporibus, ut cervi solent. Unum aliquamdiu fuit apud me, quod ut matura poma solent, spontè deciderat. Id stirpe manifestè dignoscitur, duo alia parva habeo, duorum aut trium ferè ab ortu mensium, paulò ante animalis mortem abscissa, quæ molli quadam lanugine, sanguine etiam imbuta erant. Est præterea obeso & grandi ventre ut vacca sunt. Cauda mirum in modum brevis, ungulæ bifidæ, ut bobus. Et hæc omnia Dodoneum ad alcem refert, quæ alibi, Deo volente, examinabimus. De Pelle scribit Gesnerus, densam & solidam esse, ut validos etiam ictus punctim cæsumque factos avertat, & ferri thoracis instar hodiè expectatur. Ad thoraces ab alutariis, piscium adipe præparatur, ut imbrem arceat. A cervina cui similis est, inspirata discernitur. Transmittit enim spiritum ut ab opposita manu percipiatur, quod sit meatibus plena, & concavos pilos habeat. Gesnerus tamen in pilis integræ, quam cum ima parte tibie pilosa se vidisse affirmat, nullam in pilis cavitatem reperit. Possunt tamen meatus qui inviviscrant, in mortuis collabi, præsertim longo post tempore.*

Gesnerus
in Alce.

Cer.

Cornu, idem, libras circiter duodecem appendere tradit, esseque longitudine ferè duorum pedum, non ramosa ut cervorum, mucronibus tamen aliquot divisa, dodrantem lata, armi potius quam cornu figurà, & advehi ex Lithuania. Cornu verò Magnæ ferè nomine ad Aldrovandum missum, septem tantum libras duodecim unciarum appendit. ea juxta caput crassitudine ut vix manu comprehendi possit, quinque ornatum mucronibus hinc inde binis, mox ab uno latere, alio, & ab altero, etiam alterius ostendens rudimentum, latitudo inter primos ramos trium ferè dodrantum. Tota ferè tibia simul cum unguibus libras pendebat tres cum dimidia. Icon quæ hic exhibetur Aldrovandi est. Ad *Naturam* ipsius spectat, quod animal hoc à venatoribus agitarum ad aquas confugiat, & aquam ore haustam, fervidam in canes evomat: quòd rarò solum conspiciatur, sed terrà nivibus oblecta multa progrediantur simul: Unum procedat properando, ut occasio postulat: alia singula sequuntur eundem tenorem & modum servando, & primi vestigia calcando, ita ut si quis rei infcius ipsa insequatur unius tantum vestigia se cernere existimet: quòd sitis laborisque adeò sit patientissimum, ut diem noctemque immensa spacia privatum cibo, conficere possit: quòd pulli capti adeò successivè mansuescant, ut naturali urgente siti maxima cerevisiæ vasa à discumbentibus propinata ebibant: quòd tantam vim in ungula gerant, ut tactum ictu lupum illicò interminat, & elabente cane, opposita arbor elidatur, quasi fungus adest. De *Uso* in cibis, hoc dixisse sufficiat, carnis ubique vefci regionis incolæ, & recentibus, & fale conditis: crassi tamen & melancholici succi apparere. In *Medico uso*, *cornua*, *nervi*, & *ungula*, laudantur. *Cornua* olim inter adstringentia duntaxat habebantur: post inter antiepileptica relata sunt, modo inter festum assumptionis B. Mariæ virginis & nativitatæ ejusdem abscinderentur. Alii, die Ægidii festo demi debere opinantur. *Nervi* ad spasum in Suecia adhibentur. Modus adhibendi, zonam ex eo facere, & membro lasso circumligare. *Unguis* seu ungula, Epilepsiæ & hysteriæ affectioni convenit. Conditiones ad efficaciam requisitæ, ab Olao Magnoponuntur. Ungula exterior, inquit ille, dextri lateris posterioris pedis onagri, (sic alcem vocat) masculi, qui non genuit, abscissâ à vivo pede securi, vel alio instrumento avulsa, post medium mensis Augusti, spasum aut morbum caducum parienti adhibita, continuò sanat. Applicatur ressecta, si vel sinistra manus annulari, adponatur: vel annulus ex eodem factus, eidem indatur: vel pars unguis sinistrae palmarum imponatur, manusque in pugnum complicitur: vel ejusdem por-

tiuncula in aurem sinistram missa, & aliquandiu veluti scalpendo moveatur. Suffocatur mulieri, rasura cum zedoaria, anaricis partibus felicissimè exhibetur. Formulas ex ea antiepilepticas in authoribus vide.

ARTICULUS XI

De *Rhinocerote*.

Rhinoceroti nomen à cornu, quod in nare pullulat, nomen datum est. Quidam apud Diaconum, *bevem Egyptium* appellant: alii ex Pausania, *Aethiopicum quadrupedem* seu taurum, sed falsò. In Ægyptum non potuit nisi fortuito casu inferri. Pausanias verò in Æthiopia taurum esse dicit, qui ob similitudinem cornu ab ignavis Rhinoceros appelletur. Nullum animal est, cujus *descriptio*, inquit Aldrovandi continuator, magis sit in lubrico. Et certè Plinius breviter se expedit. *Unum ei in nare cornu, longitudinem cum elephante parem, crura multò breviora, colorem buxum*. Tantundem & Agatharchides apud Photium protulit. Nicolaus de Comitibus Venerus, Rhinocerotem sulco capite, bovinâ caudâ, elephantino colore, cornu bipedalis longitudinis gerentem, nobis fingit, in provincia Mangi. *Ælianus*, qui Græcorum permultis & Romanorum visum & bene notum describere frigidum esse putat, in summa nare cornu gerere ait, mucronis acuti, robore nec ferro quidem concedens: pellem tantæ firmitatis, ut agrè jaculo penetrari queat. De *Cornu* maxima est discrepantia. Tertullianus unum tantum adsignat. Martialis verò duobus depreliari scribit. Utrumque hoc, secundum eundem in capite, secundum alios in humero dextro alterum & brevius esse. Nummus Domitiani utrumque in naribus ponit. Alii majus cornu in naso, minus in fronte, aliquo supra spacio, collocant. Sed nec de *forma* ejusdem conveniunt: Alii rectum instar tubæ, lineâ nigrâ transcurrente ponunt: alii sine lineâ. Artemidorus apud Strabonem, qui Rhinocerotes longitudine parum ab elephantis excedere, magnitudine tauri, formâ affo proximâ esse ait, recurvum & omni ore duriss facit. Diodorus simum, Agatharchidas & Solinus repandum vocant. Addit Artemidorus, beluam duo cingula tanquam Draconum volumina dorso usque ad uterum circumventia habere, alterum jubam versum, alterum ad lumbum, hæcque de ea à se dici, quòd sibi visa esset. Ad Bontius, quem in Capra Pazaartica citavimus, quique Rhinocerotem vel centies non tantum cavæ includum, sed & in sylvis vagantem vidit, ita nobis cum describit. Cute è nigra est cinericia, instar Elephantinæ, rugosa admodum, cum profundis plicaturis circa latera ac in dorso: crassam admodum habet pellem,

Diacon.
l. 16.
Pausan. in
Boreocæ.

Plin. H. N.
l. 7. c. 20.

Photius
bibloth.
Cod. 150.

Ælian. H.
A. l. 17.
c. 44.

Tertull.
l. 3.
Martialis
Rev. Ind.
c. 15.
l. 3. c. 7.

Scribo Ge-
ogr. l. 16.

Diodor. Si-
cul. bibloth.
c. 1. &
Solin. Po-
lyhist. c. 64.

Bontius
Meth. In-
duc. p. 16.

Natura.

Ung.

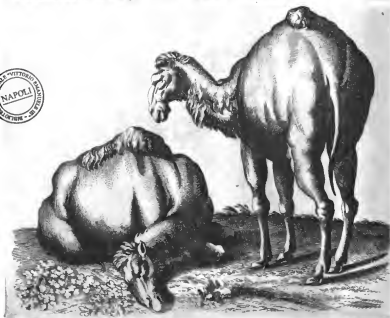

RHINOCEROS *Horned Rhinoceros*

Dromedary

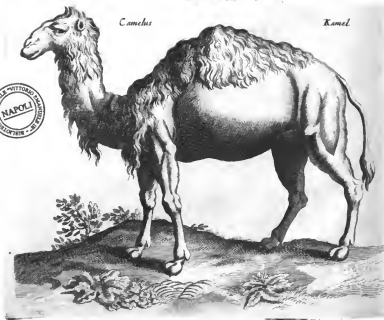
Dromedary

Tab. XLII

Camelus

Kamel

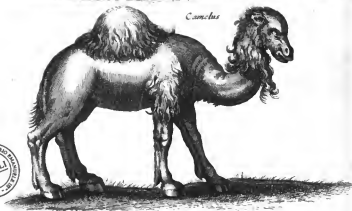

Camelus Bactrianus seu Dromedarus

Camelus

Camelq

Dromedarius

Camelus

ut quæstui Japonicæ machæzæ facile resistat. Neque enim hæc bestia. (ut apud nos pingitur) scutis munita est; sed hæ plicaturæ hos clypeos mentiuntur; neque una pars durior est alterâ. Rostrum est porcino; sed ante acutiore, neque tam obtuso, in cuius extremitate cornu istud extrat, unde nomen sortita est bellua, aliud altero majus pro ætate Rhinocerotis. Colore etiam cornu variat, modò nigrum, modò cinericeum, modò album est. Magnitudine autem corporis mediocrius staturæ, Elephantem proximè accedit mediocrem, nisi quòd pedibus sit longè humilioribus, & propter etiam tam conspicuum non est animal. *Locum* si quas, invenitur in Africa desertis, Abassia, multis Asiæ locis, regno Bengalæ, & Jacatru. Nec ævo Aristotelis Græcis notus erat, nec Romanis ante annum urbis conditæ DCLXVI. Quis primus monstraverit, inter antiquarios non convenit. Dio ab Augusto primum in triumphali pompa traductum, ait: At Plinius, Cn. Pompejum ludis primum exhibuisse, tradidit. Ideo Solinus: Ante ludos Cn. Pompeij Romana spectacula, Rhinocerotem nescivisse, reliquit. Herbes & virgultus perquam spinosis vescitur, nam linguam habet asperissimam. De *Natura* hoc duxerat constat, cum Elephantem inimicitias gerere, nec sive in hominem nisi læcessitum. Dimicaturus, cornu ad faxa limato præparat se pugna: in dimitatione alvum maxum petens, quam scit esse molliorem, perruptoque carniæ ambitu exanguem facit: quòd si alvum contingendi copia non datur, contra ipse à proboscide & dentibus ictus, deficit, & opprimitur. Irritatus, inquit Bontius, hominem simul & equum, tanquam pulicem prostermit, quem deinde lambendo necat, dum a speritate lingue, cute ac carne usque ad ossa hominem denudat. Sclopeto læsus, dum per sylvas fugit, quicquid obvium est, cum summo fragore ac horrore audientium prostermit, etiam satis crasas arbores. Historem insipientis ejus ferocitatis, vide apud eundem. Huc pertinet ex eodem & illud, quòd cæno mistic gaudeat, nec prius etiam irritatus vindictam exerceat, æquam catulo suo providet. *Pæc* suæ imitatur. Grunnie enim. *Carnibus* vescuntur Mauri: quæ tam nervosa, ut dentes serratos exigat. Cutis in vino macerata, à Zacuto, in malignis propinatur. Cornu veneno extinguendo quidam propinant: laurioribus apud Romanos pro gutto in balneis erat. In eo oleum asservabatur loturis idoneum. In *Genera* quædam distinguimus, affirmare non ausim. Dicitur tamen in Africa deprehensus, magnitudine asini sylvestris. cornu bicubitali, pedibus cervinus, auribus equinis, caudâ bovina.

CAPUT III De Ruminantibus non Cornigeris.

ARTICULUS I.

De Camelo.

HAËTUS de ruminantibus Cornigeris actum est, sequuntur, non ruminantia, *Camelus* nempe, & *Camelopardalis*. *Camelus* vel ab Ebraico Gamal, quod Camolum significat, vel à *καμνω* laboro, quod sit animal ad labores dossarios aptissimum: vel ab *καμη* humile & breve, quòd quando onerantur, ut humiliores fiant, accumbant: vel quasi *καμη* curvus, quod media femora curvet, utpote juxta crurum altitudinem concisum ac decurtatum, ut Artemidorus ex Eveni sententia derivat, dicitur. Bifidum est animal, sed ita, ut à posteriore parte ad secundam usque digitorum flexionem per bipartiat: at anterior leviter bipartitus sit, ad primos usque eorundem nodos: fissurarum verò intervalla expleat quid, quale & asneribus. Peculiaris ipsis in dorso *gubber*, quo cætera animalia carent. Habent & infernè alterum superiori simile: quo reliquum fulcitur corpus, ubi genua summittit. Papillæ ei quaternæ, quot & vaccis. *Cauda*, asinina similis. *Genuale* ponè idque tam nervosum, ut ex eo confici possit, quo arcus fidissimè intenduntur. In unoquoque crure genu unum: neque plures plicaturæ, ut Herodorus innuit: verum tot videntur, quòd alvo subdusta sunt. Similis bubulo *talus*. *Claves* pro corporis ratione exiguz. *Pes* non discretum, sed venulis quibusdam confusum. Nulli in superiore maxilla priores *dentes*. Soli ex non cornigeris duo ventriculi, quòd spinosum ligneumque alimentum depascatur. Ideò & membrana oris interior, ex toto aspera est, & ea quæ ventribus obducitur, similiter. Medullæ & sevi apud autores quoque mentio. Reperiuntur in Africa & Asia, Baetrianos in primis & Arabas. Anaxagoras etiam in Jonia ad urbem Clazomeniam, agros suos gregibus & Camelis depascendos reliquit, ut ex Suida vertit Hieronymus Wolfius. Romæ superato ad Rhynadacum annum Mithridate, primum visos putavit Sallustius: at poterant bello Achaico & Asiatico videri. Ptolomæus Lagi Baetrianam totam nigram inter alia spectacula exhibuit. Delectantur spinoso ligneoque alimento: junco præsertim, cujus summitatem fæpnumero abrodunt. Sed nec hordeum purum vel cum fæno, vel gramen tenue & humile negligunt: sæpe & carduus contenti. Hodie Arabiæ deserta transmittentibus, hordeacea liaba quinque quæ malum Cydonium magnitudine non superent, quotidè dantur.

Solin. Po-
lyh. l. 6. 2.

Geographia.
Plin. H. N.
l. 10. c. 63.

Aristot. H.
A. l. 5. c. 1.

Arist. H. A.
l. 5. c. 15.

Arist. H. A.
l. 6. c. 10.
Ismirna.

Ælian. H.
A. l. 7. c. 26.

Aristot. H.
A. l. 8. c. 22.

Hieronym.
in vita Hi-
laron.

Plin.
Aristot. H.
A. l. 6. c. 16.

Plin. H. N.
l. 8. c. 15.

Ælian. H.
A. l. 4. c. 15.

Ingenium.

De Potu ita Solinus. Sitim etiam in quadri-
dum tolerant: verum cum occasio bibendi
data est, tantum implentur, quantum & fa-
tiet præterita desideria, & in futurum diem
prolit. Luvulentas aquas capiant, puras
refugium, denique nisi cænosior liquor fue-
rit, ipsi assidua proculcatione limum exci-
tant, ut turbetur. Ad recentiores, etiam in
duodecem imò in quindecim dies totos, si
fors ferat, abstinere potu solere scribunt:
imò oculatorum fide constat, in hars &
Biled Elgerid, nunquam bubere, quam diu
viride gramen, quod depascant, invenire
possint. De Generatione hoc habemus, à C.
Plinio prodi, averum coire, ab Aristotele
non item. Hujus enim verba. Cameli seden-
te foemina coeunt, nec averi, sed comple-
tente mare ut cæteræ quadrupedes agunt,
& coitum toto die exercent. Perunt recessu
folitudinis, cum liber coire, nec ali-
quis eò tuto accedere potest, præterquam
pastor armenti. De gestatione & partu, non
conveniunt auctores. Suidas, decem men-
ses gestare, undecimo parere, & anno inter-
misso rursus prurire scribit. Secundum Plin-
ium, duodecim menses ferunt, à trima-
tu pariunt vere, iterumque implentur à par-
tu. Aristoteles verò, gestationi duodecim
duntaxat menses assignat, & semper unum
tantum modo parere, & quidem (*κατὰ τὴν
μαρτυρίαν τῶν μύθων*) scribit. Alibi tamen
decem duntaxat mensium meminit, & ver-
nalis temporis. Tres inprimis hostes habent,
Eonem, *L'encem* & *Tabanum*. De equo Cyri
historia testatur, qui immisissis contra Cressi
equitum camelis, eundem dissipavit,
quod equine olfactum quidem camelorum
parenterunt. A leonibus infestari, *Ælianus*
autore est. A Tabanis ne infestentur, om-
nium piscium adipem Arabes eosdem inun-
gunt. Inter *Morbes* quibus vexantur, poda-
gra est & calvitie. Illa facile moriuntur:
hanc cum hominibus communem habere,
proditum auctoribus. Rabie corripuntur
geniturae cupidi, adeo ut injuriæ aliquando
illatæ memores, in obvios & ductores ad
internectionem usque desciviant. Quadra-
ginta diebus totis id fieri, quidam prodi-
dere. Affectionem describit Hieronymus.
In quibus, inquit, Camelum Baëtrum enor-
mis magnitudinis, qui multos jam obtive-
rat, triginta & eo amplius viri, distentum
solidissimis funibus, cum clamore adduxe-
runt. Sanguinei erant oculi, spumabat os,
volubilis lingua turgebat, & super omnem
rorem, rugitus perfonabat immanis. De
Ælianus non convenit inter scriptores. *Aris-
toteles* plusquam quinquaginta annis vive-
re scripsit. Solinus in centum durare, nisi
forte translari in peregrina, insolentia mu-
tati aeris morbos trahant. Plinius quinqu-
agenis annis, quosdam & centenis vivere pro-
didit; quod de Baëtrianis ab *Æliano* su-

mitur. Ad Ingenium & *Mores* spectant, *vin-
dilla*, *Dortilas*, & *musci amor*, *verecundia*,
pietas & *Philoxenia*. Percussus aliquando,
iram reponit longo tempore, & ubi oc. asio-
nem naëus fuerit, malum retribuit. Ad
tympani sonitum choras ducere edocetur.
Includitur, inquit *Leo Africanus*, junior ca-
melus, ubi pavimentum præcalidum sit, ut
alternatim pedes attollat, dum calor urget,
idque frequentissimâ alternatione facit,
dum hunc dum illum pedem attollit pun-
gente calore, atque interim semper ad fores
tympanum percutitur. In schola hujusmo-
di scholasticus hic exercebat ad annum in-
tegrum, aut circiter. Ufu igitur confirmato
hæc diuturnitate, quotiescunque tympani
sonitum audierit, eadem pedum alterna-
tione, eodemque loco persistens, dum inso-
net tympanum, choreæ ductum spectatoribus
præ se fert. Musica delectari vel exinde
colligas, quod sessus non verberibus sed
cantu ad progrediendum invitetur. In ma-
trem tanta est reverentia, ut eam nunquam
ineat, nec se, ut faciat, cogi patiatur. Oper-
tam cum aliquando violasset, admisso rem
paulo post necavit. *Verendum* de genera-
tione exposuimus. *Pietatem* compallio ex-
primit. Totâ nocte manducant, quod si
aliquis in stabulo agrotet, cibo abstinent.
Philoxenia Indi detexere. Cum celeritate
maximâ uti cupiunt, fæsus Cameli per ali-
quot milliaria cum matre abducunt, illâ
abactâ, pullos relinquunt. Dum redeunt,
mater passus duplicat, quo citius pullos re-
stituatur. *Usum* in pluribus præstat. In *Me-
dicina*, caro provocat urinam. *Adeps* gibbi,
suffumigatus confert hæmorrhoidibus. *Cere-
brum* exliccatum cum aceto epilepsie. *Fel*
cum melle potum angine. *Sanguis* concep-
tioni & præfocioni matricis, si post pur-
gationem mestrurorum adhibeatur. *Lac*
ventrem lenit, valde subtile & aquosum,
asthmam confert, & desiderium cibi excitat.
Urina quæ fullonibus utilissima, quod apud
Plinium legitur, ad dentes quoque deal-
bandos & purgandos, vim habere credebatur.
Cauda arctiacta, solvit animum. *Fimi* ci-
nere cum oleo misto crispatur capillis. I-
dem albus cum melle trius tumores reprimi-
tur, & vulnera mundat. *Setæ* à cauda con-
toræ & alligatæ sinistro brachio quartanis
medentur, si credere fas est. Invenit & in cibo
locum. Arabas novimus camelorum lacte
vesci. Carnes, teste Galeno, Alexandrinis in
usu. Heliogabalus aliquoties in cœnis exhi-
buit: & calcanea, quia maxime tenera. *Apici*
exemplo, comedit. Apud Judæos inter
vetitos cibos habebatur. Carnem & lac qui-
dam inter suavissima censent. Hoc, partui
vicinarum caseosæ & butyrosæ substantiæ
minus habet. In *bellis* adhibitos passim apud
Historicos habetur. Hinc armaturæ, qua
in expeditionibus muniuntur, nomina, de
qui-

Ruff. He-
tam. ho-
mal. 8.

Leo Asi-
canus in
Africa.

Aristot. in
Meteor.

Tacitus
Chilodis
c. 404.

Plin. H. N.
l. 25. c. 8.

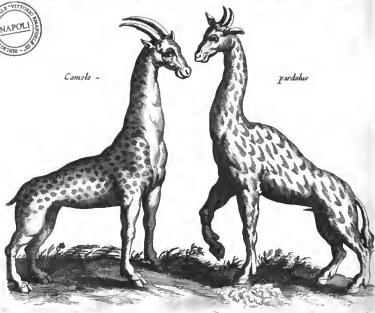
Apul. l. 1.
Apul.

Galien. l. 1.
de Alim. &
c. 1. 1.
Lamprius
Heliogab.

Camelo pardus seu Girafa

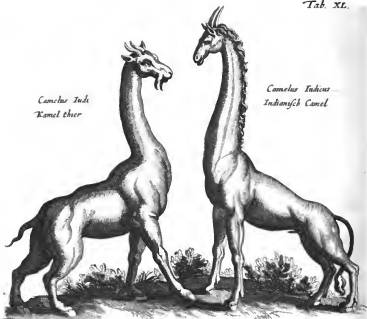
Camelo -

pardus

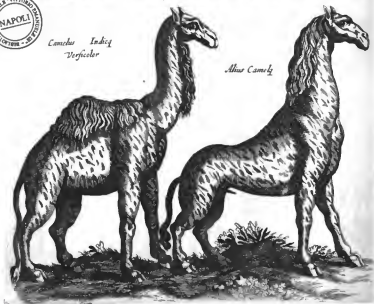
Camelus Indus
Kamel thier

Camelus Indicus
Indiansch Camel

Camelus Indicus
Verficolor

Albus Camelus

quibus si DEUS voluerit in Philologicis. Itinera in Arabia, Ægypto, &c. vel hodie absque camelis confici non possunt. Sunt & oneri ferendo accommodati, sed nec ultra justum pondera recipiunt. Sexcenta pondo communiter gestant, licet, si necessitas urgeat, mille ferre possint. Dum onerantur, aut onere levantur, in ventrem procumbunt, & ut sentiunt se aequale viribus suis impoliti, exsurgunt, nec plus recipiunt. Africani molestias itineris non intermissi quinquaginta diebus totis haud agrè sustinent.

Diferentia.

Species Camelorum apud veteres sunt variae. Sunt pingues, macri, rufci, albi. Dedit & curius differentiam: *Dromedarii* enim & *Dromades* dicuntur, qui minoris quidem sunt staturæ, sed curius pernicissimi. Centum & amplius millaria uno die peragere solent. Iliudorus Hispanensis habet. Aristoteles equis Nisanis vel potius Nilis præponit. Fertius esse velocius ab Achmete Scirimio & aliis observatum est. Præcipua differentia à regionibus sumitur. Sunt *Arabici*, *Bactriani* & *Cassii*. Illi, bina tubera in dorso habent. Unde *divula* & *divena*, dicuntur. Ili fortissimi habentur, & singula in tergo tribera, alterum verò in pectore, cui incumbant, gerunt. Hos ad equorum maximorum magnitudinem accedere. Alianus ait. Moderni de Differentiis Africanorum ita agunt, & in his *Samuel Purchasius*, Camelorum tres species habent. Prima vocatur *Hugum*, ingentis staturæ & roboris, pendo mille librarum ferens. Secunda minor, duplici in tergo tubere, oneribus ferendis & equitationi apta, *Bechets*, dicta, quam solum Asiatici agnoscunt. Tertiam vocant *Raghab*, macilentam & gracilem, ad sola itinera non accommodatam. Eam quippe inequant, conficitque nno die amplius quam centum passuum millia. Argueus Rex Tombuti solet mittere Nuncios Segelmessum aut Darham, nongentis millibus passuum distantem, septem aut ad summum octo diebus, sine ulla in itinere morâ aut requie.

Aristot. H. A. l. 9. c. 30.

Solin. Polyhist. c. 63.

Alian. H. A. l. 7. c. 34. Purchas. Peregrin. l. 6. c. 1.

ARTICULUS II.

De Camelopardale.

Aldrand. H. Hæd. c. 35.

Varro l. 4. L. L.

Solin. Polyhist. c. 43.

Camelo pardalis, seu ut aliis placet paulo barbare, Camelopardalus, à Camelo & Pardale nomen sortitus est. Corporis vestitæ Camelum, macularum varietate Pardum imitatur. De cætero si Varroni attendimus, nomen hoc Alexandria, unde istud animal Romam erat adductum, venit. Multas autem sortitus est appellationes. Dicitur enim *Ovis fera*, quod in avibus regionibus degat, & ovi mansuetudine respondeat, *Nabrapud Solinum*, *Nabuna* Æthiopibus ut apud Plinium legitur, *Anabula* & *Saffaras*, Alberto M. quæ nomina ex aliis detorta esse iudico, *Orajim* Majolo, sed falsò, cum

Vincentius Bellovacensis pulcherrimum animal esse scribat, Camelopardus vero sit deformis; modernis denique *Giraffæ* quo Saffaras corruptum est. Nec Aristoteles ejus meminit, nec Alianus, Strabo verò & Agatharchides ex veteribus in diversa, in codice scribendo abeunt. Hunc si sequimur, varietatem à Pardale habet magnitudinem à Camelo, monstrosam crassitiem, collum adeo longum ut fummis arboribus pabulum carpat. Apud illum legimus, nullâ re pardali similem, cutis varietate himulo similem. Addit, virgatis pilis distinguui, posteriora humiliora esse anterioribus, ut à cauda federe videatur ad bovis altitudinem: verticem sublimiorem Camelo habere: ne feram quidem esse, sed pecus. Plinius collo similem facit equo, collo & cruribus bovi, capite camelo, albis maculis rutilum colorem distinguentibus. Dio partes posteriores humiliores habere scribit. Heliodorus tenuem cervicem, dereliqua corporis mole in olorum collum se tendere, ait. Inter recentiores exquisitissime Bellonius & quidem oculatus testis descripsit. Giraffam, inquit, Græci & Latini vocant Camelopardalem. Vidi in urbe Cairo tres, duo cornicula ex fronte eminebant circiter sex digitos, in fronte media tuberculum existebat, velut tertium cornu, altum circiter duos digitos, collum longum septem pedes, cum caput extollit, sedecim pedes à terra effert. Illius longitudo à cauda ad capitis verticem est duodviginti pedum, tibiam altæ posteriores, quam priores at femora anteriora longè altiora posterioribus Nimirum, dorsum à cauda ad summum verticem capitis, velut scala, velutque tectum carinarum atrolitur. Totum corpus grandibus maculis distinguitur coloris cervini, obquadratis, sed in collo, magisque in corpore quoquo versus latis circiter dodrantem, at clausula macularum alba digito latior. Itaque totum corpus reticularum est: neque tamen ut Pardalis maculas habet rotundas, sed aut obquadratas, aut rotundas. Pes est bifidus ut bubulus, labrum superum longè eminet infra inferum, Cauda tenuis & exigua, in acumine pilosa. Jubam habet ut equus, à dorso ad capitis verticem. In gradiendo claudicare videtur, nunc dextris nunc sinistris, non modo cruribus sed etiam lateribus, cum ex terra aut porum aut cibum necesse haberet. crura laetissime distendebat priora. Nonnisi enim latè diductis, longèque diu arcuatis tibiis, cibum ex terra capere potest. Addendum ex Josaphati Barbari Veneti itinerario, Linguam bdous pedes longam, subosculi quasi violacei coloris, teretem sicut anguillam habere: hæc ramos, frondes, herbasque capere, mira celeritate in os trahendo, ut vix ab attento spectatore videatur. Purchasius ex Fernando Jesuita, tam vastum animal esse

Scribo Geogr. l. 16. Agatharch. apud Phot. in Bibliotheca, Descriptio.

Plin. H. N. l. 8. c. 17.

Dio Hist. l. 43.

Bellon. observ. c. 9.

Lucan.

Solon. Polyb. c. 43.

Suidas.

scribit, ut eques rectus sub ejus dorso transire possit. *Reperitur* in Africa, apud Troglodytas, ut ex Strabone habemus, & Aethiopia. Romanis omnium primus ludis suis exhibuit Cæsar Dictator: postea Gordianus decem exhibuit, Aurelianus aliquot in triumpho duxit. Leoni Imperatori oblatum est ab Æthiopicis; Frederico à Sultano Babylonio, Laurentio Mediceo ab alio Sultano. Tractu motuque tam facilem hanc feram Heliodorus prodit, ut eam quo velit, tenui capistro vertici devincto, veluti fortissimi vinculo, magister perducatur. Judæis prohibita est in cibis. Unde fortè frequentiore olim in Judæa fuisse colligas.

CAPUT IV.

De Quadrupedibus non ruminantibus.

ARTICULUS I.

De Sue.

Hæm.

Varr. R. R. l. 7. c. 4.

Hæd. l. 1. c. 1.

Q UINQUE in descriptione Suis occurrunt nomina, videlicet, *Sue*, *Porcus*, *Scropha*, *Ferres*, & *Majalis*. *Sue* Græcis est *vis*, nomen & Apro commune, unde Latinum fluxisse videtur. Olim, ut verbis Varronis utar, dicebatur *Thysus* dicta. ab illo verbo quod dicunt *visus*, quod est immolare. Ab suillo enim genere pecoris immolandi initium primum sumptum videtur, cujus vestigia, quod initis Cereris porci immolantur, & quod initis pacis foedus cum feritur, porcus occiditur, & quod nuptiarum initio, antiqui Reges ac sublimes viri in Hetruria in conjunctione nuptiali, novus maritus & nova nupta primum porcum immolant. Prisci quoque Latini & etiam Græci in Italia idem fecisse videntur. Nam & nostræ mulieres, addit idem, maximè nutrices, naturam quâ feminae sunt, appellant porcum, & Græcè *χοῖρος*, significantes esse dignum insigni nuptiarum. *Porcum* Hædoro quasi spurcus dicitur, quod se ceno & limo illinat, immergat & ingurgitet. Varronis locus, in quo dicitur, Porcus quod Sabini dicunt de Aprino Porco Pondus, inde Porcus nisi à Græcis, quod Athenis in libris sacrorum scriptum est, κατὰ τὴν μέλην, difficilis nimis est. Videtur tamen esse Græcum antiquum, sed obscuratum, quod nunc cum vocant *χοῖρος*. *Scropha* originis est incertæ: Quidam ex sono fictum nomen ajunt. Græcis est *χοιρῶς* & *μελίσση*. Significat suem quæ sapius peperit, & aliquando pro ipsâ porca peculiariter sumitur. *Ferres*, dicitur porcus non castratus & mansuetus. Marcellus sylvaticum pro apro dicit. *Majalis* est verres seu porcus castratus, ut inter equos canterius, inter gallōs gallinaecos, capus. *Hybrydes* antiqui vocabant sues semiferos, id est, ex domestico & fero pro-

genitos. *Descriptione* notissimi animalis etſi opus non videatur, paucistamen singularia quæque attingemus, (& quidem per saturationem.) *Offibus* itaque parum medullæ inest. *Pili*, qui quod rigiores & erecti, *stia* dicuntur, crassiores sunt quàm in bubus & elephantis: apud nos ferè rufi, in Gallia & Italia nigri, in Præmia, quod si benè à nobis observatum plaxumque vesiculosos, qui in cervice rigent, *λεψος* vocamus. *Pinguedo* inter cutem & musculos collecta, *Lardum* dicitur: axungia verò, adeps suillus inveteratus, aut cum sale, aut syncerus. *Cerebrum* pinguiculus est, & magis minuitur lunâ decrescente quàm ulli animali. *Oculi* cavi profundique, ut sine vitæ periculo eximi non possint, quare vel altero tantum privati extinguuntur. *Supercilia* nasum verius decorum nutant, ad tempora verò retrahuntur. *Asi* pars extrema crassa est, *frons* angusta, *labra* lata. *Os* torum valdè porrigitur, & ut facilius infodiat, latum est. *Rostrum* dicitur, & cutem in eo, callum Grammatici vocant. *Dentes* fœminis pauciores sunt quàm masculis, nec unquam decidunt. *Corium* circa cervicem durius, *ωλλαν* vocant. *Carda* in articulatione habent fues. In *auriculis* invenitur humor quidam fœtilis, minus tanen liquidus, sed densitate suâ humoris splenis similis. *Ventriculus* amplius est flexuosusque, ut diutius concoquat, cum levibus & paucioribus crustis. In *jecunore* lapilli candidi inveniuntur. Caro exos infra umbilicum *specile* dicitur. Plures habet fa minæ *Mammæ* toto ventre duplici ordine, quod numeroso ta cunda sint partu generoso duodenæ, vulgares binis manus. Eadem *genitale* eâ continent parte, quâ pecoris ubera habentur: & cui per libidinem turgente ac pruriunt ad coitum, sursum tantisper hoc retrahunt, vertuntque foras, ut inde mari coitus sit facilius. *Kelcillum* id longè productius, & dehiscentius amplius est. *Apria* vulvæ inter femina adhaeret, quâ maribus testes maximè continentur. *Candam* incoquant, & talo probiore carent, inter solipedes & bisulcos ambigui. *Sue* *Lune* putantur inveniri, qui vel ex tamariſcinis alveis bibere, vel radicem spleni comedere. *Cystæ* iisdem denas apud Plinium legimus. Sed de interioribus suis ita Sexerius. In sue asperæ arteriæ circuli cartilaginei oblique descendentes. Verum cum primus circulus, qui latissimus est omnium, sit paulò minor, quam transversus, ceteri vero inferiores sunt obliqui, necessario inter hos, & primum erat inter quæto, quæ ut completeretur, posuit natura quartâ circuli partem, quâ respicit posteriora latiorē, quâ vero in anteriora definit, auctam. Aliud est notandum ab his non dissimile: In circulis paulo inferioribus, quam sunt mediis, fecit natura duos semisectos, qui sibi parte acutiore invicem occurrunt, cujus varietatis usus adhuc ignotus.

Descriptio.

Plin. R. R. l. 11. c. 37. Aeth. H. A. l. 2. c. 1. Arist. l. 1. de partib. c. 4.

Arist. R. A. l. 6. c. 18.

Zootom. Democrit. p. 299.

In intestinis tenuibus ilco quippe, parte externa tubercula quædam visa duriuscula seminis lentis magnitudine & figurâ, quæ, me trahente, secum sunt ab interna parte lumbrici duo, alter longitudine palmi, alter longitudine digiti. Uterque cavus, & plenus succo albo veluti chyllo aut colostro: formam autem referebant ambo veri lumbrici terrestres. Disce igitur sic hærere lumbricos humanis intestinis. Illa autem durities nodosa, in quam infertum erat os lumbrici, facta est, puto, ab ulcere & morfu lumbrici. Cuticula in sue concolor est pilis albis nigris, &c. De utero verò suis à se flecto, ita scribit. Præterea quæ scribit Sylvius, in extremis cornubus appendices quædam membranæ exungues, in quibus, ut apparet, reservantur fecum & urinæ recrementa. Vena umbilicalis bifida, cum appropinquat utero, umbilicalia vasa primo sub alam sinistram tendentia, mox cervicem transversim amplectentia, revolvuntur extrinsecus ad brachium dextrum. In fatu verò ipso circiter menstruo omnia ferè viscera interna conspicua. *Hepar*, ventriculus, intestina, lien, renes, diaphragma, cor, pulmo. Cor albidum, pulmo concolor hepatis, *hepar* rubrum opacum, renes magni, proratione venarum apparentis per rectos pedes anteriores, posteriores, sed magis per posteriores. Item jugulares etiam illæ, quæ ad caput ascendant, labdæ quasi figuram facientes. In porcello vero perfectio detecto thorace per transversas duas sectiones, primum intueris nervulos duos, qui jugulum perforantes & pericardio adhaerentes recta per cordis latera descendunt ad diaphragma, cuius circulo nervo inferuntur per duos ramulos aut tres, hinc transit alius ramus ad ventriculi os superius. Vides hic conspicue divaricationem venæ axillaræ & thymicæ. *Auricula cordis* intus cavæ, divulsæ à corde parte anteriore, conjunctæ posteriore. Processus *urachus* à fundo vesicæ post laeos digitos duos inferitur in arterias. In fine *penis* glandula rotunda: In cervice *vesica*, glandulae duæ, ad hæc committuntur vasa ejaculatoria, quæ, ut apparet, ad prostratas, alias glandulas, medius venis deferuntur, & hinc ad exitum penis. In *ventriculo* & intestinis fucos viscidus colore in ventriculo, ut ovi album, in intestinis vero, ut mel dilutus. Vena sine pari in medio spinæ ad costas singulas utrinque mittens ramusculos. Ubi que ferè in nostris regionibus invenitur. Scra- bo Galliam totam fuis ita abundare suo tempore scripuit, ut & porcorum gregibus qui ibi ælebantur, Roma aleretur, ex Lugdunensi verò Gallia, optima salisamenta eo apportarentur. Sed & Syracusæ proverbium ob bonitatem meruere. *Casem Siculus*, à *Syracusis* fuit. Solinus nullos in Arabia haberi prodidit, nullos in India, *Ælianus*, ita

ut ne nasci quidem, illatos exspirare putent. At in terra Australi, nihil esse quadrupedum, quæ in nostro orbe inveniuntur, præter bubalos, vaccas, capros, & porcos. Hæsselius Gerardus in descriptione terræ Australis reliquit. Quantum ad *Cibum*, videntur sues esse quasi *para-pazn*. Vescuntur ex plantis & earum fructibus, radicibus, glandibus, castaneis, dactylis, vinaceis, cyriso, bulbis, rapunculi sylvatici radice, cicuta, cicere, hordeo, tritico, furfure, & aliis. Glans fagea suem hilarem facit, carnem coctibilem ac levem & utilem stomacho: signa suem angustam, nitidam, strigosam, ponderosam: querna, diffusam, & gravissimam. Proximam huic cerream Nigidius facit, nec ex alia solidiorem carnem, sed duram. Illigina tentantur, nisi paulatim detur. Fungosa caro fit, esculo, robore, subere. Haliphlaei glandem attingunt quidem, sed non nisi, cum aliud pabulum non suppetit. De Castaneis, postquam præstantiora genera recensuisset, ita subdit Plinius: Cæteræ suum pabulo gignuntur, scrupulose cortices intra nucleos quoque ruminatione. Dactylis in Ægypto, Cypro, Syria, & Seleucia Assyriæ faginantur. Fraxini quoque fructu pinguescunt. Cytisus aridus ab Aristomacho Atheniensi miris laudibus prædicatur. Bulbi illud genus in Bavaria ideo suillum dicitur. Rapunculus verò ille sylvaticus, violarum folia habet, acutiora, radicem candidam, dulcem, non sine lacte. Hyofciamio sumpto infaniunt. Ad viridia pabula laud sine noxa deducuntur. Nec carnis abstinere. Occisorum à latronibus corpora in sylvis devorasse, exemplis probari posset. Propriis fatibus non parce, nec à gallinis aut anseribus hyeme imprimis, abstinere, experientia me docuit. Effodiant & lumbricos, limacibus quoque & testudinibus nemoralibus pascuntur. Pinguescunt sexaginta diebus, sed magis rridus inedia faginatione diffa. Fico, caricâ faginare, & à satietate necare, inventum Apici fuit. Angli per integrum annum faginant, cuius pingue solidius & lautius fieri voluerunt. Cæterum usque adeo sus pinguescere solet, ut se ipsa stans sustinere non possit, neque progredi usquam. Itaque easi quis quo trajicere velit in plaustrum imponit. In Hispania ulteriore in Lusitania cum sus effect occisus, Attilius Hispaniensis minime mendax, & multarum, rerum peritus, in doctrina dicebat, Lucio Volumnio Senatori missam ossulam cum duabus costis, quæ penderet III. & XX. pondo, ejusque fuis à cute ad os, pedem & III. digitos fuisse. In Arcadia spectavit Varro suem, quæ pro pinguitudine carnis, non modò surgere non posset, sed etiam, ut in ejus corpore forex exesa carne nidum fecisset, & peperisset mures. Idem Basilæ accidisse, Gelsnerus, prout accepit, prodidit.

Cibis.

Pho. H. N.
l. 16. c. 6.Columella
R. R. l. 7.
c. 9. & 10.Pho. H. N.
l. 8. c. 51.

Lacul.

Strabo
Geogr. l. 1.Varro R.
R. l.
Pho. H. N.
l. 11. c. 77.

Suis

Generatio.
Plin. H. N.
l. 8. c. 13.
Aristot. H.
A. l. 2. c. 1.
l. 6. c. 18.

Sitis ipsi per æstatem infesta, sed turbida aqua pinguescit, vinaceis verò colluviei immixtis, inebriatur. De *Generatione* ita breviter Plinius, Sullii pecoris admixtura, à Favonio ad æquinoctium vernum, ætatis octavo mense, quibusdam in locis etiam quarto, usque ad septimum annum, in aliis erat ad octavum annum. Partus bis in anno. Tempus utero quatuor mensium: numerus fecunditati ad vicanos, sed educare tam multos nequeunt. Diebus decem circa brumam, statim dentatos nasci, Nigidius tradit. Impletur uno coitu, qui & geminatur propter facilitatem abortiendi. Remedium, ne primâ sibi actione, neque ante flaccidas aures coitus fiat. Mares non ultra trimatum generant. Fæminæ senectute fessæ, cubantes coeunt. His adde Luna decrefcente coire, ut Plutarchus prodidit. Verrem unicum vel decem subus implendis sufficere: substantiâ verò voce auditâ, nisi admittatur, cibum non capere: propter copiosum humorem multum ac diu coire: initum matutinum appetere, fæminas, post meridiem blandiri: & si pinguet, omnibus anni temporibus, interdum & noctu, inire posse. Idem antequam sit anniculus prolem vitiosam generat: at fæmina annicula quidem parit, sed mense Februario iniri debet: ubi decimum quintum annum nata est essetur, nisi forte bene nutriatur.

Plutarch.
de Educ. &
Olinde.
Plin. l. 6.

Colymbella.
H. N. l. 7.
c. 9.

Plin. H. N.
l. 8. c. 11.

Aristot. H.
A. l. 5. c. 14.

Plin. H. N.
l. 6.

Subans verò in tantum etiam essetur, ut hominem laceret, candidâ in imprimis veste induratum. Rabies ea mitigatur aceto naturæ asperso: nec, prægnans venerem arcet. Eandem tantum coitu spumam fundere diligentiores observantur. Quantum ad *Partum*, apud nos fœtorem parere audio, inquit Gelsnerus, si raro: sæpe oestonos vel denos. Paucissima, prima portione edere, vigere secunda, nec fœcescentem copiam fœtus defici, quanquam lentius coeat, Aristoteles author est. Aliis placet, tot parere debere porcos, quot mammas habet. Fœcundior tamen putatur alba. Fætus qui in utero laxus minutusque fuerit, *Metacherum* dicitur, quasi Posthumum voces. Polux cordos & parvos porcos *μυζονες* appellat. Hyeme editi, sunt exiles, & infelicitissime nutriuntur. Helvetii Martio natos præferunt. In calidioribus regionibus melior est hyemalis quam æstivus. Cum scrofa peperit, primas mammas, primo qui editus fuit porco præbet. Ex sunt faucibus proximæ, & plurimum lactis habent. Suam quoque quisque novit in fœtu quo genitus est ordine, eaque alitur, nec alia. Detraçto illa alumnio suo, sterilesit illico ac resilit. Uno vero ex omni turba relicto, sola munifex, quæ genito erat attributa, descendit. Si gravidæ glandem copiosius edcrint, abortum faciunt. *Antipathum* gerunt fœus *Antipathus*, cum *Elephantis*, *Lupis*, *Salamandris*, *Ph-*

guento amaracino, *mustela*, *hyoscyamo*, *scorpionibus*, *equis*, & *novellis segetibus*. Elephas grunatum eorum ferre non potest. Lupus *ευνικος* seu compalcosus aggredi non audent obvocem. Salamandras abique periculo devorant. Amaracinum unguentum ipsis venenum est. De *Mustela* discordia apud Plinium legimus. *Hyoscyamo* eneantur. In *Seythia* & *Scorpionibus* unico ictu exanimantur. Equo, teter odor, turpis grunatus, fœcus halitus, infensa. Cum dentes nunquam amittat. debiles tamen & torâ virâ infirmi redduntur, post gustatas segetes novellas, naturâ penè indomitam obsecni pecoris ingluviem sic plebente, quando aliter reprimi non potest. De *Antipatho* hoc habet Plinius, oculo amisso putari cibo exingui, alioquin vita ad quindecim annos, quibusdam ad vicanos. Inter *Morbos*, quibus fœus laborant, est præcipue *χαλασία*, seu grandio, quæ in viventibus lætetur, in discitis apparet: nec ulla ferè est, quæ non grandinis tria ad minimum grana habeat. Subiecta imprimis huic, quibus crura, collum & armi carne humidiorē constant. Cognoscuntur, quod in inferiore lingue parte hæreant, & si setam dorso revelas, cruorem pili inverſi radices exhibeant. Cum à magno fervore in frigidam incumbunt, præteritum si non statim pergere cogantur, membris omnibus convelluntur. Infestantur & à pediculis: & æstate, nisi frequenter excitentur, lethargo capite dormiunt. Corripuntur & raucedine, angina, strumis, & alvi profluviu. Nisi affatim biberint, pulmonarie evadunt. Ad *Ingenium* pertinet, quod de *brutitate*, *sporcitate*, *immensa libidine*, & *voracitate* dicitur. Maxime certè brutum est, animamque ei pro sale datam, haud illepidè existimabatur. Volutari in luto est eorum requies, ut lavario hominis. Loca in quibus se volunt, volutabra dicuntur. De *Ardore in venerem*, superius diximus. Gryllus tamen, apud Plutarchum singularem in eadem modestiam & continentiam probat. Non hic, inquit, ut inter homines, fœminæ simulatione ludunt, aut libidini, fraudes, præstigias, denegationesque prætexere solent: neque mares, stimulo & luxuria agitati, mercede, labore, aut obsequiis coitum redimunt, sed doli expertem & tempestivam sistantur venerem, quæ statò anni tempore, cupiditatem animalium, velut germen quoddam excitans, illico restinguit. De *voracitate* etiam superius aliquid attractum. Ne cadaveribus quidem sui generis abstinet. Inextinguibilis hæc vorandi aviditas. Laphygemus dicitur, ut Cælius Rhodiginus observavit. Huc *vocum humanarum* intellectus pertinet. Comperitum agnitam Suarii, fuisse abactis, merſoque navigio, reclamatione unius lateris, remeasse. *Vox* ipsis est Grun-

Philein
Carn.

Alus. H.
A. l. 9. c. 1.
Plin. H. N.
l. 10. c. 7.
Aristot. H.
A. l. 4. c. 19.

Alex.
Plin. H. N.
l. 1. c. 11.

Plin. H. N.
l. 8. c. 12.

Rhody.
Lect. l. 9.
c. 16.

- Plin. l. 6.** Graunirus. De *Ufu in Cibo*, verum fateamur necesse, quod Plinius dicit, neque alio ex animali numerosiore materiam gancæ, quinquaginta propè sapes cum cæteris singulos. Nota apud Livium de Chalcidensi hospite historia, qui varietatem exquisitam ciborum, & speciem serinæ carnis, ex mansueti sue produxerat. Heroico ævo in precio fuisse apud Homerum invenies; vescabanturque macilentæ servi, pinguior Dominorum usibus cedebat. Solennitas quoque Saturnalium, non alio potè cibo, certe non lautiore, transigebatur, ut observavit Lipsius eoque itum luxuriæ, ut & integri, sique facti, unde Porcorum hortulanorum, & Trojanorum nomina, apponerentur. Taceo, ita artificiosè apparatus, aut ab altera parte esset *ἐκ τῆς ἀλλοτρίης*, assatus & probè tostus; ex altera verò jurulentus, utpote ex aqua coctus, ita etiam jugularis, ut *ἀποφάσκει* videretur, quod apud Athenarum videre est. Porcellitamen maximè in deliciis, quos *δελφίνους* & *δελφίνια* Græci vocabant. Reperiuntur verò etiam, qui suilla in totum abstinent, Judæi nempe, quibus lege prohibita est; Arabes, quod apud Solin. c. 46. Solinum legimus; Muhamedani, qui ex porci naribus murem natam fabulantur, Mauri. Tartari, ut & olim, prodebat Pausania, Pessinuntii. Cæterum si de temperamento & quomodo se ad sanitatem humanam caro suis habeat quarras, Delphacum qui & *λακωνίδης* dicitur, humidus est, & superfluitatum abundans, nec boni succi. Suilla Simeoni Sethi boni succi & facilis concoctionis, propter similitudinem quam cum humano corpore habet, magisque quam alia cibaria alit. Hoc preteritum & Galenus quidem concedit, athletarum exemplo fretus: sed addit, bubulas in tantum lentore antecedere, in quantum bubulæ suillas crassitie vincunt. Alibi tamen pedestribus probatissimum cibum suppeditare ait, quod & apud Hippocratem invenies. Idem porcinas pravas esse ait. Suavissima suis medicæ ætatis, juniorum, si diu in ventriculo retineatur, corrumpi solet. Athenæus ex Sicilia tanquam præcipuas laudat. Apicius variè porcellos præparabat. Unde farfili, liquaminati, assi, Vitelliani, Flacciani, laureati, Frontoniani, Oenogerati, Celliniani, tragani, & cæterorum nomina. *Tecur* omnibus præfertur, si quis animal aridâ sicuti paverit, ut apud Aëtium extrat. Habitat tamen & alix partes in pretio apud veteres, collum nempe, glandium, vulva ejectionis inprimis post porcariæ, lardum, perna, petaso, testiculi, linicipia, Omafum, & cætera. Inter pernas laudabantur, Asiaticæ, Lyciæ, Cerretanæ. Italix, nunc Britannicæ, Westphalicæ, Moguntinæ, Ruthenicæ. Ex carne & aliis fiunt, Isicia, profecta, lucanix, falisci, fundali, farcimina, hotelli, apexabones, tomacula, ossa,
- hira seu hila, afratum, ruceta, sartutilli & alia, quæ alibi De o volente explicabimus. *Usum medicum* quod spectat, accuratissimè iste à Gesnero describitur, *Carnium* decoctum opiculatur contra Buprestim. *Sanguine* porci calido benè verrucæ inunguntur: ubera verò suis sanguine circumlita, minus crescere, Plinius auctor est. *Asungia* porcelli masculi lactentis castrati, illa maxime quæ in ventre intra carnem circa peritonæum, ad unguenta paranda à pharmacopæis adhibetur, à Medicis ad emolliendum, discutendum &c. Fracta ossa lardum elixum atque circum ligatum mira celeritate solidat. Panis illinitur cum calce. Cum penissitula genua dolentia sanat. Cum vino falso contra hyosciamum bibitur, per coribus quoque optimè auxiliatur. *Tecur*, cum vino sumprum venenatorum moribus medetur, assum alvum fistit. *Spica* urinam ciet, si terram non attigerit, publi imposita. Verrina ulla in potu feliciter contra mictionem involuntariam exhibetur. *Tessiculi* inveterati, & in suis lacte triti contra comitalem morbum dantur. *Perna* scrofine os amplissimum combustum, gingivæ siccat & adstringit. *Talam* combustus, donec è nigro albescat, & potus doloribus coli succurrit. *Læ* temporibus inunctum vigilias compescit. *Succeda* in farinam redacta, ruptis, & ex aceto salutaris est. Plura vide in Gesnero. De *Differentiis*, hoc duntaxat occurrit, alium esse *syvotrem*, de quo nuncagemus, alium *domesticum*, de quo jam dicta accipi debent. Moderni scriptores *Guineensium* & *fluvialium* mentionem faciunt, quibus adjungi potest *Taperece* congener sui animal. *Guineensis*, & è Guinea in Brasiliam translatus, figurat ut porcos, & rufi coloris: in hoc autem differt à nostratribus, quod *caput* habet non ita clarum: *aures* autem longas, & acutas planè & prolongatis acuminibus, *caudam* longam usque ad talos propendentem, pilorum expertem. Totum corpus tegitur *pilo* brevibus rufis splendentibus, non setis, quibus & in dorso caret, sed tantum versus caudam in dorso & circa collum paulo longiores habet pilos. Planè cicur. *Porcum fluvialium*, Brasiliensibus Capy-bara, figuram penè porcorum habet, magnitudine exæquat porcum annum vel bimum nostratrum. Longitudo corporis à capite ad anum circiter duorum pedum, crassities ventris sesquipedis. Carret *cauda*. *Pedes* quatuor porcini: anteriores quatuor ungulis, posteriores tribus præditos. Estque in antericribus *ungula* media longissima, duæ breviores, quarta minima: in posterioribus media longior & duæ minores: habet & callum ad suffraginem usque. *Capitis* longitudo decem digitorum, & crassities totidem ferè: habetque crassum & improporcionatum caput, & os longissimum ac crassum: oculos magnos, nigros, aures parvas, subrotundas.

*Pfin de No-
dima.
Galen de
Anatom.
l. 6.*

*Plin. H. N.
l. 16. c. 9.*

Differencia

*Manegre
Hist. Indis-
tincta 64. 7.*

Inferior *maxilla* brevior superiori, contineturque in utraque anterior duos *dentes* incurvatos, qui ad sesquidigitum prominent extra alveolos suos, & ad duos ferè digitos sunt inserti, sed non eminent extra os, sed ut in leporibus intus continentur. *Dentes* reliqui mirandi sunt: constat totus ordo in qualibet maxilla octo ossibus, in quolibet nimirum latere quatuor: & quodlibet os tres dentes inseparabiles repræsentat: ut ita sint in qualibet maxilla dentes viginti & quatuor. & in totum quadraginta octo: sunt autem omnes in extremitatibus plani. Comedunt graminem & fructus varios. Caro comeditur, licet non bene sapiat, melior ossa, caput inprimis. *Tapacree* Brasiliensibus, Lusitanis *Anta*, animal quadrupes, magnitudine juveni semestris: figura corporis quodammodo ad porcum accedens, capite etiam tali, verum crassiori, oblongo, superius in acumen desinente, promuscula super os præeminente, quam validissimo nervo contrahere & extendere potest: in promuscula autem sunt fissuræ oblongæ. Inferior pars brevior est superiore, maxillæ ambæ antèrius fastigiatæ, & in qualibet decem *dentes* incisivi superne & inferne; hinc per certum spatium, utraque maxilla caret dentibus, sequuntur dein molares, grandes omnes in quolibet latere quinque, ita ut habeat viginti molares & viginti incisores. *Oculus* habet parvos porcinus: *aures* obrotundas majusculas, quas versus anteriora surrigit: *crura* vix longiora porcinis, at crassiuscula: in anterioribus pedibus quatuor *ungulas*, in posterioribus tres, media inter eas major est in omnibus pedibus, in prioribus pedibus, tribus quarta parvula exterius est adjuncta: sunt autem ungulæ nigricantes non solidæ sed cavæ, & quæ detrahi possunt. Caret *cauda* & ejus loco processum habet nudum pilis, conicum, parvum, more Cutian. Mas *membrum genitale* longe exserere potest instar Cercopitheci. Incedit dorso incurvato ut Capybara. *Cutem* solidam habet instar Alcis; pilos breves. *Color pilorum* in junioribus est umbræ lucidæ, maculis variegatus albicantibus ut capreolus: in adultis fuscus sive nigricans sine maculis. Animal interdiu dormit in opacis sylvis latitans, noctu aut mane egreditur pabuli causa. Optime potest natare. Vescitur gramine, arundine Saccharifera, brassica, &c. Caro ejus comeditur, sed ingrati saporis est.

ARTICULUS II

De Apro.

APRI nomen feris suis duntaxat competit, cum sum tam de feris quam de membris dicatur. Sextus tamen, aprum a-

gressum nominat, quasi verres etiam, id est, sus cicur mas, eodem nomine nuncupari possit. Græci vocant *καπρις*, Poetæ inprimis, quod vocabulum rei rusticæ scriptores de verre intelligunt, & *ααρεν*. *χλαιν* verò quibusdam est *ελαιας*, id est, exsectus eunuchusque aper; (attentum arboriaut saxo testiculos) Homero *μυρταρις*, aliis sus in agris libere pascens, quasi *χλαιν* ut Varinus habet, id est, in herbis fænovæ dormiens; quibusdam, magnitudine viscenda aper. Aristophanes *μυρταρις* cum chlyne eundem facit; alii & verius epitheton feri scribunt, quod cum aliis manimè aggregetur. Colore sunt ferè nigro, vel spadiceo nigricante. Plinius, pûm atreo similem aggressibus dixit. Albos tamen se vidisse, scribit Pausanias. *Oculus* gerunt iracundis similes, & aperti palpebris parulos. *Dentes* habent magnos & recurvos, ad incidendum apros, albos, hinc *ἀργαῖος* Homero, acutos valde, hinc Sidonio *sica*, quod sicarum more res quaslibet violent. In his hoc est mirabile, quod vivente bestia possunt idem quod ferum: mortuæ verò detracti, vim incisionis amississe credantur, ut liber de natura rerum prodit. Audio exertos aliquando ita exerescere, ut circulum ferè absolvant toti in se reflexi. In India cubitalis dentium flexus gemini ex rostro. Cum ad terram canibus & halis debellatus procubuit, dentem inflammato anhelitu ita ignescere ajunt, inquit Gyllius, ut si quis de cervice setam detractam, ad ejusdem etiamnum, spirantis dentem admoverit, cadens in orbem contrahatur ac aduratur: ac si eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita vestigia pelli ipsorum imprimat. Hinc dentes aprorum *αἰδωρ* cognominavit Oppianus. *Os* habent ad modum scuti, quod venabulis & macharæ opponunt. *Fel* nullum. *Sanguinem* qui fibris repletus non est. Nulli sunt in Creta, si Plinio credimus: nulli in Africa, si buic & aliis: idem de India Otisias prodit. At apud Theophrastum legimus, in Ægypto (in Nilo) insulas magnas coagmentari, suisque permultos in eis nasci. In Macedonia mutos esse Ælianus prodidit. Hispani in quadam novi orbis parte invenerunt nostris minores, caudis brevissimis, adeo ut abscessas fuisse arbitrentur; pedibus etiam dissimiles, posteriores quippe ajunt pedes in his apris uno digito non ungularo consistere. Carnibus multo quam nostrorum tum suavioribus tum salubrioribus. Scilicet, palmeta ibi propè licitus multerant, inter quæ & palustres ulvas, magna aprorum multitudo libera vagabatur. Lycotas rusticus in Bucolicis Calphurnii, refert se vidisse Romæ in spectaculis, niveos lepores, & non sine cornibus apros. *Cubus* apri non alius quam cicurati porci, glandes, poma, hordeum, herba, radices, & alia.

Platarch.
de cyna
mutor,
quæst. 11.

Delephæ.

Paulinus
in Anac.
68.

Oppian. de
cynæ.

Linnæ.

Theophr.
H.P. l. 4.
c. 13.

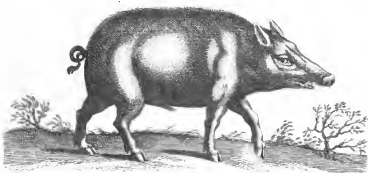
Ælian. H.
A. l. 17.
c. 10.
Plin. H. N.
l. 11. c. 57.

Ferus
Martyr.
De decore
Orcan. l. 1.

Aldemund.
Hist. Bifale.
c. 37.
Nomen.

Verrus

Eber

Aper

Wild Schwein

Scrofa

Mock

Sus Ceruus

Tab. XLVIII

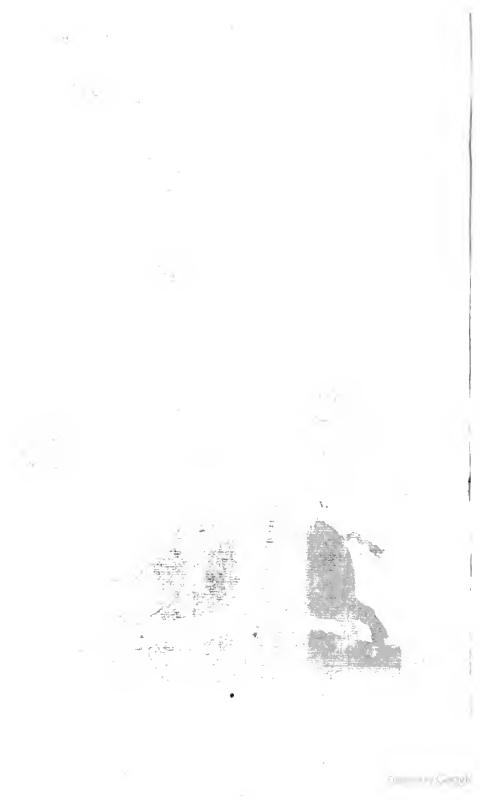

Breus pumilo Tacus porcing

Aper Wild Schwein

Alia. Lumbricos etiam rostro effosfos comedit. Ficus aridas supra modum appetere, ex *Æliano* discimus, Minus tamen immoratur foetidis quam domesticis. Inveniuntur aliquando inter silicum folia, quæ ipsi sibi collegerunt aut substraverunt. Genus

Tragus
Hil. plant.
T. l. c. 10.

Generatio

Aristot. H.
A. l. 6. c. 18.

Plin. H. N.
l. 6. c. 34.

Plin. H. N.
l. 8. c. 17.

Varr. R. R.
l. 2. c. 14.

Ælian.

Mas cum foeminis conversari dies triginta solet. Numerus partus, & tempus ferendi idem atque in urbanis suis. Semel anno gignunt, & apris maribus non nisi anniculis generatio. *Fox* etiam similis, sed foemina vocalis est, mas raro vocem emittit. Quantum ad reliqua, quæ ad hujus quadrupedis naturam spectant, solent in remotis & profundis præcipitum locorum recessibus versari. Auditum poscunt: gregatim incedunt, nec alios quam de sua progenie secum vesci patiuntur. Lachrymam dulcent habent, spumant, dum exagitantur tenacem. Tam gravis iisdem sua urina est, ut nisi egesta, fugæ non sufficiat, ac velut devincti opprimantur. Exuri illa eos tradunt. Mitigari tardè concipiunt, nec nisi ab infantia educati. Ab aconito & syanchi radice occiduntur. Cum per imprudentiam hyoscyamum comederunt, statim attrahunt posteriora, ita demisse sese gerentes, hinc, contracti quamvis, ad aquas perveniunt, & collectis cancribus vescuntur. Ederà in morbis sibi medentur. Ad quadrimarum capiunt incrementa. Muscicæ illecti capiuntur: ideo in leporario quodam Varronis, in Thusculano, ad buccinam inflatam, certo tempore conveniebant ad pabulum. Sapiunt vestigia palude confundere. Foemina, si multæ simul sunt, fugiunt, ubi vident venatorem, cum natis: sed ubi quis aliquem ex natis venatur, non amplius fugiunt, ne si una quidem sit, sed ruunt adversus capere molientem. Dentes acuiunt ad luctum. Inter se concertantes, cum viderint lupos, quasi confederati, se juvant mutuò, & ad vocem clamantis quotquot audierint concurrunt. Cæterum, varia aporum cæterorumque sylvestrium, primus togati generis invenit Fulvius Hirpinus, qui in Tarquinienis feras pascere instituit: nec diu imitatores desuere, L. Lucullus, & Q. Hortensius. In *Cibio* adhibitos & adhuc adhiberi, nemini ignotum.

Primus Romanorum P. Servilius Rullus, pater ejus Rulli, qui consulatu Ciceronis legem agrariam promulgavit, solidum aprum epulis apposuit. Aprī vero *miliaris* dicebantur mille librarum, quos solebant in cornis apponere Romani. De Condimentis consule Apicium. Caro ipsa, melior domesticæ suis carne, citò descendit, multum nutrit, & succum gignit crassum ac viscosum. Heliogabalus exhibuit fumina aprugna per dies decem, tricena quotidie, cum suis bulbis. Quo die Lentulus flamen Martialis inauguratus est, in cœna fuerunt, lumbi aprugni, fumina, & synciput aprugnum. Invenere & in *Medicina* locum. *Cerebrum* contra serpentes cum sanguine laudatur, verendorumque carbunculis succurrit. *Lardum* elixum atque circumligatum mirè celeritate solidat fracta. Epinyctides adipe cum rosaceo inunguntur. Cinis *maxillarum* ulcera sanat quæ serpunt. *Dentis* scobes pleuritida solvunt. *Pulmo* cum melle commixtus, pedibus à calceamentis læsis, supponitur. *Ictur* lethargicos excitat, & auribus purulentis instillatum proficit: ex vino potum, citra salem, recensque alvum sistit. Calculi in eo inventi, & triti, calculos pellunt. *Fel* tepidum illitum strumas discutit, & coitum stimulat. *Ungularum* exustarum cinis, potioni inspersus, plurimum urinae difficultates juvat. *Ungues* exusti & triti submejlis in portione profunt. *Firmus* aridus, in aqua aut vino potus, rejectiones sanguinis sistit, verustum lateris dolorem mulcet, ad rupta & convulsa ex aceto bibitur, luxatis cum cerato rosaceo medetur. Recens & calidus præcipuum est contra fluxum narium remedium. Ex vino subactus, & emplastris more impositus, quicquid corpori inhaeserit, celeriter extrahit. Tufus cribratusque, & cum melle deteriore subactus, articulis impositus medetur. *Prima* purulentis auribus infunditur. *Vesica* elixa & manducata submejlis prodest. Plura in Gelsnero vide.

Ad *Differentias* refero *Zainum*, de quo *Nierembergius* ita: Montanam miri ingenii feram vocant Indi *caya metl*, alii *quauiboya metl*, alii *quauiblo coyametl*, alii *quapicetl*, alii *fejassu*, alii *fejnyum*, sive *Zabinum*. Similis est nostrati apro, nisi quod minor sit & deformior, umbilico ejus existente supra dorsum & circa renes. Mirum aspectu: ibi humor aqueus receptus digitis expressus effluit, nec tamen inquit Franciscus Hernandus, verus est umbilicus, aut subest quidquam ab eo quod in aliis animalibus reperiri solet diversum, (quod eo dissecto cognovimus) aliudve quam glandulosa quædam & mollis pinguedo. Antonius Herrera putat respirare per supinum

Lompid.
in Heliogabalo.

Gelsnerus
p. 1047. de quadruped.

Differentia.
Nieremb.
Hilber. Natur. Exot.
l. p. c. 17.

pinum hunc umbilicum. Fætidus est. Le-
ritus omnino favet. Scribit apud America-
num habere foramen in dorso, quemadmo-
dum in capite suæ marini, quo spiritum
emittit admittitque: addit frendere terribi-
liter, & macilentiorē esse nostratibus. At-
tentior est censura Francisci Hernandi de
tumulo dorso. Iracundi sunt. Venatores
conscendunt arbores: accurrit grex zaino-
rum, mordent & mærant truncum, cum
hominem non possint, quos ille superne ru-
tus venabulo cædit. Gregatim discunt,
eligunt ducem, & ut fertur, minorem aut
visiorem omnium. Antonius Herrera scribit
esse senem & flaccidum, neque nisi duce
occiso societatem & cohortem dissolvere:
prius enim occiderentur, quam regem de-
icerent, auctor est Petrus Simon. Aliqui
Bachiris hoc imputant. Mirum odium in
tigridem. Dux Zainorum convocat quos-
cunque potest sui generis, usque ad trecentos
aut plures, quemadmodum Imperator,
conducit militem. His copias invadit tigris-
dem: quæ licet ferocissima præ omnibus
Americanis feris, vincitur multitudo, non
sine magnâ zainorum strage. Inveni in-
numeri occisi simul cum tigride, ut paucissimi
possint epinicum canere. De ingenio hujus
feræ sic narrat Franciscus Hernandus. Ferus
est ac truculento morfu, cum primum est
caprus. Sed cum cicuratur, placidus est do-
mesticus, & habetur in deliciis. Caro est si-
milis suillæ aprugæne, sed durior atque in-
suavior. Setæ sunt asperæ, albo ac nigro
promiscuè variatæ colore. Vescitur glandi-
bus, radicibus & aliis montanis fructibus,
nec non vermiculis, lumbricis, atque aliis
hujusmodi animalibus quæ lacustribus, hu-
midis & uliginosis locis nascuntur. Deva-
stant etiam sacra, cum ab eis non arcentur.
Gregatim ambulant, & redditi mites, alun-
tur quibuscunque esculentis. *Digit* pe-
dum variant. Siquidam alii productiores
sunt, alii breviores. Tribunt aliqui apros
Indicos brevissimos esse caudis, ut abscissas
esse putas. *Pedibus* etiam esse nostratibus dis-
similes, & posteriores unodigito non ungu-
lato constare. Carnes multo nostrorum car-
nibus porosiores salubrioresque, sed sæpius
opus est præcidi umbilicum, alioqui uno
die corumpuntur. Idem est cum Tajacu
Caazigora Marcgra vii: Icon tamen variat, &
descriptione plenior est. Ideo & hanc & il-
lam addidimus. Habuit eum & quidem fami-
liarissimum Amplissimus de Laet, quem
cum per semestre & amplius, humidis cibis
aluisse, mortuus est ex ileo, ut videbatur.
Valckenburgius umbilicum illum mammam
esse putabat, quod vasa mammaria haberet.
Verum qui animal penitus norunt, carulos
fucus illa parte alere negant.

TITULUS II

De Bisulcis aquaticis.

CAPUT UNICUM

De Hippopotamo.

AD Bisulca Hippopotamum retuli, Ari-
stotelem secutus. Ad digitata tamen re-
centiores referunt, & fortè, ut ex iconè &
descriptione apparebit, melius. Dicitur ve-
rò Hippopotamus, id est, fluvialis equus,
non quod equum similitudine referat, sed
quod magnus sit, ut *ἵππος* vim augendi si-
gnificatum habeat. Fluvius ille Nilus est.
Dicitur & equus *Niloticus*, *Bos marinus* teste
Bellonio, *portus marinus*, quod parte antero-
re bubulam figuram, reliquo corpore suil-
lam repræsentet, *Elephas marinus*, tam ob
magnitudinem, quam ob dentium candorem
& duritiam. Sed & *Elephantus* *Ægypti*,
Rosmarus, *Robart*, *Gomarus*, in regionibus
inprimis Præte Gani, si Alvarezio credendum.
Circa *Descriptionem* dissentiant à veteribus
recentiores. *Ælianus* ad quinque cubitorum
altitudinem excrecere, ungulas bubulas
habere, tres utrinque dentes maxime omni-
um animalium circa os eminentes, auribus,
cauda, voce, equum præ se ferre, reliquo
corpore elephantis simile esse, scribit. Ari-
stoteles, jubam equinam habere, ungulam
bubulam, rostrum resimum, talum suilco-
rum, dentes exertos, caudam apri, vocem
equi, magnitudinem asini, internas partes
intercanis equorum & asinorum non dissim-
iles, reliquit. *Leoni Africano*, formæ equum,
magnitudinem asinum refert, depilis est, &
cymbis infidiatur. *Bellonius*, qui parvum
Byzantii vidit, capite eum vaccino, au-
ribus ursinis, brevibus & subrotundis, oris
ristu adeo vasto ut leoninum superaret, pa-
rulis naribus, labiis repandis, dentibus equi-
nis obtusis, oculis & lingua prægrandibus
collo nullo aut admodum brevi, caudâ porci,
corpore obeso ad instar suis, pedibus tam
brevibus ut vix quatuor digitos à terra attol-
leretur, ungulis, ut in sue divisi, descripsit.
Accuratissimè verò cum nobis exhibuit Fa-
bius Columna, ex cadavere fide asserto, &
in Italiam Damiatâ, à Nicolao Zeren-
ghi, Chirurgo Narnensi, allatum. Nullam
habebat cum equo similitudinem, ad bo-
vem potius, si magnitudinem attendas, &
ursum, si crurum figuram, accedebat. A
capite ad caudam pedes erat tredecem, cor-
poris latitudo pedes quatuor cum dimidio,
alacritudo pedes tres cum dimidio, *venet*
potius planus quam carinosus, *crura* à terra
ad ventrem pedes tres cum dimidio, ambi-
tus crurum pedes tres. *Pes* laqus pedem, *un-
gula* singule uncias tres. *Caput* vastum in
comparatione ad totum animal, duos pedes
cum dimidio latum, pedes tres longum, am-
bitu

Aldrov. De
46. l. c. 11.Bellon. de
aquat. l. 1.Descriptio
Ælian. H.
A. l. c. 46.Aristot. H.
A. l. c. 17.Leo de
corp. Asi-
æ. l. 9.Columna
in l. observ.
aquat. &
revelat.
c. 15.

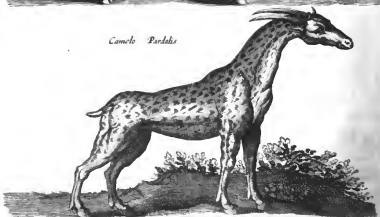
Lica Capra

Ovis Cretensis

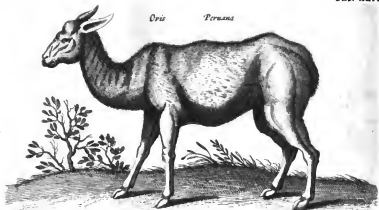

Camelo Pardalis

Ovis Peruanus

Aries Guineensis

Zanag. s. Tyaon. Porcus schuettii

Porcus Guineensis

bitu pedes septem crassum. *Ovis* rictus pedem unum, rostrum carnosum, & repandum, *Oculi* exigui, lati unciam, longi uncias duas, *aures* parvae, breves, neque uncias tres excedentes, totum corpus obelum per latus in quatuor ungulas divisum. Unguibus quales in bubus, & quidem quadrisidis, *cauda* callosa, *cauda* apina, vel potius testudineae aut urinae non dissimilis. *Cum* admodum crassa, dura, colere pullo. *Nares* imaginem S. repraesentant, fissura longa unciarum duarum cum dimidio. *Rostrum* habet infra leonis vel felis, pilis ex poris quibusdam prodeuntibus asperum, nec in toto corpore alii conspicuntur. *Tentis* singulariter idem Columna descripsit. Habebat, inquit, in inferiore maxilla sex, quorum binii exteriores, & regione, longi semipedem, lati, & trigoni uncias duas cum dimidio, per ambitum semipedem, apertum modo, parum retrorsum declives, non adneci, nec exerti, sed admodum conspiciui, aperto ore. Intermedii verò parum à gingiva exerti, trigoni acie, digitali longitudine, medium locum occupantes, veluti jacentes, crassi, orbiculati, elephantini, semipedem superant longitudine atque aciem in externis partibus planam. Maxillares vero habebat utrinque septem crassos, latos, breves admodum. In superna vero mandibula, quam Crocodili more mobilem habet, quā mandit & terit, anteriores sex sunt, sex imis respondentes acie contrario modo adaptata levissima & splendida, clausaeque ore conjunguntur, & aptantur imis, veluti ex illis recti, ut planum plano infideat. Verum omnium acies pyramidalis, veluti oblique recti calami modo. Sed mediis superiores non aciem inferiorum, & medium illorum, in quo retractio rotunditatis conspicitur, petunt. Molares totidem quot inferni, sed binii priores parvi, exigui, atque rotundi, & ab aliis distant ut medium palatum, inter dentes anteriores, occupare videantur. Inter maxillares dentes locus linguae semipedalis remanebat, durities dentium silicea, adeo ut percussione cuticula costae, cum circumstantium admiratione, ignis favillae excitarentur. Qua propter versumile foret, nocturno tempore, hoc animal, dentes atterendo, ingnem ex ore evomuisse, quam proprietatem prisca huic feræ attribuerunt. Propria ipsis patria Saitica Aegypti praefectura, si Plinio credimus. Unde fortè Herodotus in ea parte sacros scripsit. At Leo Africanus, & qui navigationes describere in Nigro quodam fluvio reperiri ait. Sed & in mari versari dictum, Plinio & illis, qui in Oceano regiones

Petronæ alijque reperiri scripsere. Barbosa multos in Gofala observavit, à mari ad prata exire, denuoque reverti. Maturis segetibus & fluvientibus spicis vesci, Aelianus prodidit. Cum ad confirmatam pervenisset aetatem, periclitari incipit in patre suo vires. Si pater cedit, cum matre congregitur, ipsum verò dimittit: si pater resistit, interimitur, ut apud Aelianum legimus. Iam sicco parere & educare solet, si Odono credimus, caque est focunditate, ut singulis annis enascatur. Ad Naturam & Mores spectat, quod ex Nilo in campos egreditur, & segetibus satiatas, averso vestigio, ad flumen rursus properet, seu ut agricolae corpore adverso excipiat, seu ne venatores exitum deprehendere possint: quod hominibus non minus quam Crocodilus insensum sit: & quod omnia corporis obestitate pressus, caudici arundinis tam diu se affricat, donec venam aperuerit, sanguine ad sufficientiam emisso, eandem ceno obcurat. Columna tamen primum illud negat, & recto incedere tramite tradit. An hinciat, in dubio est. Veteres affirmant, recentiores negant. In *cibus* ab Aethiopsibus usurpatur. Narrat enim Chusius, in Guinea circa promontorium Cabo Lopez Gonçalvez. Navarchum van der Dagh / cum sociis id observasse, visasse in oppido Ulissetto plurima hippopotamorum capita, ex quibus dentes mirandae magnitudinis, comites ejus retulerint. Non est ergo mirum, à Firmio Seleucio, quod Capitolinus prodit, hippopotamum devoratum fuisse. Habere & in Aethiopia locum, à veteribus & recentioribus proditum est. Aegyptii, prodente Columna, ad haemorrhoidas cecae & apertas, dentes alligant, vel amulum ex eo fabricatum gerunt. Nigritæ eodem à quodam morbo praeservantur. Plinius eosdem dentes, in odontalgia sedanda insipiem habere praerogativam scribit. Idem adipem febrientibus contra rigores commendat: cori cinis cum aqua illitus ad panos dissolvendos. Pellis frontis inguinibus alligata, eodem auctore, venerem inhibet. Testiculos excicatos contra morsum serpentum exhibet Dioscorides. Sed & ad alia partes ipsius adhibentur. Nam Pausanias refert, Dindymenae matris faciem ex dentibus ipsius factam: sanguine cum aqua gummosa dissoluto pithores loco cinnabari possumt, apud Plinium. Pinguedine delibati imponit inter Crocodilos versari, apud Julium Capitolinum legimus. Pelle testæ, fulmine non tangi, prodidere quidam. Cori tantam crassitudinem Plinius facit, praesertim circa tergus, ut inde valide hastæ torquentur.

Colar.
Aelian. H.
A. l. 12.
c. 43.
Gervasio.
Plin. H. A.
l. 11. c. 44.

Aelian. H.
A. l. 12.

Mores.
Aelian. H.
A. l. 12. c. 43.

P/ra.
Chusius in
Cursu po-
thetico.

Dioscor.
M. M. l. 2.
c. 12.

Leon.
Herodot.
H. N. l. 2.
Leo Aft.
l. 9.
Plin. H. N.
l. 32. c. 11.

HISTORIÆ NATURALIS

QUADRUPEDIBUS

LIBER III.

De Quadrupedibus bisculcis.

TITULUS PRIMUS

De Digitatis viviparis Feris.

CAPUT I

De Leone.

ACTENUS de Bisculcis ad-
dum est, sequuntur *vilegi-
nda* digitata. Græcis *αλυσ-
γεῖ & αλυδαῖνα*, quæ vel
sunt *ζωῖνα*, seu vivipara,
vel *νεῖνα* seu ovipara. Illa,

iterum vel sunt *Fera*, quæ aut sunt feris mor-
ibus imbuta, aut difficulter cicurantur, aut
si aliquando mitiora redduntur, nunquam
tamen ferociam penitus deponunt, vel *se-
mifera*, vel *Demestica*, quibus Appendicis
loco *Dubia* addi possunt. Ex illis sunt *Leo*,
Pardus, *Lynx*, *Tigris*, *Ursus*, & *Lupus*. *Leo*,
Græcis *λῆων* & *πῆλαιον*, video, quod perspi-
caci præ cæteris oculorum acie, polleat, &
hæc fera per antonomasiam dicitur. Carulos
Æschylus *ἰβηναῖα*, vulgus *εὐρώπης* ab ob-
murmurando Poëtæ *λεονίδης* & *λεονίσκος*,
appellat. Plin. ursum Numidicum, dum
scribit, Domitium Rhénobarbum Ædilem
curulem, urfos Numidicos centum, & toti-
dem Æthiops venatores in circo dedisse,
Lipsum appellare videtur. Sed perperam nisi
fortè pro Urso, Leones substituendum sit.
Parum enīh credibile est, si Romani pro
leone dixissent ursum Numidicum, ignora-
turum id fuisse Plinium: qui meminerat &
apud Maronem *Acestem* vestitum induci
— pelle Libyftidos urfæ.

Dio quoque seu Xiphilinus ab urfis feras Li-
bycas distinguit, ut taceam, neminē veterum
tam insolentis locutionis meminisse. Aristot-
eles eum capite mediocri, fronte quadrata
in medio cava posuit, supercilio eminenti, &
nasum versus cuiusdā cubis instar porrecto,
oculis charopis, non valdè volubilibus, neque
valdè prominentibus. Recentiores me-
dios inter cavos, & extantes *oculos* notare,
nasum, crassiorē porius quā tenuiorem,
superiorem maxillam inferiori æqualem, ri-
dētū instar ovis amplum, labia tenuia, ita ut
partes superiores superjēctæ sint inferioribū,
collum rigens & magnum, mediocriter cras-
sum, *pectus* robustum, *metaphrenum* latum,
medium *ventrem* gracilem, *crua* valida &
nervosa, *pilos* flavos, neque rectos, neque

valdè crispas. *Pedes* anteriores quinis digitis,
posteriores quaternis distinguuntur. *Lex-*
nam à mare juba quā caret, & binæ in medio
ventre mammæ distinguunt, ex quibus nu-
merum carulorum arguere non licet. Lactis
inde inopia, adsumptum in sui nutrimentum
cibo, quem rarius assumit. *Intestina* suspi-
cetes, Musculos temporales. Galen. de Usu
part. l. 9. cap. 19. fortissimos habet, ut mor-
dendo valeat, *Lingua* asperitate imbricata
horrentem: *Viscera*, canum interioribus pec-
nitis, Arist. A. l. 5. c. 80. similia, *liemem* ni-
grum quod observavit Galenus. *Cervicem*
unico osse constare ab Aristotele & Cardano
proditum, ex vertebis componi à Scaligero.
Ossa, medulla carere apud Ælium legi-
mus, paucissimam habere, quod perpetuo
resolvatur, Fallopi, qui ea se fregisse dicit,
credendum. Michael Ephesius angustissi-
mos habere meatus, ita ut iis penitus carere *Leoni*,
videantur, reliquit. In Europa inter Ache-
loum & Nessum fluvios inprimis crescere.
Aristoteles prodidit: nusquam in ea nasci,
nisi id ex hominis industria fiat, certum. Na-
tale ipsi, Mauritania, Parthia, Massylia,
Marmarica, Cæspia, Libya, Getulia solum.
Habentur & in Syria nigri. si Plinio fides est.
Nasci & in Tartaria Paulus Venetus passim
prodidit. In Caragol rustici metu eorum,
armati terræ cultui operam navant, ut Bal-
bus in itinera suo prodidit. In deserto An-
gad juxta Telesinum, teste Johanne Leone,
non solum in armenta, sed & in homines in-
discriminatim sævire solent, ab iisdem vilan-
rum Fetz carbonarii sæpè numero devoran-
tur. Taceo regnum Senegæ, montem juxta
Adenam editissimum, terram sanctam, & alia
loca. In Cuba degunt innoxii, si Martyri cre-
dimus. Aglam & regiones circumjacentes
tam meticulosos alere, ut in proverbium a-
biverint, Ælianus auctor est. Temperamenti
est calidissimi & siccissimi, quod ab acri cor-
dis æstuatione promanant. Non omnes tales
pariter esse, vel exinde colligas, quod qui
montes incolunt, minus ferocitæ habeant,
& Gesnerus, partes in eis anteriores calidas
esse, posteriores ad oppositam naturam
degenerare, scribat. *Cum* ipsi carnes bu-
bulæ, & Ælian H. A. l. 1. c. 10. Camelina
inprimis, fame urgente humanæ & avicu-
larum. Idè multi in Africa crucifisi à
Polybio Æmiliano Cernite visi, ut reliqui
hæc.

Strom.

Plin. H. N.
l. 8. c. 36.

Lipsum
l. 1. c. 3.
c. 4.

Virg. Æ-
neid. 6.

Descriptio.
Aristot. H.
A. l. 6. c. 31.

Galen. de
Anatom.
ad. l. 6.
c. 14.
Scalig. De
cr. 108.
Ælian. H.
A. l. 1. c. 10.

Arist. H.
A. l. 6. c. 31.

Leon. Asian.

Temperam.
mentum.

Cuben.

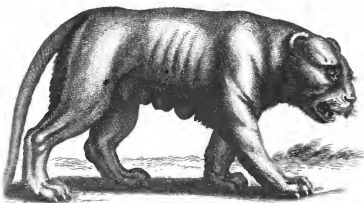
Lee.

Len.

Leona

Leo

hoc spectaculo, à cæde hominum deterren-
rentur. Multa solida & sine ullo dissectu una
vice devorare, inde bidui vel tridui spacio,
perfectè celebratam coctionem expectare,
Aristoteles docuit. Cadavera an degustent,
non constat inter Authores. Non attingere
seu ob fectorem, seu ob superbiam quod
Tzetze placet, quidam volunt, vorare,
ideò reliquias condere, & supra illas teter-
rimum flatum exhalare, ne inventæ ab aliis
feris vorentur, apud Ælianum legitur. Ele-
phantorum quoque pullos aggredi, succur-
rentibus matribus fugere, Strabo prodidit.
Carulus ubere relictò, inbellium ferarum
carnes depascitur, sed & palmulis victitat.
Parum si spectes, parvus est secundum Aristo-
telem, & Ælianum, triduo non bibit, æstate
inprimis, hyeme indulget. Aversus cecum,
quod omnibus animalibus quæ rectò uri-
nam mittunt commune. Tempus veneris
continuum, sed ver, Ælian. H. A. l. 2. c. 2. in-
primis, tunc cruentam inter se exercent pu-
gnam, & octo aut duodecim unam leenam
sequuntur. Elapso primo anni tempore, ma-
ribus ob nimium calorem coire non valenti-
bus, leenæ cum pardis, unde Leopardi, pan-
theris, unde fortis non jubatus, Hyenis, unde
Crocota, miscetur. Est ipsis & cum cane
commercium. Solæ inter quadrupeda adun-
cis unguibus prædita carulus videntes eni-
tuntur. Unde animalis solaris nomine dona-
tum Plutarchus opinatur est. Imperfecti &
quidem post sex mensium spaciū, exeunt,
non quod unguibus uterum, Ælian. H. A.
l. 2. c. 2. vellicent, sed quod ob numer. in-
opia alimenti, Aristot. de gener. Animal.
l. 4. c. 6. laborent. Magnitudinem mustela-
rum non excedere apud Wottonum habe-
mus, novissimo parienti actū, uterum ex-
cernere, fabulolum est. De numero catu-
lorum non convenit inter Authores. Non
plures quam sex edere, aliquando unum
Wottonus prodidit. In capta & interfecta
octo inventos Philostratus. Ætate gravem
præter omnium speciem sex Florentiæ pepe-
nisse, Villanus. Quod verò Phile quinques
eniti, quinos primum, quatuor deinde,
ternos posthæc, inde binos, quintum uni-
cum scribit, id ex Aristotele, de leonibus
Syriæ incolis accipiendum est. Huc *Sympa-
thia* & *Antipathia* spectat, quæ leonibus
cum plurimis rebus intercedit. Favet Del-
phino, seu quia ambo senectute & morbo
gravati sumia vorata sanitati propriæ consu-
lunt, ut Æliano placet, seu aliam ob cau-
sam. Abhorret à muliebribus verendis. Ho-
rum, Leo Africa l. 9. ostensu in Africa fu-
gatur, à sue, Aristot. H. A. l. 9. c. 1. asper-
rimis fetis horrente, lupo cervario, onagro,
T auro, sumia, Plin. H. N. l. 8. c. 38. Leon-
tophono, quo gustato, tanta illa vis & ex-
teris imperitans, illico expirat. Animal à
plurimis scriptoribus nominatur, à nullo de-

scribitur. Galli cantum extimescere tam
certum olim Græcis, ut animam Cecropis,
quam in leonem migrasse credebant, immo-
latis gallis gallinacis evocare sibi met ipsis
persuaderent: alii id de cristis rubentibus &
igneis accipiunt: nos falsum esse ex Came-
rario didicimus, qui in aula Bavaricæ Prin-
cipis, unum ex leonibus miris saltibus in vi-
cinam domui aream sese demisisse, & gallos
cum gallinis devorasse prodidit. Idem à cu-
licibus in Africa pellitur. Homines succo
allii perlinitos, vel aqua, in qua illud ma-
duerat perfusus, non attingit. Sicille &
Ælian. H. A. l. 1. c. 36. ilicis folia si incaute
conculcaverit, illico à torpore corripitur.
Ad rotarum strepitum exhorrescit. Mappam
albam refugit, & Æl. H. A. l. 6. c. 2. l. 7.
c. 6. ignem, quia igneæ naturæ est, abomi-
natur. Creduntur *Vite* diuturnæ esse. Den-
tibus enim defecatos captos fuisse affirmave-
re quidam, effractis alii. Cum procis forta
dimicat, oculorum aciem traditur defigere
in terram, ne venabula expavescat. *Dor. Somus*
mutant & in aperto, & apertis oculis, quod
oculum magnum incumbens oculo longe
minor pellis obrepere non possit, caudam
quoque fopore detenti moriantur, ut se omni-
no nondormire ostendant. De *Vite* non con-
venit inter authores. Alii mugire dicunt,
quod apud Virgilium invenies; quod ju-
nioribus prædam nactis forte competit: alii
fremere, quod Mancino & Volaterrano pla-
cet, ut de Seneca Tragædo taceam: non
nulli fremere, quod cum accidit, cum præ
iracundia dentes concutit: plerique rugire
affirmant. Quantum ad *Ingenium*, ducentos
aliquando equites, Leo Africa l. 9. A-
fricanus adoritur, etiam lethali vulnere per-
cussus, à catulorum tutela non recedit. Æ-
gritudinem fastidii tantum, Plin. H. N. l. 8.
c. 16. sentiunt, in qua medetur eis contu-
melia in rabiem agere, annexarum lascivia
simiarum, solus, Ælian. H. A. l. 2. c. 17. ve-
natum egreditur, fortorem oris patitur,
quod à Plinio proditum est. Neminem,
Plin. H. N. l. 8. c. 16. limis oculis intuetur.
Generositas in periculis maxima deprehenditur,
non in illo tantummodo quod sper-
nens tela diu se terrore solo tuetur, ac velut
cogi testatur, cooriturque non tanquam
periculo coactus, sed tanquam amenitæ ira-
tus, illa nobilior animi significatio, quam li-
bet magna canum & venantium urgente vi,
contemtum resistansque cedit in campis, &
ubi spectari potest: idem ubi virgula syl-
vasque penetravit, accerrimo cursu fertur,
velut abscondente turpitudine locos. Dum
sequitur, insiluit saltu, quo in fuga non uti-
tur. Vulneratus observatione mira percus-
sorem novit, & in quantalibet multitudine
appetit. Num verò qua telum quidem mi-
serit, sed tamen non vulneraverit, corre-
ptum, raptatumque sternit nec vulnerat. Il-
lud

Andr. H.
A. l. 8. c. 5.

Ælian. H.
A. l. 8. c. 5.

Strabo
Geogr. l. 15.

Petru.

Ælian. H.
A. l. 8. c. 5.

Generos.

Plin. H. N.
l. 8. c. 16.

Plutarch.
Symp. l. 4.

Philostr. in
vita Apol-
lon. l. 1. c. 9.

Sympathia
& Antipa-
thia.
Ælian. H.
A. l. 9. c. 17.

Ælian. var.
l. 1. c. 9.

Plin. H. N.
l. 8. c. 16.

Ælium. H.
A. l. 2. c. 5.

lud adolescentis ex Jubæ exercitu exemplum apud Ælium docuit. Læsus sagittâ ab eunte, anno interpolito vidente, redeuntem, in media turba dilaceravit. Hoc illius apud Albertum, qui lanora confodere voluit, sed fallente ictu non fecit, collapsi ad terram caput leo in galea compressit, sed non vulneravit. Dum incedunt, ungues retrahunt veluti in vaginas, ne hebetentur: nec rectum iter peragunt, sed obliquum, variis vestigiis impressis ut melius lateant. *Circurari* posse non est quod dubites. Onomarchus Catanzæ Tyrannus convictores habuit. Johann II. Lusitanæ Regi, tanquam canis adlidebat: in templo Adonidis regionis Elimeæ, adeo erant mites ut ingredientibus adularentur. Berenices leo linguâ faciei adludabat. Cujus Martialis mentionem facit, tam unanimiter cum arietate commorabatur, ut alter terroris, alter immanitatis videretur oblitus. Jugo subdidit eos, primusque Romæ ad currum junxit M. Antonius, & quidem civili bello, cum dimicatum esset in Pharsalicis campis, non sine quodam ostento temporum, generosos spiritus jugum subire illo prodigio significante: nam quod ita vinctus est cum minima Cytheride, supra monstra etiam illarum calamitatum fuit. Primus autem hominum leonem manu tractare ausus, & ostendere mansuetum, Hanno, & clarissimis Peronorum traditur: damnatusque illo argumento, quoniam nil non persuasurus vir tam artificis ingenii videbatur, & male credit libertatem ei, cui in tantum cessisset etiam feritas. Sunt quoque & fortuita clemente ipsorum exempla. Mentor Syracusanus in Syria leone obvius, simpliciter volutato, attonitus pavore, cum refugienti undique fera opponeret sese, & vestigia lambreret adlanti similis, animadvertit in pede ejus tumorem vulnusque, & extracto furculo liberavit cruciatu. Pictura casum hunc testatur Syraculis. Simili modo Elpis Samius natione in Africam delatus nave, juxta littus conspecto leone hiatu miraci, arborem fugâ petiit, Libero patre invocato: quoniam tum præcipuus votorum locus est, cum spei nullus est. Neque profugienti cum potuisset fera insliterat: & procumbens ad arborem hiatu quo terruor, miserationem quaerebat. Os mortuæ avidore inhaeserat dentibus, cruciabatque inedia, tum poenæ vim immanis ejubantibus testantem, ac velut mutis precibus orantem, contritus, fidencior it contra feram, multo diutius miraculo quam metu cessatum est. Degressus tandem, evellit præbenti, & quam maxime opus esset accommodanti. Traduntque, quandiu navis ea littore steterit, retulisse gratiam venatus aggerendo. Nihil de Androdo apud Gellium dicam, nec de illo, qui Seneca spectante, unum è bestiariis in Ampitheatro agni-

Martial. Epigr. l. 9. c. 73.

Plin. H. N. l. 8. c. 16.

Gellius Noct. Attic. l. 5.

tum, ab aliarum ferarum impetu protexit. Ideo Plinius. Leonitantum ex feris clementia in supplices: prostratis parit: & ubi fœvit, in viros prius quam in fœminas fremit, in infantes non nisi magna fœme. Credit Lybia intellectum pervenire ad eos præcum. Captivam certè Getulie reducenti ædævi, inquit idem, multorum in sylvis impetum à se mitigatum alloquio, ausum dicere, se fœminam, profugam, infirmam, supplicem animalis omnium generosissimi, cæterisque imperantis, indignam ejus gloria prædam. Capere eos ardua quondam erat operis, fœvisque maximè. Principatu Claudii casus rationem docuit, pudendam penè talis feræ nomine, pastoris Geruli sago contraingruentis imperum objecto: quod spectaculum in harenam protinus translatum est, vix credibili modo torpescente tanta illa feritate, quamvis levi insectu operata capite, ita ut devinciantur non repugnans: videlicet, omnis vis constat in oculis. Habuisse olim in mensis apud quosdam populos, Agriophagos, inprimis, locum, Solinus auctor est, ab esu tamen lenis in totum abstinuisse, Bruterius prodidit. In *Medicina* eximii est usus. *Dens* caninus pueris collo alligatus in ortu secundorum dentium à dolore dentitionis eos præservat. *Cer* in pulverem redactum Epilepticis & quartanariis prodest. *Adæps* ductu Dioscoridis lotus, aurium dolores immixtus sistit, & membris à frigore adultis feliciter illinitur. Eodem quidam in scirrhis & permionibus utuntur. Ea peruncti ab aliis feris tuti esse prædicantur, & si fas est credere, gratiam apud principes inveniunt. *Cera* juxta mentem Sexti ad pavores & arrenda phantasmata laudatur. *Sanguis* contra carcinomata valet. *Ostium* pulvis febres simplices cum aqua Eupatoriæ expugnat. *Pellus*, si ei infidetur, hæmorrhoidum dolores efficaciter lenit. Calcæi ex eo gestati podagricos demulcent. *Sitrem* cum unguento rosaceo permixtum, mendas faciei emendat. De Usu in deliciis, ludis, triumphis, & suppliciis non est quod multa dicamus. Heliogabalus exarmatos in deliciis habebat, & ira edoctos, ut ad secundas mensas accumberent. Augustus ita cicuratos, ut cum leporibus innocuè colluderent. Idem se Constantinopoli vidisse Bellonius reliquit. Simul plurimum pugnant Romæ princeps dedit Q. Scævola P. filius, in curuli ædilitate. Centum autem jubatorum primus omnium L. Sylla, qui postea Dictator fuit, in prætura. Post eum Pompejus M. in circo D.C. in iis jubatorum CCCXV. Cæsar Dictator CCCC. Varias apud Auctores fortiantur *Differentias*. Leoni, inquit Plinius, præcipua generositas tum cum colla armosque vestium jubat. Id enim ætate contingit è leone conceptis. Quos verò pardi generaverit, semper insigni hoc caret. Sed & jubæ,

Plin. H. N. l. 8. c. 16.

Plin. l. 2.

Plin.

5. l. 10. in polygl. Bruger. de re cibor. l. 1. c. 17. Panta. Phleg. c. 41. Plin. H. N. l. 1. c. 1.

Scalig. Scam. Plin. Scyllia. p. 104. Alder. v. 10.

Bellon. obsery. l. 1. cap. ult. Plin. H. N. l. 8. c. 16.

Plin. H. N. l. 8. c. 16.

alii

Pardus Leopardus
Parderthier Leopard

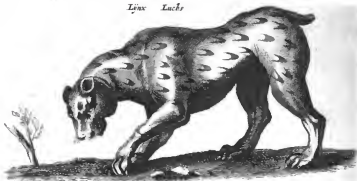
Pardus Parderthier

Tigris Tigerthier

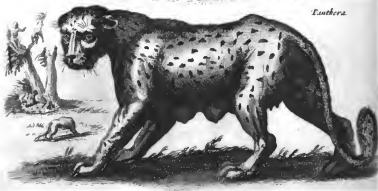
Lionx Luchs

Tigris Gefähr

Panthera

aliis est brevior & minus crispus, crispus & prolixior aliis. *Ferocissimam* fiattendat, sunt quidam timidi, alii ferocissimi: & Archoleontes, si colorem, sunt aurei, flavi, albi, & nigri. quales intima Africa & Abyssina gignit. Sunt in Lybia Discolores, qui ore sunt rubro, nigris floribus cyaneo colore distinctis ornantur, neque multum pilum gerunt. Venerunt & ad cinericium colorem in occidentali India. Ignaviores apud Indos novi orbis, inquit Nieremburgius, natio leonum. *Puma* Peruviani vacant. Minores quam Africani sunt, fugaces, aut innocentes, nisi invadantur, degeneres omnino animo; mole, juba colore: fuscus sunt potius, quam fulvi. Ad eos venandos conveniunt Indi. Lapidibus ac fustibus occidunt. Conscendunt ferè aliquando in arboribus, eò usque hastis & sagittis illos infestant barbari. Vescuntur festive eorum carne (alba est & crassa) adipem medicamentis reservant, ossa salationibus & choreis. Quidam Hispanus deturbavit arbore leonem ingentem, quatuor transverberat sagittis. In ventre duo tigrum catuli inventi, quos per adulterium sui generis conceperat. Paternæ maculæ indicia criminis fuerunt. Leones marinos comederunt Hollandi. Sunt præterea aliae ferae leoni vicinæ. *Mutzi*, quemadmodum à Barbaris appellatur, leoni nostro non júbato aut idem est, aut congener, in infantia fuscus, & fulvus in juvenetate, interdumque rubescit aut subalbidus, in majore tamen corporis affurgens molem (quod ob regionis diversam naturam potest evenire) ac longè minus ferrox. Est quoque *Quamutzi* affinis leoni, unde nomen mutatum, se dicitur minor, apriorque: quo fit, ut quidam Hispanorum pantheram esse putaverint. Ad ejusdem pertinet differentias *Macamutzi*, qui à cervo & leone sumpsit nomen, quos quibusdam corporis partibus imitatur: nec non & *cutlamutzi*, à leone & lupo indigenâ nomenclatione mutuat. Hac bestia est leone crassior, mitior tamen minorque. Vivit cervorum, ovium & crotalium venatione, interimit etiam satur quæcunque offenderit animalia. Cum famem semel explevit, binos, ternosque dies dormit, abstinentes à prædâ, donec rursus esuriat. Est & *Talmutzi* felle minor sed facie leonina. Mirabilis est in parvo corporecolo animalis vulgus & ferocitas. *Cacamitzi* vocatur aliud animal, quod ad leonem parvorum felium genus pertinet, & in juncetis versari solet. Quadrupes est, quaternas spithamas longus, sed corpore non admodum amplo. fulvo pilo, & aliquantisper prolixo, auriculis brevibus, ac panem nullis, olorino capite, caudâ prolixa hispidioreque. Adeo est ferrox, ut cervos plerumque aggrediatur, etiam accedat. Unde fortasse ei nomen, nisi à felle potius profectum sit. Mixti enim apud Mexicanos interdum xilurum, interdum significat leonem. Vivit apud Panucenses. Quid

si quadam harum specierum ad Cercopithecos reducuntur. Vide Caput de iis.

CAPUT II.

De Pardo.

Fera, quam descripturi sumus Pardus, *Nomen*, seu ab *apda* irrigo, quod ejus pellis nigris maculis quasi irrigata sit: seu ab *ὑδαλίω* inquit, quod iis quasi inquinata videatur, dicitur. Vocatur & Leopardus, cujus vocis nemo ante Julium Capitolinum & Ælium Spartianum meminit: & Pardalis, quamvis nonnulli marem Pordalim, Pardalim feminam vocent, alii illud commune, hoc Atticum vocabulum esse putent, alii Pardi nomine marem indigent. Appellatur denique & Panthera, quod vocabulum distinguendum est à Panthera lupi maculosi specie, seu quod omne ferarum genus in venatione capiat, sed quod omnia feritate sit prædita, nec crudelitatis unquam etiam mansuetas obliviscarur, seu quod omnium ferarum coloribus ornata spectetur, & *Sphinx* quod sit variegata, & varia. *Facies* ipsi est parva, os magnum, *oculi* parvi albicantes & vagi, *frons* longa, *aures* rotundæ, magis quam plantæ, *collum* valde longum & tenue, *pectus* parvis costis præditum, *dorsum* longum, *clunes* carnosæ & femora. Partes circa illa & ventrem habet magis planas, id est, nec protuberantes nec cavas, *colorem* varium, corpus totum inarticulatum & asymmetrum. Wottonus quatuor mammas in medio ventre habere, quinque digitos in pedibus anterioribus, quatuor in posterioribus Gyllius. Addit ille, *oculos* in umbra longius quam aliorum hujus generis animalium refulgere, hebetari in sole. Pellis aureo in fusco, & nigro in candido conspicitur, ut Oppianus, descripsit. Ideo Solinus narrabat, in Hircania numerosas esse pantheras, minutis orbiculis superpictas, ita ut oculatis ex fulvo circulis, vel cœruleo, vel albo, tergi supplex distinguatur. Plinius, in candido breves macularum oculos appellavit. An similem Lunæ in orbem crescentē & pari modo cornua curvantē maculam, in armo habeat, quod Plinius affirmat, difficile est dictu. Quatuor ad internas partes, habet *longissimam* imbricatā, *dentes* acutissimos *ungues* acutos, *cor* in comparatione ad animalia ejusdem magnitudinis magnum, *panguedinem* paucam quod ea à nimio calore absumatur, *ossa* deniq; densiora. In Europa nulli habetur. In Africa haud pauci, inopiâ aquarum ad paucos annos congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animalium partus: variè sceminiis cunctis, generis mares, aut vi aut voluptate miscente. Unde etiam vulgare Græciæ dictum. Semper aliquid novi Africam afferre. In Asia etiam degunt. Nam & Pamphylia illis abundat, ut Philostratus prodidit, & provincia Comeri, & in regno Bengalæ, ut Ferdinandus Lopezius reliquit. In Caucaſo monte, odorato mul-

Nieremb.
H. E. l. 7. c.
31. & 34.
Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 34.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 34.

Descriptio.

Wotton.
de Differ.
Animal. 5.
c. 8.
Ælian. H.
A. l. 2. c. 30.

Plin. H. N.
l. 8. c. 17.

Plin. H. N.
l. 8. c. 17.

Plin. H. N.
l. 8. c. 37.

Larva.

Ant. H.
Alleg. 36.

Lopez.
Nov. 1. 4.
c. 37.
104

tos vagari, quod odoriferis herbis delectentur quidam venditant. In monte Hermon, qui ab Amorrhæis appellatur, haud paucos, ex Canticis Salomonis colligi potest. Vescitur Pardus carnibus, canum inprimis, & agnorum si fames urget, nec à sinu arum abhorret, quas simulata morte decipit, si Eliano credimus, odore illectas sponte accedere Plutarchus prodidit. Homines invadere auctor quidam hystoriae Indit Orientalis reliquit, quem pantheram cum tigride confundere Ambrosius arbitrat. *Congregatur* saepe cum leone, ut superius diximus, aliquando cum cane, nonnunquam cum lupo, plures uno partu producere catulos, mammarum multitudine arguendo est. tempus partus eisdem antevertere, & prae impatientia utrumque matris lacerare, Isidori fabula. De *Sympathia & Antipathia* hoc habet, ita infensam fecundis quosdam homini, ut vel in charta expressum laceret, secundum alios, ita hominis cranio, ut eo confectio fugiat. Secundum nonnullos faciem duraxat acris odio infestat, quod exemplo Regis Galliarum bestiarum, qui ad venationem emissam, nonnisi averfus reducere potuit, Gesnerus confirmat. Par cum gallo serpentibus & alio diffidium. Ideo iure galii perantatos à pantheris non attingi Plinius prodidit, pantherina pelle indurum angues non infestare, alii, parietes litu alii infestatos, pantheras non attingere Caelius. Cum hyaena tam male ipsi convenit, si Plinio credimus, ut si utriusque pelles è regione suspendantur, pantherae depilentur. In Armenia per montana vagantes, ad stioracis lachrymas ferri, quod ab ea parte ubi arboris gummi stillant odorem ventus pertulerit, fide Philostrati habemus. *Panthera rugipes* est, quod Graeci *Βρυχάδα*. Spartianus rictare dixit. Condito mucrone unguium in vaginis incedit, averis quoque calcibus currit, nec nisi appetendo protendit, quod & de leone superius diximus. Odore quo ceteris quadrupedibus praevalat, (selem zibetti, & capreolum moschi excipe) cunctas sollicitat, seu semper, seu destituta per sensum viribus. Eo in *monta* reliqua animalia, postquam accersere, praeda fiunt. Nec est quod odore invitari cum Alberto dubites nam & Cattaria sua Catti delectantur, & canes saepe à persequenda à fera odoribus averti videmus. Quod aliquo affectu correptæ, (solent autem rabie agitari) aut à pardalischæ herba læxæ, ad sanguinem capre sylvestris, vel sterco humanum confugiunt, quod catulos semper præcedunt, & ad mortem usque tuerunt, quod semine post partum cryptæ præfident, mares de victu propiciunt, quod cicurati nunquam ferè feritatem deponunt, *natura & ingenio* debetur. Miserandum illud quod à Gesnero refertur, post mortem Francisci Galliar. Regis Leopardos marem & fue-

minam caveis elapsos, plurimos circ à Aureliam laniasse, & inventa mulierum cadavera quibus mammillas tantum devorassent. Sed memorandum quod de Panthera tradit Demetrius Physicus, iacentem media via hominis desiderio, repente à apparuisse parti cuiusdam Philini, ascletharoris sapientiam illum pavore coepisse regredi, feram verò circum volitari non dubie blandientem, seseque consilientem moerore, qui etiam in panthera intelligi posset. Fœta erat catulis in foveam delapsis. Primum ergo miserationis erat non expavescere, proximum ei curam intendere: sequutusque, quā trahebat vestem unguium levi insectu, ut causam doloris intellexit, simulque salutis suæ mercedem, catulos exemit: eaque cum iis prosequente, usque extra solitudines deductus, lata atque gestiente: ut facile appareret, gratiam referre, & nihil invicem imputare: quod etiam in homine rarum est. Quæ de hado apud Elian. habentur, quem post mortem obiectum attingere tanquam contubernalem recusabat, ex eodem petantur. Locum in cibis apud aggressivos, & qui inter caucasum & flumen Cophena, ut Philostratus prodidit, habuere. Majoris speciei etiam in India adhuc sunt edules, bis olim elixabantur. facilius à stomacho concoquenda. Habet & in *Medicina* aliquem. Nam cerebrum cum succo crucæ genitalibus illitum, sopitam venenem excitat. Testiculus dexter in provocandis mensibus remedium est singulare, quod Cardanus prodidit. Sanguis varicibus bene applicatur. Pinguedo inter præstantissima Cosmetica censetur, ut dealbis taceam. Pellis vetustissimis Graecorum pro indumento erat, hodie Mauri isidem se amittunt, & Æthiopes huius cooperi præstantur. Olim ipse bestia: Circensium gratia Romam importabantur. Primus Scaurus edilitate sua variis, centum quinquaginta universas misit: dein Pompeius M. quadring. decem, D. Augustus quadringentas viginti. De generibus nihil scire occurrit. Quidam tres Pardos à differenciis constituunt, Pantheram hempte, Pardum, Leopardum: alii quatuor, Pantheram, Pardum, Leopardum non iubarum, qui ex Pardo & leona nascitur, & maculosum Leopardum, qui ex Panthera & Leonis coitu producit. Apud Plinium ista leguntur. Nunc Varias & Pardos, qui mares sunt, appellant in eo omni genere, creberrimo in Africa Syriaque. Quidam ab iis pantheras candore solo discernunt, nec adhuc aliam differentiam inveni. Senatusconsultum fuit vetus, ne liceret Africanas in Italiam advehere. Contra hoc tulit ad populum Cn. Aufidius Tribunus plebis, permisitque Circensium gratia importare. Huc forte pertinet animal, quod *Dasydipoden panium*, vocant Hispani, *Theorochti* Indi. Vertagi est magnitudine, tereti, humili, & crasso corpore, auriculis parvis, facie

Fin. H. N. l. 8. c. 17.

Elian. H. N. l. 8. c. 17.

Plin. H. N. l. 8. c. 17.

Galen. de Alim. & medic. l. 1. c. 2.

Pom. Phys. l. 1. c. 17.

Plin. H. N. l. 8. c. 17.

Plin. H. N. l. 8. c. 17.

Nicom. H. N. l. 1. c. 1.

100

leoninā sive felinā, vividis oculis & rubrā iride, crassiss cruribus, aduncis unguibus, fusco circa dorsum pilo, circa ventrem candido, reliquum corpus cinereo, nigris ubique conspersum maculis; rostro ac caudā brevibus, asperā linguā, ululatu exili, & incredibili pernicietate. Vivit Tetrocormis montib. venatur cervos, & alia ejusdem molis animalia, interdum etiam homines. Linguae ejus tanta inest vis veneni, ut si praedat oculos vel allambuerit vel attigerit, eam confestim excacet, imo interimat. Occisorum cadavera herbis, feno, cespitibus tegit, deinde descendens propinquas arbores, ululat. Tunc ferat circumjacentes arcano naturae documento conficit invitationis, ad epulum ocyus advolant, praeda ex signo inventa satiantur: postremus ipse ococtochelus descendit, ut innocue pascantur convivæ: nam si ille prior velleretur, corruptis veneno suo reliquis, ceterae perirent feræ, quorquot deinde gustarent. Tantā urbanitate charitati favit, tam comi providentia salutalientæ. Scilicet nemo est qui prodesse nequeat, si velit. Non ita viribus & opibus beneficentia quam voluntate & studio constat. Plurimi opulenti inutiles sunt, utinam non etiam noxii, at nemo benevolus non beneficus.

CAPUT III.

De Lynce.

Fonon.

Feram, quæ Græcis λυγξ dicitur, Latini non Lynceum ut Cardanus voluit, à Scaligero ideo reprehensus, sed Lynceum λυγξ à luce, quod omnium animantium acutissimè videat, vocant. Appellatur & *Lupus cervarius*, non quod lupo sit similis, sed quod par cum eodem aviditate feratur, & in cervos hostiliter eat. Thoen non esse in sequentib. videbimus. Chaos an sit quem Galli Raphium dicunt. Pompeii M. ludios teneat, re, quemque facie lupi & maculis pardorum Plinius facit, in medio relinqueret, nisi alibi quoque in lutorum genere cervarium reponeret. qualem ex Gallia in arena Pompeii M. spectatum diximus. Capite est parvo, oculis, fulgentib. facit alacri, *Mammæ* habet in pectore. Macula magis nari distinctæ & orbiculae. Pellem ita descriptit Gesnerus. *Pellis* extensa lynceis à summo naso ad caudam usque, est longitudinis trium pedum, & unciar. quatuor, caudæ longitudinem unciar. septem non excedit, latitudo circa collum (non ambitus dicimus, sed dorsi tantum) est dimidiati pedis, & in imo dorsi unciar. quindecim, crura anteriora longitudinem unciar. quatuordecim, & posteriora duodecim æquant. *Pilus* undique mollissimus, & densa lanugine confertus, extremæ pilorum dorsi partes albicant, & venter medius est candidus, in quo puncta quædam passim nigricant, crebra verò sunt quædam immo ventrem ad latera, *curvula* parvæ sunt, quasi triangu-

lum referentes, ambitu nigro, & supra eas villus niger, cum paucis pilis albis eminet; *barba* ad instar felium ex fetis albis constat. *Pedes* admodum villosi sunt, & anteriores quinque digitis, posteriores verò quatuor tantum integrantur, & tantum cauda in extremitate nigricans per totum aequalis crassitudinis conspicitur. Musculorum tempora habet debilia. *Cranium* tribus futuris insignitur. Sed & viginti *dentib.* armatur, quorum incisores sunt duodecim (verba sunt Ambrosini) sed prius & sextus tam inferis quàm superioris mandibulae, quatuor mediis paulo minores sunt, quales in mustellis observantur. Canini quatuor cæteris longiores sequuntur. Molares sunt decem, quatuor superiorem maxillam utrinque muniunt, primi prope cæsinos trigonæ sunt figurae duplici quadam appendice insigniti, ultimus in utraque superiori parte bisidus est utrisque, & altero valde latior. Inferior maxilla sex molaribus decoratur, primus prope caninos, trigonam refert figuram, secundus floris lili rudimentum repræsentat, tertius utroque latior & major est, filius in medio, summusque acutis. Maxilla inferior illi est parva, quod prona cibum non sumat. Pes acutissimis, crystallinis, tunica atque membrana inclusis armatur unguculis, qui figuram unguium aquilæ & vulturis æmulantur, pars inferior callosa est. Lynces in Orientali plaga vagari Vitruvius scribit, inde in Europam delatos Ovidius, reperiri & in America moribus Thevetus auctor est. Elegantiorib. nigri per dorfum maculis insigniti in Lithuania, Polonia, Moscovia, & Suecia circa Helsingiam, ubi lynx *Kastluf* nominatur, capiuntur: inventos & in Ducatu Wirtembergico, in rusticumque prætereunte aliquando insiliisse, & ab eodem securi prostratum, Gesn. auctor est. *Cibus* lyncei, caro animalium, cætorum sylvestrium imprimis, quorum caro suavior, si Olao M. credimus. Habent & cerebella quadrupedum in deliciis, hunc Gesn. se à quodam intellexisse scribit, lynces in arborib. aliquando latitare, & in majores quadrupedes prætereuntes insilire, & unguib. cervici in fixis non dimittere. donec animalis prostrati laniato capite, cerebrum devoraverint, sunt qui affirmant, corpore intacto sanguinem tantum fugere. Scaliger pauciora in Scandinavia animalia reperiri scribit, quod lyncei in alimentum cedant. More carum averfi congregiuntur, ut canes implentur, & ritu leporum superfectant. Catulum ipsis adscribit Isidor duos, tres, aut quatuor Odonus. Clarissimè omnium quadrupedum cernunt, ideo quidam corpora solida visu penetrare fabulati sunt. Velocis sunt cursus adeo, ut cum saltu præcipitent. De urina ita Plinius. Lyncei humor ita redditus, ubi giennuntur, glaciatur arefcite in gemmas cabunculis similes, & igneo colore fulgentes, lyn-

Ambrosius de Dignitat. l. 3. c. 3.

Galen. de usu part. l. 11. c. 2.

Lucan.

Ovid. Metam. l. 15.

Gesner. in Hist. Quadrup.

Cibus.

Gesner. l. 2.

Gesnerus.

Scaliger. Ex. 110.

Aristot. H. A. l. 9. c. 1.

Isidor. Orig. l. 12. c. 8.

Plin. H. N. l. 11. c. 8. § 30.

curium vocatas, atque ob id fuccino à ple-
risque ita generari prodito. Novre hoc
sciuntque lyncei, & invidentes urinam ter-
ra operiunt, eoque celerius solidatur illa.
Hoc postremum apud Ælium & Lido-
rum invenies, prius Dioscorides vanum esse,
quod lyncurium sit succinum pterigophoron,
& pennas ad se alliciat, fatetur, & Brafavolus
inane esse experientià ipsà comperit. Tanta
quoque oblivione, si prædam ferens retrospec-
xerit, occupari quidam affirmare audent, ut
prædæ ipsius oblita aliam quærat. Ego si id
verum est, nimis aviditatis istud adscripserim.
Æstare depilari, hyeme valde hirsutum reddi. Odonus
tradidit, quod villosis animalibus commune.
An viscera virulenta & spumæ rabidorum
canum comparandi habeat, quod apud Lucanum
legimus, in mediorelinquo. Haud contemnendas
habet in medicando vires. Evonymus saxifragas
herbas cum sanguine ad minuendos calculos
miscet, Wckerus ex pinguedine unguentum ad
eosdem pellendos componit. Crolius sal ex lapide
& oculis cancri conficit. Unguis qui est in dextro
pede pro pollice, contra convulsiones argento
inclusus & appensus valet. Eosdem omnes cum
corio exuri efficacissimè in Carpatho insula
tradunt. Hoc cinere potu proluvia virorum,
ejusdemque aspersu foeminarum libidines
inhiberi, item pruritus corporum, urina, & stillicidia
vesicæ. Eadem & jugulorum dolori monstratur
in remedio. Pellis Bononæ centum viginti
bris venditur. Oppianus à magnitudine &
parvitate eas distinguit, sibi undiqueque
similes. In Italia duplex pellis ostenditur.
Ampla, ad albedinem magis tendens, quæ
lupi Cervarii esse creditur, & Ruffa, paulò
minor, quam Cati pardi autumant.

CAPUT IV.

De Tigride.

Nomen huic belluæ à velocitate datum
à Medis, qui tigrim sagittam vocant, pu-
tatur. Genere masculino Varro extulit. fo-
eminino Plinius, invenies & Tigrides in plu-
rali apud Philomela auctorem. Ad magni-
tudinem canis leporarii & ultra excrefcere,
quidam putant, ad equi Nearchus. Vifa pel-
lis, cuius longitudo quinque pedum mensu-
ram superabat. *Oculus* habet splendore igneo
micantes, *collum* breve, quale illis quæ
pascendi gratiâ cervicem in terram non deji-
ciunt, *ungues* aduncos, *dentes* acutos, *pedes*
multifidos. Magna ipsorum in Oriente & ver-
sus Austrum, in India nempe, intra Gangem
& Hyphalin fluvios, in monte Caucaſo, apud
Ælingos Peninuleis vicinos, copia, ut ma-
lè, in Hyrcania duntaxat haberi, Poeta præ-
diderunt. Inveniuntur & in Java, ubi pro-
pter ipsorum metum minus gummi benjuini

colligitur, Bengala, & montibus Peruanis.
In Taprobana diuturna lucis usura frui,
nonnullis proditum. Omne animalium ge-
nus devorant. Elephantes sæpe superant, mu-
los pede apprehensos trahunt, oves, boves,
canes, &c. laniant, nec ab hominibus tempe-
rant: horum tamen præcipuè carnibus
delectantur: tanta verò aviditate feruntur,
ut viso animalis unius sanguine, per totum
cupiant ire pecus, ut apud Statum habetur.
Omne genus foeminiun esse, quod
nulli mares capiantur, Tetzis memoriae
lapi cum aliis opinio. ideo ex vento concipere
prodiderunt. Fabulæ à velocitate ani-
malis apud veteres decantata origo, aver-
sos congregi, & multos uno partu catulos
edere, certum, nec inter se duntaxat miscentur,
sed & in canes exardescunt. Modum
porcreandi apud Aristotelem habes. Alligantur,
inquit, canes locis desertis, per quæ ti-
gres versantur, & nisi tigris in luxuriam sol-
vatur, lacerantur, sed cum desiderio vene-
ris premitur, miscetur, quod Plinius, ut
apud Ælian. est, ita protulit. Et tigris
eos (canes) Indi volunt concipi: & ob id
in sylvis coitus tempore alligant foeminas.
Primo & secundo fetu nimis feroces putant
gigni: tertio demum educant. In India
Occidentali nullam Hispanis vim facere,
infestare Indos, in provincia Bamba, albos
homines non attingere, nigros adoriri, imò
homine albo & nigro simul dormientibus
albo intacto, nigrum corripere, Linichottanus
prodidit, an ad Sympathiam referre de-
beat, dubito: sed quod Elephanto viso
vehementer excalcant, quod bubalorum
fimo pellantur, quod denique ad sonum
tympani ferè insaniant, & seipsos faucibus
inter antipathia exempla refero. Fax ipsius
proprie per rancatam exprimitur. Mutare
& frendere, ita correptum scilicet, Oppia-
nus dixit. Velocitati tremendæ & maximæ
dum capitur esse, constanter à veteribus
creditum. Totus n. factus, inquit Plinius, qui
semper numerosus est, ab insidiante rapitur
equo quàm maximè pernici, atque in re-
centem subinde transfertur. At ubi vacuum cu-
bile reperit facta (maribus non est cura fobolis)
fertur præceptis odore vestigans. Raptor
appropinquante fremitu, abijcit unum è
catulis. Tollit illa morsu, & pondere etiam
occyor alta remeat, iterumque consequitur, ac
subinde, donec in navem regresso inanis
feritas sævit in littore. Et hac veterum sen-
tentia. Recentiores & ex his Bontius, inter
errores ponunt, quæ de velocitate dicuntur.
Quia hæc fera tardigrada est, ac hominem,
(multò minus aliam feram) vix cursu asse-
queretur, hinc est, quod aprî, tauri syl-
vestres, cervi, sagacius hoc animal odorantes,
ejus ungues cursu faciliè eludant: ideoque
in carcereis, ac inter virgula latens circa
flumina, quo prædictæ fera ad potum, ve-
niant,

Calas.

Stat. l. 1.

Tzetzes
Chil. 11.
c. 339.
Generosa.Ælian. H.
N. l. 8. c. 1.Aristot. H.
A. d. 3. c. 74.Plin. H. N.
l. 8. c. 40.Sympathia
& Antipathia
Balth. in
Hodepoc.
c. 34.
Hern. l. 1.Hern. l. 1.
Oppian.
Cyneg.
Carpin.
Plin. H. N.
l. 8. c. 15.Bontius de
Med. Ind.
p. 13.

niunt, salu obliquo in aliquam earum fertur, non secus ac feles in mures ac glires impetum faciunt: sic etiam ex insidiis hominem aggreditur, ac si, (quod sæpe fit) nimia cupidine prædæ aberraverit in saltando, leniter ac ruginis recedit: si quoque ab homine detectam se sentiat, abibit, &c. hæc Bontius, quo mortuo, multa quoque Exotica de plantis & animalibus interisse doleo. De cætero, sobolis est amantissimi hæc fera, ideo viso homine protinus carulos transfert, ablatis, in obvium quodcumque crudeliter sevit, & rabie correpta, perit. Esti autem indomitæ feræ sit crudelitatis, indulget tamen aliquando parientiam flagello, & Ovidius, obsequium Tigres domare dicit, & apud Senecam, osculatur Tigri suus custos. Nec defunt mansuetorum exempla. D. Augustus Q. Tuberone. Fabio Max. Coss. IV. Nonas Majas, theatri Marcelli dedicatione, tigrin primus omnium Romæ ostendit in cavea manifestum: Divus verò Claudius simul quatuor. Sub Gordiano decem Romæ visæ, in triumpho Aureliani quatuor. Heliogabalus tigrides curru junxit. Nunquam tamen feritatem exuunt, aliquando submittunt, sed cum minime expectaverimus, torvis mitigata exasperatur. Id Abdias Babylonius prodidit, nec ignotum, dum per urbem ad spectaculum ducuntur, campanis cingi, ut spectatores ab improvise impetu sibi caveant. Sæpe nec catenis bene vinciuntur. Succo Mandragoræ velopio in stuporem conjiciantur necesse est, ne per urbem deductæ, lædant. Posterioribus hujus feræ partibus in cibis Indos usos, prioribus tanquam Phæbo sacratis, quas versus orientem solem attollere, ut ajunt solent, abstinuisse, Philostratus author est. Tota carne Congitatusvesci, ab alis seu multacibus quod eorum esu morte furiosus corripiantur, ideo edictis Principum cautum est, ne quis pellem illis carentem venum deferat, abstinere, apud Linschottanum legimus. Ledesma Hispanus bubula carne nihilo deteriore invenit. Ungues incolæ Cerebari in corollis textunt, his redimiti, animosiores se existimant. De *Generibus* Tigridum, nihil ferè apud veteres Authores occurrit. Equidem refert ex Ctesia Pausanias, esse apud Indos Mantica dictum animal, cui triplex dentium sit in utraque maxilla ordo, missiles in cauda aculei, idque i gram esse quidam opinantur. Strabo quoque ex Megasthene reliquit, Tigride apud Prasios dupla ferè ad Leonem magnitudine esse, quis tamen quæso id de Tigride sumendum probaverit. Apud recentiores tamen aliquot illarum *Differentia* occurrunt, quoad molem, furorem, & speciem. Vulgaris, inquit Nieremberg. nostris est major: huic alia similis, quæ, quia minor, ab Indis *tlaco ocelotl*, id est, parva tigris minuc-

patur, maculis nigris & fuscis conscripta, non pallidis & candentibus ut aliis communes sunt. Peruani, ut Garcilassus putat, tigridem vocant Uturunco: nam, quod Joseph Acoffa dixit, urfos dici aborococos, corrupta nonnihil ab Hispanis voce, non ita exploratum censet, venumari n. urfus dicitur. Ferociiores sunt leonibus: avide Indos quarunt, etiam in domibus & casis, & nisi constanter fores sint clausæ, clanculum ingrediuntur, & corruptum aliquem barbarum mordicus deferunt, non secus ac felis murem: nec adversus illas arbores asyla, quas ascendunt ut illinc deiciant fugientem & lacerent. In expeditione Fedremani quadam tigris cohortem militum agressa, in medio omnium dilaceravit Hispanum unum, tres Indos, tutaque & impunis evasit. Nihilominus tanta feritas elumbatur: si vel baculocirca renes cadatur, languet & vincitur, non alia via patet victoræ. Nulla alia fera magis timetur Indis Occidentalibus imo in veneratione est. Dæmon illis fœpissimè specie tigridis loquebatur. Ungues venenati creduntur, nunquam reparatur plaga ex illis. Jam post introductum Evangelium reverentiam imo timorem hujus feræ amisit Barbaries. Capitur laqueis, alicubi muscipulis. In Bengala ferocissima invenitur, & contumacis odii: usque ad triginta millia insequitur per littora navim quæ aufugit lator. Obvis præterea quibuscumque hominibus & feris atrox. Prævenit natura tantam pestem. Comitatur tigrim aliud animalculum, quod assiduò latrat illam indicat, quo audito feræ alix recedunt, aut conduntur, homines fugiunt. Sunt illæ tigrides humanæ carnis avidissimæ, avidiores Nigritarum quos infernoscent navim, si quam in orâ perspexerint, per viginti leucas cursitando prosequi solent, ut si quis in terram exscenderit, devorent. De nocte in naves insiliunt, ut incautos navicularios opprimant. Referam hujus exemplum memoratu dignum, quod accidit interim dum nostri in Bengalâ agerent. Æthiops quidam servus cum somnasset à tigride se abreptum, sequenti nocte sub navis, qua vehabatur, prora se abscondit. Rogatus à Domino causam, somnium nocturnum enarrat, cujus veritatem illa ipsa nocte eventus probavit: omnibus n. dormientibus, tigris in navim insiliens, cæterisque qui plus quam triginta in navijacebant, intactis, de sub prora miseri Æthiops apprehendit latus, & abrupuit. Felicius alterius fors fuit, sed divina procehti providentia. Hic cum haud procul in navi ageret à littore, à tergo hinc eum tigris, ab aquâ è flumine illinc crocodilus invadit: sed audi casum. Tigris, ut adversarium præverteret, prædamque extorqueret, nimia velocitate ultra hominem delata, & in navis latus impacta, in crocodili fauces incidit,

cidit, hoc modo evasit. Dici nequit, quantopere Bengalani tigris dum rabiem metuant: hinc variis è nominibus nuncupant, veriti ne si proprio dicerent nomine, continuo dilacerentur. In Brasilia magna trigidum vis, quæ fumelicæ horribili possent velocitate, tremendis viribus. Eadem pastæ tantâ dicuntur esse ignavia, ut à gregariis etiam canibus confectum in fugam agantur. Non homines tantum perdit gula. In novâ Hispania speculatur ex arboribus ad ripas fluminum crocodilos: inde desiluit, & incautos occidit. Aliquando non minore jactura à tigride Indicâ infesta Darien fuit, quam olim à fero leone Nemes, & à rapido apud Calydonia, ut Petrus Martyr narrat. Integro namque semestri noctem agunt exactam fuisse, nullam indormnem, quin vel juvencam aut equum, canem aut porcum, intra vici ipsius vias interfecerit. Armenta gregesque jam minuebantur: imo & minime tuto referunt domo exisse quenquam, eo tempore præcipue quando catulos alebat, tunc namque adoriebatur & homines, fame urgente catulorum, si homines prius occurrebant quam brutum animal. Necessitate cogente tandem ars inventa est, quâ tanti sanguinis poenas lueret. Exploratis quippe angustius semitarum, quibus è cavernarum latebris ad prædam noctu prodire solebat: excavatâ ibi foveâ aliquâ, cratibus & aggesta terra levi superstratis, fallaciam occultarunt Indi. Veniens incautus (mas quidem erat) tigris decidit in foveam, & sudibus acutis in scrobis fundo defixis inheesit. Saxis tum ingentibus ex fossæ margine in eum sudibus infixum dejectis, peremptus est. In mille assulas, & mille frustula fixa de extra directas hastas, & ab alto jaculatas, dirumpebat. Semianimis & exanguis formidine replebat invuentes, quid solutus & incolumis fecisset? Joannes quidam Ledesina Hispalensis, Vaschi Nunesamicus, & laborum socius, de tigride illo se comedis se passus est, bovinaque carne nihilo deteriorecm esse retulit. Unde tigridem esse dicant, ininterrogati qui nunquam tigridem viderant, respondent, à maculis, à feritate, à dexterritate, signisque aliis ab Autoribus datis tigrim arbitrari, cum & pardos pantheras maculatos ex ipsis plerique se vidisse prædicent. Tigride mare perempto mones versus vestigia ipsius secuti, antrum, conjugale ipsius domicilium, adeunt, duos absente genitricæ catulos uberibus adhuc matris indigos auferunt. Mutato consilio, quo grandiusculos effectos in Hispaniam post hæc mitterent, ferreis catenis diligenter in colla compositis, ad maternum antrum parvulos reportant, ad matrem lactandos. Post paucos inde dies regressi ad speluncam, nec catulos reperientes, credebant eos à matre in frustra præ rabie dilaceratos, ablatosque, ne quispiam eis frueretur. Afferant nam-

que, solvi è catenis nullo pacto potuisse vivos. Pellis peremptæ tigridis ad Hispaniolam, siccis herbis & culmo facta missa est ad Admirantem & Primores. Plura de his vide apud eundem Niecremberg, & Marcgr. H.B. l. 6. c. 10.

CAPUT V.

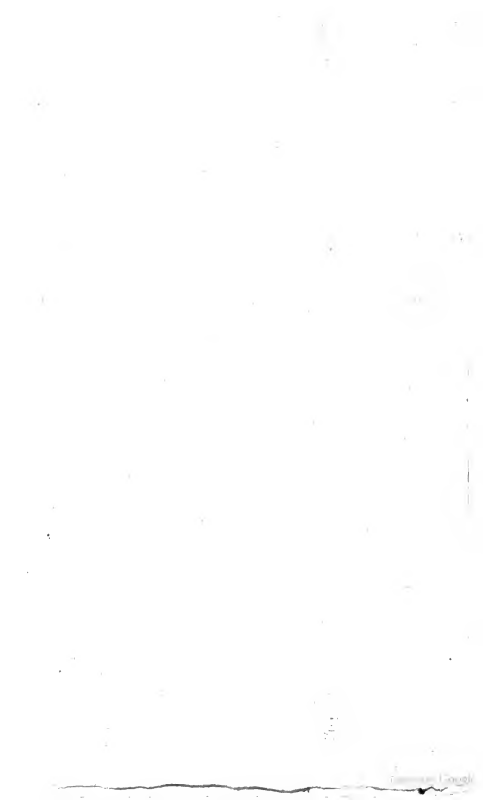
De Vrsæ.

URsus, vel ab urgendo, quod impellendo ^{Manu} tum homines tum ceteros animantes prosterнат; vel quasi orsus, quod ore suo former fecerit, seu quod in ventre orsus, extrâ ventrem linctu compleatur, vel quasi furus, quia horret pilis, & ^{deatre} est, Latinis dictus est Græci ἀρκίον, vela b ^{deatre} propulso, quod ad injurias propulsandas anterioribus pedibus valeat, vel ab ^{deatre} quod sine externo alimento hyemem transigat, vocaverunt. Quantum ad Rationem externarum partium: ^{Descriptio} Corpus ei crassum, & vix mobile, semper crescere quidam affirmant, inventosque longitudine quinque cubitorum, latitudinist antæ, ut quodlibet vel bovis tergus vinceret, talemque Maximilianus Imperatori in Thermis Badenensibus oblatum. ^{Vadum in Melan.} *Pellis* ei spissa & villosa, *dentes* ferrati, & penitus reconditi. *Os* longum, *celeris oculi*, *pedes* manibus similes, in brachiisque & lumbis maxima vis, interdum posticis pedibus insistant, ^{Solent Polygl.} *cauda* diminuta, *genitale* simul ut expiraverit cornescens. Adde his ^{Vadum in Melan.} *manuum* quatuor, *ovarium* ^{Solent Polygl.} *trunculum* amplum, & *intestinum*, cum hyeme in antris dormientes capti exenterantur, vacuum, & adeo adductum, ut simul coherere videatur. Galenus nervos recurrentes, qui in aliis animalibus difficulter observantur, in hoc evidentissimè conspici posse scribit. ^{Antist. R. A. l. 5. c. 17. Scalig. de l. 1. c. 11.} *Caput* ipsis invalidum est, vel præsertim sinciput, quod leoni fortissimum: ideo urgente vi, præcipitatur se ex aliqua rupe, manibus ex operto, jaciuntur. Eo tempore quo latitant, *sanguinis* exiguis circa cor tantum habere guttas, reliquo corpori nihil inesse, Theophrastus credidit. Nulla denique eis secundum Plinium medulla: axungiam & lardum habere, Motachis in Mesuen visum. In plærisque terrarum partibus degunt, sed in Germania, Polonia, Lithuania, Norvegia, &c. & aliis Septentrionalibus, in Nova Zemla imprimis, maximè. In Anglia nunc non reperiri. Gesnerus prodidit nec in Creta insula, Plinius. In Africa quoque non haberi olim creditum, sed falsò. Esse, præter Herodotum & Solinum, Strabotestis est, dum Mauros, leonum, pardalium, & ursum pellibus indui scribit. Magis autem montanis quàm planis delectantur. Unde Alpizæ rupes apud Stumpsum animæ abundant: in montibus Peru multi nigri stabulant, & Pernes mons Atticus apud Pausaniam, ^{Vadum in Melan.} *venatione* urforum clarus est, *misapayor* est animal. Plantis viciatæ apud Mathiolum. Al-

Vigil
Bate

Albertum, & Gesnerum invenies. Ille speciei rubi qui mora rubicunda & odorata producit, delectari scribit. Ille, herbam cuculi, quam Botanici trifolium acetosum vocant. Hic, radices quasdam quibus cupiditas cibi expletur, & somnus conciliatur. Nam in Alpibus Helveticis ajunt, vaccarum pastorem, postquam ursum, radicem è terra avulsam comedis, eminus vidisset, radice eadem, post uris discesum degustata, tanto somni desiderio captum, ut in via se prosternere necessum habuerit. Herbarum comedere, quamprimum è latibulis egrediuntur, Aristoteles author est. Sed & arbutum quoddam spinosum, foliis ferè ut apii divisis, flore albo, baccis rubentibus, in montibus circa Tridentum panis uris appellatur. Vescuntur & fructibus arborum, quas conscendunt, leguminibus, melle, cancris, formicis, & carnibus, seu premaceratis & propemodum putridis, seu recentibus. Maxime tamen favos appetunt, habeturque apud Jovium faceta de quodam rustico in Moscovia historia, qui in cava arbore, profundo mellis gurgite collo tenus immerisus, & bi-duo vitam solo melle sustentans, urso in arboris ejusdem cavitatem, more humano se dimittentis, beneficio, cujus pellem tergoris manibus prehenderat, extractus fuit. Piscibus in Islandia & glaciali Oceano vesci, Gabottus Veneris, prodidit. Bibunt quidem aquam, sed nec lambendo, quod carcerodoneum, nec sorbendo, quod continuis dentibus munitorum proprium, sed aquam mordendo, ut apud Aristot. habetur. Urse veneris sunt appetentissimæ: Ideo, quoniam ferè gravida maribus non miscentur, præter lyncem & leporem, ne diutius maribus carcant, & maturius ad Venerem redire possint, ventrem ante certum tempus elidere creduntur. Mares, in puellas quoque libidine ferri, proditum. Raptam ab uno in montibus Allobrogum quandam, quam venereo complexu prosecutus est, & pomis agrestibus parvis, Philippus Cossus, Constantienfium sacris præfectus, Gesnero retulit: Danorum vero Regum stemmata, à quodam dicto urso, qui ex puella ab urso compressa natus esse dicitur, deduci, & Saxo refert; & duo Magni Upsalenses Episcopi, Gothicos Reges ex urso & virgine nobili originem ducere produnt. Cæsar mensè Februarii, seu hyemis initio, non eodem modo quo quadrupedes, sed intra murorum amplexus, velut humanas conjugationes, seu ut Plinius, ambo cubantes complexique id est humanis strati. Gravidæ latent, secretaque honore reverentur mares gravidas. Uterum triginta dies ferunt. Pariunt tum unum, tum etiam duos, sed complurimum quinque. De partus forma variatur. Lucinæ illis properantius tempus est, inquit Plinius & Solinus, quippe uterum trigessimus

diebus liberat: unde evenit, ut præcipitata fecunditas, informes creet partus. Carnes paucillulas edunt, quibus color eandem, oculi nulli, nulli pili, & de festinâ immaturitate tantum rudis sanies, exceptis unguitum lineamentis. Has lambendo sensum figurant, & interdum ad pectora foveant, ut adducto incubatu calefacta, animale trahant spiritum. Idem Aristoteles, Oppianus, Ovidius, & alii dixerunt. Inde quibusdam Urus quasi Orsus dicitur. At recentiores contrarium experientia docuit. Capta in valle Anania supra Tridentum gravis ursa, quam exenteratam, catulos omnibus membris distinctos gestasse, animam versum est. In senatus vero huiusmodi Museo, urculus à cælo matris urso extractus, omnibus suis partibus formatus, in vitro vase fervatur. Nec male Camerarius opinatur, secundinarum quibus foetus uris obvolutus est, tantam crassitiem, ut non nisi durissimo linctu à matre avelli possit, errori occasionem dedisse. Capitale adum gerit cum Phoca, equo, apro, muris, & mappæ. Phocam summo pere abominari Oppianus reliquit. Agnoscat equus hostem nunquam visum, ac protinus se parat ad pugnam: in qua arte potius quam viribus utitur. Transiliet enim ursum, & ipso saltu posteriores pedes impingit in caput. A mortuis abhorre dicuntur, quod homines prostratos, ore ad terram verso, retentoque spiritu, illos relinquant. Visa mappa, teste Seneca, ad iram concitantur. Aconito quoque pereunt, nec non faba lupina, seu marcullo, quam consilicinem esse putat Gesnerus. Piles etiam quidam nigri venenati in Armenia reperiuntur, quorum farina aspersa ficulis comederint, intereunt. Mulica delectari, experientia docuit. *Psom* si attendas, favere dixit Spartianus, rugire alii. *Naturam & Ingenium*, sequentia testantur. Cum degustare mandragoræ mala, formicas lambunt. Cum nausea laborant, myrmeciam adeunt, assidentque linguam fluore dulci fluentem exerta, leviter tantum diu tenent, donec formicis scaterere viderint. Vulnerati, siccis herbis sibi medentur. Urse à latratione egresse in liberam diem, tantum patiuntur lucis insolentiam, ut cœcitæ oblitæ putes. Oculi quia hebetantur crebro, maxime favos expertur, ut convulneratum ab apibus os, lever sanguine gravedinem illam. In antrum, non recto sui corporis motu sed supina ingreditur ursa, & dorsi sui tractu repit, ut vestigia obliteret. Ibi quoque postquam est egressa, se quieti dant, habrum corporis extenuat per quadraginta dies: è quibus quatuordecim immobilis manet, reliquis alius movetur: tantum solo lingendo dextro pede se sustentat, eique intus inum eatenus adducitur, ut propemodum cohaereat. Mares, inquit Plinius, quadragenis diebus latent, feminae quatuordecim mensibus.

Specus

Arist. Hist. Anim. l. 8. c. 17.

Plin. H. N. l. 10. c. 73. Aristot. H. A. l. 8. c. 4.

Marcyn. Decade. 5. l. 6.

Arist. H. A. l. 8. c. 6. Generat.

Oppian. Cyneget. l. 3. v. 146.

Saxo Grammat. Hist. Dan. l. 10.

Magnus. B. c. 2.

Plin. H. N. l. 8. c. 36.

Arist. H. A. l. 8. c. 1.

Solin. Polyhistor. c. 39. Aristot. H. A. l. 6. c. 30.

Solin. l. 1.

Aristot. Hist. quadrup. in gen. l. 8. c. 5.

Phoca, equo, apro, muris, & mappæ. Phocam summo pere abominari Oppianus reliquit.

Aristot. H. A. l. 8. c. 17.

Vas

Solin. Polyhistor. c. 39.

Plin. H. N. l. 8. c. 33.

Plin. H. N. l. 8. c. 33.

Plin. H. N. l. 8. c. 36.

Specus si non habuere ramorum fruticumque congerie adificiant, impenetrabiles imbribus, mollique fronde contratos. Primis diebus bis sepebris tam gravi somno premuntur, ut ne vulneribus quidem excitari queant. Tunc mirum in modum pinguescunt. Ab his diebus residunt, ac priorum pedum suetu vivunt. Mirum dictum, credit Theophrastus per id tempus, coctas quoque urforum carnes, si asserventur, incrementum, cibi tunc nulla argumenta, nec nisi humoris minimum in alvo inveniri: sanguinis exiguas circa corda tantum guttas, reliquo corpori nihil inesse. Procedunt vere, sed mares praeprimis, ut mox vere sese facile nequeant. Fecundat non ita pinguescunt, quod eo tempore pepererint. In hisdem licet foetas, paritibus tamen per scrobes se cubationibus dividuntur. Exeuntes herbam arum dictam, laxandis intestinis alioquin concretis devorant, circa furculos cum denticulis praedominantes ora. Si quando tauros adoriuntur, sciunt quibus potissimum partibus immoventur, nec aliud quam cornua aut nares petunt: Cornua, ut pondere defatigent, nares, ut acrior dolor sit in loco teneriore. Animae virus pistilens. Contacta haliu ejus attingit nulla fera, citiusque putrefcunt afflata reliquis. In Mysia ajunt esse genus alborum, qui cum à venatoribus urgentur, talem halitum edunt, qui canum carnes putrefaciat. Quantum ad *Ursos* in *Cibis*, et si caro urforum sit frigida, mucosa, difficilis concoctu, spleni & hepati in commoda: Alpini tamen & Helvetii, Brujerino teste, in deliciis habetur, ipseque se eas in cena apud Symphorianum Campegiu comedis, culinae artificio conditam affererat. Sed juvenculus ille ursus erat, qualem, & quidem hyeme captum, in cibis adhibere debere, Bartholomaeus Scappius scripsit. Licet n. Quintili mense ob pabulum pinguiore sint: tamen, quod caro rum malum odorem spirare solet, à mensis excluduntur. Ceterum anteriores duntaxat pedes inter cibos suaviores ab *Aliano* reponuntur, quos & principes viros appetere Michael Herus prodidit, forte quod plurimum exerceantur. Salsos & in camino siccatos qui ederunt, opimum & suavissimum esse cibum Gesnero retulerunt, nec amplius se mirari, quod eos per hyemem inter latendum fugant. Cerebrum venenatum (sic Sava norola scripsit. In *Aledicima* magni sunt partes usus. Oculum exsiccat, & puerorum collo appensus, adversus pavores nocturnos amuletum esse dicitur: supra sinistram hominis brachium alligatum, quarantam febrem mitigat. Sanguis panos & apostemata, in quacunque parte discutit, & pilis qui in oculis nascuntur prodest, & pulices enecat. *Adeps* livores & maculas eximit: ambutis, cum lilii radicibus prodest: igni sacro illinitur: ulcera in tibiis

& cruribus admixta rubrica sanat: rimas pedum, alumine addito, facit: raptos alopeciae vitio capillos restituit, & unguento sympathetico seu armario admiscetur. *Pellus* demoris à cane rabido subternitur. *Pulmo* atritus à calcamentis contractos ab inflammatione tuetur. *Fel* articularum doloribus utilissimum tradunt: ab Arnoldo Villanova ad epilepsiam commendatur: rursim admixto melle sanat: in pessum ad conceptionem promovendum adhibetur. *Pili* cum adiantho & arundinum radicibus adusti, magnae sunt in generandis pilis efficaciae. Difficiles partus solvi, cum quis testum in quo gravis sit, lapide quo ursus interfecit est, transmiserit, Plinius fabulatur. Adhibetur ursus & ad alia. *Pelles* Samoedidis & Lapponibus ad vestimenta inferunt: aliis ad stragula. Olim equites, loricas & galeas iisdem tegebant, ut truculentiores apparerent. Palladius ferramenta quorum in agris colendis usus, sebo, adversus grandinem & gelu inungit: Mizaldus, cortices vitium adversus erucas & glaciem. Fuit eorum & in spectaculis ac suppiliis fumendis usus. Annalibus notatum est. M. Pisone & M. Pisone & M. Messala Coss. ad XIV. Calend. Octobris, Domitium *Enobarbum* adilem curulem urfos Numidicos centum, & totidem venatores *Aethiops* in Circo dedisse. *Differrentia* quod spectat, sunt Magni, Parvi, Nigri, Albi. Tales infestare Hollandos, cum per glaciale Oceanum transitum in Carajam quazzerent. Stupendae erant magnitudinis. Nam occisor, pelles ad tredecim pedes ascendebant. Sunt & in Mysia albi, quorum superius facta mentio. Strabo fulvofum, in illa Arabia regione ultimo promontorio concernina notat: Agricola in fuscis & nigris dividit. Helvetii parvos, *saxatiles*, magnos *capitales* vocant. Sunt & in novo orbe ignavi, qui solis formicis victitant, canibus cedunt, & bacillo percussi fugiunt, nec ullum caudae vestigium habent: *Myrmeciphagos* appellare possis. Inveniuntur in provincia Verax pacis maximi, lanigeri satis, nigri pilorum sive lanx grumis. Cauda illis palmaris duntaxat: manus velut humanae. Simi sunt velut nigræ, rotundo rostro, depili & rugoso: In Virginia eduntur. Meticulosi sunt, fugiunt homines, aufugiunt ad arbores, inde deturbantur, fanciati jaculis. Provincia Beach, si Paulo Veneto credimus, domesticos & indoxios producit. Hoc unicum addere placet, habuisse Suidrigellum Lichuaniz Principem ursum matutinis horis à nemore discedentem, qui palatio appropinquans: anterioribus pedibus fores percutiebat, & cibo sumpto, remeabat in sylvam. Solent & festæ cujusdam apud Turcas religiosae, ex tremo egressi, ceruum vel ursum tunc in baculum colla ferentem per urbes & pagos circumducere.

Ursus
Galen. de
Alim. lib.
eod. l. 3. c. 1.
Proper. l. 3.
de cibis.
c. 41.

Plin. H. N.
l. 8. c. 34.

Differrentia

Ponchus.
Nirig. T.
l. 1. c. 4.

Strabo
Geogr.
l. 16.

Majol.
Colloqu. p.
de quad.
drop.

Niererk.
H. E. l. 3.
c. 28.

Tenno.
Lichuaniz.
Off.

Lupus Wolff

Like Nyena

Vulpes Fuchs

Nyena

Lupus Marini

Gesneri et Bellonj

Lycena

Lupus Vulpis

Lynx Scythicus

Scorpaena

Vernex Aethiopicus

CAPUT VI.

De Lupo.

ARTICULUS I.

De Lupo in genere.

Lupum in genere & specie considerabimus, eidemque *Gulenum* adjiciemus. Dicitur *L*atinis lupus, vel quasi leopos, quod in pedibus leoninam virtutem gerat; vel à Græco *λύκος*, à rabie nempe rapacitatis, vel *λύκος* & *λύκος*, à diluculo, seu quod in colore pellis crepusculorum albedinem amuletur; seu quod primâ luce ad raptum exeat, seu quod oculi ipsorum sint terri & in tenebris fulgeant. Græcis dicitur *λύκος*, *κρηνας*, si textus apud Varium corruptus non est, *Helychao* *ἡλυσος*, quod potest esse ab *ἡλυσος*. Alibi *καλὴ καὶ κρηνας* vocantur. Fœminæ, *λύκαινα* nomen. Sunt vero lupi canibus magnis, mastinis, seu pastoralibus similes, coloris, ut in differentis dicitur, varii. Habent oculos rivos, qui splendent lucemque jactantur. Dentes serratos teretes, acutos, & inæquales. Rictum amplum, & os quod maxime diducunt. *Collum* in eas brevitas angustias compulsum, ut contorqueri retroque versari non queat: & si retrò velit aspicere, totum corporis truncum contorqueat necesse est. Ideo quidam ex solido osse constare prodidere, sed falsò. Clamorganus enim in dissectis vertebra observavit, cui & *Philes* ad stipulatur. Habent & musculos temporales magnos & nervosos, prode Galeno, *Cerebrum* quod cum luna crescit & decrescit, si Alberto credimus. *Cor*, si siccetur, odoratur. *Intest.* ungulæ quinque simile. *Genitale* osseum. *Pedes*, priores quinque digitis distinctos, posteriores quatuor. *Ossium* substantiam densiorem. *Renes* alii similes, sed qui, in senectute, vermes vel serpentes, quod se in tribus vel quatuor cadaveribus observasse, Clamorganus scribit, producant. In *vesica* lapillus reperitur, qui *Syrices* dicitur. Nulli sunt in Sardinia, si Paulaniz credimus; Creta, si Aristoteli; Olympo monte Macedonaz, si Plinio & Solino. Angliam hoc animalis genus non alere certum. Sub Edguro. Edmii II. excindi cepti, in totum postea eradicali sunt, non in Cambria tantum, sed in aliis quoque provinciis. In Septentrionalibus provinciis magna luporum copia: in Muscovia imprimis, pecori, jumentis & hominibus insidiantur, cujus exemplum apud Olearium in itinerario Orientali invenies. Haud paucos in regno Senegæ inveniri, prodidit Cadamustus. In provincia Scotiz Angusia, ejusque valle Glamore reperi, qui ferarum duntaxat raptu vivat, apud Boethium habetur. Carnivoti sunt, & imprimis ovillam appetunt. Ideò caulam ingressi, omnes ferè interfirunt. Equis, bobus, asnenibus, insidiantur.

Humanæ sapore maximè illiciuntur, si humanum cadaver prius gustaverunt. Prægnantibus capro odore insidiari Olaus M. prodidit. Sed nec suæ speciei, si fames premar, parant: testatur quoque Clamorganus duos lupos die antecedenti occisos, ab aliis nocte subsequente devoratos fuisse. Alianus verò animadvertit, fame urgente multos simul excurrere, virgine correptum & cadentem à cæteris lanari. Coram catulis qui ablaquantur, prædam nuper voratam evomunt, & grandioribus factis agnum vel anserem apponunt. Præter carnes, plantam illam Scythicam Borametz dictam appetunt. In regno Congo oleum quod ex palmis elicitor, sorbent. Terram quoque & argillam comedunt. Inde forte lapis lithargilos dictus, qui in ventriculo, undecim uncias pendens, gyris & plicis intortus, à Schenckio observatus est. Albertus, non fame sed naturali instinctu id facere, dixit, ut gravior redditus, quæ invalidis, sua mole deprime possit. & satisfactus per magnam temporis intervallum fert in ediam, eique rum venter late projicitur, lingua tumescit, os obstruitur, mansuetusque evadit: lingua extenuata, iterum in lupum transformatur. An cibos defodiant, ex quo eosdem dividant, & ad reliquias ululatu alios advocent, quod Albertus prodit, venatoribus decidendum relinquo. Coeunt eo modo quo canes, in medioque coitu, inviti etiam coherant, coeuntque uno anno non nisi per dies duodecim, quos à natali Christi quidam computant. Libidinis tempore acius in eos qui accesserint faviunt, inter setamen, quod gregales non sint, non dimittant. Gerunt utero duos menses, & tandem quoad numerum & cæcitatem catulorum ut cæbes pariunt. Novem catulos generare vulgaris apud Helvetios sermo, teste Gesnero, quicquid ex Rhæto quodam audivit, catulos in Rhætia ca. Calend. Maji, septem vel novem aliquando ex una parente, ex latibus auferri. Idem ajebat vulgò ferri lupam primo partu unicum eniti catulum, secundo geminos, & sic deinceps, singulatum catulo semper audientem fieri partum, usque ad decem, inde sterilefcere. Intra duodecim dies parere, quod Latonam oberrantem totidem diebus ex Hyperboreis Delum deduxerint, sub specie lupæ, propter metum Junonis, fabulosum est. Antipater apud Plutarchum partum projicere adscrit, cum glandiferæ arbores florem abijciunt, quo gustato uteri illarum reserantur, cum ejus copia non est, partum in ipso corpore emori, nec in lucem venire posse: præterea regions illas à lupis non vastari, quæ glandium quercuumque feraces non sunt. Potus sunt parcissimi. De *Antipathia* hæc apud auctores occurrunt. Homo, quem prius viderint conticescit: & anticipatus obtritu nocentis, licet

Olaus de
gest. sept.
118 c. 10.
Clamorg.
de venat.
lapi.

Porta Phry-
giæ. l. 4.
c. 4.
Lithargos
in Navigat

Schenck in
Hist. mon-
fitor.

Generat.
Anst. H.
A. l. 6 c.

Aristot. H.
A. l. 6 c. 17.

Plinech.
probl. 18

Antipathia.
Selen. in
Polybist.

licet clamandi vocum habeat, non habet vocis ministerium. Oculus erutus, quadrupes domesticas terret. Mulier si unquam supra calidam lupi urinam mixerit, non concipiet. Cauda ad præsepse suspensa, facit ne comedant. Rumpi traditur equos, qui vestigia luporum sub equis sequantur: quod si lupi calcancum equi quadrigam trahentes conculcant, sistuntur tanquam si cum quadriga congelassent. Oves ab eo adeo suaviorem habent carnem, verum lana pediculos & pruritus generat. Agni nuper nati, nec alicujus animalis effigiem extra caulam conspicati, audito repente luporum ululatu, exanimantur. Pellis eorundem lupina superposita statim depilatur. Mercurius in ovili oculata, pecudes quiescere prohibet, nisi auferatur. Fides ex intestinis ovium, cum intestinis luporum permixta, obstrepentes omnem citharæ concentum interturbant, quod tamen falsum esse experientia docuit. Scillam si contigerit repente contrahitur. Lapides modo perhorrescit, quod in parte à faxis ista vermes nascantur. Scintillis ex silice emicantibus ita terretur, ut etiam famelicus accedere non audeat. Tympanum ex ejus corio formatum cætera animalia fugat. Cantus denique & sonus ipsi inimicus est. Pythiocaris tibicinem, cum tibia magnâ contentione incitatus numeros caneret, impetum luporum repressisse prodicit. Gesnerus verò povit quendam, qui cum lapidibus lupum terrere non posset, sono tympani, quod gestabat, perterritum fugavit. Dicitur Plittacum amore prosequi. *Aforbus* si attendas, rabie, podagrá, & cymache laborare solet, lycothono sumpto interit. Vulneratus, in luto se volunt, & sic sanguinem silit. Per multos annos vivunt, & ex dentibus in senecta malè afficiuntur, ita ut etiam edentuli fiant. De *Aforibus* & *Ingenio*, ut aliquid dicamus, viscera quia habent infirma, ideo herbas comedunt. Draconium imprimis ad acuendos dentes. Breves, inter cæteros magis audaces putantur. Cum in foveam inciderunt, vel se in clufos sentiunt, præ stupore innoxios se exhibent, quod una & altera historia, Gesnerus confirmat. Percussiores cognoscunt, & ex observato invadunt. Fatus suos amant: foemina parvum custodit, mas pro catulorum salute cibis ad ipsam defert. Cum fugiunt, carulos secum ferunt. Cælo præcipue nubilo insidiantur, ut magis lateant. Cum per folia incedunt, ne strepitum faciant, lingua pedes suos lambunt, & lubricos reddunt. Fluvios transmissuri, ne undarum fluctibus abripiantur, singuli apprehensis morfu prænantium caudis, una serie transmittunt, à quo ingenio *Λυκαῖος* annus dicitur. Suidas *Χαίμαι* & *αἰγας*, ita transmittere ait. Apprehensos quoque mutuo caudis, bovem è palude extrahunt. Dum cibum capiunt, vel

intuentibus irascuntur. Si homo pariter & aliud animal se offerant, semper homini, narrante Alberto, parant. Narravit sanè mihi, inquit Conradus Gesnerus, quidam, lupum se vidente, morfu comprehendisse lignum triginta vel quadraginta librarum in sylva, & cum eo se afflicecisse transilire grandem eo in loco arboris abscisse truncum: tandem, cum satis peritus transilire sibi videretur, se abscidisse: & adveniente propter satam ibi avenam porcà sylvestri, cum pluribus ætate differentibus porcis, aniculis, bimis, prorupisse, apprehensoque porco, qui æqualis pondere videbatur ligno, quo cum transilire truncum didicerat, saltu retrò truncum se recepisse, & interemptum ibi porcum devorasse. Aliquando cum canibus amica societate considerantur, & caulas invadunt. Si in minorem aliquam pecudem inciderint, auriculâ comprehensâ, secum currendo abducunt; renitenti clunes caudâ feriunt, ita ut lupo interdum celerius currat. Ubi caulas intraverunt, omnes interficiunt, antequam aliquam ad comedendum attingant. Tauros à fronte adoriri non audent, quod cornua extimescant. Quamobrem primum, quasi rectâ viâ pugnari censerent, minas gerunt, & illorum oculis se crebrò insulant: deinde se retorquentes in dorsum insiliunt, & accerrimè ejus perniciem incumbunt. More equorum & canum per ætatem canescunt. Famelici, noctu vento adverso, odorem effe, per medium milliari sentiunt, inventumque cadaver trahunt & devorant. Quandoque uno ululante alii conveniunt, & omnes simul equorum gregem adoriuntur, quod in Bononiensi territorio sæpe accidere solet. Turmatim etiam progrediuntur, & nocte intempestâ, juxta destinatum pagum commorantur. Interim illorum unus in pagum excurrens canes excitat, & simulatâ fugâ, usque ad insidiarum locum, ad se persequendum invitat; ubi canes ab aliis lupis dilanantur. Frondes & salicis ramulos porrigunt, ut capras his gaudentes inescant. Vocis ferè oblitri erant, quem eruditi ululatum vocant; Græci, per *αἰγας* & *αἰγῶνας* exprimunt. Ad mensas inter honestos non admittitur, quod carnem habeat siccam, crassam, fatidam. In Insubria tamen aliquando editur. In *Medema* multi est usus. Virus, oleo cerati modo incoctus ad podagram laudatur. *Cerro* ventrem constringere, in colica prodest, si Rhasi credimus. *Cornu* edisse, paritum prodest: aut si incipientibus parturire, se juxta, qui ederit, adeo ut etiam contra illatas noxas valeat. *Adeps* antipodagricis unguentis admiscetur. *Sanguis* cum oleo cum mixtus, furdidari prodest. *Caput*, sub pulvino reconditur, somnum inducit. *Oculus* dexter salis adalligatusque, febres periodicas arceat. *Dens* gingivâs extenuat,

Gesner.
Hist. Quæ-
drup. p. 723.

Plin. H. N.
L. 10. c. 14.

Ælian. H.
A. L. c. 6.

Plin. H. N.
L. 1. c. 14.

Oppian. in
Cyneg.

Herod.

Plin.

Ingenium.

Gesnerus

Hist. Quæ-
drup. p.

723.

Plin. H. N.

L. 8. c. 12.

Ælian. H.

A. L. c. 14.

Ælian. H.
A. L. c. 19.

Ambrasin.
de Dige.
L. 1. p. 147.

Allen L.
de Animal.

Plin.

Ælian.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

Plin.

quo dentes levius proveniant. Qui per lupi gottur in fynanche bibit, evadit. Hoc experimentum se ab Adolpho Ocone accepisse, Agricola fatetur. Cor antiepilepticis admiscetur. Medicamentum quod in M.S. Gesnerus invenit, ex visci quercini uncia una, visci de piro unc. f. mucronum de cornu cervi scobe dr. ij. cordis lupini dr. j. componitur. Hepar Archigones apud Galenum ad oris crustas commendat. Haud pauca de ejusdem usu apud Marcellum habebis. Idem, tullum ex vino tepido sanat, & phthificis medetur. Fel cum elaterio umbilico alligatum, alvum solvit. Pars de virga in furno assa & incisa sumpta, veneris appetitum excitat. Testiculum dexter oleo permiscus, & cum lana genitali muliebri applicatus, desiderium coeundi adimit. Sieracu, colicis praedium, tempore Galeni, cum succellu dabatur: imò, vel appensum, juvabat: sed in fruticibus & vepribus colligebatur. Vide Galenum. Quin & ossa in excrementis inventa, color medentur alligata brachio, si terram non attingerint. Ossa exsiccata & in pulverem redacta, dolorem intercostalem tollunt. Inservit & aliis. Nam caput in columbario suspensum, multas & felas arcere dicitur. Roltrum inveteratum veneficiis resistit. Sanguis circa agrorum fines sparsus, lupos arcet. Eodem olim in sacrificiis utebantur, cum Daemones invocabant. Adipe novae nuptae, postes apud Romanos inungebant. Cauda supra praesepe suspensa lupos à stabulis arcet. De *Differentiis* sequenti articulo agemus.

ARTICULUS II.

De Lupo in specie, & de Gulone.

EX Lupis, alii sunt *Sylvestres*, alii *Aurei*. *Sylvestres*, *Marmi*. *Sylvestrium* in Doffrinus montibus, qui Norvegiam à Suecia dirimunt, Olaus, in Sardinia Lonicrus, meminit. Villosior est vulgari, flavi coloris, & caudam erectam gestans. Frequens est ejus apud Medie populos in ludis usus. Armati cum eis congregiuntur. *Aurei* à colore flavo eoque pereleganti ita vocantur. Minores sunt lupis communibus, voracitate tamen pares. Gregatim incedunt hominibus & armentis innoxii. More canum latrare videntur. In Cilicia & Turcia visuntur. Turcarum domos & tuguria noctu subeunt, & quicquid in eis esculenti reperiunt, devorant: quod si nihil horum obvenerit, pileos, vestes, calceos, & quicquid coriaceum est, auferunt. Ex pellibus vestes parantur. *Sylvestris* in ultima Scandinavia, post Norvegiam & Gothiam reperitur. Animal est lupi magnitudine, perpetuo iracundum. Ger-

mani ab acie unguium, quibus maxime favit, Grimmeklaw vocant. *Marinus*, animal est amphibium, magnitudine ursi, pelle adeo dura, ut gladiis penè sit impenetrabilis. Caput habet enorme, Oculos permultis pilis obumbratos; naribus & dentibus caninis; pelle vallis erectis hispida, nigris maculis distincta; caudà oblonga, crassa, villosa. In ventriculo nonnulli lapilli reperiuntur. Pinguetudine scaturit. Conspicitur in Oceani Britannici littore. In Insula Angrae tanta eorum multitudo, ut quandoque miliarium armentorum grex esse videatur. Visuntur & in insula post portum S. Crucis sita, & in Maritimo Peru tractu. Inimicitias cum avibus Buitri dièctis gerunt, à quibus aliquando interficiuntur. Adeo amplas alas habent, ut extensa spatium XV. pedum occupent. Lupo conspecto, altera lupi pedes apprehendit, altera ipsum rostro excacat. Rugiunt ad insar leonum adulti, parvi, vocem hædorum imitantur. Hepar est edule. Angrae incolae carnibus eorum tam recentibus quam salitis nutriti, diu vivunt. Pelles ad vestimenta adhibentur. *Guloni* nomen à voracitate impositum est. Scalliger Vulturem quadrupedem; Crollius Boophagion Germani *Nietfrasi* nominant. Est, describente Miechovio, magnitudine canis, facie catti, corpore & cauda vulpinis, colore nigro. Reperitur in Lithuania, Moscovia, & aliis septentrionalibus regionibus. Vescitur cadaveribus, tantumque vorat, ut tympani instar infletur. Plemus, angustiam duarum arborum aut rupium angustiam ingreditur, & vi per infernas & superas partes excrementa trudit, rursusque ad cadaver regressa, sese implet. Congener ipsi fera Arabibus *Dakub*, Africanis *Sesef* dicta; magnitudine & formà lupum referens, quæ etiam cadavera eruit. Fortè est eadem cum veterum hyæna, quod & Gesnero placet. Sanguis hujus feræ pro potu venatoribus inservit: & melle rarissimo conditus, in pompis nuptialibus, propinatur. Pinguetudine ulcera superlinunt. Intestina ad usum chordatum trahuntur. Ungulae ab animali recentè avulsæ, & canibus aut felibus ostense, easdem fugant: appensæ, contra tinnium aurium faciunt. Pellibus ob pulchritudinem vestes subducuntur: eorumque tegumentis honorabiliores litespites excipiuntur. Ideo ad externos creberrè non permiscus. Stuporem si verum est incurrit, quod proditur, in cubilibus hatum serarum quiescentes, res naturæ Gulonis conformes, & quod semper comedant, somnare.

Bellon. l. 1.
de aqua-
f. 3.
Lopen.
Hist. Ind.
l. 1. c. 3.

Miechov.
in delin-
Samoa.
l. 1. c. 3.

l. 1. c. 19.

Olaus.
l. 1. c. 6.

Quen. de
corp. h.
evid. loca.
l. 6.

Murarch.
in lib. de
Ofir.

Arnobius.
Hist. Dig.
l. 1. c. 7.
Olaus de
peru. fo-
petre. l. 1. c.
c. 11.

Bellon. obs.
l. 1. c. 104.

Arnobius.
Hist. Dig.
l. 1. c. 6.

Blondus
apud Ges-
nerum.

Felis in Co-
lo.

Breget. de
re cibariis.
l. 13. c. 26.
Culeni. de
vitiis artium.
c. 5.

Felis in Me-
di. insecr.

nisi pars proxima ardeat: plarumque etiam acutas cuspides non fugiat, & perfodi potius sustineat, quam in turbam canum descendere. Tandem verò descendere coacta, impetu quodam instar fulguris deijci solet, in numerosam canum cohortem, ut sagacissimos laniet, & à praestantioribus dilaceretur. Vulpium carnes nitidior vita damnavit. A Sarmatis tamen, Vandalis, & rusticis Gal-
lis seu elixis seu affix comeduntur, ut olim à Bceotis. Incolae insulae portus sanctae Cru-
cis, aliquando crudas, aliquando parum fu-
mo induratas vorant. Brujerinus qui eas de-
gustavit, nescio quid viroli & agrestis habere scripsit. At Galenus, vini ei inesse carnis-
leporinis similem, reliquit. *Cerebrum* infan-
tibus saepius exhibitum, à comitali morbo
eos praeservat. *Lingua* in armilla gestata à
lippitudine: arefacta, in collo contra albu-
gineas suspenditur. *Pulmo*, phthisicis com-
mendatur: suspensio in Dioscoride, lienosis à
Sexto propinatur. *Intest.* in jecoris affecti-
bus praescribitur. *Fel* cum melle mixtum,
oculorum caliginem delet: & in pecto, ad
malescentiam conceptionem, inditur. *Renes*,
cum pinguedine, gonagræ opitulante: iis-
demque ad faucium tumores dissolvendos
guttur perficitur. *Testiculus* ad juvandum
congruendum & conceptionem in electuariis
exhibetur. *Genitale* oleum oleo & bitumine
imbutum, tanquam pectus, ad provocan-
dos menses supponitur. *Pudenda* vulpis fo-
eminæ in cephalalgia caput circumdatur.
Sanguis recens calculosis exhibetur, eodem-
que pudenda illinuntur. *Pinguetia* liquata &
auribus inspillata, affectiones earundem in-
veteratas tollit: nervorum morbis magno
est adminiculo: Unguentum ad calculum
ingreditur: in alopecia mirandum in mo-
dum valet. Eodem pedes & manus à frigore
praeservat, dum modo sapius antequam in-
numescant inungantur. *Stercus*, cum sinapi
mixtum, Plinius, in ulceribus capitis adhi-
bet: Rhasis cum oleo rosaceo mixto virgam
inungit, atque hoc modo venerem sopitam
excitat. *Pellem*, Galenus in capillorum affe-
ctu, Sextus in Podagra, dum calceos ex ea
parari jubet, utitur. Ischiadicos ab ea juvari
comperit. *Cauda* summa pars brachio
illius suspenditur, qñ ad venerem iners est.
Ex tota vulpe, oleum ad omnes arthritidis
species valde efficacius paratur. Pellem in ve-
stire usurpari, notissimum: nigrae inprimis,
quæ aliquando quindecim aureis vxnit.

Differen-
tia.

*Differen-
tia* Vulpium, à magnitudine, colore
& more sumuntur. *Magnitudinem* si species,
Odomus minores in Ægypto quàm Græcia
reperi scribit. In Peruana quoque sunt pu-
sillae, teterim odoris, adeo ut si urinâ ali-
quid sedaverint, factor nunquam ablui pos-
sit. Quantum ad Colorem, dantur in sylvis
septentrionalibus nigrae, candidae, rutilae,
crucigeræ, & istatides. Vix nigrae, quæ ab

aliquibus albis pilis, quodam ordine diges-
tis exornantur. Ruffescentium duas spes-
cies. Una quæ guttur in albo nigricans, ve-
luti carbonum pulvere conspersum exhibet.
Altera, candidum, quæ species tanquam ra-
rior in Germania magnifit. *Albarum* maior
in Suecia & Norvegia copia: sed maxima
circa Novam Zemblam, quæ sole sub hori-
zontem demerso emergebant, emerso, oc-
culabantur, quæque Hollandis ibidem vi
frigoris constrictis, cuniculi carnes sapere
videbantur. In *Crucigera* ab ore per caput,
tergum, & caudam, recta nigri coloris linea
protrahitur, deinde alia transversa per ar-
mos ad pedes, anteriores ducitur, quæ duz
lineæ crucis figuram exprimit. *Alarem* si
attendas, *Alanus* in Caspijs regionibus
vulpes esse scribit, quæ & urbes innoxiae in-
greduntur, & incolis tanquam caniculae in-
serviunt.

Alanus. II.
Al. 2. 30

ARTICULUS II.

De Vulpibus Indicijs.

Vulpium Indicarum varia sunt genera, Nierreb.
variusque ab iisdem nominibus insi-
gniantur, *Cajosi*, *Cust laxajosi*, *Azcarajosi*, *Il-
pemaxla*, *Oxtos*, & *Isqueposh*. *Cajosi* ani-
mal est lupino capite, oculis vividis, ma-
gnis ac pallentibus, parvis & acutis auricu-
lis; rostro nigro, longo, nec admodum cra-
sso; Cruribus nervosis, & unciis; Crallis un-
guibus; cauda hispida crassaque; noxio
morfu; fusco, longo, candidoque pilo.
Magnitudine est inter lupum & vulpem me-
diâ. Frequens est in nova Hispania, locis
inprimis frigus & rigorem declinantibus.
Vicitur imbecilliorum animalium præda,
maizio, & arundinibus saccharinis. Invadit
aliquando & cervos & homines. Sagax est
venatui, & vulpinis moribus, atque adeo
injuris illatae ultor, & crepeæ aliquando sibi
prædæ memor, ut post dies aliquot agnos-
cat raptozem, insectetur obvium, & inter-
dum etiam alius sui generis comitantibus,
adoriatur, & trucidet; cognitisque magno
studio & cura ædibus, ac interemtis quibus-
vis domesticis animalibus, ulciscatur inju-
rias, & poenas sumat. Erga beneficos verò
est tam gratus, ut allatis ante eum cohorti-
bus, & cætera prædæ parte, benevolen-
tiam plarumque testari soleat. Fertur do-
lorem dentium pene ejus expurgatorum sub-
bitò sedari. *Cust laxajosi* iisdem quoque
præditus est moribus, & forma etiam esset
eadem, nisi Cueltazdi pilo similis videretur,
unde nomen accepit: collo crasso, &
impenso hirsuto, pectorisque & faciei pilo-
rum longiorum acervo terrificus. *Azcarajosi*
formicarum cavernis insidet. Cum noctu
ululat, multiformes edit clamores. *Ilpe-
maxla*, candido, nigro, & fulvo pilo vesti-
tur. Capite est parvo, articulis modicis.

M 3

cor

Scalig. Ex-
erc. 217.

corpore gracili, ac quatuor ferè dodrantes longo, rostroque prolixo & tenui. Offenditur ubique, sed præcipuè calidis in locis. *Ozotoc* genus est vulpis forma & magnitudine nostri simile. Tres dodrantes vix superat, nigro candidoque vestita pilo, sed quibusdam partibus fulvo. Incolit foveas. Alitur cohortalibus. In terræ cavitatibus occultè educat sobolem. Atrociter mordet. Cum aliter manus venatoris effugere nequit, simulat se mortuum. In cibi ibidem usum venit, quamvis crepitus ventris incolis sit fastidiosissimus. *Lequiepus* maizium tostum colore imitatur. Duos est ferè dodrantes longa humilisque, rostro tenui, parvis auriculis, piloso & nigro corpore, ac præcipuè juxta caudam, quæ longæ est, & nigro candidoque pilo, quemadmodum & dorsum univèrsum vestita. Brevibus cruribus, nigrisque, & uncis unguibus. Vivit in antris inter saxa ubi educat prolem. Vescitur scarabeis, & vermiculis, cohortales jugulat, solumque earum devorat capita. Fundit, cum pedit, halitum fastidiosissimum. De urina superius diximus. In extremo constituta periculo, reddita urina, aut facibus dejectis, ad octo plurimve passuum intervallum (tanta vis est excrementi) sese ab omni vindicat injuria, ac vestes inficere indelebilibus luteisque maculis, & nunquam satis perspirante putore. Editur ejus caro stercusve, saluberrimo evenit, ab us qui lue Hispanica laborant. Sunt & alia duo vulpeculæ hujus genera, eadem penè forma & natura, quorum alterum *Lequiepus* vocatum fasciis multis candentibus distinguitur: alterum verò *Conepus* seu vulpecula puerilis, unica tantum utrimque ducta, perque caudam ipsam eodem modo delata. *Baibira* quoque dicuntur animalia vulpibus similia. Rotundiora sunt & jucundæ carnis. *Anna* etiam appellantur ab Indis, animalia illa fere domesticæ minoræ, pestilentis odoris, quæ oppida noctu adeunt. Factor illa prodit, etiamsi distent centum passus; nec foras, nec fenestra clausa obstant.

ARTICUTUS. III

De quibusdam vulpi congeneribus.

PUNCTUM I.

De Carygueja & Tajibi.

Marcegr.
Hist. Brasil.
l. 6. c. 3.

Quinque imprimis in Brasiliæ invenio animalia, quæ vulpibus cognata esse videntur, *Carygueja nemeje*, *Tajibi*, *Tamandua guacu*, *Tamandua nemi*, & *Crati*. *Carygueja* aliis Jupatiana, Lelio Sargoy, Ximeni Taquaztin dicitur. Animal est ex descriptione Marcegravii, catuli seu mediocris felis magnitudine: Caput vulpinum habet. Ore acuminato, estque inferior pars oris paulò brevior superiore: linguam longam, quam

tamen os aperiens & morsum minitans non exerit, quamvis possit, sed versus posteriorem attollit: *Dentes* instar felis seu vulpis, anterioris nimirum, tam superius quàm inferioris parvulos, hinc quatuor longos caninos, superioris quidem longiores, inferiores breviores, hinc iterum sex alios, & dein molares: nimirum, sedecem molares, duodecim intermedios, quatuor caninos, & incisores parvulos, in inferiore mandibula octo, in superiore decem: nam duos majusculos in medio habet more leporis. *Nares* habet patentes, *Oculus* pulchros rotundos, nigros: *Aures* pro more corporis amplas, longas, latas, vulpinas, quas erectas gerit, sed constant tenui membrana glabra, translucente, cui fusci aliquid admixtum. *Barbam* habet felinam pilis nigris. sub mento autem sunt breves, in superiore parte oris longiores, supra oculos aliqui, & itidem in utraque gena. *Caput* tres digitos aut paulò plus longum: aurium qualibet duos digitos longa. *Scqui* ferè lata. *Collum* breve nec supra digitum longum: reliquum corpus septem digitos, usque ad caudæ exortum: *Cauda* pedem longa quam curvaram gestat, nam ea se arborum ramis more simæ appendit. *Pellus* latiusculum. *Crura* duo anteriora breviora, nimirum quodlibet tres digitos longum, posteriora paulò plus quatuor. *Pedes* anteriores digitis quinque instar manus constant, unguibus albis, instar avium curvis: posteriores longiores, ut in cercopithecis esse solet, item quinque digitis ut manus. *Pili* vestitur longis, sed qui in capite, collo, infimo ventre & cruribus breviores: pili autem capitis, colli inferius, & caudæ inferius propè exortum sunt flavi: secundum longitudinem autem capitis per oculos & medium capitis, tendit ampla nigra stria; collo superius etiam nigri pili adnascuntur. Per totum autem dorsum, latera & caudam, superius propè exortum, maximam partem nigra est, sed leucophæis pilis admixtis. Cauda ab exortu suo tantum ad quatuor digitos pilosa est, reliqua parte nuda, ubi cute vestitur, ad quatuor digitos nigra, quatuor digitos ultra albicante, fusco colore intermixto. Rotunda est, & sensim attenuatur. Mas ferminæ per omnia similis. In infimo ventre propè crura posteriora, pellis ejus dupla est, & exterior rima scissâ duos & semis digitos longa, facitque quasi bursum, pomi aurantii majoris capacem. Est autem hæc burfa intus pilosa, & contriæct mammæ in interioriore pelle ad ventrem, octo papillis: burse autem os arè clauditur, ut non appareat, nisi duobus digitis distendantur. Hæc burfa ipse uterus animalis est, nam alium non habet, uti ex fæctione illius, inquit Marcegravius comperi: in hac semen concipitur, & catuli formantur: & hæc ipsa, quam describo, bestia sex catulos vivos & omnibus membris absolutos, sed

sed sine pilis in hac bursa habebat, qui etiam hinc inde movebantur; quilibet catulus, duos digitos erat longus: in ea tandem retinebatur, donec ipsi sibi viam quaerere possint: inter ea tamen interdum progrediuntur foras, & iterum ingrediuntur. *Testes* subano habebat interius jacentes. Pellis ejus facile detrahi potest, ut vulpina aut leporena, modo in ventre incidatur. Færet animal instar vulpis aut Martis. Mordax est. Vescitur libenter gallinis, quas rapit ut vulpes, & arbores scandendo avibus insidiatur. Vescitur quoque facciari canis, quibus sustentari per quatuor septimanas in cubiculo meo, tandem funi cui alligatum erat se implicans, ex compressione obit. Tantum Marcgravius. Invenitur in Dariene Brasiliæ, & Florida, & nova Hispania. Videtur quidem ei Ximenis Tlaquatz in descriptio competere: quin Nierembergius Cerrigomam Brasiliensibus vocari scribit: icon tamen, quam Nierembergius exhibuit, ab iconem Marcgravi planè differt, ut ex collatione unicuique apparere potest. Sed nec Ambrosini Vulpimia, vel Simivulpa huic, si iconem spectes, similis est. Ideo in mustellarum numero repositimus, iconem hic adjecta. Ut ut sit, cauda hujus animalis, magni est in Medicina usus. Drachmæ pondere ex aqua vicibus aliquot jejunis hausta, mundat ureteres, calculos expellit, venem exciæat, lac generat, colicis doloribus medetur, parientibus prodest, partum accelerat: & si masticatam imponas partibus quibus spinæ infixæ, extrahit illas. *Tai-fo*, quod Lusitani *Cachorro do mato* appellant, animal est corpore tereti & oblongo. Vestitur pilis albis splendens, qui in extremitatibus nigricant. Caput habet vulpino æmulum, ore acuto, barba felina: oculos conspicuos & prominentes, nigros: aures subrotundas, molles, graciles, albas, teneras, ut charta molli. Cauda in exortu ad quinque digitorum longitudinem pilis vestitur albis, in extremitate nigricantibus: reliqua pars major ad finem usque, corio tenui, squampio, albicante, instar exuviarum serpentis cincta est. Caro graviter færet: comeditur tamen. Pili tenui cuticulæ inserti sunt, quæ salvo corio crassiore detrahi potest.

PUNCTUM II.

De Tamandua-guacu, Tamandua-i, & Coati.

Tamandua-guacu animal est canis lanionum magnitudine, (Abbevilanus molem equi attribuit) capite tereti, promusci de longissima, ore acuminato edentulo, lingua tereti, viginti quinque aut septem digitorum, imò quos pedes & semis subula instar, longa, quam in ore duplicatam gerit.

Oculos habet parvos, nigros. Aures subrotundas: caudam instar muscarii hirtam, setis equinis constantem, unius ferme pedis latitudine, qua diducta se totum potest tegere: crura teretia. Pedes anteriores quatuor habent ungues & curvis, duos in medio maximos, duos & semis digitos longos, & ad utrumque latus minores: volam pedis rotundam. Pili capitis & colli breviores & anteriorum versi: anteriora albis vestiuntur: ad caudam omnes aridi sunt. Tardum est in currendo animal: & formicis vescitur. Tardum enim illarum tumulo linguam imponit, donec ab iisdem obfideatur. *Tamandua-i* est vulpeculae Americane magnitudine. Caput habet acuminatum, rotundum, comum acutum representans, paulum infra incurvatum: os nigrum, angustissimum, edentulum: oculos parvos, nigros: aures erectas, unum circiter digitorum longas. Pilos totius corporis duros, splendentes, & ex albo flavescentes. Linguam instar subulae teretem, octo digitos longam, quæ quali canali inter inferiores genas incumbit. In prioribus pedibus quatuor ungues incurvos. Feroc est animal, sed mordere non potest. Baculo caudam posterioribus pedibus insidet ut ursus. Totà die dormit, capite sub collo & anterioribus cruribus abscondito; noctu vagatur. Quando bibit, pars per fauces iterum exsilit. Quum mactarem hoc animal, inquit Marcgravius, maximam partem excoriatum adhuc vivebat, quamvis octiduum in ediam tolerasset. In rene sinistro superius processum triangularem inveni, per duplicem teneum membranam reni adnexum: in intestinis multos teretes lumbricos: valvulas cordis insignes: vesicam fellis magnam. Corium est crassum. Caro vulpinam olet, & non comeditur. *Coati* est Brasiliensium vulpes, magnitudine felis, cruribus & manibus brevibus Cercopithecorum. Caput habet acuminatum, vulpinum: aures subrotundas & breves. Oris partem inferiorem superiore brevior: promuscidem longam & acuminatam: nares amplas quasi fissuras: oculos nigros: caudam suo toto corpore longiorem, quam superius erectam gestat & incurvatam, cujus pali annulati variegati cum umbra & ochrea. Quando comedit, anterioribus pedibus tenet cibum. Arbores velociter conscendit ad ramorum extremitates. Habui aliquando ejusmodi animal circumciturum, inquit De Laet, & valde domesticum & mihi amicum: ita ut ad os meum enteretur, & ex illo cibum caperet: sed cum caudam suam prærodere cœpisset, non potuit ea abstinere, ita ut illam tandem penè totam consumeret, & moreretur.

CAPUT. II.

De Simia.

Nomen.

Anglic. de
re-proprie.

Descriptio.

Aristot. H
A. l. 3. c. 8.Galenus
Comen. 3.
figura Hip-
pocr. de ac-
tibus.Galen. de
vitiis part.
l. 16. c. 6.Vesig. de
fibris cor-
por. human-
ae.

Simia seu Simius, vel à depressis & simis
naribus. (simis Græca vox est) vel quali
mima, quod faciliè hominem imitetur, La-
tinis dicitur. Festus *Clunas* appellavit. Bar-
tholomæus Anglicus quasi dumeas, id est,
hominibus similes dici voluit. Apud Græcos
vocatur *ἰμῆς, ἰμῆα, ἰμῆα, ἰμῆα*, quod facile ad humanarum actionum
imitationem persuadeatur; *ἰμῆα*, quasi ge-
sticulator; *ἰμῆα*, veteri Hetruscorum
lingua; *ἰμῆα*, quod faciliè arbores scan-
dat; *ἰμῆα* Laconibus, Gyraldus *ἰμῆα*
vocari observavit. Tam pronà corporis par-
te pilosa est, quàm supina. Pilo crassiore ve-
stitur. *Nares*, aures, dentes, tam primores
quàm maxillares, hominis more habet. *Ca-
lium* in utraque palpebra prætenue & proli-
xius, infraque imprimis. In *pectore* binas
mammarum papillas, & brachia hominis
modo sed hirtiuscula, quæ & ipsa & pedes
ut homo inflectit. Manus, digitos, ungues,
hominis similia, etsi rudiora, effertioraque.
Pedes ipsi sui generis, sunt enim velut manus
majusculæ, & digitis ut manus constant,
medio longiore. Vestigium etiam manus si-
mile est, nisi quod in longum se porrigat, &
volam referens tendat ad postrema. Callosi-
us hoc sui parte extremà est, & calcem ineptè
atque exiliter imitatur. *Lacertos* habet & fe-
mora proportionè cubitorum & tibiærum
brevia. *Embilis* loco qui eminere solet, du-
rum quid. Partem corporis superiorem mul-
to majorem quàm inferiorem. Carent nati-
bus utpote quadrupedes. caudà utpote bi-
pedes. *Internas partes* si speciemus, *Cor* ha-
bet pyramidale: quamvis cuiusdam cum
ductibus acuminibus repertum sit. Venæ &
arteriæ per brachia perinde ac in homine
distribuantur. Venæ, quæ in dextram cor-
dis aurem fertur, moxque in ejus sinum dex-
trum penetrat, in eis supra aur in cordis sita
est. Quæ cava propagantur, & in renes in-
feruntur, amplissimæ sunt. post deferun-
tur ad testes. Musculi temporales sunt exiles
& debiles. Auris substantia immobilis. Car-
nosi, qui nates integrare solent, ridiculi
sunt. Etsi verò in multis partibus homini as-
simetur: in multis tamen quoque differre
certum est: nempe, in musculis thoracis &
brachia moventibus, in iis qui cubitum &
femur agunt, in manus internâ structura, in
musculis digitos pedis moventibus, in ten-
dine pedis sub lato, in colo, mesenterio, &
pulmonis quinto lobo venam sustinente. Sed
& in ossibus ab humano esqueleto discrepat. Ad
lumbes enim sex vertebræ conspiciuntur:
humeri articulus plurimum est à thorace
abductus: Crura non recta ad spinam ten-
dunt, ideo dum bipes incedit, claudicat.

Pedes habet concavos, & digitos valdè filicos.

Plura apud Aquapendentem occurrunt. In
plaga Orientali, & aliis calidiori coelo sub-
jectis nascuntur. In Lybia, Mauritania, par-
te Caucasimontis quæ in mare rubrum por-
rigitur, regno Bafman, & cæteris. Omne
latifundium, quod inter Ægyptum, Æthio-
piam, & Lybiam diffunditur, omni simia-
rum genere repletum est. In Indiæ montibus
tantâ earum copia, ut sæpè Alexandri exer-
citus terrorem inculcassent. In regno Baf-
man, capex, & mastræ, excepto mento
depilantur, & aromatibus conditæ exsic-
cantur, mercatoribusque venduntur, qui
aliò translatos pro hominulis marinis ven-
dunt. Montanis ramen potius quàm planis
delectantur. Ideò montes Enifæ, prodeunte
Leone, frequentant. Herbis & tritico de-
lectantur, ideo ad maturas spicas magno
comitatu incedunt. Pediculos quoque hu-
manos, vermes & araneos vorant. Inter
fructus pomis & nucibus porissimum frun-
tur: at reperto in iis amaro cortice, totum
abijciunt: sed & carniū fagina delectantur,
à quarum esu pilos deponunt. Vinum etiam
bibunt. De *Generatione* pauca occurrunt.

Natalis Comes circa æquinoctium vernum
commisceri, & circa solstitium æstivum,
duos catulos parere prodidit. Ælianus quo-
que binorum factum meminit, quorum
unus charior ulnis gesserit, alter contem-
ptus penes matrem inambulet. Solent tamen
quando in urbes ducuntur, in sexum mu-
liebrem serere. Amicitiam gerit cum cornice
& cuniculis: cum gallo, testudine, torpe-
dine, & limacibus disidet. Cornix, sedulo
ipsius speciem admiratur. Cuniculos ali-
quando in Anglia, apud virum nobilem,
contra mustelas defendit. Ob antipathiam
matricidæ culeo infuso, gallus simia & vi-
pera addebantur, ut simia gallum persequer-
etur, vipera gallum fugiens, in hominem
sacviret. Testudinem in capite pueri conspi-
cata Romæ quædam, ira exhorruit, ut præ-
timore, alvi & vesicæ excrementa redderet.
Si limacum corona eidem circumponatur,
nec eas comprimere, nec attingere audeat.
Laborat hernia, propter omentum pondero-
sum, morbo comitali, atrophia, inflama-
tione hepatis, splenis, vesicæ &c. Gale-
nus valdè emaciaram dissecuit, & cæteris
partibus illas in pericardio tumorem præ-
ter naturam inventi, qui humorem qualem
hydatides emittere solent, continebat. De
morsu nihil dico. Virosum esse tradunt,
& Avicennas, emplastrum ex cinere cum mel-
le & amygdalis amaris imponit. Naturam,
mores & ingenium quod spectat, in maxil-
larum cavitatibus cibaria conduunt, indeque
sensum ad mandendum manibus exprom-
unt. Adeò petulantes sunt, ut & leones,
illorum clunibus affixæ, exagitant. Injurie
diu meminisse prodidit Albertus, faciliè obli-
visci,

Lactat.

Lactat.

Lactat.

Ambros.
Hist. 4.
l. 3. c. 5.Poma Thy-
sophyl.
c. 8.Galen. de
Lactat. 3.Natura &
ingenium.

Cercopithecus Sagorin Chely

Mapach

Cercopithecus Barbaz Chely

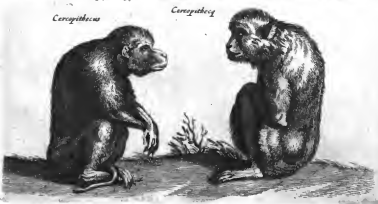
Ignavi sine Hant Chely

Armadillo Genua Alterum Chely

Armadillo sine Asteochela

Cercopithecus Major seu Manticora

Papio Pavon.

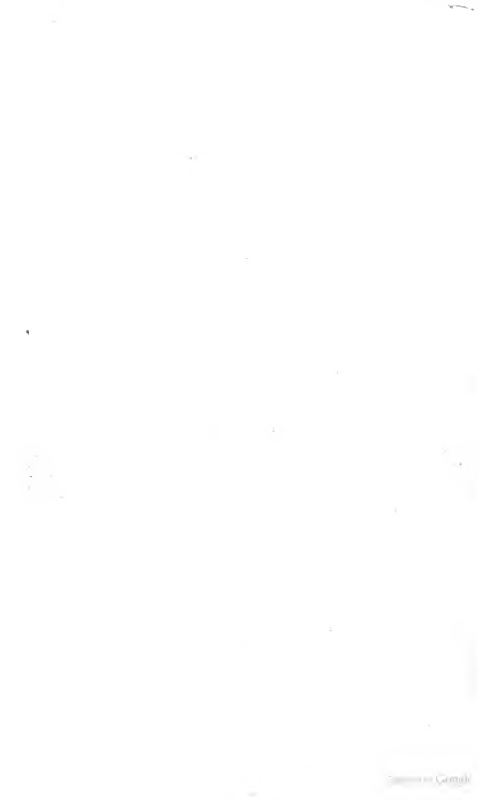

Papio.

*Cercopithecus
Moor Kats*

visci, alii. Manifestæ catulos suos omnibus ostendunt. In necromenia exultant, in interludio summâ tristitiâ afficiuntur. Statum atque per tactum, aut mortem, aut morbum putridum deprehenderint, insitato narium strepitu perfonant. Ideo Crollius credit, Medicos sphymicam ab hoc animali edoctos. Aliquando transverso latere facilius gradiuntur. Inventæ quæ aurigæ munus obstant: latrunculis cera effictis ludebant. Fuit quædam, quæ cum infantem à nutrice lavari & fasciis involvi videret, absente, eundem denudatum in ferventem aquam abluendi gratia imposuit, & interfecit. Quæ Pareus de simia in ardebis Ducis Domesi habet, vide apud Ambrosinum. Dum quæ venatores facere vident, imitantur, facili capiuntur. Nunquam ita mansuefunt, quin facili fiant rabidæ. Delectantur, quidem puerorum & casum lusu, sed non custoditos strangulant, vel ab alto præcipitant. Vino inebriantur. Zabeces & Zygantes Africæ populi, iis vescuntur, ut Herodorus prodidit. Carnem frigidam & austeram Rhafis iudicavit. Cor asium & cum melicrato coctum memoriam acuit: quod Porta figuræ adscribit. Quantum ad *Diferentias*, forma, colore, júbis & magnitudine discrepant. Aristoteles in Caudatas, sine cauda, & canicipites dispescit, quod & Oppianus sequitur. Plinius, coloris albi apud Orfios in India vagari asseveranter scribit. Marcus Polus, quasdam erectas incedere, humano more, prodit. Huc pertinet *Orang-outang* Indorum, ex Angolâ delatus, & Friderico Henrico Arausionensi Principi donatus, quem Tulpus, *Hominem sylvestrem*, vocat. Erat quadrupes, longitudine pueri trimi, crassitie sexennis. Corpore nec obeso, nec gracili, sed quadrato: habilissimo tamen ac perniciosissimo. Artubus ram stricis, & musculus adeo vastis, ut quidvis auderet & posset. Anterior undique glaber: at postè hirsutus ac nigris crinibus oblitus. Facies mentiebatur hominem: sed nares simæ & aduncæ rugosam & edentulam anum. Aures verò nihil discrepare ab humana formâ. Uti nec pectus, quod ornatum utrimque mamma prætumida (erat enim sexus femineus.) Venter habebat umbilicum profundiorum: & artus cum superiores tum inferiores, tam exactam cum homine similitudinem, ut vix ovum ovo videris similius. Nec cubito defuit requisita commissura, nec manibus digitorum ordo: nedum pollicis figura humana, vel cruribus suræ, vel pedi calcis fulcrum. Incedebat multoties erectus, nec minus gravatè attollebar, quàm transerebat, qualescunque gravissimi oneris pondus. Babirus prehendebat canthari anasam manu altera; alteram verò valis fundo supponens. abstergebat madorem labijs relicto. Cubitum iurus in-

clinans caput in pulvinar, corpus stragulis firmiter operiebat. Tantam habere animi confidentiam Rex Sambacensis retulit, ut non semel in viros armatos impetum faciat. Fœminarum tam ardentem flagrant desiderio, ut sæpe raptas conspiciunt. In Guinea scribit P. Jarricus, esse quasdam, quæ instar famuli in pila tidunt quæcumque in ea imponuntur, quæ aquam à fluvio in hydriis capite domum deferunt, ita tamen, ut ubi primum domus fores attingerint, illico hydriis exonerandæ sint, alioqui eas excidere, casuque isto frangi. Dicuntur *Saru*. Torosi sunt & robusti. In India meruit etiam quedam simia alba divinos titulos. Reliquis Zealandæ servavit, dentem duntaxat. Præda tandem, inquit Nierembergii, fuit, Constantini Proregis Lusitani, cum barbari Principis thesauros cepisset, inter quos & dens ille fuit. Tantâ summorum Regum reverentiâ & divinitatis opinione, habebatur, ut singulis annis à Pegu mitterentur legari, magnis onusti donariis & muneribus, ut solum permitterentur, in argillâ quadam aromaticâ, quam in auro custodiebant, imprimere sigillum ejus, ut absentiam tanti pignoris divini, ejusdem adoratione vel solum per umbram solerentur. Deinde conscius Rex Pegu captum à Lusitanis sacramentum suum, misit ad Constantinum legatos, onusta navi mercibus, & auri cruciatu trecentum millibus pro redemptionis precio. Præterque Lusitani donandum censuere, exactâ majori summa: usque ad millionem expectabant. Et quidem Rex ille plus dedisset: at noster Rex, in angustia ararii, prætulit libero pietatem, atque ut omnibus constaret, publico confessu jussit dentem afferri, agnosci, extrahi, è locupletissima theca, gemmis & auro exornata: deinde manu sua in æreum mortarium jacie, tundi jubet usque ad pulvisculum: mox pulverem in ignes ad hoc præparatos dissipat, ut in fumum evanuerit.

CAPUT III.

De Cercopitheco.

Cercopithecus caudatum simiarum genus est. Unde nomen sortitur. Græcis eodem vocabulo venit. *αἰξ* caudam, *πίθηξ* simiam significat. Dicitur & *κίτ*, quod vocabulum alii *κίτ*, *κίτ*, & *κίτ* efferunt. Non desunt qui à voce Græca *κίτ* levis vocari putent, quòd hoc animal ob miram levitatem, in diversas partes saliat. Albertus Mammetum vocat, Itali Spingam. Celte *aiçivac*. De Descriptione dum in genere de eo agimus, non est quòd simus solliciti: in specie de iis acturi, singulas describemus. Genitalia nobis delineavit Aurelius. Inveniuntur

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 45.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 46.

Nomen
Ambrosii
de Dig.
l. 2. c. 6.

Descriptione.

Latini

N

in

Ælian. H.
l. 7. c. 57.
Plin. H. N.
l. 8. c. 34.

Ælian.

Porta Phys.
l. 1.
c. 17.

Aristot. H.
A. l. 2. c. 8.

Tulpus
obidem.
c. 56.

Strabo Ge-
ogr. l. 15.

in Æthiopia, & quidem, si Plinium attendimus, nigris capribus pilo alينو: in sylvestribus Javæ, & regni Congo, in India supra Emodos montes, quod Strabo scripsit: in monte editissimo, urbi Aden Arabiæ, vicino: in omnibus denique continentis Indici locis. In Malabar vilissimo precio venduntur, quod nuci Indiciæ, à qua ad incolas magnum commodum, infestissimi. Censentur esse inter *αμφίγυροι*; sed quando de desiderio carnis premuntur, propriam caudam arrodere solent. Crocodilos adeo acerbo odio prosequuntur, ut pelle ipsorum visa ferè exanimantur. In Orientali India, quæ Lusitanis subest non tantum comeduntur; sed & in morbis, tanquam saluberrimi exhibentur. In deliciis propter mimicos gestus haberi, notum. Ossa rufa & hausta dolores Gallicos, evocato sudore levant. De *Ingenio & Moribus* ipsorum ita eleganter *Nieremburgius* scripsit. Omnes, inquit, penè filiorum charitate insignes sunt, amplexu graves. Vescuntur fructibus arborum & ovis avium. Ebibunt plures lotium & sordes suas. Nonnunquam videntes hominem solum, descendunt ad ludendum cum eo. Omni sunt astu industrii. Misticum est, arborum stipites, quas conscenderunt, in viatores torquere & jaculari, transilire flumina caudis invicem apprehensis, & ab arboribus fluvii vicinis vibratis, tandem, donec extremus oppositæ trans amnem arboris ramum abripiat: quo affixo arbori, catena simionem utrinque protenditur. Deinde cum is qui in alterâ parte hæsit, rutò se affixit, vociferatur, signum jam notum ipsis, quo audito, alter extremus se solvit; ita omnes transmittuntur. Super omnia sagitta aliove telo confossi, vicilum quantum possunt, ne dicam quantum solent homines hominibus, opem ferunt, admotique solis muscove arborum vulnere, sanguinem confluentem callent sistere, atque ita vitam, si fieri possit, tueri. Educunt filios, singulos pariunt, circumferunt, amplexu tenaci adherescentes mirâ pietate & amore erga prolem, atque id juxta montium verrucas, & summa cacumina, ubi venatores pyram construunt maizio circumdatam, adjecto lapide cacalotet siue corvino, cujus est natura, si igne calefactus fuerit, tonitru edere, atque dissilire. Accurrunt cercopitheci, juxta incubant, edentes sparsum cacacotet: sed terrente eos subito in illos emissio lapide, obliui filiorum, ac velut expertes luminis, aufugiant, deserentes sobolem charissimam venatoribus prædam. Deportant quoque in tergoribus prolem, donec commodè jam sibi possit providere. Complectitur filiolus matrem manibus per collum, pedibusque per spinam. Magna aliquibus pernicitas: ferè volucrum ritu occupant arbores, transvolantque ab una in aliam. Visus est qui transcendit uno impe-

Nieremb.
H. E. l. 9.
n. 44.

tu fluvium. Plura de calliditate dici alibi, pauca adhuc hic appendam. & diversa. Simiarum duces, quando agmen aliquod nostrum transire sentiunt (nec enim pauci, ne dicam soli, audent) plebejâ multitudine variarum specierum convocati, procurant obviam, & clamoribus horrendis ex arbore in arborem transilientes, nostros, quacunque gradiuntur, infecuræ, mille scurrilitatibus & gestibus mille derident, caudatæ præsertim, singuntque sæpius velle turmarum nostros impetere; sed ubi, ad arborum jam truncos demissæ, vident sagittas & sclopetas, quas expertæ sunt aliquando, apertæ, ac in se dirigi, ventro velocius ad arborum culmina resultant, ibi conquestribus rabidis emissis, dentibus frendent minabundæ. Tantam esse illarum dexteritatem inquit, ut discussas in sua corpora sagittas evitare sciant, & manu prehendere, ac si sponte porrectas acciperent: sclopetarum tamen globulos non ita dissipare didicerunt, quibus multi juniores, forè non ita sagaces, nostri extinxere. Quando sociam vident aliquam de suo grege præcipitem ruere vulneratam, à nostrisque tolli è terra, tanto fremitu ac strepitu tonant & replent æthera, ut mille loorum rugitus & tigris toridem superent runcatus. Sed unum est auditu gratissimum. Quæque simia, quando jam captant arbores ascensu suo, lapides quæ quot undâ manu gestare potest, ore etiam aliquot supportat, indeque lapidibus certant in transseantes, quando aut sagittas, ac si sclopetas in eas jaculari cessant nostri. In vetulam melampo majorem, caudatam simiam, sagittariis noster tendit scorpionem: expectaturam se simulavit simia, sed ubi jam dirigi oculo clauso sagittam vidit, jaculato in sagittarium lapide, faciem acriter contrudit, & dentes illi dicitur confregisse. De novo tamen stratagemate penas cercopithecus dedit: quo enim tempore lapis ad sagittarium decidebat, sagitta in sinum ascendebat. Interfectam comederunt indelicia. Comedissent & bufones, aut si quod deterius; tanta illos fames urgebat. Quod de occurso in milites fertur, occasione puro de dædæ præfuit, ut simias aliquos vetusti orbis homines putarent ob simile stratagemata. Hæc natalitia Cynocephalorum fabulis. Aliquando putavi & pygmaeorum fortasse fuisse, adeo in pluribus simulant humanos actus. Illud mihi commercii quodammodo capaces esse. Johannes Ardéniois scribit, magnam familiaritatem contrahere simios cum barbaris, pro argento cum illis ludere, de inde ex huro parato invitare ad tabernam, & solvere pretium vini numerata pecunia. Fortasse major est calliditas quam ob oculato teste accepi. Aderat inter milites Havanæ, dum luderent simias: observabat illum qui plus lucraretur, hærebatque ejus lateri donec col-

collodium largiretur pro more. Si nolebat, pugnis simius cædebat; si donaret statim ad tabernam convolabat, & manu acceptum vas porrigebat vendenti vinum, ut sibi infunderet. Coronato calice tunc ebibeat, mox solvebat pretium, collodium tradito, & recedebat: quod si excederet pretium collodium, expectabat ut rursus venditor infunderet merum: quod bis aut ter repetebat pro valore argenti. Josephus Acoſta alium narrat missum ad tabernam, non prius tradere solitum pecuniam, quam acciperet lagenam plenam, quam adversus pueros rutabatur, fugans eos correptis per intervalia lapidibus: & quamvis vini avidus poterat eſſe, illibatam tamen Domino referebat. Idem mulieribus fūco ornatis valde inſenſus, diſcerpebat crines & cultum. De *ſervus* illud admirandum, quod Petrus Martyr prodidit hac hiſtoria, animalia nutriti in arā Carriæ eadem, quæ jam diximus: ſed unum reperere naturæ longè diſſonæ, id eſt grandi cercopitheco par, cauda longiore procerioreque. Cauda ſuſpenſus, & robur, ter quaterve ſe devolvens, capiendo, ex ramo tranſiliit in ramum, & ex arbore ſeſe projecit in arborem, ac ſi voluaret. Arcuarius eſt noſtris unum ſagitta conſixit. Vulneratus ſeſe deſcixit cercopithecus, hoſtem vulneratorem rabidus adoriur. Striſto enſe agit in pecus venator, lacertum cercopitheco abſcidit, cepæque mancum ſerociter renitentem. Ad claſſem perducitur, inter homines parumper manuſculturam induit. Dum ſic ſerreis vinctus catenis ſervatur, eſt littoribus adducunt aprum venatores alii (cogeſcit namque carnum deſiderium nemora perluſtrare) cercopitheco aper, & ipſe ſerox oſtenditur. Seras excutit uterque. In aprum cercopithecus ſuribundus ſalit, cauda circumligat aprum, cum ſervato à venatore victore ſuo lacerto guttur apri prehendit, reſiſtentem ſuffocavit. Aſtuto etiam ſtratagemate ſuo uſum alium ſimio Hiſpali, quem volebant occidere: ille per domorum tecta fugax, vidit ſe à ſagittario peti. Deſcendit illico per ſeneſtram quandam, & caſu obvium infantem ab incunabulis corripuens, complexus eſt, iterumque ſe tectis reſtituens quocius ſagittarum videbat, objiciebat pro clypeo infantem. Conſcius erat, non emiſſurum ſagittam cum periculo innocentis. Tantum Neeremburgius *Diſſerentia* Cercopithecorum ſunt variz, ſeu magnitudinem, ſeu colorem, caudam, & alia ſpectes. Scribit Megathenes referente Eliano, in Præſſiana Indorum regione vagari maximis canibus non inferiores, caudamque quinque cubitorum longam trahere. *Coloris* ratione, alii ſunt nigri, alii cinerei, cæſi, varii. Scilicet aliquos nigros cum maculis albis, alios gilvos, alios ſurvos, alios fulvos obſervavit. Caudam alii longiorem, alii brevioram

habent. Cæterum optimè mihi in *Barbatus*, *Ereſtus*, *Leoninus*, *Aſciſtatus* & *Ambiguus* diſtingui poſſe videntur. *Barbatus* aliquot ſunt genera. Qui *Guariba* apud Braſilienſes dicitur, caprinam & rotundam habet. Ipſe magnitudine eſt vulpis noſtris facie elata, oculis nigris, ſplendentibus: auribus brevibus ſubrotundis: cauda longa & verſus extremitatem nuda, quam ſemper torquet: pilioſus corporis nigris, longis, & ſplendentibus. Maximo numero in ſylvis inveniuntur, ibique horribilem clamorem excitant. Singulis diebus, inquit *Marcegravius*, ante & poſt meridiem ſemel atque iterum conveniunt. Unus eorum minor in medio & altiori loco reſidet, reliqui paulò inferius circumſident, tunc præcinit ſuperior alta voce & ſigno manu dato, reliqui omnes acciunt, tamdiu cantiones prorogantes, donec ſuperior iterum manu ſignum det, tunc omnes uno momento ſilent, & ſuperior grandi voce cantionem finit. Carulos ſuos in dorſo geſtant in ramis arborum diſcurrentes. Mordax animal, nec domari poteſt. Dantur & alii nigri ingentes, qui longam, nigram, & villoſam barbam habent. Nigram mulierem ſi ſolam offenderet, vi adactam ſupranſ. Quem Cluſius deſcripſit, hoc peculiare habebat, quod ejus ſatis longa cauda in floccum deſineret, leonum ritu. Guineenſis ille qui in Congo vocatur *Exquama*, pilos habet ſuſcos, ſed per totum corpus quaſi aduſtos: ſuſcis punctulatis albus inſpergitur. Barba, quæ egregiè alba, capillis duos digitos longis pallis, & quaſi pexis conſtat. Iratus, os amplè diducit, & mandibulas celeriter movet. Ad hunc referri poteſt illi magnitudine par, qui in utraque gena, magnam copiam pilorum longorum ex albo flaveſcentium, inſtat magnæ barba hircinæ: utrique & ad utramque aurem tenet. Crura & pedes nigri. Ludit & clamat ut alter. Ambroſinus trium icones exhibet. *Primum* Callitrichen eſſe putat, quem in alio celo, quam *Æthiopico*, vivere poſſe negat. *Alter* quoque ipſi congener eſſe videtur. *Terium* facie eſt ſenis, caudâ longiſſimâ nigrâ. *Ereſtus* nobis Geſnerus prodidit, facie, cruribus, & membro virili hominem amulantem. Stando magis perſeſerat, ideo nomen dedimus: pueros & mulieres non ſecus amat ac homines ſuz regionis, conaturque, ſi vincula eſſugerit, palam cum illis concumbere. Tanta eſt inſuſtitia; ut aliqui homines, minus ingenio valere dicantur. *Leoninorum* aliquot ſunt ſpecies. Prima eſt illa, quæ Braſilienſibus *Cagevi*, Congenſibus *Pengi* dicitur: eſtque *major* & *minor*. Major obtinet magnitudinem Cercopitheci Cay, cui & aliquomodo ſimilis eſt. Facies illi rotunda, leonina; aures nigræ & pilis nudæ: os leoni-

Marcegr.
Hiſt. Na-
tur. Braſil.
l. 6. c. 5.

Marcegr.
Hiſt. Braſil.
l. 6. c. 5.

nam: oculi nigri. Cauda unum pedem & quatuor digitis longa, & pilis rufis vestita. *Major*, Leonem quoque facie refert, capite parvo, & vix pomum minus æquante; naso exiguo, oculis renens: dentibus acutissimis; auribus subrotundis: caudâ decem digitorum longa, ex albo quasi & fusco annulata. Velocissimus est in saltando: & vescitur pane, farinâ Mandioca & aliis. Totum corpus longitudinis est sex digitorum. *Altera*

Nieremb.
Hist. Exot.
l. 9. c. 44

est, quæ *Sagovia* dicitur, formâ, quantum ad collum, rostrum, anterioremque corporis partem, leoninæ similis: sed adeo delicata, ut navis in mari agitationem nullo modo ferre possit. Præterea, adeo sisperba, ut ob levissimam occasionem inediâ potius & cibi abstinentiâ, vitam finire cupiat, quam minimam molestiam perferre. Quem Nieremburgius vidit & descripsit, à Roderico Lincio advectum, erat sciuri minor, & adeo delicatulus, ut villosâ pelle fovendus esset. Rostrum & capitis pars anterior, leoninam quodammodo formam referebat, fuscoque colore, cui rubedo permixta erat prædita. Aures albicantibus villis erant hirsutæ; quibus ruber color etiam admixtus: guttur & pectus longioribus villis, partim fuscis, partim albis testâ habebat: reliqui pilî per corpus sparsi nigri & albi, radiati à dorso ad ventrem alternis erant dispositi: Cauda etiam, quæ longa erat, similis coloris pilis alternatum erat testâ: venter nigris pilis testâ: Crura breviores albi pilî quâdam rubedine infecti tegebant. Pedes in quinque digitos, non valde longos fissi, albis unguibus erant præditi: fortasse nullus elegantior.

Macgreg.
Hist. Brasil.
p. 227.

Moschatus, Brasiliensibus *Caitia* dicitur. Pilo est longiore ex albo flavescente. Capite subrotundo, fronte haud elatâ, aut penè nullâ, naso parvo & compresso, caudâ acuatâ. Altissimâ voce clamat: & faciliè ad iram commovetur. Memini me apud Generalem Wardenburgium ex Brasiliâ reducem Amstelodami vidisse. Est & alia hujus species pilo magis fusco, instar Zobellinorum. Ad

Ambigua spectant, *Macaque* Congenitum, *Cay* Brasiliensium, & *Guineensis* alius. *Macaque*, colore est lupi: naribus bifidibus elatis; capite urfino; natibus calvis, caudâ arcuata. Longitudo corporis à capite ad caudam, unius pedis & supra: Crassities ubi maxima, unius pedis & novem digitorum. Clamat, hah, hah. Penem habet humano

Lezian.
Hist. American.
c. 10.

similem. *Cay* apud Touvoupenam butios est frequentissimus, pusillus, & nigri coloris. Maxima ex parte in sylvis versatur, & potissimum peculiaribus arboribus insidere solet. ferentibus siliquis perinde crassas, ut nostræ stiracis fabæ, quarum fructu vescitur. *Guineensis* alius, pilo est ex umbragryseo, fusce & flavo ex umbra admixto, ferè ut in dorso leporino: capite parvo, & caudâ longa.

CAPUT IV.

De Cynocephalo, Papione, & serâ Upalim.

Cynocephalus à canino capite nomen accepit, quasi *κυνος κεφαλή*, Gesnerus Tartarium alicubi vocat, quod primum ex Tartaria hoc animal advectum sit. *Ælianus* *κυνόκεφαλον* dixit, quod faciem caninam habeat. Aristoteli fortè est *Χαιρομήνης*, seu simia porcaria. Ejusdem semè formæ est cujus simia caudata: at in corporaturâ, crassior, validior, & magis esseratus, facièmque caninam à natura adeptus est. Serabo faciem Sathyro similem ei tribuit. Fœminis sua natura excidit, ut palam expositam extra corpus vulvam, per omnem vitam ferant. Reperiuntur in Æthiopiz partibus, si Solino fides, in regione Arabiæ à Dira usque ad Aultri cornu, & præcipuè in ultimo promontorio, si Straboni. *Ælianus* montes supra Dacinabâdhem ipsis tribuit; Herodotus regionem quam *Araiores* in Lybia versus occidentem habitant. *Cibus* ipsis idem cum simiis. Fructus testaceos dum edunt, involucria rejiciunt. Carnibus quoque & assis & elixis vescuntur: illis inprimis, quæ ad delicias in culina paratæ sunt. Vini potionem non recusant. *Fœni* sident rudis & varia. Aliquando acutum fixident, aliquando ululant. Orus latrare dicit. Ad *Naturam* & *Mores*

Nieremb.

Gesner. in
Appendice
quadrag.

De Geogr.

Lucan.

C. 10.

Fœn.
Ælian. H.
l. 10. c. 48.

Ælian. H.
N. l. 6. c. 19.

Cynocephalorum pertinet, quod faciliè ad iram effunduntur: quod nunquam à petulantia sunt alieni, præterquam quod, teste Plinio, simiis sint esserati: quod instinctu quodam naturali ducti, *Æliano* auctore, tempore æquinoctii, singulis horis diei ac noctis mingunt, & clamorem quandam edunt: quod denique mas in interlunio, nec comedit nec quopiam intuetur, sed faciem in terram dejicit: semina verò, etiam sanguinem è genitali emittit. Lunæ exorienti congratulari dicuntur. Ideo in sacris ab Ægyptiis nutriebantur, ut inde tempus Synodi luminarium scire possent. *Ingenio* quoque sunt singulari, & proximè post elephanti-num ad humanum accedens. In Ægypto discunt ad quemlibet epistolâ deferre. Observavit Bellonius qui nummos hero defendendos, manu protensa, à spectantibus exigebant. Refertur ad Cynocephalos potest, tum illud animal cujus Alvarez in Æthiopia itinere meminit; tum illud cujus Clusius. Illud vervecem magnitudine æquat, & instar leonis hirsutum est, gregatimque in monte secus locum Calote dictum incedit. *Mor.* corpus villis longis cinerati coloris obstrum habebat. caudam cercopitheco brevior, rostrum longum, extimâ parte obusum, nates glabros proorsusque depiles, & sanguineo colore refertas, ac si cutis ab illis detracta fuisset. *Parvo* Germanis *Pappen* ani-

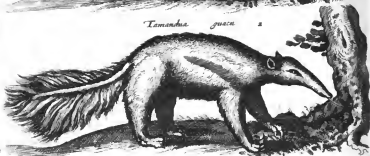
Serabo
Geogr. l. 9.
Bellon.
Oliv.
l. 1. c. 34.

Ambrose.
Hist. De
l. 1. c. 37.

Tamandua 1

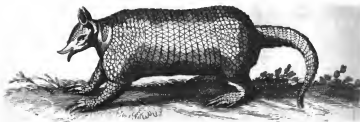
Tamandua guana 2

At. seu. Ignarus

Tatu. seu. Armadillo

Cariguaya

Aperca Cuniculi Species
Veld Ratte

Aguti vel Acuti Cunic
Bra. spe.

Cavia Cabaña Cunic
Brasil spe

Cuniculi Indq Gefneri.

Paca Cunic. Bras. spe

Tatu Apara

Dachs

animal est, ex descriptione Gefneri, magnum, hirsutum, horrendo capite, brevibus cruribus, cauda ferè vulpina, sed admodum brevi & plarumque erecta. Pedes sunt humanis similes, & proceritati corporis minimè respondentes. Iam est solutissimum animal, ut ad foeminarum conspectum effervescat. Vescitur pomis, pyris, & aliis arborum fructibus: aliquando panem & vinum pro potu appetunt. Foemina geminos matrem nempe & foeminam unica pariturà, ut plurimum eniti solet. *Fera* *Psalum* Cercopitheci aethiopici est magnitudine. Pellis quasi cocco tinctà rubet, maculis aliquot in locis confersa. Caput inflat globi rotundum. Pedes rotundi & laei, nocuus unguibus vacui. Mauri carnem assulis verberatam ut tenerior evadat, comedere solent. Quibus cibarius delectetur, ignotum.

CAPUT V.

De Ignavo.

DUAS Ignavi species nobis auctores prodidere. Primam Lusitan *Perrillo Igro*, seu Cuniculam aglem per antiphrasin vocant: aliquando *Prignitæ*. Magnitudine est mediocris vulpis nostratis. *Colla* brevi, duos ad summum tres digitos longo: *Capite* parvo & subrotundo: *Ore* turbinato non amplo. *Dentes* habet instar agni, nec acutos, nasum glabrum, elarum, ingrum: *Oculos* parvos, nigros, somnuculosos: *auricular* nullas: *caudam* obtusam figura panis sacchari. *Frangues* in singulis pedibus tres, ex albo flavescetes & deorsum incurvatos, superius arcuatos, inferius excavatos. Totum corpus prolixum & duos digitos penè longis pilis est vestitum cinerei coloris, Taxi similibus, sed mollioribus & cum albedine mistis. Animal est ignavissimum, & tardissimi incessus, adeo ut eum in vivo cum admiratione Cl. de Lact. observavit. In arboribus lentissimè rependo progreditur, ibique habitat, foliis arborum vilescent. Nunquam bibit. Vocem iiii rarissimè edit. Artissimè quæ semel unguibus apprehendit, tenet. Pluviam etiam levem metuit. In disiecta foemella observatum, cor motum suum, corpore avulsim, per semihorium retinuisse: placentam uterinam constitisse multis particulis carnis, instar substantiæ renum, rubicundis, magnitudinis variaz: instar fabarum: in quas per multos ramulos vasa umbilicalia inserta erant. Factum, pilos, dentes, ungues habuisse. Cor foemellæ, inquit Marcravius, duos insignes habebat auricular, cavas. In ventriculo os superius duos digitos transversos à pyloro: eratque in altera parte ventriculi, ubi superius alijs communiter os esse solet, processus instar intestini spithamæ longitudine, sed nullum exitum habens. In ventriculo planè viridis materia foliorum

arboris conectorum inveniebatur. Papillas duas in pectore. Corium solidissimum & tenax. Animal, addit idem, sine dubio vivax. Intestinis enim omnibus exemptis adhuc se movebat, & pedes contraheret. Iconquam adiciamus, paulo longius collum exhibere, De Laetius, qui vivum vidit, testatur. Addunt quidam tanta pertinacia adhærescere, ut, nisi mortuus non avellatur. Hernandus unius diei spacio vix quinquaginta passus pertransire posse dixit: Nocte duntaxat sonitum edere, posterioribus syllabis sensim magis ac magis gracilescentibus: & in arboribus viginti aliquando dies nullo cibo assumpto commorari: obtuso denique visu præditum esse, addidit. *Altera* species, quæ *Leio Hay* dicitur, simiæ habet faciem, cutem hispidam & villosam, crura hirsuta, terenos in singulis pedibus acutos & oblongos ungues. Capta sine difficultate cicuratur.

CAPUT VI.

De Taxo.

TAXUS nullum proprium apud Græcos nomen habet. Latinis dicitur etiam *Daxus*, ut Alberto, fortè à Græco *δαῦς* hirsutus & villosus, *Meles* seu *Melis*: *Melus*, ut Bartholomæo Anglico: *Melo* & *Melorus*, ut Isidoro, seu propter membrorum rotunditatem seu propter aliud quid. Est animal fele mapus, & vulpe, ad cuius naturam accedit, humilior, pelle villosa, rigidà, coloris leucophaci, *Pilos* plures habet albos quam nigros. *Caput* immedio ingrum, in lateribus album: *Dorsum* larum: *dentes* acutissimos. *Crura* sinistrè lateris ipsi quidam breviora assignant, sed ex præsentia reclamante. Reperiuntur passim, in locis montanis Italiz, Helvetiz, & aliis. *Pichuant* crabronibus & veniculis, pomis & urvis, quorum eum autumnus potissimum pinguescunt. Cuniculorum tamen carne apprime delectantur, tum anseribus, pullis & aliis avibus. Fertus more vulpium in utero gerunt, & cum luna ternos orbes compleverit, pariunt. Adventante autumno quandoque duos, interdum tres eniuntur. Summa taxis cum vulpibus antipathia. Hi enim ubi egressos observare, latibula eorum excrementis conspurcant, & fectore replent, ut alia extruere cogantur. De *Natura* & *Asteribus* habet, Pellem adeo densam gerere, ut ictui resistat: Nasum tam imbecillum, ut violato, moriatur. Ideo fortè Phinius, has bestias distenta & sufflata cute moribus canum & ictibus hominum relictari scripsit. A canibus aut aliis feris vexatus semetipsum resupinat, atque dentibus & pedibus repugnat. Brevitas pedum consensum non longè à latibulo digreditur. Urgente bruma oculatur, & somno pinguescit. Ad focum hyeme allatus, in carbonibus se conjicit, ut Carolus Stephanus obser-

Ambrosin.
Hist. Di-
gn. l. 2. c. 5.

Ambrosin.
Hist. Di-
gn. l. 9. c. 9.

Mægr.
Hist. Di-
gn. l. 2. c. 1.

Cluf in
Auzar.
Exotic.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 19.

Ambros.
Hist. Di-
gn. l. 2. c. 11.

Descriptio.

Leuc.

Cilic.

Generat.

Antipath.

Natura &
Aster.

Ph. H. N.
l. 2. c. 18.

vavit. Crescente lunâ adipem ejus augeri, decrefcente minui, interlunio eâdem deftrui, incertum. Morfus ejus exitialis, quod crabronibus & aliis venenatis viciat. *Ingenium* in quibusdam ostendunt. Dum latibula effingunt, ignavum effloſe terræ vectorem conſtituunt, & poſtquam ſupra ſupinum extenſis cruribus terram accumulavere, per pedes mordicus apprehenſos, extra antrum educunt; idque toties repetunt, donec latebræ latitudo habitatoribus ſufficere poſſit. Tantam palearum & foliorum proſtendendo ſibi lecto, unica vice, capite & pedibus intra foveam ducunt, quantum homo ſub brachio deferre non poſſet. Latibula cum duobus oſtiis fabricant. Flante Aulſtro ſeptentrionale aperiunt; flante Boreâ, auſtrale. Viſtum pro hyeme colligunt, quâ durante, dum maſan ad vernum tempus ſit duraturus dubitat, ne formina ad ſatietaſtem comedat prohibet. Quando in ſenio exerceantur, tunc ex fovea ad paſſum non egrediuntur, ſed ſe invicem nutriunt. Dum in eminentiori colle deprehenſi venatores ſentiunt, pedes anteriores ſupra capitâ ponunt, corpore in globum redacto, more uſorſum, ſeſe præcipitant. In Italia, Germania, & aliis regionibus, habentur Taxorum carnes in deliciis, inprimis ſi autumnus capti fuerint. Apud Helvetios cum pyris coquantur. Savorola porco ſylveſtri aſſimilat, Platina carni hyſtricum. Quantum ad *Medicinam*, adeps taxi per clyſtrem inſuſus, dolores nephriticos mitigat; mammarum ſciſſuris prodeſt, in compoſitionibus arthriticis adhibetur. In membris contractis oleum commendatur, cujus parandirationem Veckerus docet. Sanguis ſticatus lepræ medetur, ſi Carolo Bobuillo credimus. In peſte cum ſale & cornibus animalium deſtillatus oſiſtur. Lonicerus diebuſtantum canicularibus deſtillat. & drachmas duas præſcribit. Geſnerus compoſitionem quæ recipit ſanguinem taxi, terram Armenam, Crocum, & tormentillam, ſaviſſimâ peſte, feliciter adhibitam, ſe legiſſe ſcribit. Cinis ſupprimendo ſanguini inſervit. Nihil de cerebro, teſticulari, & dento vel pede ſiniſtro, quem brachio ſubligaturæ memoriam juvare, Albertus prodiſt, dicam. Ex pellibus Taxorum olim quoddam genus veſtis texebatur, quæ ab humeris uſque ad lumbos pendeſcit. Ex iſdem canum colla-

Olus Ma-
gna L. 1. p.
c. 18.

ſus.
Breyde
Reclama
L. 13. c. 3.

Vecker. L.
a. Annal.
Special.

Differen-
tia conſiſtunt.

*Differen-
tia conſiſtunt.* *Differentia* ſi attendas, *Olus Domeſticorum*, qui ludicri, & *ſylveſtrium*, quorum ſetæ rigide, mentionem facit. Communiter in *Caninis* & *Porcinos* diſtinguuntur. Ambaſ in agro Matifconenſi ſe accepſſe, aſſimat Brujerinus. *Canis* ritu ſunt canino, latibula in locis ſabuloſis fodiunt, & quidem ſine multis cuniculis; & cadaveribus, illis que cibis, qui canibus in deliciis veſcuntur. *Porcinos* Carolus Ste-

phanus ſubalbidos & caninis majores facit; & circa oſtium cavernæ, parvâ prius roſtro excavata fovea, excrementa deponere ſcribit. Addit Geſnerus, radicibus, fruſtibus, & omnibus quæ ſues appetunt, veſci. In regione Americana quoddam animal vagatur nomine *Heyrat*, quod beſtiam mellis aviſſimam ſignificat. Colore eſt caſtaneo, magnitudine Catæ. Quoridie apum oſificium inquirens, in arboribus verſatur. Poſteſt ad Taxum referri: *Quamperotli*, & *Tzenimtecuan*. Illud, animal eſt duos plus minus dodrantes longum, roſtro prolixo, tenui verſus ſuperna contorto, prolixa item cauda, pilo longo, circa altum candente, cætera fuſco aut atro, candentique. ſed circa dorſum nigriore, atris pedibus & incurvis unguibus. Miſceſcit facile, vorax eſt, nullis eſcis oblatiſ parciſ; placidum eſt item. ac mille modis blandiſ, ſed ignotis noxiom. Reperitur in nova Hiſpania. & gaudet montibus. *Tzenimtecuan*, ſeu *Cynodeticus*, eſt huic congener, non ſolum magnitudine & moribus, ſed etiam roſtro, quod prælongum eſt ac tenue, & pedibus. Color albus eſt, maculis nigris ac magnis diſtinctus. Nomen habet à mordendo. Vivit non longè à mari Auſtrali. Hiſce congener eſt *Tlacoyatl*, animal pilofum, duas ſpithamas longum, unguibus meliſ, cruribus brevibus, nigro veſtitis pilo, breviffimâ cauda. Caput habet parvum, roſtrum tenue & longiſculum, caninos exteros, corpus albû in ſulvum vergens, ſed dorſo ac ſuperna capitiſ parte & colli nigris, lineaque diſtinctis candenti. Viſtus eadem ratio, quæ quamperotli.

Nicomh.
Hiſt. Nat.
L. 9. c. 42.

Nicomh.
L. 9. c. 72.

Nicomh.
L. 6. c. 72.

CAPUT VII

De Caſtore.

Caſtor, Græcis κάστωρ, nomen καὶ ὄρεον. id eſt à ventre invenit, *ὡς καὶ ὄρεον* Ambroſio. *ὡς καὶ ὄρεον* Hæ. Dr. *ὡς καὶ ὄρεον* L. 1. c. 13. totum hoc animal venter ſit. Ridiculi, qui à caſtrando deducunt, quaſi venatoribus viſis, conſcius ſe propter teſticularis peti, eoſdem dentibus evellat, & abjiciat. Parvos enim habet & ſpinæ adherentes, qui ſuperſtite ipſo, avelli non poſſunt. Dicitur & *Fiber*, non tam quod circa extremas fluminum ripas aſſidue verſetur, & ſibum antiqui extremum dixerint: quàm ab *Eoëbo* φῶρεϊς mollis, quod molles pilos habeat. Lutra ab iſdem extremis fluminum oriſis dici, quæ Priſciſ, lytræ, falſum. Diverſa enim ſunt animalia. Bellonio eſt Ariſtoteliſ *Latax*, ſed falſo. Diſtinguuntur enim. An Orchia dici poſſit, non decido. Quidam Semipſcem ob vitam amphibiam dixere. Colore eſt ex albo cinereo in dorſo nigricante: pilo quam Taxi ſubtiliore, qui quo nigrior, cò pellis præcioſior. *Dentes* habet acutiſſimos, quibus ligna ſecat, anteriores rubidos.

Deſcript.

Pedes

Lutra Otter

Ursus Marinus
Zie Kalb

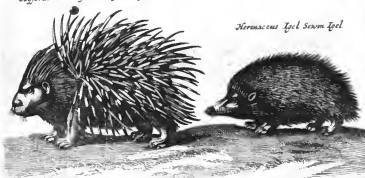
Cyllopus Fiber
Biber

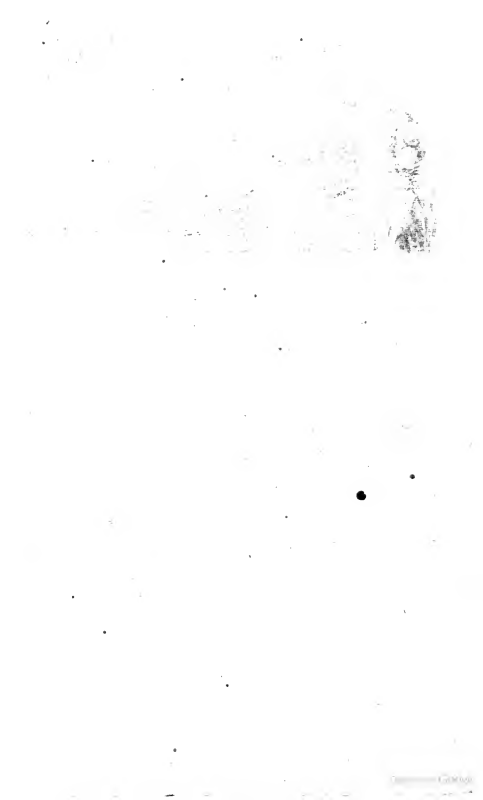
Lutra Longa

Echinos Dorn schwein Stachel schwein

Hermiacus Igel Schwein Igel

Plin. H. N.
L. 8. c. 30.

Bell. Hist.
Aquit.

Pedes priores caninis similes, posteriores propter membranam interjectam asnerius quibus in natando utitur, utrosque quinque digitis constantes. *Caudam* piscium similem fecit Plinius. Secundum eundem, in majore, sesquipedalis est, senos digitos lata, duos crassa, quatuor intermedium librarum pondus, ad margines in tenuitatem desinens, membranâ glabrâ & lividâ contextâ, super quam lineæ quædam, squamæ piscium mentientes, incredibili artificio depictæ sunt. In inguinibus geminos habet tumores ori asnerini magnitudine, utrinque unum, membranâ sua conclusum. Inter hos pudendum residet. Tumores hi, folliculi sunt membrana contexti, in quorum medio meatus, ex quibus liquor pinguis & cerosus exsudat, quo, admotore ore deteriso, corporis quos contingere potest partes, velut oleo oblini, non aliter ac aves quedam, quibus supra podicem vesicula est, liquorem pinguem & olei amulum continens, eundem rostro exhauriunt, & penas perungunt, ne sub dio morantes, madefieri possint. Testes non esse, vel exinde colligere licet, quod nullus ab his conspiciatur meatus. *Partes* internas suspicemus, lingua, corde, ventriculo, intestinis, & hepate in quinque lobos diviso, porco potius quam alteri animali similis est. *Fel* sub minoribus jecoris lobis latet. *Splen* parvus pro magnitudine corporis judicatur. *Renes* magni tanquam viruli anniculi, & copiosa pinguedine obducti. *Vesica* suilla similis. *Testes* parvi & spinæ adhærescentes. *Fœmina*, observante Marthiolo, unico tantum meatu, & parit, & egerit, & mingit, uteri & vesicæ cervicibus illuc concurrentibus. In festo Castoreo, comperit Gesnerus, substantiam in folliculo flavam, solidam, ceræ similem, acrem & minime terream. Ipsum unus libra ponderis fuit. Comperit & genurale, quod unico osliculo constabat. Invenit in uteroque tumore & alium folliculum, substantiam melleam & fecidam putrescentis casei instar, continentem. Habetur & in feminis, sed adeo exiguum, ut vix unciam ponderet. In quo Bellonius calculos ovi magnitudine invenit; adulteratur sine dubio erat: Reperiuntur Castores, apud Burgundiones circa Matronam fluvium, Sequanos in agro Cabillonensi, Lotharingos, Austrios, circa Danubium ubi Biseri nominantur, in Helvetia, circa Arulam, Rufam, & Lomagam fluvium. In Polonia quoque, Russia, Prussia, & Italia, ubi possidimum Padus in mare se exonerat. Densus circa fluvios Ponti, unde optimi castoreum venit, & in Hispania. Aquas septentrionales potius quam Rheni, Danubii, & alios qui continuo navigiorum decursu folliculantur, frequentare, Olaus Magnus auctor est. Ubique autem degit, amphibium est animal. Ideo vicinas littoribus cavernas ponit. Vesceitur foliis arbor. Corti-

Lucan. 9.
Scalig. Ex
erc. 2. 19.
Brayer. Re
Cassius
L. 18. c. 4.

Cassius

cibus item almi, populi & aliorum. Salices tamen platyphilli maxime, ob summam amaritatem appetit. Piscibus vescei Albertus falsò prodidit. Nam Pellicerius Episcopus Montpelienis frequenter vivos & mortuos apponebat, quos tamen nec oliscere quidem voluerunt. Ineunte æstate, quo tempore Delphini constellation una cum sagittario occidit, in libidinem solvuntur. Tempus parituræ finis autumnus est, quo folia delabi solent. *Poem* Julius Pomponius cum per Onomatopæiam exprimere non posset, scriptis mandavit, vagrum infantem apprimere repræsentare. *Naturam & Mores* sequentia testantur. Non prius mordere desinit, quam fragorem ossium audiverit. Quando domi aluntur, tantus ipsis pudor, ut nec stercore nec urinâ domum inquinant: si non patet egressus, querulantur. Tanto amore sacrum prosequuntur, ut quedam, portis & clavis evulsis, ex exalto se præcipitem dederit, quod ab Episcopo Montpelienis Pellicerio prodium. Pedibus anterioribus tanquam manibus ori cibum admovent. Alvo, propter arborum cortices quibus vescuntur stipata, seu quod parum fellis ad intestina confluat, partes posteriores sæpe in aqua madefaciunt. De avulsione testium, dum venatores fugit, quod dicitur, falsum est; nataque inde opinio, quod eas tam astute occultet. *Ingenium* singulare habere, observario dedit. Nam cum ligna ad exfruenda habitacula convehunt, super senes resupinatos eadem artificiosè inter crura componunt, eosdemque arceps caudis ad destinatum locum trahunt. Senibus dorsum mirum in modum glabrescit. Illi qui Scythias *ferri* dicuntur, poma legunt, & cortices cedunt, alii supra duorum junctorum dorsum, cratæ ex baculis compositæ, poma & cortices superimponunt. Iidem nigris, qui & *Dominis* vocantur captis, luctum & gressu & facie insciant. Ligna caesuri, semper eadem semita à fluvio ad arborem gradiuntur, arboremque non prius relinquunt quam totam dentibus dissecuerint, & præpe casurum, ne opprimantur, singulis ictibus suspiciunt. *Edificia* denique, quandoque, in loco altiori, aliquando in de cliviori, prout amnis undare solet, construunt. Mutant ea pridè quam fluminis aqua augeatur. Carnes non sunt insuavis gustu, si omnem virositatem apparatus deposuerit. Partes anteriores de calore participant, posteriores, teste Marthiolo, tanta scatent frigiditate, ut ad instar testudinum terrestrium, jejuni tempore admittantur. Cauda apud Lotharingos in deliciis est, & saporem muræne bene præparatæ refert. Assurâ à quibusdam, & paucò zingilare confregitur. Gesnerus saporem carniem thunni vel anguillæ præ se ferre scribit. In *Medicina*, Castorei, fellis, coaguli, urinae, caudæ & pellis usus est. *Cassoreum*, quod secun-

Generat.

Natura & Mores.

Ælin. H.
A. 1. 13.
c. 47.

796.

secundum Dioscoridem, multis naturalibus tunicis circumdatum, liquore intus velut ceroso, gustu acri & odore gravi, eligendum est; quod ab animali in vigore ataris constituto, extrahendum est, & extractum, cum melleo liquore, in tunicis contento, exsicandum, quod denique ad septennium vires obtinet; in morbo comitiali, lethargo, in aceto acerrimo cum ruta decoctum, vertigine, si eo cum semine viticis, ex oleo rosaceo, vertex perungatur, oblivione chronicos morbos insequente prodest. Cum ammoniac & aceto mulso asthmaticis opitulatur. Singultuosus à plenitudine vehementer succurrit. Colicam affectionem sedat. Gonorrhœam, in succo viticis & aceto decoctum, caprasmatias instar pectini & generalibus applicarum, sistit. Ad juvandam conceptionem sufficiens ex eo genus, Rondeletius commendat. Omnes uteripos affectus à frigidis causis procedentes, inprimis suffocationem, compescit. Puerprij excrementa purgat. Opium optimè corrigit. Plurima denique medicamenta, aquas nempe, pilulas, extracta, olea, urguenta, curata ingreditur. *Fel venerem* simulat. *Coagulum* in morbo comitiali incredibili adjuvamento esse solet. *Prima canina* venena datur. *Cauda* intestinorum vulneribus modetur. Cinis *pellis* cum pice liquida combustæ, succo porri mollatus, sanguinem undique manantem, excellenter supprimit. Eadem paralytici utiliter vestiuntur. *Dentes* de collo suspenduntur, tanquam amuletum contra casum. *Pinguetum* pisces incantantur. Ex pilis mollionibus galeri & tibialia fiunt. Ex pellibus apud Gclonos populos rhenones. Circa Differentiam nihil planè occurrit. *Seythæ* in *Nigros, rufescentes*, & ex utriusque mixtos distinguunt, illos *Dominos*, hos *servos* appellant.

CAPUT VIII.

De Lutra.

Lutra, quæ & *Lytra* Varroni, vel *Δωρ* & *Λύτρον* seu solvendo, quod arborum radices ad fluminum ripas sitarum dissolvat, vel *Δωρ* & *Λύτρον*, à lavando, quod piscem in aquis investigando, frequenter se in aqua abluat, nomen sortita est. Græcis vocatur *ἐνυδρες*, ab aqua, quod in eadem degat; Acolibus *λινυδρες*, unde fortè Lutra. Suidas cum ea lœtim confundit. Sylvaticus Hydrion perperam vocat. Gaza Lutria vertit. Actio est *λύτρον* & *λύτρον*, canis fluviatilis, quod canis instar prædam in aquis requirar. Corpore est quàm Castor graciliore & longiore, capite canino, dentibus instar canis venatici, formâ oris quadrata, unde *μεγαλοστομα* & *μεγαλοστομα*, dicitur, auribus Castoris, cauda oblonga, terete, & in fastigium desinente, vulpina cruribus, paulo tamen crassiori-

bus, pedibus posterioribus planis & membrana communis, pelle denique minus quàm Castoris spissa, frequenti & brevi pilo confersa, nonnihil ad castaneæ colorem accedens. Reperiuntur passim in Europa. Sed & in America haud parva ipsorum copia; in Canada inprimis. Maximè verò circa fluentæ & lacus degunt, & quia caverinas quoque sibi effodiunt, inter amphibia reponuntur. Brasavolus copiosiores in agro Neapolitano stabulari prodidit. Vescuntur piscib. quorum tantam copiam interdum in cavernas deferunt, ut aeris infectio metui possit. Vescuntur & mollib. herbarum acuminibus, fructibus arborum & corticibus. Agricola hyberno tempore ad pastum egredi scribit. Ad *Naturam, mores & ingenium* Naturæ & ingenium refertur debet, quod in urinam aerem per intervalla exortis naribus hauriunt, ne suffocentur: quod in antro veluti tabularum ex ramis & virgis construnt, super quo, ne madescant noctu cubare solent; & quod per aliquot milliaria ex aqua rivulo piscinæ ordorem excipiunt. Facilius etiam aurum secundo flumine hauriunt. Jejunæ cursum amnis superant: saturatæ cum aquæ fluxu delabuntur. Piscinam ingressæ mirâ agilitate meliores pisces aggrediuntur, & in omnes quamvis devorare non possint, sæviunt. Facile cicurantur, & ad certum signum in aquas ad pisces capiendos se conjicere edocentur. In Suecia, ad coqui nutum pisces ex piscina in culinam deferunt. Carnes in Germania & Gallia à rusticis comeduntur, sed sunt crassæ lentæ & pituitosæ. Gesnerus etiam Carthusianis concedi scripsit. In Medicina præstat suum usum. Nam adeps medicamentis digerentibus infarsitæ, teste Hollerio, perutilis est. *Sanguis*, si Aelianum sequimur, cum aqua & aceto mixtus, nervis humanis intumescentibus conducit. *Testes* in morbo comitiali à quibusdam laudantur, castoreo tamen minus sunt efficaces. *Tetur* in furno tostum ad dysentericæ suppressionem commendatur. Sedilia ex *pellibus* hæmorrhoides levant. Pelles ipsæ paralyti, vertigini, & capitis dolori conducunt. Calceamenta ex iisdem dolores pedum mitigant. Ex iisdem apud nos chirothecæ villosæ ad aeris injuriam coercendam consuntur. Nec non ex pelle integra, cum capite, pedibus & cauda feminatice hyemales fiunt. Circa Differentiam nihil ferè occurrit. Congeneres videntur Lutræ, *Sarcidæ* me, & *Carygæ* & *Lytra*, animalia Americana, *Sarcidæ* me, non excedit magnitudinem felis, pilo est molli, leucophaei coloris: pedes membranis quibusdam fulciuntur. Amphibia est. *Carygæ* & *Lytra*, aliàs *Lytra*, est magnitudine canis mediocri, capite obrotundo quasi felino sed acutiori, auribus obrotundis, & quæ inferius sitæ sunt, cruribus

Ambros.
Hist. Di-
git. l. 11.
c. 13.
Nomen.

Suidas. 37.

Descriptio.

Lam.

Cab.

Bellon. A.
quod. l. 2.

Naturæ &
ingenium.

Scribit.
Exord. 115.

Lytra.

Respondeo
in chm.
l. 13. c. 31.

Ambros.
Hist. Di-
git. l. 11.
c. 13.

Meerc.
Hist. Di-
git. l. 11. c. 31.

Sciurus Getulus

Mus alpinus Marmota
Marmel thier

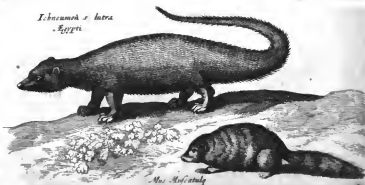

Mus Indus

Ghe Alb.

Ichneumon s. Intra
Egypti

bus & pedibus Cercopithecorum more. Quinque digitos quilibet habet. quorum interior brevior reliquis. Pilistegitur ad tactum mollibus haud longis. Totum animal atri est coloris excepto capite, quod obscurè fuscum. In gutture maculam habet flavam. Vivit gammatis, piscibus, & farinâ Mandiocæ in aqua madefacta. De *Su* quod Ambrosius ad Lutam redegit. alibi agemus.

CAPUT IX.

De Ichneumone.

IChneumoni nomen ab *ichnos*, investigando, quod noxia diligeret investigans. alimenta & venenis optime distinguere valeat, impositum est. Albertus *sukum* appellat, quod pilis suillis induatur, & perperam *ibon*, & Anschycum. An Avicenna Thyamonom dixerit, ignoro. Manardus Alcaim vocatum putat. Græcis est *ἰχνημόν*, porculus, seu suillus, quod more suis rostrum dum investigat, semper in terra habeat. Hodiè teste Bellonio, *Mus Pharaonis*, seu Ægypti vocatur. *Ælianus*, *murem indutum* dicit. Alii *Lutam* & *Ægypti*. Magnitudine est felis, sed longior, *pili* instar pili lupini duris, albicantibus seu subflavis per intervalla, & leucophaeis. *Rostrium* habet nigrum, suillum, *auriculas* breves & rotundas: *crura* nigra, quinque in pedibus posterioribus *digiti*, quorum postremus ab interiori parte perbrevis est. *Caudam* longam, & circa lumbos crassam. *Testes*, linguam, dentes, felis instat. Meatum denique extra foramen excrementi per amplum, undique pilis cinctum, pudendo muliebri non dissimilem, quem, magno urgente æstu, loco excrementi interim clauso, aperire solet. Hinc scriptores omnes indiscriminatim Ichneumones & mares & feminas esse arbitrati sunt. Sola Ichneumonem Ægyptus proferre creditur. Ideo Ichneumonem Ægypti vocavit Aristoteles. Haberi tamen & ex altera parte montis Atlantis, ad Nili caput, Vitruvius prodidit. Amphibium est animal, & ad Niloticas ripas commoratur. Vescuntur muribus, serpentibus, limacibus, lacertis, chamaeleonte, ranis, & aliis hujus generis. Aves, & imprimis gallinas vehementer appetunt. Hepate Crocodilorum delectari, & ideò in dormientium ventrem irrepere, communiter prodicitur. Ideo etiam singularis inter Ichneumonem & Crocodilum antipathia esse creditur, cujus ova in lictore inventa frangit, Ægyptiorum, ne tot Crocodili nascantur, bono. Adversatur etiam aspidi, & omni serpentum generi. Venum maximè abominatur. Ideo eo flante gradum ad laribula accelerat. Mures & serpentes, more felium & mustelarum depopulari, (ideò in Ægypto cicurantur,) assiduè collusionibus gaudere, ne frigore lada-

tur, caput inter genitalia abdere, & Echini terrestris instat, in pilam se contorquere; conspecto aliquo animali pilos erigere, & magno etiam se cani opponere, felemque tribus dentium ictibus strangulare, omne animantium genus, equos etiam & camelos adoriri, tot numero sortus quot canes eniri, ad *Naturam* & *more* spectat. Quæ de utroque sexu apud Ælium extant, & quomodo victi mulsebra pati necesse habeant, fabulosa sunt. *Ingenium* multa testantur. Prædaturus se in posteriores pedes erigit: prædam verò confisicatus, tranquillo per humum tractu se promovet, & tandem magno impetu adonitur. Hostes suos, nunquam nisi advocatis sociis aggreditur. Contra aspidem dimicaturus, in luto prius volutatus, in sole apricatur, donec quasi lonicæ munimentum acquirat: si lutum desit, aqua madefactus, in pulvere se volutat. Gnarus teneras sibi nares, solo caudæ flexu in accerrima dimicatione eas tuetur. Insevit & in Medicina. *Lutum* cum vaccæ nigræ lacte propinquatur contra dolorem colicum. *Cris* pellis combusta in aceto maceratus adversus serpentum ictus facit, si eo homines illinantur. *Pidorum* suffumigatio, contra lumbricos facit.

CAPUT X.

De Mustelis.

ARTICULUS I.

De Mustela vulgaris.

Mustelarum duo summa genera inveniuntur. Sunt *alix vulgares*, *alix sylvestres*. Hic de prioribus agemus. Nominis originem quidam à mure & telo deducunt, ut sit quasi mus longus. Telum à longitudine dictum, omnium ferè Lexicographorum placitum est. Alii à mure & *ἄλῃ* quod est longè. Figulus à *μῦς* & *εὖλα* surripio, quod mures è cavernis ad se trahat. Græcis antiquis dicitur *μῦς ἄλῃ* in prosa *μῦς ἄλῃ* & *μῦς ἄλῃ* à lacte vel candore, quod hoc animal vel secundum fetorum vel secundum partem candidum sit: quibusdam *μῦς ἄλῃ*, quod pili ob astutiam convenire superius diximus: recentioribus *μῦς ἄλῃ*. Circa Descriptionem nihil singulare occurrit. Vulgaris ista in lateribus & dorso est rutilla, raro subflava, circa guttur semper alba. Corpus eitenue, cauda brevis Albertus de candida scribens dicit, Ermineum esse animal candidum, figuræ mustelarium, & in extremitate caudæ nigerimum. *Dentes* habet minores quàm mures, & parvū, sed in comparatione ad alia animalia suis magnus. Inveniuntur passim: sed alba, in regionibus septentrionalibus imprimis. In Mauritania sunt prægrandes. In territorio Tarseli urbis extra Herculis columnas maximæ, ut Suidas auctor est. In Java loca sylvestria incolunt. In Pordelelene in sula limites non transcut.

In Boreion delatæ aut pereunt, aut statim aufugunt. In cavernis, petrarum fissuris, feculibus & stabulis habitant. Est ex animalibus *misapuzer*. Vescitur ut plurimum muribus, & talpis. Non abhorret à serpentibus.

Pisces.

Plin. H. N.
L. 9. c. 4.
A. L. 1. 9.
c. 11.

Generat.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

Anipath.

detrahis intestinis, contra venenatorum morbus commendat. Pulverem exsiccatæ in morbo comitiali adhibuit Galenus. Mathioliuserematæ cinere aqua subactæ & illito vehementes capitis dolores mulcet, & oculis caligantibus injecto, suffusionem emendat. Marcellus ad catarrhum in fauces descendentem, eandem diæjovis, Luna decrefcente, in olla rudis, ita cremat, ut in pulverem redigi possit, quem cum melle mixtum patientibus exhibet. De *Ufu in Variis*, consule Ambrosinum. Apud Portam legimus, semina rosæ cum seminibus sinapi, & pede mustellæ intra ramos arboris infusenda suspensa, eandem in fetus resolvere. Gesnerustradit equum à subito & pernicioso morbo, Tach Germanis dicto correptum, portione pellis Mustellina exhibita, à veterinariis liberari. Quidam semina cineribus mustellæ permixta per agros spargentes mures à segetibus abigunt. Alii in copiosa aqua fervefaciunt, & decoctionem postea ad fugandos mures à campis feliciter adhibent. Circa *Differentias* variant auctores. Plinius

Poen. Phys.
cogn. 6.
c. 4.

appellatione Mustellarum & fœtida & Galen complexus, duas species constituit. alteram in domum rectis errandam & domesticam, alteram in agris & memoribus versantem & sylvaticam cognominabat. Carolus Figulus, vulgaris duas species ponit, alteram totam albam, *Hermellinam*, alteram secundum pectus & ventrem, *Vifelam* dictam. Ad easdem referuntur sequentia. *Rosela* Alberti seu *Guifela* cujus excrementum odoriferum est. *Quadrupes digitatum* variis maculis insignitum & *Salamandra* dictum, forte quod ob colorum varietatem *Salamandras* ex genere lacertorum assimiletur. *Girella* muris, genus in Austria, magnitudine mustellæ. Pelliones Itali nigri rutilique colonis pellem parvam ex regionibus frigidis delatam ostendunt, hancque *Rosaleum* vel *Romulum* nuncupant. Alii *Chauricam* inter mustelas connumerant. Georgius Agricola in genere Mustellarum *Formela* animantis *Viverra* seu *Furone* minoris meminit, & *Cardanus Lardirem*. Idem Genetam quandam mustelam esse statuit. *Chauricam* verò ita Scaliger describit. Viverræ inquit, est facie & magnitudine, capite vulpino, sub terra habitat, Fœcundissima est, duodenos parit exiguos. Cauda ei tenuis parvè glabra. Ipsa pilo atro. Catulos in bursa sub alvo obrensa secum fert. Est & *Africana mustela*, quæ apud Clusium ita describitur. Erat, inquit, hoc animalculum majoris muris seu gliris non proflus adulti magnitudine, corporis forma mustelam & sciurum quodammodo referens. Nam capite & cauda longis pilis prædita sciurum æmulabat: illam quidem attollens, minime tamen supra caput retorquens ut ille, sed in alium nonnunquam valde explicans.

Differen.

Figul. in
Diogeno
de Mus-
tella.
Itala.

Nicereb.
H. E. 1. 9.
c. 32.

Co.

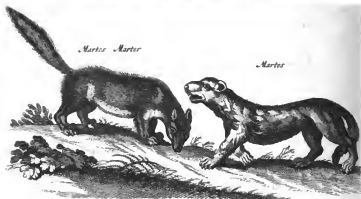
Mustela *Wiesel*

Putorius *Ilvis*

Martes *Martes*

Martes

Procyon *Indicus*
Canis

Taxus *fulva*

Mustela

Comedens clunibus sciuri instar infidebat, anterioribus pedibus cibum tenens & versans. In utraque mandibula binis longioribus dentibus in anteriore rictus parte erat præditum: aures ferè orbiculares habebat, & pilorum colorem varium à spadiceo, fusco, & albo, singulis coloribus à capite ad caudam, secundum corporis longitudinem virgatum & radiatim excurrentibus. Summa venustas erat in cauda, simulibus coloribus etiam virgatim distincta, cum ut dicebam, illam interdum valdè explicaret pavonis caudæ parè instar. Pedes in quinque digitos erant divisi, quaternos anteriorum spectantes, eorumque binos medios longiores, quintum autem brevem calcari non dissimilem retrorum spectantem. Omni cibo ipsi objecto indifferenter vesci intelligebam, præsertim verò pane delectari: ferox non esse sed facillè cicurari & domesticum fieri, ut liberè nullo vinculo adstrictum, quo vellet vagari, permitti posset. In navi qua vehebantur, tam cicura hæc animalia evasere, ut nautarum sinum & caligas subirent. Nierembergii Mustelam Lybicam vocat.

ARTICULUS II.

De *Mustela sylvestris* &
Putorio.

Ambros.
Hist. Dig.
est. l. 3.
c. 16

Nonam.

Mustela sylvestris, quibusdam, Furo, Furus & Furunculus seu Furectus, seu quòd more furis noctu surripiat, seu à fureo, id est, obscuro colore, quòd subterraneos meatus & cuniculos ingrediatur & effodiat, dicitur: aliis Viverra, quod vi verrunt, id est animantes à cuniculis expellat. Græcis est *κνίς*, & per aphæresin *κνίς*, fortè *κνίς* à *κνίς* ab ave hujus nominis cujus colorem pilus ejus amulatur. Grapalus pholitam vocat. Gænerus pholeutam, & rectè, legit. *φωλεά* apud Græcos lustrum est. Author de natura rerum, colorem ei esse inter album & buxum medium, ventre albo, oculis rubicundis, mustelâ domestica majorem. Aristoteles corporaturæ catelli Melitenis facit, in pilo verò, formâ, albedine partis inferioris, multum à Mustela vulgari discretam. In Italia, Gallia, & Germania non reperiri Gænerus prodidit. In Africa tantum esse, Strabo. In Anglia haberi multi perhibent. *Vilfianus* melle, piscibus, columbis, & carne cuniculorum, quam maximeperè appetit. Femina libidine correpta, nisi se mari commiscuerint, inflatione correptæ pereunt. Cocunt more filium. Septem vel octo catellis unicâ paritura edunt: dum tamen spacio quadraginta dierum uterò gesserint. Foetus post partum per triginta

Descriptio.

Lam.

Vilfian.

Geometria.

dies cœci sunt, & die quadragesimo post acceptam visionem ad venationem proficiunt. Ad iram provocatæ excrementa alvi odorata egerunt. Cicurati in capsis ligneis plurimum temporis dormiendo consumunt. In Gallia Narbonensi utuntur eis incuniculorum venatione. Abbi, in extrahendis de nidis parietum, inaccessis imprimis, aviculis. Pertinet ad eam Viverræ in insula Zeilan genus, serpenti coronato inimicissimum. Quoties adversus eum dimicant, radicem ligni colubrini præmordet. Nec alterius est generis animalculum illud quod Agricola *flamester* vocat. Majus est mustela domestica. Color dorsi leporinus, ventris niger, & laterum rutilus. Pedes breves. Multa frumenti grana in specum congerit. Ager Thuringæ eis abundat. *Putorius*, ab odore nomen sortitus est. Semper enim putidum ab ore halitum emittit. Quidam Ichthium dixere, quòd piscibus valdè delectetur. Scaliger Catum fortentem, ni, fallor, dixit. Corpore Martæ est similis, sed major. Circa collum angustior, circa imum ventrem latior, in cauda & cruribus nigrior, & ad latera flavior. Pellis duplici pilorum ordine constat. Alii sunt breviores & flavi, alii longiores & nigri. Crura sinistri lateris breviora esse, à quibusdam creditum, sed ipsa *mustela* repugnat: *Incolum* horrea, stabula, sylvas, & ripas, *Vilfianus* muribus, gallinis, avibus, quibus statim caput auferunt. piscibus, ranis, &c. Tempore vernali pelles gravissimè olente: hyme non item. Albertus meminit cujusdam mustelæ quam *Norram* vocat, magnitudine martis. Pili ad colorem lutræ accedunt. In remotissimis nemorum penetralibus latet, & putidum odorem de se emittit.

Differtia.
Clas. Eses.
l. 1.

Agricola
de animal.
liber. 17.

Ambros.
Hist. Dig.
est. l. 3. c. 17

CAPUT XI.

De Martæ & Mustela Zibellina.

Martes à ferocia nomen accepit. Est enim Martia. Alii Martam & Marterum vocant. Nonnulli Foinam, Gainom, & Scismum. Dentes habet candidissimos inæquales & asperos. Canini in utraque mandibula eminent. quibus sex exigui diversæ altitudinis interjiciuntur, qui incisorem munus obcunt, cum hæc tamen differentia, quòd incisores mandibulæ inferioris perexigui sint. Molares, quorum octo, sunt ferrati, triangulares quidam. Ultimi in superiore oris parte multò cæteris interioribus sunt, nempe, in ipso palato Severini circa interiore sequentia sunt observata. Sub cutem *fibra* nervæ exentæ, numero & situ costis omnibus respondentes. *Costæ* autem *num. 14.* *At mbræ* nulla carnosæ: *At musculi* abdominis inter dinas peritonæi tunicas; ideo videtur peritonæum crassum & densum, non minus quam

Ambros.
Hist. Dig.
est. l. 3. c. 18

Zootom.
De nervis.
p. 177.

quam cornea tunica oculi bovini. In longitudine per eam lineam, quæ respondet umbilico carnosum erat, sed non late & in infima sui parte. *Omentum* ventriculo inferne annexum intestinis & lieni, sed *lien* parvulus satis parte sinistra ventriculo appensus, omenti parte adalligante. *Ventriculus* amplior, quam pro pusillo corpore, constans duplici tunica, sed externa albidior & levigata interna, utraque tenuis. *Intestina* retrorsum annexa spinæ per membranam. Nullum cæcum intestinum, uniformia omnia. *Vesica* urinaria oblonga, tenuis, sed ventriculo magis, recto intestino incumbens. *Hepar* septem fibris constans, quarum infirma quædam trifida, velut pes pulli, media sic triangularis figuræ, venæ cavæ per membranulam parvo spacio annexa. *Ren* dexter superior. *Emulgens* sinistra longior quam dextra, utraque ab arteria magna enascens, à venâ cava non item: Dubius tamen sum & nescio, num per injuriam non obsecrim. Ad cavam venam hinc & hinc *glandula* subrubræ seu flavæ, sed dextra superior annexa hepatis per venularum furculos. *Vena cava* multos spinæ ramos mittit per lumbarium musculorum intercapedinem, sic & *magna arteria* cavæ subdita. *Vasa spermatica* à renum medio descendunt, sed parte ima finduntur utrinque, quorum alter ramus continuus testis sit, abdomen extra pervadens. *Penis* à ligamenti coccycis nascens cartilagineus & durus instar ossis, summa sui parte contortus ut terebella, amictus suâ tunica, quæ juxta sui principium valide adhaerebat, in extremo perforatus, ut acus; ureter dexter insertus vesicæ superius, quàm sinister, nervus subtilissimus descendit rectus adalligatus dextero lateri cavæ venæ, inferens se in principium cavæ. Nervulus item alius latere sinistro descendit ad orificium superius oesophagi. *Diaphragma* ad fines hepatis oblique descendens eadem illi parte connexum. Inferitur vena cava in dextrum ventriculum cordis propè auriculam dextram, quæ nigra & plena sanguine, major quam sinistra: hæc autem alba & exsanguis. Eadem cava variè in pulmonem conspergitur parte dextrâ. Arteria magna inserta in sinistram cordis ventriculum, dum se contorquet ac flectit ad inferiora: Vena cava dextrorsum pulmonem parum supergressa scisse contorquet & divaricatur in sex ramos, sitque *αβγδ*, ascendit eadem superne ad utramque mandibulam inferiorem. Pulmo dextrorsum quatuor constat fibris minoribus, sinistrorsum duabus majoribus. In Septentrionalibus regionibus ut plurimum inveniuntur: in Germaniæ Alpibus quæ meridiei & Italiæ obvertuntur. Incolunt magnorum ædificiorum tecta, nec non faginas & abjectas sylvas. Retulit quidam rusticus Gesnero, se in præalta abiete

Martem eum quatuor catulis comprehendisse. Gallia Martibus abietum caret: ex Polonia deferuntur aliquando colore fusco diluto. Dicuntur præter cibos mustelis suetos, fruticibus etiam vesci. Excrementa Moschum redolent. Facile cicurantur. Habebat cicurem Gesnerus, canis quo cum nutriebatur amanissimum, quem in itinere sequi solebat. Vinculis soluta circa ardes vagabatur, & semper redibat, supina quoque cari ritu ludebat. Infida tamen est: ideo nonnulli suadent, ut canini dentes amputentur. Pellis est in usu. Ex illa quæ sub gutture, salutare capiti pilei concinnantur. In Canada mulieres infantes suos eis insuunt. Dux ipsius sunt *species*. Altera *Domesica* pilo fulvo nigricante vestitur, excepta ea gutturis parte quæ albicat, quam pelliones Fainam vocant. Est corporaturæ felis, sed paulò longior, cruribus unguis-que brevioribus. Per rura vagatur, gallinas jugulat, & ova exhaurit. Altera est *sylvæstru* pilo clariore & molliore, gutture luteo. Ex his aliæ sylvas fageas, quernas, & iligias inhabitant: aliæ piceas & abiegas. Circa lacum Bregantium dicuntur versari quo noctu lucent. *Mustela Zibellina* Aristoteli ex quorundam sententia sub nomine *Saiberu*, sub *Cebali* Nipho venit. Alciatus *murrem Sarmaticum* & *Seybicum* vocat. Agricola paulò minorem Martem facit, totam obscuro colore fulvam, præter guttur, quod cinereum est. Inveniuntur in partibus septentrionalibus & extremis Moscovitarum sylvis, sed & in Lithuania, alba Russia, & locis mari Cronio vicinis: ut & in Lancercuca Scandinaviæ sylvæ. Præstantissimæ sunt pelles quas Tartari & Lapones mittunt. In regni Congani provincia quadam copiam ipsarum dari, descriptionis Guinææ historia testatur. Insidiantur aviculis, dum in opaco silva latitant. Animalia sunt natura agilia & semper inquieta. Observatum est pelles ipsorum in imo arceæ repositas & aliis vestibus onustas, post triduum plus minus in summum ascendisse. Si manibus tractentur semper æquales remanent. Præstantiores, quibus pili longi, & ad nigredinem vergentes. Soli expolitæ corrumpuntur. A blattis præservabis, si sæpe concutias, & ramis abynthii involutas, reponas. Pretium illis ingens, Quadraginta pelles mille coronatis empras vidit Agricola. Semimanicum hylemalem ex iisdem concinnatam quadringentis libris Bononiensis monetæ Ambrosinus. Incolæ Obdorie eas idolo suo Zlara baba dicto, offerunt. Magni Tartarorum Chamitentoria, iisdem subduci, M. Paulus Venetus testis est.

Revol. 3.
Pharmacop.

Differens.

Ambrosius.
Hist. Dg.
vol. 1.
c. 19.

1911

Felis Domestica
Zahme Katz

Felis lybica
Wilde Katz

Felis Libani

Libet Katz

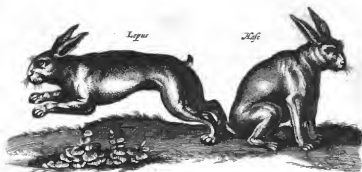

Genetta
Geneth Katz

Nelis vel Taxus Canin.
Dachs

Cuniculus porcellus Indus *Kaninich* *Kaniglein*

CAPUT XII.

De Genetta, & Animali
Zibethi.

Ambros.
Hist. Di-
gn. l. 1. c. 33

ANimalis, quod *Genettam* vocamus, nomen, unde desumptum sit, ignoratur. Quidam, quia Hispanicum est, ab aliquo ibid. loco appellatum, credunt. Alii *Catum Hispania*, quidam *Genethocatum*, vocant. Nonnulli *Pantheram minorcm* Oppiani opinantur. Minor est vulpecula. Corpus totum maculis nigris eleganter distinguitur: nam reliquum fuscum, vel cano fuscum permixtum est. Tota pellis molli & denso pilo & lanuginosa, non ingratum odorem spirat. Reperitur in Hispania, & quidem circa aquosa loca, ut inde victum querant. Semimanica hyemalis ex illius pellib. constans, viginti quinque, imò triginta libris monetæ Bononiensis venditur. *Animal Zibethi*, quod antiquis fortè ignotum est, moderni Græci *Zapetium*, Scaliger *catum zibethicum*, Ludovicus Roman. *felim zibethi*, alii *Screttam* seu *Cyrettam*, & *Catum sylvestrem*, Gyllius *Pantheræ* genus, quod veteribus hæc sola odorata ferebatur, Bellonius *Hyenam veterem*, vocant. Armatur dentibus & pilis asperioribus. A capite ad iñitium caudæ integrum hominis brachiū adæquat: altitudo crurum usque ad pedes ad trientem brachii reduciunt. Magnitudinis ferè est vulpinæ, colore lupino maculis nigris resperio insignitur. Folliculum circa inguina gestat, in quo odoramentum Zibethum dictum, colligitur. Rondeletius addidit, rectū esse oblongo instar Taxi, linguæ non tam scabre ut felis. Reperiuntur in Pegu, regno Congitano, China. Cambaja, sylvis Æthiopiar, quod apud Leonem Africanum legitur. Advchuntur & ex Ægypto, ubi copiosum partum enituntur. Ex Hispania in Italiam deferri, non malè Cædanus scripsit. Delectatur crudis carnis & muribus sylvestribus. Romæ apud Cardinalem Galeottum carne pipionum alebatur. Comedit etiam dulciaria & oryzam cum ovis, in China, lignum dulce quod Comaron vocant, si id animal est, cuius Pigafetta in itinerario suo meminit. Adco cicuratos Romæ & Mantuæ vidit Scaliger, ut innoxie supra humeros ab hominibus gestarentur. Consul Florentinorum Alexandrie adeo mitem habebat, ut cum hominibus coludens, nasum, aures, labra, dentes sine noxa apprehenderet. Ab ineunte ætate humano lacte educabatur. Excrementum quod ex loco circa extremam abdominis partem intra fœmora, cavernis & angustis instructo dimanat, primò est album, teste Fallopio, progressu temporis sublutum, tandem nigrescens. Primis diebus hoc odoramentum grave est, namque mirandum in modum fe-

Ambros.
Hist. Di-
gn. l. 1. c. 33
Scalig. Ex-
erc. 311.

Rondelet.
Pharmac.
l. 3. c. 16.

Bellon.
Oder. l. 1.
c. 30.

rit: concretum & aëri expositum, suavitatem gratissimam acquirit. Nonnulli sperma animalis esse voluerunt. Colligitur cochleari argenteo, æreo, vel corneo, singulo quoque die drachmæ unius pondere. Majorem zibethi copiam fundit, si, antequam colligas, virgula exagiter, ut in iracundiam præceps feratur. Alii spontè certo anni tempore incallescere, & liquorem odoriferum è genitali ejaculari scribunt. Collectum in vase corneo melius & diutius quàm alio servatur. Sunt quidam Ulyssipone nobiles, quorum ex zibetho reditus, ad mille & quingentos aureos ascendunt. *Isfum* tam in Medicina quàm alibi habet. In Colica effectione granum unum umbilico inungitur, pane calido supra posito. A Crollio in vertigine & apoplexia commendatur unguentum, cuius compositionem & hic succus ingreditur, extr: matibus narium, temporibus, & verticilliis. In uteri suffocationibus pudendo affricatur. A dulciter scilicet bubulo, styrace liquida, & melle. Parantur ex eo pulveres Cyprii, saponis, aquæ, olea, essentia, suffitus, de quibus consule Ambrosium.

Isfml.
Colloq. 7.

CAPUT XIII.

De Lepore.

LEpus Isidorus dicitur quasi Levipes, ob currendi celeritatem, vel quod mollissimè propter villosos pedes incedat: aliis ab Æolibus Bæotius qui antiquà voce, animal hoc, *λεπες*, indigrabant, descendit. Dicitur autem ita quasi *λεπες περιδέρης*, quod lubricè eat, nec faciliè sit eum apprehendere, aut retinere. Scaliger tamen *λεπες*, & *λεπίπης* legit. Aliis Græcis dicitur *λαγώς*, *λάγνος*, *λαγώς* Atticis, *λαγός* Jonibus, ut Eustathius docet. Vocatur & *δαιπας*, à pedum villositate, *δραμαλός*, *δρίξ*, & *πρίξ*, sine dubio, à cursu celeritate. Cretenses Lepores *κακίνας* vocant. Albertus Leporem, Trochum Aristotelis interpretatus est. In *Descriptione* non est quòd immoremur, *Caput* habet breve & rotundum: *collum* angustum, rotundum, molle, oblongum; *aures* sublimes: *scapulae* rectas & laxas: *pellis* non carnosum: *spinam* teretem: *ventrem* depressum: *Crura* levia, quorum priora exigua intervallo distinguuntur, posteriora, infra genus instar literæ a divaricantur: *Corpus* denique totum flexile. *Interniores* partes si species, *auri* ipsi datum maximum: illis verò, qui circa Brileum, Thermen, & in Cherfoneo ad Propontidem vagantur, quique in Symino agro circa Bolbam versantur, duplex jecur, seu quòd revera tale sit, seu quòd adco fissum est, ut duplicati jecoris faciem repræsentet. *Oculi* sub angulo anteriori cartilago latior est: vcrminiforme corpus cerebello postremum: corpus concameratum in alios non

Isidor. O.
orig. l. 11.

Vulgo. de
l. d. l. 3.
c. 11.
Nomen.

Descriptio.

Plin. H. N.
l. 11. c. 37.

Zenocr.
De anat.
p. 309.

Aristot. de
partib. ani-
mal. l. 3. c.
15.

Lacus.

Ovid. l. 2.
de arte
mandi.

Aristot. H.
A. l. 8. c. 19.
Vicia.

Bergus.
Cynogel.
l. 3.

Generat.

Athen. Di-
scipul. l. 9.

Sexu.

observatum: os auriculæ tenue pellucidum-
que ut felis. Inter animantia dentata, uni-
cumque ventrem habentia, solus coagulum
obtinere. Reperiuntur passim, tam calidis
quàm frigidis regionibus. Ex Lybia albos
delatos reliquit Pausanias. In insula Indica
Mazzua dicta, tanta ipsorum copia, ut ab
incolis passim interimanantur, si Ferdinando
Lopezio credimus. In Atho quoque monte
tot, ut Ovidio in proverbium abierint. In-
colunt tam culta quàm inculta, ista tamen
præcipue, quæ à venatoribus non frequen-
tentur. In Ithaca non esse, nec vivere illatos
prodidit Aristoteles. De *Vicia* leporum ita
prodidit Bergus:

*Decerpunt latè surgentia gramina campi,
Et culmos segetum, & fibras tellure repositas
Herbarum, & lento morsus in cortice
figunt.*

*Arborum, atque udos attendens undique li-
bros;*

*Nec parvus strato pomorum, aut glandis
acerbum,*

*Aut vitia, aut milio, aut proceræ frondibus
ulmi,*

*Præcipue grata sylvestris gramina menthe.
Quaque colunt rigui in culta sylvestria val-
les,*

*Et vagæ ferpillæ, & pulegi nobile gramen
Percipiunt.*

Commiscentur aversi, ut omnia animantia
quæ retrò urinam mittunt. Solvuntur quo-
cunque tempore anni in libidinem: Xenopho-
n tamen & Pollux verno potissimum
tempore congregi statuunt. Post primum
congressum superfætat, ut verè Poëta scrip-
sit.

*Proliu amans, gignit fetus, lætisque te-
mellos*

Dumque superfætat, dum parit, usque coit.

Non est ergò mirum, catulos prægnantes in
dissecto lepore inventos, quod apud Æliam
legimus: nec mirum, Astypaleam ex
geminis leporibus, tempore Antiochi Go-
nata, brevi tempore, tot leporibus fuisse re-
fertam, ut intra annum spaciū plures sex
millibus caperentur, ut apud Athenarum
legimus: totamque Geronem Scarii maris in-
sulam olim leporibus vacuam, intra breve
tempus, à prægnante lepore, factu occupa-
tam fuisse. Enituntur in locis nemorum se-
cretioribus, nunc duos, interdum tres, ali-
quando quatuor catulos. *Sexum*, si optime
agnoscas, si consideraveris, feminam esse
capite oblongiore, corporaturà crassiore, a-
ribus oblongioribus, & pilo dorsi leuco-
phæo, ad nigredinem vergente, canibusque
persequentibus semper suam regionem cur-
rendo circumambire, & per eundem locum
pluries transire: marem verò humeros habere
rubentes, in quarum medio pili oblongio-
res, observentur, caput brevius & obtusius,
pilos barbæ & palpebræ longiores; aures

breviores & latiores, canibus persequentibus
recto itinere se committere, & quando-
que ad decem millia passuum currere. *In-*

micitæ gerunt cum aquilis, corvis, muste-
lis, vulpibus & canibus. *Prænot* ad septen-
nium. *Ætas* ex cavernis vel potius fissuris
secus foramen excrementorum colligitur, si

Archelao & Alberto credendum. *Foram*

habent acutam. Philomela author gentium
appellat. Ad *Naturam* pertinet videndi fa-
cultas eximia: nam dum dormit oculos aper-
tos tenet: auditus acerrimus: nam & ad le-
vissimum foliorum motum concitatur & fugit:

Utitur etiam auribus tanquam incita-
mento ad cursum, quibus eundem dirigit &
moderatur. Dormitantes, ne cavernæ loc-
cus deprehendatur, illic illuc discurrentes,

vestigia primo disturbant, tandem magno
saltu in cavum proiliunt, ubi decubentes,

fæmen ilibus subijciunt, cruribus prioribus
ut plurimum junctis, & auribus super utrum-
que humerum demissis. Cavernis egressi,

libentissimè serenis diebus apricantur. Lo-
ci natalis tam sunt amantes, ut nullum pere-
grinum admittant. Facile cicurantur, & ni-
mis pinguescunt, intereunt: at levitadâ oc-
casione vincula effugiunt, & ad pristinos
mores redeunt. In sylvis rarò pinguescunt;

fortè quòd sibi metuunt. Ad *ingenium* spe-
ctat, quod hyme impendente cubilia in lo-
cis apricis constituunt, æstate ad Aquilonem
cubant: quòd ad pabula longinqua profici-
suntur, ut longo cursu exercitii, pedum ce-
leritatem firmant: quòd, ut venatores fallant,
per flexuosas incedentes vias, frutices om-
nes evitant, ne pili isdem affricati, odorem
canibus prætereuntibus præbent: quod ubi
segnes ad persequendum canes vident, lento
gradu properant, ubi urgere, citatissimo
cursu feruntur: quòd denique à venatore
agitati inter glebas, quæ sunt ejusdem secum
coloris, ingeniosè latitant. In *Cubis* eos Jude-
is gustare nefas: at apud gentiles, postquam
ab Attalico Cydonienſi ad epularum appar-
atum deducti sunt, in deliciis semper fuere,
adèò inter martyras caro leporina ponere-
tur, formositateque vultus conciliare crederetur.

Ideò cerè Alexander Severus, ut in
Lampridio legimus, singulis diebus come-
debat, & aliquod hujus vestigium apud
Martialem ad Galliam habeamus. Cate-
rum cujus sit caro hæc temperamenti, non
est quòd multis disquiramus; sola distin-
ctiones confici poterit. Bimestres, tri-
mestres, & ad summum semestres, opti-
mi sunt succi, & facili concocionis. An-
niculi & adulescentes crassum sanguinem ge-
nerant. Visi tamen venatores, quorum quo-
tidianus leporina cibus, qui taneum abest
ut macore distraherentur, ut etiam læticia per-
funderentur. Quod autem Cato, Censori-
nus oleribus & carnibus leporinis agrotis
ali volunt, de catulis fortè intelligendum
est.

Inimicitia.

Ætas.

Foram.

Natura.

Ingenium.

Martialis.
Epig. 10.

Bonjerri.
l. 13. de
canis.

recens natus & adhuc impilis, *liberis*, *labris* & *lauris* appellatur. Hermolaus in Dioscoridem *Adapū* nomine indigitavit, fortè à vocabulo *adamo*, quod rem quæ minime potest consumi denorat. Fecundissimi enim sunt. Erotianus *Αμασιν* vocavit, quoddam annonæ penuriam faceret. Circa *Descriptionem* non est quod laboremus. Notissimum enim est animal. In seßto sequentia Severino sunt observata. *Musculus* omnes abdominis inter duas peritonæi tunicas dispositi, firmè ipsis adherentes. Intestinum rectum satis exile. *Cor* exile: *hepar* magnum, renes magni, *lien* oblongus magnitudine respondens parvæ hirundini, gallinacei: *mesenterij* figura cultri calcearii cum manubrio lato, medium inter latas fibras hepatis. *Pancreas* figura parum varius à fustulo, simillimus verò muris & gliris. *Cystis* exigua affixa hepati. *Cecum* uno palmo vulgari & amplius magnitudine respondens communi pollicis cellulatum & cum appendiculo trium digitorum aut amplius satis exili. Processus *lumbarum vertebrae* longiusculi, quos intercurrent insignes interni musculi. In insula Ebuso generari negat Plinius, at alibi plurimi reperiuntur, in Germania nempe. Gallia, Italia, Mauritania, Moscovia, Polonia, &c. Scallig. circa Mosaiscum Moscovitarum oppidum innumeram cuniculorum multitudinem ponit. Maximus tamen eorum in Hispania provenit. Balearibus infutis. olim devotaris mellibus non vulgarem tamen attulerunt. Apud Zelandos quoque in ipso Oceani aditu, immensa vis cuniculorum conspicitur, quæ post solstitium brumale tota Brabantia alitur. Vescuntur gramine, trifolio, brassicâ, lactuca, cichoreo, rapum putaminibus, pomorum corticibus, & bacis lauri inprimis. Sanguine humano citissime pinguescunt: sed ab omni humiditate abhorrent. *Semestres* vel potius anniculi congregiuntur: & singulis mensibus in calidis regionibus concipiunt. Nihil à quodam eorundem altore accepit, feminas binos & ternos enixas, post quatuordecim dies iterum toridem peperisse. In Germania tamen & Italia brumali tempore rarè eniuntur. Quinos & ad summum novenos in lucem edunt. Nonnulli in hoc animantium genere, tam marem quàm feminam parere fabulari sunt. Femellæ per spacium unius diei supra viginti lac catellis præbent. Si quis eos manibus pertractet indignantur, & vel deferunt, vel lædunt, vel etiam interimunt. Mares etiam libidine stimulatī factus enecant, & inprimis, si feminæ liberis nutriendis intentæ, eos refugiant. *Naturam* & *Ingenium* sequentia detegunt. Saltu caprum evadunt. Locum, si quid in eo periculi fenserint, deferunt: migrante verò uno, reliqui quoque gregatim abeunt. Ruminare compertum est. Sibi invicem aliquando ita æmulationis

studio infesti sunt, ut alter alterum quandoque auribus, quandoque pedibus mutilent. Facile tamen mansuescunt. Observavit Cardanus quendam qui canes ultro persequeretur. Terram assidue fodientes, specus multifores sibi parant. Quare M. Varro reliquit, in Hispaniâ non inelcere oppidum in loco arenoso ædificatum, adeo à cuniculis subratum fuisse, ut incolæ aliò migrare coacti fuerint. Ex cuniculis nonnulli manè & vesperi egrediuntur, nec longè ab iisdem abscedunt. Foveas in quibus stabulantur arenâ cooperiunt, ne à transeuntibus deprehendi possint. Caro cuniculorum tenerior est leporina, juniorum inprimis. Primus, Hispanus quidam in escam mensis apposuit. Circures in Hispania concemuntur, quod nutrimenti saporem concipiant, Agrestes in deliciis habentur. Durantes primò elixari jubet, post herbis odoriferis & pinguedine suilla confici. Quantum ad *Medicinam*, pinguedo nervos mulcet, & nonnullis urinx affectibus prælo est. Adhibetur combustus ad curandam symachem, à Marcello, de quo vide Ambrosinum. *Differentia* cuniculorum à colore, magnitudine, Extis & Loco sumuntur. Coloris ratione, sunt albi, nigri flavi, cinerei, variegati, candidi, nigri, vel rutili maculis stellati. Magnitudo si spectetur vidit Valerianus Veronæ apud circulatorum nostris quadruplo majores, & mirâ corporis obesitate. In Betica Plinius geninis extis esse putat. Quantum ad locum sunt animalia quædam in India, Utix dicta, magnis foricibus similia, & cuniculis æmula. An à Thracicis & Macedonicis cuniculis differant, quas Scaliger leporino pilo, brevioribus auriculis, corpore crasso, & compacto, cauda longa & ad sciruinam accedente descripsit, iudicandum lectori relinquo. Alii mures Pharaoni, squidam Indicos lepores vocant. Ex Indicis cuniculis sunt etiam illi, quos *Porcellos Indicos* nominamus. Magnitudine sunt cuniculi nostris, sed cruribus brevioribus, cum digitis senis in pedibus anterioribus, & quin in posterioribus. Dentes iis ut in muribus: cauda nulla: rostrum acutum: aures parvæ & rotundæ, & setis potius quàm pilis vestiuntur. Vox nonnihil ad grunntum procellorum accedit. Vescuntur omni herbarum genere, fructibus, pane & avena. Multorum erpe mensium spacio sine aqua aluntur. Femellis septenis vel novenis mas unus sufficit. Ritu cuniculorum superfatat. Hyeme quoque carulos non cecos ante sexagesimum diem eniuntur. Duo mares præteritæ femina præstantur. Adjecimus & alterius cuniculi Indici iconem. Nierembergius novem cuniculorum Indicorum species facit. Prior, inquit, est *Pachis*, seu Hispanicus, si in pinguibus versetur agris; non minus jucundam præstat quàm apud Hispanos alimoniam.

Secun-

Distingui.

Zoonoz.
Dieroz.
p. 117.Filius.
Carol. Sc.
phan. Agr.
cuc. l. p. c. 1.

Generatio.

Natura &
Ingenium.

17m.

Defor-
ta.Nieremb.
H. E. l. p.
c. 6.Nieremb.
H. E. l. p.
c. 7.

Secundus est *Elizastotli*, seu candens pectus. Tercius *Cuistatepotli*, seu brevis caudæ. Quartus pertinet ad Peruinos vocatur *tocantochilli*, talpæ Mexicanæ (quam tucam vocant) figura. Quintus *quauchtochli*. Sextus *metochli*. Septimus *casatochli*. Octavus *cuistatepotli* aliter. Ultimus verò ac novus à rubeo fulvoque colore, quo variat, nuncupatur *hapastochli*. Omnes formæ nonnulli inter se distant, ideò diversis appellantur nominibus. Nutrimentum nostratum alimento est infuavius ac durius. Hæc ex manuscriptis Doctoris Francisci Hornandi. Labet adjicere alterius scripti sententiam de cuniculis Hispaniolæ. Erant inquit Anonymus auctor, cuniculi formæ & caudæ marinæ, licet aliquantulum minores quam Castellani cuniculi. Caro idonea & jucunda. Degunt inter herbas & in montibus non sub terrâ. Quatuor eorum species: quidam quem didi, in majores & duriores, alii utiæ, alii mohas, alii curies, hi parvuli, delicatiores & salubriores. Huc pertinent *Fiscacha*, cuniculi genus, quod fere imitetur prolixitate caudæ. Amant nives quos ibi etiam inquit gula. Pilus olim gratus, in precio & usu.

CAPUT XV.

De Sciuro.

PRIMUS qui hoc animalculum Sciurum vocavit, Oppianus est, qui Antonini Cæsaris temporibus vixit. Nomen videtur à *sciud*, id est, umbra, & *scæ* caudæ, quod sibi caudæ umbram faciat, sortum. Dicitur & *sciur* & *sciurus*, forte dō *sciurus* flectendo, quod clunibus insidens caudam supra dorsum flectat. Quidam *sciurus* nominavere: quod nomen gliri proprie competit. Latini communiter vocant Sciurum: quidam *Nitelum*, ut in Glossographo vetere extat, à nitendo, quod in scandendis arboribus nitatur: Vincentius *Pisclum*, Albertus etiam *Spiriclum*. Belluacensis *Sciurulum* à currendo. Ex murigum est genere. *Dentes* inferiores longiores habent: & cæcum intestinum quod ventriculo magnitudine respondet. Ubique ferè reperitur: maximè tamen in tractu Septentrionali, ubi colore pulchriores sunt. Pomis, castancis, nucibus avelanis, faginis, pineis, glandibus etiam vescuntur: & tempore æstivo cibos pro hyeme in cavernis condunt. Tempore verno coeunt: & inter altissimos arborum ramos ex bacillis & foliis arborum nidos sibi construunt. Catuli post tertium vel quartum diem nidum deserere dicuntur. Tres vel quatuor simul pariunt. *Naturam* & *Ingenium* in eo ostendunt, quod instinctu quodam naturali priorum pedum ministerio pro manibus utuntur: quod aliquando ita circulantur, ut scuriliter ganniant: quod dum gradiuntur caudam post se trahunt, sedentes

supra dorsum eandem erigunt, & in saliendo ab eadem tanquam ab ala adjuvantur: quod in solis ardoribus se eadem innumbrant: quod amnestranatur, cortice consensu, eadem pro velo utuntur: quod denique tempestate prævisâ, obturatis unde spiraturus est ventus cavernis, ex altera parte fores aperiant. Apparantur à quibusdam in cibis: apud Vellejos populos inter lautitias censentur. Adeps emollit, & in aurium dolore mirum in modum à Galeno commendatur. Dentibus præstigiatores in prædicendis futuris utuntur. *Differentia* à colore & loco mutari placet. *Colorem* si species. In Germania intra primum ætatis annum nigri sunt, cum adolevere rubent. In Polonia leucophrum colorem cum rutilo admixtum habent. In Russia cinerei toti conspiciuntur. In Podolia tradente Cromero, vagantur animalia sciurorum magnitudine, quæ in cavernis degentia, variis & maculosis pellibus insigniuntur. Quorum ad *Losa*, sunt Sciuri qui Mutes Pontici & à colore varii dicuntur, sunt Getuli. & Indici. *Atus Ponticus* à Ponto ita dicitur Aristoteli & Plinio, quod ex regionibus circa Pontum olim ad usum & vestitum petebatur. Matthiolus videtur *Murum Læticum* nuncupare: alii Venetum vocant, Poloni Popeliza. Est in candido cinereus, nec adeo amplam caudam ac sciurus vulgaris gerit. È jodem cum sciuro naturæ. Tempore hyberno profundo somno opprimitur. Sunt alii in dorso magis cinerei, alii magis rutili. *Genus* mixti est coloris ex rubro & nigro, ab armis ad caudam per latera & dorsum, alba & fusca lineæ alternatim certis distinctæ intervallis elegantissimè depingunt. Minor est paulo vulgari sciuro & aures habet demissas, capitiferè æquales, orbiculares, & per cutis superficiem de ductas, in longum caput rane capiti assimilatur. *Indicorum* sunt quinque vel sex species, de quibus ita Nierembergius. Prior Quauhthecalloel species dicitur *Tilitus* live *Tilitotegutillum*, cognomine sumpto à corporis & caudæ colore, nempe nigro, & à pinibus quas incolit. Vescitur pomis quæ ex arboribus decerpit, in earundem cavitatibus reconditis servatisque in hiemales alimonias, ubi etiam sobolem educat, & nihil non abrodit. Versutus est, passerum voces sonat, & caudam, qua se totum aperit, lanigeram gestat. Miscet facili operâ, & quibuslibet alitur nutrimentis. Dum comedie, posterioribus insinist pedibus, ac ori cibos admovet prioribus, attollens, majori ex parte caudam, aut corpus eadem, nisi in cursu regens, tunc enim protendit illam. Iras ejusdem pilos erigit. Adjunguntur eorum pelles interius vestium partibus, caloris conciliandæ atque ornamenti gratia, supata ad eum modum hiemalis rigoris severia. Secundus *Quauhthecalloel*. *Quapachli* aut

Pp.

Hoyes 113.
de re cibis.
c. 19.

Differencia

Ambrosin.
de Dign.
Verg. l. 1.
c. 17.Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 14.

Cortic-Oleogvilus, à luteo alvi colore dictus, in duplici ferè crescit magnitudinem, alboque, nigro & fusco colore promiscuè tegitur, si ventrem excipias, qui pallens est, aut fulvus, quemadmodum attigimus, & caudam gerit prælongam pilosamque, qua se interdum operit. Vivit in terræ foraminibus & antris inclusus, in quibus etiam educat prolem. Vescitur Indico frumento, quod ab arvis raptum in hiemem recondit. Versutus est velut & reliqui, nec unquam cicuratur, aut congenitam deponit feritatem. Tertius *Techalul* dictus, caudam ferè depilem gestat, ac brevior, nec dodrantem vincit longitudine. Non cicuratur, sed semper mordet atrociter, & corrodit ablata omnia. Fusco & candenti colore promiscuè tingitur, & posterioribus quoque innixus pedibus, oblata edit alimoniam, sed præcipuè mazii spicas apprehensas anterioribus. Oculi sunt magni, fillos cum cæteris partibus confersa. Vivit in antris, quæ unguibus faciliè excavat, conspernitque lana, gossypiove & quovis alio stramento molli, ac passeres voce imitatur. Quartus *Thalmsul* dictus, spithameus est, caputque & oculi habet pro corporis amplitudine maxima: caudam vero longam pilosamve, & linceis albis, fuscis ac nigris interstinctam, qua se eodem quo alii modo tegit. Color totius corporis varius est, & aliquando in fulvum inclinans, cætera præcedentibus similis. Quintus dictus *Quimichpatlan*, seu mus volans, fusco pilo nigroque promiscuè tegitur, qui propè brachia ac crura prolixior est, ac parvarum volucrum forma, cujus gratia tanta celeritate in has & illas arbores sese vibrat, ut volare dicatur. Est autem cæteris minor, parvo & murino capite, magnis auriculis, nec alia quam cæteræ horum animalium differentie utitur alimonia. Caudam ejus usitam ac redactam in pulverem, & in corpus sumptum, ajunt parientes juvare. Est & aliud genus *Tsaltschalest* vocatum, cæteris forma simile, prolixitateque & lanuginosa cauda; capite, collo & clunibus desuper fulvis; cauda per alterna intervalla cyanea, subalbidaque, sed fulvis distincta linceis, cætero corpore subalbido, unde nomen habuit.

CAPUT XVI

De Glire.

Ambrosius.
de Dign.
V. p. 1. l. 2.
c. 29.
Nomen.

Glirem à pinguedine nuncupatum putavit Isidorus. Gliscere enim, crescere & pinguescere significat. Tota is hyeme in cavernis degit & pinguescit. Græcis dicitur γλῆρις, quod antiquioribus addito γαμμα, γλίρις, unde forte glis. Vocatur ita, seu ab ὄλῳ, quoniam in sylvis & locis apricis degit: seu ab ὄλῳ quod in arborum foraminibus per integram hyemem circumvolatus &

foporatus maneat. Alii λαγύριον quasi leporem dormientem vocaverunt: quidam μωλῆν, quasi rictum in comparatione ad albos mures magis acutum habeat. Est rostris, ut dixi oblongiori, acutioribus auriculis, caudâ non æquè villosâ, ventre medio magis protuberante, quàm in scuro. Latere & tergo cinerei prorsus coloris, quamvis subrussi aliquando in ventre capiuntur. Non tantum in sylvis, sed & sub tectis rusticis stabulantur. In Hibernia non haberi proditur vulgo, nec alibi in illis ædificiis quæ ex lignis Hibernicis structæ sunt, quod me,

Dignus.

Lam.

Glu.

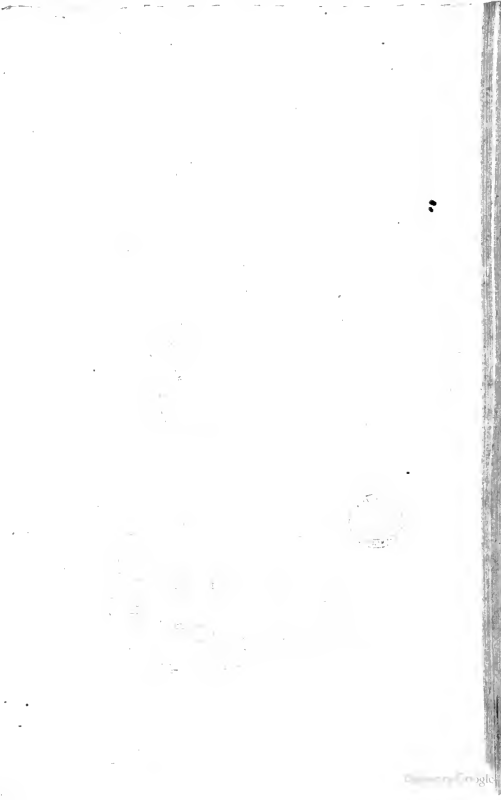
salsum, experientia docuit. In montibus conterminis Goriciensi agro, & in Alpibus Carniolæ, Carinthiæ, & Stryiæ, maxima illorum fœtura. Vescuntur glande fagine, micibus regis, pomis, & alius. Poma tamen edere quidam negant: aperire duntaxat, ut nucleis fruantur. Quantum ad *Naturam* & *Ingenium*, hyeme in cavis arborum stertendo pinguescunt: & tam altum trahunt somnum, ut igne vix revocari possint: imo dissecti tanquam mortui jaceant; nec citius membra moventur, quam in aquam ferventem coniecta fuerint. Æstivo tempore congregiuntur, & autumnis suos fatus edunt. Parentes senio confectos insigni pietate nutriunt. Murium ritu, ædes ruinosas, trimestri etiam spacio, antequam collabuntur, deserunt, quod earum compagem sensim dissolvere præstant. Senectus hyberna quiete finit, cum tantummodo sextum ætatis annum excedant. Omnes aliquando ejusdem sylvæ congregantur, & si aliqui monte vel flumine discreti ad eos accedunt, præstantur invicem. Aliquid venenati habere, constans authorum opinio: vulgatumque in cauda illud hæere, urinamque super partem aspersam, illam usque ad ossa putrefacere, vulnusque insanabile reddere. Epiphanius fatetur à vipera excarnari, & nutrir, sic venenatos reddi, scribit. Q. Scavrus primus in sumptuosius cenis carnem glirum apponi jussit. Apud Romanos in lautitiis habebantur, hinc & glirariorum constructio. Optimi à mense Octobri ad Januariam censentur, quod tum valde pingues sint. Durantes juniores in cibis commendat. In *Medicina*, invenit quoque locum. Carnis esu bulimo laborantes liberantur. Pinguedo ad conciliandam somnum plantis pedum inungitur. Excrementa in liquore aliquo pota calculos discutiunt: eadem cum aceto & rore marino alopeciam sanant. Cinis combustus ad claritatem oculorum prodest, si Plinio credimus. Sunt aliquot eorundem genera. Est, Bruyerino referente, apud Alobroges, Sabaudos, & agro Tarantefio, animal quod saxa rupesque incolit, magnamque anni partem dormiendo consumit, in cibis gratissimum. In Orientalis Indiæ tractu quodam sunt Ne-

Nomen &
Ingenium.
Aristot. H.
l. 2. c. 17.

Fila.

Diferencia

fren.

Glirer Ratten

Mures
Mause

Mus arvensis
Feldmaus

Sciurus
Eichhorn

Yabouani

Mus arvensis
Spekmaus

Talpa Melkvorff

M. arvensis
Grosse Feldmaus Spekmaus

frendis magnitudine, qui domos subruunt, & muros perfodiunt. Ibidem sunt alii pilo rubicundo, odorem moschi spirantes. In Chiapa est animalculum, cuniculi magnitudine, gliris formâ: prolem dorso vehit, cum victum queriat.

CAPUT XVII.

De Muribus:

ARTÍCULUS. I.

De Muribus domesticis,

Nieremb.
H. E. L. 9.
c. 77.

Ambrosius
de Dign.
Viv. L. 1.
c. 30.
Nomen.

Descriptio.

Aristot. H.
A. 3. c. 4.
P. 1. H. N.
L. 1. c. 37.

Severin.
Zoonomia
Democrit.
p. 333.

Mures in Domesticos, Agrestes, Avellanarum, Araneos, Alpinos, & Aquaticos dissecimus. *Domesticus*, Latinus Mus, Ratus & Sorex, dicitur. *Mus*, à Græco *μῦς* descendit. *Ratus* majoris nomen est, à rependo vel rapiendo Græcis nuperis *ῥῆς*. *Sorex* vel à sono, quem in rodendo edit: vel quod in modum serræ res præcidat: aut quod ex putri ut plurimum materia nascatur. *μῦς* enim apud Græcos putridū significat. Apud Græcos plurima occurrunt nomina: *Mῦς*, unde mus, dicitur communiter. Scholiastæ Nican dri lingua *Ἐολικά μῦς*, quoniam rostrum suillo perquam simile habet. *ῥῆς* & *Ἡεσυχίο* & *Varino* *ἄργυρος* & *Thracibus* *λαγυῖς* aliis. *Descriptio* externarum partium non opus est aliquâ Aristoteles & Plinius quantum ad interiora cor maximum habere, scelle aliquando carere retulerunt. Alibi apud eundem habemus, in folis cornutis animalibus, astra tantum parte dentatis, quibus dasy podes, vesperiliones, & mures utrinque dentati adduntur, inesse uterum acetabula habentem, & potissimum tempore, quo fixus in utero continetur, à quibus per media vasa pendet embryo. In iisdem à M. Aurelio Severino sequentia observata sunt. *Auricula cordis* de extra longe major est sinistra, inquit, & illa nigra velut cruor. Ad officium ventriculi superius processus quidam circularis revolutus in seipsum, parte quâ ventriculolum respicit, similitudinem habens avis, qui collum & caput in pectus reflectit & condit. *Pena cava*, ubi primum ab epate exurgit, amplo suo initio, mox verò exilior & perpetuò æqualis ascendit. Cecum habet intestinum figuram habens ventriculi suilli, magnitudinem & circumferentiam paulò minorem. *Testes* habet non minores pullo vel grandiusculo omnino, aut magno ad corporis rationem. Credo etiam, addit, epididymida descendere inferius quàm ipsi conditi testes, estque dexter venosior quàm sinister. *Ren* dexter vicinior cavæ quàm sinister. *Ventriculus* qua proximè terminatur, cartilagineum & trisido acumine compositum, ni fallor, reliquum duobus nervis. Glandulosa habet proflatas ad vesicæ vicem insignes. Diaphragma media sui parte pellucidum, oblongum & rotundum. Te-

stium systema ibidem vide. Disscuit idem aliquando & murem pregnantem. In eo uteri cornu dextrum quatuor fetus continebat, in sinistra duos, sua unicuique placenta rotunda ante umbilicum disposita contestaque. In Pario insula nullas esse scripsere quidam: in Scotia circa castellum Slani, major si importetur interit, si Hæctori Boëtio credimus. In Peruana quoque olim, nulli: ex Hispania cum mercibus delati sunt. Frumento, leguminibus, pane & carnibus vescuntur: sæpe carpas & allia degustant: ex pluribus caseis opimum. Sorbent quoque vinum, & lambunt oleum. Fame impulsu, in seipsos sœviunt. Fœmina sæpe solo salis linctu implentur. Ideo Plinius generationem eorum lambendo constare dixit, non coitu. Coire tamen certum, & unico partu, plures catulos eniti. Ex una genitos CXX. tradiderunt: apud Persas verò prægantes & in utero parentis repectas. Generantur & ex domorum ac navium foridibus. Hanc legimus in India Orientali vermes quosdam instar digiti crassos, ex putri materia in arundinibus nasci, quorum alii paulò post in papiliones, alii in mures degenerant. In nonnullis quoque Joniæ civitatibus, ob Mæandri fluminis inundationem, tanta copia murium teste Pausania orta est, ut incolæ aliò migrare coacti fuerint. Ex putri natos non generare, & si generant, vim prolificam in silis cessare, Cardanus prodidit. *Fœcem* Homerus per *ἰελαδον* expressit. *Antipathiam* exercent cum elaterio, scilla, colocynthide, manfella, accipitre, selibus, &c. *Sympathiam*, cum majorana ad cuius radicem in morbo confugiunt & cum suisbus. Muris enim jecore in sic subus dato, nullo edico grunnitu porrigentem sequuntur, huiusque experimenti periculum Pigerius Valerianus Patavii fecit. De *Natura & Moribus* hac pauca occurrunt. Acris, nempe, esse auditus, & lumen noctu odio habere, quod oculorum aciem perstringat: in officinis aurariis & ferrariis micæ metallorum devorare, & sine dubio concoquere. Theophrastus apud Plinium auctor est, in Gyaro insula cum incolæ fugassent, ferrum quoque rosissse eos, id quod natura quadam & ad Chalybas facere in officinis ferrariis. Aurariis quidem in metallis, ab hoc alvos eorum excidi, semperque futurum idci prehendi: Urina alicui parti aspersa eandem erodit, si Arnoldo credimus. Plures in aquam delabentes, murus inter se caudas muruo tenent, ut uno exeunte omnes evadant. Albertus in inferioris Germaniæ partibus murem se conspicuum tradit, qui muti sui magistri candelam tenendo lumen ministrabat. *Differentiæ* magnitudo, color, pilus, odor, & locus suppeditant. *Magnitudinis* si habeatur ratio, Aristoteles mures in Arabia foricibus longè majores scripsit. Viaticus in Orientis partibus vulpibus parcs. Americus

Leac.

Caban

Generatio.
P. 1. H. N.
L. 1. c. 49.
Aristot. H.
A. 3. c. 37.

Antipathia
et
Sympathia.

Natura &
Moribus.

P. 1. H. N.
L. 1. c. 57.

Differentia.
Aristot. H.
A. 3. c. 38.

in insula quadam maximos invenit. Quantum ad *Colorem*, albinus sunt plerique alunt tamen & cineres: alii etiam nigricant, alii ex fusco ad rufum tendunt. Vidit Gesnerus albusissimum in Germania mense Aprili caprum, rubicundis & prominentibus oculis, barbâ mulis & oblongis pilis hirsuta. Vidit & Scaliger alium, oculis igneis, & candore insignem. Albertus quosdam albos, eosque salacissimos, & in quorum excrementis albi lapilli inveniuntur, reperiri scribit. Si *pales* attendamus, molliores alii habent, duriores alii, & fetarum instar. Plinius in Cyrenaica regione, *Alanus* apud Aegyptios pilis crinaceorum acutis indutos inveniri produnt. Apud Herodotum, *iziris* genus quoddam murium legatur. Si *odorem*, jucundi odoris à quibusdam excrementa deponi, Ruellius author est. Est & in Italia genus quoddam; quod Moschardum dicitur. *Ratunem* loci si spectes, vidit Bellonius, hofcyami femine tantummodo vichantem, dorso cinereo, ventre candido, corpore oblongo, cauda proluxa, & ore mucronato. Apud Scholastem Aristophanis sunt *exanthos* dicti. In Cappadocia apud Varinum quoddam genus *oxys* vocatur.

ARTICULUS II.

De Muribus Aquaticis.

Mures sylvestres rusticam vitam ducunt. Servius Nitedulus, Marcellus, mures subterraneos nominare videtur, quod terram pedibus fodiendo, cuniculos sibi faciant. Graeci *ἀγρῆς* si per culta vagantur, *ἀγρῆς* si per nemora, vocant. Nullibi eorum major copia, quam in Aegypto. Juxta Thebaidem post Nil inundationem, sole humum calefaciente, variis in locis ex terra hiatu innumeri prodeunt. Bellonius inter Gazara & Belba tantam multitudinem vagari scribit, ut nisi ab avibus Perenopteris devorarentur, omne seminum genus abligurirent. Vorant lupulorum, pastinacæ, & omnium leguminum radices. Cinare maxime expetunt, A. 1271. adeo depopulati fuere frumenta, ut magna exinde annonæ caritas subsequeuta fuerit. In Boreali regione, sub nivibus licitantes, vermibus, Cardano prodente, vefcuntur. Gignuntur in quibusdam locis, post repentinos imbres, aut fluminis inundationem. Muris pars anterior confpicitur formata, posteriore informi. Aliquando & ex femine propagantur. Ex Aristotele habemus, accidisse ut eum agricolæ pridie metendum statuerint, postridie totam segetem à muribus consumptam invenirent. Caleni vidimus, inquit Niphus, quod unicâ nocte totum campum segetibus maturis refertum, mures agrestes absumpserunt. In Cantabria quidam accepta merce de mures venabantur. Aëoli & Trojani, mu-

rium agrestium abundantia vexati, Smynthio Apollini sacrificarunt. Aliquando ex cuniculis egredi, eosdem sub terra superficie struere, & hepialio apertos mox reparare: hæcos, ad chondrillam confugere, naturæ ipsorum est. Reducuntur ad eos plurimi, *Diferencia*. Inprimis autem *Atus avellanarum*, *araneus*, *Alpinus*, *equaticus*, & *Coryphæus Nierembergi*. Nam de loricibus, qui etiam in extremo villosam gerunt, & præter alios strident: nec non bestiola Olao *Leem* dicta, quæ per repentinos imbres de caelo decedit, & donec herbam renatum gustaverit, vivit: nec non mure Napelli, quem napello vivere Matthiolus scribit, non est, quod dicam. *Atus avellanarum*, quia quibus Plini forex est, aliquibus mures corylinus, duplex est, *Major* nempe, & *Minor*. Illum Gesnerus vivum aliquot dierum spacio nutrit, & refert formâ & magnitudine ratto a simili, colore murinum per tergum & per latera magis rufum, præsertim verò in capite habere, auriculis magnis glabris, & ventre candido præditum esse: pedibus esse rubicundis, caudâ totâ hirsuta, oculis majusculis eminentibus nigerrimis, barbâ partim alba partim nigra: ab eo denique animal domesticorum odorem emanare. *Minor* Albertus rubicundi coloris esse scribit. Estque vel odoratus tior, Moschardinus Italis, vel inodorus frequentior. Quidam *Luciolum* nuncupant, quod illius oculi maxime incidi esse videntur. Valde est muri araneus similis: nec fortè à mure peregrino Hieronymi differat. Nidificat inter ramos Coryli, vel Eupatorii Avicennæ Cannabine nuncupati. Nidi forma ab Ambrosino exhibetur. Tam cavernas arborum quàm terre lapidula incolit, inque iis murebus avellani vefcitur. Quidam à fine autumnus ad initium veris dormire, & quidem continuo scribunt: alii & ex his qui nutrire, interpolato somno corripit. *Atus araneus* à figura nomen muris, ab agilitate, (super tencum solum, vel aciem gladii impunè ambulare potest) aranei accepit, si Sipontino credimus; si Gesnero, à venefica facultate, ut piscis quidam araneus vocatur. Græcis est *μυρῖλη* vel *μυρῖδλη*. Muscula eum multò minorem, colore ad cinereum declinante, & dentibus tenuibus Aetius prædicat: brevem & gracilem quidam Albertus, rostrum verò longum & acutum Matthiolus ei attribuit. Oculis in comparatione ad totum corpus tam pusillos habet, ut Plinius eum obreusa acie præditum crediderit, & Nicander *μυρῖδλην τριφλήν*, Vegetius murem carum appellaverit. Colore est partim fusco, partim rufo, cum albo ventre. Rostrum habet porcinum, pilis refertum, caudam in comparatione ad alios mures duplo minorem. Dentes Ambrosinus ita describit. Dentes, inquit, quos in illo mure conspeximus, anterior-

Scalp. Ex. 19

Alban. H. A. 19. 16

Ruell. Hist. Plant. 14

Ambrosin. de Dign. Vesp. L. 1. c. 11. Nomen.

Alban. H. A. 19. 16. Locus.

Cicero.

Celsus. de Mor. Vener. Genitalis.

Ambrosin. de Dign. Vesp. L. 1. c. 11.

res in utraque mandibula duo erant exerti; inter maxillares nullus locus extabat vacuus, sed omnes continuati: maxilla unicam tantum habebat punctum longiusculum. Secundus: omnium minimus tria habebat puncta, adeo exigua ut visum omnino effugerent: Subsequerantur maxillares quatuor: quorum priores tres majores dividebantur in tria puncta: quarti vero punctum adeo perexiguum erat, ut difficulter videretur: quatuor tamen asperitatibus aliquantulum eminentibus insigniebatur. In oris parte inferiori, præter quatuor ductos, cæteri sunt sine ullo spacio continuati. Quocirca omnes numerum vigesimum quartum explebant. Ultra Apenninum non haberi attestat Plinius: at secundum Marthiolium in universa Italia, & præcipue in Tridentino agro, Germania quoque habentur. Hyeme in stabulis versantur: æstate hortos & loca siccis bubulo repleta frequentant. Vescuntur herbarum radicibus: sed carduos præcipue esculentos, magno agricolarum detrimento, devorant. Gesnerus, cadaveribus quoque vesci audivit. Vencio in agro Tridentino carere, Marthiolus prodidit: ab orbis rotarum maxime abhorreere Barbarus. Acutissimam in comparatione aliorum murum habet vocem: sed quia hallucinantis visus, segnis. • Morsum ipsius venenatum esse vel exinde colligas, quod à sele caprus, non comeditur. Prægnantis, prægnanti majus parit incommodum. *Alnus Alpina* à loco in quo degit, nomen accepit. Hermolaus Marmotam vocat. • Nonnulli Græci *ἄλφιον*, ob similitudinem quam cum mure & urso gerit. Albertus ad eum Empetram refert, sed quid hoc animalis sit, hodie ignoratur. Capite leporem refert, magnitudine caniculum, auresque tam breves habet, ut vix supra pilos eminent: vario oblongoque pilo instar taxi vestitur. Caudam habet brevem; pedes ungulibus acutis armatos, quibus altè terram effodit. Hyeme quandoque ita pinguescit, ut monstruose intumescat. Nonnulli addunt; dentes ejus anteriores esse leporinos, & si forcipibus fectur, upà nocte renasci. De *Interiuribus* observationes Severini hæc sunt. Testes aliquantulum superiores. Cæcum per amplum, ventriculi modo, internè asperum & reticulatum, in quo vulva insignis introrsum externè. Hepar multifidum septenis lobis distinctum, quorum major vergit ad sinistram partem, reliqui ad dextram. omnes à se invicem distincti. Cystis fellis cholidochi valvula ad duodenum. Splen longus hircinis majoris modo. Uterus non recto ductu descendentes à renibus, sed dorso hærentes & exigui. Frequentissimi in Annanienfibus Tridentini soli montibus conspiciuntur. In nivosis quoque & frigidioribus Germaniæ partibus versantur. Vescuntur

fructibus: lacte inprimis, quod more porcellorum sugunt. Ideo sæpe in pastorum casis deprehenduntur. Cicurati edunt pulmentum, panem, pisces & alia: quæ illis obijciuntur. Circa festum Nativitatis Domini: terræ effossa dormientes deprehenduntur, nec citius expersiguntur quam à solis vel ignis calore resoluti. Leyem ob causam metu consternantur: indignabundi, argutam, sibilantis fistule instar, vocem edunt: vel æris mutationem prænunciant. Odore sunt tam gravi, ut vix æstate perferri possit. Nec deest ipsis ingenium. Appropinquante hyeme sænum & paleas in latibula convehunt. Unus stratus humi siccò oneratur: alii caudà onustum in cryptam pertrahunt. Duo foramina in uno quoque latibulo parare solemne ipsis est, per quæ in tunc locum tendunt; & juxta unum excrementa deponunt, & per aliud in cryptam ingreditur. Advenerante frigore meatum ingressus elaudunt; exasperato, aliud adeo obturant, ut ne bipalio quidem penetrari possit. Circa finem Septembris in cryptam ingressi, conglobati, septem pauciores vel plures, sed impari plerumque numero, super stramine ad verum usque tempus stent. Reliquis egressis, cryptæ custos adfluit, & ex alto speculari. Siquis observaverit, voce acutissima monet. Sic ad cryptam concurrunt, ipse ultimus ingreditur. Bereno dumtaxat celo colludent, obmurmurant, & aliquando, observante Stumphio, canicularum instar latrant. Cicures dentibus pediculos hominis, sinix instar, venantur. Veniunt apud Alpium incolas in cibum, inprimis circa hyemis initia. Assantur, coquuntur in jure nigro, & sale inpersi infumantur. Puerperis etiam conceduntur. Pinguedo nervos contractos emollit, & illita umbilico somnum conciliat. Ventriculus colicæ laborantis utiliter imponitur. • *Alnus* *Androsia* *æquatilis* meminit Aristoteles in Mirabilium libro. Bellonius ipsi tres meatus assignat, unum pro facibus, alterum pro urina, tertium pro lacte. Si Clusium sequamur, magnitudine ad talpam accedit. Coloris est fusci præter venerem, qui pilis ex albo cinereis vestitur. Villis tegitur densis & molli- bus. Caput pro ratione reliqui corporis est parvum: pars superior nostri prominula. Dentes quatuor, in utraque maxilla bini, sed in inferiore minores & obtusi. Oculi vix conspiciuntur. Rictus latera longis cinereis villis obsita. Cauda rarissimos pilos habet, & osseo quodam nervo mediam secundum longitudinem secat. Posteriores pedes anteriores sunt longiores & magis plani, & membrana quadam, prout in palmipedibus cernitur, conteguntur. Ad stryomonem & Nilum frequentissimi sunt, & serenis noctibus vagantur. Gesnerus in parvulis rivis versari scribit. Aristoteles Lufis Arcadiæ in fonte

Androsia.
de Dign.
Vesp. l. 1.
c. 14.

Andros. Sev.
Zootomæ
Democrit.
p. 115.

Androsia.
l. 1. c. 11.
Bellon. A.
quod l. 1.
Chusius m.
Andr. l. 1.
c. 11.

Platarch.
Sympos. 4.
quælibet.

Nieremb.
Hist. Acad.
1790. 3.

quodam. Vescuntur plantis aquaticis, frugibus, & piscibus. A Magis olim Zoroastrem secutus mali Dæmonis esse putabantur: si modo de muribus istis & non testudinibus id sumendum est. In nonnullis Gallia: locis in cibo adhiberi, proditum à quibusdam. De *Coyopollin* ita Nierembergus. Vocant Indi *Coyopollin* parvum animal, muris mediocris magnitudine, aut paulo majus, caudâ verò auriculâ & rostro *Tlacuarzin* simile: nam caudâ & pro manibus utitur, & natus matrem, cum metuit, stringit amplexu. Cauda est crassior murinâ, firmiterque venter ex albo pallescit: auriculæ sunt translucidae; pedes & crura candida. Educat in arboribus sobolem. Posset ad genera *Tlacuarzin* referri, nisi alicui præplaceat pertinere ad mures, aut esse sui generis. Invenitur in montibus tepoplasticis. Cæterum crocodilis quoque cauda pro manu est, illâ nimirum arripiunt prædam, belluas, homines.

CAPUT XVIII

De Talpa.

Ambrosin.
de Dipt.
Vesp. l. 1.
c. 16.
Nomen.

Descriptio.

Nomen Talpæ huic animali quod descripiuri sumus Latini indidere, seu à Græco *τῆλε* inhumo, quod assidua terræ effossione seipsam quasi inhumare videatur: seu quod cæcum sit, quod Græci *τῆλε* vocant: seu quod se perpetuo *θάλασ*, id est foveat, sub terra: seu à Chaldaico *ἡ* finde-re, quod terram findat. Græcis dicitur *αὐλῆς* & *ἀνὰ αὐλῆς*, *αὐλῆς* ἢ *αὐλῆς*, quod terram unguibus assidue vellicet: Nicocli *σκῆλη*: Varino *σφῆρα*, quod terram fodiendo eva-cuet. *σφῆρα* terram, & *σφῆρα* Varigis inter-pretatur. Volaterranus & alii nuperi au-ctores Græce *βλάστη*, *βλάστη* & *βλάστη*, id est à nocendo vocant, sed perperam. Descrip-tionem quod attinet, Scaliger muri non valde similem scripsit. *Corporis* latiore & de-presiore, *pedibus* quodammodo urfinis, cru-ribus brevissimis, *capite* bufonino. Albertus quinque digitos in *pedibus* anterioribus, qua-tuor in posterioribus habere scripsit: Gesne-rus, quantum ira introitus spectare, ut mi-nus curiosi spectanti occultetur, reliquit. Palma anteriorum pedum lata & manui simi-lis: *Collum* inter crura anteriora brevissimum & propè nullum: *pili*, breves, densi, & in nigredine splendentes. *Interna* & *Anatomica* si species, *Dentibus* binis & anterus conjun-ctis caret, sed instar canis & mustelæ utrin-que ad latera singulos eminentiores habet. *Pulmones* cum multis fibris separatis, nullo inter se communi principio coherentibus, una cum corde, versus inferiorem ventrem siti sunt. *Crura* anteriora ex duobus con-stant ossibus, quæ in os humeri inscuntur.

Sic fortius bestia hæc fodit: posteriora crura habent os, quod paulo infra genu in alia duo dividitur. M. Aurelius Severinus hæc de internis in talpa mare habet. Viscera, inquit, omnia, sicut in aliis quadrupedibus. I. Præterquam, quod nullum colon, intestinaque reliqua ferè uniformia, nullum enim cæcum. II. *Testes* intro conditissimum in dapsodis, colore tamen nigro: neque in loco, qui proxime renibus esse solet, sed à lateribus vesicæ, in infima abdominis cavitare. III. *Renes* conjuncti proximæ venæ cavæ pusillo, sive spatio emulgentium. IV. *Fel* pro corpore majusculum, cum conspicuis cholidochis. V. *Ventriculus* janitor lineæ quâdam transversa, veluti ligatus atque distinctus. VI. *Vasa* serentia suffulta (si rectè memini) ureteris. VII. *Larynx*, qualis in testudine terrestri, murum enim animal. VIII. *Observata in interna ante* duo, mal-leolus & iacus, mare perpusilli: Os inter me-dium duobus aurium ossibus egregie pumi-cosum. IX. *Processus* inferioris *maxille* utrique tres, X. *Vera* eequidem sunt, quæ scribit Plinius de *oculis* talpæ. Visuntur enim ipsam suo loco nigri roci, contesti cute pusilli, quale est semen *Pfyllii*: nulli ipsis in-serti nervi optici, (quantum mihi advertere licuit) nec facis scio, num fungi videndi mu-nere possint, non eam solum ob causam, quod testis corio sunt, verum quod multa eis adhuc desint, quæ necessaria sunt. Omnino autem existimârim, vestigia hæc esse oculo-rum potius, quam oculos verè, in quibus lu-dere voluisse nararum appareat, atque osfendere, non deesse sibi facultatem oculos fingendi, quando velit, aut verius fortasse fin-gimus hæc ipsi. Rursus & in alia talpa Anno 1617. observata hæc: *Panniculus carnosus* totus & mirè commissus cuti. Cerebrum pro ratione magnum & bene distinctum & exornatum. Auriculæ non sunt externæ, in-terna penitus abdita, cujus ossicula tria supra modum perpusilla, intestina funiculi sim-plissimi modo exilia. In Thesalia adeo humus talpis familiaris, ut suffossum ab iis ibi oppidum quidam prodiderint. In Orchomeno agro, prodente Aristoteli, fre-quentissima vagantur. At in Lebaica nullæ sunt, nec illatæ effodiunt, forte propter soli duritiem. Lumbrici præcipue vescun-tur: ideo stercoreatis & sterquilinis gau-dent. Absumunt & omne aliud vermium genus, eoque deficiente, terram comedunt. Visi radices herbarum & frugum, bufones etiam infestare. Ex terra pluvius madida, & putrescente, ut plurimum generantur. Nec per horæ spaciū supra ter-ram vivere posse dixit Albertus, sed falsò. Visum quidem habent hebetem, sed audi-tum excellentem. Invenit in Medicina & aliis usum. *Dens* à viva cussus dentium do-lores sedare creditur. Pilulæ ex ea cum melle

Scribit in
Zoonomia
Nieremb.
P. 117.

Lent.

Plin. II. 11.
l. 1. c. 28.

Cicero.

179.

melle subactæ & devoratz strumas absumunt. *Caput* incisum, & cum terra à talpis cruta tufum, inque pyxide stannea in passillos digestum, contra omnes colli dolores exhibetur. *Sanguis* pilos restituit: & ad paronychias commendatur. *Adeps* ad capillum augmentum supprimendum conducit. *Narinellus* in hoc casu unguenta quæ ex pinguedine talpæ & vespertilionis componuntur, præstabit. *Cinis* in sanandis fistulis chirurgis inservit. *Mizaldus* periclitaturus an æger moriturus sit, nec ne, chelidonium cum talpæ corde pulvino ærotantissupponit. *Cantaturum*, aut clarâ voce vociferaturum credit, si convalescet: fleturum, sin minus. *Aquâ*, in qua talpa maduit & pilos deposuit, pilis restituitur. Ex pellibus pileolos confici, memorat Agricola.

CAPUT XIX.

De Echino terrestri.

Echinus, non ab aculeorum hirsutie, sed potius *ἔχινος* ἢ *μή θανάσιμος* ἔχιδνα λέγεται, quod ob aculeos teneri non possit, nomen sortitus est. Galenus *Acanthionem* terrestrem vocat: *Suidas* ἀκανθίον, porcum spinis horrentem, & λέων, & χελιδόνιον: *Helychius* ἀκανθίον, propter dorsum spinis refertum: *Lycophron* ab insigni vasamento *Nauplium* nuncupavit, quod nomen *Lacini Echino* marino tribuunt. *Quidam* cum *Plinio*, *Hericem*, *Hericium*, & *Herinaceum* proferunt, nec malè. Ab horrore enim, vel etiam ab hærendo, quod fructus ejus spinis adherere, hoc animal dictum esse videtur. Est bellus, ut *Hermolaus* breviter descripsit, cuculi magnitudine, aculeis vallata præterquam in ore, & pedibus, parte inferiori, quam rara lanugo tantum operit. Observata in illo, *Musculi* conglobatores totius corporis. *Inscissura* atque crassitudinis, imò verius tenuitatis quàm longissimæ, sine cæci aut alterius distinctione: in summa, qualia muri. Quin paria istonum stercora, parces testiculi, qui proximi peni, hic longissimus exortus in viam caudæ compressus semen emittit, muci flavioris imagine. *Septipinæ* jecur. Peni adfites carunculae quædam subalbidæ, præconoscæ, in pianulas distinctæ, rupis præruptæ modo, quas pulmonis fibræ quadantenus affimulare possit. *Testes* intus latent, & lumbis affiguntur. *Ossa* quædam rotunda, quædam planiora, acuta alia, alia obesa conspicuntur. Ubique locorum reperitur, Cretam si excipias, si *Plinio* credendum. Ad animum absque cibo durare posse, scripsit *Aristoteles*. Pomis verò & uvis ut plurimum vicitat, quæ decussa & spinis infixæ ad latibulum desert. Lac etiam & vinum in ædibus potare animadversum.

pæra, & potamogeto herba. In orbem colligi, & quasi mortuum jacere, simulatque vel canum latratum sensit, vel ferarum odorem vel venatorum accessum; cubilia ad Aquilonis & Austri vicissitudinem commutare; & si domi alatur, pro ventorum statu modò ad hunc, modò ad illum parietem accedere, ut *Aristoteles* reliquit; dum capitur, urinam, cujus contactu spinæ dorsu decidunt, emittere; humano denique ritu congregi, ad naturam ipsius spectat. Venit apud quosdam suillus erinaceus in cibum: sed noli benè apparere, stranguarium adfert. Idèò unico ictu mactandum, & vasis urinæ expurgandum quidam censuere. Mense Augusto ob pabuli copiam sunt pinguiore. Durantes cum multis aromatibus in artocreate coquit: *Gesnerus* in aceto & vino servescit, deinde lardo & caryophyllis distinctam, in veru torret. In Medicina multum adfert emolumentum. *Hepar* renum vitii muro est auxilio. *Felle* contactæ verrucæ siccantur. *Lien* affatus & pulverizatus efficacissimo est lienosis remedio. *Capo* ad prohibendum abortum præscribitur. Eadem, unico ictu mactati stranguaria laboranti commodè suspenditur. Exficcata plica laborantibus exhibetur. *Adipe* in autumnio capri Poloni in eodem morbo utuntur. Idem in lithiasi insignem habet prærogativam. *Sanguinem* haud spernendus est in lapide vesicæ, renum, & ardore urinæ usus. *Cinis Combusti* cum adipe urino capillis decorem restituit. Eodem ad præcavendum abortum cum oleo unguine multi utuntur. Adhibetur idem in renum doloribus aqua intercute & aliis. *Fimus* recens cum sandaracho, aceto, & pice liquida, fluxum capillorum cohibet. *Corium* cum spinis olim ad extergenda vestimenta adhibebatur. Distinguitur in *Suillum*, qui rostrum sui simile habet, & *Caninum*, qui canis. Ex eodem insignis fetor exhalat. In Brasilia, ut *Jesuita* quidam apud Majolum habet, animal Echino simile vagatur, cujus setæ prælongæ coloris pallidi & in summitate nigrae, valde aculeatæ erant. Mirum in illis natura reconcidit. Cuicunque enim cuspis ejus admoventur, etiam ab animante revulsa, illam, & præcipuè carnem penetrat: experimentoque compertum est, hujusmodi aculeum, unius noctis intervallo, crassissimo corio admotum, illud penetrare ac esset manu hominis impulsum, penetrasse.

CAPUT XX.

De Hystrice.

Erinaceorum generi adseribit *Hystri-*cem, *Plinius*, *Ælianus* & *Oppianus*. *Græcis* ὑστρίξ ὑστρίξ, & ὑστρίξ ὑστρίξ, nuncupatur, à ὑστρίξ & ὑστρίξ sine dubio. *Plinius* foeminino genere esset, masculinum *Oppianus*. Quidam sub muris Africani Plauto veni-

Anthol. H.
A. 19. c. 6.

Plin.

Anthol.
de Dipe.
Vesp. l. 1.
c. 37.
Nomen.

Descriptio.

Severus.
Zoon. De
mocris.
p. 319.

Plin. H. N.
l. 9. c. 14.
Cibus.

Ælim. H.
A. 16. c. 69.

Anthol.
de Dipe.
Vesp. l. 1.
c. 37.
Nomen.

De Gignis.

venire crediderunt, quòd frequens in Africa esse perhibeatur. Ildorus à stridore quem aculei in motu animalis excitant, deducit, & sine aspiratione scribit. Claudianus eum ita descripsit.

as longius illi

*Assimilata porcum, mentita cornua seta
Summa fronte rigens, oculus rubet igneus
ardor,*

Parcos sub hisceto catuli vestigia dorso.

At si Agricola attendimus, habet Hystrix as leporino simile, dentes quatuor longos, duos in superiore, totidem in inferiore parte, aures humanis similes: pedes anteriores pedibus Taxi, posteriores urfi assimilantur. Dorsò & lateribus spinæ bicolores, partim albae partim nigrae infunt, & aliquando ad duorum vel trium, palmorum longitudinem accedunt, quas animal, ut pavo caudam, erigere potest. Ingressurus in cavernam, erectas dimittit. Solinus in Aethiopia frequentissimum vagari scribit: quamvis in tota Africa & India inveniantur. Habentur & in Italia, sed in Gallia raræ. In Galæcia reperiri, Compositellani peregrinatores testantur, qui eorum aculeos in pileis deferunt. In dumentis autem & vepribus latent. *Vestiant* pomis, rapis, pyris, pastinacis, & pane comminuto: bibunt aquam, sed vino mixtam avidissimè. Aculeos tensa cute in hostem ejaculari, unde fortè sagittandi ars, & nomen *akuley-Gia*, destinato ictu ferire, noctum magis quàm interdiu ad pascua progredi, hyeme in cavernis latere: tot dies quot urfa in utero gerere, à natura obtinuit. Nec huic gula pepercit. Commendatur enim in epularum magnificentia. Apparatum vide apud Ambrosinum ex Scapio. In Medicina videtur iisdem affectibus conducere quibus crinaeus. Mulieres ad discriminandos capillos aculeis eorum potius quàm acubus utuntur. Plinius ex iisdem denticulalia pro marinis aculeis venditant, sed nimis audacter. Nemo enim auctorum marini meminit. Refertur huc potest incertæ naturæ animal, quod Cardanus Anno 1550. Papiae vidit. Magnitudine erat vulpis, rictu leporino, dentibus prominentibus adinstar sciuri, oculis nigris & serpentinis; comâ hircinæ barbæ simillimâ, quæ à capite ad collum ferebatur, cum pedibus anterioribus taxi, posterioribus urfi, auribus in figura humanis; cum spinis ferè centum more hystricis, quarum quarumdam in apice curvabantur, alioquin immobiles, & in motu animalis strepitum edentes. Cauda animalis erat asinina, cujus plumæ paulatim in spinas degenerabant. Vox subobscura & rauca quasi latrans canis: canesque odio prosequatur. Fortè ex hystrice aliaque bestia narum erat.

Larus.

Ejus
Agricola
de Animal.
liber
Naturæ.

Psa.

Differen-
tia.

CAPUT XXI

De Tato, seu Echino Brasiliiano.

Tatum Nicerebergii verbis describimus. Cataphractum, inquit iste, quoddam animal Indiarum varie appellatum invenio. Hispani nuncupant *Armadillo*. Lusitani *Snebertado*. Itali Bardato: Thevetus Brasílico nomine *Tatan*, Mapharus *Tatusiam*, Gesnerus *Tatum*, nova Hispania *Chirquin-ebum*, alicubi *Cassamin*, aliis Indis *Ajatochtels* dicitur, hoc est, cuniculus cucurbitalis, specubus enim, quemadmodum cuniculus conditur. Una nocte spacium leuca excavat; quare nisi ligetur, nullibi se includi patiens, perfodit usquequò extra domum & oppoda emergat. Varie sunt species horum loricatorum: mahi omnium mirabilior ajatochtels, cujus & rarior mentio & sterilior, quare alium præsertim narrabo. Duris armatur laminis, quas ipse vidi. Canis Melanensis est magnitudine. Pedes ei suis parvuli, rostrumque sed oblongum & gracile. Armatur undique crustâ, militari & cataphracto equo persimili, in laminas connatas atque mobiles divisa, quibus se convolvit atque undique tegit. Auriculæ murinae, sed longiores, nimis graciles. Cauda ejus est longa, teres, geniculata, eodemque modo laminis crustatis circumvallata. Venter candet, ac pelle operitur molli, humanæ haud dissimili, longiusculis exilibus, ac raris pilis vestita. Formicas venatur. Cubat supinus, atque cauda ori admodum, qua rectâ à procedentes formicæ incidunt in insidias, & cibum deludenti suggerunt. Antonius Herrera addit, lotio proprio implere lacunam super ventrem inter crustas suas, sic formicas, humore obstante, per caudam procedere usque ad os. Cum fugit, in præceps caput caudamque ventri applicat, ac tuerur crustâ, & sese in spiram convolvens rotat. Quòd si pertinacius quispiam insectari perleveret, semet in venatorem contorquet; ut haud rarò, validè runden dorso suo pectus hominis exanimat. Versatur in uliginosis lacubus. Lumbrius, piscibus ac vermiculis vescitur, & quibusdam arborum baccis & pomis. Caro impensè pinguis, dulcis, ac pituosi alimenti, & excrementis redundans. Utebantur caudâ antiqui ad eas, quas zebatanas vocant, (quarum apud illos usus frequens) munientas. Crusta multis rebus utilis, tum ad bellicos usus, tum ad pacem opportunis. Adjuxit illius animalis strepitum edentes, pondere intrâ sumptam, evocato sudore magnopere conferre morbo Gallico curando. Invenitur locis calentibus lacustribus & uliginosis. Dux apud Lucatanenses horum animalium sunt differentie. Quædam in-

Nicomh.
Hist. Eccl.
l. 9. c. 6.

noxia

noxia & gratissimi alimenti sunt, alia noxia & venenata, ut vomitu ac fluxu alvi citato syncope inducant, tandem interimant. Antidotum est oleum olivarum, nisi virus invaluerit, frustra tunc remedia. Si fortasse aliqua joverint, diffiunt superfluitibus capilli, languet color, marcent vites. Distinguntur testaturum feti laminarum numero. Imoxia otonis, noxia senis constant. Innocua etiam coxae, osse carent, & maculis rubecis circa ventrem distinguuntur. Est autem hoc animal viperis, quæ sono quodam perstreperunt tam charum & amicum, ut eodem foramine, sine alterius injuria condantur. Primum illud genus videtur descripsisse Confalvus Ferdinandus Oviedo hac sententia. *καταφελας*, sive undique armatus, animal est aspectu admirabile, valde diversum ab illi quæ aut in Hispania, aut in aliis Europa regionibus conspiciuntur. Quadrupes est animal, tantumque corpus cum cauda cetero testum habet simili coræi laceris, de quo infra sumus disturi (crocodilus Americæ intelligi) colore inter album & cinereum mixti, ad album tamen magis accedentis. Eiusdem verò est forma cum equo undique armis munito, cunicula autem vulgaris magnitudine. Non est animal nocivum, domiciliumque habet in terrenis tumulis, pedibusque terram egerendo, sualibula fossis cuniculorum instar. Capitur hac animalia retibus & balistis, petita occiduntur, magna autem ex parte semetis tempore, quando stipula aduruntur, aut agri coluntur, ut gramen producant in bonum & avianarum pabulum. Aliquoties me hoc animal vesis contigit, ac fuit melioris saporis quam bados, & salubrem cibum esse compericham. Ceterum si hac animalia mihi Provincie composita fuissent, in quibus equas undique armatus à munendi consuetudo originem sumpsit, ex huius animalis aspectu exemplar desumptum opinari quid posses. Cum alii Auctores Oviedo refragentur, aliud genus armatorum, quàm ille cogitant. Diversa, quæ de loricate animali seu tato narrantur, de diversis speciebus, pro diversitate provinciarum accipienda sunt. Sic Monardes prodit, nunquam visum edere, ideoque sub terra duntaxat, & ex ipsa terra ali: Gernerus contra, licet perpaucas, de illo ait, altatum in Galham feminibus & fructibus visum vesi. Neutrum refuto, cum de diversis loqui possint. Agnoverunt quoque tria genera horum armatorum Jacobus Placæu & Clusius: unum brevissimæ caudæ, quod sic describit: *Habebat parvum animal pedis unius & quatuor unciarum longitudinem, caput verò ambitu erat quatuordecim unciarum, binis videlicet minore longitudine. Eius tegmen durum & testaceum, fuliginosicoloris, quem forte retusate & manuum tractatione contraxerat, quodammodo*

testellatum. A collo ad medium corpus, quæsi orbiculata figura testelli varis pælu distinctum, medio autem corpore ternis ordinibus quadrangularium testellatum varis etiam picturatum insigneum. Postrema tegminis pars similibus orbibus distincta erat, qualesbun pars anterior. Totum etiam caput ad nares neque similibus testis testum. Aurei patentes, nec adeo mucronatis habebat. Cauda brevior erat, duobus digitis humani exsuperans articulo non major, tota etiam orbicularis testelli secta. Ventrem nullis crustis testum fuisse, sed villis duntaxat oblitum, pictura representabat, quemadmodum etiam crurum posteriorem partem, atque guttur & nares. Posteriores pedes ternis digitis, & calcari pradios fuisse, pictura fidem faciebat: anteriores vera duntaxat binis & calcari, nisi à pictore fuerint prætermissi: præter satum longum & exertum habebat. Nescio an hinc desit virtus, quam de Armadilla, sive tato caudato Monardes dixit. Præcipuum ejus vim in cauda officulo esse: cuius in tenuissimum pulverem redactis pilula, confecta magnitudine capitis aricula, atque auri indita, dolorem ejus sedare. Et tinnitum etiam cum exigua furditate conjunctum curare traditur. Certe dolorem sedare, frequenter experientia probatum est. Adicio asium Chirgvinchi, quod audivi ab his, qui primum fama, deinde visu acceperunt. Testes oculati sic referunt. Pluente cælo supinus jacet: in ventre qui exermis est, colligit aquam contentam inter crustas laterum, sic perdurat transacto imbre ferme diem integrum, donec occurrat incaute cervus sitibundus, qui accendens ad potum, immergit buccam, tunc claudit se Chirgvinchus, labra & nares comprehendens cervi. Hic discitur hinc inde: nunquam laxat prædæ chirgvinchus, donec fatigatum interimat angustie spiritus. Altum quoque erinaceorum habet, in crustis suis se, dum timet, conglobat, nec nisi ad ignes relaxatur. Conchulis huius animalis utuntur Indi in maleficis, præcipue ad explorandos & puniendos fures. Tangunt prius cum concha terram à fure calcatam, sive aliud quicquid ille attigerit: implet maxillam potionem quam chicham vocant: tympanis deinde circumsonant, concha interim sponte subsultante & tripudiante. Hoc beneficio notatur vultus furis pustrula, in genis quæ per utramque maxillam serperet, nisi maleficium diligenter dissolvatur.

TITULUS III.

De Quadrupedibus Domesticiis.

CAPUT I.

De Canes.

Ambrasin.
de Dign.
Vimp. l. 3.
c. 1.
Romen.

Tantum de Semiferis, sequuntur Domestica, Canis nempe & Felis. Canis vox olim Canes, ut plebes, trabes, pronuntiabatur, venitque li Varroni attendimus, à canore latratus, quod voce signa edere soleant. Græcis veteribus dicitur *κυν*, & in obliquo casu *κυνος*, sine dubio *κυνος* πινος, amo, seu quod proniores sunt in Venerem; seu quod animal sit *φιλῶν* Modernis vocatur *κύων* nomine fortè à Scylax detorto. Aliis *κύων* latrator, à voce quam edidit: nec non *κύων* apud Hesychium & Suidam, *κύων* πινος, quod cauda non sit blandiatur. Descriptionem non est quod addamus. Notissimum utpote animal est. In Canes secta sequentia observata sunt Severino, quæ ejusdem verbis exponemus. *Uterus*, inquit, bicornis, cervice brevitate & angustia medio fligito respondente. Cornua lata, quantum manus caperet, longitudine majori, quam palmari communi mensura, crassitudine ubique æquali circumvoluta autem simplici gyro, non anfractuosa vel cellulata, uti fuisse. Feruntur extrema cornuum usque ad renes colligata venis, quæ ad uterum veniunt, & testibus ipsi incumbentibus per membranam. Ad ostium primum cervicis visitur corpus quod dum mole, figura æque colore referens caput limacis exertum à sua cochlea. Impositus in hujus os stylus ferreus non est admittitur, nisi postquam est dissectus parum. Dissecto utero inventi sunt involuti fetus, involucra autem tria, chorion, allantoides, amnion: sed priora vix dividi possunt: adeo sunt annexa, adeo sunt tenuis substantiæ: In dextro cornu catuli quinque, in sinistro quatuor, singuli suis involucris contenti, chorion unicuique per medium; transversim positæ zonæ latæ duorum digitorum, distinctæ lineis atris ab extremo, & rubræ in medio: singulæ autem sanguinem fuscum colore sibi respondentem repræsentant. *Omentum* veluti sacculus, qui integrit intestina superiora, nascitur ejus pars superior è fundo ventriculi per mediam ipsius lineam totum ambiens, simpliciter & pars posterior quæ inseritur in lienem & in pancreas. *Pancreas* autem statim apparet post exortum duodeni, alligatum huic & venæ portæ. *Venæ porta* nutrit triplicem ramum ad conterminas partes mesentericum, cœliacum, splenicum. Cœliacus excurret partem ventriculi

Descriptio.

M. Aret.
Sextum.
Zootomic.
De monstr.
p. 306.

concavam. Splenicus mittit superne ramum ad ventriculum partem hujus convexam per mediam lineam, usque quo superius ventriculi os pertingat. Ligatus est splen diaphragmati per mediam membranam plus digito latam, & ventriculo per omentum: Habet splen figuram propè pedis amplè calceati. *Colum intestinum* nullum, recti finis partem accipit cæcū, cujus figura veluti involuti, quod explicatur longitudine est medii digiti. Ad finem recti internè *valvula* una insignis, altera in cæci principio sed minor. *Hæcūm* parte inferiore valde corrugatum: Ab aorta sursum convolutus ad cava hepatis plexus arteriarum, qui appropinquat pancreati, attrahit hoc attrahit hepar & superiora viscera. Supra os superius ventriculi glandulae duæ, major & durior dextra quam sinistra, ambæ succulentæ humidiores. *Sanguis* canis ater valde, propter adulationem quippe. Ad finem *linguæ* inseritur musculus teres descendens per mediam ipsius lineam. *Auricula cordis* dextra duplo major quam sinistra. In craniū parte rum dextra, rum sinistra, quas integrit musculi temporales, nulla apparet involvens membrana, præterquam ea, quæ propria musculorum est: in aliis vero craniū partibus manifesta apparet. In radice linguæ utrinque est glandula parva & producta obliquo sita. Circuli arteriæ asperæ transversim positi, non sicut in sue obliqui. Canis *cerebrum* majus quam suis. Inverso cerebro patuere processus mammillares & spinalis medullæ initium, per quorum medium facta sectione profundiori patuerunt duo ductus parvi, alter, qui à parte mammillarum per rectam lineam tendit ad finem usque cerebelli, alter paulò ceteris superne positus huic obliquè. De cætero, pedes canum anteriores in quinque digitos, posteriores in quaternos distincti sunt: forminarum venter, duplici mammarum ordine, in utroque scilicet latere, exornatur. Albertus etiam generosi canis imas nares, rotundas, solidas, & ferè obtusas observat. Aristoteles verò & *Ælianus* calvam futuris carere asseverant. Galeus denique musculos temporales in calvis veluti in lupis & leonibus robustissimos observavit, quod in frangendis ossibus maxillas exercere soleant. De *Loco* hoc tantum pono, nullos in Brasilia ante Vilagagnonis expeditionem fuisse, si *Lexio* credimus: si *Textori*, *Sigaron* Arabiæ insulam non ingredi; ingreßos, vagari donec pereant. *Naufragi* sunt: nec vel à piscibus, vel à cadaveribus abstinent, quod primum *Balbus* in itinere prodidit. A carnem suam speciei, ut & fulmine idis abhorrent. Gramen etiam comedunt, sed medule gratiæ. Fraxini fructu abstinent, quod vertebrae coarum dolo-

Galen. de
an. part.
l. 1. c. 5.

Linn.

Gibb.

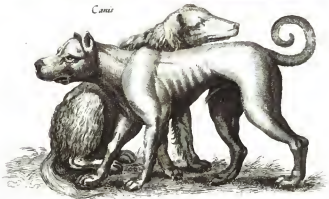
Canis Leporinus

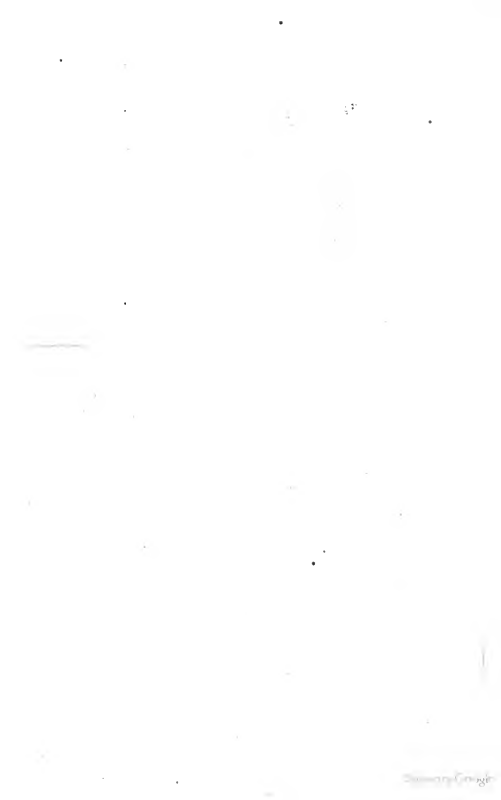

Canes

Canis

Canes Hunde

Luchs

Lynx

Canis Indig. 1.

Canis Indi. 2.

*Canis Venatorius Iag - hund
Wind - spiel*

dolorem inde incurrant. Porione vini vel aquæ ardentis dementantur, & divagantur, donec vapor evanuerit. De *Genera-*

Generis

Ariflor. H.
A. l. 54. 14

tione nota. Semper eis coitum opportunum: Tardius tamen veris initium, rarius autumni tempus congregiando idoneum, scripsit. Cœunt ad annum duodecimum & implentur: sed sæpè post novem sunt inutiles. Degenerant, si annui venere utantur: si quarto anno, generosiores producunt. Quatuordecim dierum spacio vel circiter libidine tenentur, & post sextum mensem à partu marem iterum appetunt. Dum turgescere incipiunt, femine genitale prominet & humefcit. Congrediantur autem & cum aliis animantibus, ut cum

Ariflor. H.
A. l. 18.
c. 28.

lupis in Cyrenensi agro, unde nati Crocutæ: cum leonibus, unde Leontomiges: cum Castoribus unde Castorides, cum vulpibus unde Alopecides. Averfam exercent Venerem & coherere. Ferunt dies sexaginta, quædam sexaginta tres. Pariunt duodecem: aliquando & sex decem. Vifa Bononiz leporaria, quæ septedecem enixa est. Albertus verò prodit, se, ex illorum genere qui Mastini dicuntur, vidisse, quæ primo partu novedecem, altero octo decem, tertio tredecem dedisset. Quæ mulieribus in deliciis, singulos ferè enirunt catellos. Primum mares parere, & in cæteris futuris alternare ex Plinio dicuntur, dum modo tempore opportuno congressus fiat: primusque catulus, in lucem prodians, secundum nonnullos patrem refert: cæteri, ut casus tulerit nascuntur. Gignunt cæcos, & quo largiore aluntur lacte, eo tardiore visum accipiunt: non tamen unquam ante vicefimum primum diem, nec ante septimum. Quidam tradunt, si unus gignatur, nono die cernere, si gemini, decimo. Idemque in singulis adjici, totidemque esse tarditatis ad lucem dies: quod tamen nondum experientia demonstravit. Lacante diebus quinque quàm pariant habere magnâ ex parte: quibusdam quatuor diebus anticipat. Crassius id quàm cæterorum animalium: scrofam & leporem si exceperis. Non excedunt annum decimum quartum communiter: quamvis quidam ad vigesimum secundum ascenderint. Laconici, inquit Plinius, annos decem, femine duodecem, cætera verò canum genera quindecim vivunt. Junioribus albisimi sunt dentes, & vox acuta: senioribus hebetes, crocei, & vox crassior.

Ariflor. H.
A. l. 54. 14

Focem auctores variè expressere. Latrare & bauba edicuntur communiter: *Βαύβας* Græcis catuli, *ὠλκῶν* adulti: *Λαῖνος* dum bibunt: *αὐλῶν* grunnire, dum queruntur aut blandiuntur: *αὐλῶν*, canire & catullire, dum libidine feruntur: *αὐλῶν*, quando latrant anrequam feram invenerint: *αὐλῶν*, quando irritantur. De *Antipathia*

Plin. H. N.
L. 8. c. 40.

Ariflor.

Fem.

Ariflor.
l. 8.

hæc pauca sufficiant. Metuere hyemem in tætrum, ut ejus umbra, si Plinio & Solino credendum, eos obtumescere cogat: Crocodilos in tantum, ut secus Nilum currendo, aquam ejus, etiam sitibundi lambant. Cum lupis eam colere inimicitiam, ut vel ideo Porta pellem lupi suspensam super demorsum à cane rabido, aquæ timorem amolire dixerit. Ab otide metui, quòd tardo & humili volatu utatur. Abhorreere quosdam à quibusdam. Blondi canis gallinarum carnem ne atrin-gebat quidem. Alii ossa avium sylvestrium respuunt. Olim in templum Herculis victoris non ingrediebantur, seu ob odorem clavæ in limine posite, seu ob rem aliquam invisam sub solio sepulcrum. Nonnulli ad citharæ pulsium miserabiliter gemunt: ad clangorem tubarum ululant: in disputatione bombardarum longissimè aufugiunt. Quantus inter ees & homines sæpe sit consensus, in sequentibus audiemus. Ad *Naturam* canum pertinet.

Natura.

quòd citò iram concipiant, & ideo ob unicum os diutius inter se digladiantur: quòd domos vigilas agendo custodiant: ob somni levitatem facillè excitentur: cum mulieribus aliquando Veneris consuetudinem habeant, & palam congregiantur, unde à Spartanis templis arcebantur. Idem odorum differentias nobis incognitas sentiunt: posteriora odorantur, quod cum sagaces sint, teste Plinio, qualitates habitudinum corporis odore cognoscant. Capitis ad terram demissis odorem trahendo investigant, & ideo primi aëris infecti halitus hauriunt. Auditu polleat: quarto ataris mense dentes caninos mutant, & bybernum pilum amittunt. Si stomachi gravidine laborent, gramen vorant. Facillè abortiunt, si mas, ex quo concepere, occidatur. *Ingenio & memoria* polleat, docilesque esse, multa testantur exempla. Ille apud Plutarchum, tot lapillos in ollam oleariam injectis, donec intumescente oleo illud lambere posset. Itinera quamvis longa meminere: nec ulli præter homini memoria major. Quidam Venetis in medio foro suum Dominum post triennium agnovit: Ulyssis post viginti annos. In Theatrum Marcelli spectante Vespasiano introductus fuit, in omnibus saltationibus instructus, & qui ægritudinem bellè simulate novisset. Nam post signa contracti doloris, tanquam mortuus concidebat, atque huc & illuc se trahi pariebatur, mox tanquam ex profundo sinu experiretus, sese movebat. Franciscus Marchio Mantuæ per morbum mutus, canem ita instruxerat, ut ad suos natus, quemlibet aulicorum vocaret. Coram Justiano

Ingenio & memoria.

tici, villatici. Si locum, sunt Epirotæ, Scoticæ, Anglicæ, Cyrenaici, Arcades, Indici &c. Nos hi cagemus ordine de *Rabido*, *Melutensi*, *Venatico*, *Leporario*, *Sagace*, *Villatico*, *Bellucio*, *Jæ*, & *Inutili*. *Rabidi* ab esu puriorum ciborum, & carnis verbum scitientium tales evadunt, Canicularibus inprimis. Cibum tum abominantur & potum, ab aqua abhorrent, huc & illuc vagantur, latrum edunt raucum, spumam ab ore & naribus copiosum fundunt, torvum intuentur, demissam siccunt caudam, & nullo edito latratu homines mordent. Multi multa remedia adhibent. Atius helleborum album ad vomitum cum potentia exhibet. Mizaldus stercore gallinarum cibis permiscet. Blondus post tertium diem venas turgentibus in cruribus tundit, vel canem in lacunam projicit, in qua multe hirudines innatant, ut sanguinem exsugant. Hinc totum corpus unguento populeo illinit, & pharmacum cholagogum propinat: tandem canem decocto fumarie, lapathi acuti, & radicum enule abluit. Ad præservandam, exhibet Plinius catulo lac mulieris quæ marem peperit. Columellas caudas catulorum post diem quadagesimum ab ortu castrat. Prehenditur caudæ extremum, in quod ultima spinæ articulatio definit, & tandiu digitis torquetur, donec excidat. *Melutenses* ab insula Melita, quæ Pachyno Siciliæ promontorio imminet, nomen habent. Sunt vel brevioris vel prolixioris pili & jubati. Blondus partim albos partim nigros commendat: hodie rufi & candidi in precio habentur. Magnitudine sunt mustelæ sylvestris. Ut parvi fiant & maneant, canisris includuntur, ibidemque nutriuntur. Delicatissimis vescuntur cibis. Si plures scetus concipiunt, subito moriuntur. Ut villosiores nascantur, curatores, loca in quibus cubant, velleribus pecudum ipsæsternunt, ut ea præ oculis semper habeant. Lugduni in Gallia singuli decem aureis vaneunt. Bononiæ quadragesis libris venduntur. Mulieribus sunt in deliciis. *Venatici* canes ubique ferè locorum habentur. Præstant, quos Hircania ex canibus & Tigridibus natos, Epirus, Molossorum regio, & Chaonia proferunt. Apud Persas fuere audacissimi & velocissimi teste Megasthenes: in regione Thebet inveniuntur maximi: in provincia Girkui tam audaces, ut Leonem adoriri non dubitent. Quomodo nutriendi sint, illi qui de re rustica scripsere docent. Erant in precio apud Alphonsum Neapolitanum Regem, Magnum Tartarorum Chamm, quideo quinque mille aluit. Distinguuntur variet. Nam si ferarum differentias respicias, sunt alii leporarii, alii humiles qui taxos tantummodo insectantur, alii ad aves, qui illas pedetentim in retia pellunt, alii ad aquas, alii ad magnas feras. Si locum natalem, sunt

Arcades, Ansenii, Cares, Thracique & Iberi.

Pannonicæ, Argivi, Lacedæmonii, Tegeæ, Saurumata, Cretes, Celis, Magnetes, Amorgi.

Si colores, sunt leucophaxi, mellei, albi, nigri. *Albi* parumper aquam formidant. Idem nigri maculis insigniti, pedes crassos & tenellos habent. Leucophaxi fortes & audaces sunt, sed cursu non ita valent. Nigri validi sunt, sed cum canibus habeant humilia, celeritatem alborum non assequuntur. Eligendus verò est canis, atroci vultu, capite magno, labro superiore ad infra pendente, oculis tubicundis, naribus apertis, dentibus acutis, collotumene, pectore amplo ut Leonis similitudinem præ se ferre videatur. *Canis leporarius* optimus est, qui longo & plano est capite, auribus acutis retrorsum directis & parvis, labiis superioribus supra inferiora non pendentibus, collo longo & aliquantulum turgido, pectore acuto, costis longis & validis, siliis strictis, cruribus altis macrisque potius quam obesis, caudâ non crassâ, nec admodum longa, qui raro aut nunquam lauret. Alii ad venationem ducuntur: alii sponte exeunt, & comprehensis leporibus domum revertuntur, *Verragidi* dicti. *Sagacium* tot ferè sunt quot Venaticorum genera. In Scotia tres sunt canum species. Quidam sunt audacissimi, in cursu celeberrimi. Alii odoriferi, qui & pisces inter saxa latentes investigant. Nonnulli ut plurimum aut rufi nigris maculis aspersi, aut nigri ruffis imbuti, qui fures & furto ablata tanta cum industria persequuntur, ut & flumina tranent. Scotis & Anglis tales alere suetum: & si quis, eum, qui sua, cane sagaci duce inquiri, in secretiora non admittit, pro fure habetur. Si Blondum sequimur, debet esse brevis, simo potius quam adunca rostrum, capite concinno, cruribus eadem posterioribus ferè altitudine, quam sunt anteriora, pectore non ventre majore, dorso plano & ad caudam porrecto, auribus pendulis, oculis agilibus. Palmam reliquis præcipiunt Gnolii, Thufci, Britanni, Hispani. *Canes villatici* & pecuarii est qui villam & pecus custodit. *Albus* probatur, ut à lupis distinguî possit. Tales apud Turcas, Bellonio prodente, herum peculiarem non habent, idè nec ades ingrediuntur. Tegetibus in area stratis incubant. Olim apud Romanos quingenti ad stabulorum tutelam alebantur. De *Bellucio* & *Inutilibus* nihil ferè occurrit. Anglia illos producit: sed & hoc anno inter homines sanguinarios canes alere cepit, diris devota capita, qui ne Regio quidem sanguine adhuc usque satiari poterunt. Talius canibus & Hispani contra Indes in præliis utebantur, quos etiam saginâ humani corporis ad capiendos homines alliciebant. Vsq; quæ

Q 3

Nunnez

Ambrusini.
quædam, de
p. 1. 3.
c. 2.

Ambrusini.
l. 3. c. 3.

Ambrusini.
l. c. 4.

Ambrusini.
l. 3. c. 5.

Ambrusini.
l. 3. c. 6.

Bellos. ob-
serv. l. 3.
c. 40.

Nieremb.
H. E. I. 9
c. 36.

Nunne loco canisficum usus est. Obliti fere-
ramus Indicorum, de quibus ita Nierem-
bergius. Genus caninum variat in novo or-
be, præter illos quos vetustas novit. Natura
& moribus pænè omnia nostris vicina sunt,
nec specie valdè diversa. Illud quod *xolou-*
zeumli vocant Barbari, excedit mole cor-
poris, tres plerunque superat cubitos, nullo
pilo protegitur, molli tantum & depili cu-
te, fulvis & cyaneis maculis aspersum. Al-
terum appellant *Itaceum* seporzotti & à pa-
tria, unde datur, *Atcheum*. Simile est
Melitenfibus, variegatur candido, atro &
fulvo colore, & quadam deformitate, ac-
commodum delicias, & gratissimum, nec in-
ers blanditiis, gibbo quodam sedum à capi-
te velut ab humeris eminenti, collo enim pæ-
nè caret. Tertium *Teteki* dicitur, cetera no-
stratibus simile, nisi quod triste aspectu, in-
dis edule, quemadmodum olim Thracibus,
quod fortasse in usu Græcis fuit, si sexto
Empyrico credimus. Certè Diocles Medi-
cus, ex eorum scholâ qui Asclepiadarum
tempore fuerant, quibusdam agrotis catulo-
rum carnes dari præcepit. Sed Indis *Coxamel-*
la canes non tantum sunt alimentum, sed gu-
la. Nutriebant comedendos, quemadmo-
dum Hispani cuniculos, quos ad esum de-
stinant, castrant, ita pinguisque oppido.
Procreandæ soboli servant fœminarum co-
piam, ex maribus exiguum numerum, quem-
admodum apud nos pecuarii. Idem ino-
pia puerorum canibus liant. Alco etiam vo-
cabant Barbari quoddam genus canum par-
vulorum, quorum fœcitate mire delectan-
tur, & quos mire diligunt. E suo cibo detra-
hunt, ut illos alant. Cum iter agunt, com-
portant secum aut humero, aut gremio. Cum
agrotant, consortio inseparabili & familia-
ritate catelli recreantur. Sunt quoque *canes*
monti apud Indos, qui non latrant & vulpino
vultu. Cozumella insula hos alit. Quin &
perculsi nec gemitum, nec clamorem edunt.
Hos in Hispaniolâ Oviedus statuit pro Cala-
mitâ ranâ. His naturâ est: nec opus sunt
membrana ex secundis caninis, nec finis le-
poris, nec pilus. Superstitiose ista Plinius
obmutescendis canibus querit. Anonymus
manuscripti mei auctor, in Hispaniolâ me-
morat fuisse canes parvulos, sine latratu, so-
lum cum grunniunt, & solum palato aptos.
In Quivita maximi canes operantur fœcinis.

CAPUT II.

De Felis.

Ambrosi.
l. 3. c. 10.

Salmasius
in
Solon.
Nomen.

FELIS nomen à $\phi\lambda\alpha$ impollitor, fallax,
quod astutissimum sit animal: vel ab
 $\alpha\iota\lambda\iota\varsigma$, adulator, quod cum *Æolico* digam-
mate *Fæulies* pronuntiabatur, ut maximo
Salmastio placet. Dicitur Latinus etiam Cat-
tus, vel Carus, seu à capiendi, seu quod sit
cautus. Græcis vocatur $\alpha\iota\lambda\alpha\rho\iota\varsigma$, $\phi\epsilon\lambda\iota\varsigma$ & $\alpha\iota\lambda\iota\varsigma$.

$\lambda\alpha\iota\varsigma$ & $\alpha\iota\lambda\alpha\rho\iota\varsigma$ $\tau\alpha\upsilon$ $\epsilon\sigma\tau\iota$ $\chi\epsilon$ $\kappa\alpha\tau\alpha$, quod cau-
dam subinde movet, eademque ad blandian-
tur. Apud Suidam est $\alpha\iota\lambda\alpha\rho\iota\varsigma$, albi $\alpha\iota\lambda\iota\varsigma$.
Spatalem etiam quidam catum vertunt. In
Descriptione notissimi animalis non est quod
immoremur: observata circa Anatomiam
ad finem capitis habebis. Ubique fere inveni-
untur. Non fuisse aliquando mansuetos
verisimile est. In Iberia apud Tartessios nasci
maximæ, omnes auctores consentiunt.
Vescuntur Carnibus, piscibus, muribus, avi-
bus, lacertis. Bufones interimunt. In Cy-
pro viperas, & chamæleones venantur. Ju-
nioribus etiam leporibus insidias struunt:
nec propriæ speciei parcunt. Novimus hic
Bononiæ, inquit Ambrosinus, feles adultas
cum parvulis primum colludere, deinde illis
laniatis vesci. Vivunt sex annos, aliquando
decem, castrati plures. Quantum ad *Gene-*

Lac.

Pilin.

Plin. H. N.
l. 10. c. 63.
Generum.

Ambros. H.
l. 1. c. 6. c.

rationem: in Europa mensibus Januario &
Februario plurimum exardescunt: in In-
dia omni fere anni tempore luxuriantur. Fœ-
minæ in congressu clamant, seu quod à fer-
vido nimis semine adurantur, seu quod à
mare unguibus lœdantur. Mas stat, seu mina
subjacet. Fœminæ plus libidine agitantur
quàm mares. Gerunt fœtum duos menses
lunares, seu dies sex supra quinquaginta.
Martio editus præfertur: Augusto, propter
pulces minus. Ut plurimum quinque vel
sex catulos enituntur. Fœmina sobolis est
amantissima: Mas inventam sæpè interimit,
ut fœmina novorum catulorum desiderio
mota, morem iterum gerat. Exercent *Int-*
mittit cum quibusdam, ut muribus, buf-
onibus, serpentibus, vulpansere, aquila,
ruta, felle proprio, suavi odore, & humidi-
tate. Rutâ certè à columbaris pelluntur.
Unguentorum odore aliquando in rabiem
aguntur. Si aquâ mergantur, nec statim
exsiccentur, pereunt. E contra, Valerianæ se-
libenter affricant: mentha cattaria delectan-
tur. Fœmina gravida, si mas interim occida-
tur, abortit. Circa *Naturam* occurrunt quæ-
dam singularia. Oculi enim felium ad Lu-
næ vices modò majores modò minores eva-
dunt: imò solis vices sentiunt, & pupillæ
oculorum syderis cursu mutant. Diluculo
enim protenduntur, meridie in orbem con-
trahuntur. Sole occidente hebescent. Car-
dianus male pupillas pro arbitrio contrahe-
re & distendere protulit, quia nullo ha-
bent musculos. Noctu medium illuminant.
In saccis procul delati, redeunt. Mutant
hospite ædes, easdem non deserunt. Ma-
nu hominis demulceri ambiunt. De astu
ita Plinius. Felis quidem quo silentio,
quàm levibus vestigiis obrepunt, avibus
quàm occulto speculari in musculos exi-
sunt? Excrementa sua effossa obruant terrâ,
intelligentes odorem illum indicem sui es-
se. Adhibetur à quibusdam mensis, in
Hispania inprimis, Hollandia, & Bra-
bantiâ,

Synonyma
et
Ambrosi.

Muscul.
gener. 6.
Naturæ.

Plin. H. N.
l. 10. c. 73.

bantia, sapore que leporinam referre dicitur. Pestiferum halitum emittere, & tabem adferre, Brucerimus; haud sine causa, prodidit. Cerebrum insaniam inducit; cuius aliqd exemplum in Uracislaevi puella, in Weinrichio, ni fallor, (liber tunc ad manum non est) invenies. Habet & in *Medicina* locum. Pulvis *capiti* in olla cremati, & in oculis insufflari, caliginem abstergit, si Portæ credendum. *Carnem*, corpori infixa tela extrahere, Galenus prodidit: hemorrhoidum quoque & dorsi doloribus medetur. *Secur* ultum & tritum, calculosos summopere juvat. *Fel* siccum mortuum extrahit. *Pinguet*, podagra illiniri. *Urina* destillata ad surditatem valet. *Feces alvi* cum resina & rosafaco permixtum & suppositum, muliebre profluvium supprimit. Evonymus prodit, quosdam asnerem pinguem, medicamentis & carnisbus felium immutatim confusis farcire cum sale, & lento igne in vru aslare, destillanteque liquore arthriticos feliciter inungere. *Asper* in ferro à rubigine præservando alius non cedit. Quantum ad *Differentias*, Cati alii sunt *Domestici*, alii *Sylvestres*, alii *Exotici*. Ex *Domestici*. Hispanici rapaciores sunt, agiliiores, & mollissimâ cute teguntur. *Exotici* præcipue sunt *Synæti*, qui varii, ore torvi, pectore torosi, pedibus amplis, paucio cibo contenti. *Sylvestres*, domesticis sunt majores, densiore & longiore pilo, colore fusco, caudâ crassiore. Velicuntur aviculis, & aliis animalibus. Suffitu rutæ ab arboribus depelluntur. De illis qui in Malabar ita *Scaliger*. In Malabar præcipue felis agrestes supra arbores versantur, quarum celeritate nihil unquam memorabilius proditum est. Salto valere porius. Peculiaris verò volatus. Idque, quod mirum magis est, sine aliis Membranam ab anterioribus ad posteriores usque præductam tendi. Quam, dum quiescunt, ad alvum contrahunt. Ubi volare instituunt, pedum crurumque agitatione procreta, collectaque membrana, dum sustinent, tum feruntur. Est & in India genus quoddam, pilis vestitum nigris & promiscue candentibus. Rostrium ei est longum; auriculæ parvæ, crura breviora, caudâ fasciis nigris candidisque intercisa. Pulvis febricitantibus conferre dicitur. Huc pertinent & monstrosi, quorum unus, pedes habet horrendos, alter sex. Feli simile est animal in regione Singui, pilo cervino, pedibus multifidis, dentibus in utraque mandibula binis, duorum digitorum magnitudinis. Vesicam habet carnæam, prope umbilicum, sanguine plenam, qui moschum redolet. Iconem adposuimus cujusdam animalis felis similis, quod caput in supremâ parte valde acutum habet. Appellamus feliem *ἑκαπάλιν*. Observationes Anatomicæ, quas apud M. Aurelium Severinum invenimus, quasque superius promissimus, aliæ feliem sectum, ut

ipse ait; aliæ musculum concernunt. In feli secto hæc sunt insigniores. *Lienis* oblongi veluti remi nostrans pars, quæ ad aquas spectat. *Cirrus* vesicæ fellis veluti varicosa non semel vel bis: Ad fundum ejus rectæ descendunt & enæ extrinsecus præcurrentes. Bini nervi à lateribus *aspera arteria*, utrinque unus, descendunt ad orificium ventriculi superius; qui interim ad dicta latera asperæ arteriæ & ad pulmones mittunt ramulos. Nectuntur dicti nervi communi nervulo oblique descendenti, à sinistro inferuntur in ventriculum pluribus fibris. Ubi primum finditur asperæ arteriæ, apparent nonnullæ *glandule* majores, & parvæ albæ, rubræ, cineritiæ, mistæ. In *aspera arteria* semicirculi, ut in homine divisi, sed parte posteriore duplici tunica comprehensi: Altera quidem externa & carnosa, altera verò interna & nervosa, quæ interna, nascitur ab extremis circuloz margibus. In *corde* auriculæ differentium colorum, dextra quidem albo & atro distincta magis, quam sinistra: Præterea dextra crassior & rotundior, sinistra tenuior & oblongior, caninæ similis. Ambæ intus cavæ & filamentose veluti sinus cordis. In sinu dextro plexus reticularis magis quam in cane conspicuus & prolixus, sed contra in hoc non valvulæ: sic ut in cane. *Arteria magna* ferè in medio cordis, magis tamen ad sinistram declinat. Interna tunica *ventriculi* satis rugosa, rugis secundum ventriculi ductum præcedentibus, & in rotundum replicatis, veluti in ventre bovis. Tunica ventriculi tenacissima, adherentes ab orificio superiori ventriculi, tunica interna rugis transversis distincta. Color *hepatis* veluti caniculæ piscis. In offe *auris* cochlea, labyrinthi, fenestella, annulus, musculus rotundus, tria ossicula, sed stapes non perforata, ut Casserius describit. In *electro* sinus tres, sed duo circulares cum plexu choroide. In *sculo* uvea parte anteriore non coherens corneæ, hinc dilatatio buic generi majori minor. Eâ parte est uvea colore pallidi folii. Opticus ferè ad medium, quamvis declinet ad inferiora, membrana externa crassa oculum aliqua parte velans, ut in gallinaceo genere. At in *Fele musculo*, hæc observationes occurrunt. Extra abdomen, infernè supra pubis os, prædeunt per duo foramina, *vasa spermatica* ad testiculos descendentiæ, qui testiculi per medium membranâ curi alligantur à lateribus penis, qui *penis* medio digito longus, infernè fulcitur musculo oblongo desinente ad medium penis vel amplius, fulcitur etiam musculo oblongo descendente ad medium spaciū musculi sphincteris, cuius officium est, anum claudere. Linea alba lata digiti tertia parte per rectum abdominis descendens, subjacet musculus peritonæi, membrana in hoc animalis tenuissima, *Peritonæum* sub

Boyer. de
re cibana
l. 13. c. 36.

Porta Phy-
sico. l. 5.
c. 18.
Galenus
simp. l. 11.

Digressio
104.

Scalig. Ex-
erc. 117. 19

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 30.

M. Paulus
Venerius
l. c. 62.

M. Aurel.
Severin.
200000.
Dionys.
P. 4 c. 379

eniforme satis pingue. *Omentum* præpingue alligatum fibræ uni dextere hepatis, & spleni & ventriculo, & intestino duodeno, ad figuram marisupii, s. facculi cujusdam confitutum. Alligata *vesica* peritonæo supernè, ad fundum vero alligata intestino infernè recto. *Testiculi* quatuor tunicis sunt recti, quæ dicitur scrotum, id est, bursa externa testiculorum: secunda dicitur dartos, etiam externa: Tertia dicitur erythroides, id est, rubra, quæ propinquior est præditi, quarta vero est immediata. Descendunt ad testiculos *vasa præparantia semen*, & sunt venæ & arteriæ: Venæ quidem quæ descendunt à vena cava; & arteriæ, quæ descendunt ab arteria magna: & ista vasa, postquam attingerint proxime testiculos, constituunt corpus quoddam, quod dicitur epididymis; corpus, sive substantia sub testiculis posita. Vidimus *vasa ejaculatoria* sive deferentia dicta propterea, quod deferant semen in testibus præparatum ad glandulas parastatas, quæ deferentia primo oriuntur ab infima parte per medium testiculorum & vasis præparantibus annexa usque ad medium ipsum recurvantur ac reflectuntur, donec pervenerint ad parastatas: vidimus & *ureteres* descendentes à parte summa seu concava renum ad collum vesicæ, & præcipuè ubi desinit ipsum collum. Vidimus & *venas emulgentes* ad renum tendentes partem gibbâ, ambas nascentes à trunco cavæ, sed altior sinistra quam dextra altitudine modii grani hordei, & eadem sinistra longior fere duplo est quam dextra. *Intestinum rectum* colligatum caudæ principio per medium ligamentum. Habet intestinum rectum, venas & glandulas quasdam miales asperas, quæ in cane nobis alias sunt observatæ. Vidimus *mesenterium* & venas mesentericas etiam *pancreatæ*, id est, corpus glandulosum. Vidimus & *intestinum cæcum* latitudine pollicis longum. Præter intestinum rectum & cæcum, totum, quod reliquum est intestini, uniforme est, sed tortuosum, adeo, ut si violentius extendas, ferè disrumpatur. *Renēs* per amplius, magnitudine nucis majoris, intra quos pauca cavitates sunt & sinus (non ut in cane) in quibus percolatur urina. Vidimus & *venam portam* facientem duos ramos, unum quidem mesentericum, id est, ad mesenterium propagatum, qui quæ descendit usque ad extremum intestini recti. Alterum verò splenicum, id est, transmissum ad splenem per totam ejus internam partem, rectâ viâ distributum per multos ramos hinc inde. A dicto ramo splenico derivatur alter coeliacus, sic dictus, quia ventriculum circumplectitur; hic ducit humorem melancholicum ad ventriculum, ut possit appetere. Vidimus *venam ascendentem* perforare diaphragma & cor petere, in cujus partem dextram se inficit. Vidimus & *venam sine pari*

ramificatam ac propagatam, à dicta vena cava iuxta cor reflexam & descendentem, per spinam à parte dextra, quæ ramos mittit, costis dextris ad sinistras, ad ipsas nutriendas. *Hepar* sex fibris distinctum. Medio dextrum à parte dextra egreditur foras *fel*, ita ut fundus inter duas, ad modum prominentis oculi, appareat. Dicta *vesicula felis* habet duos ramos, alterum, qui derivatur ab hepate in duodenum intestinum ad expellendas faeces; alterum, qui recurrit ad vesicam, ut ibi contineatur. In *intestino duodeno* digiti quatuor infra quos eholidochos, inventus humbricus porcum parvulus magnitudine ureterum. A lateribus venæ cavæ ascendenti, descendit *nervus* quidam ad circulum carnosum diaphragmatis, alter verò à sinistra descendit fultus membranis asperæ arteriæ, deportantes sensum diaphragmati. Vidimus *nervos recurvatos*, qui à sexta nervorum conjugatione propagati ad caput asperæ arteriæ inferuntur, alter quidem à sinistra revolutus sursum circa arteriam magnam, & alter circa arteriæ ramos, qui tendunt ad jugulum: cor cum duplici auricula, dextra & sinistra, dextra major & subnigra est, sinistra vero concolor cordi: Habet *cor* ventriculum dextrum, in quo generatur spiritus vitalis; sinistrum, ad quem ducitur sanguis venalis: Habet & quatuor *vasa magna*; primum est *vena cava* ascendens, quæ inferitur in auriculam dextram, *arteria magna*, quæ inferitur in auriculam sinistram. Tertium *vena arterialis*, vena quidem dicta, quoniam continet sanguinem; arterialis verò denominata, quoniam constat duplici tunica, quam habet veluti arteria: Inferitur hæc in pulmonem, ut illum nutriat: quartum est *arteria venalis* quæ inferitur ad sinistrum ventriculum cordis, cujus officium est, sanguinem in dicto ventriculo præparatum ducere sursum ad cerebrum, ad generationem spiritus animalis. In ventriculo dextro sunt *valvæ* quedam sive septe, quæ impediunt exitum sanguinis, sic etiam sunt in sinistro. Habet *pulmo* pinnas sex. Vasi sunt musculi interni circum *laryngem*, id est circa caput asperæ arteriæ, quibus inflammari sit vera angina. Apparuerunt in radice penis *glandulæ prostates*, quibus inflammatis sit Gonorrhœa Syphilitica, quæ sunt paulo majores: Est *penis glans*, id est, caput, velut lingua ipsius felis. Observavimus meatum, qui ducit ad vesicam: Felis *cranium* lineis quibusdam rubeis distinctum venarum similibus. *Auricula* interior cuprimis exculpta: Hoc enim organo non vulgariter opus erat eidem ad noctu prædandum, sicut & vultu. In hoc observata communio arteriæ magnæ & venæ magnæ: ubi scilicet primum usque scinditur in iliacos. Credo commune animalibus omnibus, quod observavi in medulla spinæ felis domestici. Membranis enim

enim propius cum integratur secundum extrema, quæ respondet duræ meningi, interior, quæ tenui vestitur & hæc prodeuntes nascentesque ex se ipsis nervos: Verum cum in plures veluti funiculos prodeant singulæ harum conjugationes, licet adnotare, ductos funiculos, postquam aliquantisper processerint, mox in unum quali nodum coire, non dissimilem à geniculis culmorum in plantis frumentaceis & id genus. Porro cum singuli funiculi iisdem membranis tegantur, si retrahas ad te harum substantiam, spoliatur funiculi, quoad nodum illum pertingant. Observatus in *capra* unâ legitima felis domesticæ, nodus quidam teres similis tuberibus, qui innascuntur arboribus, cujus dirupti medullium porosum crebrisque fossulis perforatum cum guttulis sanguinis. Dubitatum inter fœdales sectionis, num fractura ossis

ferruminata, num error in formatione, luxuriante materia. Homini in sima parte ossis frontis quæ interjacet, æquè duo supercilia incubant rectæ nasi radices: In hac si effoderis vel terebra os pertuderis, invenies fossulas duas oblongas, oblique incidentes, sub cranio, parte superiori: cœcas inferiorem, cancellis donatas: Nullus dubitari posse videtur, esse has cameras olfactus, ubi concluditur implantatus spiritus, ut & in aure. Nescio siquidem, quid de eo senserint Anatomici, credo incompetas huc usque. Porro confirmat sententiam nostram, quod in cane sensu hoc eximie pollente sunt hæc cryptæ, & latiores & magis conspicuæ quàm in homine; in simia autem caudata non leuiter invenire, fortasse, quod eo sensorio præstare minus debuisset.

R

HISTO-

QUADRUPEDIBUS

LIBER IV.

De Quadrupedibus Digitatis
Oviparis.

TITULUS PRIMUS

De Digitatis oviparis ante testis.

CAPUT I

De Rana.

ARTICULUS I

De Ranis aquaticis.

Ambrosius.
Digt. O-
vipar. l. 1.
c. 1.

Hætenus de Quadrupedibus
viviparis egimus, sequuntur
Ovipara; quæ vel ante te-
guntur, vel crassa. Cutea-
tem teguntur, Rana, Lacer-
ta, Salamandra, Stellio, Scin-
tus, Cordylus, Chamaeleon, & Cracodilus.

Nomen.

Rana alia est *Aquatilis*, alia *Terrestis*. Illa à sua
garrulitate Isidoro dicitur, quod æstivis die-
bus suum rana perstrepat: aliis à π Ebraico,
quod est vehementer exclamare. Græcis di-
citur Βάραξ, & ῥάβις Βάβις ῥαζία, quæ
quod asperam vocem edat. Vocatur Varino
& Βού, Βιζάξ, Βέμαξ, Βούξ, Βέ-
μαξ, & αααααα, ῥάβ, Βιζααξ, Cypriis
Βεζάξ, Ionibus Βαδραξ, Phocentibus
Βεζαζαξ, Ponticis Βαδαν, modernis
Græcis Βιζααξ sed & ποξ, pro eadem,
simpliciter apud Ethymologum sumitur.

Descriptio.

Varino etiam Βέμας & ποξ, ranæ sunt,
quod buccas inter claudendum inflare sole-
ant. Animal est amphibium, cujus pars prior
carnosa latitudine caret: naturâ, portionem
carnosam posteriori parti in qua crura poste-
riora crassa & longa, anteriora breviora sunt,
addente. Digtos habet quinos, longos, men-
brana interextros, ut commodius natare
possit. Fœmina mare major.

Anst. H. A.
l. 4. c. ult.
Orid. Me-
tam. lib. 6.

Terga caput sanguis, colla intercepta vi-
dentur.

Spina venter, venter pars maxima corpo-
ris albet.

Internas partes si attendas, linguam illis in-
stat lingue infantum primam ad hære. in-
timam verò à gutture absolutam Plin. scri-
bit. Lienem esse parvum. Hepar secundum
Bellon. in tres dividitur lobos, sub quo una
utrinque pulmonis pars conspicitur, spumo-

sa & minimè sanguinea. Intestina nodulis
intercepta sunt. Testes & reliqua membra
animalium terrestrium membris similia. In
Anglia virides non conspiciuntur. In Ger-
mania, Italia, Bononiensium in primis terri-
torio, plurimæ sunt. In irriguis Ægypti locis
tam frequentes, ut nisi à ciconiis vorarentur,
omnia fœderent. In Cyrenaica & Scripho
insula muras esse dicunt, fortè propter aqua-
rum frigiditatem. Esti verò & in fluentis
appareant: libentius tamen in illis aquis ver-
santur, in quibus junce & arundines vire-
scunt, & ulva crescit. In illis qua nunquam
gelu concrevit, omni tempore reperian-
tur. Ne dicam de bituminosis, in quibus
viscositate sua naphtha obruit. Deglutiant
innatantia animalcula, vorant & apes, tal-
pasque mortuos. Herbis quoque vesci veri-
simile. Permissentur mare superveniente,
quod apud Aristot. legimus, prioribus pedi-
bus alas formine apprehendit, posterioribus
clunes: deinde ova pariunt. Plin. carnes
nigras partu edi scriptæ, quas oculis & cauda
inignes gyrenis vocavit: formam raninam
adipisci, dum cauda in duos posteriores pe-
des finditur. Aturumque, addit, senectuti
vita resolvuntur in limum nullo cernente, et
rursus verni aqua renascuntur, qua suæ na-
tæ, perinde occultatione, cum omnibus annis
id eveniat. Sed id de temporariis potius su-
mendum est. Nam de quibus agimus, etiam
hyeme in aquis calidioribus durant, & vere
veteres natantes conspiciuntur. Ova circa
ripas stagnorum & paludum effunduntur,
continuo veluti filo sibi coherentia, quæ ni-
grarum & concisuram carniū speciem re-
ferunt. Chymici sperma ranarum appellant.

Linn.

Puff.
Anst. lib.
Anst. l.
p. 44.
Gervais.Anst. H. A.
l. 5. c. 3.
Plin. H. N.
l. 9. c. 11.Anst. H. A.
l. 7. c. 14.

Antiphet.

Mistid.
Corn. p.
Memoria.

Plin.

p. 12.

Laub frosch

Laub frosch

Laub Frosch

Frosch

Rana

Rana Frosch

Frosch

Rana

Bufo Kröte

Kröte

Bufo

Bufo Caudatus

a Circulatorius fies

ῥά. Aristoteli autem ὁ αἰσχυρὸς vox dicitur, quam ranæ mares effundunt, pum feminas ad congressum vocant. Quando larduntur, Alberto prodeunte, vocem instar formidantis muns exillem reddunt. In Cyrenaico agro non erant olim vocales. Illas è continente vocalibus duratærum genus. In Seripho quoque; & quodam Theffalix lacu mutas, apud Elian. legimus. Caro ipsis naturâ laxa, albida, humida, & putredini obnoxia. Ideò quibus frequenter in usu, colorem amittunt, & in febres incidunt. Mense Augusto, ita compressa habent labia, ut difficulter aperiantur, si Alberto credimus. Ubi diutius pectori incumbunt, larente subrus aquam, Miza Idus colligit. Nisi aliquandiu respirent, suffocantur. Quia aquas tepidiores amant, ideò æstivis duntaxat mensibus coaxare solent, & adveniente hyeme occurrant. Busbequius dum Strigonium properaret, mense decembris coaxantes audivit, quòd aqua in quibus degebant, minere suffurex vicinâ, incallescere. Cum pluvia imminet, clamosiores sunt, seu quòd frigidiores sentiant, seu quòd dulcioribus impense delectentur. Diu sub aqua urinantur, quòd exiguum pulmonem habeant. Brumali tempore interire, & vere iterum renasci, à quibusdam creditum: latere & terrâ conditi inde certissimum, quòd verno tempore, non solum ranarum fetus, sed & ranæ compareant. Noctū & quidem in ficco congregiuntur, non tam ob verecundiam, quàm timorem. In Ægypto, dum natricem sibi occurrere vident, frustum arundinis obliquum apprehendunt, ne deglutiantur. Ab his civitatem in Gallia pulsam, Plinius prodidit. Marcem à femina si discernere volueris, dorsum acu tange. Ex mare rubeus sanguis; ex femina, flava aqua effluet.

Quo in Cibus habende essent loco, Galeus non indicavit. Facile digeri, & bonum præbere succum, frigidum ramen & humidum, vulgata est sententia. Nullo olim apud Romanos in usu. Hodie totum corpus, capite abjecto, assum vel elix tum apponitur, à mense imprimis Mayo ad Octobrem. Coxæ imprimis laudantur. Mundella in frigidis innocentiores putat, & cum à Venere abstinent. Amatus Lusitanus omnes, quia venenatæ, à mensis arceat. Præparationem vide apud Ambrosium.

Et tota & partes variis affectibus pellendis inferiunt. Sugillationibus impolite, livorem auferunt, Maxillis alligatæ dolorem deneium, in aceto decoctæ, mobilitatem. Succus cum eodem, anginam tollit, & tonsillis prodest. Eodem remedio certo strumæ delectur, si Porta non fabular. Pulpa earum phthisicis, cum carne eponis, pincis & faccario exhibetur. In oleo elixa nervorum dolores emollit. In omni virulento animalis morsu vehementer à Dioscoride,

Ætério, & aliis commendatur. Cinis combustæ adeò sanguinem sistere Galeatus de S. Sophia prodidit, ut cum quidam cum collo gallinæ alligasset, amputato post ejusdem capite, nihil ex vulnere sanguinis profluxerit. Habbarrhamanus Asiutensis in nares insufflari in hæmorrhagia jubet. Idem in plumbeo vasculo cum oleo lilior. interemtam, cum unguento rosacco contorsionem vultus sanare scribit. Oleum quomodo paretur, vide apud Ambrosium. In doloribus articulorum à materia calidâ vehementer laudatur. Partes si attendas, Oculi in sindone contra lippitudines in collo suspenduntur. Cor februm algores minuit. Alii in febris ardentibus ad cor alligant. Contra fistulas cuidam profuisse, apud Villanovanum habemus. Pulvis per tergus extractus, folio brassicæ involutus, & in olla concretus, epileptico exhibitus, opitulatur. Alii id de jecore sumunt. Hoc certè remedio Elector Palatinus restitutus dicitur. Pulvis jecoris in accessione quartanarum utiliter sumitur. Plinius, obijci formicis oportere scribit: eam partem quam appetant, contra omnia venena esse pro antidoto. Fel dyentericis remedio est, & vermes in ulceribus nascentes interimit. Adeptis auribus instillatus, dolores tollit. Sperma ranarum in erysipellate, & aliis inflammationibus vehementer est utile, hæc hæmorrhagiam comprimit: scabiem & impetiginem pellit. Quercetanus aquam in rubore faciei commendat. Modum ejus parandi vide ibidem. Baculus quo rana à serpente excussa fuerit, parturientes adjuvare dicitur. De lingua fabulosa Plinius. Democritus, inquit, tradit, si quis extrahat ranæ viventi linguam, nullâ aliâ corporis parte adhærente, ipsaque dimissa in aquam, imponat supra cordis palpitacionem mulieri dormienti, quæcunque interrogaverit, vera responsuram.

Quantum ad Differentias, varæ illæ sunt. Differentiæ: Excluduntur quedam ex ovīs, quedam ex limo, quod in Ægypto accidere, Diodorus Siculus prodidit. Sunt viridis, sublivide, cineræ. In Stochornii Parnensium montis duo sunt lacus, in quibus ranæ magno capite & caudâ longâ conspiciuntur. Præcipuum differentiam in initio Articuli dedimus.

ARTICULUS II.

De Ranis Terrestribus.

PUNCUM I.

De Bufone.

RANÆ Terrestres sunt Bufo, Ranunculus viridis, & Rana temporaria. Quem nos hic Bufonē, fortè quod in appropinquantes maximo imperu spiritum efflat, vocamus, is etiā Rubeta, quod inter rubos frequenter versetur, dicitur. Græci φῖπιν vocant, Aristoteles

Φρυσίαν Ethymologus *Φρυσίαν*, fortè à *Φρύσιον*, quod venenum caput petat, & vertiginem inducat. Nisi *φρύσιον* & *Φρυσίαν*, seu frutice derivare volueris. Chrysippus quidem apud Plin. Phrygianum febribus quartanis alligatum remedio esse autumat, fed animal non describit. Luciano est *Φρύσιον*, quod leviter contactus mirum in modum turgescat. Qui *μύζιον*, appellant, falluntur.

In ejus descriptione, non est quod multum immoremur, quia vulgare est animal. *Cutim* habet densissimam, & adeo crassam, ut sarpè nec acutissimò quidem palo perforari possit, lurido colore perfusam, maculas veluti quibusdam pustulis asperam, ventre turgido & inflato, unde *ventrosus* vocatur. *Capite* crasso, *dorso* lato. *Pilis* caret. *Amphibium* esse animal scripsit Plinius: sed fortè de palustri accepit. Opacis nemorosis cavisque ac putridis locis gaudere tam certum, ac incertum, in Hyberniam illatum, solà pulveris aspersione interire. Non haberi ibidem, à quibusdam proditum.

Terreo humore, herbis, lumbricis, & apibus vefcinorum. Tantum verò singulis diebus terre absumere, quantum anteriore pede comprehendere possit, à vulgo quidem creditur, sed nullo experimento fultum. Ob victum *μύζιον* à Græcis dicitur. Sub salvia sarpè stabulari, una & altera historia comprobavit. Perire bubò, qui degustaverant, ut à Mizaldo & Pareo prodatur. An verò ea vescatur, ignotum.

Nascitur ex ovis, & materia putrida. Ex cremati pulvere sepulcro emergere, proditum. In Dariene, si Petro Martyri credimus, ex guttis dextræ mancipiorum manuum cadentibus, dum pavimenta irrigantur, gignuntur. Exanate sepulta idem fieri, Reusnerus canit: ex mensuris sanguine Porta, cum mulieres aliquando rubetas enixas fuisset, legamus.

Inimicitia ipsi intercedit, cum *sale*, *gravi odore*, & *odore florentis vineæ* ex inanimatis, cum *sale*, *salpa*, *araneo*, ex animalibus. *Sale* conspersus, ad ossa usque consumitur, si Alberto credimus, Rutæ, nasturtii, & hisce similibus si urantur odore pelluntur. De florentis vineæ odore idem affirmatur. Cum *sale* dimicat & interimitur. *A salpa* devoratur, ut & hæc ab illo. *Aranei* ictu interit. Affixerat se ejusdam supinè dormientis ori arètè, oppressissetque hominem, nisi tertio aranei ictu interire coactus fuisset. De *sympathia* nihil singulari occurrit, præter id quod de salvia diximus. Musclem in os rubere illabi, à virus fide dignus Porta se accepisse scribit. Plutagine contra morsus araneorum sibi mederi, apud Plinium alicubi extat.

De *Natura & moribus* habet, hyeme & intertidio latitare, noctu verò per loca ab hominibus trita vagari: noctu potius quàm de die

vivere, imò à solari splendore abhorrere: tardo gradu incedere, a liquando salare: sarpus verberatum, inflato corpore, virus primò ex clunibus emittere, mox guttas quasdam malè olentes effundere. Solet herbas salivâ inficere, quæ non minus est lethalis quàm napellus. Solent sonum gru gru edere. Pluviam, dum vespere caveris egrediuntur, præfagiunt.

Paucum venenum & mite habere, scripsit Albertus, quod fortè de iis qui in frigidioribus regionibus degunt, sumendum est. Illarum qui in calidioribus, primigenis est. Sal ipse, quo bûso extinctus est, si in aqua dissolvatur, ita eam inficit, ut lintum vel indusium eà madefactum, incurabili scabie hominem inficiat. Si detrahere volueris, vel pellem punge, vel vinga exagita, vel superficie punctam, in aquam conjice. Virus infecta evadit. Infectus, tumore, pallore, singultu, spirandi difficultate, & gonorrhæa afficitur. Aliquando, dysenteria, gutturi inflammatione, & vertiginis accedunt. Fuit qui canna qua bûso infixus fuit, ita proprias manus infecit, ut tractatum iis cibum subinde evomeret, nec citius vomitus cessavit, quam ex aliorum manibus sumisset. Qui evadunt, edentuli plerumque fiunt. *Medelam* multa suppedant, inter hæc præcipuè. Cancri fluyantes triti & potius cinis rubetæ, cornu cervi dextrum, lac muliebri, saliva hominis lejuini, radices arundinis, poterion herba, quæ & phrynon in vino exhibita, terra Melitenfis, Smaragdus, Theriaca, & extra, oleum de scorpionibus. Sunt qui ipsi bûsonis lapidem extollunt. Michendatum, & quintam essentiam theriacalem his adde.

Noxiacti bestia bûso, & venenata, multum tamen contra venena, & alia prodest. Marcellus eum cum adipe ursino, in olla rudè pro arthriticis coquit. Oleo in quo decoctus est, strumis felicissimè inungitur. Dissectus, & renum regioni applictus, lotium provocat. Servatos hoc remedio quosdam hydropicos ferunt. Coctus & emplastri instar cynanchicis impositus, certo liberare dicitur. Idem solum quo suspensus erat facere apud Mizaldum legimus. Pinguedo exenterati, & radice laureolæ, stercore gallinæ, sale, & unguento dialtheæ infarcti, inter assandum cadens, fistulæ benè in unguentur: pulvere vero ita ad combustionem affari, asperso, optimè curantur, si Arnoldo fides est. Exsiccat in umbra & in manu lineolo involutus detentus, hæmorrhagiam sistit. Cinere nitium hæmorrhoidum fluxus, certissimè curatur. Nicolaus emplastrum ex eo format. Alii arefactum tanquam amuletum contra pestem, collo appendunt. Crollius pulverem contra quoscunque venenatos morsus aspergit.

Qui

Mizald.
Cent. 1.
Memor.
Portul.
20. c. 34.
Generat.

Portul.
Mizald.
Cent. 1.
Memor.
Portul.
20. c. 34.
Generat.

Mizald.
Cent. 1.
Memor.

Arnold. l.
3. brev.

PUNCTUM II.

De Ranunculo viridi, & Rana temporaria.

Quidam in ulcere cancrroso bufonem crasum sumit, in balance ponderat, additque ejusdem ponderis cancrus vivos, deinde in olla rudi, diligenter luto munita, relicto tamen exiguo foramine, lento igne urit, & pulvere felicissime utitur. Helmondus à Butlero Hyberno edoctus, ex bufonis cadavere, & terra ac animalculis quæ ad focum suspensus intra triduum in patinam ceream evomere solet, trochiscos cum tragacantho, & cerea illa patina format, qui ad mammam sinistram gestati contragium arcant, & loco alligati, virus extrahunt. Recentes sunt minus validi: validiores, qui ante in usu fuerunt. Bubo, mense Junio, post meridiem capiebatur. Idem Julio mense, decrefcente luna bufones coepit, quorum oculi (*verba ejus sunt*) scatebant albis vermibus: nigrique capitibus prominentes, adeo ut uterque oculus totus in vermes transformatus esset, fortassis 50. numero, in singulo oculor. foramine erant dense compacti, quorum capita foris eminebant: & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, statim bufo, apposita manu, egressum verbat. Animalcula quæ evomuit, erant muscæ nitentibus alis, subviridi colore quasi decoratis. Mox à vomitu obit. *Pedes* viventis, Luna vacua & ad synodum properante abscissi, strumas curant, si eis collum circumdectur. De bufonis lapide agemus alibi.

In insula novi orbis Peragua, Hispania, coctos bufones, fame premente edisse, Petrus Martyr auctor est. Lælius, Brasiliensis minimè exenteratis, & tostis vesci prodidit. Ustus falconi in cibo datur, ne pennæ à tineis excedantur, prohibet. Sunt qui novo fictili inclusum in medio segetum obruunt, & sic noxias tempestates arcant. *Officulum* dextri lateris ad venerem concitandam alligabatur.

Differentia à loco, figura, & mole corporis sumuntur. *Locum* si attendas, reperiuntur quidam in sacrorum commissuris. Snerbergæ & Mansfeldii eductus primò turget, mox perit. Tholofix in faxo arenario rubro albis maculis distincto reperitur. Latomus quidam Antverpianus, in marmore invenit. Agricola in illis ex quibus lapides molares fiunt reperiri scribit, & antequam formetur bene considerari an lateant, debere. Idem eundem *meisophus* vocat. De *figura & mole corporis* ita Ambrosinus scribit. Oviedus in summario Indiarum &c. p. 608. *usque*, quia non clamet nisi lædatur, Gesnerus Gibbosi bufonis meminit, cujus iconem datus.

RANUNCULUS viridis, vocatur Plinio *rana minima & viridissima*; aliis *calametes*, quòd inter arundines & calamos versetur; *ludoro Agredula*; quibusdam, *Rana sylvestris*, quòd sylvis delectetur, vel ad differentiam rane viridis quæ editur. Gracis est *καρίς*, quia sua voce imbres præfagit. Aliis *ρωναίς*, *ρωναίς* quòd per arbores incedat. Quibusdam *δινάρις* quòd quasi de cælo delabi videatur. Hermolaus *ρωναίον* vocat; *ρωναίον* fortè dicere voluit: id est, quasi in arbore natam. Vocantur & *βελγανίς*, ob vocem quam edunt.

Ita eam Ambrosinus describit. Rana hæc ubique viridi colore perfusa est, præter pedes &c. vide Ambrosin. p. 622. *usque* cæteras fugat.

Conducit ad multos affectus. A russi liberari qui in ejus os expuierit, Plinius auctor est. Extinguit febrile incendium, si manu detineatur, Sylvius. Guainerius pro hestici gallinas pulre & farina hordei & carne ejus elixā nutrit, gallinas ægro præbet. Timotheus per medium dilectus renibus hydropicorum applicat, & aquas educit. *scutur* in pellicula gruis ligatur, venerem concitat, si Plinio credimus. Adepti, si denti dolenti illinatur, frangit eum. *Cruor* vestigijs pilorum à genis evulso rum instillatur, repasci eos prohibet. Marcellus acu cuprea ranunculum pungit, & sanguine inde manante loca pilis revulsis, inungit.

De *Rana temporaria* Ambrosini verbis agemus. Ita verò ille de ea. Ex differentia huic rane addita, unusquisque conjicere potest, hoc animal &c. p. 623. *usque*, ducentes diu vivere nequeunt.

CAPUT II.

De Lacertis.

ARTICULUS I.

De Lacerto vulgari.

LACERTUS seu Lacerta, nomen à lacertorum humanorum similitudine, & quòd pedes veluti homo quadrupes incedens, manus flectat, sortitus est. Gracis veteribus *λακέρτα*, *λακέρτα*. Hefychio & Varino *σμήθηα*, modernis *καλαμάρτα*, aliis *καλαμάρτα*, vulgaris imprimis, dicitur. Plures quidem eorum sunt differentie: nam Plinius lacertorum, quorum color ad ferrugineum accedit, meminit: Scaliger in minusculos & majores distinguit: nos tamen, in *vulgares*, *virides*, *Chalcidæos*, & *Brasilienses* seu *Indicos* dispe-

Helmond.
in Tumbolo
pellis p. 76.

Plin. in Co-
lin. & alia
Martyr.
Decad. 3.
l. 10.

Differentia.

Ambros. l.
1. de av-
par. c. 3.

Deferunt.

Plin.

Ambros.
de degen. o-
vular. l. 1.
c. 4.

Ambrosin.
Dign. O-
vular. l. 1.
c. 4.
Snermus.

Differentia

Scalig. in
Hobor.
Ambros.
Avil. pag.
104.

Valgaris. scemus. *Valgaris* digitos habet quinos valde exiles, cum unguiculis tam in prioribus quam in posterioribus pedibus. In his, qui indicis locum obtinet, longissimus est; pollicis, inferior locus datur. Albertus ei pilosam linguam attribuit, ex Plinio Aristot. bifi-
Descriptio. dam, secundum quem, siccum pulmonem, litem perexiguum, & rotundum, testes spondyliis adhaerentes, foemina vulvam ut in avibus, cujus cervix inferne sit magis carnosa, ova proxima septo contineantur, habet. *Reperitur* in Italia copiosi, in insula Capraria magni: in India, prodeunt Linschotanotam frequentes, ut in lesticis quandoque irrepant. Arabie sunt cubitales: in India verò monte Nysa xxiv. pedum, in longitudine, colore fulvi, aut puniceipant carulei. Incolunt plerumque sepulchra, cavernas, spisseta, & rudera. Genux, in arce Principis Dorie, plurimos confeximus apicantes. Vescentur, carnis, herbis, apibus, formicis. *Congregantur* circa sinem Martii, & quandoque, ita complicantur, ut duo capita & unum corpus representare videantur. Post, ova, more serpentum paritur, & teste Arist. terræ committunt. ex quibus sine incubatu statutis temporibus caruli erumpunt. Ore parere, vel fectus, uno inerte excepto devorare, fabulosum. *Abhorrent* à ciconiâ, quæ lacertis pullos nutrit, buforibus scorpionibus, araneis, & fespentibus. Aranei parvos lacertos in foraminibus, parietum, aggressi, filamenti obducunt, & ictibus obrunt. Cum serpentibus præliantur: ideo ophiomexu accipere nomen. *Delitantes* caribus cochlearum, dictamno herbas, ad quam à serpentibus vulnerati confugiunt, & homine, quem etiam à serpente defendunt. Ori ad moti, pituitam humanam avidissime lingunt. Historias vide ap. Scaliger. citato loco, & Erasmus in tractatu de sympathia & antipathia. Temporis tractu visum amittere, eundemque iterum seu solis beneficio, in quo tam diu donec convalescant, morari dicuntur, seu beneficio naturæ, recuperare, cujus apud Ælium exemplum, mensibus lybemis sub terra condi, & sic quasi semestrem vitâ agere, unde *ignavibonius* dicuntur, hybernium & autumnale spodium deponere, foemineum sexum majorem esse: compares incedere, & uno capto alterum in capientem efferrari, ovorum quæ peperere oblivisci. ut apud Plin. habetur, per medium divisos, propter glutinosum visum, non perire, imò naturali quodam visculo coalescere, quod ex cicatrice colligitur, ad Naturam & mores pertinet. Dicuntur & caudæ sæpius amputatæ renasci. Theocriti interpres exsiccatum in viperam transmutari falso scripsit. Reperiuntur & monstruosi visus quidam, teste Schenckio. in ceti magnitudinem Lutetie excrecere. Dantur duab. & tribus caudis instructi, quod ab ovis dilectythis fortè profi-

ciscitur. sed & *ἀμφικίφαλος* seu bicipites. Amphibæne iconem, in qua unius cauda confiscitur, hic quoque adjicimus. Quantum ad usum in Medicina, divulsâ lacerta testis. scorpionum applicatur: in cibus ad Salamandræ virus à Plin. præbetur. Oleum ex iisdem in oleo suffocatis & percoctis, dissolvendis strumis, cum fimo pecudum inungitur: & ad delendas faciei lentiginis commendatur. Crematar. cinis cum melle Cretico ad oculos. caliginem adhibetur. Efficacius est, si ex viridibus componatur. *Cerebrum* infusio-nibus valet. *Caput* confusum & appositum, seu solum, seu cum aristolochia longa, radice arundinis, & narcissi bulbo, sagittas & spinas tenaciter adhaerentes extrahit. *Cor* combustum & cum amurcâ mixtum, torporem membro inducit. ut Chirurgi ferrum non sentiat. *Sanguis* varices succrescere prohibet, si pulsionum crura eo diligenter illinantur: in herniis quoque infantum commendatur. *Stercum* medicamento contra equorum straguriam miscetur. In urina virili necata, ejus qui fecit, venereum cohibet.

ARTICULUS II.

De Lacerto Viridi & Chalcidico.

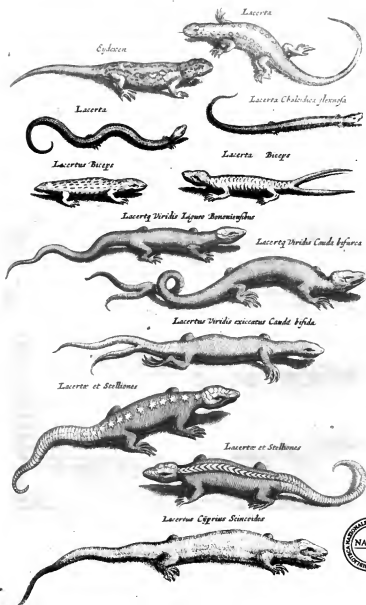
Lacertum viridum à colore ita dicitur, Græcis *αἶψα* *χλῆρος* & nuperis *χλωροαἶψα*. Alii *Majorum* ob magnitudinem vocant. Sylvaticus *Ophiomachus*, à superandis & impugnandis serpentibus. Amant isti loca calida: ideo in Italia frequentes apparent, ubi nonnulli, (verba sunt Ambrosini) eos observant multos simul obviam egredientes, quandoquidem tum morbos præfagite affirmant. Æstivo tempore in arboribus morantur, & more rannuculorum viridum vociferantur. Sunt & bicaudati. De *Descriptone* non adeo sumus solliciti. Icon namque subvenire poterit. *Ufus est* in Medicina singularis. In strumis à Plinio alligatur, & post dies triginta renovatur. Ramices infantium, morsum ejusdem dormientibus applicati, emendantur. Deinde animal arundine transfixum in fumo suspenditur. Vivum cum vino decoctum phtisicis jejunis Marcellus exhibet. Oleo decocto faciei lentiginis depelluntur, de quo vide Gesnerum. Eodem cum pice liquida, & adipe suillo veteri Hierocles ungulam equorum inungit, ut firmior reddatur. Fumellum in capillis dissolvendis utitur. Pro iisdem regenerandis, composuit Veckerus aliud. Unguentum pro Epilepticis apud Ambrosinum vide. Canere strumæ excelsæ curantur. *Oculus* vivo erutus, quartanariis alligatur, pelli caprinæ involvitur. *Sanguis* attritus hominum & jumentorum pedes sanat, & clavos eruit. *Ossa* Epilepticis profunt, postquam virus sale optimè in schali aspersus, eadem carne amissa depositus sit.

(Lacerta amphibæne, ibid.)
Ufus in medicina.

Plin. H. N. l. 19. c. 6. d. 30. c. 6. d. 11.
 Dioscor. M. M. l. 1. c. 18.

Ambros. Deip. O. v. 1. c. 6.

Plin. l. c.

Lacerta
Chalcidica
Aulicof.
L. 1. c. 7.

Lacerta Chalcidica nomen à Chalko seu are, quod dorsum ejus lineæ areæ percurrant, datum est. Dicitur Hefychio *Cyclus* Belonio *Samaritanus*, sed male ut Salmastius docuit. Aliis *Seps*, à putredine, quod caro ad ejus morsum contracto livore putrescat: quibusdam & *Tarantula*, sed perperam. Similis est parvis lacertis, & illius serpentis colore quem Cæcilium dicimus. *Columna*, totam colore areo refertam observavit, Nicandri scholiastes in Syria, Lybia, & Cypri nasci & inter saxa degere scripsit. More viperæ suos fetus enititur, nisi quod more aliorum oviparorum in ventre ova gerat. Fabius Columna in Gallicano castro inventum hujusmodi animal interfecit, & in dissecto illius ventre quindecem partus invenit, quorum alii membrana exuti, alii pellicula diaphana circumdati, conspiciebantur. Galenus dissectum morsui applicat, & cibum falsamentorum præscribit.

Galen. de
med. simp.
facult. 1. 1.

ARTICULUS III.

De Lacertis Indiciis.

PUNCTUM I.

De Senembi seu Iguana.

Marcgr.
Hist. Bras.
111. c. 11.

Lacertorum Indicorum plures sunt species, inter quas celebres, *Senembi*, *Teguana*, seu *Temapera*, *Taraguira*, *Americana*, *Cerapobeta*, *Amerua*, *Taraguto*, *Acuraba*, & *Tejuchana*. Describemus eas verbis ipsius Marcgravii. Ita verò de prima iste. *Senembi*, Brasiliensibus, nobis *Iguana*, *Camelion* Lusitanis falso, & falsissimè Belgis Legyan. Erat longitudo totius animalis, quod hic describo (reperiuntur tamen longe majores,) ab ore ad extremitatem caudæ, trium pedum & octo digitorum: corporis ambitus vel crassities, decem digitor. ubi maxima. *Tota cutis* eleganter viridis, sed maculis nigricantibus & albis, in modum panni undulati, hinc inde variegata. *Cutis* consistit à squamulis, in dorso, cruribus & caudæ initio paulo majoribus, quam in reliquis partibus. *Squamæ* caudæ omnes æquales, non ut Car. Clusius observat. A cervice ad extremam caudam seriem habet planarum, sed mucronatarum instar ferræ, spinarum secundum dorsum longitudinem, etiam virescentis coloris: suntque spinæ istæ ad cervicem majores, semperque minores sunt, minimæ in extremo caudæ. *Caput* longitudinem habebat duorum digitor. ferè aut paulo minus, singularibus squamis, majoribus quàm in aliis partibus testum: *collis* longitudo sesquidigiti, crassities quinque. Magnos claros habebat *oculos* nigricantes & binos nares patentes in prona & ferè extremâ capitis parte, singulæ mandibulæ. *exiguorum dentium*, & nigricantium, & bre-

vium numerum habebant, & os *linguam* crassam: Pone caput in utroque latere albicantem maculam instar branchiarum in piscibus sub mento ingluviem ad pectus usque propendentem, maximam partem nigricantis coloris, quam contrahere potest, & cum irascitur vel terrore afficitur propendere solet. Ab ore ad ingluviem, in collo inferiori etiam habebat spinas in dorso. Quattuor *cruribus* erat prædium, & totidem *pedibus*, quorum quisque quinque digitus continebat: cruraque & pedes squamis testæ ut reliquum corpus. Bina anteriora crura breviora posterioribus & non ita crassa, longitudo quattuor digitorum aut paulo minus, *digiti* quinque, & in iis medii breviores, quam medii posteriorum pedum: intimus & extrimus digitus binis articulationibus duo illis proximi tribus medius quatuor constabant, omnium *ungues* nigri incurvati & breves instar avium. Posteriora crura longiora & solidiora anterioribus, nimirum longitudo eorum usque ad pedes, eademque crassities colli vel caudæ propè corpus, nimirum quinque digitorum. pedum posteriorum longitudo unius pedis aut amplius: digitorum prior extrimus anteriorum digitis, extremis æqualis magnitudine & articulationibus duabus sequens hunc tribus tertius quatuor, quartus, qui longissimus, quinque, quintus seu ultimus versus caudam etiam quatuor, æqualis cum tertio longitudinis: unguis ut in anterioribus *Coryledonium* series nulla ut Clusius aliis observavit. Saltem postica crura (tam superius quam inferius) instar humanæ suræ se habebant, priora autem non item: Crassities *caudæ* proxima corpori, erat quinque digitorum, & attenuabatur semper, donec in extremitate planè exilis esset & acuta instar subulæ. Quum mactassent, movebatur adhuc pelle detracta, & cor exemptum subsistebat. Habebat in utroque latere *ova* ultra decem, quædam cerasi magnitudine, quædam & minora: *pinguedinem* insignem instar gallinarum: in ventriculo insignem copiam fructuum, maxime limonum dulcium: quibus pro cibo erat usus: Comedit etiam farinam Mandiocæ aquâ mactassent. Diu in ediam tolerare possunt, habui, inquit Marcgr. ad duos aut tres menses sine omni cibo & potu, & denique aufugerunt, ita ut judicem sine dubio famem diutius ferre posse. Caro boni est saporis, cocta & diu fixa butyro, & aquè bene sapit ac caro pullorum & cuniculorum. 28. Maj. 1640 mactavi & fecui unum, pinguedinem habentem multam instar gallinæ. Partes internas, cor, pulmones, jecur, vesicula fellea, renes, vescicam, genitalia vasa, habet ut alia animalia: amplum jecur, duplicem ventriculum, unum anteriorem, in quem cibum prius recipit, hinc intestinum habet minimi digiti crassitie,

ac

ac decem circiter digitos longum, cui annexitur alter ventriculus, ubi cibus planè concoquitur, hinc cætera intestina usque ad rectum: In anteriori ventriculo magnam copiam farinæ Mandioca & Milii Angolensis crudi habebat: Posterior, major, totus semicocto cibo plenus erat, cui multi vermiculi vivi instar eorum qui in casco generantur, inhærebant. Intestinum ultimum s. rectum sterces continebat. Detracta pelle toti animali, & cauda amputata, hæc adhuc movebatur. Vivax animal, nec si quinque aut sex ictus in capite acceperit, moritur, nisi cervix cultro inflecto vulneretur, tunc n. cum sanguine vitam effundit. Caudæ caro, meris fibris & nervis constat. Mense Decembri 1641. vidi eximi lapidem è ventriculo Senembi, ovi gallinæ mediocris magnitudine & figura, sed compressiorem paulo: exteriùs glabrum, albicans, interius compositum è tuniciis instar Cæpæ, ita ut una ab altera separari posset lapide confuso. Coloris erat interius albicans s. grysei, duræ substantiæ ut Bezoar. Capiuntur fune, nam arboribus insidere solent, quod Brasilienses, fustis longo adaptabant funem, hoc videns animal, miratur, nec tamen se movet, sed tunc se illaqueari sinit, & ita capitur, alias currit velocissimè. Juniores toti sunt viridis coloris, grandiores ætate, variegati sunt, & cinerei: senes enim ut plurimum sunt fusci vel cinerei coloris. Fr. Ximenes scribit, in capite hujus animantis interdum reperiri lapillos, qui præsentissimo remedio lapides renum comminunt & dejiciunt, drachmæ pondere è liquore idoneo hausti, aut etiam corpori alligati. An autem qui in ventriculo reperiuntur aliquando eis, dum viribus polleant, mihi non constat, periculum posset capi sine ullo, meo judicio, dis crimine.

PUNCTUM II.

De *Tejuguacu*, *Taraguira*, & *Americima*.

Margg.
Hist. Brasil.
L. 6. c. 11.

Tejuguacu & *Temapara* Tupinambis, Lacertus egregius: corporis figura, capitis, oculorum, oris, pedum, caudæ, convenit cum Senembi, in hoc autem differt. Primo totius corporis color est niger, elegantissimis maculis albis inspersis variegatus, & versus extremam caudam, sed quasi aculeos habet albos. Secundo cauda crassior in exortu. Tercio caret illis dentatis aculeis per dorsum longitudinem. Quarto in pedibus posterioribus exterior digitus paulo remotior est à reliquis, & brevior. Quinto, linguam habet bifidam longam, rubram, glabram, quam velocissimè instar serpentis, ad digiti longitudinem protrudit & retrahit. Nullam edidit vocem:

patiens est, libenter vescitur ovis, quæ cruda sorbet. Inedie patientissimum animal: detinebam alligatum, sed cum se vinculis absolvisset, liberum permisi (verba sunt Marcegravii) per cubiculum currere, & interdum dedi haustum aquæ: è vitro bibendum, ita adhuc obambulat quando sitit, alias toto die in angulo suo ordinario sedet. Libenter incumbit cineribus calidis: Vigesimo Martii quispian partem caudæ calcando detriverat, postea tamen de novo ad duos digitos crevit, primo Julii moriebat inedia planè tabidus factus, septem enim mensium spacio nihil comederat, tantum aliquando haustum aquæ sumperat lambendo. Caro ejus comeditur. *Taraguira* Brasiliensis: Lacertus in & prope domos, in hortis & ubique frequens: Longitudo ejus circiter pedalis: (quoniam reperiantur & minores) *Corpus* habet teres, totum squamulis triangularibus cinereis seu leucophaeis rectum. Caret *ingluvie* sub mento; *dorsum* æquale: nuntant velocissime capite quando aliquid vident & celerissime currunt motando corpus. Si videant hominem dormientem cui serpens venenatus, aut aliud venenatum animal lædendi causa appropinquat, illum excitant ne lædatur. *Curre* volens mas leni morfu apprehendit femellæ cervicem, paulo post ad latus se inclinat, & foemina propriam caudam sursum levando admittit marem, qui pedibus complectitur corpus ejus à tergo. *Americima* Brasiliensis: Lacertulus tres digitos longus & pennam olorum crassus, ubi crassissimus: crura & pedes squamulis figuræ & tota digitis, ut Senembi. *Ocellus* habet nigrus: *corpus* autem fere quadratum videtur. Totum *dorsum* squamulis vestitur leucophaeis, latera autem fuscis: *caput* itidem & crura, cauda vero cæruleis: omnes autem splendent, & ad tactum apprimè sunt læves. *Digiti* in pedibus instar setarum porcinarum. Venenosum est animal ut Lusitani affirmant, & cupidum exsugendi sanguinem ex gravidis mulieribus. Referunt foeminam semel tactam ab hoc lacerto, vel solum ejus indumentum, nunquam postea concipere.

Margg.
L. 6.

PUNCTUM III.

De *Caropopeba*, *Ameiva*, *Taraguicu*, *Aycuraba*, & *Tejunbanã*.

Caropopeba Brasiliensis: Lacertulus tres, quatuor vel quinque digitos longus, venenatus. *Figura corporis* est ut reliquorum. Quatuor cruribus & pedibus in anterioribus quinque, in posterioribus quatuor habet digitos. *Corpus* totum hepatici est coloris, cum albis notulis, in cauda autem albis lineolis, hinc inde etiam aliquantum flavi mix-

Margg.
Hist. Brasil.
L. 6. c. 12.

Terrarana Brasiliensis

Americana Brasiliensis

Lacertus Tarantula quibusdam

Teguana et Temayara Tupinambis

Senemba Brasiliensis

Lacertus aquaticus wyster Cylix

Lacertus Viridis Grunc Cylix

Salmandra Melch Mell

Salmandra aquatica Wyster melch

Salmandra alia aquatica Minor prona

Salmandra Terrestris Vermis Maculis Latris distincta

Salmandra Aquatica

Salmandra Aquatica prona

mixtum; Oculos habet splendentes, & quasi vitreos. *Ametra* Brasiliensis & Iubimbis, alia species Lacertorum & superius describitur Taraguirae per omnia similis. excepto quod caudam furcatam habeat, id est, desinentem in duo cornua recta. *Taraguirae* *Ayuraba* Brasiliensis, Taraguirae alia species, superioris item similis, excepto quod cauda ab initio ubique habet triangulatas squamas parvas: *Cauda* extremas planas squamulosis est, & praeterea quatuor maculis fuscis, *dorsum* & praecipue post caput undatum maculis variis fuscis. *Terjunbana* Brasiliensis, Lacertulus est minimus digitum crassus, capite acuminato ut Senembi, *oculus* niger, circello aureo: *crura* habet quatuor ut Senembi; Longitudo ejus ad posteriora crura & trium digitorum, *cauda* longitudo sex digitorum & semis: estque cauda teres & instar aviculæ in extremitate acuminata. *Capitulum* tegitur squamosa cute, *dorsum*, *latera* & *crura* superiore latere cute vestiuntur ad tactum molli instar holoserici: *cauda* autem squamulis quadratis constat minusculis: guttur & infimus venter idem squamulis quadratis teguntur, majusculis, capitis testa susecetur: *Dorsum* & *latera* superius fusca, vel potius tribus lineis dilutæ umbrae coloris, & aliquot undis ejusdemodi variegatur: *latera* inferius viridia, superiora autem in fusco linea notat viridis secundum longitudinem, à capite ad crura usque posteriora: itemque alia linea viridis est, ubi fuscum & viride separantur: Inter duas autem lineas ordo est punctorum viridum in fusco, & sub inferiori linea viridi series est punctulorum nigrorum in viridi. *Crura* etiam in lateribus superioribus obscure flavi seu cerei obsoleti sunt coloris, variegata maculis parvis fuscis. In inferioribus lateribus sunt alba. Cauda quoque superius coloris, cerei obsoleti, inferius cerei cum albomixti. *Caput* inferius, guttur & infimus venter, candidi sunt coloris, sanguineis notis variegati. Bifidam habet linguam.

CAPUT III.

De Salamandra.

Salamandra, unde nomen sortita sit, incertum est. Nam dici vel quasi valincendram, quod contra incendium valeat, ut litorius vult: vel quasi sola amara sit *aprie*, id est ignis, vel quod *αυλαριδης* id est quicquid latibulum teneat, aut quod *αυλαριδης* dicitur, id est inter spacia inania caularum & speluncarum stabulans, aut denique quod *αυλαριδης*, id est, splendoris laxet & pellat, ridiculum nimis est. A *Saanbras* vel *Sambas* Arabico dici, verisimile est etiam incertum. Plinius *animal stellatum* nominavit: *Aetius* *Lacerta*

venenatam. Dux ipsius sunt species.

Alia enim est *Terræstris*, *Aquatilis* alia. Illa lacerto viridi est similis, caput & ventrem, quæ crassiora, si excipias. Breviorem habet caudam, colorem nigrum maculis luteis inquinatum, sed quadam levitate pellucidum. Gesnerus unam in Alpibus invenit, totam fuscam, absque splendore, caudâ brevi, succus lacteus à percussa dimanabat. Matthiolus in quibusdam Germaniæ s. lvis, dorso nigerrimas, ventre rubentes observavit. Vitruvius ei caudam longam & tortuosam, ungues aduncos & hamatos adscribit. Nicanter *λεμιν* quod splendida, renitente, & quasi pingui delibuta cute sit, vocavit. *Laca* frigida, humida, & opaca incolunt. In Germania multæ simul quandoque conglobatæ inveniuntur. In agro Tridentino & potissimum in valle Ananensis conspicitur frequenter. Sunt qui ore aërem haurire credunt. Alii favos, apes, & lac apperere: idcirco alvearia & vacas infestare scribunt. Nihil gignere, reliquit Plinius, nec genus masculinum fuminumve habere. At Bellonius vidit multos fatus sine involucre enixam. Procreat scilicet intus ova, in quibus fatus ad perfectam maturitatem nutriuntur. Quantum ad *Naturam*, an in igne vivat, vel eundem extinguat, in exercitationibus, Deo volente, disquiretur. Lactem suum percussam fundere, superius diximus. Cælo plus apparet, idcirco visâ, tempestatem rusticæ prælagunt. Nec aestare, nec hyeme conspiciuntur. Tardè incedit. In Cumana, gallinam instar gracillare, Cardanus prodidit. Srviva gladio in duas partes secetur. pars anterior progreditur, posterior retrocedat. Instinctu quodam naturali ranas & testudines odio prosequitur, cumque illis acerrimè dimicat. Venenatam esse comperit. Integras familias percussæ tradunt, quæ aquas in quas Salamandra ceciderat, biberant. Sed & fructus salivæ oris ejus aspersi, lethales creduntur. Plinius dente Salamandræ percussum, obire scribit. Eiusdem, Nicanter, Aetius, &

Terræstris
Dojgria.

Lava.

Filari.

Germetus,
Flin. H. N.
L. 10. c. 63.
Bellon. obs.
L. 3.

Natura.

Capit. de
rev. s. 1. 1. c. 1.
L. 7. c. 33.

Flin. H. N.
L. 10. c. 4.

175.

aliis *Lacerta aquatica*, Bellonio *Cordulæ*, *Aquatica*, *Amphibia*, *de Inq.*
Mo. *cap. 4.*

Amphibia
de Inq.
cap. 1. 1.
c. 3.
Rimen.

Monachis qui in Mesuen commentari sunt, *Scincus aqua*, cum lata caudâ dicitur. *Dna-*
druplex ipsarum genus est. Unum cum cau-
da, figuræ rhombi, quam Ambrosini, ad
distinctionem dicimus. *Lingua* habet bre-
vissimam & latissimam: dentes exiles, ut
visum effugiant. *Caudam* in medio crassius-
culam, quæ prona & supina ad instar figuræ
rhombi contrahitur: *Pedes* anteriores in
quatuor, posteriores in quinque digitos
fissos: *Cor* spongiosum, quod dextro lateri
incumbit: cuius auricula sinistra maiorem
pericardii partem occupat: *lienem* lubru-
rum: *renes* spongiosos: *hepar* nigerrimum.
Ova magnitudine pisii in bicorni utero ordine
quodam digesta gerit, ex quibus post modum
vivi fetus erumpunt. Bellonius ei tergus
tuberculis horridum adscribit; Agricola
colorem cinereum, vel in cinereo fuscum.
Illa, quam Gesnerus secut, longitudine
erat septem digitorum, colore nigra cum
punctis albis in ventre: reliquum corpus ni-
grum punctis concoloribus asperum, *Alte-*
rum genus est quoque *duplex*, unum majus,
semicirculus in dorso albicantibus distin-
ctum: alterum minus. Quartum est *Mat-*
thioli, Utiensibus frequentissimum, capite
terrestribus rotundiore & brevior, caudâ
angustiorum modo, dorso nigro luteis macu-
lis insignito. Lacus opacus & pingui solo
sitis delectantur, aquas in primis, in quibus li-
mus albeusest. Ibi sub petris hærent, & raro
ad superficiem veniunt. In vas aqua plenum
conjecta à Gesnero quædam os proferebat.
Lenio gradu in terra progrediuntur, & ora
tenaciter claudunt, nec aperiunt, nisi vio-
lenter expresseris. In sal conjecit caudam
movere, & moriuntur. Verberata diu vi-
vunt. Pellis adeo dura, ut gladio resistat.
Ex vulneribus lactea sanies prodit. Irritata,
intumescunt, & in pedes erectæ sudorem vi-
rulentum effundunt, lacrescentemque in tuen-
tur. Sues si aliquam comederint, moriuntur.

Agricola
de animal.
hiberni-
cia.

CAPUT IV.

De Stellione.

Ambrosi-
ni de Dige.
Ov. l. 1.
c. 10.
Nomen.

STellio inter genera lacertorum quoque
ponitur, nomenque ex eo habet, vel quod
maculis, vel quod eminentius instar stel-
larum distinctus sit. Ideo quidam *Lacertam*
stellatam dicunt: vel quod venenum cibo
stillet. Græcis dicitur, ἀσκαλώτης, seu
ἀσκαλώτης, fortè τῆς ἀσκαλῶς βουίτης,
à molli & tacito gressu: vel quasi καλιῶτης,
quod artibus suis innixus, per parietes re-
pat. Unde & Xylobates à Kiranide vocatur:
tūm καλιῶτης, quod more mustelæ. quæ καλῆ
clanculum per quodcumque ascendat: tum
καλιῶτης. Modernis Græcis est λιανὸν, ὁ-
μιαιμῆ, & ψαμαγῆ. Non ausim tamen
quicquam certi dicere. *Genera* stellionum
sunt varia. *Stellio Græcorum* quem Coloten

Dioscoridi
Pin. H. N.
l. 29. c. 9.
Pin. H. N.
l. 11. c. 26.

& Ascalaboten dicunt, leniginosus est, &
stridoris acerbi, omnibusque promiscue ve-
scitur. *Stellio Italorum* Chamaeleonem na-
turam quodammodo imitatur, rore & ara-
neis vescitur, & venenatus esse fertur, ut ille
innocuus. Ad Stelliones referri possunt,
bestiola alba, pusillis lacertis similes, lucido
& fragili corpore. ut Gesnero ocellatus restus
reclut, quæ in agro Romano, Hermolao
prodeunte, reperuntur, & *Tarantula* nomine
veniunt. Sed & *Lacertus parvus* coloris lu-
cidi & argentei, quem Græci λιανὸν vocant.
Bellonius in Gazara stellionem se observasse
scribit, colore nigro, magnitudine mustelæ,
crasso capite, & tumida alvo. An verò stel-
liones magnitudine & figurâ accedant, ad
illos lacertos virides majores, quos vulgus
apud Italos *ramatos* vel *Ligures* vocat, alibi
dicitur. Hic *Stelliones Matthioli*, & *Lacertum*
facietanum, qui Tarantula quibusdam,
in iconibus exhibemus. In Cermania, Gal-
lia, & Anglia non dantur. In Thracia, Sici-
lia, & Syria, vagantur. Ibi lethales sunt magis
quàm in Italia: hic, in caminis commo-
rantur. Plinius in angulis othorum & fenest-
rarum libenter stabulari scripsit, qui etiam
prodidit, genus illud quod scorpionibus ad-
versatur, in Italia non nasci: ibidem vene-
natos esse, reliquit Aristoteles. De *Natura*
norandum, mensibus hybernis laterè, nec
quicquam edere, & latere in angulis ostio-
rum, fenestrarum, & speluncarum: anguis
modo senectutem exuere, eamque protinus
devorare, præcipientes comitali morbo
remedia: dolose apibus insidiari: araneos
& scorpiones persequi: raro mordere, cum
dentes obliquos habeat; quos in vulnere re-
linquunt, morsu denique hominem stupi-
dum reddere, & raro interimere. Invenire
in *Atedaina* usum. *Caro* (unculus corpori
humano infixos extrahit. Ipse morsui pro-
prio medetur, & in oleo putrefactus, scor-
pionum ictus sanat. In quartanis, Magi cap-
sulis inclusum, capiti patientis subijciunt, &
in fine paroxysmi dimittunt. De *Cinere* pro-
dit Plinius, sinistra manu detentum, Vene-
rem excitare, in dextram translatum, inhi-
bere. *Partes* somnum inducere, & stuporem
membris conciliare, creduntur. *Hepar* tri-
tum odontragmiam, si superspergatur, tollit.
Stercus tritum verrucas delet. *Semella* in
epilepsia maxime prodest. In vino suffuca-
tus, maculas in facie generat, si vinum biba-
tur. *Mel* in aquâ dissolutum, mustelas con-
gregare dicitur.

CAPUT V.

De Scinco.

QVem Latini *Scincum* vocant, hic Græ-
cis σκινγῆ & σκινκῆ, seu à Tinsā
Arabum, quo nomine Scincum Abensina
vocat, seu alunde. Dioscorides *Crocodylum*

Bellon. ob
serv. 29.

Linn.

Pin. H. N.
l. 1. c. 31.

Aristot. H.
A. l. 3. c. 19.
Nomen.
Pin. H. N.
l. 1. c. 31.

73a.

Ambrosi-
ni de Dige.
Ov. l. 1.
c. 11.
Nomen.

terrestrem vocat, Bellonius *Crocodalum minore*, vel quòd Crocodilo sit similis, vel quòd crocum timeat. *Descriptionem* si species, quadrupes est magnitudine lacerti viridis. aut Salamandræ, ut Bellonius scribit, pollicis crassitiem & longitudinem quadrantem non excedens, caudâ rotundâ & squamosâ. Renodeus animal quadrupes esse ponit, *squamis* exiguis, frequentibus, & subulcatis, *capite* longo, vix colli crassitiem superante, *ventre* quadrantem alato, *caudâ* rotundâ lacertarum rari, sed brevioris, & ad finem incurva. A capite ad caudam differtur linea. Gessnerus vidit digitis quibus cum unguiculis instructum, latitudine sesquipollicis, longitudine duorum palmorum. Vidit & alius sex palmares. Constantinopoli. In Arabia tantum nasci prodidit Abensina: circa Mecham vagari, Bellonenfis. Versantur circa Nilum, & inde ad nos per Alexandriam & Venetias deferuntur. Inveniuntur & in locis mari rubro vicinis. *Villæ* odoratis floribus: ideo non est mirum talem finem excernere. In sicco *pariunt*, & ova terræ gremio committunt. *Cars* scincorum magnis antidotis miscetur, unde quædam contra venena, *Diasmeon* appellatur. Rhalis, animal ipsum, supra pulionem metu fonsiorum laborantem, cum fructu suspendit. Pulverizatus, ad excitandam Venerem drachmæ unius pondere exhibetur. Eadem caro elephantis in India exhibetur, & corpora pinguefacit.

Cor in lana ovis nigra, primo partu genitæ portatum, quartanas abigere creditur. *Tel* cum melle mixtum, in suffusionibus decantatum est. *Renis* sperma augent. *Sanguis* cum borrae illius faciei maculas delet. *Pinguetudo* dolorem renum expellit. *Pellu* vultu cinis super partes secandas spargitur, ne dolorem sentiant. *Egineta* unguentum *Ematicum* componit, quod caudæ Scincorum ingrediuntur. Ex *intestinis* suffitus paratur, qui hythericis vehementer conducit. Ex *stercore* medicamentum antepilepticum à Serapione componitur. Idem in extergendis oculorum maculis Plinius vehementer laudat. Opicium autem est, candidissimum, friabile, & quòd in aqua ampli instat citò liquefit. Ex eodem, ad faciem erugandam, unguentum meretrices parabant. Dum tentur veteris fermenti aciditatem spirat. Olim stercore sternorum qui oryza alebantur, adulterabatur. De *Differentiis* hæc habet. Maximos Indicum & Arabicum, secundum Plinium esse. In *India* bestiam nasci scinco specie similem, canis Melitenfis magnitudine, cuius pellis asperis squamis patet, quam Indi Phatagenem dicunt, eandem fortè cum Caudiverbera. In *Cypre* lacertæ speciem magnam nasci, scincum omnibus notis referentem, cuius imaginem hic exhibemus. In *læu* denique *Fi-*

centino, scincos ab aliis diversos haberi, sed qui ad Salamandras potius referri debent. Ad easdem pertinet & *Scincus Rhalis*, cauda non rotunda, sed circum latera compressa.

CAPUT VI.

De Cordylo quadrupede, & aliis quibusdam lacertis.

DE *Cordyle* hæc Ambrosinus habet. Hæc lacertæ species Cordyli nomine fortassis insignitur, quoniam Cordyli piscis figuram aliqua ex parte repræsentet. Alioquin à nonnullis recentioribus *crocodilus terrestris* appellatur; cum tamen Scincus verus, Crocodilus terrestris Antiquorum fuerit. Nuperi quidam hoc animal *caudiverberam* nominant, quoniam continua caudæ agitatione diverberet. Græci ad imitationem latini vocabuli *Uromastix* dicebant. Bellonius prædictam lacertæ speciem depingit, & crocodalum terrestris nuncupat, quoniam primo aspectu crocodilo Nilotico assimilatur. Verum postea ab ipso discrepare asseverat: quia hoc animal caudam in modum clavæ tuberculis eminentioribus asperam gerat. Quapropter corpora quibus appropinquit, atrocissimè diverberare dicitur. Hinc caudiverberæ nomen sibi vindicavit. An verò habeat branchias, quemadmodum scribit Bellonius, & confirmat Rondeletius, non facile potest exponi. Siquidem in exuviis hujus bestię, quæ in publico Museo adhuc servatur, duo tantum foramina secus rictum observantur. Quarum meminit Bouffuictus hisceaminibus:

Cordylus effigie hæc talis depingitur ipsi
Qualis, & in terra, & serpe degit aquas.

Inter quadrupedes rursus vivam, sive forem
Potioris rictum (respirat) solus habet.

An verò istæ rimæ, vel foramina sint illa, quæ sub branchiis esse solent, aliis considerandum relinquimus, & ad clariorem hujus animalis descriptionem accedemus. Thomas enim Erastus Helvetius Medicus & Philosophus insignis describit hoc animal crocodilo simile, minus tamen, & inferius *labrum* movens, figura *capitis*, & *oris* testudini respondens, cum brevi collo, & in parte inferiori tumido. *Pedes* habet quatuor quibus digitis more lacertarum distinctis. Reliquum corpus non squamigerum, sed pelle duriuscula, instar cori serpentis vestitum, *caudâ* illi in est rotunda, in circulos quosdam squamatis divisa, modo seræ inexplicabili. *Squamæ* sunt durissimæ, videnturque offæ, & quasi quadrangulæ, cavæ parum sunt, ut caudam rotundam efficiant. Alioquin tanquam tegulæ, quæ domorum culmina cooperiunt. Simul junguntur, extermitas cuiuslibet squamæ in spinam acutissimam defluit. Amplius tales *squamæ* pellucidæ,

flavescentes seu pallentes instar cornu videntur. *Venter* huius animantis magis quam in crocodilo tumescit. *Tergum* denique latum, & quodammodo planum est, ut in iconelict conspicitur. Quid si hoc animal *pharates Indicus* sit. *Aliani* hic enim author prodidit in Regionibus Indici nasci bestiam, crocodili terrestris speciem gerentem, cuius pellem asperam ad discendum adhibent.

CAPUT VII

De Chamaleonte.

Amberfin.
de Dytr.
quadriped.
l. 1. c. 14.
Sirones.

De Septem.
Plin. l. 8. N.
l. 8. c. 33.

Aristot. H.
A. l. 1. c. 11.
Theophr.
de meteor.
lib. 2. c. 10.
100.

DE Chamaleontis ethymo, quæ vox parvum leonem significat, nihil occurrit, præter hoc, ridiculum nimis esse Isidorum, qui à camelo & leone deducit: & recentiores Barbaros, *Gamalconem*, *Zamalconem*, *Hamalconem*, & *Maleonem* eundem vocare. In *Descriptione* variant auctores, tam antiqui quam recentiores. Plinium si sequimur, figurâ & magnitudine esset lacertæ, nihil simile fuisset crocæ & excelsiora. *Lateralia* ventri junguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminent *rostrum*, ut in porco, haud ab simile fuisset, *cauda* prælonga in tenuitatem desinens, & implicans se viperinis orbibus; *ungues* adunci, *corpus* asperum ceu crocodilo, *oculi* in recessu cavo, tenui discrimine prægrandes, & corpori concoloreres. *Cere* in capite & maxillis & ad commissuram caudæ admodum exigua, nec alibi toto corpore. *Sanguis* in corde & circa oculos tantum. *Viscera* sine splene. Idem serè apud Aristotelem invenies. Theophrastus addit, parum abesse quin pulmo totum corpus impleat. Aristoteles verò, lacertam planè præferentem, & rostrum sinuæ porcaræ habere. *Ambrosius* ita hoc animal descripsit. Primitus, inquit, si caput meditemur, à medio capite retrorsum ossa pars triquetra eminet, reliqua pars antrorsum colligitur cava, & quali canaliculata, eminentibus utrinque ossibus marginibus asperis, & leviter serratis. *Oculus* in cavo recessu prægrandes, & coloris concolores concludunt, cuius pupilla non movetur, sed animal totus oculi motu circumspicit, ore semper hians, linguam habet longam & terrestri lumbrico similem, in cuius extremitate spongiosus quidam & glutinosus nodus existit. Ideo Johannes Laudius (referente Scaligero) huius animalis assignat *linguam* palmi longitudine, & quid tanquam acetabulum in femina ipsius parte cum mucro, quo prædant cito tollit. *Dentium* & *gingivarum* loco, os quoddam continuum, & serratum habet: nec non superius labium brevius. *Gula* atque *arteria* ex mero Aristotelis in eodem situ ut in lacerta est. *Pulmo* in comparatione ad molem corporis illi, incit maximus. *Cor* habet magnitudinem cordis muris domesticæ, *hepatis* lobes duos, quorum sinister est major: *folli-*

culus fellis granum hordeaceum æmulans, sinistro jecoris labo adhaeret. Denique *mesenteria* omnia intertrans lacertæ similia esse prodit Aristoteles. *Cura* postea illi insunt recta & longiora, quam lacertæ, quamvis inflexus sit similis. Demum pedes anteriores à posterioribus valde discrepantes Natura huic animali concessit. Etenim teste Bellonio, priores pedes ternos digitos intra, binos extra, posteriores verò ternos extra & binos extra possident. Itaque ex Gesnero longitudo huius animalis à summo rostro ad iurium caudæ septem, vel octo digitorum est. Altitudo digitorum quinque, medius locus inter inum ventrem, & summum dorsus flexus costarum continet circiter, sexdecim. Et demum maculis distinctus ut pardus conspicitur. At paulò aliter de quibusdam *Gassendus*. Sunt enim secundum hunc Chamaleonti dentes eleganter dispositi. Unicum *interstium* non circumvolutionibus sed curvaturis solum productum. *Excrementum* satis liquidum, nisi quâ parte ad anum accedit. *Hepar* bifidum, & ex gibba parte quidem sanguinem in cor auricularum infundens, at non superfluit ascendente descendente caudice venæ: quippe aliunde non porta modò nuncupata, in intestinum; sed venæ quoque alia, ad cæteras partes directè procedunt. *Pulmo* inflatus, abut, inquit, in membranam tenuissimam, toti animali ambitu æqualem. In *ventre* nullum peritonæum, sed membrana solum partes dextras à sinistris dirimens. Non item *lien*, non *vesica*, non *renes*, sed *caruncula* solum observata sunt, quæ genitalia fortè fuerunt. *Lingua* est pedalis propè longitudinis. Habentur in Asia, Africa, India, & Madagascari insula. Ceteri hortorum sepibus ad Nilum insident. Per solum rarò vagantur, quod sibi à cæcatis & viperis metuant. Bellones in fruticibus Rhamni plurimè conspexerunt. Aere virescere credere veteres: muscas, locustas, crucas, scarabæos vorare, observatum à recentioribus; à Peirescio, vermiculis qui ex farinae matris colliguntur, vchementer delectari. Linguâ ut promissu deuntur, quam jaculi instar evibrant, & tamè quidem celebritate, ut penè visus aciem effingit. Id præstat, ut addit Gassendus, beneficium oculi, quod bifurcatione quadam implantatur utrinque ad extremas fauces, & cætera teres secundum oris longitudinem, deservit implicandæ explicandæque lingue; cava scilicet, intestini instar, nisi quod in summo caruncula est, nonnulli viscida, ut prædam corripit. In femina una ex illis octo quas Peirescius aluit, ut formationem eruptionis mique observaret, fuere ova intra membranam supra centum, quorum nonnulla existere magnitudine nuclei olivæ, in quibus visum lutum solum, nihil vero albuminis; cum tamen parva viderentur quan-

Gassendus
vix Peirescio
l. 1. p. 337.

Leon.

Bellon. ob
l. 1. c. 11.
34.
Gassendus
Plin. l. 8. N.
l. 8. c. 33.

Quædam

Stelliope ex Manihote

Stern. Eglea

Frembl. Eglea

Scincus

Candulus

Lacertus Indicus Cordyle Similis

Cordylus sine Dromastix

Chamaeleon niger

Chamaeleon Varius

Chamaeleon Cincerus Vernus

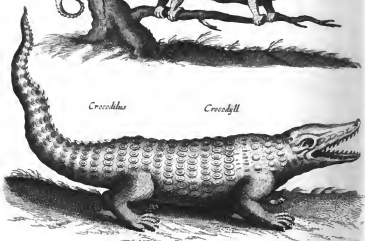

Chamaeleon

Crocodylus

Crocodyll

Lacerta

Aspidochelone. quondam lactis speciem referre. *Inimicitias* gerunt cum *accipitre*, *corvo*, *elephante*, & *vipera*. *Accipiter* degustata chameleontis carne interire creditur. Idem *corvus* accidit, nisi se lauri foliis muniat. Ab *Elephante* frondibus concolorem deglutiti fabulatur Solinus. & cum dispendio vite, nisi statim oleastro sibi medicetur. Metu viperarum & serpentum, in fruticibus & arboribus degit. Saliva ejus ab ore in caput serpentis demissa, ob viscositatem sili nullat, eundem interimit. Circa caprificos ferunt, innoxium aliqui Plinius facit. *Naturam* & quodam alia si attendas, nunquam es aperit, inquit Plinius, sed totius oculi voratione circumspicit. Ipse celsus, hianti semper ore. Defuncto pallor est. Hybernus mensibus laetare videtur. Coloris natura mirabilior. Mutat namque eum subinde & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque semper quemcumque proxime attingit, præter rubrum candidumque. De pallore, idem Ambrosinus affirmat, & quidem experientie innixus. De coloris mutatione addit, & candidum recipere, adducto viri nobilis reflesionio, qui sudario seu mucinio inclusum, ideo periisse putabat, quod ejusdem albedinem mentiretur. At Peirescii Chameleontes, rerum objectarum colores non inducunt. Seu virides, seu cinerei sine, inquit *Gassendus*, atroxem solem quandam subeunt, quæ parte ad solem aut ignem obvertuntur. Id rarum & admirabile, non moveri oculos Chameleontis conjugatos, sed uno aliquorum spectante, reliquum vel stare immotum, vel in aliam partem deflecti. Deflectunt quoque versum, propter quatuor trochleolas, nullâ ostentata distinctione iridis, sed solâ pupilla, ad quam comæ undique (cum sit ut corpus reliquum radiata, variegata, granulata) terminatur. Incolis Cochinchinæ in cibis esse auctor relationis illius prodidit. Multi simul colligati venduntur, empti, in ignem conjiciuntur, eidemque ita, vinculo adulto reluctantur, ut incedere consentur: tandem superati torrentur. Pelle abrasâ, caro candidissima remanet, quæ in liquore butyro nostro simili coquitur. Habet & in *Medicina* usum. Ad epilepsiam proficundam Trallianus eum in scitili novo cum oleo decoquit, donec tabescat. Ad podagram verò depellendam, unguentum mirabile componit quod apud ipsam vide. Arnoldus Villanovanus *linguâ* super oblivionem suspensâ, memoriam reddit. Alii ad evitanda puerperû pericula, eandem alligant. Marcellus hypochymata felle tollit. Cor Plinius contra quartanam in lana nigra primæ tonsuræ involvit. Deoctrum Chameleontis viridi colore in balneo aspersos inficere: caput & guttur, lignis quernis adusta, imbres & tonitrua clere, linguâ cum radice herbe chameleontis & cynoglossæ homines obmutescere cogi, *beper* amatoria

dissolvere, *intestina* & excrementa cum simiarum urina mista, odium hominibus conciliare, si januis illinantur; armum dextrum ad hostes superandos valere; Democriti apud Plinium sunt incipit. Integrum enim de eo scripsit librum. Palamque est, addit *Plinius*, virum aliâ sagacem de vitæ utililium, nimio juvandi mortales studio prolapsum. Quantum ad *Differentias*, Bellonius varias ejus species observavit. Pallentes in Ægypto, in Arabi prædictis multo minores, colorisque diverfi. Albicantes erant, subfulvi, & rubentibus maculis distincti. Nos hic pallidi, nigri & varii tones damus.

CAPUT VIII.

De Crocodilo.

DE *Crocodilo* hic agimus, quia ad laceratorum genus refertur, & Palladius hanc bestiam, generis vocabulo *lacetum* appellat. Græcis dicitur *κροκόδιλος*, & quandoque *κροκόδιλος*, à quibus & Latini sumere: sine dubio, *κροκόδιλος* à *κροκος* *φιδώδης*, quod litora timeat. *δύλιος* Græcis timidus. Hesychius *πύλιος*, & *δυμάρτιος* vocat. Ægypti *χρυσόβατος*, vel *χρυσόβατος*, à quo Turcarum *Kimise*, quod eadem indidere. Lexicon Ægyptiacum Kircheri habet *κροκόδιλος*. Scatio est fera Pharia. Alberto Tenchea. In Arsinotica præfectura, teste Strabone, dicebatur Suchus: Indis Cayman. Lacertæ figuram repræsentat. Croceo est colore, venter si excipias, qui subalbidus. *Corium* sub ventre molle, ut facile fauciarî possit, in reliquis partibus tam durum, ut ne bombardæ manuarie globo cedat. Vetus ad viginti quinque, imò viginti sex cubitos exerevisse. Ille ætate Pfammerichi, teste Plutarcho; hic, Amasidis, prodente Æliano. Cæca urbem Panamam, ultra centum pedes in longitudinem crelsunt. *Caput* habet latum, *rostrum* suillum, rictum oris usque ad locum aurium productum, *Oculus* prædurus & suillis similes, ut Albertus prodidit. *Palpebræ* inferiorem sine ulla niestatione. *Dentium* series pedinatim litatur, & quidem magnorum, albicantium, robustissimorum. Sexaginta post Ælianum Gesnerus numeravit. Plures superiorem maxillam munientes dorsum prominent, ita ut ore cretam clauso conspiciantur. *Lingua* quia indiscreta, non mirum Plinium post Diodorum Siculum scripsisse, *Unum hoc animal terrestre lingue usu caret*. Unum superiore mobili maxillâ. *Lien* est parvus. *Testes* internis lumbis adherent. *Spina* sexaginta vertebis quatoridem nervi colligant, constat. *Crus* cum pedibus acutissimis unguitibus armatis in latera parum flectuntur. *Cauda* longitudine reliquum corpus æquat. Gesnerus in ea pinnam per septem digitos ad postremam usque partem

observavit. Primus quinque Crocodilos Romæ. Edilitatis suæ ludis, M. Scaurus temporario Euripo ostendit. Inveniuntur in Africa, Asia, & America. In Nilo imprimis & vicinis ipsi stagnis, Nigro fluvio, Gange circa Bengalam, in Bamboto flumine juxta Atlantem, quod Solinus prodidit; non longe à Chalcedone, sed parvi, quod Strabo. Aeoſta aquis in America calidis delectari scripsit, sed in Peruana usque ad Pacram non inveniri, inde frequentissimos esse. Quidam luto vivere dixerunt: sed revera piscibus saturantur, & humane carnis sunt avidissimi. In terris etiam animalibus insidiantur. Petrus Martyr in legatione sua Babylonica, comprehensum qui tres puliones devoraret, scribit. In Arfinoitica præfectura olim sacer, pane, carne & vino, à Sacerdotibus nutrebat. Fuere, proderente Strabone, qui placentas, carnes assas, & mulsum iisdem oscitabant. Quantum ad Generationem, masculus fecundam resupinat, cum aliter ob crurum breviterem congregi nequeant. Parit femina ova sexaginta, quanta asneres: eaque, prædinatione quadam, extra cum locum semper incubat, ad quem fummo auctu eo anno accessurus est Nilus. Totidem diebus ea parit, & totidem fovet, & tandem parvis decursu sexaginta dierum peragitur. Gyllius arena obrui, & abique ullo incubatu carulos egredi observavit. *Ætatis* verum tempus indicat: nec aliud à minori origine in majorem crevit magnitudinem. Gerit ex quadrupedibus cum ichneumone, bubalo, tigre, ex avibus cum accipitre; ex piscibus cum hydro, porco pisce, delphino; ex aliis animalibus, cum scorpiione, homine, Tentyritis, & plantis quibusdam inimicitiam. *Ichneumon* ova ejus conterit, & in aprico dormientis os illapsus, eundem eviscerare conatur. A bubalo proſternitur. Resupini ventrem, tigris sæpe in America dilaniasse visus est. Propter accipitrum odium, Coptitæ Crocodilorum veneratores, eos sæpe in crucem agunt. Hydro ita est hostis, ut propter fel à venatoribus gestatur, iisdem nocere non possit. A porco pisce quod spina circa caput armetur abstinet, ut Strabo prodidit. Delphini Nilum ingreſſi, aqua se immergunt, & subeuntium Crocodilorum ventrem dilaniant. Spectaculi testis fuit Babilus, quondam Aegypti præfectus. Erumpentem ex ovo crocodilum, scorpius sauciare solet. Ad humanum strepitum perhorrescunt, & persequentem fugiunt. De Tentyritæ ita Plinius. Quin & gens hominum est huic belluæ adversa, in ipso Nilo, Tentyritæ, ab insula, in qua habitat, appellata. Mensura eorum parva, sed præsentia animi hoc tantum usu mira. Terri-

bilis hæc contra fugaces bellua est, fugax contra inſequentes: sed adversum ire, soli hi audent. Quin etiam flumini innatant: dorſoque equitantum modo impositi, hiantibus resupino capite ad morſum, additâ in os clava, dextra ac lava tenentes extrema ejus utrinque, ut frenis in terram agunt captivos: ac voce etiam flos terribis, cogunt evomere recentia corpora ad sepulturam. Itaque uni ei insulæ Crocodili non adnarat: olfactuque ejus generis hominum, ut Pſyllorum serpentes, fugantur. Romam atate M. Scauri delatos, Tentyritæ custodes sequebantur, illosque à piscinis ad spectacula, à spectaculis ad piscinas ducebant. Ex plantis fabam spinulam, annotante Crescennensi, vitant. Potamogeton tantquam quoddam contra Crocodilos amuletum, urinatores secum deferre solent. *Synspathia* contra cum poreo, & trochilo amicitiam colit. Porci circa Nili ripas impune oberrant. De Trocholo ita Plinius. Dies in terra agit, noctes in aqua, temporis utrinque ratione. Hinc sanarum cibo piscium, & semper esculento ore, in litore somno datum, parva avis, quæ trochilos ibi vocatur, rex avium in Italia, invitât ad hiantium pabuli sui gratia, eo primum ejus assultum repurgans, mox dentes, & inus fauces quoque ad hanc scabendi dulcedinem quam maxime hiantes. Leo Africanus, vermes ex continuo piscium esu, inter dentes exortos devorare scribit. Crocodilum ut assumptos percipit, aviculas devorare niti, sed acuta quam supra caput gerunt spina punctum, os diducere, & ita dimitti. Quantum ad Naturam & Ingentium, è Nilo in terram egressi, per eadem vestigia regrediuntur, si Petro Martyri credimus; ob crurum breviterem difficillimè in latus se vertunt: dum gradiuntur, gratum relinquunt odorem, adeo ut famina Arabicos odores æquare, Nili acceola prodant. Quatuor mensibus secundum Aristotelem, quadraginta diebus secundum Suidam, sexaginta secundum Ælianum, latitant, & sine victu morantur. Artemidorum Grammaticum, adeo viso perterritum, ut læsa mente, literarum memoriam perdidit, & sinistrum crus sibi à fera ablarum crediderit, Cælius Aurelianus auctor est. Humanum depaſti cadaver, ossa capitis lachrymis frangere, ut medulla inexistente vescantur, dicuntur. Nocentiores sunt Nilum ascendentibus, quod illa fluminis, pars à piscatoribus exhauriatur. Ferociores inde facti, quod piscibus destituantur, homines & jumenta adoriuntur. Nec minus eodem ad proprium alveum post inundationem redeunte sævitur, propter piscium inepiam, quam aqua in Nili fau-

Plin. H. N. l. 8. c. 36.
Scalp. Exercit. 195.
Linn.

Acolla Hist. Ind. l. 3.
Oecd. l. 3.
c. 19.
Caban.

Martyr. l. 2.

Generat.

Ælian. H. A. l. 10.
c. 26.
Plin. H. N. l. 8. c. 35.

Antipathia.

Plin. H. N. l. 8. c. 35.
Ælian. H. A. l. 8. c. 35.
l. 10. c. 47.
Acolla Hist. Ind. l. 3.
c. 19.
Ælian. H. A. l. 10.
c. 34.

Seneca Natural. quæst. l. 4.
Faler. l. 1.
Jamb.

Plin. H. N. l. 8. c. 35.

Synspathia

Plin. H. N. l. 8. c. 35.

Leo l. p. Africa.

Natura & Ingentium. Martyr. Legat. Babylon. l. 3.

Arist. H. A. l. 8. c. 35.
Ælian. H. A. l. 10.
c. 33.

Cælius de foveis.

Petrom. Mart. l. c.

Tatur

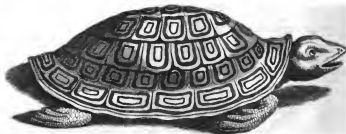
Testudo Sibbaldi Kröte

Testudo Aquatica

Testudo Marina

faucibus minus profunda facit. Tum, cœno indurus, aquatum venientibus insidiatur: & navigium flumen ascendens secuti, cum nauta conto ad expungendam navem inhaeret, celeri cauda ictu, natum cum conto deiciunt. Neminem iisdem diebus Apis natales celebrabantur, Iasile, fabula forte est. Rediisse, postquam Achmed Ben Tolon signum Crocodili plumbeum, in templorum fundamentis inventum dissolvere iussisset, apud Scaligerum legimus. De divinatione, supra dum de ovis ageremus, diximus. Ejusdem apud Ælianum exemplum legitur. Ptolomæum regem nescio quem, cum ex Crocodili antiquissimum,

Plin. H. N. l. 11. c. 4.

Scalig. Exerc. 196.

Ælian. H. A. l. 8. c. 4.

Ælian. H. A. l. 9. c. 1.

Pindar. H. l. 9. c. 1.

Pindar. H. l. 9. c. 1.

Leo Afric. l. 9. c. 1. in Medice.

Galien. in Iam. c. 31.

ipsis animam, rectè ad superos evolare credentes. Firmus Ægypti Tyrannus pinguedine Crocodilorum inunctus, impunis inter eos natabat. Circa *Differentiam* pauca differencia. Plinius in *Magnis & Partis*, qui Scinci dividit. Albertus Tenchez meminit, cui omnia quæ prodidimus, applicari possunt. Ælianus duplices in fluvio Gange ponit, *Noxius* cum cornu in rostro, & *Innoxius*. In provinciâ Xanagarræ à vivis crocodilis vagantibus odor molchi spirat.

TITULUS II

De Digitatis Oviparis crustâ rectis.

CAPUT I.

De Testudine in genere.

Testudo à tegminet testaceo nomen obtinuit, ut Isidoro placet. Græcis *χελών*, *χελύς*, *χελών*, *χελών*, à *χελ*, capax sum, dicitur: ut & *αλμυρίαι*, *σφραγίδες*, *Φίριαι*, &c. quanquam hoc inter epitheta censeri debet. Animal est ingratum visu. Tegitur testa figuræ ovalis, & instar scuti concavâ, sub quâ caput, pedes, & caudam recondit. Pacuvius ideo capite brevi, cervicè anguinâ, & aspectu truci scripsit. Testa illa Palladio dicitur *Corium*, Marcello *seguimen*, Plinio *opercimentum*, *putamen*, & *superficies*, aliis *operculum*, *testaceum*, Græcis *χελών*, & generali nomina *ἰστύον*.

Ambrosii l. 1. c. 1. Nomen.

Distingui.

Loco *dentium* unicuique os continuum habet inde *mandib* dici posset: ingrus prægrandem *pulmonem* eumque exanguem, *jeur* vitiatum, *testes* lumbis adherentes, *lieum* perexiguum. *Renes* & *vesicæ* omnibus tribuit Aristoteles, huiusmodi si excipias. Unico tamen *excrementorum* exitu referta sunt. Ideo illa semper liquida & aquea. *Prædes* similes sunt lacertis, quinque digitis unguibus munitis instructi. In cauda Cardanus quandoque unguem gallorum calcibus similem conspicatus est, qui fortè à callo. Nam in his animalibus veluti & in lacertis, cauda amputata durior renascitur. De *Leo* hoc duntaxat ponimus, reperiri in terra, mari, & lacubus, vel locis cœnosis. In mari rubro reperitur copiose, ut Arrianus prodidit, quæ ad emporium venales deferuntur. In insula quæque Dioscoridis, quæ nunc Socotora, inveniuntur: ut & in insula Mauriti, quam Cernen veterum quidam credunt. *Cernen* more viviparorum, & mas supervenit fecundam. Hæc quia nullam volupratem in congressu sentiunt, difficulter admittunt, nec citius, quàm vehementer exagitate fuerint. Pariunt *ova* ovigallinarum similia, sed minora & oblongiora, putamine, albimine & vitello prædita, ut in icone

Plin. H. N. l. 9. c. 10. Idem H. N. l. 11. c. 37.

Aristot. de partib. animal. l. 3. c. 8.

Cardan. de exerc. cap. 29.

Leon.

Arrian. in Persio maritima.

Herbert. in Itin. p. 349. Grotius. Arrian. H. A. l. 1. c. 3. Plin. H. N. A. l. 1. c. 4. Plin. H. N. l. 9. c. 51.

icone videre est. De *Natura & moribus* habet, neque, quantum duram habent, ut nec à plaustris currentis rotis conterì possit, non mutare, quod crustacea faciunt: mensibus hybernis sine cibo in cavernis latere: exeuntes, lento gradu incedere, seu quòd onere premantur; seu quòd natura tardæ sint: cum periculis perpetuò rixari: Aquilas, quæ in sublime sublatis ad petras allidunt, unde & Æschylus Tragico Poetæ, cui caput calvum, & petra inllar, mors, abhorret: diu secundum Hippocratem vivere: perexiguum sibilem colubrorum paulò altiore voce edere: denique cum serpentibus & viperis præliaturis, satyreja, cunicula, vel origano se munire. Nihil quidem de earum in cibo usû apud Galenum vel Apicium. Brujerinus tamen carnes prius elixat, deinde in frusta scilicet, in vase fixorio efficit. Quo loco habendæ sint, disquirunt inter quosdam. Alii inter piscium carnes reponunt, ut Castor Durantes. Unde tempore jejuniû piscium loco conceduntur: alii non item. Habent scilicet testudines ossa & spirant: ne de ovibus quicquam dicam. Ut ut sit, apud quosdam barbaros in America in delictis esse certum est: nec dubium delicatæ ventriculis obesse, & difficulter concoqui, valde tamen, si concoquantur, nutrire. In *Asiæ* haud contemnendæ sunt. Hydriopici & phrasiaci caro prodest. Coctæ salidum ex melle natum, prodeste Plinio ex Pelope, statim tollunt. Tegminis cremati cinere, in fistulis, capillonum defluxu, Porta; ulcibus pedum cum oleo & vino Marcellus: in suffumigio contra hæmorrhoidas Galenus utitur. *Ipsa* cremata cum albumine ovi fissuras mammarum apud Rhafes tollunt: & in herniis feliciter, si Crollio, credimus, ob quandam signaturam adhibentur. Sanguis ex capite resupinatæ amputato collectus, & insolutus donec exsicceat, sacrum ignem extinguit, verrucas abolet, porriginem pellit, & in capitis ulceribus adhibetur. *Ovis* ad tussim infantum commendatur. Adhibetur & ad alia. Mizaldo si credendum, ex ovis formicarum, hyosciamy, cicuta & testudinis sanguine, egregium paratur pillochrum: tegmen ollæ operculi loco superpositum ebullitionem impedit. Myrepsos vinum cum sanguinis modico propinato, abstemios homines reddit. Albertus carne equos obest: porcos pingues ea evadere, experientia comprobavit. Vegetius ex testudine viva supra sarmata combusta, alumine crudo, medulla cervina & vino, medicamentum componit, pro pilis jumentorum citius augendis. Scobs tegminis formicæ in aliquo liquore pota, Vencrem iulibere creditur. Majora, ad mentas, vasa & lectos olim usurpabant. Plin. H. N. Placuit, inquit Plinius, materiam & in mari L. 16. c. 41. quæ. Testudo in hoc secula. Nuperque por-

tentosis ingenio principatu Neronis inventum, ut pigmentis perderet se, plurique vases, imitatum. Testudinum verò putamina secare in laminas, lectosque & repositoria his vestire, Carbilus Pollio instituit, prodigi & sagacis ad luxuriæ instrumenta ingenii. Ideò Seneca. *Vides elaboratos servapulosi distinctiæ testudinem, & sedissimorum pigrissimorumque animalium testas, ingentibus precepsumptis, in quibus illa ipsa quæ placent varietas, subtilis medicamentis, in similitudinem vers coloratur.* Hodie Amazones corticibus se tument: quibus & alicubi pro cubulis infantum utuntur. Quantum ad *Differentias*. Plinio testudinum genera sunt, terrestres, marine, lustræ, & quæ in dulci aqua vivunt: quarum has *emycas* vocant. De his omnibus in sequentibus agemus. Vifa & in insula à Zambolo reperta, quædam animalia parva, corpore rotundæ testudinum instar, duabus lineis in iocum per medium transversis, in quarum singula extremitate, auris & oculis conspicitur, ita ut quatuor oculis intueri, & totidem auribus audire videantur. Unico constant ventre, sed pedibus pluribus, quibus innixa in utramque partem gradiuntur. Sanguini singulare aliquid inest. Nam omne corpus faucium, eo dum spirat illitum, coheret. Genserus *Testudinem polydemon* vocat. Videtur ex Diodoro Siculo historia de sumpta esse, ni fallor, nam author nunc ad manus non est. In insula Mauritiæ, quæ Zonæ torridæ subjacet, tam valde inventiuntur, ut homines ferre & transferre possint. Lusitani de quindecim affirmant.

CAPUT II.

De Testudinibus in specie.

ARTICULUS I.

De Testudine terrestri.

Quatuor testudinum genera ex Plinio supra posuimus. Sed hæc ad duo, *Terrestres* nempe & *Aquaticas*, optimè reduci possunt. *Terrestri* alimonia, *silvestris*, *campestris*, *agrestis*, & *memoralis* dicitur. Græcis *χρηταία*, Nicander *ἀπίλος*, Oppianus *ἀπὸ τοῦ οἴλου* vocat. Luticæ & nigricæ maculis instar Salamandræ in tergo distinguitur: cortice superiore marinam valde æmulatur. Fœmina à mare in eo differt, quod inferiori testam planam habet, quæ mari concava; & semper ponderosior observatur. Interiora sic M. Aurelius Severinus describit. Principio, inquit, ablato cortice inferiori statim apparere duo musculi anteriores moventes, ut apparent brachia, utrinque unum: quanquam uterque distinctus videtur in duos, quorum major est exterior, minor verò interior. Oblique de-

Plin. H. N. L. 10. c. 41.

Arifoc. H. L. 1. c. 6.

Arifoc. H. L. 1. c. 6.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

Plin. H. N. L. 1. c. 16.

cedunt quasi ab axillis brachiorum, nascentes à membrana adhærescente cortici, & desinentes in tendinem acutum. Figura ipsorum oblonga, rotunda, quasi plantæ manus, infra hos musculos tum parte dextra, tum sinistra sex ab invicem oblongi, flexiores fortasse brachiorum, duo toridem apparent musculi deducti ad femora, nascentes ab externa dicta membrana cortici, qui tertio sunt minores brachialibus, neque in tendinem desinunt, ut illi, sed carniores sunt, quod inferantur femoribus. *Spina* compacta est & valide innexa cortici, per longitudinis medium. Infra caput medio lato digito descendunt duo musculi à lateribus positi, ipsum intra trahentes, cum duobus ab inferioribus, quatuor illi oblongi maxime omnes. *scapula* parte dextra & sinistra equali magnitudine bipartem. Gibbum externum, cavum internum, sed dextra internè inæqualis veluti prærupta rupis, complectens miro artificio ventriculi orificium infusius & portionem duodeni, *spina* complectens nateram ventriculi cavitatem, excavato quodam supercilio similis. *Cystis felle* dextra in fibra hepatis profunde condita, *ventriculus* ad humanum vel suillum maxime accedens: sed postquam in intestina perducitur, tres amplas habet cavitates, in quibus totidem perfici coctiones & transmutationes asumpserunt videntur. In prima, herbacea materia, in secunda item, sed elaboratior, & hinc externè adhærebat *lives* rotundior & ater, in tertia materia quidam subliquida & albilissima, similis manæ cassaneæ, sed dilutæ. Aperta est conjectura, servire hanc in locum vesicæ, quæ epacularur quandoque humorem album, veluti gallinæ solent. Ampula est hæc & cassaneæ figuram æmulat: tenuissima est & amplo canali, quantum est intestinorum extremum similis, cui correspondet parte inferiore. Hæc valide adhærescit peritonæo atque immediatè illi incumbit. *Intestinum cæcum* in fine habet processum illos laterales, qui sunt gallinæis omnibus, sed divisos tamen & in latera longè productos, usque ad renum viciniam. Cum his ponè sunt *ovarum* utraque parte productiones, *Meferenterum* amplis satis venis intertextum. *Cor* rotundæ figuræ, sed non exactæ, ut lenticula referat, colore subalbido, in usum suum cavum istum supra jecur statim. *Aspera arteria* (quæ dignissima omnino est observari) paulo post initium bifida, quorum rami costosi *Pulmones* parte superiore adhærescentes spinæ, substantiæ admodum raræ, non carnosæ, sed verius membranosæ, intertexæ arteriæ asperæ, ramis velut rete quoddam implexum, colore subato. Observanda dispositio ossis hyoidis & cartilaginis scuriformis. *Calvaria* testudinis marinæ septum est, quod superne testudini extendum cerebri par-

tes utrasque determinat præter cujuslibet calvæ conformationem.

Vagantur plurimæ in Africæ desertis: ut & in Lybie parte quadam, Mauritania fortè, ut Strabo scribit: proveniunt & in sylvis Arcadum, teste Pausania, ex quibus lyre olim fabricabantur. Sed maxime in insula Dioscoridis in mari rubro habentur. De insula Mauritii superius diximus.

In desertis quia inveniuntur, rosido duntaxat humore pasci quidam jussuavere. Alii, olera perminare inebriantia, melopepones imprimis & sesamum, præcidere dicunt. Niciander *xylorhizos*, quod Cyris, vel cyrtis delectentur, vocavit. Edunt & lumbricos, & cothlicas. Domi fursure & farina nutriuntur.

Quantum ad *Generationem*, fabulæ sunt ex Cærano muliere in grucan mutata & Nicodamante natam: imò potius Eoci apud Athenæum jocus est. *Cæcuni* ut superius diximus. *Ova* durioris testæ intusque bicolora enituntur, quæ terra contexta, repetitis vicibus incubant, sextumque sequenti anno ad partum evadunt. Plantibus ventis concipere, quod apud Nicandrum habetur, falsum: Certius, cum femina ad Venerem tarda sit, herba quadam à mare concitare, quod apud Elianum invenitur.

A Græcis non comedi, Bellonius author est. Hungari quidam cum Clusium carnem unius degustasse vidissent, moriturum putabant. In India frequentissime mensis inferuntur. Augusto & Septembri, quod tempore segetum pinguiores sint, quidam laudant. Scappius à mense Februario ad Majum feminas optimas, quod tunc ovarum plenæ sint, scribit: à Junio ad autumnum, mares. Sunt qui ex alliato eas mitum in modum commendant. Hodie, *verba sunt Andreæ*, Bononiæ, testudo terrestris & præsertim femina, decollatur; & toto effuso sanguine elixatur, donec tegmina à carne eximi possint. Postmodum intestina non abijciuntur, sed ab excrementis abstergà abluuntur, deinde una cum carne testudinis, croco, pulveribus aromaticis, pincis, passulis, in vino malvatico diligenter coquantur, & mensis inferuntur. Plura apud Scappium & Ambrosinum vide.

De Usu in Medicina ita *Plinius*. Terrestris *Testudinis* suffusionibus propriæ, Magicis, quæ artibus refutandis, & contra venena salutares produntur. In Africa amputato capite pedibusque, pro antidoto dari dicuntur: & ex jute in cibo sumptæ, strumas discutere, ac lienes tollere: item, comitiales morbos. Sanguis earum claritatem visus facit, suffusionesque oculorum tollit: & contra serpentina omnium, & araneorum, ac similia, & ranarum venena auxiliatur, servato sanguine in farina pillulis factis, & cum

Linn.
Plin. H. N.
1. 31. c. 4.

Pausan. in
Arcadum.

Plin. 2.
Pausan. H. N.
1. 31. c. 4.

Plin. 2.
Pausan. H. N.
1. 31. c. 4.

Plin. H.
1. 31. c. 4.

Scapp. 1. 3.
Rei c. 6.
166.

Plin. H. N.
1. 31. c. 4.

& cum opus fit in vinodatis. *Felle* testudinum cum Atica melle glaucomata inungi prodest, & scorpionum plaxae instillari. *Tegumentis* cinis, vino & oleo subactis, pedum rimas ulceraque sanat. *Squama* à summa parte derasæ, & in potu datæ, Venerem cohibent. Eo magis hoc mirum, quoniam totius tegumenti farina, a cendere traditur in libidinem. *Urinam* earum aliter quam in vesica dissectarum inveniri posse non arbitror. Ex interca hoc quoque esse quæ portentosa Magi demonstrent, adversus aspidum ictus singulare, efficacior tamen, ut ajunt, cicimibz admittis. *Ova* durata illinuntur strumis, & huculceribus frigore aut adustione factis. Sorbeantur in stomachi doloribus.

Haëtenus Plinius. Apud alios invenies, Syrupum ex testudinibus apud Bononienses haberi, qui phthisicis, emaciaris, feliciter propinatur: apud Amatum Lusitanum ex eadem decoctum in destillationibus tussis, &c. describi: apud Veckerum, electuarium quoddam ad feminis acris repressionem ex testudine componi. *Secur* Galenus tritum, in pessio adversus uteri strangularum propinat.

In India gignuntur maxima in glebarum magnitudine. Testas exiunt, & quemadmodum vermes ex verminosis plantis, lignis extrahuntur. Pingues & suaves carnes habent. *Isaboti* Brasiliensibus, Testudinis terrestris species est, Lusitanis *Cagada* de terra. *Testa* nigra est testæ, cui multæ figuræ hexagonæ sunt insculptæ. *Rostrum* habet ut reliquæ. *Caput* & crura sunt fusca, verum maculis ex umbra variata. *Secur* hujus saporis est optimi, & antecellit omnium animalium jecora suo sapore.

ARTICULUS II.

De Testudine Aquatica.

PUNCTUM I.

De Testudine aqua dulcis, & Lutaria.

Ambrasin. de Dign. Orp. l. 1. c. 3. Nomen aquaticæ. **T**estudines aquaticas, in illas quæ in aqua dulci degunt, ad quas Lutarie benè referri possunt, & illas quæ in mari, didimus. *Aquaticam* Plinius murem aquaticum & *Emys* vocavit, quod vocabulum alii ab *a*, alii ab *w* inchoant, & descendere à Græco *μῦς* videtur. Niphus Mydam, quandam testudinem colore luteo dixit. Græci *μῦς* *χελώνη* vocant.

Locu. Geiner. de quadruped. *Leo Afric.* *l. 5.* Degunt in aquis dulcibus, lacubus, & fluviis. Gelsincrus in agro Tigrino, in exiguo lacu, propè Adelsingum inveniri scribit. In balneo aque calidæ, Constantiæ vicino, quæ fluens inter rupes longè lateque diffunditur, ingentem copiam haberi, Leo Africanus prodidit. Dæmones à mulieribus illius civitatis appellantur, iisdemque causis mor-

borum adscribunt. Vagantur & in Gange ac Nilo fluviis ut *Ælianus* scripsit. Respiraret agn tum, apud Aristotelem habes. Tempore satura aquas deferere, & in locis siccis, scrobe effossa ova ponere, postmodum diem trigelimo detegere, & factum ad aquam continuo ducere, ex eodem habeo.

De hujus usu in Medicina sequentia nobis *Plinius* reliquit. Ex quarto genere testudinum, quæ sunt in amnibus, divulsarum *pinguis* cum acizoo herba tulo admisso unguento & semine lilii, ante accessiones si perungantur ægri, præter caput, mox convoluti calidam aquam bibant, quartanis liberari dicuntur. Hanc testudinem quintadecimā Lunæ capi oportere, ut plus pinguum reperitur. Verum ægrum sextadecima Luna perungi tradunt. Ex eodem genere testudinum *sanguis* instillatus crebros capitis dolores sedat, item strumas. Sunt qui testudinum sanguinem cultro æreo supinarum capitibus præcisus, excipi novo fistili jubeant: ignem sacrum cujuscuque generis *sin*, quine illini: item capitis huculcera manantia, & verrucas. Idem promittit omnium fimo panos discuti. Et licet incredibile dictu sit, aliqui tradunt tardius ire navigia testudinis pedem dextrum velentia.

Circa *Differencias Aquaticarum* nihil serè occurrit, hoc unicum si exceperis, Indicæ fluvialis, non minorem esse testam, quàm iustæ magnitudinis scapham. Decem enim leguminum medimnos capit.

De *Lutaria* etiam quædam occurrunt. Videntur eam Græci *χελώνη* *παραμυδα* vocasse, & per apharesin amyda. Latitudo ei in dorso pectori similis, nec convexo incurva calice, ingrata visu. Stabulatur quidem in locis ærenis; sed verno tempore, ad fluentes quoque aquas proficiscitur. Vesicæ & renibus carete superius diximus, fortè propter tegumentum molliorem, humor enim facile diffundere potest. Circa Ferrariam, in Gallia, Polonia, Hungaria, & alibi multas conspicias. De *Ufu* inter cætera hæc habet apud Ambrosium *Mysaldu*. Sunt, inquit, qui instantem grandinem observantes, manu dextra testudinem palustrem supinam circa hortum vel agrum ferant, & reversi unde exierunt, illam humi deponant, eadem figura, ut animal nubem grandine prægnantem intrareat, hæcque ratione eam amoliri conantur. *Plinius* de ea ita. Ex hac quoque rament aliqua contingunt, auxilia. Tres namque in succensa sarmenta conjecit, dividendibus se tegumentis rapiuntur: tum evulsa carnes earum, coquantur in aquæ congio, sale modicè addito: Ita decoctarum ad tertias partes succus, paralytin & articularios morbos sentientibus bibitur. Derahit item fel pituitas, sanguinemque vitiatum. Sistitur ab eo remedio alvus aquæ frigida potu.

Ælian. H. A. l. 1. c. 4. 5. Anilior. H. A. l. 5. c. 13.

Plin. H. N. l. 3. c. 4.

Ælian. H. A. l. 6. c. 14.

Lutarie.

Plin. H. N. l. 3. c. 4.

Mysaldu. Cest. 4.

Plin. l. 6.

PUNCTUM II.

De Testudine Marinâ.

Ambrōsio
de Dign.
Orig. l. 2.
c. 4.
Nomen.

Testudo marina, Plinio est *Actin marinus*; Græcis *χελὼν*, quasi *χελὼν ἰσχύς*, *χελὼν ἰσχύς*, & *χελὼν* dicitur, Germanicè & Flandriæ piscatores, & *Militem* vocant, quòd scutum & galeam gesserit, & *Barchanam*, proinde Alberto, nomine fortè ab Ostracodermo corrupto. Idem adijcit *Zytyron* maris quoddam animal à Præcis Militem dictum, à capite cure rugosâ & dura galeato, & quod de collo quasi scutum suspensum gesseret.

Discriptione.

Terrestribus eas assimilât Pausanias, pedes & magnitudinem si exceperis. Loco *dentium* habet os unum tam durum, ut *crassos* baculos unico ictu præcidat. Hinc apparet, Oppianum qui ei crebros tribuit, de nostri marginibus potius intelligendum esse. *Oculi* fulgorem procul emittunt, *pupillæ* candidissimæ & splendidissimæ, si *Æliano* fides, instructæ. *Pedes*, alæ potius videntur, quibus tanquam remis ad natandum utitur. Reliqua in observationibus suis accuratè persecutus est Severinus, dum inquit: Inferiori primum cortice supinæ huic cultro transversim separato atque ablato, visâ membrana *peritonea*, totam anteriore parte vestiens, à jugulo ad pubem continua, cortici inhaerens, fibris quibusdam carneis, præsertim parte thoracis, *omentum* nullum, nullum *cæcum*, sed *intestina* supernè dorsum gracilescencia, contrâ quàm in cæteris quadrupedis. Quin à summo oesophago, qui duplicati pollicis magnitudine amulatur, donec ad recti initia pertingit, peritum minuitur cum tota membri crassitudine, tum tunicarum, quæ tunica duplices, externa nervosior, carnosior interna. Sed hæc quoque villosa & lentore quodam pingui madida, haud valde dissimilis à testæ vaccæ intestino benè signata. Parte priore & primo ductu Oesophagi aculei crebri transversim positi, majores, quam in bovina lingua, quod certè mirabile & à Rondeletio non observatum: Fabricati fortasse hi ad comminuenda alimenta, quæ duriora ab hoc genere ingeri perhibent. *Pescicæ* cervix recto intestino intrò respondens, ut utriusque recrementum uno ductu exitum habeat. *Lien* rotundus instar ovi, intestino superiori alligatus. *Renes* plani & oblongi, quasi ex parvis pluribus compositi. *Cor* viduum cum vasis valde implexis in primo exortu. *Auricula* magnæ & pendulæ tenui membrana præditæ ac nigrescentes. *Pulmones*, amplî, multo inferius quam *cor* descendentes. *Cervix* inflexa cum crebris muscularis, sed duo longissimi intro in corticem caputrahunt.

Habitant in falsis aquis, & Pausanias circa Moluridem vetari scribit. *Fiscitanti* pisciculis, chochleis, & ad terram delatz, gramina depascuntur. Tempore *partus* terram petunt, & ova cititer centum, secundum Aristotelem, in scrobe deponunt, avium cohortalium familia: eaque novissi noctu incubant. Postquàm inhumavere, loco pedem impingunt, ut reduces agnoscant. Hoc *Plinius* ita protulit. In terram egressi, in herbis pariant ova, avium ovis similia, & ad centena numero. Eaque defossa extra aquas, & cooperta terrâ, ac pavida pectore & complanata, incubant noctibus. Educare factus annuo spacio addit: sed id de terrestri intelligendum. Marine quadraginta diebus excoquantur & rumpuntur. In Americæ parte quidam tet centena & ultra humo obruta, quæ à sole excocta, absque parentum adiumento pullulant, ut quasi exercitus testudinum fundi videatur, quod apud Petrum Martyrem legimus. Ad Naturam pertinet, quòd extra aquam diu vivere non possint: quamvis vitulorum marinorum instar, in terra somnum quandoque capiant: quòd, postquam passum noctu egressæ, avideque saturaræ, lassantur, dum in superficie maris resupinatæ dormiunt, sonum quandam edunt: quod denique, quotiescunque solis radiis mari inmatantes siccantur, ita ut in gurgitem deferri nequeant, intereunt. Eadem dum aërem capiant, caput exerunt, vitulorum marinorum imitatione: & tantæ sunt audaciæ, ut tres homines adoriantur. Capite amputato non motiuntur confestim, sed oculos movent, & manus si admovent moriuntur.

Armenis olim à Patriarcha Alexandrino prohibitz in cibis, sub excommunicationis poenâ. Scappius scriptor kalicus in conviviis apparatus eas commendat, si intra tempus quod à vere ad autumnum decurrit, capiantur. Conscit ex eisdem & artocreas, quæ apud Ambrosinum vide. In Brasiliâ capra aliquando tam magna, ut sola octuaginta hominibus sufficeret. Carnes lardo distinctas & tostas comedebant: sapor, vitulinæ erat.

De *Usu in Medicina* ita Plinius. Marina carne admixta tanarum carnis, contra Salamandras præclare auxiliantur. Neque est testudine aliud Salamandræ adversus. *Sanguine* alopecitum inanitas & porrigio, omniaque capitis huculera curantur. Inarescere autem cum oportet, lentæque ablus. Instillatur & dolori aurium cum lacte mulierum. Adversus comitiales morbos manditur cum poline frumenti. Miscetur autem sanguis heminis tribus acceti, hemina vini addita his, & cum hordeacea farina: aceto quoque admixto, ut fit quod devoretur fabæ magnitudine. Hæc singula & matutina & vespertina dantur,

Lacry

Proserp. in
Anac.
Generat.

Aristot. H.
A. l. p. c. 33.

Plin. H. N.
l. p. c. 70.

Plin. H. N.
l. p. c. 70.

Petrus
Martyr. p.
dec. 3.

Plin. H. N.
l. p. c. 10.
Aristot. H.
A. l. p. c. 15.

Oppian.
Halibut.
l. 1.

Ælian. H.
A. l. p. c. 18.

Usser. in
C. 68.
Bellon. ob-
serv. l. 1.
c. 68.
Scappius
de re cibis.
l. p. c. 190.

Usser. in
C. 68.
Plin. H. N.
l. 1. p. c. 4.

dein post aliquot dies vespera. Comitiales
 bus instillarur ore diducto, his qui modi-
 cè corripiantur. Spasmo cum catore cly-
 stere infunditur. Quod si dentes per annos
 colluantur testudinum sanguine immunes
 dolore sunt. Et anhelitus discutit, quas-
 que orthopneas vocant: ad has in polenta
 datur. *Fel Testudinum* claritatem oculorum
 facit: cicatrices extenuat: tonsillas & an-
 ginas, & omnia oris vitia. Privatum nomas
 ibi: item ardentium testium. Naribus illi-
 rum, comitiales erigit, attollitque. Idem
 cum vernatione anguium aceto admisto,
 unice purulentis auribus prodest. Quidam
 bubulum fel admiscunt, decoctarumque
 carniū testudinis succum, addita requē
 vernatione anguium. Sed diu in vino tellu-
 dinum excoquunt. Oculorum quoque vitia
 omnia fel inunctum cum melle emendat:
 suffusiones etiam marinæ fel cum flu-
 viatilis sanguine & lacte mulierum. Capil-
 lis mulierum inficitur felle. Salamandras
 & succum bisbille satis est. Apud alios in-
 venies, *cerereum* cum croco & sale *Ægyptio*
 bene ad aperiendum uterum supponi. *Pu-
 pillas* auro inclusas caliginem oculorum pel-
 lere. *Sanguinem* aridum cum cymino syl-
 vestri demorsis à vipera exhiberi. *Hepar* in
 lacte muliebris tritum, & cum unguento iri-
 no & vino subactum, in purgamentis puer-
 peri educendis commendari. Quidam ova
 in morbo epileptico exhibent.

Hippocr.
 1. 1. 1. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1. 1. 1.

Ælian. H.
 A. 1. 1. 1. 1.
 Diodor.
 Sicul. 1. 4.

Differētia.
 Scilicet. 1. 1.
 1. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1.

Ælian. H.
 A. 1. 1. 1. 1.
 c. 37.

Plin. H. N.
 L. 9. c. 10.

Cardan. de
 Ret. variet.
 L. 7. c. 37.

Est earum & in alio *isfu*. Nam olim postes
 teguminihus exornabantur: Taprobana in-
 sulæ incolæ, ipsam culminia domorum ute-
 gebant: Chelonophagi verò, pro navigiis,
 valis aquaticis, & tentoriis utebantur. In-
 fantes recēter nati in eis lavabantur: Bar-
 baris ad fluvium Gambæ scutorum loco in-
 serviunt. Turcæ denique ex testis pelluci-
 dis gladiatorum manubria fabricant.

Differētia à magnitudine & figurâ su-
 muntur. In Taprobana una centum tria
 pondo pendunt: earum quæ in mari rubro,
 testa amplam alicujus ædificii januam ad-
 æquat. Apud Æliam in India decem
 leguminum modios capit. *Figuram* si atten-
 das, alix sunt oblongiores, quæ pelagix:
 alix rotundiores, quæ littorales. *Tro-
 glodyte*, *verbo sunt Pluris*, cornigeras ha-
 bent, ut in lyra, annexis cornibus latis,
 sed mobilibus, quorum, in natando, remi-
 gio, se adjuvant. Costium id genus voca-
 tur, eximix magnitudinis, sed rarum. Nam-
 que scopuli præacuti Chelonophagos ter-
 rent. Troglodyte autem ad quos adnatare,
 tam quam sacras adorant. Hermolus Bar-
 barus *Cheleas* vocari jubet, id est, Eques
 quod cornibus non aliter utantur, ac ists cal-
 caribus. Cardanus ejusdem generis memi-
 nit, quod corio veluti præparato tegitur,
 demprique cum capite pedibus cheli as-
 similatur. Dorsum sex veluti tabellis simul

junctis constat, & cauda, inquit Ambrosi-
 nus, similis est illi parti citharæ, cui Collo-
 pes intrudi solent, ad tendendum & laxan-
 dum nervos. Marcegravius duas describit
 quarum una *Jurinea* Brasiliensis, altera *Ju-
 rura*. *Jurinea* loco pedum, inquit ille, habet
 quasi alas; Anteriorum quidem quamlibet
 sesquipedem circiter longam, posteriores
 vero breviores; *caudam* acutam conicam:
oculos nigros magnos, et edentulum & instar
 rostri volucrum. Habui quarum testæ tres
 pedes erant longæ, duas latæ & supra. *Costis*
 ipsius inscruuntur testæ, ad quodlibet lateris
 octo: anteriores breviores, medix longio-
 res, posteriores iterum breviores. *Ova* illa-
 rum comeduntur uti & caro. Ponunt autem
 ova ad litus maris, foveam in arenâ facien-
 tes, & dein arena tumulantes. Sæpius inveni
 vestigia earum, ex mari egredientium, &
 terra abeuntium. Reperitur autem variz
 magnitudinis. Habui quarum longitudo
 erat quatuor pedum, latitudo trium: tantæ
 molis ut à quatuor robustis viris vix possent
 moveri. Variis figuris Geometricis, testæ
 quasi insculptæ videntur. Quædam testam
 nigram habent splendētem, flavis lineis &
 figuris, egregie interstinctam: alix aliter
 conformatæ. *Jurata* Cadagō d' Agos Lusita-
 nis, minor est reliquis testudinibus: *Testa* su-
 perior decem digitorum habet longitudi-
 nem, latitudinem autem novem, convexi-
 tate considerata. Inferior testa novem digi-
 tos longa, quatuor & semis lata & plana.
 Ellypticam autem figuram habet superior.
 Infra testam se abscondere potest, & collum
 rursus ad trium digitorum longitudinem,
 foras extendere. *Caput* tres digitos crassum,
 & paulo oblongius, *nasus* elevatus & acu-
 minatus. *Oculus* amplum: *oculi* nigricantes, pu-
 pillæ nigra. In pedibus quatuor *ungues* ob-
 longi, nigri: cauda brevis acuminata, cutis
 rugosa & quasi squamis constaret. *Testa* su-
 perior fusca, inferior flavescens. *Ova* ponit
 subrotunda, dimidii gallinacæ magnitudi-
 dine, testa alba ut ova gallinarum, boni sa-
 poris si fricentur. Comedialiquoties. *Tan-
 tum* Marcegravius.

Marcegr. d.
 1. 6. c. 41.

APPENDIX.

De quibusdam Exoticis quadrupedi-
 bus iisque Dubiis.

CAPUT I.

De Tlacaxolotl, Cabim, & ani-
 mali maripeto.

Aboluta ita, per Deigratiam, omnium
 quotquot nunc nota, quadrupedum,
 historia: visum est hanc de quibusdam Exo-
 ticis, & quidem dubiis, Appendicem an-
 nectere.

tere. Dubis inquam. Nam ad quod genus referri proprie adhuc mecum deUbero. Inter hæc occurrit primò *Tlacaxolotl*, s. animal abrotuuda *fascies*, bestiam tauro vastiorem, capite magno, prolixo rostro, latis auriculis, atrocibus dentibus, humana præne facie, unde sumptum nomen: crasso collo, manibus pedibusque & his taurinis unguibus, sed majoribus, magnis latisque clunibus, cauda crassa & prolixa, ac pelle crassa, fulva & hispida pilo. Rarum animal, saxorumque & solitudinum incola. Atzacani, Tepotzonotla, & Haquelagani, non procul à regione, quam à situ profundiore vocant De honduras. *Vesitur* montano cacaotli, quapacheli, & virenti haoli, vastatis passim arvis satique: cum horum non adfuerit copia, foliis arborum & fructum. *Cere* edulis est. Humanum conspectum non reformidat, neque sagittarum ictibus occumbit, tergus n. est impenetrabile. Quamobrem defossa terra, ac desuper ramis frondibusque connecta, & subaggenerata capitur, haud alter ac apud Indos Orientis elephantes.

Animal *Calum* Maphæo animal *Sionium*, Antonio à S. Romano *Thabal* dicitur. Nascitur in Java. Hujus animalis unam virtutem scio, sed mirificam. Si ejus oscilli extremitatem aliquis gesserit, quantumvis mille transyerberatus vulneribus ne guttam sanguinis dabit. Experimentis pluribus probatum est: sed illud celebre & notissimum, quod cum Naodabegues Malacensis infensus Lusitanis, & adversus illos egregie dimicans, tandem oppressus, multisque confossus ictibus conuerteret, ex patulis vulneribus nihil omnino cruoris manaret. Mox inter spoliandum, ut primum detracta ejus brachio esset aurea armilla, (mitrum dictum) tanquam vase contracto, ita sese cum anima unversus repente sanguis effudit. Cujus rei stupore defixa Lusitani, cum de aliis caprivis causam quaesissent, cognovere inclusum esse in armilla o ejus animalis, cujus in sistendo sanguinem tam efficax esset vis.

Quantum ad animal *Maripetum*, scribit Aloylius Almeida cum periculo omnis fidei, & multi confirmant, apud Japones in regno Goto extare sylvam, in qua tantum gignitur animal canis magnitudine, cruribus brevioribus, ad eum humanum percommodum, aureo colore, præmolli etiam villo. Cum fenuerit hoc animal, dimissa terra, sponte mare ingredi, ibique paulatim transformari in piscem, ac per singulares corporis partes, certo quodam temporis intervallo, verè mutata quadrupedis forma, ac natura transire in piscem. Idque adeo verum esse obtestatur Auctor, ut affirmet aliquando contigisse, piscem hujusmodi caprum, inventum nondum omnibus corporis quadrupedis partibus prorsus transformatis, nondum videlicet opportuno clapsio tempore, quo

omnia piscis membra effici poterunt: pars enim adhuc habebat formam quadrupedis, altera jam squamis & pennis formata videbatur. Adhuc, fabulosum hoc non esse, sed compertissimum jam fuisse, veritatisque huic ad stipulare indigenarum omnium consensus.

CAPUT II.

De Dante & Cappa.

SUI generis animal *danta* est (aliqui Indi *Nieremb. capam* vocant, alii *tapiroussu*, alii *douca*, *Nieremb. hist. Ex- aliqub.* nare, ut Lælius scribit) sed multis similes. Mulares habet *Aures*, virulina *labra*: rostrum superius propendit per palmam super rictum: attollit, cum irascitur: præne reliqua membra diversæ bestie similia, sed plerumque vitulo conformiora. *Cervus* caret. *Vincula* juvat dolorem cordis, pellis lorice usum supplet, impenetrabilis est ictibus. Duos *ventriculos* habet, unus alimenta excipit, alter ignoto adhuc sacramento invenitur putrefactus lignis & virgulis plenus. Una auctoritas parimonizæ naturæ excuset hic superfluitatem. Nescitur usus & finis hujus ventriculi. Venator oportet vulneret illam ante ingressum aquæ: ibi enim morfu se defendit, & occidit canes. Didicisse phlebotomiam fertur ex hac bestia, homines docet, namque cum crasse scit, interna crura vulnerat arundine resecta, eadem industria atque Hippopotamus.

Lælius de hac bellua sic narrat: Hanc *tapiroussu* appellant, pilo subrubescenti, atque promisso, vaccam magnitudine ac forma valde referentem. Attramen cum cornibus caret, sique contra hore collo, auriculis longioribus & pendulis, ficioribusque tibus ac gracilioribus, ungula continua, & asini ungulae persimili, merito quis eam vacæ asinique naturæ participem esse diceret. Differt nihilominus ab utroque plurimum quod & brevissimam gerat caudam (Obiterque hic monendus est lector, permulta in America gigni animantia, quæ omnino sine cauda sint) & dentes habeat multo acutiores; nec hominibus propterea quidquam periculi ab ea potest creari, cum in fuga potius, quam in viribus salutem ponere consueverit. Eam barbari sagittis conficiunt, ut & alias plerasque interficiunt, aut fossa excavata, muscipulis seu aliovismodi ingeniose fabricatis venari solent. Ceterum fera illa magno est in pretio apud barbaros, pellis gratia, quam simul atque illi dextraxerint, dorsi corium in orbem circumcidentes, ad solem exsiccant, in parmasque fandi mediocri cadi magnitudine conformant, quibus in bello hostium excepta repellunt. Tantam vero duriciem pellis ad solem siccata contrahit, ut nullius ictu teli, quantumvis magno impetu vibrati, transigi posse fa-

cile credam. In Galliam duas hujusmodi p̄rmas studiose afferebam: redeuntibus vtrò fames ita molesta fuit, ut omni comenatu absumptio, ne cercopitheci & plitracis, ejusdemque generis animantibus exceptis, quæ ex regione illa nobiscum advehantur, p̄rma illæ dux carbonibus impositæ fuerint etiam ad depellendam famem comedendæ: quibus reliquæ pelles, quæ, ut suo dicam loco, in navi erant; additæ sunt. Porro Tapiroussu caro ad bubulæ gustum ferè accedit. Appendo quæ *Franciscus Hernandezus de danti* scribit. Mediocrum mularum æquant magnitudinem, fulvo teguntur pilo, & firma impenetrabili vestiuntur pelle. Capiuntur in canibus, sed diligenter cavendum, ne prius confugiant ad flumina, in quibus sese adversus illos vehementius tuerentur. Carnes eorum, ac præcipuè pedum, si probè coquantur, gustu suaves sunt, ac bonum alimentum præstant, ostenduntur autem hæc animalia non una in parte contineri.

Nieremb.
Hist. Exot.
l. 9. c. 72.

Cappa dicitur animal asino grandius, nigrum, villosum, ferox, canibus quoque infestum. Obvium quemque raptat, non secus ac lupus pecudem. Forma pedum insolens. *Ungula* similis est calceo Gallico, à fronte lara, rotunda non scissa: à calcari acuta. Aspectum humanum formidat. Fortasse hoc est anonymum animal Francisci Hermædi, & ex dantarum genere, de quibus jam dixi.

CAPUT III.

De Ejulatore, *Su* & *Peva*.

Nieremb.
Hist. Exot.
l. 9. c. 72.

DE *Ejulatore* ita idem Nierembergii. Nocentior astus alterius animalis, infantilem simulantis luctum, edito sonofub oppida & villas in prima nocte. Statim miserenti accurrentes, affectu quæsituros plorantem perimit. Sed jam cautè repetitò periculo oppidani, prodeunt è domibus incensis ritionibus structi. Forma & moles hujus feræ canem leporarium imitatur.

Idem. l. 9.
c. 74.

Su, id est, aqua, quod juxta fluvios plerunque degat, apud Patagones invenitur. Alii *Jucacath* vocant. Torva est: prima oris acie quodammodo leonem æmuletur, aut hominem, nam ab aure barbata, haud promissis valde pilis, pectore propendente: circa humeros nimis constringitur, *cauda* ampla & longa sciuri instat. Gigantes ejus regionis, quoniam caelo non admodum calido fruuntur, protegent se hujus feræ pellibus. Cum urgetur pellis gratia, catulos in dorsum admissos cauda contegit, & fuga elabitur. Capitur una cum catulis: serobe effossa &

celata ramusculis. Inclusa, præ rabie aux. generositate catulos obruncat, & horribili clamore venatores atteret, donec sagittis cæsa excorietur. Legi (licet autor non sit oculatæ fidei) præ charitatē ad præta portare filios, ubi fertis floridis & odoriferis, comit & coronat illos, tum filios recit. comare simili in parentes verulos pietate, eosque portare & alere.

Peva catelli est magnitudinem. Hoc ubi tygridem conspexit, illius insatit vestigia, & allatrat assidue, ut latratu audito, tum feræ, tum homines latebras perant, ac sibi ab instanti ferâ caveant. Hinc sæpe fieri videmus, ut præ mediâ, prædæque defectu, in agris expirent.

Nieremb.
Hist. Exot.
l. 9. c. 76.

CAPUT IV.

De animali satido, *Graffa* & *Caoch*.

APUd Chiribicenses animal est gestu mirabile, ait Petrus Martyr, strigofum, cubrales loco stercoris emittit colubros. Unum domi suæ se nutrit, & aperto experimento rem ita esse deprehendisse, Fratres Dominicani asserunt. Quò solutæ tendant colubri, interrogati. Ad vicinas, dixerunt, sylvas, ubi vitam agunt brevem. Puer animal plus, quam qualecunque cadaver fetidum in sterquilina projectum: Inde putoris ejus impatientes interfici animal Dominicani jussurunt. Vulpem *rostri*, pilo lupum imitatur. Cum in infantum ventribus vermes passim creati, neque senes ab eâ peste esse immunes, atque una cum excrementis, emitti vivos didicerim, quos mutato nomine vulgus lumbricos appellat, cur & illud accidere posse non crediderim, inquit *Nierembicus*, talibus præcipuè viris, id affirmantibus.

Graffa in insula Zanzibar, potissimum invenitur. Animal est exigui capitis, & longissimi colli: anteriora crura oppido excedunt posteriora, colore vario albet, rubet, roseisque distinguitur maculis. Mitis bestia est.

Idem l. 2.
c. 82.

Caoch animal est tres dodrantes longum, pilo vestitum nigro, promiscue cum candenti, sed ventre fulvo. Clamans noctu, humanas imitatur voces. Suis instat edit mayzium cum viret, nec dum spicas concoxit Sol.

Idem l. 2.
c. 91.

Et tantum de Quadrupedibus sufficiant. Si quid interim obvenerit, quod nos hætenus latuit, in Paralipomenis, si Deus ita voluerit, poterit adjici.

Gratia Tibi, Domine I E S V.

PETRI CASTELLI, ROMANI,
EX ETASIS

D E

HYÆNA ODORIFERA,
Zibethum Gignente, quæ Civetta
vulgo appellatur.

CAPUT I.

N rebis arduis indagandis exacta, & sedula opus esse cogitatione, longaque meditatione, & quo quisque iudicio, & ratione magis pollet, eo facilius obstruata referare, recondita promere, & inaccessible ascendere, satis cuique patens est. Unde, cum inquisitur, *an Antiquorum Hyæna nobis innotescent, & vice versa, an Zibeth ferax Animal prisci innoverit*, multis valde arduum omnino videtur: Necesse erit, diligenti perquisitione nos uti, & magis iudicio, ac ratione, quam sensibus inniti, horum ut voti compotes evadamus, quare à nominis (quod multiplex est) explanatione initium ducentes *Civettam*, Ruellio *Sivettam*, (Animal nuncita dictum) ex qua Zibethum colligitur, quamque *Catum Zibethicum*, Matthiolum, Scaliger, Renodeus, & alii vocarunt, *Mustelam* verò Historix insulæ Virginianæ Auctor censuit, *Zapetion* à Græcis recentioribus dici scripsit Renodeus, & à quibusdam *Cadoleptum* appellatur, *HYANAM ODORIFERAM* nos nuncupabimus.

Porro huiusmodi nomenclaturarum quærendi Etymon *Zibeth* Arabicum esse nomen respondere licebit, apud Arabes enim huiusmodi nomen diverso quamvis significato, legitur. Nempe apud Serapionem cap. 121. de *Sedervam* his verbis: *Zebet, & est Algalia habens odorem bonum, & ingreditur in Medusinis ad abscondendum suum sanguinem, & ad casum capillorum*. Et addit *Sadervam* esse dictum in lingua Persica, & *est res nigra cum quætinguntur lina in Haaman, & est herba, vel succus niger ingreditur in medicinis odoriferus*. Citat autem Abenmesuai, Bedigorara, & Rasim, non autem Græcos, & ipse Rasim de eadem re agit lib. 3. ad Almans. sub nomine *Sedram*, vel *Sedegaram*. Et Judæus apud Januensem in Synonymis *Severam* vocavit: ex quibus constat Serapionis *Zibeth* aliud quid à nostro Zibetho esse, nec quid sit, id quod proposuit Serapio, imaginari queo, in mentem tantum venit Arabibus Zibethi significare rem odora-

tam, sicut Galia & Algalia, cum dicat hic Serapio Zibeth esse Algaliæ. unde extant compositiones non pauca: Gallix nomine, ut Gallia moschata, Gallia Alephangina, Gallia Sebentina, &c. erit ergo Gallia. & Algalia odoramentum: unde Zibeth nostrum summe odoratum Avorum nostrorum ætatetale fuisse nomen censendum. Ita Simon Januensis Zibeth esse Avicennæ Galiam, seu Algaliæ, & Animalis Arabici sudorem, (de quo videtur fuisse loquutus Avicenna lib. 2. c. 326.) sumpsit: sed Avic. Zibeth, & Algalia diversa res erit, à Zibeth, & Galia Serapionis, quæ herbe succus est, & à Zibeth videtur primo Animalis ipsi nomen *Zivetta* seu *Zebetta* fuisse impolitum, à quo corrupto *Sivetta*, & *Civetta* nomenclatura ortum duxit. Quod si Pandectario fides aliqua est præstanda, quum *Zebet albeher* spumam Maris interpretetur, Zebet forte spumam significabit, & non inepte nostro Zibetho aptabitur metaphora, siquidem quum colligitur irato Animalis, quasi spumans apparet.

Qui Catum, vel Mustelam dixere, hoc Animal inter Feles Silvestres reposuisset recor. Verum etiam si capitis sit aliqua similitudo, in cæteris tamen plurimum discrepant. *Nos Hyanam odoratam* nuncupare maluimus, idque in sequentibus porbabile ostendemus.

CAPUT II.

An Civetta sit Pardalis Antiquorum?

Quxrit Aristot. sect. 13. probl. 4. Cur Animantium nullum bene oleat. præter Pardalum, seu Pantheram: hæc namque propter suam quem spirat odorem, ad se ferat illicite: quod pluribus exposuit Theophrastus ipsius discipulus libro 6. de causis plant. cap. 5. hisce verbis: *Omnino inter bruta, vel nullum, vel certe rarum admodum est, quod odorem persequitur gratia suavitatis, nisi per accidens, cum alimentum est tale. Quippe appetitus ad ipsum pabulum, eiusque causa est. Si quid tamen etiam istiusmodi sit, hanc quæquam hominibus constat. Nam, & Pardalum*

Orig. Hyæna.

Nominum enumeratione.

Zebet quod.

Algalia.

Cur animalium odor.

catte.

ceteris animalibus suavititer olere quidem affirmant, & venari in fœcilla nimirum bestias affliciendo gratia sui odorû. At nobis nullam odoris affectu suavitatem. Nisi verum etiam illud dixeris, ut erit eis verum, olfactum homines habere omnino ferre deterrimum. Itaque multo odores, suavitatesque eorum, vel gravitates, latere hominem possunt. & cap. 26. Animal nullum, inquit, penitus odoratum est, nisi quis Pardalium dixerit bellum bene olere, & tunc id etiam Plinius lib. 9. cap. 16. firmus sentiens odore earum more solitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terri. Quamobrem occultatores, reliquis dulces diu in vias carpiunt. Dixerat enim Aristot. lib. 9. de Hist. An. cap. 7. Pantheram sese abscondenti venari dicunt, propterea quod suo odore bellum delectari intelligat, propius enim ita accedunt, quas corripit, his in se modo autem suavitatem odorem, non bellum tantum sentiunt, sed sui odoris vim ipsa quoque Pardalis sentit. Scriptum etiam reliquit Aelianus lib. 5. de Hist. Anim. cap. 40. Admirabilem quendam, & nobis occultum odoris suavitatem olet Pardalis, quem bene elendi præstantiam divino munere donatam, cum sibi propriam plane tenet, tum verò cetera animalia hanc ejus vim præcere sentiunt. Hæc autem hoc modo venationem capiti. Quum horum, qua ad vultum opus sunt, erit, sese vel in loca si nullibus densis confusa, vel foliis vestita, ita occultat, ut inveniri difficulte, tantum respiciat. Tum humuli, dardædes, capre silvestres, atque alia ejusmodi animalia quodam suavit odoris illecebra attrahuntur, & proxime accedunt, illarum, quam mox de latera cæcis ad prædam se rumpit, atque eam comprehendit. Et igitur Pardalis odorata. Addit Plinius: Panthera, & Tigris macularum varietate prope sola bestiarum spectantur, ceteris unum, ac suum cuiusque generis. Panthera in candido breviter macularum oculi. Hæc autem duo, odore nimirum, & macula, Petrum Gillium, & alios (ut refert Gesnerus) induxerunt, ut crederent, nostram Civetam esse Pardalium antiquorum. Quæ opinio facile refellitur. Antiquorum enim Panthera vera omnibus hoc ævo est nota, & multum differt à Civetta immo Scapalius in problematibus, Joan. Faber, & aliinegant Pantheris suavitatem inefficacem: sed bruta alimentis specie odorem istum insequi, hominibus autem neutquam gratum apparere. Sed, ut verum dicam, multorum animalium excrementa hominibus suavititer odorata videntur, quæ Aristoteli, atque Theophrasto ignota fuerunt. Siquidem Plin. libro 28. de animali Cordylo Crocodilo simili verba faciens. Alter, inquit, illi similis, multum infra magnitudinem, in terra tantum, odoratissimusque floribus utitur: ab id in se ipsa ejus deliquenter exquiruntur jurando nitore fœcilla Crocodilem vocant: Nimirum ipsius excrementum. Murium autem sylvestrium, qui flavo eo-

lore, & nostrorum puerorum delicia, (nuncupari Sorex moscarelli) stercus odore moschi præditum est. tale etiam Serpentium quorundam sentitur. Et Renodus de mat. med. lib. 3. c. 15. Est quoddam genus Mustela majoris, quæ quodam maris sit, & pinguax (Gallina enim etiam grandiores enecat) quibusdam Ataris, alius Martorella, vulgo Forina dicitur, ejus excrementa Mustelium redolent, ut sape observavi. Addit Scaliger Exerc. 211 part. 2. Cereopithecum nilulo insuavius quam quodvis Moschem fragnare, mediocriter tamen, & sine fastidio. Moschem etiam Gazellæ excrementum esse notissimum est. Addam ego me observasse pari aequædam Insecta vaginipennia à me picta libro de Insectis, quæ contrèrata suavitissimum spirabant odorem, qualis in floribus Dipadi, seu Muschi Græci dicti percipitur. Igitur præter Pantheram, multa etiam animalium sunt genera valde odorata. & hominibus grata, inter quæ est Zibeth: quare mitto tanquam inutilem quæstionem illam inter Cardanum, & Scaligerum de odore animalium, & de nature conatu in ejus generatione.

Quidam arbitrati sunt Animal Zibethi (ut refert Dalecampius) esse Plinii Chæum, de quotalia protulit. lib. 8. cap. 19. Pompeji Magni primum ludis ostendit Chæum, quem Galli Rapium vocabant, effigie Lupi, Pardorum maculis. Namque hæ notæ adfunt in Civetta. Verum nulla odoris fit mentio, nomen autem, quod habet Gallicum, fortasse à Gallia patria desumptum. Nec caput Lupi est in Civetta, quamvis adfunt magnitudinis pilorumque asperitas, & color: maculae pellis ipsam præterea distinguunt. Annotavit verò Dalecampius, fortasse Thœm pro Chao esse reponendum: vulgo Lupum Cervarium: & qui Genetum nostrum esse putant verisimiliora loqui videntur. Sed de Thœ exant Philus verus Græci, qui ita latine sonant:

At qua pudoris eruditus degmata,
Hominem creetur Thœ, hominem si videris?

Quæcura fœderationum mutua
Cobis opem ferti impiger nobis suam,
Hostiliu in nos errat si bellus?

Herodotus lib. 4. Thœ ex Hyæna, & Lupo genitos esse, testatum reliquit.

CAPUT III.

An sit Antiquorum Hyæna?

Civetam veteribus probe fuisse cognitam, & Hyænam ab ipsis fuisse nuncupatam, eorundem auctoritate demonstrare conatur Petrus Bellon. suar. observ. li. 2. c. 20. quamvis odoratum reddere excrementum non observaverint. Ratio autem est, quia Civetta serum est Animal, quale

Pantheræ
edax.

Veneris
Pardalis.

Erre. P.
Gilli.

Animalium
excre-
menta
odorata.

Insecto-
dorata.

Chæum.

Thœm.

etiam Hyæna describitur: nec tradita figura differt; siquidem Hyæna ex Arist. colore Lupi propè est, sed hirsutior, & juba per totum dorsum prædita est. Civetta etiam magnitudinem, & colorem Lupi habet, simulque modo hirsuta est, verum corpus maculis est aspersum nigris, ita ut sub oculis binæ sint feræ macule, pedes nigro pilo obfusi, crura maculata, cauda oblonga, superius nigra, infima verò parte albis maculis aspersa. Præterea Civetta in cervice, & per dorsum spinam pilos habet nigros, quos surrigit, cum indignatur, non minus quam fuscus, inde factum, ut Glans piscis etiam Hyæna nuncupatus sit, & talis forte erit juba illi ab Arist. tributa: accedit, quod omnes antiqui maxime feram Animal dixerint Hyænam, adeo ut Pantheræ mirum in modum eas timeant: etenim scriptum fuit à Plinio lib. 18. cap. 8. *Præcipue Pantheræ terrori esse traduntur, ut ne conentur quidem resistere, & aliquando corio earum habentem non appeti. Mirumque dictum, si pelles utriusque contraria suspiciantur, decidere pilos Pantheræ.* Hyænam Pardali inimicam esse, Ælianus etiam lib. 6. c. 21. retulit. At Civettam Cardanus X. de subit. feram adeo judicavit, ut quæ nulla temporis longitudine mitescat.

Pocissima aurem ratio desumitur ex eo, quod antiqui Hyænam genitale simul & maris & femine habere scripserunt, unde Ovid.

— & quæ sit femina tergo

Passa matrem, nunc esse matrem miretur Hyænam.

Et Plinius lib. 8. cit. *Hyænis uterque esse naturam (ait) & alternis annis mares, alternis feminas ferri, parere sine mare vulgus credit, quod quamvis revera falsum sit, negetque constanter Aristoteles, tamen negligenter aspicienti vas quoddam ori vulvæ simile, feminius videtur sexus, quæ apparentia forsitan imposuit antiquis, ut crederent utroque sexu donatam fuisse Hyænam. Aristot. 3. de Gener. Anim. cap. 6. voluit stultè, magnoque errore narrari à multis Hyænam duplex genitale habere, maris, & femine, & 6. de Hist. Anim. cap. 32. commentitium id ille asserit. Sed Hyæna virile similiter, atque in Lupi, & Canibus haberi, quod verò femineum esse videtur (Συνναίον) sub cauda positum est, figura simile genitali femina, sed sine ullo meatu, sub hoc meatu excrementorum est. Quoniam etiam femina Hyæna præter suum illud, etiam simile, ut mas habet, sub cauda sine ullo meatu, à quo excrementorum meatum est, atque sub eo genitale verum continetur. Vulvam etiam Hyæna femina ut cætera hujusmodi femina animalia habent, & lib. de gen. citato scripsit, Hyænas tam mares, quam feminas habere sub cauda lineam quandam similem genitali femini, quæ quidem nota, quamvis communis sit, tamen in maribus potius cernitur, quia mares, quam feminae frequentius capiuntur,*

quæ, qui negligentius considerat (refert Arist.) in dictam aberrat opinionem.

Nobis diligentissime considerantibus Civetta genitalia membra apparuit in ipsis ad amissum quodcumque Hyænae tribuit Aristot. siquidem hæc primo aspectu, & negligenter consideranti duplex videtur habere genitale, at diligenter speculanti nullo modo duplex apparebit, sed unicum tantum, & maris tantummodo in mare, (quale fuit in Cadavere à nobis secto) virile autem perinde ut Lupi, & Canes habet, nimirum osseum, in hoc tamen differt à Canibus, Lupis, & vulpibus, quod horum genitale totum in medio sit osseum, glans vero carnosa solum sine osse: contra Civettæ ossiculum est in solaglande admodum breve, reliqua pars genitalis nervosa osse carens. Vidimus etiam Cuniculum Indicum dictum Romæ porcelletto à Indis in Genitali continere ossiculum in summo tenue, in basi quadratum, sed depressum.

Quod verò femineum esse videtur, infra caudam, & genitale positum est, immo inter virile, & testes: figura simile vulvæ feminae, & in mare labiis est crassioribus, quam in foemella: verum sine ullo meatu est: sed dux tantummodo cavitates inspicitur, in quibus colligitur excrementum dictum Zibethi, vocavit autem Arist. hanc particulam in libro de Gener. Anim. citato, *lineam similem genitali feminae*: Græcè ὀπίσθινον τῆς ὀφλῆς, ὀπίσθινον nam negligenter aspicienti femineæ apertura, quasi lineæ videtur, sed meatus non habet penetrantes. In foemina porro Civetta eadem partes eodem sunt dispositæ modo, & ubi in mare est virile, in foemina vulva est: solum modo vascula zibetti in foemina minora sunt, & testes interior latet. Cum igitur tanta appareat Hyænae, & Civettæ genitalium partium similitudo, asserendum omnino videtur cum Bellonio, idem esse Animal, quamvis Zibeth excrementum non consideraverint antiqui.

Ex altera parte Scaliger de subit. exer. 117 part. 7. irridet Hyænam existimantes Catum Zibeticum, quam quoque opinionem refellunt etiam Gelsinius, Augerius Busbequius Ep. 1. de legatione sua Turcica; Clusius in addit. ad Bellonium, & Io. Faber Bambergenis in Romano Lyceo, meus olim Collega; Plura namque sunt ab Aristotele, Plinio, Solino, atque Æliano de Hyæna relata, quæ Civettæ nostræ aptari minimè queunt.

Primo quidem callum, & jubam continuatæ spinæ porrigi, stæctique nisi circumactu totius corporis non posse, de Hyæna retulerunt, quod in Civetra nostra falsum vidimus, & ex ossium forma in nostro Schæleto quibet considerare valet, collum facile verti posse.

Præterea quoque Solinus asseruit, in ore gingivam nullam, sed dentem unum habere, ab uno dente, atque

Non ab Aristot. asseritur.

Hyænae conveniunt nobiscum.

Genitale osseum.

Lineæ Genitalium.

Opinio Bellonii.

Hyænam non esse Catum Zibeticum.

A Collis in Bætiæ.

Hyæna p. 153.

Genitale Hyænae.

Aristot. de Hyæna.

Lineæ pro Genitali.

atque perpetuum, qui ut nunquam retundatur, naturaliter capsularum modo clauditur: in nostro autem Scheleto dentes plures.

Alfermore
humano.

Demum scriptis mandarunt Hyænam sermonem hominum assimilare, pastorum nomina addiscere, ut eos dolo capiat. Item vomitionem hominis imitari ad sollicitandos canes, quos invadat. Nec ullum ex his adhuc observatum est in Civetta etiam maxime cicurata. Sed hæc facie refelleret Bellonius. Namque sicut Lupo, & Leoni falsò tribuit Aristoteles huiusmodi rigorem colli, ita falsò potuit eundem tribuisse Hyænz. Deinde Solinus non loquitur de Hyæna, sed de Crocuta, quæ genita fuit ex Hyæna, & Leona. Quæ demum asseruntur sunt potius admiranda, quam credenda, tum quia, quicæ reulit Plinius pro re mirabili proposuit. Alianus vero lib. 7. c. 22. Crocutæ ista tribuit, dubitatque an sit fabulosum, quod confirmari videtur, quia Arist. tanquam falsa ea reticuit, nec Busbequius meminit in sua Hyæna.

Crocota
quæ sit.

Civetta
mandata.

Addit Scaliger contra Cardanum Exerc. 211. part. 2. tantum abesse, ut Civettæ sint implacabiles, ut eorum unam humeris suis gestaret Nicolinus ab Ancisa Marchionis Mantuæ spurius: immo Bellonius fatetur, quendam Alexandriæ, qui tunc Florentinorum Consul em agebat, Civettam habuisse adeo cicurem, ut cum hominibus colludens illis nasum, aures, & labra sine noxa morsu præhenderet. At levius quidem hæc sunt, natura enim ferum est animal, & fremitum quidem cicuratam scimus, non aures marem.

Aluba.

Majorem vim facit Iuba, quam ex Arist. 8. de Hist. Animal. c. 5. Hyæna habet, quemadmodum equus, sed feta duriore longioreque & per totum dorsum porrecta his verbis: *χαίρει δὲ ὅχι ὡς ἐν τῷ πνεύματι, ἀλλ' ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ἐν τοῖς ποσὶν, καὶ οἱ ἄλλοι τῆς σώματος*: & libro 6. c. 31. Iuba per totum dorsum prædicta est, scriptum reliquerat, & quamvis Civetta irata in dorso pilos erigat Apri modo, non tamen longior est equina juba.

Sed respondere probabiliter admodum Bellon. posset, Nequaquam esse intelligendum Hyænam habere jubam longiorem equina juba, sed cæteris sui corporis pilis, quia equi multi jubam habent ultra tres palmas longam, quod sitalem, & longiorem, ac duriorem, nec non per totum dorsum porrectam haberet Hyæna, quum sit Animal omnium consensu lupi magnitudine, & proinde duob. palmis non altius, proculdubio huiusmodi Iuba longa per terram traheretur, quare rationi consentaneum est dicere Arist. voluisse, Iubam Hyænz per totum dorsum esse porrectam, non in collo tantum, atque constare ex feta duriore, & longiore, quam sint reliqui pili, ut videmus in suis, & in nostra Civetta.

At dices, si hoc est, cur Arist. Hyænz jubam non assimi lavitpocius Aprinzæ jubæ, quam equinz, quæ in solo est collo? Respond. Arist. fortasse descripsisse formam Hyænz ex aliquo Indo auctore, qui equum jubatum in collo vidit, non autem Aprum, vel suem, haud enim constat an in India nascantur sues nostris similes: unde Arist. non commutavit inditam jubæ similitudinem.

Genitalium præterea situm diversum esse Hyænz, & Civettæ, ex Arist. verbis colligunt Scaliger in libro 15. Metamorph. Ovidii, & Io. Faber hoc loco. Namque Aristoteles videtur collocare, tam in mare Hyæna, quam in formina impervium vulvum itatum sub cauda, sub hac excrementorum exitum, sub quo genitale: ex quibus colligit Scaliger, tum alicui, tum quia impervius est meatus, non esse utrumque: absurdum enim esset censere Matricem supra rectum intestinum subdorso esse. Nam ex Arist. meatus excrementorum inter illam invenit, & veretrum est. Faber autem invenit etiam Scaligerum subinet ipsi contradicentem Exerc. 217. contra Card. par. 7. Aristotelem, inquit, eam rimam, quæ sub excrementorum exitu est, imperviam introrsum esse dixisse, & dicere debuisset, ait Faber, quæ supra excrementorum exitum est, si Aristoteles mentem declarare, nec sub ipsi contrariis adducere voluisset. At veritas ipsa coegit Scaligerum recte loqui, eo enim modo intellecta Aristotelis verba rem impossibilem fingere videntur, omnia enim animalia caudata meatus excrementorum immediate sub cauda habent: unde, vel deceptus fuit Aristoteles falsa relatione: vel error est in textu, & intelligendus, quod dicat, sub cauda quidem esse pseudovulvum, sed non immediate, aut sub cauda meatus excrementorum, ex altera vero Genitale verum, ipsum vero in medio, & hæc sunt consona rationi, & posuit, quem à natura observatum in Civetta videmus, illam autem situationem in nullo animali, nec etiam monstruoso, adhuc vidimus. Sed subtilius hi disputassent, si dixissent, Hyænam habere lineam tantum sine ullo penitus meatu: sed Civettam habere meatus duos, & cavitates, in quibus colligitur Zibethum, verum non ita strictè accipienda sunt Aristotelis verba: sed ut rationi, & experientis congruant.

Explicatio

Busbequius
negligens.

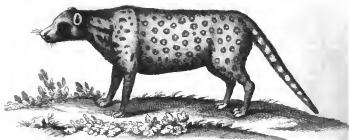
Porrò Busbequius, qui legitimam antiquorum Hyænam se vidisse refert, lineæ dictæ situm, & formam si dilucidasset, suas egisset partes: interim dicemus Hyænam non posse habere suum pseudouterum, nisi ea positione, quia spectatur in Civetta, quæ magnitudine sua ferme naturalitatis est in resupinato Animal.

Sed omnium maxime hanc refellit Bellonii opinionem ipse Busbequius, dum narrat se Hyænas duas Constantinopoli vidisse, cui fidem præstamus, describit autem Lupo aliquanto

Fig. 1.
Descriptio
Hyænz à
Busbequo.

Hyena Chlorata Africana

Catus Zibethicus Americanus

Thapatein

Mus Aquaticus

quanto humiliorem; sed nihilo breviorē esse. Pellem habere Lupi similem, nisi quod pilo sit horridiore, & grandiore, maculis quoque nigris distinguatur. Atque Caput (quod maximum est) dorsi spinæ contiguum sine illis vertebriis esse, ut cum respicere velit totam se vertere necesse habeat: plurimas esse in Gabria Hyænas, & frequentissime sepulcra suffodere, & ossa congregare ad suas speluncas, tam humanorum, quam ferinorum cadaverum, & ob id Hyænas facile inveniri, nimirum esse ossium cumulo, ante harum speluncas conspecto. Præterea Joan. Leo in nova Africa descriptione, esse, ait, forma Lupi, habere pedes humanis similes, humanis maxime cadaveribus delectari, quæ ex sepulchris auferat. Animal esse minime astutum, & cum canu, ac Tympani sono maxime recreetur, fieri ut interea venatores adeo ad musicam attento, sine pedes ambros innoctent, atque ita è speluncis suis extrahant, occidantque. Sed adhuc dubitare licet, numne hæc sit vera Hyæna, quum nec Jubæ, nec genitalium partium, nec morum ab antiquis Hyænae tributorum fiat mentio: sed diversarum: imo cum veteres maxime malignam, & callidam descripserint Hyænam, & Leo dictus minime astutam prædicet: dubitatio augetur, quia nec constat de nostra Hyæna, quod refert Plin. li. 8. c. 30. *Hyæna plurima gignuntur in Africa, quæ & Asinorum sylvestrium multitudinem fundit. Mares in eo genere singuli forminarum gregibus imperant. Timent libidinis amulos, & ideo gravidas custodiunt: morsuque natos mares castrant. Contra gravidæ latebris petunt, & parere furto cupiunt, gaudent copula libidinis. Tamen cum dicatur Hyæna libidinosa, & mas, & foemina, non differt à nostra, quæ ob Zibethum, non solum ad coitum prona est: sed alios homines utriusque sexus, ob id ipsum innoctant incitat.*

Huc etiam referendi erunt Philes Græci versus de Animalium proprietate, quibus quardam Anim. proprietates adnotantur, non convenientes Cato Zibethico, ut cap. 43. de Hyæna, & terrestri, & marina: qui ita latine sunt redditi:

*Hyæna quæ mas prædæ videnda erat,
Nunc femina est, insitque insitque inivem.
At aternum utque fiat ævus haud dixeris.
Alro fœrens, serenoque fatum mutuo.
Si forte quemquam dormientem offenderit,
Pede strepitum non excitant subrolas,
Suumque porrigens dolet dexteram,
Somno jacentis, admovent cam naribus,
Soporis auctorem, quod ajunt, maxime.
Hinc eruso, quod subitus est caput, solo,
Depositi hoc, nudo, & supino gutture,
Inque illud incumbens serio complexibus,
Somnos trahentem stragulas miserrime.
Quod si marina quissima hyæna pinnula
Dextra sopore tangit oppressum, gravem*

*Statim rigorem huius injicit, cum seminis,
Quæ terræ dura jacentem imagine.*

*Astuta canes hyæna irretiens,
Mox pascit horum carnibus juvenia.
Fulgens namque Cynthia sub vestram,
Umbra sui illos corporis ferit, retrò
Lumen tenens vestigiorum callide.
Mutisque reddens periculis formidine,
Instat venefica increpans carmina,
Occidit incautos doli crudeliter.*

Idem refert Ælian. lib. 6. c. 14.

Multa quidem de Hyæna relata videntur potius fabulosa. Sic etiam Ælian. lib. 15. de Anim. cap. 14. refert videretur Hyænam esse cornib. præditam, cum ait: *Denique Hyæna, quod animal Capris minus esse ajunt, sed Cervis simiosus multis, & cornibus ferocens*: de quo Æliani loco dubitavit etiam P. Cillius, dum in sua translatione omisit, & Gesnerus adnotavit, esse absurdum, cum Lupi cognata quadrupes sit, nihil cūc apreis, aut Cervis commune habens. Sed quicquid sit de hac Bellua, certum fateamur, multas Hyænas notas adesse in Civetta, non paucas desiderari.

CAPUT IV.

*Sub quo Animalium genere sit
reponenda Civetta.*

Quum clare ex dictis pateat, nostram Civettam, neque antiquorum Pantheram, neque Plinii Chamm, neque veram Hyænam esse, jure adhuc quaeritur, ad quod animalium genus sit referenda: Multis quidem de genere Felium visa est; unde Carum appellarunt, sic Alexander benedictus, Ruellius, Marthiolus, Scaliger, & alii non pauci Feli silvestri similem faciunt. Et quidem facies videtur Feli similis, pilos enim in barba, ut Felis, habet, eodemque modo tres alios oblongos in genis Sed præter hæc nihil aliud commune cum Cato habet: non pellem, quæ in Fele levis, in Civetta aspera, & oblongis, crassisque pilis, neque ungues quæ Feli sunt aduncæ, Civetta obtusa: dissimilia etiam genitalia, immo Fab. Columna lo. Fabro scribens: *Effigies, ait, ad Canem, quam Felium, aut potius Vulpem figuram accedit, quod rursus non harum ritin obtusum, sed illorum forma oblongum habeat. Renodus: Animal ferum est, dentibus ferox, Feli non tam simile, ut multi scribunt. Majus enim est, sæpe Vulpem excedens, caput, collum, pedes, atque alias partes habens illi valde dissimiles. Os ei oblongum est, ut Meli, seu Taxo animali, corpus longum, maxillæ inferius albae, ut etiam barbiuum, pedes nigri, laterales ventris partes albicantes, dorsum ex obscuro cinereum, maculis nigris conspersum. Præterea dentibus cani potius, quam Cato assimilatur.*

Quidem ad Hyænas refero, & has ad genus generale illud, quod continet Lupes, Canes, & Vulpes, & similia animalia carnivora. Genus autem Hyænarum multiplex cum

Quæritur.

An sub genere Felium.

Gesneri, insit Lupes.

Genus generale.

Joan. Leo.

Dubitatio.

Hyæna Marina.

cum etiam dicat Herodotus lib. 4. ex Hyæna, & Lupo gigni Thoës. unde si conjunguntur Lupus, aliqua inter ipsos est affinitas nature.

Hyænam
divisio.

Dico autem Hyæna, vel est odorata, vel inodora. Atque Hyæna odorata, vel est Orientalis, & Arabica, vel Occidentalis, & Americana. Hyæna inodora erat antiquorum Hyæna, quæ fortasse duplex est: nam, ut mox dixi, Hyæna Busbequeii desiderat non paucas antiquæ notas, & ad Lupum silvestrem arabicum referri posset.

Hyæna autem odorata, & Zibethum ferens duplex est, Arabica, & Americana; ambo conveniunt in generatione Zibethi: sed forma aliquantulum differunt, ni pector nos fecerit in Americana. Namque Zibethicum Animal Americanum, quod pictum ostendit Nardus Antonius Recchius, hanc habet formam.

Figura II.

Describens ipsum Faber: Caput, inquit, non crassum, sed tenue, & acutum habere, ut rostrum Caninum potius quam Felinum esse judicares, quod cum labris suis subrubet. Orbitæ circa oculos, qui minus truces sunt, nec magni admodum albicant. Ceterum subcineritii coloris est caput, & pili in barba vix ulli. Collum quoque longius, quam in Tigre, aut Catopardo, quod pulcro quodam ordine alternis nigriusculis, & albicantibus fasciis, velut totidem torquibus arte adpictis exornatur. A capite ad dorsum, per colli longitudinem supernam similitudinem colorum linearum excurrunt. Dorsi medium à collo ad caudam linea nigricans pilosa valde distinguit. Maculis in corpore cinereo minus obscuro nigricantibus, rotundis, & ovalibus ordinatim secundum lineam rectam, versus caudam productis, insigniter decoratur. Ita ut superiores, dorso quippe viciniores, sint majores, mediocres paulo inferiores, & quæ in imo sunt ventre sensim evanescent. Caudam gerit alternis similiter, ut in collo dictum, fasciis nigrescentibus, ac cineritiis distinctam, ac facis longam, sub cauda tria foramina eminenter visui se præbent, anus scilicet, locus ille, in quo Zibethum colligitur, & extrahitur, ac vulva: medium tamen cæteris duobus majus apparet.

Figura III.

Hyæna autem odorata Africana, quæ nostra Civetæ est, Lupum potius æmulatur, quam Felum: capite enim est oblongo, & rostrum acuminatum, non obtusum, ut Felis, habet item dentium formam, ut Canum, duorum palmorum altitudine erat à me sectum animal, tantundem erat corpus à scapulis ad caudam: caudæ vero longitudo quanta totius corporis: collum etiam longitudine superabat semi palmam, (corpus sine collo dupla longitudine altitudinem superare visum est Columne: sed vidit animal timide, & depresso gradienti, ego vero etiam

Hyæna A-
fricana.

Scheletum sum dimensus) capitis longitudo dupla erat ad latitudinem. In barba, & genis pilos habebat duos, albos & longos Felinum ritu: rostrum pilis denudatum, nares nigricantes, & sub oculis maculæ nigrae: oculi splendentes, & subrubentes Bellonio: Columna autem apud Fabrum, nigriores vidit ex colore castaneo, & flavescente mixto, nec hilares, sed potius tristes, & depresso magis, quam eminentes. Verum ex ambobus oculis nostri Animalis mortui crui gemmas pili siccati forma, & magnitudine orbiculares, & angulosas, cristallo æmulas, quas etiam nunc servo, quod facit, ut confirmem illi Hyænae nomen. Nam scripsit Plinius lib. 37. cap. 10. & similiter Albertus de lapidibus ex tunc, & Aaron: *Gemma Hyæna ex oculis Hyæna, & ab id in vase inveniri dicunt, & si credimus, lingua hominis subdita futura prædicere.* Sed haud dico veras esse gemmas, nam etiam si crux hæc gemmæ per duos, vel tres dies manserint cristalline, duræ nimirum, & Diaphanae, processu tamen temporis opacæ fiunt, & sciuntur in tres aut quatuor veluti squammas lapideis limacum similes. certè Alexander 1. probl. 6. proposuit: *Cur files, Hyæna, & vespertilio* acute noctu conspicuntur? Præterea Civetæ aures sunt parvæ, orbiculares ad Mellis, seu Taxi formam, in ipsis similis pilus, nec mollis, nec asper. Corpus habet albicans, & cinereum Lupi colore, maculis aspersum nigris: crura, & pedes potius parva, quam magna; breviora, quam alta, & pilo nigro oblita. Pedum digiti, quatuor simul, & insuper parvus pollex internè situs, nec longè distinctus, ut in Fele. Ungues sunt caninae, nigrae, breves, crassæ, & obtusæ, minimum aduncæ. Circa genitalia, dicemus, sub cauda immediate esse excrementorum meatum, proxime collocari testes in maribus, tum vas Zibethicum, & sub hoc sexum masculinum, vel foemininum. At in resupinato animali pinximus primo virile membrum, foris exsertum, licet in Animali vivo sit intus reconditum, quod in media glande officulum habet, sub hoc situata est pseudovulva, sub hac testes, infra quos excrementorum exitus est immediate ad caudam; ut supra pag. 21.

Pinximus autem ea omnia sua ferme naturali magnitudine ad unguem dimensa. Vas autem Zibethi positum est inter genitalia, & testes, quos satis magnos, ac evidentes habet, istos secui, & inodoros reperi. & ab his vasa feminarum admodum crassa ferebantur, ad genitalis radicem ad latera pseudouteri sub quo vesica parva erat. Natura autem hujus particulae paulò post considerabitur. Genitale torum occultatur in corpore Felium modo, dum vivum Animal quiescit, Equine apparetque sola glans: at in cadavere ob relaxationem, un piliatum est, totum membrum

Genus
et oculis
Hyæna.

Aure.

Sicut ves-
tule Zibe-
thi.

brum foris extabat, ut à nobis tractum remanferat, nec intus iterum reductum, quiescebat. Totius præterea corporis pili sunt longi, rudes, & asperi apri modo, & in cervice, ac per dorſi spinam pili adſunt nigri, prælongi, ac duriores, quos erigit iratum animal, uti ſus. Cauda eſt oblonga, & bene piloſa, uſque ad terram perſtingens, variis diſtincta maculis. Icones huius animalis poſitæ à Matthiolo, Bellonio, Cluſio, & Columna inter ſe diſſerunt: magis placet, quæ eſt in Matthiolo à Valgræſis impreſſo.

His poſitis concludemus, iure hæc tria animalia à nobis reducta eſſe ad Hyænæ nomen, nimirum ob proprietatem inſignem, quam hæc tria animalia habent nullis aliis animalibus communem: nimirum falſæ vulvæ formam, ob quam utrumque habere ſexum ab aliquibus credita ſunt: quæ proprietas, ut ab aliis animalibus hæc diſtinguit, ita eadem inter ſe ſe unit generica unitate. Communicant igitur ſimul Hyæna noſtra, & antiquiorum Hyæna, pseudovulva, genitali oſſico, & oculorum genumis. Verum quia generis nomen hæc tria animalia continentis nos latet, ab antiquiori ſpecie nomenclaturam mutari luit. Fortaſſe ſub eodem inſignato Genere continetur Fiber, nam Caſtorum, veſicæ ſunt in inguinibus humore apertura ſtillantes mellum: non autem teſtes ut dicemus.

CAPUT V.

Ubi Hyæna naſcitur?

Hyænas, ſcripſerunt Herodotus lib. 4. Plinius, atque Solinus, plurimas gigni in Africa. At noſtra Hyæna, odorata dicta, à Franciſco Alexandri Carus Syriacus vocata fuit, & Matthiolus Venetiis vidit ex Syria delatas. Cardanus verò ſcripſit, Hiſpaniam ipſas mittere, quapropter notatur à Scalig. Clarius autem loquutus eſt Amatus ſcribens, Luſitanos eas deferre ab Indiis: ſed memoria non excidit mihi, aliquot ab hinc annis à Litvano quodam pharmaco-pocro Romam ad Henricum Convitum tranſmiſſum fuiſſe vaſculum Zibethi, & Ungulam Alcis, qui etiam ſcripſit, iſta eſſe fructus ſuæ regionis: unde ſuſpico etiam in illis frigidis regionibus oriri Civettas.

De Zibethico autem animali Americano ſcribens Jo. Faber ex F. Gregorio de Bolivar, Hoc animal, inquit, naſcitur in multis Indiæ orientalis, atque occidentalis partibus, cujuſmodi in orientali ſunt provinciæ Bengala, Ceilam, Sumatra, Java major, & minor, Malipur, & plures aliz.

In nova Hiſpania verò ſunt provinciæ de Quatemala, Campege, Nicaragua de vera Cruce, Florida, & magna illa Inſula S. Dominici, aut Hiſpaniola, Cuba, Matalino, Guadalupa, & aliz.

In Regno Peruano animal hoc magna copia reperitur. In Paraguay, Tucumam, Chiraguanas, Sancta Cruce de la Sierra, Yungas, Andes, Chiachiapias, Quizos, Timana, Novo Regno, & in omnibus provinciis magno flumini Maragnone confinibus, quæ circa hoc ferme ſine numero ad duo Leucarum millia ſunt extentæ. Multo adhuc plura ejuſmodi animalia naſcuntur in Braſilia, ubi mercatura Zibethi exercitatur.

Magna horum abundantia quæque eſt in Guinea, in provinciis nimirum de Loango, Congo, Manicongo, circa flumina Angole, uſque ad Cafres, & ſinem bonæ ſpei, maxime autem in grandisſimis, & extentiſſimis montibus, qui ibi proſtant, quos Fragoſis Cuſpides appellare ſolent. Et ex parte quidem Cafres montium de Torea, aut de Lutia, ubi maxima Algaliæ quantitas exat.

CAPUT VI.

De Vaſculo Zibethico.

Zibeth, quod ab hoc animali generatur, non ex toto corpore, ſed ex determinata particula colligitur, quo, qualis, quanta, & ubi ſit, nunc eſt à nobis investiganda. Turpiter autem erravit Jo. Riolanus, ſux Pathologiæ cap. 11. ſcribens: *Damorum ſterius bene olet, & Gazella catas Zibethum.*

At Ruellius primo de Nat. ſtirp. capite 27. *crus à genitalibus locis ſcripſit & ſubjunxit, & cuius natura ſordes manant, &c.* cui aſſentiri videntur Matthiolus, & Franciſc. Alexandri. Excrementis genitalium humorem vocavit Deſſenau. At Renodius circum teſtes & pudenda conſecrere ſcripſit. Itaque hi videntur cenſuiſſe teſtes eſſe vaſculum Zibethi, ſed ridiculum eſt, quod Everhardus à Meſſichen narravit Deſſenau de Civetta Alexandri Cardinali Farnetii, *excitum teſtibus aperto vulnere ſudorem deſtillata, & orruſta ſera colligit, & cartilaginea, quæ cernimus naturalia, ipſe cenſuit arte facta excitis teſtibus.* Columna autem Epit. 1. ad Fabrum, vocat teſticulos, ſive utriculos, quimedi inter anum, & pudendum prominent, tam in mare, quam in femina. *In mare tamen duplo grandiores apparent. Hi utriculi interna ſua parte, ubi pili curti hærent, capacem ſatis cavitatem obtinent, in quam intreſſus parit exiguum, & cartilagineum.* deinde ſubdit: *ſub diſtinctis utriculis, ſolliculus, ſive teſticulus (nam abſteſticulus haud apparent) maris genitalis ſitum eſt.* Quæ verba fecerunt, ut Faber dubitaret, quid ſibi velle? Columna, ex ſolliculis illis, utriculis, ſive teſticulis Zibethum colligi. an forminæ quoque extra prominentes Didymos habent?

Clarius proſpecto loquutus fuit Alexander Benediclus de cur. morbis Forminx intra generale, & alvum: Mari intra generale membrum, & teſtes colligi Zibethum, & Columna altera Epitola ad Fabri dubitatione.

tionem respondens, denuo revisis, & exactius consideratis dictis animalibus: *Testes*, ait, *ex lateribus folliculorum cum manibus e-versi, tam magni eos asprellanti manifestantur, quam ab eisdem folliculis contineri possunt; & subdit: folliculis his ad latus foraminum (qua instrumento humorem exempturo ingressus datur) in externa parte testes adhaerent. In summa testes illi perquisiti, non invenimus, molliore enim sunt illi utriculi, seu folliculi, nec us in mare granulosis illi. & duriores oblonga testium percipitur.* Præterea Frater Gregorius de Bolivar apud eundem Fabrum, *Mares* solas, ait, *foras eductos, & conspicuos testes, minus conclusos scemina gestare.* Decipi autem omnes affirmabat, qui prominentias illas in scemina ambas intra vulvam, & anum sitas, testiculos esse sibi persuadebant. Hos enim tumores, solos esse illos folliculos, & utriculos à natura eo loci fabricatos, in quibus Zibethum paulatim colligitur, & inde evacuat. Et cum duo sint, imponere facile possent, etiam valde gnaris, & Naturæ studiorum non inexpertis, ut testiculos esse ad credendum adducerentur. Et quoniam iidem utriculi in eadem regione, ubi maris testiculi hærent, positi videntur, illosque veluti investiant, & cooperiant, hinc fieri posset, ut crederent aliqui testes esse: hæc, si apud eruditos quidem, & oculos auctores leguntur, quid sperandum ab iis, qui Animal non viderunt? Columna asserere videtur, testes in folliculis contineri, & adhærere in externa parte folliculis ad latus foraminum, quod iure negat Bolivar.

Mollis inspicuus.

Dilucidatus.

Vn Zibethi.

Sed nos ceteris omnibus dicemus in resupinato animali mortuo sub ipsis utriculis testes esse, non tactu solum; sed oculis quoque manifestissimos, ut pictura ostendit, erecto animali non ita prominent, cum interius comprimentur, ita etiam in vivo, & bene valente Animali semper testes sunt retracti, ut in homine juvene, & valido accidere dixit Galenus libro 1. de sem. capite 15. secus in senē, nisi morbosē fuerint convulsi, ideo F. Columna in animali inquietissimo, ferocissimo, erecto, & valido non potuit istos bene tangere, & considerare, adeo ut ipsi visum fuerint testes in folliculis ipsi contineri. Sunt autem testes à Zibethi vasculis omnino distincti, & sua habent vasa ferentia semen ad meatum genitalem, valde crassa, ut nos Anatomæ docuit, & servamus adhuc apud nos huius Animalis scrotum exsiccatū, in quo testes. * Membrum Zibethicum primo aspectu sceminea vulva videtur: lineam enim oblongam habet, & labia crassa, quod si manibus tangatur, tactu sentitur ovi parvi magnitudine, veluti cartilaginofum corpus, & duriusculum, in quo, cum parum digitis deducitur, & dilatatur, apparent duo oblonga foramina, iis, quæ sunt in naribus, similia, sub quibus cavitates quædam sunt, sedes Zibe-

thi, Hæc vascula si digitis magis pressa deducantur apertis omnino foraminibus totas cavitates demonstrant, loculique perfecte patent, quorum cavitates tanta est, quanta sufficeret ad continendum Amygdalæ nucleum, in his loculis nullus porus, nullus meatus apparet: Sed sectione facta, corpus duriusculum ovi magnitudine, quod cartilaginofum tactu videbatur, agnovi distingui in duos utriculos olivæ Hispanicæ magnitudine, & nequaquam cartilaginofos, sed carnosos, & minutis, albis, duris glandulis, seu granulis infertis, duriorē autem multum, quam testes, erant substantia: omnino tamen inter se distinguebantur hi folliculi, membranis tamen uniti, & interior quidem communis erat ambobus utriculis, servo adhuc apud me hosce utriculos exsiccatos, qui mire redolent Zibethum, cum testes veri exsiccati cum scroto nihil oleant: sed quod mirum Animal Hydrope exanimatum putrefactis omnibus visceribus, & maxime foetidis, vehemens ut nausea secanti excitaretur: & alioqui foetidum coeum: tamen mire olebat, & nunc etiam optimum spirat odorem, vas Zibethi.

CAPUT VII

De Castoreo.

Cum autem ad dilucidandum gemis, & proprietatem Hyænzæ odoratz plurimum conferat Fibri Historia: ideo dicemus quod Fiber Animal sit, cuius & mas, & scemina reperitur, ambo in inguinibus conopata quædam habent, è quibus, per sua oscula, melleus quidam liquor emanat, quem Fiber ipse delingere solet. Mares autem habent præterea suos testes sub cute intus ita coclusos, ut tangi nequeant, veluti fues, teste Dioscoride. Rondeletius similes tumores in Leporibus esse dixit, unde factum sit, ut vulgus eos, mares, & sceminas censuerit. Pater Moscho Animalis similes esse censuit, vesiculæ enim Moschi id indicant, sed Rondeletii verba digna sunt, quæ huc transferantur, hic lib. de Amphibiis cap. 8. *Fibri*, inquit, *in inguinibus geminos tumores habent, utrinque unicum membrana sua conclusum, ovi asperius magnitudine, inter hos est mentula in maribus, & scemina pendenda. Hi tumores testes non sunt, sed folliculi membrana contexti in quorum medio singuli sunt meatus, è quibus exudet liquor pinguis, & acrosus, quem ipse Castor sæpè admovet ore lambit, & evngit, postea hoc veluti oleo, quas possit corporis partes contingere, oblitus. Hos tumores testes non esse hinc maxime colligit, quod ab his nulla sit ad mentulæ via, neque ductus, quo humor in mentulæ meatum detrahetur, & foras emittatur. Præterea quod testes intus reperiuntur. Liquor ille, de quo loquimur, quum recens est, oleum refert, quum vetustior mellis liquidi colore est,*

Scroto.

Rondeletii.

est, & crassitudine. Idem Leporum exemplo declarare non inutile fuerit. In utroque inguine tumor est, glandula prominentis modo, ingui meatus est variusque, capreolis modo intortus, quo liquor effluit. Hos tumores cum in omnibus leporibus observasset vulgus, lepores omnes simul mares, & feminas esse credidit. Eisdem tumores Moscho animalis esse putavit, in quibus odoratum illud pus emanat. Neque sunt audiendi, qui putant tuberculi, vel umbilici inflammari saepe esse. Tumorem esse glandulæ, vel testiculi similem membrana circumdatum norunt, qui adulterant. nam in testiculi formam effingunt, ac testiculum Moschi appellant. Hac, quæ de tumoribus inguinum Castoris, & liquore inde manante à nobis prodita sunt, cum ita se habere doceat ipsa inspectio, & paulo ante dixerat Rondeletius. Testes parvi, subtilisque, & adhaerentes spine, qui admi sine vita animalis non possunt, id prius scripserat Dioscorides, licet censuerit, quod defertur, bivaſculum non esse testes, pariter Plin. lib. 32. cap. 3. ex Sextio Medico diligentissimo. ex quo videtur colligi posse liquoris folliculos non esse testes, & quidem facile, quia testes non sunt liquoris forma in folliculis. Dicendum ergo adesse Animalia multa, ut Hyænas, Zibethica, Castores, Moschiferi, Lepores, & alia, quæ inguinibus vascula ferant, in quibus liquores quosdam odoratos proprios deferant, ut inter pisces sepia, loligo, purpura, excrementa odorata continent in Vesiculis.

Quod autem de Moscho ferunt, non videtur verum. Concedimus quidem Animal esse exoticum, & Indicum in regno Pegu, ac potissimum in agro Tumbalcorum admodum frequens, capræ non multum dissimile, ac corporis prægandi, Dorcadem Moschi, Gazellam Indicam, & Capreolum Moschi nominatum, ex cuius inferiore maxilla, æque dentes utrinque funguli porcorum instar exterruntur.

At quum narrat, huic cum Veneris æstro percellitur, furoris vehementia umbilici regione intumescere, ibique congesto sanguine multo, & crasso fieri apostema: atque tum ferum illud animal potum, cibumque averſari omnem, & humi sese provolvere: atque lapidibus, & arborum truncis turgentem partem quadam volupate confricando, disrumperet, ac vomica aperire, ex qua sanem quandam excerni, quæ verus est Moschus, illam autem sanem (etiã referunt) super arborum truncis, aut saxis relictam, calore solis, ac Cæli bonitate coqui, & elaborari, sic virosi ipsius odorem, si quis est, dissipari, & hanc esse optimum Moschum. Alioqui capra fera venatores partem cum corio simul abscindere, cruorem effluentem exprimere, colligere, exicare, & servare cum utriculis, aut pellibus eorundem animalium, quorum sæpe sanguinem exica-

tum, pauculæ recrementi dicti portioni commixtum pro puro Moscho ab institoribus, seu adulteratoribus vendi, &c. Nos si hæc attentè consideraverimus eandem esse naturam Moschiferi Animalis, ac Zibethici aperte cognoscemus, nonne ambobus sub umbilico vas excrementi collocatur? nonne ambo ad Venerem irritantur copia sui excrementi? nonne ambo, ut tale excrementum expurgent, se confricant lapidibus, & stirpibus? nonne utrumque excrementum eligitur potius ab Animal expurgatum, quam ab homine extractum? Quare utriusque similis est natura, & ideo si ex Arist. à notioribus nobis ad minus nota procedendum: ex nota natura Zibethi, veniemus in cognitionem Moschi minus nobis noti, & dicemus sicut Zibeth est non ex apostemate, ita neque Moschus: quare Moschiferum Animal habebit etiam particulam determinatam naturaliter ad colligendum excrementum dictum Moschus.

CAPUT VIII.

Quid sit Zibeth.

EX hoc Animal colligitur odoramentum Nomen. dictum Zibeth à Scaligero, Zibetrum, & Zapetion ab Hermolao, & Rellio: à nonnullis Algalia, ab alijs Civetta. Hujus in Animal ipſo, quæ fit materia, non certo apud omnes constat.

Siquidem animalis semen vocavit Cardanus: unde à Scaligero reprehenditur, & iure: verum enim semen non esse, patet manifeste, quia, qui adherent, substantque testes, non eo suos feminales ductus evacuant; sed per penem, ut in Canibus, quod sectione earum partium clarissime vidimus. Nec possumus dicere, quatuor habere testes, duos proli generandæ destinatos, alteros vero apertos ad superflui feminis excretionem, quia hi utriculi excecati, quos servo, odorem Zibethi spirant; nullum autem testes, quo patet aliam materiam contineri in testibus, aliam in istis folliculis, & verum semen neutiquam esse odorem Zibethi.

Plurimi censuerunt esse Animalis sudorem, ut Scaliger, Matthiolus, Januensis. Renodius, Jo. Leo in desc. Africa; P. Gregorius de Bolivar, quibus subscripsit Faber, id affirmant, quia defatigato, irritato, & sudante animali plurimum colligitur, imo etiam sub coxis, brachiis, collo, & caudæ ex F. Gregorio. Quibus ego assentiri nequeo: nam cum sudor per totum corpus emittatur, non in hominibus tantum, verum etiam in belluis (vidimus enim in equis sudantia dorsum, coxas, collum, & caput) etiam si copiosior à diſtis partibus sudor emerget: & ideo totum corpus eodem debet esse præditum odore. Cum vero soli utriculi, & humor solus in ipsis collectus percipiantur odorata, non autem pellem, carnem, axillas, & totum corpus, An sit semen?
An sit odor?
odora-

odorata sentiamus, neutiquam dicendus erit sudor: nisi forte à modo, quo colligitur in ipsis utriculis, hoc nomen sumere voluerimus; videtur enim à corpore glanduloso, & spongioso per invisibiles poros in cavitates folliculorum refudare; unde dicitur, non simpliciter sudor, sed membri Zibethici sudor.

An sit excrementum?

Alii generalius loquentes excrementum dixere, ita Ruellius vocavit fardem odoratissimam genitalium locorum. Deslenius excrementum genitalium humorem dixit, Scaligero & Renodoe placuit etiam appellare litugmentum circa testes, & pudenda concretum. Sed hi non descendunt ad particularem hujus excrementi naturam: quare assumpto, omnium auctorum consensu, quod sit Animalis excrementum, considerandum à nobis erit, quale sit excrementum.

possit etiam excretionem.

Possimus distinguere excrementa, ut aliud sit utile excrementum, ut semen, lac, aliud inutile, ut pus, sudor, sordes, &c. Diximus, non esse semen, neque sudorem, neque crit pus; quia nec ulcus adest, nec materia corrupta, vel similis, ex qua pus gignatur. Ego censio esse excrementum proprium substantiae glandulosae dictorum folliculorum, quae tale gignat insita & propria vi, ac facultate, ut ventriculus chylum generat, Hepar sanguinem, Mammarum lac, testes semen, aures suas sordes, sepiam atramentum, Vipera in dentibus Venenum, & similia, immo, & simile omnino Melleo excremento Castorei & Moschi, & similibus Animalium.

Dubitatio.

Sed vereor determinare, an sit excrementum utile ipsi parti, vel Animali gignenti, ut lac, & semen: vel omnino inutile, ut sordes aurium. Nam quum genitum excrementum grave videatur ipsi animali, ab ejus enim acrimonia vellicatur, & cogitur se ipsum exonerare. femina autem, quae cicur facta est, videtur delectari, dum auriscalpio Zibethum extrahitur, ex quo suspicari, inutile, & nocuum ipsi animanti esse excrementum, possumus. Contra odoris suavitatis non indicat concoctionis carentiam, nec putredinem, uti accidit in excrementis praeter naturam; sed perfectam concoctionem, & naturae dominum: unde superante natura, materia concocta à vi specifica membri, dicenda erit naturalis, quamvis copiose effrescent, partem propriam, veluti ad focum edendum, ad sui excretionem irritet. idem enim accidit abundante in suis vasis semine, & lacte. Erat ergo excrementum utile, à loquim frustra natura tantam vim dedisset illis utriculis, quae gignerent materiam adeo odoratam, & suavem, ut multas alias superet odoratas res. Sed ad quem finem? semen inservit ad generationem animalium, lac ad eorumdem nutritionem. ad quid prodierit hoc excrementum? equidem possum

Excrementum utile.

Finis.

imaginari, vel ut irriterentur animalia ipsa ad coitum; vel ut ad idem remedium sit homini, ejus enim gratia animalia fuerunt creata, ad hoc Castoris mellaginem destinamus, vel denique, ut iste odor inserviat animali ad venandum, & ad se allicienda alia animalia, ut de Pantherae odore diximus. si quis meliora attulerit, laudabimus ingenium.

CAPUT IX.

De collectione, & electione Zibeth.

Quum repleti fuerint utriculi substantia Zibethi, animal ipsum inquirum est, & semet exonerare satagit: unde videtur dicendum, ab ipsius acri qualitate turgere, vexari, & pungi, atque ad excretionem propriam: delectarique videtur cicurata animalia, dum folliculi in auriscalpio exinanuntur, scribit Faber ex F. Gregorio citato. In hisce montibus, quos animalia hac pererrant, annu adhibita diligentia Nigrita, sive Mauri illi perquirunt veteres arborum, aridoque truncos, & ubi aliquas maculas magnas, easque oleosas observaverint, eas se conferunt, & glabrosam quandam materiem truncis inde adharscentem, nuculas, aut castaneas magnitudinis a quantum inde auferunt, in aqua ebullire permittunt, id quod supernat pingue, & oleum remouent, mundioribus vasis infundunt, usuique reservant. Atque hac est omnium optima, ac purissima Algalia, repletis enim folliculis, ob acrimoniam, ut reor, vellicantur, & cogantur, animalia se depurare: ideo in silvis arborum truncis se conficiant, ut talis materia arboribus adhareat.

Ea autem Animalia, quae in caveis magnis domi asservantur, vel cicurata sunt, si abundaverit in eorum utriculis succus iste quasi eo molestata, velociter per caveam ambulat, nec loco stare queunt, & si non extrahatur à nobis excrementum, Animal ipsum, caveae lateribus, & domus parietibus se confricando, Zibeth à se abstergit, quod ita perit. F. Columba apud Fabrum describit modum, quo famuli D. Barnardini de Corduba odoriferum hunc liquorem ex maculo detrahere parabant. Ex famulorum unius, seu catenulam, quae ligebatur, irabebat. Posteriores alium pedes tenebat: Tertius utriculos revolvebat, quimedis inter anum, ac pendulum, prominent, tam in mare, quam in firmum, in horum cavitate seaturiginem suam liquor ille Zibethicum, consistens in pressus mellea, sumit. Hu extrahitur immixtus auriscalpi majori simili instrumento, quod per cavatem quaquaversum sapiusculi revolvitur. Hic ubi in uno, atque altero folliculo praesitisset, gossypio utrinque pilos, qui curti sumi, abstergebat. At ubi secus forsem coelebatur illo

Medici colligenda.

illo parvo utrumque utrinque emundasset, tantum ferme Zibethi collegit, quantum a vellana musci cortici implendo satis esset. Addebat idem D. de Corduba assidue liquidorem, quàm hyeme succum colligit, ut in caloribus illis singulis binis diebus semuncia corraderetur: hyberno vero tempore, vix semel in septimana succum istum, nec tantam ejus quantitatem acquirit. Ex femina postea minus Zibethi educerat, quia citius facta nullatenus repugnabat.

Substantia.

Zibethi substantia videtur esse pinguis, & unctuosâ: nam in aqua ebulliens superiora petit, & ab heterogeneis separatur: consistencia Mellis, seu Butyri est: liquidius ætate abstractum, vel recentior, temporis processu in crassatur. ego extraxi à folliculis animalis demortui ultra drachmas duas, colore albido, & mellis liquidioris consistencia. Scaliger (& cum hoc Renodius) dixit esse odoramentum pingue, et assum, nigri saponis facie: sed vidit in superficie, & antiquarum. Amatus vero, quum recens esset, inquit, terri, & horribili esset odor, postea vero successu temporis gratum spiritus odorem. Quadramius Zibetho contrarium accidere, Ambræ, & Moschi, hæc enim quo recentiora, eo præstantiora. Zibethum autem vetustius, melius F. Donatus ab Eremita lib. 1. Antidotarii cap. 10. optimum, ait, esse leonino, ac sub pallido colore, pingue, moderate liquidum, tempore crassescens, papyro impositum, & conficitur solubile sine corpore, quo distinguitur ab adulterato. Idem Frater Evangelista Quadramius lib. de Theriaca c. 11. scripsit: Masculi Zibethum albido est colore, semellæ vero leonino, post hebdomadam ab Animalis extractum, tempore procedente obscurum apparet, cum tamen & ipsum initio album spectetur, sed citissime fulvescat, præstans sic evadat. feminei Zibethi uncia valet quantum Masculi uncie quatuor. ita admixta uncia una feminini, sex masculini uncias ambo perficiuntur, cum masculinum solum absque feminino parum valeat.

Qualitas.

Adulteratur variis modis, admixto Butyro, vel pulpa passularum majorum, seu Zibethi, & aliis rebus. Frater Evangelista Quadramius l. de Theriaca cap. 11. Zibethum adulteratur Adipe rancido, vel Butyro, vel caseo. sed si hujusmodi parum impositum fuerit cochleari argenteo super prunas, adulteratum reddet suæ missionis odorem, vel casei, vel adipis, vel butyri rancidi legitimum vero suavisimum odorem. Sed legitimum ne, an adulteratum sit, ex F. Gregorio scribit Faber, cognosci, quia infusum in vas in quo aqua bullit, statim, quod heterogeneum, & Algalæ admixtum fuit, fundum petit, Zibethum autem sincerum aquæ superficiem innatat. Nos dicemus admixtum cum Butyro, vel alia re pingui, non posse separari dicto modo: sed percipimus etiam aliquando in ipso odore Butyri rancidi, butyrum enim veterascens corrumpitur, & odore rancido

Adulteria.

Legitimum.

semetipsum manifestat. Solet etiam optimum Zibethum acquirere colorem, veluti telam quandam fuliginem, sed in profundo albescit, quod vero adulteratum fuit, ejusdem est coloris in profundo, ac in superficie. servatur in vitro, non abhi.

CAPUT X.

De usu, & facultatibus Zibethi.

DUplicis est usus Zibethum, vel odoris ^{Cassia.} gratia, vel facultatum. odorem tantum respiciunt Myropolæ, Medici facultates.

Cautè dicunt Myropolæ adhibendum esse in compositionibus aromaticis Zibethum, nam suo valido odore alios superat: unde odorata unguenta ex multis conflata Zibethum tantum redolent. ^{Pulvis Zibethi simplex} ^{Pulvis Zibethi} apud Alexanum fit ex saccharo candi, & Zibetho simul in pulverem redactis, qui servatur vase vitreo optime clauso. Rosellus fumit Oporum cortices lotos, & siccatos. in tenuissimum pulverem redigit, & culibet uncie addit Karastos iij. Zibethi. Karastus autem pendet grana iij. vel recipit cortices præparatos ovorum duarum unciarum pondere, infundit in aqua rosacea Moschata 10. vel 12. diebus, eos exsiccat, terit, & cribrat in tenuissimum pulverem, addeit pulveris sacchari fini unciam unam, tunc Mortario aeneo prunis ardentibus intropositis calefacit, quantum tactu ferre manus possint, inde absterfo mortario imponit pulverem corticum, levigat pistillo, & addit Zibethi Karastos iij. paulatim miscendo inuncta pistilli summirate, sic levigat spatio unius horæ, postea in vitreo vase bene clauso servat. quo pulvere aspergemus dealbata lintamina, subuculas, & alias vestes.

Sapo.

Sapo odoratus fit ab iisdem auctoribus, accipiendo saponem communem optimum, secant subtiliter, & exsiccant ad solem, vel in umbra per 10. dies, tundunt, & cribrant in pulverem tenuem, tunc addunt Zibethi pulverem, & aqua rosacea uniant in solidam formam.

Fiunt etiam ex Zibetho olea, unguenta, & suffumigia, quæ describere super sedeo.

Odoramenta.

Quoad vires medicas, F. Gregorius de Bolivar apud Fabrum, Pellus, inquit, ventri ipsius est saluberrima in omnibus frigidis affectibus. Ventruculum præcipue roborat, si frigidum ex hac eadem imponatur, & quotidie gestitur. Nigri illi Guineæ, & Brasilienses barbari hujus quoque animalis carnibus vescuntur, necumque sit pessimi odori, & digestionis durissima, quam ad venerem tamen præstare maximum stimulum affirmant. Sed Hyenæ pellis ad morsum canis facit ex Scribonio Largo cap. 171 Peruenit ad me opinio inquit esse in insula Creta barbarum quendam naufragio appellum. majorem natu publicæ mercedem accipientem. Quin

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

Vires medicæ.

etiam quum liquorem timent, & latratum edunt
 spasmoque vexantur: remedium brachio sinistro
 alligato efficere, ut & potionem accipiant, &
 liberetur vitio. Hoc ego cum querebam ab he-
 beret meo legato inde misso, nomine Zoppye, Gor-
 dirio medico, quod esset pro magno munere, ac-
 cepi. dixit autem Hyana corii partem esse
 panno inligatam: quod eo adhuc non sum exper-
 tus, quamvis protinus magna cura Hyanam
 invenerim, & pellem paratam habeam: quia
 non incidit ex eo quicquam, & opio quidem ne
 incidat: sed quia id nomen est in nostris potestate, si
 casu incidit, remedium habere oportet ad
 tanta rei experimentum, & Marcellus Empir-
 icus cap. 36. Vituli marini, aut quod melius
 est, Hyana pelle facta calcamenta si quis in qua-
 tidiano usui habuerit, efficaciter podagra morbo
 carebit. sic etiam Aetius scribit. 2. cap. 162. Hyana
 pellem quidam domi repositam adstant, &
 usque exiente ipsam à robore cave commor-
 sis circumdant. Nam proprietate quadam pro-
 hibet, ne commor sis in aqua timorem delabatur
 sed etiam illis auxiliatur. supra fidem autem
 est, quod refert Nonius cap. 259. de
 fulminib. scribens, à fulminibus dictas pelles
 homines tueri, & praeservare. his verbis:
 Phoca pellis, & Hyana: Quorum animantium
 pelles etiam imperatorum Naves circumse-
 runt.

Avicenna.

Zibethi autem liquorem equidem affirmare
 Avicennae fuisse cognitum, & de co-
 egit lib. 2. c. 326. nomine Galia, & Algalia.
 quo loco non potest intelligere Galliam
 Moschatam, quia loquitur de medicamen-
 tis simplicibus, non autem de compositis.
 Alia verò res est Algalia, & Sedervam Scap-
 rionis, quæ succus herbarum frigidus, &
 astringens est, ut Acacia, quod etiam animad-
 verit Lusitanus in Dioscoridem. Porro
 Simon Ianuensis Zibeth esse Avicennae Ga-
 liam censuit, & animalis Arabici sudor. m.
 Adde quod vires ab Avicenna Algaliae tri-
 butæ nulli alteri rei, quam nostro Zibetho
 conveniunt. scribit namque Avicenna: Galia
 lenis apostematæ dura. Dissolvitur in Oleo Ben,
 aut Keiri, & destillatur in aurem dolorem, &
 ejus odoramentum confertur epileptico, & rivi-
 ficat eos, & sedat sodam frigidam, & quando
 datur de eo in vino, inebriat. Odor Galia confor-
 tat cor. Algalia confertur doloribus matricis fri-
 gidis supposita, & apostematibus ejus duris, &
 phlegmaticis, & provocat menstrua, & facit
 matricem descendere praefocam, & inclin-
 atam, & mundificat eam, & preparat ipsam
 ad imprægnationem. quæ omnia Zibethum
 peroptime præstat, non differt Galia,
 ab Algalia, quia al est articulus apud Ara-
 bes.

Temperamentum.

Matthiolus calidæ, & humidæ facultatis
 esse censuit. contra Cardanus animalium
 odorata excrementa valde sicca pronuncia-
 vit. Renodeus, & Amarus Lusitanus odo-
 rem Zibethi Moscho affinem dicunt, sic &

qualitatem, at Moschus ex Avicenna est ci-
 lidus, & siccus in secundo gradu. Quod si
 Animalis sudor est, quum sit Animalis ca-
 lidissimi, & tempore calidissimi abundans;
 immo in animali ira, & motu calefacto; ci-
 cendum videtur Zibethum esse substantiam
 biliosam, calidam, & siccam, facultate dige-
 rente præditam. sed quia sapor à nemine,
 quod sciam, est degustatus, ideo ex hoc ni-
 hil colligere possumus certi. Galen. 10. de
 simp. med. fac. agens de sudore, illi misce-
 ri interdum dixit nonnihil bilis, ira ut ali-
 quando falsus, aliquando amarus appareat sudor,
 unde quum Cyretta sudans, & calefescens co-
 piosius reddat Zibethum, huic sudori
 nonnihil misceri bilis opinabimur: quare
 succus erit facultate calidus, & siccus, & for-
 tasse amarus, & acris. Et quum sudantium
 sordes facultatem habere expertus fuerit Ca-
 lenus digerentem, ita ut in phlegmone ulce-
 rum fuerint efficax remedium: præterea ad
 Bubonem usdem usus, celeriter disparuisse
 tumorem, conspexerit. Hinc Avicenna Zib-
 ethum, seu Algaliam dura apostematæ leni-
 re scripsit. Sed partium genitalium videtur
 proprium, iisdemque dicarum pharmacum,
 de quo Castor Durantes ita cecinit:

Castor Du-
rantes.

Zibethi Veneris crescentis solatia odore,
 Adjuvat hoc utrum ne praefocetur, &
 inde

Est adeo vulva gratum, ut proclives ad illud
 Quamvis admovent irrepant.

Ruellius veros si cavernula, inquit, umbi-
 lici admoveatur, ita admodum convertitur in altera-
 ram partem utrum in suam resiste sedem:
 aut si sursum versus impulsus opprimat, subdi-
 to eo devolvitur, tam amans huius odoramenti
 vulva, ut ad istundecumque admovent irrepant,
 idem tradit Matthiolus, Renodeus. Amarus,
 qui etiam pessos adaptat. Hoc etiam u-
 tuntur ad uteri strangulationem L. Marcarus,
 M. Pascalius, G. Bruelius, Schenkcius, Hol-
 lerius, Alrimarus, & Capivaccius. Ad uteri
 prævocationem malignam commendat Jo.
 Colle. eodem etiam utuntur Rafis, & Vale-
 scus Algaliam vocantes. Rod. à Castro lib.
 2. de Morb. Mul. cap. 1. ad strangulationem
 uteri, inungit os vulvæ oleo aliquo odorato,
 admisso uno, vel altero grano Zibethi,
 utitur etiam ejusdem suffitu ad uterum,
 & lib. 1. cap. 1. ad sterilitatem, ex Zibetho
 suffitus facit utero. item cap. 2. facit
 linimentum, & cap. 4. os uteri Zibetho in-
 ungit. Hæc autem vi experientia confir-
 mata, signatura videtur esse indicata, quum
 enim gignat. An animalibus particula, quæ
 uteri, seu vulvæ quandam formam habet,
 videtur per id natura nobis indicare voluisse,
 huiusmodi succum ibi genitum habere
 maximam proprietatem cum animalium
 vulvis.

Ad uteri
strangula-
tionem.

Et quia Zibethum abundans in folliculis
 Animalis, irritat ipsum ad sui excretionem,
 vide-

Ad coicim.

videretur per id natura nobis significasse ipsius vim ad coitum incitandam, *proinde*, inquit Matthiolus, *ne mirum est, si eo viri penitescunt magnum mulieribus in coitu offerunt solatium*. Sic Amatus Venerem incitari scripsit pudendis illitis. At Casalpianus lib. 8. de mor. cap. 9. ad conceptum: *Uti autem aridum pinquit uterum semen suscipiat, ajunt Zibethum glandi illitum in coitu voluptatem mulieri adaugere, quide alacrius semen adjuvunt*. Gattinaria scripsit, ad praefocationem Matricis valere Zibeth, vel Zebeth, quod applicatur inuncto digito obstetrici, & in vulvam immisso, & subdit: *De quo semel usus fuit in muliere quadam patiente praefocatione, cui causavit tantum appetitum coeundi, quod quassessit inuolens marito suo copulari, deinde rogavit me sibi vellem talem appetitum removere, dixi quod ex se removeretur post aliquot dies. Et nota, quod si vir, quando vult uti cum muliere, ponat in summate virga de dulo Zibeth, & subito utatur, gaudebit in ea maximam delectationem*. utuntur etiam eo ad delectationem mulierum praefandam Capivaccus, Fumanellus de comp. med. cap. 54. & alii.

Ad appetitum Veneris.

Ad varias morbos.

Ad impotentiam coeundi, Rod. à Fonseca consult. 10. Zibetho oleo de Ben dissoluto inungit penem, & testes. Fallopius, & Bellocanus apud Trineau lib. 4. conf. 78. Capivacc. ad Epilepsiam cujusdam forminx. Salomon Albertus apud Jo. Philipp. Brendelium conf. 19. cerotaria ex Tacamahaca, cum Zibetho in eorundem medirullio subligare fecit osli sacro. unum in confinio hujus, & lumborum, & unum è regione sub umbilico. eadem Cerata etiam applicat Hysterica, conf. 99. sed conf. 98. in suffocatione uteri. Oleum liliorum alborum cum Zibetho, & Moscho subdit mulieri in gossypio. Præterea Felix Platerus apud eundem conf. 102. ad juvandam conceptionem jubet inungi petitis regionem noctu cubitum ituræ ex quodam linimento, cui Zibethi scrupulum semis miscet, & subdit: hujus magna est utilitas affectibus uterinis, ut sint, qui credant, hoc solum sterilitatem uteri corrigere posse, & Daniel Mylius lib. 1. Antid. Medicochym. in fin. *Zibeth*, inquit, *colica stercora expellit*. Sed Hollerius ad colicam ab humore frigido. *Æ. Civetta gr. iij. aut vj. dissolve oleo rutæ, inungatur venter*. Greg. Hortilius lib. 4. observ. 12. colico linimentum ex Theriaca cum pauxillo Zibethi ad inunctionem umbilici. Solenander sect. 3. conf. 18. in colica piruitosa, *Zibethum*, inquit, *utrisque umbilico infricatur, & inungitur: vis enim ipsius penetrans calorifica prompte se in interna infusnat, & quicquid nebulosum est, discutit, ac dissolvit, quod humidum est, stercora, & medicositer ita usurpatum calefacit*. quod repetit ex isto Camerar. de Mirabil. cept. 4. num. 46. Erot. de pass. mul. c. 4. *ad suffocationem*, *super omnia est inunctio facta ex Zibetho inquis, & extra vulvam, quia menstrua at-*

trahuntur, & provocantur. etiam Mercur. de morb. med. lib. 4. cap. 10. Parvus de hom. gen. cap. 48. Vidius de cur. membr. lib. 11. c. 21. Capivacc. Hysterici inungit pudenda Zibetho, vel Marti penem.

De Carti Zibethici felle, pinguedine, & oleo ex ipso incocto, nihil apud recentiores legitimus, sed apud antiquos nonnulla extant de Hyena ipsorum, ut ex Gal. 2. de comp. med. loc. cap. 7. Asclepiades in Collyrio quodam liquido Basilis habet felle Hyenæ. in alio Antonii Musæ, & alio Philoxeni. Sed Ælianus de Hist. Anim. lib. 6. c. 46. libis felle, inquit, Hyenæ interimitur & 1. de comp. med. loc. cap. 1. Galenus ad Alopeciam Hyenæ adipem laudat, quia tenuium partium substantiam habet, quæ prompte in cutis profundum penetrare queat, atque ad radices usque capillorum pertingat. denique Ætius serm. 2. cap. 164. idem facit, & Hyenæ tota oleo velut vulpes colla. Olei vulpini multas dotes enumerat, quæ Hyenæ oleo etiam convenient. demum cap. 194. Hyenæ virus inquit, in oleo cocta. velut de Vulpe dictum est, oleum discussorium efficit, arthriticis utilissimum.

CAPUT XI:

De osibus Civetta.

REstat ultimo loco proponendum de Animalis ejusdem Scheleto à me parato, quod apprimè utile erit istius naturam investigantibus, in hoc enim cognoscetur ossium dispositio: unde licebit conferre cum Scheleto Canis, Vulpis, Lupi, Felis, & aliorum animalium, ut percipiatur similitudo, & dissimilitudo cum dictis animalibus.

Quum in omnibus animalibus non idem sit vertebrarum spinæ numerus: in nostra Hyenæ odorata 49. numerantur. ad 5ui, & Erinaceo 4. tantum sunt, Equo 8. Camelo 15. collum enim constat sex vertebrais, ut in Canibus. hinc thorax assumit sibi duodecim, more folio, ad sunt in dorso septem alia, ut Cani, & c. at Erinaceo 8. Cuniculo 10. demum Cauda constat viginti quatuor ossiculis. In Canè numeravi 15. tantum. In Maxillis, dentes incisori sunt sex utrinque, admodum parvi, ut in Catopardo, & Canibus, his proxime accedunt canini dentes magnitudinis, & forma, ut in canibus. molares autem utrinque sunt sex, quorum primus prope caninos cæteris minor spectatur, ut penultimus, ex his, major omnibus est.

Æst fugies porius Cani, & hujus generis similibus, quam alteri generi assimilari videbatur, & hæc breviter dicta sufficiant de Anatomie. Excuset autem nos lector, si nihil observavimus interiora fecando, quia talis erat viscerum putridorum fetor, ut nausea excitata in meis discipulis præsentibus nempe in Doctore Dominico Panarolo, fecante, & aliis adstantibus, celerrimam sectionem vix permitteret.

INDEX CAPITVM HISTORIÆ

DE

HIÆNA ODORIFERA.

Exetosis, sive Cap. I. De Hyana Odorifera,
Zibethum gignente, qua Civetta vulgè ap-
pellatur.

CAP. II.

An Civetta sit Paradisi Antiquorum?

CAP. III.

An sit Antiquorum Hyana?

CAP. IV.

Sub quo animalium genere sit reponenda Ci-
vetta?

CAP. V.

Ubi Hyana nascantur?

CAP. VI.

De Vasculo Zibethico.

CAP. VII.

De Castoreo.

CAP. VIII.

Quid sit Zibeth?

CAP. IX.

De collectione & electione Zibeth.

CAP. X.

De usu & facultatibus Zibethi.

CAP. XI. & ult.

De offibus Civetta.

Ap. 1 1456123